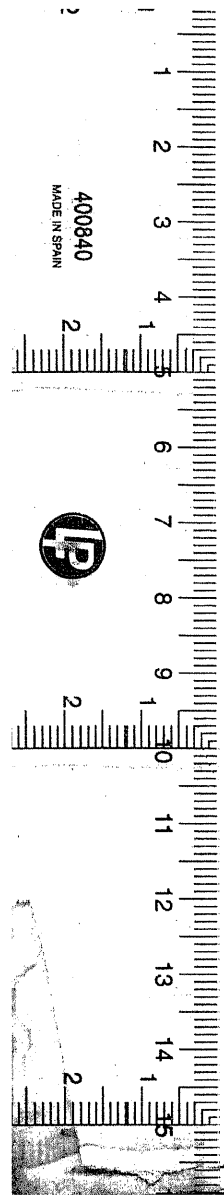
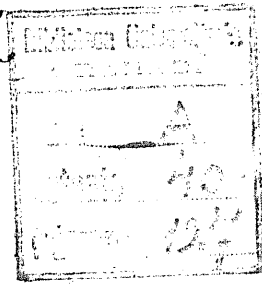
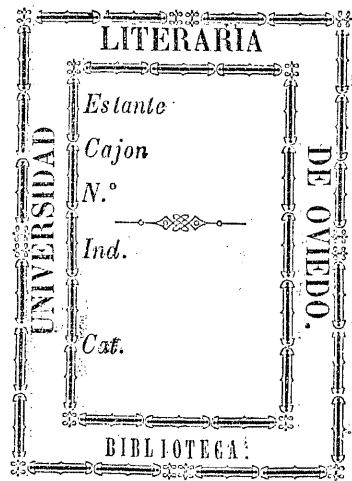

8

Saldo
Lit 10
Caj 20

*Summa de...
B. 13398*

Selectæ Simi

LITVDINES SI VE COLLATIONES, tum ex Biblijs sacris, tum ex veterum Ortho-
doxorum Cômētarijs: per ALARDVM AEM-
STELREDAMVM, Tomis tribus accuratius cō-
cinnata, plurimum adlaturæ adiumentū ver-
bī DEI concionatoribus, iuxtā ac scripturæ sa-
cræ tractatoribus.

¶ Nouus accessit communium locorum in-
dex: citra quem non adeo magnus erat futu-
rus operis fructus.

¶ HIERONY. in MATH. Cap. 18.

Quod per simplex præceptum teneri ab au-
ditoribus nō potest, per similitudinem exem-
plæque habeatur.

PARISIIS.

¶ Væneant in officina Nicolai Aegidijux-
ta hominem Siluestrem, in vico Iacobæo.

VIVANT GAVLHEROT.

384 *Auss de l'Antonio de Heeres*

Athanasius	fol. 169	Ioannes Damascenus	189
Arnobius	206	Isidius	265
Ambrosius	217	Ioannes Gerson	267
Augustinus	224	Ioannes Driedo	135, 271
Adalardus	263	Iacobus Latomus	271
Abfolon	263	Iacobus Valent.	268
August. Eugubius	271	Lactantius	202
Basilus Magnus	143	Leo Papa	265
Beda	158	Marcus Eremita	191
Bernardus	259	Maximus	192
Clemens	153	Maphæus	265
Chrysoftomus	.i.	Origenes	157, 298
Cyrillus	287, 299	Olympiodorus	266
Cyprianus	195	Pastor nuntius penitentiae	
Clumacus	265		193
Dionysius Arcopagita	191	Pamphylus Martyr	156
Didymus	159	Philippus presbiter	264
Eucherius	266	Primasius	266
Fulgentius	265	Pascasius	267
Felicianus	268	Paulianus	299, 252
Gregorius Nazianzenus		Petrus Galatinus	271
170. 299		Rupertus	269
Gregorius Nisenus	184	Remigius	271
Gregorius Pont.	253	Seneca	227
Guilclmus Paraldus	267	Sulpitius	266
Hilarus	203	Tertullianus	194
Hieronymus	207	Theophilactus	114
Hugo Victorius	267	Theodoritus	275
Honorius	268	Tyrius Platonius	272
Ignatius	265	Theophrastus	268
Irenæus	155	Theodoricus	268
Ioannes Cassianus	184		

Parabolæ siue Similitudines ex libris sacris desumptæ fol. 119

PRAEFATIO

ADALARDVS AEMSTELREDAMVS

DE SIMILITVDINVM AC PARABOLARVM vsu, & vtilitate in operis commendationem, ad Lectorem.

Ibi lector optime, certè non credendis vigilijs & expensis, selectas aliquot Orthodoxorum veterum similitudines huiusmodi ad mimiculo futuris exhibem. Quibus nihil ad concionandum conducibilis esse merito contenderim, quòd subtiliora illa, & ex medijs scholis deducta, velut exilia nimium, vel nõ inveniunt crassiores vulgi animos, vel nõ herent rudioribus (veter enim Rodolphi Agricolaë verbis) ex medio depromptis tanquam popularibus ro bustionibusq; moueatur magis. Vtq; delicatioribus aures lyra cytharæ delectat: ita militem non nisi tuba accenderis. Crassis enim (quod in proverbio est) crassa conueniunt. Id quod egregij illi veteres Theologiæ tractatores, prisciq; seculi concionatores haud immerito sapientis æstimati, agnoscentes ea quæ monitu suasiq; vid. bantur vtilia, non obscüre, non inuoluntè tradi tenuit, vt philosophis nostris atque in his potissimum Aristotelis mos est: scilicet appo sitas propinquasq; similitudines in medium proferentes, res salubriter ac prospicienter animaduersas in mentes animosq; plebeciorum auditorum, cum audiendi quadam illecebra induerunt. At hodie quibus cum populo res est, artibus valeamus, magnis fortasse illis, sed parum popularibus. Pectus instruximus, negleximus linguam, subtilia didicimus, familiaria fastidimus. Quod ipsi qui se popularibus functionibus destinant, minime sciendum esse iudicio fuerit seruator ille noster Dominus IESVS CHRISTVS, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ recõditi, cum vt prudentissimi breuissimiq; fuere sermones, ita apertissimi atque parabolarum plenissimi. Hæc omnia (inquit Euangelista) loquutus est IESVS per parabolas ad turbas, & sine parabola nihil loquutus est illis, vt compleretur quod dictum fuerat per prophetam, qui ait: Ape-
a ij

rā ſi parabolis os meū, eructabo abſcōdita à cōſtitutiōe mū
 di. Cui apprime cōcīnit Tertulian⁹ lib. 4. aduerti⁹ M. 110.
 nē, Nec forma (inquit) ſermōis in Chriſto noua cū ſimilitu
 dines obijcit, cū quaēſtiones refutat. De ſeptuageſimo venit
 Pſalmo: Aperiā, inquit, in parabolā os meū. i. ſimilitudinē,
 e loquar problemata. i. editōrā quaēſtiones. Et mox ibidē indi
 cat cur ſimilitudinib⁹ vſus ſit Chriſt⁹. Cōſentanea ſcribit &
 Origenes capite in Matth. 13. Nā ſi turbis loquebatur in pa
 rabolis, & ſine parabolis nō loquebatur eis: ceterū vbi vene
 rat in domū, nō loquitur turbis, ſed accedētib⁹ ad ipſū in ca
 diſcipulis, perſpicuū eſt, nō eſſe parabolā quā in domo lo
 quur⁹ eſt. His em̄ qui foris ſūt loquitur per parabolā, & qui
 bus non eſt datū ſcire myſteriū regni coelōrū. Dixit igitur
 aliquis: Si nō ſunt hae parabolae, quid igitur ſūt? An igitur ſcri
 pturae voce ſequuti, dicemus eſſe ſimilitudines? Diffurre autē
 ſimilitudinē à parabolā? Scriptū eſt eī in Marco: Cui aſſimu
 labimus regnū Dei, aut cui illud cōferemus? Ex hoc ſiquidē
 demōſtrātū eſt diſcrimē eſſe iter ſimilitudinem & parabo
 lā. i. collationē. Videtur igitur ſimilitudo eſſe generalis, Para
 bola vero ſpecialis. Fortaſſis & ſimilitudo cū vox ſit maxime
 generalis ad parabolā, vt cōplectitur i ſe ſpecie parabolā, ſic
 & ſimilitudinē ſpecie cognominē voci generali. Hae ille. Si
 multitudo verō aptiſſima eſt cōcionātū, quōd ex cōſeſſis ac
 manifeſtis ratiocinatur, & rē mire ſubijcit oculis. Hui⁹ vſus
 lanſſime patet: adhibetur em̄ ad ornatū, ad voluptatē, ad cui
 dentia, ad granitatē. Nihil perſuadet efficacit⁹, nihil rē euide
 tius ponit ob oculos, nihil plus ad ferruſtatis aut dignita
 tis, aut etiā iucūditatis. Nihil aequē valet ad exercitū lāguē
 tes, ad cōſolādū animo deiectos, ad cōfirmandū vacillantes,
 ad oblectandū ſaſtidioſos. Neq; em̄ Eccleſiaſtis, alijs uerū ſcri
 pturae tractatoribus ſemper eſt cum haereticis aut ipiſ, q
 nō collatiōes aut allegorias tātū, verū etiā euidentīſſima ſcri
 pturarū teſtimonia, vſi reſciūt, vel deprauāt interpretatiōe.
 Nec illud praetereundum ſilentio, Chryſoſtomū, aliōſq; ve
 teres Eccleſiaſtas frequenter exordiri à ſimilitudine ad argu
 mētū cōgruente. Exēplis referēdis, quonjā paſſim obuiaſūt,
 ſuperſedeo. Sed de hac re qui volet plenius edoceri, iſ legat
 Ioan. Chryſoſtomī homiliam in Ioānem 33. in illud: Videte

regiones quia albæ ſunt iam ad meſſem. Eiuſdē homeliā in
 Genef. 13. Origenis homeliā in Leuiticū, 10. Auguſtinum in
 ipſa ſtatim fronte libri ſcēdi de doctrina Chriſtiana, D. Gre
 gorium 3. Moraliū cap. 36. Eraſmū noſtrū Rot. in Metho
 do ſtudij theologi, & Adagio Culicem colant: Ipſiq; adeō
 ſapientis eloquentia, & eloquētis ſapientia principes Ter
 tullian⁹, Origenes, Cyprianus, Nazianzenus, Baſilius, Ioan
 nes Chryſoſtomus, Hieronymus, Ambroſius, Auguſtinus,
 aliq; cōplures tot retro ſeculis eccleſiaſtici proceres, viri cū
 oī ingenij laude multū, tū nescio an ſimilitudinū pertracta
 tiōe plurimū admirādi, haud obſcure ingenioſiſſimis, & per
 inde literatiſſimis ſuis omnis generis lucubrationibus oſtē
 dūt, quā magn⁹ ſit ſimilitū vſus: quā tractādus cū omnibus re
 bus, tum potiſſimū ſacris accōmodatus, quā copioſus ad ar
 gumētādū: deniq; q̄ vulgi opinionib⁹ ſenſibulq; aptus eorū
 lect⁹, vt quōd crebrius nullus tū ipſis prophetis apoſtoliſq; tū
 horū tractatoribus incidit. Sic enim exiſtimo ſcripturae ſacre
 magnū vſū & apud ſcolasticos etiam tū doctores, & apud
 barbaros olim fuiſſe tractatores, artē verō ſimilitū acōmodā
 dorū in his vniſ, quos dixi, veteribus theolegis. Sed quorū
 attinet nos his pluribus immorari? Si tantū (vt dicitur) vitrū
 quanti margaritum? Si prophana tantis feruntur laudibus,
 vt merito quidem ferūtur, quaſo ſtudioſe lector ecquid par
 eſt fieri de ſacris, ex vernantiſſimis Orthodoxorum autorū
 hortis in tui gratiam ſelectis? Ceterum quo proditas à no
 bis ſimilitudines pleni⁹ int̄lligere, & facili⁹ vſui quotidiano,
 popularique concioni poſſis accōmodare, adeoque tuo pte
 Marte, quoties opus erit, commodas tibi concinnare, vide
 Agricola. 1. de inuentione Dialectica cap. 25. & 26. Eraſmū
 poſtiorē copia commentario de parabolā, & 3. Eccleſiaſtice
 libro. Bene Vale Louanij calen. Septēb. 1538.

**ORNATISSIMO VIRO, STEPHANO
RVFO, HARICVRIANO PROVISORI DIGNIS-
simo, ac t' ostori verè Theologo, Petrus Lam-
bertus Rothomagensis, S. D.**

Chryso-
stomus.

Ræla è D. Chrysoſtomus, Prouiſor pru-
dentiſſime, in oratione de S. Philogonio
operum ſuorū. ſ. To. inquit. Quāvis no-
ſtra facultates exigue ſint, minimiq; pre-
cij, attamen quæ poſſumus, offerimus. Ea
licet non respondeant magnitudini ani-
mæ præclari, iuſtiq; Philogonij: tamen è hoc

ipſum ceſtitudinis illius maximum fuerit argumentū, quod
nec puſilla repellet: ſed idem faciat quod ſolent diuites. Si-
quidem illi, quum acceperint à tenuibus exigua, quibus nõ
egent, ſua viciffim apponunt, remunerantes eos, qui quod

Chriſtus ponere obtulerunt. Hæc eniſſille. Sic ſeruator noſtri gene-
ris CHRIS TVS in pauere vidua quæ tantum minuta, duo in
templi gazophylarium coniecerat, dantis magis propoſito,
quàm rei quãtitate, muneris magnitudinem æſtimauit: Qui

Matth. 10. vel ſolius aquæ frigidæ calicem, in ſui gratiam, miniſtris ex
animi hilaritate collatum, ſe non ſpernaturū promiſit. Nec

Exod. 35. quondam repulſam paſſi ſunt quidam, qui caprarum tantū
pilos, & arictinas pilos in tabernaculi ſtructuram dederūt:
Quod quum aurum non haberent, id exhibuere, quod hæ-
buerunt: quoniam, (vt verè docet apoſtolus) ſi voluntas præ-
pta eſt, ſecundum id quod habet, accepta eſt: non ſecundum

2. Cor. 2. id quod non habet. Sic enim Sarephthæ, ſecundū id quod

3. Reg. 17. habuit, voluntas accepta eſt: quæ tantum olei in lecytho, &
farinæ in hydria parum prophetæ elargita, dignam accepit

Gene. 4. mercedem. Abelis ſar è oblationem crediderunt, non tã ma-
gnitudine, ac rei precio, quàm offerentis præpitudine. Deo

Plinius. magis quàm Caini germani ſui placuiſſe. Nam Plinio quo-
que teſte: ne noſtris tantum, id eſt, catholicis vtamur: iuſti-
ci quidam, gentesque multæ Dijs lacte ſupplicat: nec eos
Di abijciunt: qui quum thura non habeant ſalfa tantum mo-
la litant. Ad. o omnes æ mi bonique conſulendum ducunt,
quod benigno (quamlibet exiguū) animo offertur, & (quod

ait quidam) acceptiſſima ſemper munera ſunt, author quæ **Quidius.**
precioſa facit. Hac potiſſimum de cauſa, Prouiſor vigilã-
tiſſime, laborum noſtrorum primitias, quantumuis rudes,
exiles, atque indoctas tuo ipſius nomini dicare non erubui:
quando cui eas quàm tibi iuſtius deuouerem, pro tuis in me
beneficijs, habui neminem. Proinde quaſo primæ & recẽ
ti exigui noſtri ingenij fortura in hoc cõcinnando indice
faueas: Quam ſi ſemel tuo comprobatis calculo, ad ma-
iora nos fortaliſſis in poſterum animabis. Apud Haricuriã
tuã Calen. Ianuarij. Bene vale. Anno à partu Virgineo. 1539.

**Eiuſdem PETRI LAMBERTI
ROTHOMAGNI, Ad lectorem.**

Indicis huius, tibi amice lector (vt credimus, nec yana eſt
fides) vtiliſſimi, ſi vſum requiris. Primùm inuenies ſignata
folia. Cæterùm quoniam inuento folio, non ſtatim & occur-
rit quod deſyderatur: quum ſepe vnus folij, plures ſint ſi-
militudines, fingere oportet foliorū ſimilia ſingula, alpha-
beticis notata elemẽtis, principio cuiuscuſque folij alphabeti
repetito ordine. A. B. C. & cæ. K. duntaxat ex ordine præ-
termiſſo. Laboris tamen huius, bona te parte releuaſſet Ty-
pographus, ſi elementorū adſcripſiſſet figuras: Cuius quidẽ
rei libenter admonuiſſemus, ſi non prius ad editionem ac-
cinctus fuiſſet, quàm nos ad hanc elaborãdam tabellam.

SE QUITVR INDEX OPERIS.

Admonitio. admonitor.

Admonitio frequens peccati, maxime duro recessit. a. i. b. 222. b. 188
Admonitio etiā si molesta, non admittatur, non cesset. e. f. 12. a. b. 13. g. 245.

Admonitio infidelū, 13 cā qdā refugiat. m. 1. 4. 9. a. 229. g. 105. c. 177.

Admonitionem admittere debent auditorum aures, h. 150

Admonitione primū medēdum animo agro, g. 286

Admonitionis præcepta, quomodo vtilia probantur, b. 146

Admonitori priori, vti posteriori, correptio laus tribuēda, d. 80

Admonet sæpe Christiane qui debilior est, i. 209

Adolescentia. Adolescens. Adolescentie magni fluctus & procelle, f. 62

Adolescentiam moderatam esse, laudabile, g. 61

Adolescentis, infantis, pueri, senis, ætas varia, p. 281

Adoratio. Adorandus. Adoratio Christi humanitas, ppter verbum, g. h. i. l. 189. a. 140. f. 245

Adorandus Deus, nō cōferens, a. 222

Adulter. Adulterium. Adulter excusatione caret, b. 12

Adulter magis accusandus, si turpem cognoverit, l. 79

Adulter oīa metuit, etiā āgnos. g. Adulter solo corde min⁹ punitur, quam corde & opere simul, d. 167

Adulterij correptus Herodes exasperatus est, i. 31

Adulterio nascentis culpa non est, sed generantis, a. 212

Adultera est vxor, plures quā viros habet, l. 293

Aduentus Christi.

Aduentus Christi tempus, c. 47. & sexta dies, c. 162

Aduet⁹ xpi vt pluuia i vell⁹, m. 293

Aduentus Christi statuas demouit, b. 277

Aduentus christi, cordium differentiam manifestauit, e, f. 49

Aduentum præcedente tempore idololatrie esse cogebatur, h. 224

Aduetū chri mors p̄signata, b. 149

Aduentum curandū distulit dei filius, e. 115. f. 118

Aduentus posterior subitus erit, b. c. q. 133

Adulator. Adulatorum praua laudatio diutius hæret, r. 285

Adulatoribus nō pauci aurem præbent, i. 259. 137

Aduersitas. Aduersa. Aduersis & prosperis non motatur Christianus, b. 245

Aduersitas Christianis dat intellectum, a. 269

Aduersitate vrgente etiam laudandus deus, c. 226

Aduersitatibus non abiiciendus animus, f. 217

Aduersitas etiā iustos p̄met, a. 207

Aduersos v̄tos fortia grana cōtēp- Aduersa male sustinētī (nūt. c. 198 bus diu taxat mala, c. 286

Aduersis mansuetus excelsior red- ditur, e. 268

Aduersitas h̄c i phat animū, h. 291

Amor diuinus. Amer. Amor diuinus mundanum secum non p̄ditur, b. 11. S. 44. i. 198

Amor dei ab alijs abstrahit animā, c. 96. a. 193. n. 262

Amor dei turpem non admittit cogitationem, n. 192

Amore dei captus, ei placere studet, e. 193

Amaria nobis vicissim vult de⁹, 241

Amor dei suavis & quietus, e, 242

Amandus magis quām timendus deus, g. 252

Amore dei pulchra efficitur anima, a. 253

Amore augentur homines, h. 38

Amor arrogantia dissoluit, f. 75

Amor oē extingit incendium, i. 76

Amor sui omniū malorū causa, e, 118

Amatores rerum carnalium, e, 231

Amer seculi anxius, & perturbatus, c. 242

Amor luctu omnia facit, d. 254

Amat simia carulos, h. 191

Amare nō s̄metip̄os, quā nostramagis debemus, l. 266

Amor luctu omnia facit, d. 246

Amor absentis anxius, m. 209

Amat qui iūdit & cōtra, h. 296

Amor mens notitia vnum, b. 242

Amicus. Amicitia. Amici meliora vulnēra oculis inimici, b. 232, h. 245

Amici plāsbiles: s̄p̄ literæ, g. 281

Amici absentis augit de siderium

m. 209

Amici obliuiscendū nō est, a, 210

Amicum miserum cupientes, vt iuuare possint: ingrati, g. 279

Amicorum liberi ex similitudine agnoscuntur, g. 150

Amic. onera deportāda sūt, e, 216

Amici redamari cupiunt, h. 241

Amici abscondendi, si fuerint incurabiles, b. 58

amicitiæ est amicum magis quā sua diligere, l. 266

amicitiæ conciliandæ artifex sapiens, e, 280

amicis deligendis inquinatos fugit sapiens, g. 290

Angelus. Angelus lapsus est quod hominibus mors, e, 189

angeli participatione creatoris meliores, a, 244

angeli creare non possunt, c. 250

angeli animæ ductores in hora mortis, b. 14

angelos custodēs abigunt fortes in peccatis, h. 148

angeli recedunt de hominis salute desperantes, d. 153

angelorum in deum magna reuerentia, c. 17

Angeli nō regēdi mūdi potētiā, sed obediēdi habēt necessitatē, d. 293

angelos sanctis ad salutem mittit dominus, l. 300

Animam. Animam cibis fidei ac pietatis doctrina, p 77, a, 160

animæ pabulum iustitia, a, c, 293

INDEX

Animæ thesaurū præcipere cupit
diabolus . a . 37
Aia neglecta corpus sepe ornat
c. 50. a. 66. E. 54. f. 79. g. 70.
Anima decora exterius non indi-
get ornamentis . g. 55. N. 77.
Animæ quam corporis pleriq; mi-
nor cura . b. 98. b. 107. g. 113.
Anima infirma negligitur . d. 83.
b. 162. b. 161.
Anima affectibus turbatur . a. 70
Anima affectib' occupata vim per-
spiciendi perdit . f. 64. Virtuti-
bus moritur . e. 70 . & concupi-
scentijs seruit . c. 273
Anima metu cruciatur à corpore
migratura . b. c. 14. maxime que
male vixit . b. 87
Anima quò à mundo liberior , cò
Deo propior . S. 32
Anima sola transgressionis causa , à
deo abijcitur . m. 38
Anima cœlum fieri debet . c. 84
Anima in cœlo debet versari . b. 207
Anima ager summi imperatoris . b
227. a. 243. d. 295.
Anima primum tenet locum in vi-
tæ curriculo . e. 273
Anima corrupto corpore seipsa
potest subsistere . b. 274
Anima virtutis immota habet semi-
na . d. 274
Animæ præcipuus fructus veri-
tas . f. 151
Anima bene ordinanda est . g. 56
Anima carni præcipere debet &
corpori . p. 44 . c. 116
Anima à corpore læsiones multas
petitur . g. 87
Animæ nihil confert florescens cor-
pus . e. 109. d. 300.
Animæ corpus est clausum & ob-
scurem domiciliū . 282. d. 97
Animæ resurgens decor in corpo-
ris superficie relucet . h. 272
Aia fame perire pmittitur . b. 264
Anima aut vino , aut mortuo pane
vescitur . i. 164
Animæ puteus mudadus . f. 159
Anima cum corpore offerri deo
debet . g. 262.
Anima fallaci ferum inanium inda-
gatione cõfunditur . h. 170
Anima in corporis sepe naturam
permittitur degenerare . d. 203
Animam peccatis squalidam non
satis horremus . f. 261
Anima nisi credendo purificari nõ
potest . b. 239
Animæ aditus deo per peccatum
occludimus . i. 204
Animæ regimen ars artium . a. 257
Animæ ex causa Deus varios tri-
buit affectus . a. 297. h. 298.
¶ Apostoli .
Apostolos paulatim enatare do-
cuit Christus . e. 9
Apostolos volare voluit dominus
per orbem . f. 9
Apostolorum predicatione gentes
in aream ecclesiæ collectæ . b. 30
Apostolorum exercitum collegit
pugnaturus Christus . f. 32.
Apostolorum corda nõ opera ele-
git dominus . a. 32
Apostolis victoriam dñs peperit .

INDEX

non apostoli ipsi . G. 32
Apostolis vt vasis melioribus reue-
lata mysteria . f. 40. h. 276
Apostoli vt nubes à Deo verba ef-
fundunt . a. 36
Apostolos dignos fecit Deus mini-
stros . d. 117
Apostolis dedit spiritū S. antequā
missionem eorū . i. 71.
Apostolorū succus , apostolica tra-
ditio . f. 220. r. 200
Apostolorū doctrina ciuitas supra
montem . h. 269
Apostoli vt Dei legati audiendi &
excipient . i. d. e. 63. b. 64
Apostoli imbutos à Mose ad per-
fectora vocabant . c. 101
Apostolorū labores & lapsus nos
consolantur . b. 81
¶ Arma .
Arma homini nulla data præter ra-
tionem . i. 72
Arma spiritualia Christianorum
scripturæ . h. 67
Arma apta & tractabilia Christia-
no . b. 10
¶ Actas .
Actas varia infantis , pueri , adoles-
centi , senis . p. 285
Actatis quod optimū est , primum
est . f. 285
Actas mollis in vtrāq; partē flexi-
bilis . a. 209
Actate prima s. luti cõsiliēdū Deo
seruicndo . a. b. 72
Actate suprema cõuersitātū Deo
mercedis conf . r. d. 135.
Actate sepe senes ifātes sūt . a. 104
Actas humana bene disponenti fa-
ctis longeva . D. 291
Actas icautis citissima elabit . e. 291
¶ Antichristus .
Antichristus ecclesiæ fidē pbabit . l. 46
Antichristus iam iam suos psudo-
christianos habet . g. 37. c. 47
Antichristo multi credent . f. 47
Antichrist' pcedet Christū . g. 47.
Antichristū Christus solo iussu vel
afflatu perdet . g. 117
¶ Auarus . Auaritia .
Auarus : cupius & sigularis . l. 79
Auarus miser alijs acquirēs . c. 112.
Auarus miser propter futura , non
beatus ob præsentia . e. f. g. 13.
Auarus captiuus & incarcerat' . g.
h. 51.
Auares cæcus est . a. 52.
Auar' nõquā curis vaco' , sed in fā-
matus habendi cupiditate . e. 55
Auarus nec inimem amicum agnos-
cit . d. e. 78.
Auarus nec deum nec homines re-
ueretur . e. 86
Auarus est insatiabilis . h. 112 . h.
233. i. 268. d. 292.
Aurum quàm solem lubentius pro-
spiciens . h. 149
Auarus plura semper concupiscit
i. ibid. m.
Auar' de lucro nõquam nõ cogi-
tat . d. 193
Auarus s. ipsū primo offēdit . c. 28.
Auarus s. & canharu . f. 96
Auarus formica deterior & demo-
niaco . i. 60. a. 53
Auar' partis magis cruciatur . f. 112

INDEX

Auaritia oim maloru radix. d.	112	Auditoribus quaestiones cogruen-	
Auaritia simul cu opib' crescit. c.	112	tes tractanda. l.	170
Auaritia omni idololatria formida-		Auditoribus cogruere debet do-	
bilior. e.	59	ctoru sermo. c. 256. a. 294	
Auaritia diuitias suo scetore corru-		Auditoribus persuadet solus in-	
pit. l.	70	trinsecus loques Deus. c.	250
Auaritia aliud intedit quam opor-		Auditores terra & ager verbum se-	
teat. c.	78	men. f.	230
Auaritia non dissimilis gulonu mo-		Auditorum verbo soli delectatur	
ribus. f.	149	fidei alumni. d.	276
Auaritia no sanata frustra datur. h.		Auditeres Graeci & Barbari pas-	
Auaritia flama incedit pe-	(71)	sim admittendi. b.	275
cupia cupiditas. q.	33	Auditores idonei no sunt carnales	
auaritia iude pleriq; imitatur. e.	93	Auditor malignus verbo (b. 33	
¶ Auditores verbi ac doctri.		no iuuatur. c.	33
Auditores conuicia concionis audi		Auditores no proficiunt nisi fiant	
g. h.	26	operatores. c.	36
Auditores canes venaticos imita-		Audire quida recusant. a.	229
ri debent. a. i.	188	Auditores quo preparadi. d.	64
Auditores verbum ruminare de-		Auditores verbi scripturarū virtu-	
bent. h.	249	tes percipiunt. h.	205
Auditores verbi regnum dei, & iu-		Auditorum profectus doctoris in-	
stitiam quarunt. h.	270	dicat diligentiam. M.	257
Auditores docentibus facile credē-		¶ Baptismus. Baptizatus.	
tes. e. f.	275	Baptizatus Christus cōtra de-	
Auditores veritatē, no verborū or-		monem festinauit. a.	31.
natum attendentes. g.	276	Baptizandi oleo inunguntur	
Auditores cōcionatorem, vt pulli		certantur. f.	31
parentes expectantes. a.	28	Baptismus ex luteis aureos facit.	
Auditores non obruendi dictorū		c.	66
multitudine. d.	102	Baptizati, Christi fiunt arbores vi-	
Auditores gradatū pficiūt. e. f.	212	rentes. c. 84. f. 24	
Auditorū mētes attentā vt in cy-		Baptizati generat peccato origina-	
thara tensiones. d.	256	li obnoxios. g.	238
Auditorū magna diuersitas sicut		Baptizandus non est paganus, ni-	
doctorū. a. 138. a. 160. h. 212.		si instructus. d.	92
Auditoribus paulatim instillandū		Baptismo carens cælū non cōscen-	
pabulum. n.	104	dit. r.	93

INDEX

Baptismus separat à diabolica ty-		¶ Beatitudo. Beati.	
rannide, cuius typus mare fuit. g.		Beatitudine priuari grauissimum.	
143		b. 53. a. 110. f. 87	
Baptismus spiritus S. gratia fideles		Beatitudinem de longinquo salu-	
opplet. f.	116	tamus. e. 89	
Baptismus æqualis est in ministrorū		Beatitudinem apprehendere conā	
diuersitate. b.	182	tes currimus. b. 83	
Baptiste nonnulli quaestuarij. e. 202		Beatitudo satis exprimi no potest.	
Baptismus no necessarios habet fi-		l. 84. a. 85	
deles ministros. f.	235	Beatitudinem esse non pauci diffi-	
Baptizare etiam possūt mali mini-		dunt. d.	258
stri. d.	88	Beatitudinem temporalibus post-	
Baptismus peccatū refecat. a.	191	ponunt quidam. l.	268
Baptismus fideles ab infidelib' di-		Beatitudo largitionibus & labore	
scriminat. b.	191	emenda. c. 246. f. 229	
Baptismus dæmonem eijcit. f. g.		Beatitudo rebus & actibus, no per-	
a. 196. 167. l. 210.		sonis deferretur. d.	103
Baptismus à peccato animā libe-		Beatitudinis causa nihil no agē-	
rat. g.	251	dū & tolerandū. h. 108. d. 246	
Baptismus peccata operit. c.	269	Beatitudinis certi sunt gradus. h.	
Baptismo omnes egent. c.	215	244	
Baptismo aquis omnes immergi-		Beatitudo lux est ineffabilis. d. 69	
mur. c.	263	Beatitudinis cōparatione omnia	
Baptismi aquas sua humanitate sa-		vilesunt. a. 113. c. 186	
lubres efficit Christus. n.	268	Beatitudo est animæ quod corpo-	
Baptismus Christi sceleribus ini-		ri sanitas. h.	236
quinari nequit. e. f.	243	Beatitudo erit vt deiformes efficia-	
Baptismus in alijs iustificationem		mur. o.	171
præcedit: in alijs sequitur. h. 243		Beata non potest esse presens vita	
Baptismus alijs ad regnū: alijs ad		d. 247	
iudicium. b.	236	Beati qui in domino cōfidūt. l. 129	
Baptismi concessio ministerio, por-		Beati omnia in deo videns beatus	
restatē retinuit Christus. f.	238	dini necessaria. h. i.	206
Baptismi verba audiūtur. ratio au-		Beatorum gloria maxima. c.	83
tem facti no intelligitur. d.	243	Beatorū sedes & habitacula. g. 108	
Baptismilaquacrū extra ecclesiā ef-		Beatorū vnanimis ē volūtas. l. 200	
se potest non autem munus vite		Beatorū sufficētia prænā licet diffi-	
beatæ. g.	243	ferentia. m.	200

INDEX

Beneficentia. Beneficia. 258.
 Beneficia dei ad hominem. a. c. fig. 119. I. 129
 Beneficia conferre ex causa differt deus. L. 150
 Beneficia non agnoscetes equus, in ius. F. 125
 Benefici est non sibi, sed aliis bene facere. D. 169
 Beneficia sepe etiam ingratas conferenda. H. 277
 Beneficia pessime collocat qui ingratas dat. L. 278. Benefaciendū tamen tunc omnibus. M. 279
 Beneficētia homini propria. E. 278
 Beneficentia singulis amabilia beneficia reddit. I. 277
 Beneficentia non est pestifera dare, sed blandi odii. B. 278
 Beneficiū tempestiuū plus habet gratia. L. M. 277
 Beneficiū quidam cūtiā nolētes conferant. D. 279
 Beneficiū aliud est, aliud quod ad unum, quē penitenti. C. 279
Bonus. Bonum.
 Bonos qui prauos vocat, seipsum vituperat. C. 63
 Bonos cui prauos reputās sibi detrahit. E. 113
 Bonus malorum ministeria suffragantur. E. 102
 Bona male ventri obsunt. D. 166.
 Bonorum gratiam perdit qui mala non dimittit. I. 34
 Bona non ostentanda, aut iactanda. C. 255
 Bona cęlestia nō satis ardemus. D.

Bonū cęlestibus excidere, maximum malū. B. 53.
 Bonum exiguum in malis comparatum, excellētissimū vī leuor. D. 373
Caro. Carnalis.
 Caro edomita non granat mititem. B. 10.
 Caro inimicum diligere nō potest. O. 33.
 Caro nihil carnale in resurrectione seruabit. Q. 44.
 Caro omnis tērorum. S. 128.
 Caro ad arbitrium dei exercenda. H. 147.
 Caro & spiritus libere, lancea ducit. G. 152.
 Caro Christi adoratur propter verbum. H. I. L. 189. A. 190
 Carnem non aliam quā humanā assumpsit Christus. D. 116
 Carētur in fine seculi assumpsit Christus. E. 117. F. 118.
 Carni vitam dedit verbum. F. 187.
 Caro domanda ieiunio, non delicatē nō tenenda. E. 249. B. 254.
 Caro corruptibilis vestis aīe. F. 267
 Caro animæ dōtamari non debet. D. 263.
 Carnis opera non naturę, sed prauę voluntatis. D. 75
 Carnis nomine totus homo intelligitur. B. 181.
 Carnis studiosiores multi quā dei. E. 262.
 Carnalis non idoneus verbi auditor. O. 37. A. B. 38
 Carnaliū operū mellis suppellicium

INDEX

H. 75
 Carni seruientes expugnant spiritum. E. 145
 Carne in ipsa quomodo bonū nō inhabitat. C. 116
 Caro Christi diuinitati infirmitates non impertit. A. 149. I. L. 189
Ccelum.
 Cęelum vī patria nobis inquirendū. E. F. 87. C. 225. B. 113. A. 255
 Cęelum anima esse debet. C. 84
 Cęelum petenti impedimenta deponenda. M. O. 93
 Cęelum volatu petentes, difficile diaboli laqueis capiuntur. H. 101
 Cęeli magna pulchritudo. G. 108
 Cęelum venale oblatum, quidā negligunt. C. 264. C. 246
 Cęeli desiderio i gemiscēdū. D. 111
 Cęeli causa nihil recusādū. H. 108
 Cęlestis patrię nō obliuiscēdū. A
 Cęlestia bona esse, diffidentium non est. D. 256
 Cęeli comparatione omnia vilia. A. 113. D. 112.
 Cęlorū regnū creuit in magnam arborem. A. 138. A. 139
Charitas.
 Charitas locis seiuictos copulat. H. 3
 Charitate xpiani cōnectuntur. c. 32
 Charitas symbolū filiorū dei. g. 76
 Charitas maior parentum in liberis quā contra. I. 38
 Charitas omne extinguit incēdium. I. 76
 Charitas pretiosa virtus. C. 710
 Charitas cathena quam necit spiritus. G. 178
 Charitas in omnes se porrigit. S. 192
 Charitas anxia in amici absentia. M. 209
 Charitas fortis vī mors. B. 221
 Charitas cum scientia edificat. G. 238
 Charitas in deum quanta esse debet. E. 242
 Charitas timorem sequitur, vī ferum sanitas. D. 252
 Charitas pulchritudo animę. A. 253
 Charitas Christi ad hominem. E. 259
Christus.
 Christus merito seruator vocatus. F. 29. D. 169
 Christi nomine & gratia omnia homini dantur. B. 31
 Christus licet non minor à spiritu ductus. D. 38
 Christi prædicatio à morte iohannis. M. 31
 Christus primo gratis, tandem fidei precio sanabat. M. 32
 Christum solinouerunt qui iustitiam operantur. H. 35
 Christum frustra audiunt qui iustitia non vtuntur. I. 35
 Christus ubiq; cognoscetur. G. 36
 Christi iugum adiuuat baiulantē. F. 37
 Christus hostem expulit, non destruxit castris. L. 40
 Christi dulcedine xpus, terrena nō cupit. O. 40

Christi flagrantiam senserunt ceci
 antequam viderent, P. 40
 Christum recipientes ante ignorā
 tia peccauerūt, C. 41
 Christus ad Iudā: Quod facis fac
 citius, M. 45
 Christo veniente, frustra se parabit
 nequā seruus, O. P. Q. 48
 Christo exosum esse, omni gehēn
 na grauius, R. 53
 Christus quomodo quasi vnigeni
 tus dictus, E. 66
 — Christus diuinctas partes restituit
 F. 66 C. 85
 Christus suo seruos redemit sangui
 ne, I. 69. C. 92
 Christi mors innocētissima, diabo
 lo suppliciu, F. 70
 Christum cū irrite mus iniurijs, nō
 dolemus, G. 77
 Christo obedientes erimus, atten
 dētes eius beneficia, L. 80
 Christus tantum mortem gustauit
 quam destruxit, F. 82, E. 169,
 C. 170, A. 202,
 Christus hominē ad virtutis cacu
 mē erexit, D. 85
 Christi virtus & gratia immētia,
 E. 85
 Christi figuræ etiā animas libe
 rabant, E. 88
 Christi præda diabolus effectus est
 G. 88
 Christus attendendus fidei nostræ
 author, B. 60
 Christi nomē portantes viribus in
 digent, h. 104
 Christus gratiæ dona abundāssi
 ma impertit, f. 115
 Christū nihil ducit qui peccat, i,
 n. 8
 Christus vt ouis ad victimam du
 ctus, b. 128
 Christus cur tam in diuersis para
 bolis loquutus, a. 135
 Christus ecclesiæ nauis gubernā
 tor, e. 153
 Christus ecclesiam illuminās dat
 signa præceptorum, a, b. 157
 Christo quō quis propior, eō ma
 gis illuminatur, c. 157
 Christus sapientia semper a patre
 nascitur, e. 163
 Christus infirmitate humana ad
 uersarium prouocauit, & homi
 nes corroborauit, b. 169
 Christus in forma serui se conser
 uis accommodat, n. 171
 Christus in ruinā & resurrectionē
 multorum, e. 174, E. 190
 Christi caro & diuinitas vā con
 stituunt, a. 187
 Christus lux vera viuificandi ha
 bens virtutem, c, m, ū. 188
 Christus odor vitæ & mortis, z. 11
 Christi assumenda radumenta, a, c
 199
 Christi mortis causam, c, d, z. 00
 Christo capite seruato illæso, cæ
 tera sunt integra, f, z. 17
 Christi essētens & oblatio, l, z. 24
 Christus flos campi, h. 260
 Christi sūt quattuor fontes, b, z. 87
 Christus caseum non dicitur mā
 ducaisse, c. 263
 Christi diuinitas hamus est & fer

INDEX

rum diabolo, b. 269
 Christus fratribus assimilatus, c,
 269
 Christus scripturis vt ore quodam
 loquitur, f. 269
 Christus in scripturis later, d, 270
 Christus mortuus figuratus in vir
 ga Moysi, b. 271
 Christum viam prophetæ ostē
 derunt, c. 277
 Christus omnes vocatos mercede
 donabit, e. 277
 ¶ Christiani:
 Christiani relicta vmbra ad veri
 ratem feruntur, i. 26
 Christianorum ruina magna non
 dicitur nisi in fide, d. 36
 Christianus in vno, offendēs, reus
 omnium constituitur, h. 40
 Christiani inuicem non inuident,
 sed seruiunt, m, 40. n. 249
 Christianum non esse, quā m
 lum esse præstaret, l, m. 42
 Christiani cum vitijs ecclesiæ ædi
 ficium ingredi non possunt, f. 43
 Christianus qui nocere vult, seip
 sum perdit, l. 43
 Christianus peccator resurgit, sed
 non inter sanctos, n. 43
 Christianus, scelerosus alijs facit
 iniuriā, l. 44
 Christiani nomen peccatori non
 prodest, n. 45
 Christiani omnes peregrini, m, 48
 f. 198
 Christiani clariore sunt persecu
 tionibus, c. 52. a. 183
 Christiā milites, agonotheta chri
 stus, f, 55, b. 199
 Christianis pro lege sua pugnan
 dum, a. 67
 Christianus lux sal & fermentum,
 c. 69
 Christianis conuiuentibus maior
 consolatio, g. 72
 Christiani christi corpus, inuicem
 membra, f. 74
 Christianus christi portans nomē
 viribus eget, h. 104
 Christianus percussus non reper
 cutit, n. 113
 Christianus omnia in dei gloria
 facit, m. 146
 Christianū calamitas & tentatio
 probant, f. 150
 Christianis quidam minus probi
 vtiliter seruiunt, c. 160
 Christianus nec dextris extollitur
 nec sinistris deprimatur, a, 180.
 b. 245
 Christiani impios notant infamia
 c. 184
 Christiani matrimonium non iū
 gunt cum infidelibus, a. 195
 Christiani vt vitæ calcantur, a. 196
 Christianis cum ceteris commu
 nia incommoda, c. 196
 Christianorum in cælis conuer
 sio, b. 207
 Christianus nouit minimorū red
 dendā rationem, e. 207
 Christianus gloriosior nō qui no
 bilior, sed qui fortior, f. 210
 Christiani quadri sunt lapides, c,
 228
 Christianus in repub. trāquillita
 b.

INDEX

te verbum dei audit, i	238	Confessio necessaria volenti san-	
Christianis adoptio filiorum Dei		ificari, a	259
data, non Iudaeis, b	240	Confessio peccatorum faciendā,	
Christiani ex responsō scripturarū		c	269
oīa agere debent, i	258	Confessione mūdatur conscientia	
Christiani lino assimilari debent		h	268
c	263	¶ Concupiscentia.	
Christiani solidi legi nō possunt,		Concupiscentia visu curioso accē-	
m	290	ditur, c, d	20
Christiani suas non persequuntur		Concupiscentias comburit ignis	
iniurias, o. 290.	a. 291	temptationis, a	30
¶ Clementia.		Concupiscentiæ crimen est, non	
Clementia est non proflire in pro-		legis, a, b.	116
prios iniurijs, l	288	Concupiscentiæ cōcidunt memo-	
Clementiam etiam innocētes co-		ria futuri iudicij, d.	155
lunt, f	288	Cōcupiscentia esca in hamo, i.	206
Clementiam optimi quicq; præstāt		Cōcupiscentia cibi & potus insti-	
n.	288	diatur, e	239
Clementiæ nō est semper patiēter		Concupiscentia ex primo pecca-	
ferre iniqua, g	297	to nata, g.	241
Clementia dei mensuram non re-		Concupiscentia crescit prohibi-	
cipit, c	302	tionē, g	244
¶ Concordia.		Cōcupiscentiæ ocio & ignavia cre-	
Cōcordia deo oīa grata sūt, h.	151	scunt, e	260
Concordia humanæ vitæ, h.	183	Concupiscentiæ nullus est finis,	
Concordia vinculum ciuitatis, si		d.	292
ne iustitia stare nō potest, g.	224	¶ Cōcio sacra. Cōcionator.	
Concordiæ semper sit udēdū, d.	233	Concionibus crebris irrigatus, ad	
Cōcordia ecclesiarū ad iuncē, f.	252	virtutem adducitur, i	3
¶ Confessio.		Concio negotiatio quædam est	
Confessionem requirit deus, f.	102	d. 17	m. 25,
Confessio luci hominem restituit		Cōcio indiget proemijs, n	27
a	117	Concio opulentum reddit atten-	
Confessione vt vomitu anima pur-		tum auditorem, f	56
ganda ad gratiæ infusionem, e,		Cōcione ex ipsa fructus domum	
147.	163	reportandus, g	106
Confessio necessaria, nauiganti		Concione ab ipsa regressus præua-	
in nauī ecclesiæ, e	153	vitanda colloquia, f.	109

INDEX

Cōcio pictoria ē officina, e	111	Concionator loco veli zephi-	
Concionis minus studiosi secu-		ri, tenonīs lingua spiritus gra-	
laribus addicēti, g	111	tia, cruce vtitur, p.	26
Cōcionis verbum non vbiq; fru-		Concionator rem culpabilem ver-	
ificat, a	138	bis plunbus non protrahit,	
Concio alijs ad salutem, alijs verō		b.	27
ad iudicium, b, c.	159	Cōcionator persimilis apibus ab	
Conciones euāgelicæ, bonæ mar-		auditoribus expectatur, a	28
gantur, f	165	Concionatori soli credunt quos	
Concionis studiosi auditores,		Deus excitat, b	32
c	5	h. 225 c. 250 c. 250	
a	18	Concionator plena delectatur ec-	
i. l. 24		clesia, o. 32	
n. 24 n	25	D.	281
Concionator officium faciat, si e-		Concionator vt nubes verbum cō-	
tiam nullus ausculter: Quia met-		fundit, a	36
cede non caret, e	12	Concionatoris documentum ple-	
f. g.	12	na ecclesia, n.	40
a. b.	13	Concionator omnibus verbi ali-	
d.	26	moniam ministrat, h	41
h.	86	Concionator prudenter deligen-	
c.	235.	dius, d	45
f.	257	Concionator fidem exercere de-	
Concionator instrumenta habeat		bet, c. d. 49. a. 50,	
parata, b.	15	Concionator sentes docet incide-	
Concionator vt mater vbera præ-		re, a	60
bet infanti, a	18	Concionator sentibus ignem spi-	
Concionator epilogo, vtitur, e.	20	ritus immittendum monet,	
Concionator gaudens, sementem		d. 64	
verbi in agro exculto facit, a.		Concionator crebro seminare de-	
b,	24	bet, b. 64	
i.	25	Concionator non obruat dicto-	
Concionator post increpationem		rum multitudine, d,	102
consolatur, e	24	Concionator paulatim instillat	
p.	25	pabulum, n.	104
a.	29	Concionator tantum auditorum	
Cōcionator medicamentum spi-		adificationem prouocat, e. f.	
ritale imponit, i	24	106;	
Concionator si laceretur, vt me-			
dicus ab infimo non desistit,			
i.	26		
Concionator aliquando deserit			
non obtemperatē, o	25		
Concionator, spiritualis conuina			
tor, g. h	26		

INDEX

Concionator, fitiēbus potū mī-	257, a,	262
nistrat, h,	206	
Concionator fructum requirit ex		
auditorib, f,	117	
Concionator christi exemplo si-		
militudinibus utitur, a,	135	
Concionatoris verecundia excu-		
satū, dum in promptu orationē		
non habet, c,	148	
Concionator, ut agricola, semper		
aliqua perdit femina, c	154	
Concionator diligens gnanus est		
colonus, e,	157	
Concionator videat ne docendo		
vitiū nascatur, d,	168	
Concionator superbire aut efferi		
nō debet, e,	176	
Concionator in exercitatus, d,	210	
Concionator & auditor quadripha-		
riam se habere possunt, h,	212	
Concionator dentes & oculi eccle-		
sia, e,	211	
Concionator in locum peritionis		
substitutus, c,	218	
Concionator frustra loquitur, clau-		
sis auditorum auribus, d,	218	
Concionator exigua afferens, i, 221		
Concionator dei legatus, b,	241	
Concionator rediens vnde egres-		
sus, g, h,	221	
Concionatoris doctrina bona, pō		
praua vita attendenda est, f, 248.		
a,	250	
Concionatoris affectus in plebem,		
c	256	
Concionator digressionē vti potest,		
b, 253, i,	256	
Concionatores intemptiui, b,		

INDEX.

Contemnerē ceteros prae se, su-		
perbi est, a,	58	
Contempto mundo, in caelo aedi-		
ficandam, d,	69	
Cōtemptus deus ad hereditatem		
vocans, non diabolus gehēnam		
ministrans, i,	107	
Contemptus dñs amator, d,	129	
Contemptores veterum, rituum,		
d,	143	
Contemptus fortunæ periculorū,		
d,	286	
Contemptor iniuriarum & conui-		
tiorum nobilis, f, g,	287	
Contemptus herilis est vindicā-		
ndus, g,	297	
¶ Consuetudo.		
Consuetudo praua, pestilētus aēr,		
h,	152	
Consuetudo peccatorum mordet,		
e,	245	
Consuetudine peccandi liberan-		
duus proximus, h,	245	
Consuetudo peccati, lethargicus		
somnus, h,	254	
Consuetudo nō facillē repellitur,		
c,	209.	
Consuetus iurare, saepe nolēs per-		
iurat, e,	33	
Constescere à teneris, adeo non		
parum,	208	
¶ Consolatio.		
Consolatio in obitu suorum, a, 544		
Consolationē nō admittit subito		
affectus malo, a,	76	
Consolatio cum exhortatione ad		
patientiam, f,	84	
Consolatur suos dñs, b,	129	
Consolator importunus & ferus		
c,	206	
Cōsolādi modus optimus, f,	291	
¶ Cor.		
Corde ex abundantia os loquitur,		
c,	108	
Cor omni custodia seruandum,		
l,	254	
Cor corporalibus satiari non po-		
test, e,	261	
corde infecto frustra est reliquia-		
rum partium sanitas, i,	393	
¶ Correctio. Correctio.		
Corrigendi ratio optima, d, i, d, g,		
z, d, 8, c,	13	
correctio crebra & acceleranda,		
a, c, f, 8, b,	222	
correctio domini ferenda, f,	7	
corripendum aliquando, aliquan-		
do vero obsecrandum, i, ii, c,	75	
correctio aliorum vita emendā		
da, m,	77	
corripendum cum lenitate mul-		
ta ferenda, b,	88	
correctio non desistendum, g,		
105 g,	245	
Correctio melior indulgentia, d,		
106. b, f, 232.	b, 245	
corripit non refugit propheta, mo-		
do non in ira, d,	147	
correctiois ocores quidam, m,		
	149	
corripit deus ad salutem, i, 152. c,		
d,	230	
corrigendus proximus ac frater,		
sed modeste, e, 177. c,	282	
correctio doctrina non carcat, a,		
	181	

INDEX.

Correctis ad peccata non redeun-
dum, d, 184
Correctio seuera aliquando expe-
diens, l, 209
Correptione filij, paternus amor
non amittitur, a, b, 233. c, d, 230
Corripere paternè debent episco-
pi, a, 234
Correcturus sanum habeat animū
b. 251. b. 287. a. b. 291
Correctio nihil obsunt vetera pec-
cata, e, 296
Correctionem repudiātes, absin-
dendi, l, 255
¶ Corpus.
Corpus velamentum animæ, e, 58
Corpore cōcesso vtēdū, cuius mor-
te, anima damnū non patitur, l,
l, m, 36
Corporis curā tantum habent qui-
dam, h, 60
Corpus christi sumus, inuicem mē-
bra, f, 74. b, 249
Corporalia vitia nō obsunt Chri-
stiano, e, 76
Corpore obæso, aīa fit obtusior, f,
78. f, 110
Corporis ornatus, postponendus
animæ, h, 70
Corpus hominis vas fictile, h, 80
Corpore delicato, animam male
habere necesse, g, 87
Corporis quā animæ, scpe ma-
ior cura, b, 98. b. 117. g. o. 113
Corporis flos & decor, animæ ni-
hil confert, e, 109
Corpora tenui alimonia morbo li-
berantur, h, 145

Corpore in ipso bonum non habet,
tat, c, 116
Corpori externa omnia postponū-
tur, i, 161. e, 173
Corpus est animæ malleus, vel in-
cus, h, 202
Corpora defunctorum non abij-
cienda, d, 22
Corporis Christi membra spiri-
tu eius vegetantur, b, 244
Corpus ieiunij, vigilijs frenādū
f, 249
Corporis membra affectu copula-
ta, n, 249
Corpus, nauis instar titubat, nisi a-
nimo retineatur, b, 274
Corpus obscurum animæ domici-
lium, b, 282
Corpus pinguescit sine exercitio,
q, 285
Corpori ad vitæ vsum sensus datū,
a, 297
¶ Crux.
Crux christi post mortem glorio-
sa, b, 20
Crucis ligno, multi Christo con-
iuncti, n, 35
Crucis potentia contra demones
incantatio, a, 74
Crucis torcular Eucharistiam de-
dit, h, 195
Cruce vincitur diabolus, a, 242
Crucifixus Christus, credentibus
salus, g, 249
Crux Christi simp lex cōuersatio,
& pura confessio autem nœ eccle-
siæ, b, 247
¶ Dauid.

INDEX.

Dauid ira superior, f, 1
Dauidis armatura, diuina
oratio, h, 23
Dauid prostratus, resurgens acrius
hostis ferit, e, 52
Dauid naufragus, rursus ventis ve-
la dedit, h, 61
Dauidicis psalmis quare titulus af-
fixus, b, 102
Dauid tantum rogat, Dele, laua ab
iniquitate, f, 102
Dauidicis psalmi varias requirant
claves, c, 203
Dauid ante arcam saltauit, f, 218
Dauid rex, nisi mortuo Saule, rega-
lia non exercuit, c, 271
Dauid filius abialō psequet, b, 300
¶ Damuati. Damnatio.
Damnatorū certissimas pœnas do-
cent scripturæ, c, 16
Damnatio magno cum dolore pec-
catorum deus, a, 46
Damnatorum pœna intolerabili⁹
à Christo expelli, b. 53. c. 83
Damnatorum interminatæ pœnæ
b, 87
Damnatis gloria excidisse beato-
rum, grauissimū, a, 110
Damnatorum pœna ex societate
auctior, b, 110
Damnatorum confusio in die iudi-
cij, a, 114
Damnabuntur plures, quā salua-
buntur, c, e, 120. a, 251
Damnatorum tenebrę exteriores,
h, 226
Damnationis sunt certi gradus, h,
244. e, 258

¶ Defensio.
Defensione non vendicandū pal-
lium, h, 33
Defensionis homini nulla arma
præter rationem, i, 272
¶ Delitiae.
Delitijs anima dissoluitur, ac mori
tur, f, 78
Delitijs indulgens damnatur, i, 80
Delitijs omnes plus nimio indal-
gent, d, 87
Delitijs subreptibus anima per-
turbatur, e, 110
Delitię corpori subtrahēdæ, f, 110
¶ Desperatio.
Desperatione non cessandū à fra-
tris correctione, e, 177
Desperandū non est peccatori se-
mel vulnerato, c, 103
Desperandum non est si citò non
exaudiat deus, f, 105
Desperandū non est si tam cito nō
succedat laborum fructus, g, 105
Desperandū nō esse docent Raab
& publicanus, a, 182
Desperans in maius se malum sti-
mulat, b, 303
¶ Detractio.
Detractionis saniem euomunt tā-
dem maligni, g, 60
Detractores sterces transcuntibus
commouēri similes, d, 97
Detractor silet, si tristem audien-
tis faciem viderit, i, 207
Detrahere bonis, matorum sola-
men, h, 208
Detractio humiliat, quos laus ele-
uat, i, 255

INDEX.

Detraçtio occulta, h,	207	plum, e,	9
Detraçtioni dediti stulti, o,	268	Deus saepe contrarijs contraria curat, a,	97
¶ Deus.		Dei opera planè inuestigari, non possunt, h,	105
Deus agricola, suos exterius spolians, a, 3. a. 77. h,	88	Dei in potestate oia cõsistut, e, 116	
Dei comparatione nullus bonus, f, 35. f. 157. a,	168	Deus quid sit, mens capere humana non potest, a,	147
Deus quomodo nõ omnes cognoscit, s,	35	Deus iustus cognoscetur in die iudicij, d,	154
Deum qui non aspicit, nõ aspicietur, n,	36	Deus demonstratur rex creatione & conseruatione, d, 171. b, 207	
Dei naturam incomprehensibilem, philosophi confessi, c. 7. c, 8z		Deus non corporum tantum, sed etiam animatum, b,	181
Deum cognoscere maxima virtus, p,	38	Dei cognitio ad ipm trahit, v, 19z	
Dei cognitio excutit peccata, q, 38		Deus malis bene vititur, b, 200. a, e,	276
Dei cognitione pdita, ad veritatẽ ex nobis redire nõ possumus, q, 40		Deus humanas nouit cogitationes, b,	202
Dei misericordia etiam læsa, non subtrahitur, e,	43	Deus ad ostium pulsatur, g,	202
Deus õim pater vnus, c. 45. d. 294		Dei visio, g,	204
Deum fide suscipiens, non contaminet, b,	51	Dei vna natura, essentia, quãuis varia sortiatur nomina, m,	171
Deus æquẽ perfectus, vt ante orbẽ conditum, d,	65	Deus est intelligentibus quod sol videntibus, b,	176
Deus idẽo non est, quia quibusdã esse non videtur, g,	65	Deus vbique sicut anima in toto corpore, c,	205
Deus quõ hominem reliquit, a,	73	Dei clementia alios seruat, alios indurat, f,	211
Deus impensissimẽ amans, neglectus, c,	73	Deus magis mentem deuorã quã suffragatorem requirit, a,	222
Deum offendentes non satis gemimus, g,	77	Deus nostrorum non eget bonorum, i,	224
Deus se vt patrem mutãdum proponit, b,	79	Deus cuique talis qualis concipitur, e,	229
Dei sunt omnia nostra opera, f, 85		Deus nec iniustus, nec personarũ acceptor, c,	236
Deus velocius construit, quã destruit, l,	93	Deus non nisi in suo lumine videtur, b, & aõ puro, c,	237
Deus quosdam hic punit ad ex-		Deus vnus, tres autem personæ, c,	240

INDEX.

ri potest, b, & aõ puro, c,	237	Deus etiam exorabilis sine mediatorẽ, l,	302
Deus vnus, tres autem personæ, c,	240	¶ Diabolus.	
Deus vult omnes saluos fieri, e,	240	Diabolus princeps latronum spoliatus, h,	8
Deus totius orbis adest, & vnũ quẽque pro capacitate inhabitare potest, c,	243	Diabolus quomodo repellendus, e,	15
Deus debitorem fecit se promittendo non accipiendo, e,	205	Diabolus acrius iustum quã peccatorem persequitur, b,	19
Deus quomodo timendus, g, 25z		Diabolus cosmographus optimus, h,	31
Deus fœdos amauit vt pulchros faceret, a,	253	Diabolus homine vititur cõtra homines, f,	36
Dei de natura profundius disputandum non est, i,	265	Diabolus animã salutem blanditijs nititur impedire, a,	37
Deus nullius eget, dum operatur, b,	276	Diabolus suos decipit baiulos, e,	37
Deus diabolo vititur tentatore electorum, a, c,	276	Diabolo sponte aditum dantes, c, 38. c, 114. d,	195
Deus omnibus benefacit, m, 279		Diabolus à christo repulsus, castris non emeris, l,	40
Deus sic in terra, vt maneat in celo, l,	281	Diabolus diligentior in exitu vitæ hominis, m,	46
Deus nisi vnus tantum, omnia corruerent, e, f,	292	Diabolus suos transformat in angelos lucis, c. 47. f,	197
Dei semp imago supuacua, g, 292		Diabolus impiegit in christum regis filium, f. 70. g,	88
Deus vnus omnia habet solus perfectus, b,	293	Diabolus tatum terrenis armatur, a,	74
Deorum non nisi impudica religio esse potest, l,	293	Diaboli laqueis nõ capiuntur celum suspirantes, h,	101
Deus pater & dñs summẽ reuerendus, d,	294	Diabolus gehennã ministrans honoratur, i,	107
Deo fides maxie seruãda, c,	294	Diaboli iugum excutere, ex se homo non potest, a,	109
Deus manũm sic regit vt de mudo non sit, a,	292	Diabolus nisi dei permisso obesse non potest, b,	118
Deus omnium peccata coërcere debet, g, h,	297	Diabolus deũ in imagine, hominẽ prouidit, i,	297
Deus omnibus necessaria ad vitã prouidit, i,	297		

INDEX.

ne scilicet, persequitur, n,	146	Christus suos docuit, e,	9
Diabolo potest imperare quilibet fidelis, h,	154	Discipuli per orbem euolare edocui, f,	9
Diabolus suas habet decipulas, apparentes virtutes, c,	164	Discipulis paulatim doctrina instillanda, a,	15
Diabolus quomodo dicitur Deus huius seculi, e,	166	Discipulos magistro coherere necessarium, a,	103
Diabolus victus à demone, g,	175	¶ Diues, Diuitiæ.	
Diabolus corruptelas mentis clanculum agit, c,	195	Diues non est beatus propter præsentia, g,	13
Diabolo obstruendus vndiq; aditus, l,	199	Diues receptor regius, d,	14
Diabolus hamo mortis Christi captus, b. 2. o. Et humanitatis, b. 2. 6. 9		Diues quis, a,	14
Diaboli sunt homines filij imitatione, h,	228	Diuitiæ, vmbra & steriles spinæ, b, 16, f,	68
Diabolus incautus, insidiatur, b,	266	Diues in paupertatem lapsus, magis afficitur, a,	23
Diabolo vitur deus ad bonorum tentationem, & malorum vindictam, a. 2. 7. 6. l,	300	Diues & pauper se mutuo iuuare possunt, i,	33
Diabolus post Christi aduentum per statuas passus, b,	277	Diuitiæ propter regnum abiicienda, g. 51, m, 93. o,	93
¶ Dignitas.		Diues cupiditatum cathenis ligatus, h. 51. c,	91
Dignitatis gradus, maiorem facit ruinam, m. 43. c,	97	Diuitiarum inexplebilis sitis, d, e, 55. c, d,	105
Dignitatibus honorati facile cõturbantur, g,	29	Diuitiarum admiratores, d. 37. c, 36. c,	166
Dignitacum dignos ministros facit deus, d,	117	Diuitiarum imposturis miscetur diabolus, a,	74
Dignitatum, improbi petitores, d,	150	Diuitiæ tantum personæ sunt, l, m,	76
Dignitas è refugiens, facile ruinam deuinit, f,	172	Diuitiarum cupiditas omnia miscet, d. e,	78
Dignitates indignis committuntur, c,	173	Diuitiæ curis animum obruant, c,	81
¶ Discipulus.		Diuitias auferit à filijs deus propter abusum, h,	88
Discipulos aduersa paulatim pati		Diuitiæ funes & implicamenta, e,	90

INDEX.

Diuitiarum seruitus omni tyranni de peior, a,	91	culis obnoxius, i,	199
Diuites hic ab infantibus nondifferunt, a,	92	Diuitijs vtendū nõ fructū, c,	225
Diuitiæ, lutum & palea, q,	93	Diuitiæ in cœlo accumulanda, f,	267
Diuitiarum amor, ferocius sæuit leonibus, f,	96	Diuitias seipis magis amat, quidā l,	268
Diuitiarum expoliatio virum arguit, f,	97	Diuitiæ reproborum merces, c,	268
Diuitiarum iactura, nulla manente pietate, c,	100	Diuitijs & paupertate malè vitur animus æger, h,	208
Diuitiarum commoda & incommoda, laus & vituperatio, c, d,	105	Diuitijs non pensandus homo, sed virtutibus, q,	282
Diuitias alij quærentes miseri, c,	112	Diuites non præuident opum pericula, l,	289
Diuitijs crescentibus augetur cupiditas, e,	112	Diuitiæ crescunt dispersæ, d,	303
Diues sæpe quæsitis vt non nouit, h,	112	Diuitiæ immodicæ nocēt, e,	303
Diuitiarum curæ sentibus similes d,	118	¶ Diuinatores.	
Diuiti ad pauperem pax non est, l,	121	Diuinatores, & ariolis, fides nõ habenda, o,	193
Diues in diuitijs marcescet, s,	133	Diuinatores mathematici, rei iam gestæ colligunt causas, e,	155
Diuitiæ iniquitatis, a. 2. 4. 2. pag. 1.		¶ Doctrina, Doctor.	
Diuitiarum affluentia ferociores facit, a,	146	Doctor cæteris præstare debet, o,	26. o,
Diuitiarum quies inutilis, vsus vero motusq; fructuosus, l,	149	Doctor mel fidei instillat auditoribus, a,	28
Diuites quod commune, ex præocupatione proprium faciunt, m,	149	Doctor ignorat, qui sermonis reuera sint ingressuri.	
Diuitiæ recenter, semper plura concupiscunt, c, d,	105	Doctor multitudi excitatur, o,	32
Diues afflictio succurrere debet, c,	175	Doctor non proficit sine spiritu, b. 36. h.	225
Diues quàm pauper pluribus per-		Doctorem diligunt filij spirituales, e,	39
		Doctores assidui plena ecclesia iudicium, n,	40
		Doctor vitia dolat vt cõstruat ecclesia, g,	43
		Doctrina bona attendenda, nõ praua conuersatio, a. 45. f.	248

INDEX

a.	250	tera de thesauro, d.	185
Doctr. veracior eligendus, d.	45	Doctr. euāgelica margarita, f.	165
Doctrina in persecutionibus necessaria, d. e. f.	48	Doctrinarum diuersarū perfectiones, c.	168
Doctrina temperanda secundū virtutem, g.	48	Doctror videat ne ī magisterio suo vitium nascatur, d.	168
Doctrina decreuit nisi sementem facias, e. d.	49	Doctror auditoribus conuenientes quaestiones tractet, i. 170. a. 171	
Doctror talentum domini non abscondat, a. b.	50	Doctrina gentiliū in totum non damnanda, g. i.	172
Doctror se ipsum prius docere debet, h.	77	Doctroris veri typus Sampson, salaces cōfutat doctores, c.	168
Doctorem suis oportet frui laboribus, a.	80	Doctror vitam recte instituat, & linguam formet, a.	173
Doctroris verbo vnico saepe multi conuersi, b.	80	Doctrorū ī gratiā decertates, c.	173
Doctrinae cortex amarus, fructus autem iucundi, d.	95	Doctrorum gradū passim indigni assumunt, e.	173
Doctror increpās ferendus, b.	112	Docere magnum: sed periculosius quā doceri, d.	176
Doctrina domini vt ros, e.	119	Docent nonnulli indocti, c.	180
Doctores fulgebūt vt splendor solis, d.	430	f.	209
Doctore credendum est, h. 150. e. f. 275		Doctrinae virga, g.	203
Doctore nos malignos atque ingratos esse non decet, b.	151	Doctrinae in bonum inuēte, d. 204	
Doctrinis extraneis pritis ībui possumus, deinde sacris, e.	151	Doctrina cōlestis nob. dux, m. 204	
Doctrinis gentiliū quatenus vitendum, f. g. h. i.	151	Doctrina frequēs duro animo necessaria, b.	188
Doctores veritatis radij solares, e.	155	Doctrina cōlestis esca animae cōmunicanda, d.	187, a, 205
Doctrinis philosophorū peruersis, quātilibet luculētī sermōis abstinentiū, b.	160	Doctrina & operatio, gloriā consequendae mediū, b.	206
Doctrina bona viuis animae panis praua verō mortuus, i.	164	Doctrina quauis gradus habet, e.	212
Doctror prudēs profert noua & vetera		Doctror & auditor variē se habere possunt, h.	212
		Doctrina peruersa vt cāncer serpit	a. 211
		Doctore discretionis virtus necessaria, a. c.	256

INDEX

Doctror eadem doctrina, diuersa tamen exhortatione vitur, d.	256	Doctror indoctus & docendus, d.	252, a, 262
Doctrina ab homine non indigentes, h.	257	Doctores euangelici, veri scripturarum interpretes, g. h.	269
Doctorem veritatis ab haereticis differentia, d.	266	Doctror pulset, donec scripturā sensum aperiat ei dominus, a.	270
Dolor		Doloris nostri saepe causa sumus, g.	184
Doloris nostri saepe causa sumus, g.	184	Dolores contemplatione beatitudinis iungantur, e.	185
Donum.		Dona & officia animo metimur dātis, g.	16
Dona & officia animo metimur dātis, g.	16	Donum donantis gestus vultusque conduplicat, c.	22
Donum donantis gestus vultusque conduplicat, c.	22	Donaturus noli praetexte inopiā l. 94	
Donaturus noli praetexte inopiā l. 94		Dono verbū melius est, p.	121
Dono verbū melius est, p.	121	Donare aliquando ex causa differt deus, l.	150
Donare aliquando ex causa differt deus, l.	150	Donum spiritus est spiritus ipse, d.	242
Donum spiritus est spiritus ipse, d.	242	Donus dei superbire infania est, b.	265
Donus dei superbire infania est, b.	265	Dona singulis amabilia reddit liberalis, i.	277
Dona singulis amabilia reddit liberalis, i.	277	Donandū saepe ingratū, h.	277
Donandū saepe ingratū, h.	277	Dona tēpestiuē collata magis grata, l. m. 27. a. 278	
Dona tēpestiuē collata magis grata, l. m. 27. a. 278		Dona ingratū data, pessime collata, l.	27.
Dona ingratū data, pessime collata, l.	27.	Ebrietas	
Ebrietas		Ebrietas mater omniū vitiorum, c.	59
Ebrietas mater omniū vitiorum, c.	59	Ebriosi cambus & bestijs deteriores, a.	59
Ebriosi cambus & bestijs deteriores, a.	59	Ebriosi in regnum caelorum non intrabunt, b.	59
Ebriosi in regnum caelorum non intrabunt, b.	59	Ebrietas mentem corrumpit, d.	59
Ebrietas mentem corrumpit, d.	59	Ebrietatis & delictiarum incōmoda, f.	78
Ebrietatis & delictiarum incōmoda, f.	78	Ebrius vino deteriori magis accusandus, l.	99
Ebrius vino deteriori magis accusandus, l.	99	Ebrius est voluntarius demon. g.	h, 97
Ebrius est voluntarius demon. g.	h, 97	Ebrietas hominem submergit, a.	101
Ebrietas hominem submergit, a.	101	Ebrietatis praetexte manent incōmoda, a.	111
Ebrietatis praetexte manent incōmoda, a.	111	Ebrii vix vomitione, & frequentī vacuatione leuari possunt, l. 144	
Ebrii vix vomitione, & frequentī vacuatione leuari possunt, l. 144		Ebriosi potatione cessante, statim siccitate laborant, b.	145
Ebriosi potatione cessante, statim siccitate laborant, b.	145	Ebrietas igni omnia parit, Ebriosi autē sunt verē paludes, c.	238
Ebrietas igni omnia parit, Ebriosi autē sunt verē paludes, c.	238	Ebrius se non cognoscit, e.	246
Ebrius se non cognoscit, e.	246	Ebrii voluptatibus huius vitae, g.	255
Ebrii voluptatibus huius vitae, g.	255	Ebrietas in corde latentia, in linguam profert e.	293
Ebrietas in corde latentia, in linguam profert e.	293	Ebrietas hominē seruū, captiuūque animum facit, e. 301, b. 302	
Ebrietas hominē seruū, captiuūque animum facit, e. 301, b. 302		Ecclesia.	
Ecclesia.		Ecclesiae tranquillitas impijs instatur, d.	22
Ecclesiae tranquillitas impijs instatur, d.	22	Ecclesiae maxima cura pastoris, i. l.	22
Ecclesiae maxima cura pastoris, i. l.	22	Ecclesiae, area gentibus impleta per apostolos, b.	30
Ecclesiae, area gentibus impleta per apostolos, b.	30		

INDEX

Ecclesia purgatur vento tribulationis. h. i.	30
Ecclesia multos habet bonos. p. b. 2. 4. 9	37
Ecclesia nunquam à Christo abijcitur. b.	38
Ecclesie ædificio non quadrant vitiosi lapides. f.	43
Ecclesie ministri ceteris meliores esse debent. g.	43
Ecclesie magis obsunt ministrorum vitia. h.	43
Ecclesie nõ nocet, sed sibi, qui obesse cupit. l.	43
Ecclesia suos reuocat, vt gallina pullos. b.	46
Ecclesia omnes diligit, etiam supposititios pullos. d.	46
Ecclesiam non sequentes pereunt. g. h. 4. 6. i.	99
Ecclesie fides per antichristum peribabitur. l.	46
Ecclesie quando indigent maxime doctrina sacerdotum, e. f. 4. 8	
Ecclesia nauis est, Christus autẽ gubernator, f. 63, a. 64. e. 153	
Ecclesiam frequentare vtilissimũ. E.	71
Ecclesia diuersas habet administrationes. c. 72. c.	76
Ecclesia spiritus sancti gratia protegitur. l. 77, b. c. 118.	
Ecclesia creuit in magnam arborem. a.	138
Ecclesia bonos habet, mixtos peccatis, d. 154. c. 244.	
Ecclesiam sciendes heroboanitar. h.	18
Ecclesia à Christo illuminata, illuminata. a. b.	157
Ecclesie communionem priuandus peccator, f.	163
Ecclesie lumẽ nullum Christi comparatione. d.	164
Ecclesia persecutionibus floret. a.	183
Ecclesia nunquam heresum zizanij caruit. d.	187
Ecclesia vna Christi sponsa, domus fidei. d. 197. d. 198	
Ecclesia stabulum euangelicum, b.	196
Ecclesiam relinqui ab hæreticis bonum. e.	197
Ecclesie dilaceratum corpus restituetur. e.	213
Ecclesia spirituales habet hostias. i. 214	
Ecclesie noualia, & examina de alucrio producenda, c. 216. g. 218.	
Ecclesia dum vt vna premitur, scetulis non est. g.	226
Ecclesia torcular, & area. f. 227. a. 228	
Ecclesia quadris constructa lapidibus. c. 228. a. 237	
Ecclesia hereticorum perditione, cæteros colligit. g.	231
Ecclesie vnitas in sacramentorum societate. c.	244
Ecclesia infidelibus trinitatis notitiam: suis verò quatuor virtutes prædicat. b.	256

INDEX.

Ecclesia parturit & ingemiscit, nec cessatibus subiacens, e.	266
Ecclesia ad tempus ex causa gladio materiali abstinuit, c.	271
Ecclesia inhabilem moderatorem non debet admittere, a.	290
¶ Ecclesiastes.	
Ecclesiastes pauore deficiens, ac dicendorum oblitus, e.	2
Ecclesiastes contra Iudæos, et hæreticos declamet, i. 5. a.	6
Ecclesiastes salutaria magis, quam suaui loquitur, c.	17
Ecclesiastes refocillatur silentio, f.	18
Ecclesiastes nihil promouet, nisi obtemperant auditores, a, b.	24
Ecclesiastes sustinet personam leuantis, f. 26. d. e.	63
Ecclesiastes magis instat circa grauiora, a.	76
Ecclesiastarũ fastus reprehenditur, e.	176
¶ Vide plura in verbo concio.	
¶ AEdificium. ædificare.	
AEdificij Ecclesie, diuersæ partes, c.	76
AEdificandum in cælo, non mundo, d. 69. b.	113
f. 266. g. h.	303
AEdificant quidam, in pecunijs alienis, q.	121
¶ Educatio.	
Educatio recta à puero, l. a. b. 4. a.	208
Educatores exultant, d. adultæ suorum vident ingenia, d.	282
¶ Eleemosyna.	
Eleemosynariorum magna gloria, b.	304
Eleemosynam clam accipiens, in pauperẽ deus palam reddet, a.	303
Eleemosyna maiores resurgere facit dispersas opes, d.	303
Eleemosynarius deum tantum inuenietur, b, d.	34
Eleemosynarius sementem in celo facit, a.	50
Eleemosynarius etiam hic delectatur, f.	59
Eleemosyna ex rapina, non placet, c.	61
Eleemosyna fundus est, d.	67
Eleemosynarius propius deo coneratur, quia cito non reddit, g. 73. a.	92
Eleemosyna sterilis non est, e. 74. g.	149
Eleemosynam fecisse semel, non satis, f. 76. g.	90
Eleemosyna insignis filiorum dei g. h.	76
Eleemosynę mundę fructus multiplex, f.	90
Eleemosyna magnam præstat fructuam, apud deum, a.	91
Eleemosyna domum construit æternam, e.	93
Eleemosynarius non præterit iopiam, l.	94
Eleemosyna extinguit peccata, e.	121
Eleemosyna ex animo fieri debet, a.	150

INDEX.

Elemosynarios non citò iudicat Dominus, c	251	Episcopus esse nõ potest, qui tristi- tiae morsibus denoratur, c	187
Elemosyna tẽpestiuẽ collata, pl ^p habet gratiæ, l, m	277	Episcopis sponsam suam Christus commisit, f	202.
¶ Eloquentia.		Episcopus proptriẽ Ecclesiæ sal, & condimentum, b	211
Eloquentia palliata, peruersa q; gẽ riliũ phõrum dogmata, in eccle- siam nõ introducẽda, e	160	Epi coẽrcere vitia habet, a	234
Eloquentiæ formatores, & nõ vitæ monoculi,	173	Episcopus inhabilis, non eligẽ- dus, a.	220
Eloquentiã præstat sapiẽtia, h.	172	¶ Euangelium. Euangelistæ.	
Eloquentia imitatione sola acquiri- tur, f	225	Euangelistæ in vnum tendunt, di- uersis tamen occasiõibus, d.	51
Eloquentia facilius, quã eius præ- cepta, discitur, e	225	Euangelistis audiendis, adhiben- da diligentia, d. e. 63. b. 64	
Eloquentiæ gratia conditur verit- tas, g	225	Euangelistæ supra omnem creatu- turã nos erigũt, e	64
Eloquentes falsa dicentes, miscran- di, a	226	Euangelistæ à Mose imbutos, ad excelsiora vocabant, c	101
Eloquentia nõ aspẽnãda, ob quo rũdam abusu, d	235	Euangelica doctrina, in immẽsam creuit arborẽ, a. 138. a. 139	
Eloquenter quia aliquid dicitur, nõ ideo verũ, a	239	Euangelio aduentante, lex cessare debit, f	158
Eloquentia orationis hominẽ ver- fat, g	276	Euangelico tempore, duplex col- ligendus cibus, c	162
Eloquentiam non requirit precio- sa veritas, h	276.	Euangelici muri consurgentes, sa- pientum calliditate & astutia di- tui nõ potuerunt, e.	168
¶ Episcopus. Episcopatus.		Euangelica lex laudatissima, prin- cipib. obediẽdũ mandã, d	174
Episcopatum affectatores, e. d. 22	22-	Euangelicæ petraẽ innixus, nõ nit a	179
Episcopatu recipiens, licet inuitus si incapax, nõ excusatur, g. h.	23	Euãgel. petra digni, d. 179. c. 196	
Episcopus, ecclesiæ prõreta, c. 152.		Euangelio, vt rastro, hæreses euer- tantur, c	187
Episcopus fieri nõ debet qui gra- dam non ascẽderit, e	173	Euangelium ad gentes translatum, d	188
Episcopus pontifice magno indi- gnus nisi se ipsum offerat illi in sacrificiu, d	175	Euangeliu à lege aliud non alienũ g	165

INDEX.

Euangelicum stabulum sauciato- tur, l,	112	Eucharistię perceptione, corpus sẽ incorruptibile, a,	156
excipit, b,	196	Eucharistia peccatori denegã- da, f,	163
Euangelij corruptores, a, 198, g,	206-	Eucharistia vnus panis, i,	164
Euangelium consulendum in du- bijs, r,	200	Eucharistia cum fide suscipienti, utilis, e. 190. a. b.	167
Euãgelicũ rete & fermẽtu, d,	201	Eucharistia spiritualis almonia, h.	169
Euãgelium dei legatio, & episto- la. b. 241. g.	257	Eucharistiam impurus, non sine periculo tractat, g,	170
Euangelium animarum speculũ, & veritatis. m. 258. c,	260	Eucharistiæ veritatis, variẽ persua- siones, d,	190
Euangelium Christi onus, & iu- gum alleuians. c.	262	Eucharistię modus & ratio, inferu- rabilis, e,	190
Euangelio nihil aliud addẽdum, c,	265	Eucharistię panis diuinitati vni- tus, f,	190
Euangelica doctrina sal mundi, ac ciuitas supra mõtem, g, h, 269		Eucharistia deiformes facit, d, 191	
Euangelica doctrina vasis viliori- bus, apostolicis scilicet, recondi- ta, h,	276	Eucharistiã dedit crucis torcular, h,	195
Euangelica doctrina auidius ex- cepta, pluriũ nece martyrum, a,	277	Eucharistia Christi verũ corpus, i,	195
Euãgelica doctrina verbis, & mo- ribus exprimenda, non tantũ di- scenda, f,	277	Eucharistia pignus gloriæ dei, n,	202
¶ Eucharistia.		Eucharistia vita animæ, i,	202
Eucharistia vermes, serpentesque animæ mortificat, i,	49	Eucharistia, Christus totus, sine diminutione à singulis sumitur, c,	223
Eucharistiam suscepturus, conta- minatione careat, b, 51, c,	165	Eucharistiam offert Christus, ip- se sacerdos, & oblatio, l,	224
Eucharistię communionẽ Chri- sto coniungimur, f, 74, f,	188	Eucharistia alijs ad regnum, alijs ad iudiciũ valet, b, 236, b, c,	249
Eucharistię figuræ animas libera- bat, c,	88	Eucharistia symbolum pacis, & vnitatis, a,	249
Eucharistia obest malignitate pol- lutis, f, 88. b. 162. b. c.	249	Eucharistia deuotionem auget, h,	267
Eucharistia Christi verbis perfici			

INDEX.

Eucharistia animarum morbis re-
medium paratum, g, 299
Eucharistia mundis tantum dan-
da, Christi passionis pign^o, e, 259
¶ Exemplum.
Exemplo bono à pctō quidam re-
suscitantur, b, 148
Exemplum ad virtutem, sanctorū
vita, a, 151
Exempla scripturæ, quomodo in-
terpretanda, d, 201
Exemplo sunt iustis, aliorum rui-
næ, f, 215
Exempla improborum ad imita-
tionem non assumenda, l, 298
¶ Exercitatio. Exercitium.
Exercitatione omnia crescunt, p,
29
Exercitio scripturarum, nihil præ-
ferendum, a, 177
Exercitatio omnib^o in rebus, plu-
rimum potest, d, 210
Exercitata memoria, non tam fa-
cile obliuionem patitur, d, 278
Exercitium negligentes pingue-
scunt, g, 285
Exercitatio ad omnia durat ani-
mos, d, 286. d, 290
Exercitium citra, inutilis animus,
f, 295
¶ Excommunicatio.
Excommunicatus, sacane tradi-
tur, b, c, 118
Excommunicatio scabie opple-
tas oues à sanis segregat, d, 2
Excommunicatione quemque fe-
rire, ad dei filium pertinet, h, 20
Excoicatio rarè ferenda, e, 177
Excommunicatus, ecclesiæ com-
munionem priuatur, f, 163
¶ Externa.
Externis priuamur, vt radix fru-
ctum ferat, a, 3
Externa nulla diuinarum compa-
ratione, b, 3
Externorum contemptus, b, 11
Externa fluxa omnia, m, 11
Externa non sectanda, vt Christo
regi placeatur, e, 67
Externa omnia fraudibus plena,
f, 68
¶ Exauditio.
Exaudire differt deus in suorum
vsum, c, 11. vt augeat desiderium,
b, 252
¶ Facere.
Facere nos vult, & dat deus
omnia, quæ fecit ipse, b, 79
Fecisse nihil homi, satis magnum
malum, e, 100
¶ Fama.
Fama pudicitia, in feminis res-
nera est, f, 208
Fama deficientibus nutrimentis cō-
quiescit, h, 208
¶ Felicitas.
Felicitas beatorum quanta, l, 84.
a, 85
Felicitas impiorum, miseria, d, 15
Felicitatem hinc perfectam, non
tribuit deus, e, 89
Felicitatis comparatione, omnia
vilescant, a, 113
Felices qui se hinc purat, verè sunt
miseri, n, 127
Felicitas labore acquiritur, & lar-

INDEX.

gitionibus, f, 229, e, 246
Felicem vulgus appellat qui plu-
riū seruis est voluptatū, e, 289
¶ Fides. Fidelis.
Fide armatus, nihil metuit, a, 8
Fides operib^o nutritur, n, 48. e, 35.
f, 277
Fidelis vexatus, citò ad deum cur-
rit, d, 30
Fidelium & infidelium discrimē de-
monstrant tribulationes, e, f, 30.
h, i, 30
Fidelis cum bonis, & malis, pacē
seruat, o, 35
Fidei iactura, magna ruina dicitur,
d, 36, h, 46
Fides Christi turris in hostes, a, 43
Fidem ecclesiæ probabit antichri-
stus, h, 46
Fideles quomodo spirituales effi-
ciuntur, p, 47, a, 48
Fide suscepta, in iustitia seminādū,
c, 49
Fides exercitata, crescit: ocioſa au-
tem minuitur, d, 49, a, b, 50
Fides seruanda, cæterarum rerum
periculo, b, 117. d, 54
Fideles omnia ad pedes apostolo-
rum adferebant, d, 74
Fides nauis tutissima, i, 77
Fide excidentes, errore circūagū-
tur, o, 77
Fide deficiente nihil iuenitur, b, 78
Fidei vel vitæ est oīs lapsus, g, 80
Fidei breues articuli, c, 86
Fides anchora est, d, 86
Fides mater oīm bonorū, d, 91
Fide manente, cætera sublata, ma-

iori gloria redeunt, c, 100. b, 117
c, 203
Fidei dei filij, lege pedagogi non
egent, g, 116
Fides sine operibus mortua, v,
113. c, 169
Fides creuit in arborē, a, 138. a, 139
Fidei scintilla extingui nō potuit,
c, 8
Fides theologiæ fundamentum, ra-
tionibus minime probanda, f,
g, i, 147
Fidelis quisque demonibus imp-
rat, h, 154
Fides credentes liberos, ab infide-
libus parentibus separat, b, 155
Fide carentos, deo non placent, f,
g, 161, i, 244
Fidei attractus ad virtutem diui-
niam, e, 165
Fide exigebant miracula, à sanita-
tem requirentibus, b, 166. 169
Fidelibus omnia munda, d, 169
Fides sine mundi sapientia, plan-
tata, e, 168
Fidei ad maius meritum, nudè hic
non reuelatur deus, f, 171, b, 246
Fides operibus potius, quam ser-
uomibus manifestanda, a, 174
Fides nostra non in solos cadit sa-
pientes, e, 177
Fides est scrutabilis consensus, b,
190
Fidem deo non habens, in tempo-
raneis nec in perpetuis habebit,
m, 192
Fides sine charitate, non illumi-
nat, i, 192

INDEX

Fides nō habenda diuinis & ariolis, o 193.
 Fides plena, & semiplena. R. 193
 Fidei cedunt omnes vmbre. L. 195
 Fidei robor immobile. M. 195
 Fides Christo citra diffidentiam habenda, D. 198
 Fidei carentia opera, impia, e. 200
I
 Fides DEIDONUM. G. 200
 Fides omnibus in rebus necessaria, C. 201
 Fidelis viri conspectus, salutans, H. 204
 Fidelibus peccatores dorso insidantur, F. 205
 Fides omnibus morbis, medelam impertit, D. 206
 Fides Christiana granum sinapis, C. D. 217
 Fidei alacritate saltādū, F. 218
 Fidem non omnes habent, 233.
 Fidei medicamēta, per orbē sparsa B. 239 C. 267
 Fidem DEVS vult omnes suscipere, E. 240
 Fidei vita, charitas, A. 261
 Fide futura iā cernuntur, 2. H. 266
 Fides eō crescebat magis, quō plures martyres infliciebatur, a. 277
 Fides maximē DEO seruanda, D. E. 294
 Fides sine virtutibus, caput est sine c. membris & corpore, A. B. 295

¶ Figura.
 Figura legis proderant in quantum Christum præsignabant, E. 28

Figuræ in quibusdam dū taxat certis gestis Chrī significabāt, d. 135
 Figura legis cessare debuerunt, F. 198
 Figura mortui Christi, virga Moy si, B. 271

¶ Filius.
 Filij parentibus, sanctitate similes P. 33
 Filij Deo patri similitari possunt. Q. 33
 Filij parentes non ita redamant, I. 38
 Filij spiritu, doctorem diligunt, E. 39
 Filius sæpe parentibus similis nascitur, I. 45
 Filius in parentibus cognoscitur, L. 45
 Filij Christi quomodo legitimi parentur, H. 47
 Filij DEVS imitandi sui, præbet per omnia facultatē, B. 79
 Filij, quibus omnia quærentur, sepe negliguntur G. H. 83. G. 84
 Filios patri coherere necessarium, A. 103
 Filij DEVS pro hæreditate debitor relinquendus, G. 112
 Filios à terra in cœlum trāffert Deus, A. 113
 Filij viri effecti, pedago non egēt G. 116
 Filij regni admixta zizania, A. 138
 Filij manent seculi, qui adoptionis spiritum nō recipiunt, E. 168

INDEX

Filius spiritalis, lætitia deo patri a. 200.
 Filij parentum persecutores, b. 300
 Filij etiam deformes, delectant. a. 224
 Filij dei & diaboli simul esse non possunt, g. 228
 Filius castigatur, ne damnetur, c. d. 230. a. b. 233
 Filiorum adoptionem cui libet volenti, dat deus, g. 266.
 Filius patris desertor, ex hæredatione dignus, d. 274
¶ Filius in diuinis.
 Filij substantia ex patre nata, sine patris diminutione, a. 170
 Filius ex incarnatione labem non contraxit, b. 170
 Filius ad se, & patrem manifestandum, incarnatus, d. 170
 Filius caro factus, b. 181. f. 187
 Filius patrem non reliquit, dū venit, c. 207
 Filius solus incarnatus, operantibus tamē alijs duabus personis d. 241.
 Filium incarnari deicit, f. 286
 Filius à patre, & vnice dilectus, & indiuiduus, n. 293
¶ Flagella.
 Flagella domini ferēda, f. e. 7. f. 8.
 Flagellato vno, plures emendantur. f. 15. m. 77. c. 95
 Flagella adhibere, sæpe clementiæ est, l. 103. c. d. 106
 Flagellans, medetur deus, a. 207. b. 246.
 Flagellantur boni, vt filij. c. d. 230,

Flagella. hic iustus experitur. l. 255
 Flagella ad deum, securos mittit f. 258
 Flagella dei, peccatis meremur, a. 264.
¶ Formositas.
 Formositas sine virtute, non admiranda, c. 102
 Formositas vera, interior est. b. 180.
 Formositatem faciei, superueniens animæ splendor venustat, h. 89.
¶ Fratres,
 Fratrum concordia res suavis, I. 128.
 Fratrum necessitati succurrendum. o. 150,
 Fratres non scandalizandi, I. 260.
¶ Fraus.
 Fraus aduersarij, in spinis diuitiarū latitat, a. 74
 Fraus diaboli, pro auro lutum dat a. 91.
 Fraudulētę interrogationes, c. 343
¶ Gaudium.
 Gaudiū electorū, ob beneficia, c. 83. a. b. 114. l. 84. a. 85.
 Gaudiū virtutis æternū, a. 88.
 Gaudiū colligētū in melle, vel victorum in præda, q. 128
 Gaudium maus, si tristitia peccerit, c. 239
 Gaudium bene operantis in agro domini, c. 247
 Gaudium præsentis vitæ, vna acerba, g. 255. Porri, & cepæ, i. 255.

INDEX

Gaudet quidam sub peccatorum sentibus. f. 256
 Gaudium excipit dolor. g. 259
 ¶ Gemitus.
 Gemendum duntaxat, quum deus offenditur. g. 77
 Gemendum si quis cœlesti patria priuetur. f. 87
 Gemitum poenitentiæ, requirit deus. f. 102
 Gementes ob fratrum peccata conscientia latitiam non amittunt l. 151.
 ¶ Generatio.
 Generatio spiritualis. b. 213
 Generatio fit ois ex aliquo. d. 274
 Generationu carnis, alia aduenit alia præterit. m. 120. i. 171. a. 231.
 ¶ Gentes. Gentiles.
 Gentiles, vt difficulter crediderunt: Ita à fide, vix dimouentur. t. 29
 Gentiles, neque hominibus, neque bestiis similes. a. b. 39
 Gentiles partim mundi erant, partim immundi. c. d. 39
 Gentium vocationis tempus. c. 40
 Gentes deus interfecit, ad Iudæorum ingressum. r. 42
 Gentes mentis leuitate volucris similes. b. 115
 Gentilium libris, quatenus vten- dum. e. f. g. h. i. 151. b. 160. g. 172
 Gentilium libros, quidam imperiti prorsus damnant. i. 172
 Gentilium peruersa dogmata, egyptiaca flagella. b. 167
 Gentiles, non iudei euangelium susceperunt. d. 188

Gentilium philosophorum, & poetarum, ex libris quid referedura h. 277.
 ¶ Gloria vera.
 Gloria inanis.
 Gloriam humanam, inanis appetitus. ia. 11
 Gloriam inanis fugienda ratio. c. 21. d. 268
 Gloriosissima queq; humana, morte concidunt. b. 20
 Gloria humana, in bonis operibus deuitanda. b. d. 34. h. 49. c. 255
 Gloriam dei studendam. h. i. l. m. n. 39
 Gloria non meditanda nostra, sed fuga peccati. g. 40
 Gloriam præcedit tentatio. g. 47
 Gloria vana intolerabilis ebrietas. g. 64
 Gloria inanis animam perdit. f. 67
 Gloria inanis, bestia varia. g. 67
 Gloria inanis, nihil solidi habet. a. 81
 Gloria vana, pessimus scopulus. f. 81
 Gloria operu, hic non petenda. d. 93
 Gloria beatorum excidere, grauissimum. a. 110
 Gloriam in speculo fulgore, Moses in eius imagine transformatus. f. 116
 Gloria non verbis tantu, sed & operibus, constare debet. a. 118
 Gloria dei, in omnibus attendenda. m. 146
 Gloriosi inhabitantes. c. 166. h. 254
 Gloriam cupiditatem, sequitur tristitia. c. 193
 Gloriam dei iam pignus recepimus. n. 200

INDEX

Gloria inanis cœpis, & bullis, atq; formicis, assimilata. d. f. 265
 Glorie cupidus, corruptibilem ratione incorruptibili præfert. b. 267
 Gloria aliquando præcedit, aliquando sequitur. c. 283
 ¶ Gratia.
 Gratia quibusdam specialior datur. e. 38.
 Gratia sine voluntate nihil, nec contra potest. o. 38
 Gratia destitutus, ad nutum diaboli agitur. a. 41. a. 109
 Gratia Spūs vt arte quāda opus. b. 77
 Gratia impedit ingratitude. h. 79
 Gratia dei, & Christi, fons immensus. e. 85
 Gratia Spiritus sancti, recte nauigat anima. a. 89
 Gratiam Spiritus non recipit animalis homo. b. 89
 Gratia Christi in suis abundat. f. 115
 Gratia æquè sero, ac primo conuersis, confertur. 135. pag. 2
 Gratia licet adsit, non tamē semper in homine operatur. f. 143
 Gratiam excipiendæ vas mundum preparari debet. c. 147
 Gratia & labore, opus: vt fructum facias. f. 192
 Gratia virtutibus actiones largitur. p. 192
 Gratia paulatim gradatimque au- plior collata. h. 194
 Gratia baptismi æqualiter omnibus collata, augetur pro opibus actibus. g. 196
 Gratiam dei tribuē sum, quod curamus. f. 231
 Gratia prædicatio, vitiorum est cōdamnatio. d. 242
 Gratia ad bonum opus venit: non contra. f. 244
 ¶ Gula.
 Gula Adam de paradiso deturbauit. a. 51
 Gules ventri non concedunt, quod vtribus. c. 56
 Gules canibus, & bestiis deterior res. a. 59
 Gula mentem corrumpit. d. 59
 Gules in regnū cœlorum non peruenient. b. 59
 Gula omnium vitiorum fons. c. 59
 Gula macerat hominem ægritudine diuturna. c. 90
 Gula corpus dissoluit, ciboru immoderatione. d. 90
 Gula magis dediti quidam, quā canes. b. c. 111
 Gula nimia expletione facile: à morbis demergimur. h. 145
 Gules in gluuie distumpuntur. f. 149
 Gules ob ciborum lautitias homines: vt deos, venerantur. m. 150
 Gules venter est deus. e. 166
 Gula vitium, plane resecari non potest sed bene virtute retundi. b. 185
 Gules ventri, nunquā sunt soluedo. c. 188
 Gula seruiciens, de ciboru cupediis cogitat. d. 193
 Gule vitium est, voluptatis causa ede- c. iij

INDEX

re, & bibere, non salutis, E. 279.
 Gula deditur, alterum q̄ est, se sen-
 tit. e. 249.
 Gula carnem inescantes, b. 264.
 ¶ Hæresis, Hæreticus.
HÆRESIS, ecclesiam æmula-
 tur, sed ecclesia non est. l. 35
 Hæreticis obrepentibus, ad pugna
 accingi oportet, c. 4.
 Hæretici voce, & actu dignoscun-
 tur. m. 35
 Hæreticorum ecclesia, omnes ma-
 los habet. p. 5
 Hæretici ab ecclesia p̄cisi, mortui,
 g. h. 46. g. 197
 Hæretici serpentes, & viperæ. c. 56
 Hæreses animas bene solidatas, for-
 tiores reddunt, b. 74
 Hæretici de medio tollendi, h. 74
 a 213. g. 235
 Hæreticorum refugienda venena
 c. 94. b. 172
 Hæresis ad tēpus dissimulatur, dū
 manifestari, utum nō est. a. 105
 Hæretica dogmata destruit euan-
 gelicus ac apostolicus sermo. c. 115
 Hæretici veritate non cinguntur.
 c. 117.
 Hæretici, veterum rituum contem-
 ptiores, d. 143
 Hæretici falsum, tanq̄ verum, de-
 fendunt, i. 154
 Hæretici alienum ignem, ad dei af-
 ferūt a latere, g. h. 155
 Hæretici dictionibus herēt, & mo-
 riuntur. b. 156
 Hæretici semper querentes, & nū-
 quam verū inuenientes, d. 156
 Hæreticorum aurea deuitā dālin-
 gua, b. 160
 Hæreses margaritæ, non bonæ. f.
 165,
 Hæretici inuicem aduersantur, vt
 vulpes Sampsonis, e. 168. a. 172.
 Hæretici, donec flammis dentur,
 non quiescunt, c. 372
 Hæretici in aperto, nullas habent
 vires. b. 179
 Hæresis animo diu delitescē-
 re nō potest, quin prodāt. e. 182
 Hæreticus & apostata iulianus, cha-
 mleon, b. 163
 Hæretico Iuliano pleriq̄ ex om-
 ni sorte, licet imperatori, nō ces-
 serunt, c. 183
 Hæreticos nō possunt non incu-
 sare boni pastores, c. 184
 Hæretici mella venenis miscent b.
 187.
 Hæresis hydra prodigiose fecun-
 ditatis, igneo spiritus gladio in-
 diget, d. 187
 Hæreses prævalent, Christianorū
 imbecillitate, d. 195
 Hæreses pleriq̄ magis mirantur, q̄
 deuitent, c. 195
 Hæreses de nostro fructificauerūt
 f. 195
 Hæreticorum ab ecclesia separa-
 tione, gaudendum, e. 197
 Hæretici ab ecclesia arcendi, f. 202
 Hæretici toto conatu, aduersus pie-
 tatem pugnant, c. 206
 Hæretici alios, horrendi criminis
 reos faciunt, g. 206
 Hæretici bonis doctoribus molesti

INDEX

e. 211.
 Hæreticorū sermo tela aranæ, b. 212
 Hæretici cappones, a. 214
 Hæreticorum doctrina paradisi simi-
 lis, E. 214.
 Hæreticorū vinculis alligati, g. 214
 Hæreticus dogmatum, immunda
 offert sacrificia, h. 214
 Hæretici fraudulētia vulpes, d. 215
 Hæretici ardentibus diaboli sagit-
 ris percussi, g. i. 215
 Hæretici, testimonia veritatis, in
 mendacium transferunt, b. 216
 Hæresicon, pro capitibus, Christus
 substitutus, f. 216
 Hæresis archæ aquas suas effun-
 dunt, h. 216
 Hæretici blasphemie lingua, in
 ecclesiam latrant, b. 217
 Hæretici vulpes, f. 219, b. 250
 Hæresis Scyla, & Hydra, g. 222
 Hæreticorum potentia, in dialecti-
 ca, a. 223
 Hæreticorum interitu, cæteros col-
 ligit ecclesia, g. 231
 Hæretici vinculis coercēdi, b. 232
 Hæreticos ab errore reuocant dei
 sacerdotes, n. 233
 Hæretici pernicacia volūt supera-
 re, f. 234
 Hæretici ranae sunt, f. 242, d. 266
 Hæretici literarij ac elementarij,
 m. 249.
 Hæretici contagiosi abscondendi,
 l. 258,
 Hæretici à via veritatis retrahunt
 c. 264.
 Hæretici fures & latrones, f. 264
 Hæreticorum epitheta, g. 264
 Hæreticorum mortifera iacula
 h. 264.
 Hæretici filij Moah, & Ammon
 a. 271.
 Hæretici Dathan & Abyron, g.
 271.
 Hæreticorum, & apostatarum figu-
 ra coruus, e. 299.
 ¶ Hæreditas, Hæres.
 Hæreditas coelestis peroptanda.
 f. 87
 Hæreditibus deus debitor relinque-
 dus, g. 112
 ¶ Homo.
 Homine in homines vitur diabo-
 lus, f. 36
 Homo tantum necessaria, ad vitæ
 transitum curare debet, n. 37
 Homo solus animantium conce-
 ptionis tempus non seruat, a.
 40.
 Homo diabolo mancipatus, eius
 iugum excutere non potest, a.
 b. 41. a. 109.
 Homo, sine dei imagine, reprobos
 o. p. 41
 Homine in exitu constituto, totus
 turbabitur mundus, i. 47
 Homo, aut bonis, aut malis faci-
 le repletur, b. 48
 Homo non sibi viuit, f. 61
 Homo homini comparatus, verax
 non deo, f. 44. f. 157
 Homo, non nisi à seipso, ledi po-

INDEX.

test. f. 55. d.	96	¶ Honor.	
Homines terreni, terrena tantum capiunt, a.	120	Honore negligere, est animae angelice, f.	81
Homo similis vanitati, n.	128	Honores præcedit studium, l.	99
Hominem, quia dei imago, persequitur diabolus, n.	146	Honor non verbis tantum, sed operibus exprimendus, a.	118
Homo potest, non peccare, i.	210	Honorato homini, parua stultitia, laudis multum admittit, a.	121
Homo arundo est, c.	220	Honorum cupiditate inardescetes, d.	150
Herbes, ut flores, cito disipant, c. 254		Honores alii relinquentes, securius à lapsum viuunt, f.	172
Homo constat natura bona, & peccati corruptione, c.	263	Honor diuinius creaturæ non tribuendus, a.	222
Homo velut folium ab arbore cecidit, f.	271	Honor alios ad virtutem prouocat, h.	296
Homo animantibus viribus inferior, ratione autem superior, i.	272	¶ Hospitalitas. Hospites.	
Homini merito beatiæ reluctatur, c.	276	Hospitalitas Abraham, c.	14
Hominis est beneficium esse, e.	278	Hospites sumus in mundo, b. 91. b. 113	
Homo non amictu, vel conditione, sed virtutibus æstimandus, m.	281. q.	Hospites bene sperare facit Trinitas habitans in tabernaculis, c.	178
Hominis perfectus status, ex sano corpore, & animo, c.	282	Hospitalitas Raab meretricis iustificauit, a.	182
Homo societati genitus, ceteris parcat, e.	287	Hospites terrenis uti non frudubemus, c.	225
Homines omnes consanguinei, & eidem subiecti regulariter, b.	294	Hospites, in seculo thesaurizare non debent, f.	266
Homines pares deus voluit, c.	294	¶ Hostis.	
Homo perfectus qui fidei virtutes coniunxit, a, b.	295	Hostium seruitus, a. b. c. i. l.	124
Homo ex duobus repugnantibus anima, & corpore, f.	297	Hostes in suorum probatione excitat dominus, f.	294
¶ Homicida.		Hostes huc usque populo suo seruauit dominus, g.	294
Homicida feris immanior, e.	30	Hostem expulit Christus, non destructis castris, l.	40
Homicida, seu infanticida Herodes, e.	167	Hostium suorum victor populus dei, c. h. i. l.	119
		¶ Humanitas. Humanum.	

INDEX.

Humana vita plena periculis, c.	3	starum, e.	176
Humana omnia fluxa, d. 3. i. 14. 8. d.	153	Hypocrita qui se vult quod est non esse, d.	249
Humanae res omnes vmbrae, b.	19	Hypocritis imaginem sanctitatis habet non vitam, i.	254
Humanae laudes negligendae, l.	70	Hypocrita Simoni Cyrenæo & scirpo similis, b. 255. f.	262
Humana cæcitas ex se deum videre non potest, n.	199	¶ Idololatria. Idololatra.	
Humanum est beneficia conferre, e.	278	Idololatria sponte corrumpit, b.	8
Humanitas in dubiis inclinatur in melius, d.	283	Idololatra in vmbra mortis, l.	31
		Idololatria peccatum maximum, p.	38
¶ Humilitas. Humilis.		Idololatria vt gibbus retinet peccata, q.	38
Humiles in tranquillitate consistunt, g.	29	Idololatrae gentiles incuruati, se explicare non poterant, a.	39
Humilis dauid pulicem se vocat, l.	119	Idololatrae gentes, partim mundi, partim immundi, b, c, d.	39
Humilitas in animæ penetralibus sita, d.	174	Idololatrae philosophi dei cognitione abusi, i.	72
Humilitas publicanum extulit, a.	182	Idololatarum confusio, c.	129
Humilis non est qui sponte peccat, o.	192	Idololatrae dei beneficia, agris accepta ferunt, a.	155
Humilitas cunctas superat virtutes, g.	209	Idololatriam euitare difficile, ante Christum, h.	224
Humilitatis in alto radix cordis est defigenda, b.	254	Idololatarum impudica religio, l.	293
Humilitas deo omnia reddit gratiora, n.	267	¶ Ieiunium.	
¶ Hypocritis. Hypocrita.		Ieiunium contra intemperantiam indictum, a.	51
Hypocritæ sunt simulachra, b.	56	Ieiunium nec sine oratione, nec e contra, b. 34. d.	58
Hypocrita aliud corde, aliud extrinsecus præse fert, c.	95	Ieiunium ætas spiritualis, & medicinalis, n.	94
Hypocrita furo vititur, c.	96	Ieiunium quadragesimale, quomodo seruandum, n. 94. a. b.	95
Hypocrita metetriculæ similis, e.	107		
Hypocrita verè similis, g. h.	114		
Hypocrite sepulchris dealbatis similes a. 133. a.	174		
Hypocritarum habitus, d.	174		
Hypocritis doctorum & ecclesia-			

INDEX.

ieiuniū ver. & tranquillitas animo rum, b.	101	Ioanne adhuc predicāte Christus apparuit, l.	30
Ieiuniū temulentiae opponendū, a.	107	Ioannes à Christo accepit nō ecō tra, m.	30
Ieiuniū peccata extinguit, c.	145	Ioanne defuncto Christus prædi- care cepit, m.	31
Ieiunium suauiore reddit edulio- rum sumptionem, d.	45	Ioannes ob pactum probè officii, letabatur, o.	36
Ieiunium expeditos facit, f.	145	Ioannes moriturus Christo disci- pulos tradit, p, q.	36
Ieiunaturi quidā, prius vino indul- gent, g, 145. f.	301	Ioānes sol ^o præcursor vocat ^o , b.	37
Ieiuniū corporum morbos discu- tit, h.	145	Ioānes à teneris duriter vixit, g.	54
Ieiuniatres pueros in fornace fer- uauit, i.	145	Ioānes paulatim ad sublimiora lu- deos erigit, i.	60
Ieiunium robur addit ad pietatē, p.	145	Ioannes ad perfectiora quā Mo- ses ducebat, c.	101
Ieiunium & sobrietas, arma cōtra demonēs, q.	145	Ioannes pdicabat baptismū in re- missione, m, d.	115
Ieiunium culpā latentem abigit, d.	221	Ioannes meritō, quis post & prior me, h.	188
Ieiunio domandum corpus, f.	149	Impudicus.	
Ieiunium à tyrannide peccati libe- rat, c.	301	Impudicus obscena omnia pro- fert, e, e, e.	51
Ieiunium virtutis ac omnis pudici- tiae mater, g.	301	Impudicus corde adulter est: sicut & casta est quæ per vim violata est virgo, d.	167
Ieiunium leuiorem facit cogitatū, a.	302	Impudicis mentibus cœlestia nō commituntur, f.	185
Ioannes baptista.		Impudicis de mulierū cogitat for- mis, d.	193
Ioannes vt aurora à Christo præ- missus, m.	29	Impudicus aspect ^o vitādus, h.	242
Ioannes exactor regius, n.	29	Impunitas.	
Ioannes sordes penitentiae, sco- pis eiecit, o.	29	Impunitas penitentiae precio redi- mitur, d, e.	194
Ioannis comparatione omnes vi- debantur immundi, q.	29	Impunè mala perpetrare non de- bent impij, g.	297
Ioannes prauas vidit pharisæorum cogitationes, r.	29	Immodestia.	
Ioānis verbū ferrū medicinale, s.	29	Immodestia semp ingrata, c.	110.

INDEX.

d.	176	Impietas cunctorum scelerum ra- dix, a.	216
Immodestia & omnis infatiabili- tas deuitanda, a.	177	Impius quō magis exaltatus, eō ci- tius deficit, a.	227
Immoderata felicitas animos cor- rumpit, f.	281	Impiis quædam bona opera ad fa- lutem non profunt, h.	244
Imago.		Impiorum fuligine inquinatur cō- uictor, e.	272
Imago regis vitata, f.	155	Impiostyrannos cur deus permit- tit, e.	276
Imago dei insignita aīa, d.	263	Incarnatio.	
Imago dei semp supuacua, g.	292	Incarnatione inferior non est fa- lius dei filius, d.	66
Imaginibus dei viuis, id est paupe- ribus, offerendum, c.	295	incarnatio exitus & introitus ap- pellanda, d.	82
Impietas. Impius.		incarnatio distūcta copulauit, r.	85
Impij confundentur ob malefa- cta, c. 6. c. 73. a.	114	incarnatio ad virtutis cacumē ho- minem erexit, d.	85
Impij iustus scandalizantur operi- bus, q.	41	incarnationem tandiū cur distulit deus, e. 115. f.	118
Impiorum confusio etiam si sup- plicio carerent, c.	83	incarnatione diuinitas non con- taminata, a. c. d. e. 149. b. 170. a. 201. l. 265. d.	240
Impietas perpetuō dissimulari nō potest, a. 105. c. 182. f.	183	incarnatione ynquentum effusum f.	156
Impij duabus de causis suppliciiis digni, d.	113	incarnatione se & patrē, filius ma- nifestauit, d.	170
Impiorum spes vt lanugo, i.	122	incarnari dei filium decuit, f.	276
Impij, luto, coeno, mari feruētī, au- cupicib ^o , palee, vijs in diuersum tendentibus, similes, f. 203. i. 125 x. 128. 129. a. 172. c. 214. h. 226.		Ingratitudo. ingrati.	
Impij in ignem mittendi à fermē- to separabuntur, p. 232. d.	154	ingrati iudēi, i.	129
Impij sæpe bonis dnantur, b.	198	ingrati dumtaxat bona sentiūt dū illis priuantur, b.	152
Impietatem deus iudicio suo per- det à qua ad pietatem facile re- parat hominem, a. c.	204	ingratiitudo excludit dei benefi- cia, a.	155
Impiis ad malum omnia cedunt, l.	255. a.	ingratus ager agricolæ, b.	227
Impij prosperātur & opibus abū- bant, a. 207. c. 227. b. c. 229. c. d. 230. c.	260.	ingrati qui amantē deū non reda- mant, h.	241e.
		ingratis etiam quædam consecen-	260.

INDEX.

da, h, 277. m. 279
 Ingratus non est cui facultas deest
 non voluntas, h, 278
 Ingratos eligens quibus conferat
 pessimè dat, l, 278
 Ingratis ab ipsiis beneficium nõ re-
 perendum, b, 279
 Ingrati esse nõ possumus præter vo-
 luntatein nos iuuantibus, d, 279
 Ingratus miserum qui cupit amicit-
 vt possit iuuare, g, h, 279
I Inimicus.
 Inimicum caro diligere non po-
 test, o, 33
 Inimicitia cã sepe fallimur, f, 173
I Infidelitas, Infidelis.
 Infidelis gradü tribulatione vix ad
 deum pellitur, d, h, i, 30
 Infidelis nec bonis nec malis pacè
 seruat, o, 35
 Infidelis spe caret retributionis, r, 35
 Infidelis omnia bona consumit, h,
 37, c, 53
 Infidelis i iudicio nõ resurget, n, 43
 Infideles fidelium opes contem-
 nunt, f, 56
 Infidelium Christianis illicitü ma-
 trimonium, a, 195
 Infidelitas claram non habebit re-
 surrectionem, c, 222
I Iniuria.
 Iniuria non lædit nisi iratos, c, z,
 d, 146. m. 287
 Iniuria leui iuid^o cõmouet, o, 42
 Iniurijs tolerandis peccatorum ve-
 niam meremur, d, 50
 Iniuriam pati non malum, sed in-
 ferre, f, 60
 Iniuria æquanimiter perferen-
 da, a, 63. a. 104
 Iniuria cuiq; sua atrocissima, c, 79
 Iniuriam inferens alteri quã eadẽ
 sibi imminuat, fatuus, i, 83
 Iniuria si patienter feratur non ste-
 rilis, g, 226
 Iniuriarum & conuictorum contẽ-
 ptor nobilis, f, g, 287
 Iniurias patienter in summa potẽ-
 tia ferre magni animi, l, 288
 Iniurias videri facit inferens perso-
 na quæ iniuriæ non sunt, o, 290
I Inuidia, Inuidus.
 Inuidia non mouetur cor rectum,
 q, 41
 inuidia carent inuicem membra,
 m, 42
 Inuidus leui occasione excitatur,
 o, 42
 Inuidus etiã familiarissimum per-
 sequitur, c, 65
 Inuidi feris scæniore, f, 69
 Inuidetes bonis deum offendunt,
 g, 69
 Inuidia nullus veniæ digna, f, 73
 Inuidi sunt scarabæi, s, 93
 Inuidi de omib^o deteriores, m, 103
 Inuidia suos absorbit possessores,
 f, 146
 Inuidorũ procul pellenda conuer-
 satio, g, 146
 Inuidiarantü inuido nocet, h, 146
 Inuidi aliorum erratis famam au-
 cupantur, i, l, 146
 Inuidia demonem in hominẽ ex-
 citauit, i, 178
 Inuidus demoniorũ princeps, f, 233

INDEX.

I Inhumanitas.
 inhumanitas ferina est & magnũ
 malum, c, 175, 210
 inhumanitas est aliqñ peccare, g, 297
I Intellectus.
 intellectus boni & mali omnibus
 datus, c, 38
 intellectus caret qui eo bene nõ vti-
 tur, f, 38
 intellectu excæcato cæca est ois
 operatio, l, 51
 intellect^o scripturę vita est, m, 160
 intellectus corporalibus satiari nõ
 potest, c, 251
I Ira, iratus.
 ira superior lædentes seruat, c, 1
 ira obtundente animum inspicien-
 dus David, f, 1
 ira impedit animum ne cernat ve-
 rum, a, z, c, 104, f, 173
 iram frangit sermo mollis, b, 2
 ira deposita nihil nos lædit, c, 2
 iratus quouis verbo mordetur, f,
 3, o, 42, b, 288
 ira metu iudicij cohibenda, a, 65
 ira per iracundiam irritatur, g, 33
 ira vira est & pestis mortifera, f, 49
 ira ad alter quidã pnciosus, g, 58
 iram tacentes infringimus, b, 70
 ira longanimitẽ nihil lædit, b, 85, b,
 104, n, 287
 irat^o anim^o foro similis, f, 92, d, 108
 ira implacabilis citra vltionẽ pue-
 rilis, g, 92
 ira ignis in sinu, h, 92, d, 288
 irato conuiciandũ non est, a, b, 93
 ira quædam est generosa, f, 93
 iratorũ tegenda cõtumeliã, g, 93
 irasci quã nos voluit deus, b, 97
 irę sunt amputandæ ale, c, 104
 iratus demonio peior, h, 113
 ira dei sectio est infirmi, f, 114
 iratorũ impetus oia obruit, c, 146
 irarõnis adiutrix eẽ debet, c, 146
 irę deponendũ ai arũ venenũ, m, 152
 ira ad necẽ infantũ cõcitatũ He-
 rodes, c, 167
 ira ad tempus cohibita tandẽ erũ-
 pit, g, 183
 iram temperat qui cedit iræ, g, 188
 iracundiã opponenda æquanimi-
 tas, n, 193
 ira cor corrumpit si durauerit, d, 233
 irasci iuste nõquã melius: quãliquã
 do iniuste, b, 234
 irã & odiũ depõat oratur^o, c, 244
 iracundi se in calamitates cõiiciunt
 c, 272
 irascentium signa, f, 286
 ira & si aliquãdo profuit, nõ ideo
 salutaris, i, 286
 ira puerile ac muliebre vitium, a, 287
 irę imago & pprietas, h, i, l, 287
 irascendum non est contumelio-
 sis nisi vt desinat, o, 290, a, 291
 Iratus ne alterũ corripias, 291
I Iudeus.
 iudeis cur & permissiã victoriã &
 tãdem ablatę, a, b, c, 5
 iudei morbũ suũ nõ sentiũt, f, 6
 iudeis cur data circuncisio & adẽ-
 pta, b, c, 26
 iudeor. ciuitas nõq; reedificãda, f, 5
 iudei legi assistentes, i, 26
 iudei signa petunt, i, 37
 iudei de omib^o nõ dei cultores, l, 37
 iudeis quõ repudij libell^o pmissas

INDEX.

138
Iudæos interrogatione Christus ce-
pit, p. 42
Iudæorum ad ingressum gentes in
disciplinatæ interfectæ, r. 42
Iudæis Deus etiam offensus bene-
fecit, e. 43
Iudæi inuicti veritatem cōfessi, f. 43
Iudæi blandè Christum compre-
hendere conati. 0.44
Iudæi pro se puniti non pro alijs
q. 45
Iudæorum condemnationem cum
lachrymis Christus ptulit, a. 46
Iudæorum ruinofum templi, c. 46
Iudæi penerunt à Christo recedē-
tes, g. 46
Iudæi ante Christi aduentum per-
diti non sunt, e. 47
Iudæos vocauerūt diuersis vijs chri-
stus & iohannes, g. 44
Iudæos à lege reuocabat Christus,
h. 106
Iudæi profelytum facientes smi-
lax fuerunt, g. 114
Iudæorum traditiones & ceræmo-
nias deiecit Christus, i. 114
Iudæis terrenorum promissio fa-
cta, sicut & comminatio, b. 115
Iudæorum murmur aduersus gen-
tes in earum conuersione. 136
pag. 1
Iudæis quondam solus notus deus,
f. 156
Iudæi suam perdidērunt gloriam,
i. 216
Iudæis dura seruitus, vtilis fuit, b.
240
Iudæi literæ herent, l. 249, m. 260
Iudæorum crassa opinio, f. 269
Iudæi Moab & filij Ammon, a.
271
¶ Iuramentum.
Iuramento affuetus imprudēs sa-
pe peierat, e. 33
Iurans multum replebitur iniqui-
tate, n. 131
Iuramento testem deum citamus,
g. 169
Iuramenta Iudæis, non Christianis
permissa, c. 212
Iurans lapsi vicinus, h. 251
¶ Iudex, iudiciū, iudicare.
Iudicantes ex suo animo, e. 1, g. 31.
Iudicium dei nemo effugiet, f. 15
Iudicis vocem, diuiti Abraham re-
tulit, a. 16
Iudicium dei non vsurpandum, h.
20, n. 34
Iudicium non credentes futurum,
certare nolunt, g. 30
Iudicat cum magno dolore deus,
a. 46
Iudicij extremi hyems, a. 57
Iudicis tribunal reformidat aia,
f. 57, maxime migratura, a. c. 80.
Iudicis ad tribunal omnes conue-
niant, a. 26, d. 158
Iudicium esse futurū, multa hic
probant, a. 62
Iudicant rectè sapi, g. 65, b. 73
Iudicij metus, à malo cohibet, g.
68, d. 155, g. 203
Iudicij dies apostolis non reuela-
tus, d. 72
Iudicium turpia omnia ob oculos

INDEX.

ponet, e. 73
Iudicat rectè, qui deū timet, e. 80
Iudicantur quidam ad mortem, in
cætorū terrorē, e. 93, e. f. 163
Iudicium sanctos ab impijs discer-
net, f. 108, a. 114, d. 154
Iudex veniens omnem sedabit er-
rorē, in cæcoto antichristo, g. 117
Iudex mittet impios in ignis cami-
num, p. 132
Iudex rectus nunquam vacillabit,
c. 252
Iudicium reprobū, & præ poste-
rum, i. 154
Iudicij dies vt fur de nocte, a. 157
Iudex vni non parcat, in damnum
omnium, e, f. 163
Iudicandum citò de fratre nō est,
c. 177
Iudicat plures opinione, quàm ve-
ritate, l. 178
Iudicium cuique suum placet, h.
193.
Iudicium dei profundum, in bo-
norum, & malorum dispensatio-
ne, c. 227, b. c. 229, c. d. 230
Iudicat rectè de arte solus artifex,
g. 230
Iudicans cæcus de coloribus, b. 235
¶ Iustitia, iustus.
Iustorum mille tribulationes, h. 9
Iustos, quàm peccatores acrius in-
sectatur aduersarius, b. 19
Iustus in tentationibus fidelis ma-
net, d. 29, i. 219
Iustus leuem peccati surreptionē
percipit, r. s. 33
Iustitia opus celari non pōt, a. 43
Iustitia hominis, nec sine deo, nec
sine homine, esse potest, f. 34
Iustitiæ accessio ex operationibus,
c. 35
Iustitiæ soli operatores Christum
norunt, h. 35
Iustitia Christi qui non vititur, fru-
stra cum audit, i. 35
Iustitiæ neglectæ dāda erit rō, f. 39
Iustitiæ vinea excolenda nobis cō-
missa in vsum nostrum, g. 39
Iustus nō dericitur aduersis, d. 47.
h. 103
Iustitia exercenda, fide suscepta,
a. 49
Iustus aurum est in remissione &
tribulatione, b. 100
Iustum impugnans, celo bellum
infert, f. 103
Iustus oia fortiter tolerat, h. 103.
f. 104
Iust^o pulchre mulier similis, e. 107
Iustus iter pctōres cōtēnit, g. 107
Iusto lex nō est posita, h. 117
Iustitiæ nostræ vt pānus menstrua-
ræ, a. 129
Iusti linguam mouet spiritus san-
ctus, m. n. 147
Iustorū salutare cōtuberniū, a. 148
Iustitiæ principij, amarum, a. 161
Iustus statim lapsus erigitur, b. 163
Iustus nullus dei comparatione, d.
164, h. 237
Iusti & iniusti hinc non dignoscun-
tur, b. 194
Iustorum tandem facta patebunt.
c. 194
Iustitia, suas habuit ætates, h. 194
d.

INDEX.

Iusti semper impijs pmixti, b, 198,
h, 228
Iustificatio nō erat in cerāmonijs,
f, 200
Iustus sēpe flagellat dominus, a,
207, l, 255
Iusti malorum detractionibus ob-
noxij, h, 208
Iustorum lapsu, omnes tarentur
f, 215
Iustus persecutionibus floreat. d,
222, c, d, 203, f, 254
Iustitia nostra non deo, sed nobis
prodest, i, 224
Iustorum vita in d e o abscondi-
tur, e, 228
Iustus vva in torculari & aurum in
fornace, g, h, 225, f, 227
iustitiam laudant quidam, nec fa-
ciunt, d, 227
iustus quadrat^o lapis, c, 228, a, 237
iustus est deus, aliud vas in hono-
rem, aliud in contumeliam fa-
ciens, c, 236
iustificatio aliquando baptismum
præcedit, h, 243
iustificatus perfectissimè, æterna
adhuc indiget iustitiæ luce, d,
244
iustitiæ præcepta, sanitatis reme-
dia, e, 245
iustis omnia ad coronam cedunt,
f, 251
iusti d e o, quàm mundo magis
stident, h, 254
iustitia vndiquaq; munitus, l, 254
iustitia maior in sacerdotibus re-
quiritur, h, 259
iustificationis nostræ vult^o nos co-
operatores deus, e, 271
iusti solidus animus, l, 290
iustus lædi non potest. m. 290

Labor.
Abores, præmiorum
spedulcescunt, d, 71,
g, 294
Labor cum securi-
tate præferet^o d u s o-
cio cum timore. m. 71
Labor præcedit præmium, ac quie-
tem, l, 99
Labor non attendendus, sed præ-
mium. b. 100. l. 303
Labore parata, sollicitus conserva-
tur, e, 171
Labore quies sempiterna emi-
tur, f, 229
Labores leuiore amātib^o, d, 246
Laboranti gratia merces dabitur. c.
247.
Labores leuiore facit gratia, i, 262
Laborum remissio alterna: a. 282.
h. 290
Labor pigro, supplicium. g. 282
Laudes. Laudare.
Laudis amore capti, a. 23
Laudari à deo, satis. l. 70
Laudatus falsò, non sibi placeat,
b. 71
Laudem nō affectare, magnæ phi-
losofia. f. 81
Laud preciosa non est in ore pec-
catoris. 186
Laudant quidam iustitiam, nec fa-
ciunt, d, 227
Laud doctoris catholici, c, d. 223

INDEX.

Laus vni^o in suo genere, non est
alterius rei vituperatio, c. 241
Laudibus proprijs non superbien-
dum, e, 255
Laus quos extollit : detraçtio sæ-
pe humiliat, f, 255
Laudes beati Iobi inenarrabiles .
i. 300
Lex.
Legis & prophetarum comprehe-
sio. g. 35
Lex dei contra hostes propugna-
culum. a. 43
Lex oblitare non debet: ad melio-
ra pergentibus. b. 75
Lege non egent, qui à sancto spiri-
tu ducunt. d. 76. d, 77, g, 116, h, 117
Lege q^o legitime vit. c. 77. h. 117
Lege Christus nos liberavit, vt nō
peccemus, g, 81
Lex frenum: ac repagulum. e. 91
Lex vetus prima tantū docebat ele-
menta. a. 166. c. 101
Legis nullum prætergrediendum
præceptum. f. 101
Legem iuramenti: à malo: quomo-
do dixit Christus. i. 106
Lex infirma desijt exorto sole. a.
115. i. 117
Lex sicut fuit : infanti Israël dul-
cis. b. 115
Legis crimen non est: sed transgre-
dientis. a. b. 116
Legis studium multis neglectum.
g. 157
Lex tantum umbra erat futurorū
f, 158.
Legis obseruatoribus præmium:
transgressoribus poena proposita,
a, 159
Lex laudatissima principibus obe-
diendum mandans. e. 174
Legis falsa interpretatio: Chri-
sto voluit spōere diabolus. a. 185
Legis cerāmonijs retinebantur ho-
mines: non iustificabatur. f. 200
Lex dei nobis dux. m. 204
Lex bona est: licet abutamur. i. 211
Lex peccātibus abest. d. 220
Lex pro tēpore aliud: atque aliud
præcipit. c. 234
Lex semper bona : licet oblit gra-
tia carentibus. a. b. 235
Legi dei studens , a tentatione tu-
tus. c. 237
Lex vtraque à d e o. b. 240
Lex non natura sua, sed nostra pi-
gritia onerosa. a. 304
Legis non labor: sed retributio at-
tendenda. l. 303
Lex prohibendo auget peccatum.
g. 244
Lex vt^o euāgelio emollitur. a. 254
Liberalitas.
Liberalitas alijs communicat. c. 28
Liberalitas sumptu modico : ma-
gnum lucrum parat. d. 67. a. 105
Liberalitas d e o fœneratur. g. 73.
b. 91. a. 92
Liberalitas insignis filiorum dei. g.
h. 76
Liberalitatis fontē, exsiccat ingra-
titudō. h. 79
Liberalitas omni auro preciosior,
magnam præstat fiduciam. a. 91
Liberalis est in alios coufer-
d ij

INDEX.

re, d. 169
 Liberalitas tempestiua, plus habet gratia, l, m, 277
 Liberalitas, improbe spei satisfaccere nequit, c, 278
 ¶ Liberum arbitrium.
 Liberum arbitrium ante peccatum habet homo, vt diabolo nõ feruiat. a, b, 41, a, 109
 Liberum arbitrium, non excludit dei gratiam, f, 231
 Liberum arbitrium victore peccato amissum, d, 236
 Liberum arbitrium per se peccat, non autem resurgit, d, 261
 Libertatem hominis, eius iustificatiõni, vult deus cooperari. e. 271
 ¶ Libri.
 Libri prophetarũ & apostolorũ nõstra instrumenta, b, c, 15
 Libri sacri reuincunt gẽtiles, & hereticos. a, 33
 Librorum sacrorum inutilis cortex, c, 94
 Libris gentiliũ quid, & quantum excerpere debemus, c, f, g, h, i, 151, g, 172
 Libros gentiliũ in totum, soli impeniti damnant, i, 172
 Liber psalmsorum, diuersas habet clauces, c, 203
 Libri sacri, pascua xpianorũ, a, 218
 Librorum multitudo, distrahunt animam, a, 218
 ¶ Lingua.
 Lingua sua, qua primo edita, gratiores scriptura, q, 28
 Lingua, regius equus, b, 57. lenaq; a, 148
 Lingua, aut fõtib°, aut cloacis similis. c. 58
 Lingua in manibus, vita & mors. c. f. 58
 Lingua aut Christo, aut diabolo feruit b. 62
 Lingua pusillum membrum, totum maculat corpus, x. 133
 Lingua iusti verba vitæ loquitur à spiritu. m. 147
 Lingua hereticorũ aurea, b, 160
 Lingua ad bonũ data, b, 204
 Lingua volubilitas idecora. h. 287
 ¶ Luxuria.
 Luxuriæ deditus, à demoniaco nõ differt a, 53
 Luxuriæ non sunt genita membra genitalia, h. 210. d. 296
 Luxuria sensum peruertit, h, 215
 Luxuria impotentissimus habitus. a, 220
 Luxuria extinguitur ratio, f, 267
 ¶ Lux.
 Lucem peccator veram intueri nõ potest, nisi purgatus, e, 67
 Lucem diuinã non certere, damnum maximum, g, 66
 Lux cœlestis ineffabilis. d. 69
 Lucem æternam intueri nemo potest humana ratione. c. 82
 Lucem supernã ne videat intellectus, multa præpediunt. c. 89
 Lux iusto orta. n. 147
 Lucem veram, cur tanto tempore,

INDEX.

nõ poterit videre hoĩes, a, 154
 Lux vera non nisi purgato oculo cernitur, e, 170
 Lucis diuine ofores quidam, d, 205
 Lux vera Christus, c, 188
 ¶ Malitia. Malitiosus.
 Malitia intueri virtutem nõ audit, g. 24, l, 26
 Malitiosi instabiles, d. 25
 Malitiam non deserens, bonorum gratiam perdit, i, 34
 Malitiosus veritate, & ratione, magis irritatur, m. n. 44
 Malitia ante gehennam, etiam hic torquet, f. 59. h, 69
 Malitia sibi tantum nocet, f, 60, a, 82, c. 169. a. 299
 Malitiæ gaudium temporale, a, 88
 Malitia quotidie seipsa nequior fit g, 159
 Malitia diutegri non potest, quin erumpat, e. 182, f, 283
 Malitia sola dei gratia expellitur, g, 200
 Malitia, vitæ perdit calorem, a, 215
 Malitia fumo, & igni comparatur, a, 221. d, e, 227
 Malitia fermentum, b, 299
 Malitia, citò dei clementia absumitur. c. 302
 ¶ Malum. Malus.
 Malorum societas vitanda, f, 51
 Malorum pax rumpenda, f, 54, l, 68
 Mali alios contagione inficiunt, a, 78, c, 235
 Malorum impetus tolerandi, b, 103
 Mali vtiliter bonis feruiunt, c. 160
 Mali sepe florent, bonis indigentibus, c, 227. b, c, 229
 Mali non flagellantur vt alieni, c, d, cccxxx.
 Mala non facit, sed ordinaat deus, f. cccxxvi.
 Mala cauenda proposita hominibus, cccxvi.
 ¶ Mandatum dei.
 Mandatorum obseruatores nihil remoratur, b, 83
 Mandatorum nullum negligendũ f, c, h, clix
 Mandatis dei supererogat Christianus, e, 117
 Mandata diligenter seruanda, b. clii.
 Mandata sua habent præmia, & suas poenas, a, clix
 Mandatum dei granum sinapis, d. ccxvii
 Mandatorum quædam curatiua, quædam vero præseruatiua, h, 236
 Mandata sanctatis recipiendæ, collyria. c. ccxlv
 Mandata lenia, spe præmiorum, d. cccxvi.
 Mandati vnus transgressor, reus omnium. l. 254. g, 295
 Mandata vltro, non vi seruanda, g. 289
 ¶ Mansuetudo. Mansuetus.
 Mansuetus sua præsentia, res turbulenta componit, f. g. 20.
 Mansuetudo iracundiæ viperam enecat, l, 49, b, 85, h, 93, b, 104. d. iij

INDEX.	
Mansuetus solitudini similis. d.	108
Mansuetus tribulationibus excelsior. c.	268
¶ Maria virgo.	
Maria genuit: sed intacta: mater effecta, sed virginitate seruata. g. h.	164
Mariae laus ex humilitate. g.	209
Maria arca testamenti. f.	218
Maria: diuina dispensatione nome accepit. b.	223
Mariae pulchritudo non vidit corruptionem. h.	260
¶ Martyr. Martyrium.	
Martyrum gloria. g. s. a. b. c. d.	9
Martyres in eodem manent vigore. a.	9
Martyres facile nobis: a Christo impetrant. d.	9
Martyr virgo: vitrix demonis. g.	175.
Martyrij poculum libenter sancti hauserunt. a.	196
Martyrium nunc maxime necessarium. l.	202
Martyrij magnus fructus. a.	203
Martyrum mors plures conuertebat. a.	277
Martyrium non recusandum: spe gloriae eterne. g.	294
¶ Mature.	
Mature omnia agenda.	4
Mature viuendum bene. a.	72
Mature principijs obstadum. d.	4.
h. 74. c. 98. d.	177
Mature haeresibus occurrendum. a.	213
Mature praestadum: tarde verò mittendum. d.	268
Mature occurrendum iniuriae. d.	272.
¶ Medicina. Medicus.	
Medici scopus. b.	1
Medicus: turbatione carere debet. d.	8
Medicus nec asperis, nec lenibus semper vitur. c.	75
Medicus reclamanti infirmo: bene consult. b.	88
Medico multa obseruanda. n.	94
Medicus non raro contrarijs contraria curat.	a. 97
Medicina omnium morborum scriptura. d. 109. c. 162. a.	164
Medicina praeseruatua a morbo: dei sermo. i.	144
Medici sectionem refugientes. m.	149. i.
Medicus corpori consult damno vnus membri. e. f.	163
Medicus Christus restituit omnia. c.	213
Medicus nouit: quid expediat: non aegrotus. g.	228
Medicinalis doctrina variat praecipones. c. 234. b.	240
Medici corporum, prudentiores spiritalibus. b.	251
¶ Membrum.	
Membra iniucè non iniudent. m.	40

INDEX.	
Membro ab vno ecclesiae: non omnia requirenda officia. c. c.	76
Membra ecclesiae omnes Christiani. g. l. 133. b.	249
Membra alterius alteri, officium usurpant nunquam. a.	176
Membra extra corporis unitatem: non vegetantur spiritu. b.	244
Membra ecclesiae iniucem compatiuntur. n.	249
Membra ecclesiae perfectiora: a quibus similia. c.	266
Membra genitalia: ad sobolem producendam data. d.	296
Membro ex vno vitiat: mors saepe inducitur. c.	298
¶ Mens.	
Mens inconsiderantia obtenebratur. b.	28
Mente obducta tenebris: caeca est omnis vita. l.	51
Mensiaculus diaboli sublimior. d.	89.
Mens non omnis capax: recipientis spiritus gratia. b.	143
Mens capere non potest: quid deus. a.	147
Mens curis distracta: veritate non cernit. r.	105
Mentis rus diligenter excolendum. f.	254
Mens maxime lingua proditur. d.	170.
Mentis puritas scopus noster. h.	184.
Mens diuinae contemplationis capax, indignè foedatur. h.	170
Mens cere similis, esse non debet.	
d,	185
Mens affectibus ad terram retrahitur. x. 192. c.	273
Mentis efficacia in rebus concipiendis. c.	205
Mens virtutibus plena. f.	207
Mens dei ager. b. 227. a.	243
Mens fit melior melioris participatione. a.	244
Mens corporalibus non fatiatur. c.	261.
Mentes egras, studia laeta exhilarant. a.	288
Mentis breuius est ingenium, quod est illustrius. a.	292
Mens somno oppressa latet. c.	298
¶ Mendacium.	
Mendacium sponte corrumpit. b.	8
Mendacio plurimum obnoxij meritatores. m.	41
Mendacium etiam fucatum, facile deprehenditur. i.	103
Mendacium pro veritate defendentes. i.	154
Mendacio suum imposuit dei spiritus. a.	217
Mendacium veritatem saepe emittitur. a.	236
¶ Mensa.	
Mensa ad gratiarum actionem, & opera mittit. d.	13
Mensa delicatè apparatus puerilis. b.	52
Mensa tenuis, mater bonae valetudinis. c.	67
¶ Merces.	
Merces hic laborum petenda.	d. 113

INDEX

non est, d. 93, b. 267, f. 303
 Mercus beatus, secundum dignitatē
 distribuetur, b. 175
 Mercus repromissa in agro domi-
 nico laboranti, c. 247
 Mercus reproborum temporalis.
 c. 298
 Mercede donabuntur omnes Chri-
 sti operarii, c. 277
 Mercus attendenda, non labor,
 in Christi lege, l. 303
 ¶ Meretrix.
 Meretricum impudentia, c. 129
 Meretricū excusatiuncula, c. 86
 Meretrix, vt fauus mellis, duo ha-
 bet in facie, g. 267
 ¶ Miles. Militia.
 Militi Christiano tolerantia necessa-
 ria, a, h. 5, h, i, l, 9
 Militi arma apta, b. 10
 Miles Christi contra passiones, &
 animi labes insurgit, c. 54
 Miles Christi: agonotheta
 Christus, f. 35, c. 57
 Militibus suis Christus proponit p-
 mia, d. 57
 Militū, etiam Charissimorū labo-
 rem requirit imperator e. 57
 Miles Christi proximis consultit.
 d. lxii
 Miles regis implet voluntatē, c.
 70
 Militi Christi nunquā pugna de-
 est, a. 83
 Milites Christi omnes pnt coro-
 nari, b. 92
 Milites omnis generis admittit chri-
 stus, c. 92
 Miles Christi ē rupe mundi conf-
 picit naufragium, i. 97
 Militis Christi inuicti laus, h.
 99
 Militiē Christi, & mundi, diuersa
 pramia, i. 133
 Miles semel vulneratus non despe-
 rat, c. 103
 Miles omnia strenuē fert.
 h. 103, n. 151
 Miles semel lapsus, sepe refurgēs,
 vincit hostem, d. 162
 Miles est omnis Christianus, b. 199
 Militum non nomina, sed opera q̄
 runtur, f. 210
 Milites suos probat dominus, exci-
 tatis hostibus, f. 294
 ¶ Minister.
 Ministris malis bene vtitur deus,
 b. 200, c. 300
 Ministri questuarii, c. 202
 Minister malus non obest sacramē-
 tis, f. 235
 nec dignē sumentibus, f. d. cclxij
 Ministrum fidelem dum fert domi-
 nus, d. ccli
 Minister forinsecus tantum opera-
 tur, c. cclij
 ¶ Miraculum.
 Miraculis nutriuntur sensu & fide
 imperfecti, a, c. 42
 Miraculose ignis, dei seruos non le-
 sit, d. 81
 Miracula fidei deferuntur, b. 166.
 f. 169
 ¶ Misericordia.
 Misericordiā faciēti, mīa fiet, h. xi

INDEX

Misericordia dei lesa, Iudais sepe
 nō subtracta, e. xliii
 Misericordia in signe filiorum dei-
 g, h. 76
 Misericordia, cœli regina, deo si-
 miles facit, f. xc
 Misericordia frequens, dū tempus
 est, g. xc. m. xciii
 Misericordia dei supplet, quę p̄sta-
 re nō possumus, f. 102
 Misericordia indulgentior, crude-
 litas est, l. ciii, e. 163
 Misericors dūs diligētib⁹ se, c. 127
 Misericordiā viscera indigentibus
 aperienda, c. clxxv
 Misericordiā implorandā modus,
 b. cclxiii
 Misericordia auditui scripturarum
 copulata, aīabus medetur, g. 299
 Misericordiā magna merces, b.
 ccciiii
 ¶ Modus & mensura.
 Modus seu mensura semper deside-
 rabilis, c. cx. c. clxxii
 Modo a deo reb⁹ p̄stito, & ordinē
 non excidendū, i. cxlix
 Modus omnibus in rebus obseruā-
 dus, i. 260
 Moderatio omni in re necessaria.
 f. 281
 ¶ Monachus.
 Monachus nō valde admirand⁹, si
 grauiā effugiat peccata, b. xxiii
 Monachus sponte nō professus, e.
 184
 Monasticę vitę tranquillitas, n.
 257
 Monach⁹, vel iuitus, officiū facere
 cogitur, o. cclxvii
 Monachus cōtinendū perpetuū vo-
 tū professus, in statu est perfe-
 ctionis, d. 271
 ¶ Morbus.
 Morbus diuturnus, a. 1
 Morbo animę neglecta, corpus cu-
 ratur, c. 1
 Morbus leuis nō negligēd⁹, h. 74
 Morbus cuique suus acerbissimus.
 e. 79
 Morbus sit insanabilis, nisi occur-
 ras, c. xcviij
 Morbis medetur tenuis alimonia,
 h. 145
 Morbis animę, remedia deus op-
 posuit, f. cli
 Morbi singulorū, sepe absconden-
 di, d. 183
 Morbus animi, q̄ corporis, vehemē-
 tior, a. ccxx, c. cxlvi
 Morb⁹ si absit corporis, & animę,
 perfect⁹ hominis stat⁹, c. 282
 ¶ Mors. Mortuus. Mori.
 Mori fatius, q̄ deferere pietatem,
 e, f, g, h. vii
 Morte, omnia cōcidunt humana.
 b. 20, d. 107
 Morte pro foribus magis vigilādū
 g. xxvi, m, xlvi
 Morte corporis, damnū naturę nō
 patitur anima, i, l. xxxvi
 Mortuos indecore flere non debe-
 mus, a. liiii
 Morte mortalitas destruit, nō sub-
 stantia corporis perditur, h. liiii
 Morimur omnes necessariō, vnus
 post alium, a. 231, b, 54, n. 119

INDEX

Mortē libenter meditantur dei ser-
ui, a, 56, a, 68
Motituro visiones terribiles appa-
rent, f, 17
Mors non expectanda, ad bene o-
perandū, d, 61
Mortis mēoria, à malo coercet, g,
68, e, 265
Mors dissoluto theatro, personas
detrahit, l, m, 67
Morte migratura anima magis ter-
retur c, 80
Morte gustando tm̄ destruxit,
Christ⁹, f, 82, b, 149, e, 169, a, 202
Mortem timemus, quia nō vt pere-
grini viuimus, e, 87, a, 102
Mors Paulo desiderat ad, 111, a, 102
f, 198, d, 247
Mortientes nihil auferemus, f, 120
Mortis hora incerta homini, x,
120
Mortis formidine dispersa ossa, m
128
Mors intercedit inter priorem, &
posteriorem vitā, e, 44, a, 231
Mors quibusdā tardius, aliis celeri-
us obuenit, a, 152
Mortui in purgatorio, a viuīs iuuā-
tar, f, 170
Mortui in Christo, peregrinantib⁹
fœliciores, b, 174
Mortis Christi causa sumus, c, d,
cc.
Mors Christi hamus diaboli, b,
201
Mors p̄ Christo ducit ad gloriā.
a, ccciii
Mortuorum non aspernanda sepul-
tura, d, ccxxiiii
Mori si stinamus quotidie, a, cclviii
Mors ex p̄teritis vitæ actibus pō-
deranda, e, 293
Mortis terminus, a, 267
¶ Mundus.
Mundus corrueret, si de essent fan-
cti, c, xxix
Mūdo immerfus, nō capit q̄ dei sūt
b, xxxiii, m, xxxiiii, o, 37, a, b, 38
Mundus forum pleuum fraudib⁹
b, 40
Mūdo viuens peccatum vitare nō
potest, d, i, 42
Mundus in fine, multos patitur cr-
rores, a, 47
Mundi concussio, iustū non mouet
d, 47
Mundus tristabitur, homine in exi-
tu constituto, i, 47
Mundi ruina certa, sed non hora
n, o, 47
Mundus est prope interitum, E,
68
Mundus p̄sens scēna quedam, l,
m, 76, m, 120
Mundana omnia Christiano cōtē-
pribilia, h, 101, a, 113
Mundus mare est, & fornax, e, 153
h, ccxxvi
Mundum hunc transire necesse, E,
cliiii
Mundus mutat & ruinam sui fine
restatur, 198
Mundo vtendum, non fruendum
c, ccxxv
Mundani pro terrenis mori parati,
h, ccliiii

INDEX

Mundi asperum iter, ne patriæ ob-
iuriscamur, a, 256
Mundi sectatores, f, 259
Mundum nō tam mirari oportet, q̄
opificē, n, 275
Mundi via celeberrima, maximē
decipit, b, 289
Mundus factori deo subiacet, h,
292, a, 293
Mundū regit diuina, non angelica
prouidentia, d, g, 293, a, 296
Mundus vna patris & filii domus,
n, 293
Mundus non propter se, sed ob ho-
minē factus, b, 296, 298
Mundi prospera, & aduersa homi-
ni data, g, 296
¶ Mulier.
Mulierculæ captus amore, miseri-
mē degit, d, 296
Mulier linguata, viro taciturno, f,
121
Mulier compta, gladius viro, i,
194
Mulieri deuitandus fucus, & orna-
tus curiosus, d, 174, b, c, 197
Mulier effundit cōcupiscentiæ pesti-
lentiam, e, 199
Mulieribus quidam seruiunt: quum
nuptias despexerint, f, g, h, 199
Mulierum cōfortio: alii cadūt: alii
non, o, 199
Muliebris pudicitia: fama: res tene-
ra, f, 108
Mulierum deuitanda societas, l,
208, g, 210
¶ Mysteria.
Mysteria immundis non commu-
nicanda, p, 34
Mysteria scripturarum, verbis inclu-
sa, q, 34
Mysteria nosse, specialis a deo gra-
tia, c, 38
Mysteriorum capaces nō sunt, sen-
su & fide imperfecti, b, 42
Mysterium trinitatis non curiosa
scrutandum, E, 175
Mysteriorū pelagus ingredi, inge-
nio tenuibus periculosum, d, 157
¶ Natura.
Naturæ peccatū nō est: sed prauæ
volūtatis, d, 75
Naturam lapsam crexit Christus
c, 85
Natura humana: deitatis accessu
à morte liberata, b, 149
Natura nihil imperfectum patitur
c, 152
natura hominis spiritualiū capax nō
est, nisi per diuinū lumē, b, 165
Natura ex peccato languorē, cōtra
xit, g, 241
Natura hominis bona, c, 263
¶ Negligentia.
Negligentia precipites nos agit, a, 12
Negligentes, & segnes sumus ad sa-
lutem, a, 19, l, 71
Negligentia omnia decrescunt, p,
29
Negligentiæ imputandus, non vir-
ginitati, cadētium lapsus, n, 38
Negligentes nimis sum⁹, d, 87
Negligentia satis meretur suppli-

INDEX.

cium, e. 100
 Negligentia prosperitatem dissoluit, & morbum inducit, b. 184
 Negligentia crescunt concupiscentia, e. 260
 Negligens, ac torpens animus inutilis, f. 295
 ¶ Negociatio.
 Negociatio vix mendacio, & peritio vacat, m. 41
 Negociatores deperdita substantia, saepe domum nihil referunt praeter peccatum, n. 41.
 Negociatio spiritualis, tribulatio e, 99.
 ¶ Nuptiae,
 Nuptiarum remedia incontinentibus concessa, d. 212
 Nuptijs officiose sancti vsi sunt. c. 241
 Nuptiae Abraham, Ioannis coelibatui non postponuntur, f. 241
 ¶ Obedia, Obediens,
 Obediens, dicit: Quid me vis facere, l. 262
 Obedia non suam, sed superioris sequitur voluntatem, i. 267 e, a, 268
 Obedire recusantes, rotis curuum, & magnis persimiles lapidibus, l, m. 267
 Obediendum malis, modo recta praecipiant b. 268
 Obediunt boni auditores doctoribus, e, f. 275
 Obedia in bestia iuste homini deo sobediti, detrectat, c. 276
 Obedire vitro melius, q̄ vi cogit, g. 289

Obediendum non est eminentioribus in malitia, l. 298
 Obediendum principibus mandans euagelica lex, laudatissima, e. 174
 ¶ Occasio.
 Occasionem praebens perituri, illius fit collega, f. 33
 Occasione leui, inuidus perturbatur, o. 42
 Occasionem praebens deus peccandi, non peccare facit, p. 45
 Occasionem etiam peccati prohibet deus, e. 1j.
 Occasio peccati quasi fons, tollenda, e. 98
 Occasione oblata, difficile abstine re, b. 272
 ¶ Ocium.
 Ocio crescunt pravae cogitationes e. cclx.
 Ocio pigrum corpus efficitur, q. 285.
 Ociosa virtus imperfectum bonum b. ccxc.
 Ociosus animus, ac torpens inutilis, f. ccxcv.
 ¶ Oculus.
 Oculis curiosis accenditur concupiscentia, c. d. xx.
 Oculus mentis purior fit, scripturarum meditatione, g. 49
 Oculum impudicum prolubet deus, e. 1j.
 Oculis animi caecis, caeca est omnis operatio, l. 51. l. 68
 Oculis lippitudine turbatus, in tenebris versatur, f. 68. f. 1.
 Oculum mentis multa obruunt.

INDEX.

e. lxxxix.
 Oculi seruatorum, obseruantes dominum, b. 128
 Oculis non tam videri possunt dei opera, q̄ pijs operationibus, l. 147
 Oculi caeci lumen non percipiunt b. clvij.
 Oculo purgato opus ad veram conspiciendam lucem, e. clxx
 Oculi auertendi, & aures, ab his, qui nephas est concupiscere, e. 282
 ¶ Officium.
 Officiorum dignos suos facit deus ministros, d. cxvij
 Officium singulis suum faciant in ecclesia, e. elij
 Officia tam ecclesiastica, q̄ ciuilia indignis saepe commissa, e. 173
 Officia distincta pro graduum ratione in ecclesia, a. 176
 Officijs in omni vita instructus, f. 284.
 ¶ Opera bona. Opera.
 Operantes bene, deum debent tantum intueri, b. d. 34. c. d. 6. m. 146.
 Opera diu celari non possunt, a. 34.
 Opera bona, nec sine deo, nec homine, f. xxxiii.
 Opera fidem excitant & confidentiam, g. 34. l. 48
 Operibus pulsandus deus, a. 35. b. ccvj.
 Operibus nutritur fides, non autem nascitur, e. 35. n. xlvij
 Ope vacuus, a dei conspectu, & gloria ejciendus, m. n. 39.
 Operibus iustorum, correctum non scandalizatur, q. xlj

Opus bonum ex bona voluntate g. h. 42. b. 55. J. ccxxvi.
 Opera tenebrarum vestimenta nigra, l. 44.
 Opera non ostentanda, b. 45. h. 49 b. 254. c. 255. f. 303
 Operum bonorum, vel malorum conscius, a, b. xlix
 Opera bona, semetipsum in caelo faciunt, a. b. 50. b. c. ccxxxi
 Opera bona etiam hic delectant, vt mala torquent, f. lix
 Operandum bene ante mortem, d. 61.
 Operi voluntas applicanda, f. 63
 Operari mature tutius, m. 71. a. 72
 Operum nostrorum probatio, g. 75
 Operum carnalium messis supplicium, h. lxxv.
 Opera bona magis dei, quam hominis, f. lxxxv. e. cxvi. a. 265
 Operis boni nihil egisse, satis magnum malum, e. 170
 Operum de rationem intelligere non possumus, c. cxxi
 Operis boni gradus primus a malo declinare, b. cxlvii
 Operare debent dictis respondere, l. cxlvii.
 Operibus deo familiares efficiamus, l. 147
 Operum malorum congregatio flammis dabitur, e. clvi
 Operibus magis, q̄ sermonibus, fides demonstranda, a. 174. e. 220
 Opera cum fide necessaria, e. 179. f. 277. b. ccxcv
 Opera sine fide impia, e. 200. g. 212. m. 221

INDEX

Opera non nomina queruntur f. 2 10	Oratio importuna iniquum fleat iudicem. 142, pag. 1,	38
Opera hominis nulla, dei compa- ratione, h	Oratio necessaria ecclesie nau- ganti, e	153
Operum laudibus non superbi- ent, e	Oratione cur differt exaudire de- us, d. 16. b	252
Opera bona deo exprobrantes, b, cclxiiij.	Oratio deo grata, d	264
¶ Oratio. Orare.	Orandi ratio, l	202
Oratio puri habens animum cu lachrymis, f. 2, g	¶ Ordo.	
Oratio a deo non petat lutu, & pul- uerem, f,	Ordo ecclesiasticus, & polyticus, hodie in gradibus cofusus, e.	173
Oratio animam facit immortalem e, 23	Ordo in ecclesia est, vt alij praesint alij subsint, a	176
Oratio mores, & vitam reducit, f, g, 23	Ordo rerum, & modus seruandus, l,	260
Oratio dauidis diuina armatura, h i. 23	¶ Ornatus.	
Orando cum deo fabulatus, impii spiritus dedignetur familiarita- tem, l, 23	Ornatus curiosos adoritur diabo- lus, e	83
Oratio quid, & quanta virtus, c, d, e, f, g, 27, d, e, f, g, n, 28. h, i, l, o, 28	Ornatus saepe corpus, squalida ani- ma, b	107
Oratio nec sine ieiunio, nec cotra h, xxxiii, d,	¶ Oues Christianae.	
Oratio sine operibus parum pro- dest, d,	Oues dominicae pastori magne cu- rae, l, 20, a, b	21
Orationis ac supplicationis tem- pus obseruandum, g	Oues dignoscuntur voce, & actu n.	35,
Oratio purum requirit animu, cu conscientia, e, f	Oues suas congregabit dominus, t, 129	178
Orare satis non aude quis, quo die liberis legitime opera dedit, g, 58	Oues ab hcedis separabuntur, d, 154.	176
Oraturus iram, & conuicia depo- nat. g, 58, g, 242, e, 244, b, 259.	Oues sunt alii i ecclesia, alij pasto- res, a	176
Orabat ad nostram solum instru-	Oues pastorum officia vsurpare non debent, d,	176
	Oues difficilius seruantur, q̄ per- duntur, b	197
	Oues Christi deserit ab haereticis gaudendum, e	197

INDEX.

Oues domini neglectae, b,	261	Pastoribus Xpi spolia commissa, f. 202
¶ Parentes.		Pastoris officium, e.
Parentes liberos corrigunt, d. 1, d. 2. e, f	7	¶ Passio.
Parentes primi deo ingrati famuli o.	24	Passio Christi, Eucharistiam de- dit, h
Parentibus similes filij spirituales p. q.	33	Patiebatur caro Christi, non diui- nitas, l, 189, f,
Parentes magis suos amant, q̄ re- damerunt, l. 38. e,	252	¶ Pater in diuinis.
Parens vnus omnium dens, c,	45	Patri non mutatur substantia, fi- lii generatione, a.
Parentibus filius similis, in quo se- pe dignoscuntur, l, l.	45	Patre minor non est filius, e,
Parentes boni, bene suos instituunt. g.	83	Pater facit, quae filius, & e diuersio a. 248
Parentes liberos, vt depositu quod- dam recipiunt, h. 83. g.	84	Pater fons velut exuberans. n. 293.
Parentes increduli a filiis relinque- di, b,	155	¶ Paulus apostolus.
¶ Pastor.		Paulo carcer, regale palatium, a. 11.
Pastor accingitur cotra haereticos. c. 4. l. a.	6	Paulus a conuersione, mox no mu- tauit nomen, e.
Pastor populi stomachus, a.	55	Paulus in feruore morbi coqueris f. g.
Pastoris incontaminata vita. l.	83.	Paulus contra se conspirantes di- misit, f
Pastor gregi necessarius, f.	91	Paulus diligenter audiendus, d. e. 63
Pastoris affectus in gregem cre- ditum, d	101	Paulus parturiens, & cruditus me- dicus, c, 75, a.
Pastor gregem in sinu portat. g. 119.		Pauli aduersitates nos cofolantur. b. 81
Pastores gregem deuorantes, f. 124.		Paulus mire ad patientiam horta- tur, f.
Pastor gregi blandiens, y.	129	Paulus ignis, ac folis naturam refe- rens, a, b
Pastores alij, alij autem oues, a, 176.		Paulus ob praesentem ingemiscit vitam, d
Pastorem seouis non iactat. d. 176.		Paulus fructum spiritualem, a suis
Pastoris cura gregis maxima, b. 179.		

INDEX.

requirebat. f.	117	largiendum. e	295
Pauli in suos singularis charitas. p.		¶ Pax.	
cxix.		Pax impiorum infringenda, f.	54.
Paulus se aliquando imperfectis adnumerat. c.	168	Pace omnia deo grata, h.	clix
Paulus à licitis abstinet, l.	cxliii.	Pacis unitatem non seruantes, vt luna mutantur, c.	161
Paulus aduersus perficitur, c.	198	Pacis beneficium ad omnes funditur, l.	282
Paulo ad humilitationem, datus carnis stimulus. d.	209	¶ Peccatū. Peccator.	
Paulo contra stimulum calcitrare durum. c.	ccxi	Peccatorem inter creaturas, ad dei laudem, non hortatur propheta, g.	2.
Paulus non securus de victoria, cū timore salutem vult operari, d.	ccxiii.	Peccator quibus ad vitam erigi potest, h. 6, a, b, 7, c, 13, a	xxxix
Paulus non deficit in tribulationibus, d.	ccxvi	Peccatum neglectum, ad aliud trahit, e, 8, h, 74, c, 98, m.	199
¶ Paupertas. Pauper.		Peccata quorūdam insignia, cur scriptura commemorat, f, 19, d.	52
Pauper ab angelis deportatus, b.	xliii.	Peccatis illaqueatus fertur, in interitum, d.	23
Paupertas vmbra tantum, b. 16. l. m.	76	Peccator vtilium contemptor, h.	25
Pauper istuandus, vt vicissim inuet. l. 33. b.	76. g.	Peccatum mentem obtenebrat. n.	xxvi. e, f.
Pauperibus data pecunia fructus parit. c.	74	Peccatis immersus surreptionem inimici non sentit. r. s. 33, b, 73, d, 98	159.
Pauperum manus medicinales, a.	lxxix.	Peccatum augetur delectatione, b.	xxxv.
Paupertas expedita est. c.	81	Peccata septem capitalia, m.	37
Pauperum opes conseruandæ. f.	xciii.	Peccata diligenti studio effugienda, g.	40
Pauperes nascimur, & morimur. s.	cxix	Peccans in vno, omnium reus constituitur, h.	40
Pauperes pascha diuitum. l.	121	Peccata grauia ad desperationem trahunt, o.	xliv
Pauper diuitem iuuat orationibus. a. cxliii.		Peccato vnus alter emendatur, v.	xliv.
Pauper optabit opes; sed tanquam fluxas. h.	289		
Pauperibus viuus dei simulachris			

INDEX:

Peccatori nō prodest, serui dei nomē, n.	45	Peccatores scetoribus pleni, f.	82
Peccare non facit deus, si occasionem præbeat, p.	45	Peccator luto perfimilis. b.	100
Peccator in exemplum sepe puniatur. q.	45	Peccata in eadem relabentes, aui- bus stultiores, h, 101. f. g.	111
Peccatores magis cum dolore iudicat dominus, a.	46	Peccatori pœna, quàm indulgentia vtilior, c. 106, c.	206
Peccata inenudabilia præcedunt ruinam, f.	46	Peccatum suas habet reliquias, b.	109. e.
Peccatis homo diaboli, ab homine dei dignoscitur, b.	47	Peccata poenitudo tollit, non hircorū sanguis, a. 117. g. 118. d.	162
Peccatores frustra se præparabūt, in die iudicij, o, p, q.	48	Peccator Christum conculcat, i.	118.
Peccatorum malignitas semper aditum inuenit, h.	55	Peccatoribus non communicandum, i. 121. b.	215
Peccatis seruens, de virtute mutare non audet. c.	60	Peccatores bono exemplo aliorū, sæpe respiciunt, b.	148
Peccasse nunquā diuinum, h.	61.	Peccati momentanea voluptas, peruenit supplicium, c. 164. d.	214
d. 184. g.	241	Peccatorum gradus, & differentia, c. 166. i.	164
Peccatores mirantur ad somnia, b.	69	Peccata portæ sunt inferni, c.	167
Peccatores quidam hinc, alij in futuro seculo puniuntur, a.	62	Peccatū cordis solū leuius. d.	167
Peccata condonat deus, c. 72. p.	128.	Peccatorum triplex forma, c.	168
Peccatum arena, & campus diaboli, a.	74	Peccata singulorum aliquandocelanda, d.	183
Peccatum non naturæ, sed prauæ voluntatis, d.	75	Peccatū grando animæ, vnde terra fit, d. 199. d.	203
Peccatores serui ingrati, & perfidi, f.	80	Peccatum quod b. 209. b. 214. c.	215. b. 238. f.
Peccata sanctorum à desperatione nos erigunt, b. 81. c.	103	Peccatum quantum noceat, i. 204. g. i. 215. f. 299. g.	299
Peccatum vndique pungit, g.	82.	Peccatores, f. 205. d. 239. g.	241
a.	161	Peccata minima non negligenda, c. 207. l. 233. h. 238. a. 243.	245
Peccata difficilior, quàm lutum expurgantur, h.	82	Peccatum pro loco, & tempore vitare homo potest, i.	210
		Peccata peccatis addentes, c. 219. d.	231

INDEX.

Peccatorum non auctor deus, sed
ordinator, f, 236
Peccatum originale, g. 237. g. 251.
d. 250. c, 263
Peccata venialia iustū à salute nō
impediunt, h, 244
Peccata quomodo curantur, a. 245.
d. 248. m. 268. e. 296. c. 302
Peccata odit deus nō hominē,
c, 248
¶ Pœnitentia.
Pœnitentia accelerāda, e. 8. d, 239
Pnāe efficacia, e. 52. h. 61. p. 63. a
117. d. 162. d. e. 194. e. 196. a. 204
Pœnitentia damnatis nō prodest,
b, 87
Pœnitētia cum lachrymis. m. 99.
f, 102
Pœnitentibus etiam in senectute,
tū mercedis tribuetur. 135. pag. 2
Pœnitentiā quā innocētia, mi-
rabiliōres facit. 182. c, 239
Pœnitentiā peracta, peccata non
repetēda, d, 184
Pœnitētia refugietes, f, 194. a. 263
Pœnitentia quid, & quantum po-
test. m. 268. d. 301. e. 302. c, 259
Pœnitēti nūq̄ salus negatur, b, 303
Pœnitentia cupiētī iustificari ne-
cessaria, a, 259
Pœnitenti i. i. cautiōres facit, f, 296
Pœnitentia pacta, vetera nihil ob-
sunt peccata, c, 296
¶ Pœna. Punire.
Pœna damnatorū ex societate au-
ctior, b, 110
Pœna præfertur nimia indulgen-
tia. c. 106. f. 232. a, b, 233

Pœna inferni gradus habet. h. 244
c, 258
Pœna sæpe ad salutem infligitur,
d. 106. i, 252
Pœna vnius ad emendationē alio-
rum, f, 163
Pœnis innocēns patitur, quas al-
ter meruit, l, 183
Pœnas tam varias cur pharao pas-
sus. c, 276
Pœna post admonitionem, & in-
crepationem, g, 286
Pœna dignus herilis contemptus,
g, 297
Pœnas de impijs per demones su-
mit deus, l, 300
Punit prouocatus deus, a, 264
¶ Persecutio.
Persecutiones ex se non obsunt, l,
m, 47. c, 52
Persecutiones patienter ferendę,
1. 98. c, 251
Persecutio melior remissione, c, d,
93.
Persecutio vnda est ecclesiā qua-
tiens, b, 247
¶ Periturium.
Periturij occasionem præbēs, reus
est, f, 33
Peierat sæpe, iurare solitus, e, 33
Periurio obnoxij mercatores. n.
41.
¶ Philosophi. Philosophia.
Philosophi deum incognoscibē
confessi, c, 37
Philosophi qui, & quales. c. 64. i,
296. d. 285. d. 277. b. 284.
i, 209

INDEX.

Philosophi de cognitione. abusi,
i, 72
Philosophorum dogmatis peruer-
sis abstinentium, b, 160
Philosophia vtilis, licet quidā abu-
si, g. 172. a, 177
Philosophorum dogmata peruer-
sa flagella ægyptiaca, b, 177
Philosophi sermone diuites, sed
fidei inopes, f. 222. f, 242
philosophis, & poetis dedita que-
dam ingenia, g, 263
Philosophia verus, an sententijs, &
fabulis poetarum, f, 274
Philosophorum mel decerpēdū,
ex veneno, h, 275
¶ Planctus.
Planctus lonatę demortui, m, 119
Plangenti nō videntur bene mor-
tui, b, 174
¶ Prælati.
Prælati mali etiam honorandi, c, i,
b, 268
Prælati diligentiam arguit plebis
compositio, a, 17
Prælati magna gregis cura, i. 20.
a, b. 21. g. 119. d. 281
Prælati solertia cingenda ecclesia,
i, l, 22
Prælati sementem non facientes,
c, 49
Prælatos virtute excellere oport-
et, l, 83
Prælati maior ruina ob scandalū,
c, 971
Prælati necessarius, f, 91
Prælati questuarij, & indigni, b. 103
e, 173. a, 290

Præsent alij, alij subsunt in ecclesia,
a, 176
Prælatorum charitas ad subditos,
c, 252
¶ Præparatio.
Præparatio rebus omnibus neces-
saria, d, 4
Præparatio artificibus, & concio-
natoribus, f, 24
Præparatio doctrinæ recipienda,
c, 221
¶ Prædicatio.
Prædicatio Euangelij per orbem,
f, 9
Prædicatores non missi ante rece-
ptum spiritum sanctum, i, 71
Prædicatio apostolorum, flumi-
num impetus, d, 14
¶ Vide plura in verbo Cō-
cio, & in verbo Ecclesiastes.
¶ Princeps.
Principum ministri, etiam mali ti-
mendi, c, 8
Principatuū affectatores, e, d, e, 21
Princeps virtute clarus, l, 83
Principe carere, quā malum to-
lerare facilius, f. 91. b, 130
Principibus obediendum, ac vecti-
gal psolendum, e. 174. f, 178
Principat⁹ indigni occupāt, e. 173
Principi populum coherere neces-
sarium, a, 103
Princeps citō perit nisi d. e. o. ad-
hereat, a, 252
Principē impune lesio, nihil glorio-
sius, h, i, l, 288
e ij

INDEX.

Prophetia. Prophetæ.	c. 177. a.	232
Prophetæ gentiles, & hæreticos reuincunt, a.	33	
Prophetæ nubes, pictores, a.	36	
b.	102	
Prophetæ Christum præcellerunt, b. g.	37	
Prophetæ attente audiendi, d, e, 63		
Prophetæ videntes, & veraces, a.	98. a.	169
Prophetia, & lex, vinea, & ficus lucis, b.	115	
Prophetaverus Christus, a. b. 154		
Prophetice historiarum non omnia significant, b.	229	
Prophetæ viam Christum demonstrarunt, c.	277	
Providentia.		
Providentia vniuersi tantum, mundi regit, e, f. 292. d. g.	293	
Providentia dei variè subuenit creaturis, b.	240	
Providentia dei circa mundum non polluitur, b.	243	
Proximus.		
Proximo: cum cura non remittendum, g, 6. a, b, c, 7. c.	13	
Proximus vitio succurrendum, i, 7. o.	105	
Proximis naufragis subueniendum, l. 11. c. 175. a.	222	
Proximorum in vtilitatem, omnia nobis concessa, f.	61	
Proximi salus nostræ adijcienda, d.	62	
Proximorum onera deportanda, a. 69. e.	236	
Proximus lapsus erigendus, l. 107		
c. 177. a.	232	
Proximum negliges se curare non potest, e.	118	
Proximus non deferendus, donec curetur, b.	233	
Proximo rectè cõsalendum, licet moleste ferat, g.	245	
Proximus non scandalizandus, i, 260.		
Proximo in ipso, vel diligitur deus vel odio habetur, r.	44	
Quies.		
Quies hic perfecta non datur, e, 89.		
Quies tribulationem sequitur, e, 105.		
Quies post aduersa, gratior, f, 176.		
Quies seu remissio interdum necessaria, d, 179. a, 252. h.	209	
Quies æterna labore emitur, f, 229.		
Quies nimia impingat corpus, 4. 285.		
Remissio.		
Remissione iniuriæ lædenti medendum, b.	1	
Remittat alijs, qui sibi vult remitti, m.	152	
Reprehensio.		
Reprehensus ira, culpaque careat, d. 8. b.	251	
Reprehensionem non admittentes, desperati, f.	8	
Reprehensio bonis prodest, non pertinacibus, f, g, h.	45	
Reprehensionis vtilitas, c, d, 106, i. 192. c.	106	

INDEX.

Reprehensio vitiorum lenitate, a, 246.		
Resurrectio.		
Resurrectionem præcedit corruptio, d.	10	
Resurrectionem non credentes, bene viuere non nouerunt, g. 30 r. 35. d.	258	
Resurrectio ex corporalibus, spiritalibus facit, i.	40	
Resurrectio nichil carnale seruabit, q.	44	
Resurrectione omnes vnũ fiet, p. 47		
Resurrectionis Christi figura Ionas, c.	132	
Resurrectio in inæqualitate præmiorum, n.	33	
Resurrectionem mors necessario præcedet, e.	144	
Resurrectio anime, & corporis reuincio, c.	191	
Resurrectionem carnis Iob similitudinibus futuram ostendit, c, d.	202	
Resurrectionis status, e.	213	
Resurrectio Christi fide credenda, b.	271	
Reditio.		
Reditio afflictionum etiam in hac vita, l. 9. a.	10	
Reditio certa laborum, c. 10. b, 61.		
Reditur palam deus, n.	93	
Reditio habebunt, etiam cordis operationes, e.	191	
Reditio maiores habet, magis laboriosa, l.	303	
Res.		
Res non damnandæ: sed rerum abus, c. 19. g. 172. d.	255	
Res præsentium vanitas deuitanda, c.	51	
Res sæpe non tales, quales male affectis videntur, g.	65	
Rebus puerilibus deus nos sponsat, ad salutem, a.	77	
Res diuinas humana metiri ratione nefas, c.	72	
Res humana vertiginibus obnoxia, d, 153. b.	195	
Res eadem alijs vitam, alijs mortem confert, d.	161	
Res sua cuique pulchra, h.	193	
Res tales exhibentur nobis, quales formamus, e.	205	
Rebus mundi vtendam, non fruedum, c.	225	
Res quælibet in suo genere consideranda, c.	241	
Rebus gaudetes temporalibus, f, 256		
Rebus non pensandus homo, sed virtutibus, q.	282	
Rex. Regnum.		
Regum pugna populivexatio, h. 29		
Regis herodis zelus delusio amplius excitatus, i.	29	
Reges suspitionibus obnoxij, l. 29		
Rex herodes adulterij correptus, exasperatus est, l.	51	
Rex celestis immensa proponit suis præmia, c, d.	57	
Rex Christus quos maxime diligit, à seipso vult probari, i.	57	
Regnum tyrannide oppressum non prodest, c.	79	
Regno exclusi eramus omnes, d. 82		

INDEX

Regni cœlorum quanta felicitas. 1, 84, a, 85
 Regis purpura honoratur. b. 86
 Rege carere quàm malū ferre facilius, f. 91
 Reges suo sed breui florent tempore. p. 120
 Regere probè seipsum laudabilissimum e. 217
 Regnum cœlorū venale. c. 246. b. 74
 Regni cœlestis causa quiduis agendum g. 266
 Regnum deiverbum eius. b. 270
 Reges spectatissimi, in acie primi, f. 276
 Regem supremum vniū esse necesse e. f. 292
 ¶ Sacerdotium, Sacerdos.
 Sacerdotum nullū sublata hostia, ac sacrificio. b. 6
 Sacerdotiū regno digni^o, nō dānādū ppter abosū ministrorū, c. d. 19
 Sacerdotis dignitas. g. 21, b. 211
 Sacerdotis officia. a. b. 22 h. 2, h. 41, h. 44, c. 46, a. 55, n. 233
 Sacerdotem consulens peccator, ex parte sanus est. i. 32
 Sacerdos plēnā gaudet ecclesia o, 32, d. 5, d. 281
 Sacerdotiū finis mundi argumētū, quū iniquū fuerit. o, 39
 Sacerdotio integro, tota floret ecclesia. f. 41
 Sacerdotiū sapiētiae receptaculum. g. 41
 Sacerdotio peccātē idisciplinat^o est popul^o, i. 1, 41. h. 43. i. 46, i. 257

Sacerdos speciali^o deo obedienter profectus. 442
 Sacerdos populi iustitia, q̄ propria magis deo placet, d. 43 c. 48
 Sacerdotes praecllere debent, g. 73, b. 259
 Sacerdotum meritis populus saluatur, i. 43
 Sacerdotes scripturarum clauicularii, c. 45
 Sacerdotes tubæ ecclesiæ, b. 46
 Sacerdotis cōsolatio in perfectionibus, d. c. f. 48
 Sacerdos tantum dei minister, d. 88
 Sacerdos populo dignior, sed nō vtilior, r. 44, g. 91
 Sacerdotis ruina maior, c. 97
 Sacerdotes nauē ecclesiæ, f. 153
 Sacerdos prius se deo offerre debet, d. 168, d. 175
 Sacerdotem ecclesiæ coherere necesse, a. 103
 Sacerdos in sacerdotem armatur. c. 177
 Sacerdos remediū salutaribus magis quàm obsequiis decipientibus vti debet, a. 199
 Sacerdos ad euangelicam recurrere regulam, r. 260
 Sacerdotes mali, bonis sæpe suffragantur. e. 202 g. 258
 Sacerdoti non acta, sed dei attendēda mā data, f. 268
 Sacerdotibus malis bene vtitur deus. c. 300
 Sacerdos virtute, & abstinentia, non sermone sublimis. f. 222

INDEX

Sacerdos Christi^o & oblatio, l. 224
 Sacerdotiū dānata inficitia, a. 257
 ¶ Sacramenta.
 Sacramenta verbo tantū recipientes e. 81
 Sacramentorum nō minister, sed author attendend^o. d. 88
 Sacramēta idigne sumētes. b. 162
 Sacramenta impurus nō sine periculo tractat. g. 170. c. 275
 Sacramenta in assuetis, & obuiis rebus instituta, d. 190
 Sacramētorum non capax cui manus plati nō ē imposita, d. 196
 Sacramenta ex se, æqualē omnib^o gratiam conferunt, g. 196
 Sacramētū vnctionis, g. 205
 Sacramēta aliis ad vitam, aliis ad mortē, b. 236
 Sacramentis varii animarū morbi sanantur, a. 240
 Sacramenta alia iudæis, alia Christianis tradita, b. 240
 Sacramentorum participatione ecclesiæ vnitas cōstat. c. 244
 Sacramenta ministrorū immūdiacia nō possūt i se coignari. d. 45
 Sacramētis peccata abluūt. d. 299
 ¶ Sanctus.
 Sancti nostrū in aduersis confugiū e. f. 7
 Sancti laudati, abundē remunerantur suos. g. 16
 Sanctiorū errata, virtutis p̄ se ferunt signa, a. 20
 Sancti virtutum gubernacula direxerunt. b. 25
 Sancti in cœlum redire cupiebant c. 87
 Sancti virtutum riuus fontes fluites, f. 25
 Sancti vbique fulgebant. m. 26, c. 25, c. f. 77, c. 253
 Sancti exempla ad virtutem e. 26. a. 151
 Sanctorum memoris recreatur fideles. o, p. 27, c. 148
 Sancti mundum ab interitu seruat. c. 29
 Sanctorum nemo primus, aut nouissimus, c. 40
 Sanctorum minor, nō inuidet maiori, m. 40
 Sancti sunt equi Christi, d. 41
 Sanctorum cultus, eorum, imitatio, o, 45
 Sanctorum gloria, & felicitas, l. 84, a, 85
 Sancti vixerunt vt peregrini. E. 87
 Sanctorum animæ à deo illuminatæ, a. 98
 Sanctorum laus ab inexpugnata fide, h. 59
 Sanctis delatus honor, deo gratus c. 113, g. 190
 Sancti maledicentibus non maledicunt. n. 113
 Sanctorum animæ liban^o, c. 114
 Sancti non parum natale solū decorant, f. 148
 Sancti stellæ, & luminaria, h. 161
 Sancti cuiuspiam laudes, c. 176, g. 209
 S. deiformes, seipso i deo vidēt. c. 113

INDEX

h, i,	200	& operibus collucta.	174
Sanctorum vna voluntas, p̄m̄ium ta-		Sapientes nō sūt soli ad fidem ad-	
mē d.fferens, m.	200	missi, c.	177
Sanctorum lapsu iusti terrentur, f.		Sapientum verba, stimuli. c. 211, a,	
	215		266
Sancti ante dei oculos versabantur		Sapientiā solus, cui vult deus tribuit	
g.	230	f,	238
Sancti cōfessoris laus, c. d,	232	Sapientie fontem dei vasa in se ha-	
Sancti quadrati lapides. c. 228, a,		bent, h,	257
	237	Sapiens conciliandorū amicorum	
Sācti aliud, atque aliud, pro tēpore		artifex e,	280
deco obtulerunt, a,	241	Sapiens regionum habet delectū,	
Sanctorum reliquiæ fontes saluta-		o,	281
res, g.	190	Sapiens vbitus semper virtutem o-	
Sanctorum scripta, & gesta ruminā-		stendit, m.	283
da, i,	249	Sapientum vtilis conuersatio. l.	
Sancti in persecutionib⁹ fulgentes.			248, d, 285
c,	253	Sapiens nouit erroribus mcedit, b,	
Sanctorum affectio in dei transfu-			287
sa voluntatem, l	259	Sapiens videt quomodo tractāda	
¶ Sapiens, Sapientia.		ingenia, a,	289
Sapientis, & stulti vtiusq; ex equo		Sapientum stoicorum à ceteris dif-	
morientis discrimen, n, o,	120	ferentia, i,	290
Sapienti parua stultitia æstimatio-		Sapientis laudes. l. m. o. 290. a. b, 291	
nis nauitū adimit, a,	121	Sapiens à vulgi opinione non pen-	
Sapiens sermone laudatur, f,	121	det, c,	294
Sapientis consiliū fons purus, r,		Sapientia nulla, si malum non ef-	
	121	fect, g,	296
Sapientiā etiam extraneam discere			
iocundum, f,	151	¶ Scriptura sacra.	
Sapientia preciosissimis quibusque		Scripturarum querendus interpret	
præstat, d,	152	b,	18. h. 206
Sapientia quibus acquiratur, b. 168		Scripturæ requirunt temporum di-	
Sapientes seculi, cuāgelicis cōsur-		stinctionem, d, e,	18
gentib⁹ muris inuadebāt e,	168	Scripturarū laudes & vtilitates, h. 2,	
Sapientiam a potestate quidam de-		b, c, g, 15, e, 26, g, 49, d, 94, b, 164	
sumunt, c	173	Scripturæ fodinæ auri puri, c. 18, c,	
Sapientia nō sermonib⁹ tantū, sed			

INDEX

109, c, 151	Scripturæ imperiti lectores pericli-
Scripturæ energia, & mysteriū enā	tantur, d,
in dictione, c. d. p, 24, a, 25, p, q, 28	151, d, 157
f,	104
Scripturis innutritus solus latētem	Scripturas suis fabulis seruire, qui-
percipit thesaurū, h, 24, q, f,	dama cogunt, f,
Scripturas amare, sanicatis indicū	155
n,	24
Scripturæ intellectu⁹ requirit spiritū	Scripturæ adulterantes veritatem,
sanctū, c. 31, f, 204, h, 260, h, 265	g,
Scripturæ quomodo intelligitur,	155
f,	34, a, 238
Scripturarum lautura conuiuium,	Scripturarum sermo, in arborē ex-
g,	44, e, 108, f, 253
Scripturas aperire sacerdotis. f. 45	crefcere potest, e,
c.	222
Scriptura, cur grauiā commemo-	Scripturæ Irā, hūanitas: spirit⁹ verō
rat peccata, d,	vt latēs diuinitas, a, b, 158, h. 258
Scripturæ intellectu difficiles, l, 66	Scripturarū verbis, medicamēta cō-
g,	74
Scripturarum diligens studium, a,	posuit medic⁹ Chrūs. c. 158, e, 162
67 g. 231, g. 299	a,
Scripturæ apex non præteribit, b.	164
	68
Scriptura ostium ad ouile Christi	Scripturæ immensitas, sufficientes
f,	71
Scripturæ thesauri bonus intelli-	præbet cibos, pro auditorum va-
gētū, a,	94, h. 205, b, 260
Scripturarum cortex sine spū inuti-	rietate, d,
lis, c.	94, c, 233, g, 254.
Scripturæ quid. sint. b. 102, h, 113, c,	159. a. 160 d, 186
	245, a, 260. 1. 266
Scriptura omnium medicinarū the-	Scripturarū testimoniis nouis, & 2-
sauro, d,	109, a, 112.
Scripturarū parabole, & similitudi-	nis, a, b, 135 a, 112, 137. c. 165. d. 201
nes, a, b, 135 a, 112, 137. c. 165. d. 201	Scripturarum fundamentum fides
Scripturarum fundamentum fides	f, g,
f, g,	147

INDEX:

d. 234. e, f, 237
 Scripturam reprehendunt, quæ vim non percipiunt, b, 253
 Scriptura minaces emittit sagittas, h, 253
 Scriptura dei epistola, ad creaturam, g, 257
 Scriptura omnibus scrupulis satisfacit, i, 258
 Scriptura vna varios parit intellectus, l, 260
 Scripturæ intellectus viuificat m. 260
 Scripturæ interpretandæ rō, e, 679
 Scriptura os domini, f, 269
 Scriptura non ubique patitur allegoriam, c, 270
 Scripturæ petendus à d. n. o. intellectus, d, 270
 Scriptura ex ipsa hauriendum, a, 272. d, m, 275
 Scripturis soli fidei alii delectantur, d, 276
 Scripturarum lectio, erimatus portus, & medicina, g. 299 c, 303
 ¶ Scortatio.
 Scortator obsecens, etiam in verbis, e, 6
 Scortatio est animorum, vt corporum, g, 193
 Scortatio sensum peruertit, h, 215
 Scortatio quò deuitanda, d, 302
 ¶ Senectus. senex.
 senectutem moderatam, non admodum mirum, g, 61
 senectus effugiat incòmoda puerilia, e, 82
 senex est rex, si voluerit, b, 86
 senes còuersi ad deum, tantum mer-

cedis accipient. 135. pag. z
 senectus, quæ honorabilis, h, 198.
 senectuti occurrere non potest, sed quò ex eas pspiciendum, b, 281

¶ Seruus. seruitus.

seruus dei primò gloria quarèda, h, i, l, m, n, 39
 seruicetis diabolo Christianos, indigne videt deus, m, 42
 serui dei nomē, peccatori non prodest, n, 43
 serui probandi ratio, p, 45
 Serui nequam, frustra Christo veniente, se præparabūt, o, p, q, 48
 serua omnia ad deum nutu faciunt, c, 70
 seruatorum dei diuersa officia, e, f, 72
 serui dei ab ingratis iniuria effecti, c, 73
 seruiunt perturbationibus sæpe, q, aliis dominantur, c, 79, e, 289
 serui ingrati peccatores, f, 80
 seruos dei ignis non læsit, d, 81
 seruus malus non nocet, si bonus est dominus, c, d, 88
 seruos improbos redemit Christus sanguine proprio, c, 92
 seruos quoscunque recipit passim Christus, e, 92
 seruos punire sæpe clementia est, l, 103
 serui domino bene consulunt, l, 107.
 seruos dignos fecit ministros christi, d, 117
 serui dei virtutibus student, f, 184
 seruus frugi, dñi non vitur indul-

INDEX:

gentia. l, 194
 Seruo malo bene vitur deus. b, 200. d. 245.
 Seruus dei illuminari cupit, b, 205
 Seruus dei futurus, ad tentationem se præparat, a, b, 228
 Seruum fidelem diu fert dominus d. 251
 Serui non attendenda mandata, sed dei, f, 268
 Seruum fugituum Ionã, ad dominum reduxit mare, e, 301
 Seruis non semper parcat domini clementia, g, 267
 Serui boni, & mali, non eodē tractandi modo, h, 296
 Seruus, domini defertor, plagis dignus, d, 294
 ¶ Societas.
 Societas malorum disrumpenda. l, 98.
 Societate dolor minuitur, g, 79
 Societas charitatem auget, d, 84
 Societas merentium minuit tristitiam, g, 99
 Societate crescit pœna damnatorum, h, 110.
 Societas malorum omnes corrumpit, h, 144
 Societate bonorum, quidã respiciunt, b, g, 148.
 Societas infidelium maxime coniugalis prohibita, a, 195
 societate vnus omnes polluuntur maxime qui consentiunt, b, 215. c. 235. e. 272. h, 274
 societas virtutis, & malitiae, c, 281
 societas prudentium utilis, l, 284
 societas virtutes, & vitia iniucem tranfert, p, 287
 societas inquinatorum fugienda, g. 260.
 ¶ Spes.
 spes Christianorum certa. c. e. 10
 spe regni omnia ferenda, r, z, d, 71, 1, 98, h, 108
 spem retributionis infideles non habent, r, 35
 spe futurorum, præsentia contentenda, g. lv. h. lvi. e. lxi. C. cxi. o. 146.
 spe carentes citò submerguntur. Spes, vt anchora inconcussos retinet, h, 94
 Spe aliqua omnia sunt, b, 105. c, 196
 spe grauissima quæque feruntur, h, 107, n, 151
 spes in homine maledicta. l, 120
 spes gloriæ, nos consolatur, o, 200
 spe in cœlo firmata, iam salui sumus, f, 228
 ¶ Spiritus. Spiritus. spiritualis.
 Spiritus sanctus ignis, & aqua dicitur, c, 68
 spiritus sanctus ignis quomodo extinguitur, h, 68
 spiritu ducti, lege non egent, d, 76
 spiritus gratia irrigati, fructum faciunt, e, 84
 spiritus gratia fons infinitus, e, 85

INDEX

Spiritu rectè nauigat anima, a 89.	Spiritus sanctus semper à patre p. cedit. a. 267
Spiritus non recipit animalis ho- mo, b. 89	Spiritualiū m. & carnalium nulla coniunctio. d. 32
Spiritu absente omnia ociosa. e. 103	Spiritualia non percipit animalis, ac mundialis. m. 34. c. 36
Spiritus fulgore illustrati, in eius imaginem transformantur, f. 116 c. g. 144	Spiritualium negligentiores, q̄ fe- cularium, h. 56. d. 69
Spiritus non in quibuslibet menti- bus operatur, b. 143	Spirituali in via labi facile. c. 101.
Spiritus gratia, etsi adit nō tamen semper operatur, f. 14	Spiritualis anima efficitur, verbi tinctura. c. 102
Spiritus singulis cōfertur, integer manens, b. 144. e. 267	Spiritualis profectus nullus termi- nus, b. 105
Spiritu afflata anime spirituales fiunt, c. g. 144. g. 156	Spiritualia pluribus communicata crefcunt, g. 112
Spiritus dux vitæ spiritalis, f. 144.	Spiritualis delitiæ non fastidien- dæ, p. 200
Spiritus feruens, carnem in seruitu- tem redigit, e. 145	Spiritualis intelligentia ædificat, g. 238.
Spiritus, & corpus libræ, læces duæ g. 152	¶ Superbia. Superbus.
Spiritu afflatus verbum cum fidu- cia loquitur, h. 156	Superbia naufragium sæpe in por- tu facit, f. 10
Spiritus sancto signati, d. 213	Superbus quavis occasione lædi- tur, c. 12. a. 29
Spiritus in se immensus, secundum mensuram tamen cuique datur, c. 213.	Superbia nauem, gemmis pietatis plenam euertit, d. 12
Spiritus donum: est spiritus ipse. c. 242	Superbia ex bonis sæpe orta ope- ribus, b. 45. b. 265
Spiritus in baptisate animā ab- luit, d. 243	Superbia aliorum contemptrice, nihil peius, a. 58
Spiritus sanctus, patris, & filij amor, corpus cōnectit ecclīæ, b. 244	Superbus passionibus inuoluitur h. 60
Spiritus vnitatis conciliator. f. 252	Superbia in virtutibus deuitanda d. 209. e. 255
Spiritus carni non miscetur. c. 261	Superb ^o nō decorabitur, e. 216
Spiritu neglecto carnem nutrites b. 264.	Superbiam, & desidiam inter, iter est temperandum, c. 232

INDEX.

Superbia caput peccatorū. c. 248	Tentatione, si non salitur anima resoluitur, f. 164,
Superbia auulsa, nulla erit iniqui- tas, d. 248	Tentationi animā preparat Chri- stianus, b. 228
¶ Templum.	Tentationis flatibus deicitur, & eleuatur, d. h. 255
Templum deo spiritale con- struendum, l. 3	Tentationes cōtra suos milites ex- citāt dominus, f. 294
Templum Iudæorum cur euerit, nunquā reedificadum b. c. d. f. 5	¶ Terrena.
Templū cur adimus omnes, b. 105	Terrena nō ambit, qui Christi gu- stauit dulcedinem, o. 40
Templo ægressi non corrūpamus auditum verbum, f. 109	Terrenorum appetentiores, q̄ cœ- lestium, h. 56
Templa in memoriā Sanctorū eri- genda, g. 190	Terrenorum nimium amatores, d. 73. d. 87. f. 259
Templorum ornatus, f. 207	Terrenorū capti admiratione pue- riles, m. 104. c. 87. c. 264
Templū spūs sancti aīa, h. 228	¶ Tempus.
¶ Tempus.	Temporum distinctio necessaria, scripturis intelligendis, d. e. 18,
Temporis distinctio necessaria, scripturis intelligendis, d. e. 18,	Tempus aduentus sui, & gentium vocadārū Christi seruauit, c. 40
Tempus aduentus sui, & gentium vocadārū Christi seruauit, c. 40	Tempus male collocantes, d. 73,
Tempus male collocantes, d. 73,	Tempora fluunt nec preterire reuo- cari queunt, n. 150. c. 163
Tempora fluunt nec preterire reuo- cari queunt, n. 150. c. 163	Tempus suum cuique rei destina- tum, a. 171
Tempus suum cuique rei destina- tum, a. 171	Tempore diu erso, variè deo obla- tiones factæ, a. 241
Tempore diu erso, variè deo obla- tiones factæ, a. 241	Tempus vitæ citatissimum, sensim elabitur, bene tamen disponen- ti, satis patet, c. d. 291
Tempus vitæ citatissimum, sensim elabitur, bene tamen disponen- ti, satis patet, c. d. 291	¶ Tentatio.
¶ Tentatio.	Tentationis ignis comburit con- cupiscentias, a. 30
Tentationis ignis comburit con- cupiscentias, a. 30	Tentatio præcedit gloriam, ac cō- ronam, g. 47. b. 99
Tentatio præcedit gloriam, ac cō- ronam, g. 47. b. 99	Tentatio, ac calamitas probat ho- minem, e. 31. f. 159
Tentatio, ac calamitas probat ho- minem, e. 31. f. 159	

INDEX.

Theſaurus, in agro ſcripturę abſcõditus, b.	27	Tolerantia, viri perfecti opus. c. 221.	228
¶ Timor.		Tolerantiam habendã monet medicus. g.	228
Timor dei nauclerus contra tempeſtates. e.	3	¶ Tribulatio.	
Timor dei frenum animę. c. 19. a. 153.		Tribulatio electis prodeſt. g. b. 9. c. d. 30. g. h. 103. f.	251.
Timor iudicij in hora mortis. f. 57 c. 80.		Tribulationes ferendę. d. e. 7. h. 9 d. 30	
Timor dei ſeruat à lapſu. d. 70. c. 81. h. 296		Tribulatio diſcernit fideles, ab infidelibus. c. f. h. 1. 30. h. 47. c. 253.	
Timores duo filialis, & ſeruilis. g. 252.		Tribulatio afflicti, iuſtitia ſeruire facit. d.	49
Timor dei, vt fermentum præcedit. d. 252.		Tribulatio cuique ſua acerbiffima e. 79.	
Timor dei valet ad eruditionem. d. 207		Tribulatio virum oſtendit. f. 97. f. 226.	
Timorem deus incutit laſciuientibus filijs, f.	107	Tribulatio vtilior remiſſione. c. d. e. 99. a. 207. h.	225
Timor dei extinguit omnia, a. b. c. 99		Tribulatio mandat animã. f. 99.	
Timorem dei habens, recte iudicat. e.	80	Tribulatio præcedit requiem. l. 99.	
¶ Tolerantia.		Tribulationis aratro ſcindatur corda. a. 100	
Tolerantia in aduerſis. h. i. 9.		Tribulationis ſpectandas fructus, b. 100. f. 107. a.	180
Tolerantia coronam meremur. f. 84. d.	50	Tribulationibus, & remiſſionibus alternis nos exercet, & probat dominus. e.	105
Tolerantur aduerſa, ſpe beatitudinis. l. 98. h. 107. s.	194.	Tribulatio patientiã opatur. n. 151	
Tolerantię laus in perſecutionib⁹. h. 103. d.	216	Tribulationis noſtrę ſæpe cauſa ſumus. g.	184
Tolerantia probationem operatur. n.	151	Tribulationis vêtus eccleſiã agit ſed nõ deicit. e. 153. e.	198
Tolerare mala, vtile malis. a.	192	Tribulatione vrgete quidã deũ laudat, alij blaſphemāt, c. 224. c. 258	
Tolerantia ſuperare aduerſa, laudabile. e.	217	Tribulatio fornax, & torcular. d. g. h. 226. f. 227. a. b.	228.

INDEX.

Tribulatione afflicti gratias agit. e.	230.	Triftitiam maior eſt, quę ſequitur laetitia. c. 239	
Tribulationes ex dei charitate, h. 245.		¶ Vanitas.	
Tribulationes leues, mercedis intuitu. d.	246	Vanitati nimii dediti, b. 52	
Tribulationes multe iuſtorũ, f. 254		Vana omnia ſeculi, etiam ſtudia, h. 105. a.	61
Tribulatio ad deũ auget deſideriũ & ſecuriores mittit. c. 257. f. 258 a. 269.		Vanitati funiculi pectã. b.	214
¶ Trinitas ſuperbenedicta.		Vanitati ſe cõmittens, ignorantia incurrit. b.	273
Trinitatis myſterium non curioſe ſcrutandum. e.	175	¶ Verbum dei.	
Trinitas in tabernaculis, nos peregrinos animat. e.	178	Verbum dei nunquam irritum. c. 33. y.	128
Trinitas margarita, vndiq; æqualiter ſplendens. E.	181	Verbo euaneſcit cõcupiſcentię, h. Anima ſanatur, l. & in alia transformatur naturam. m.	27
Trinitate in ipſa filius, & ſpũs, patris geminus radius. f. 181. in qua indiuiſibili natura, pater biſiua filij, & ſpiritus gratiam ad nos demitit. g.	181	Verbum auditum ad opus cõtendendum. c.	36
Trinitati nulla cõgruit ſimilitudo, niſi tenui quadã vmbra. a. 189.		Verbi dei efficacia. a. b. c. 43. c. 102 m. 193	
Trinitatis quilibet perſona deus, non tamen tres dii. c.	240	Verbum auditum ruminadum. p. 43. l.	48
Trinitas tota in incarnatione operata. d.	241.	Verbum dandũ memorię, nõ obliuioni. a. b. c. d. e. f.	44
Trinitatis opera indiuiſa. a.	248.	Verbi dei propugnator. a.	67
Trinitas indiuidua. n. 293. b. 248.		Verbi ſemen facile impeditur. b. 67. a.	138.
¶ Triftitia.		Verbi oppugnatores idurã. g.	70
Triftitię nebula orationis curſum impedit. g.	104	Verbũ ſufficaces. g. 71. f. g.	111
Triftitię noſtrę ſæpe cauſa ſumus. g. 184.		Verbo nõ ſepe multi cõuerſi. b. 83	
Triftitia ſequitur voluptatem. c. 193. g.	259.	Verba dei, ſuis quidã aptãt fabulis f.	155
		Verbũ cum fiducia loquitur, ſpiritu ductus. h.	156
		Verbũ in ſcripturis, ſua habet idimenta. a.	158
		Verbum dei mãna, aliis ad ſalutẽ, aliis verò ad cõdemnationẽ. b. c.	159. f. 223.

INDEX.

Verbū dei aīarū vari^o cibus, a. 160.
 Verbum diuinum carni vitam dedit, & totā inflammauit naturā f. 187. e 188
 Verbum viuificat, & viuificādi hūmānitati dedit virtutē. m. n. 188
 Verbi prādicati vtilitas, d. 201. g ciii. L. cciii.
 Verbum dei lucerna, m. xxiiii
 Verba dei oīa ex celsa. a. ccvi
 Verbum, vt calculus nulli cedens. e. ccx.
 Verbum dei quid, b. 210. c. 216. f. 223. b. 227. f. 230. f. 263. b. 270.
 Verbum dei in homine, gradatum crefcit. e. ccxii
 Verbi varia prādicatio, h. ccxii
 Verbum dei diūpenſatum augeatur, b. ccxix
 Verbum dei laudant quidam, nec ſeruant, d. 227
 Verbum diuinū incarnatione polui non potuit, d. 240. b. 243
 Verbum ſolum caro factum, non pater, vel ſpiritus, d. ccxli
 Verbo delectantur ſoli fidei alumni, d. 276
¶ Verbum.
 Verbum malum citō magnā ſuccēdit inimicitiam, q. 32
 Verbū à quo, propter quid, de quo attendendum, p. 43
 Verba meretricia, & fabuloſa, vt ſtercora, c. 55
 Verba, aut ex fonte, aut cloaca cordis procedunt, c. 58
 Verba, aut Chriſtum, aut demonem ſonant, b. 62
 Verbis multis non deest peccatū, q. r. 120
 Verbis ſuis ſapiens laudatur. f. 121 c. 211.
 Verbū bonū dono melius, p. cxxi
 Verba factus adiuncta. i. cxlvii
 Verba ex cordis procedunt abundantia, c. 208. h. 285
 Verborum veritas per ſe amanda, non verba, g. 225
¶ Veritas. Verax,
 Veritatem oppugnat, qui nō defendit, h. 36.
 Veritatis cauſa potentiffima, q. 43
 Veritas purior eligēda, d. 45
 Veritatis ſcripturę clauicularij preces, & opera, e. 45
 Veritas euāgelica deſedēda, a. 67
 Verax homo non eſt, ſi deo comparatur, f. 94
 Veritatem non cernit mens curis diſtracta, r. cl
 Veritas præcipuus animæ fructus, f. clv.
 Veritatis fermo mentis colonus, f. cluij.
 Veritatis oppugnatores, h. clv
 Veritatem amare, & non verba tantum, bonorum eſt ingeniorum, g. 225.
 Veritatem ſæpe falſitas emētur. ccxxxvi.
 Veritas ita incompoſitē, ſicut eleganter refertur. a. 239
 Veritatis animo ingenita ſemina, d. 274
 Veritatem quidam intueri nolunt, quā philoſophi nolentes prædi-

INDEX.

derunt, g. l. 676
¶ Victima.
 Victimæ iudæis permiſſa, ad vitandam idololatriam. a. 5
 Victimæ reuocatae deſtructa ciuitate. b. c. 5.
 Victimæ deo grata; præceptorum diligens obſeruatō. g. 295
¶ Vindicta.
 Vindictę appetens, ignem in ſinu geſtat, f. g. 92
 Vindictę diuinę ignis deſcendens. h. 118.
 Vindicta ingratorum, & peccatorum, d. r. s. 119
 Vindictam de peccatis deus prouocatus ſumit, a. 264
 Vindicta expoſcere, fornicarū, g. 287.
 Vindicandus eſt herilis contentus, g. 297
 Vindictam ſæpe per dæmones ſumit dominus, l. 300
¶ Vinum.
 Vino, & delictis anima perturbatur, e. 110
 Vinum caput contundit, n. 145.
 Vino carere multis tormētū, g. 282
 Vinum quicquid latet in corde, in linguam profert, e. 283.
¶ Vide plura in verbo. Ebrietas.
¶ Vir.
 Vir zelotypus, de vxore facilē ſuſpicatur, l. 29
 Vir de vxore repudianda cogitās, laſciuus, g. 38
 Viris cur dare libellum repudij præmiſſum, l. 38,
 Viros requirit ſuos Chriſtus, non pueriles. a. 104
 Vir vxorem deber diligere, o. 133.
¶ Virginitas. Virgo.
 Virginis, & viduę, non paria delicta. f. 22
 Virginitati non imputandus cadētum lapſus, n. 38
 Virginitatis corona. f. 83
 Virgo qualis matrimonio iungēda. l. 83
 Virgo per vim violata impudica non eſt, d. 167
 Virgo vidrix dæmonis, & tentationum, g. 175
 Virginę puritatis zelotyp^o Chriſtus. c. 181
 Virgo exticta cupiditate, tota Chriſto agglutinatur, d. 181
 Virginem vndiq; ſubiicere, tentat malignus, d. 181
 Virgines teſtę ſunt, & velatę, g. 194
 Virgines ſine matre, ſolę in publicum non incedant, e. 203
 Virginitatis ſlos citō ad leuē marceſcit auram, g. 208
 Virgines virorū vitent ſocietatem, g. 216
 Virginitatis lilia eccleſia habet, vbi Iſraēl olim fornicatus, c. 216;
 Virgo debet lino aſſimilari, c. 263,
¶ Vita præſens,
 Vitę bene actę iocundiſſima memoria, f. 57
 Vita voluptuaria, meretrix turpiſſima. b. 96
 Vita mare yeſaniens, c. 3. f. 62. Ludus puerili puerilior, b. 52. Nid^o

INDEX

a. 57. Militia, a. 83. Curfus, b. 83.
 Scena, & somnium, a. 84. Carcer
 & naufragio similis, c. 91. I. 97.
 Vitæ huius, & futuræ discrimen, a.
 54.
 Vitæ exitus, piis desiderabilis, a. 56
 Vitam contemnere possumus, non
 interimere, c. 71
 Vivit in nobis, aut Christus, aut
 diabolus, a. 75
 Vita curis carere nõ põr. d. 79
 Vita, & fide, labi cõtingit tantum.
 g. 80.
 Vitam cur deus voluit laboriosam
 a. 102, d. 228
 Vitæ bonæ, & malæ diuersus finis.
 c. 6.
 Vitam ob præsentem lægemisce-
 bar Paulus, d. 111
 Vita aliis longior, aliis breuior cõ-
 cessa, a. 152
 Vita securior, quo à dignitatib⁹, &
 honoribus semotior, f. 172
 Vitam non instituentes, sed linguã
 monoculi, a. 173
 Vita citius emigrantes, minoris affi-
 ciuntur tristitia, b. 574.
 Vita solitaria, & gregaria, g. 207
 Vita prosperitatem, & aduersitatẽ
 habet, c. 225
 Vita in carne, flos in sereno, c. 254
 Vitæ delectatio, vna acerba, g. 255
 Vita via est: ne moras nec tamus p-
 gendi, a. 256
 Vitæ huius amore, dira tolerant
 quidam, f. 255
 Vitæ necessitatibus, etiam perfe-
 ctiores subsacent, c. 266

Vitam ad omnem benẽ instructus
 I. 284.
 Vitæ multa impedimenta, o. 289
 Vitæ iter citatissimum, sensim pe-
 ragitur, c. 291
 Vita præfens somnus, Scena thea-
 tralis, Mare, Curfus ad mortem,
 Erinosia, Carcer, Nauis, d. 100.
 d. 103, b. 247. a. 231. d. 247. d.
 258. f. 263, a. 258
 Vitæ via tuta, maximè decipit, b.
 289.
 ¶ Vita futura, seu eterna.
 Vita eterna priuari, maximũ ma-
 lum, b. 53
 Vita finis, & scopus noster, h. 184
 Vitæ spiritus participatione, effici-
 mur immortales, l. 188
 Vita æterna labore emitur, f. 229.
 Vitam requirentes æternam, per-
 feuerare habent, a. 255
 Vita temporalibus comparanda, l.
 268.
 ¶ Virtus.
 Virtute ad virtutem progredien-
 dum, d. 6. t. 35. f. 89
 Virtutũ diuitiæ, hosti non propa-
 lande, h. 49
 Virtute discimus paruitatem no-
 stram, i. 51
 Virtute neglecta, lufibus incumbẽ
 tes, b. 52
 Virtutis imago inspicienda, g. 49.
 Virtus, etiam hęc fructu non caret,
 f. 59. h. 69
 Virtutum semina spargenda, a. 60.
 Virtus iugiter non semel exercen-
 da, f. 76

INDEX.

Virtutis diuersæ via, g. 78, m. 107
 b. 178
 Virtus letificat habentem, a. 82
 Virtus æterna voluptas, a. 88
 Virtutis cõsummatio, ac finis lau-
 dandus, g. 89, a. 255
 Virtutis radices amaræ, fructus au-
 tem suavis, a. 90. a. 101. m. 214
 Virtus hominis, vbi sita, d. xcvi
 Virtus exemplo bono diffunditur
 c. xcviij
 Virtutis arduus, & angustus limes
 e. cj
 Virtus facta, & verbo absoluta, i,
 cxlix.
 Virtus quibus perficitur, b. clxviij.
 d. cxciij
 Virtutum diuersæ perfectiones, c.
 clxviiij. a. clxxv
 Virtus operibus potius, quàm ser-
 monib⁹ demonstratur, a. clxxiiij
 Virtutum, aliis aliam excolit, b.
 clxxv.
 Virtutis finis, vt d b offeruiamus,
 f. clxxxiij
 Virtutes beatitudinis contempla-
 tion e vilescunt, h. ccxxxvij. c.
 clxxxvj.
 Virtus & vitium in anima, l. cxciij
 Virtus immobilis hæret, g. cxcvij
 Virt⁹ vitio magis opposito cogno-
 scitur, b. ccx
 Virtuti ac vitio simul seruire im-
 possibile, c. cclxj
 Virtutis specie fallimur omnes, g.
 clxxv.
 Virtus etiam in altero amabilis, p.
 clxxviij.

Virtus fortunæ malignitate, pul-
 chritudinẽ nõ pedit, a. cclxxiiij.
 c. cclxxxiiij. f. ccxc
 Virtus, etiam absens colenda, m,
 cclxxxviij.
 Virtute pensandus homo, nõ opi-
 bus, q. cclxxxij
 Virtute vbiq; vitur sapiens, m, 283
 Virtutis nec causa, nec merces est
 delectatio, d. cclxxxix
 Virtus ociosa, lægudum bonum
 b. ccxc
 Virtutes cum fide necessaria, a, b,
 cccxv.
 Virtutum plantationem præcedit
 vitiorum auulsio, g. ccxcviij
 ¶ Visus, Videre.
 Visus intemperatus, & curiosus ani-
 mam accendit, c, d. xx
 Videri à d b o in bonis operib⁹,
 satis, b, d. xxxiiij
 Visũ inuerecũdũ phibet deus, c, l j
 Videri hęc d b v s non potest, in
 fidei meritum, f. clxxj
 Vjdere d b v m gaudium maxi-
 mum, g. ccciiij, b, c. ccxxxvij
 Videre fidelem virum delectabi-
 le, h. cciiij
 Visus ipudicus excutiendus, h, 242
 ¶ Vituperatio.
 Vituperatio fallã nos non debet
 mouere, b. lxxj
 Vituperari nisi à nobis ipsi non
 possumus, b. lxiij
 Vituperare honestate morũ conspi-
 cuum, nemo audet, i. ciiij
 Vituperatio vitiorum, gratiæ præ-
 conium, d. ccxliij
 f ij

INDEX.

¶ Voluntas. g. cclix. g. cclx
 Voluntas sine gratia nihil: nec cō- xxxviii
 trā, o, rium. g. ccvii
 Voluntas peccato in necessitate. h. ccv
 conuersa, a, b, xli
 Voluntates bone, ex bonis cogita- ccvii
 tionibus, e, xlii
 Voluntas bona opus præcedit, g, lxx
 h. xlii. b, l
 Voluntas rei applicanda, f, lxxii
 Voluntas dei nobis obseruanda, e, lxxii
 lxxiii, ccxvi
 Voluptatis præuæ vitia: non nature, d, lxxv
 Voluntas dei, & consiliū latuit ho- lxxv
 mines, multis de causis, a, clix
 Voluntas sola peccati, mō efficax, puniatur, d, lxxvii
 Voluntas labi potest, non autē ex- cclxi
 se resurgere, d, cclxi
¶ Voluptas.
 Voluptates vepres: seu spinæ. e. 56
 Voluptatū cloacæ amarissime, sen- lxx
 sus quorundam, a, lxx
 Voluptas amara, d. lx. e, cclxxxix
 Voluptas fastidij fons, vires ener- lxxvii
 uat, c, lxxvii
 Voluptates, vt hostes effugat sene- lxxxi
 ctus, e, lxxxi
 Voluptatem malitiæ, sequitur egri- lxxxvii
 tudo, a, lxxxvii
 Voluptas canis, c, xcii
 Voluptas immodica delectationē cxl
 impedit, a, cxl
 Voluptatibus obuoluti, c, cxlvi
 Voluptas momentanea: cruciatus cxlvi
 autem perpetuus, e, clixii
 Voluptatē sequitur dolor, c. cxcii

INDEX.

g. cclix. g. cclx
 Voluptatum deuotandum semina- cclxi
 rium. g. ccvii
 Voluptas sensum puerit. h. ccv
 Voluptas nota fastiditur. i. ccvii
 Voluptatum comes penitentiæ. a. cclxxx
 ccxx. n. cclxxx
 Voluptas blandæ consiliatix gra- cclxxx
 tia. d. cclxxx
 Voluptas serpens. b. cclxxxii
 Voluptas maior: si molestia præ- cclxxxii
 cesserit. c. cclxxxix
 Voluptatis causa non edendū: sed cclxl
 salutis. e. cclxxxix, e. cclxl
 Voluptas vitæ huius: vna acerbis cclxl
 porri, cepæ, & absynthij g. cclv
 i, g, cclv
 Voluptas maxima in lectione scri- cclxx
 pturarum, e, cclxx
 Voluptatibus abstinere, difficile, b, cclxxii
 Voluptatibus obsequentes, malum cclxxii
 malo inducunt, b, cclxxii
 Voluptatibus se vendit, earum se- cclxxxix
 ctator, e, f, cclxxxix
 Voluptas præsens omittenda, vt ho- cclxxii
 stis debelletur, g, cclxxii
¶ Votum.
 Voti in melius cōmutatio, b, 186
 Vouendum tarde, sed mature red- cclxxvii
 dendum, d, cclxxvii
 Votum continentie professus: nō cclxxxj
 statim perfectus, d, cclxxxj
¶ Viura. Vsurarius.
 Vsuræ se subdens, suam non sentit cclxxxii
 captiuitatem, l, cclxxxii
 Vsurā totam hominis substantiam cclxxxii
 in debitum cōuertit, m, n, cclxxxii

FINIS INDICIS.

¶ VOCULARVM QVARVNDAM explicatio.

- ¶** Agonotheta, ludorum accertaminum præfectus fol. 4
 p. 28. 1.
¶ Anadema, strophiola, sertum, coronamentum, quo caput
 redimitur. 14. pag. 1.
¶ Anathema. Erasmus in Annotat. ad Roma. 9. & fo. 1. Co-
 rinth. 12. fo. 20. pag. 2.
¶ Aporiati: Erasmus in Annotat. 2. Corinth. 4. Aporiamur,
 sed non destituimur.
¶ Alcinous, Adagio: Alcinoi mensa. 219. pag. 1
¶ Archiater, id est, medicorum princeps. 162. pag. 2.
¶ Amurca, sordes sunt ex oliua profliuentes, dum oleum ex-
 primitur. 224. pag. 1.
¶ Altegradiam plerique vocant herodion, nonnulli ciconi-
 am, bona pars pars libida esse contendit. 294. pag. 2.
 f. iij

OBSCURIORVM

- ¶ Amiantos. Huic affinis est Asbestos, quia tacto accensus ab igni extingui nequit. Augusti. lib. 21. de ciuitate Dei cap. 5. Plinius lib. 37. cap. 10. fo. 145. pag. 2.
- ¶ Antonomasticè. Antonomastia est nominis permutatio, vt si quis pro Gregorio Nazianzeno, Theologum dicat, Estiè 51. Nunquid non tu percassisti superbum, vulnerasti draconem, id est, Aegyptum & Pharaonem. 38. pag. 2.
- ¶ Barathrù, locus profundus, obscurusque, 19. pag. 2.
- ¶ Cyaneus cæruleus, aut medius inter nigrum & viridem. 1. pag. 2.
- ¶ Cataphractus vndique armatus. 23. pag. 2.
- ¶ Cataplasinata malagmata, vulgo emplastra. 24. pag. 1.
- ¶ Coccinù, hic color phœniceus & roseus vocatur, 27. pag. 2.
- ¶ Cæstus, claua plumbea est, globis vndique munita. 102. pag. 1.
- ¶ Chamæleôn. Adagio: Chamæleonte mutabilior, 183. pa. 1.
- ¶ Cauterium quo putridæ carnes aduruntur. Eras. in Annotat. 1. Timoth. 4. fo. 147. pag. 1.
- ¶ Critica remissio medicis dicitur decretoria, vt quæ suo tempore secundum conuenientem naturæ motum fit, idque non ex errore, verum pro idonea morbi qualitate, qua, quicquid est morborum ferè tollitur, Gell. lib. 3. cap. 10. fo. 227. pag. 1.
- ¶ Collyrium, quo succurritur oculorum vitis. Adagio Collyrio vno vel eodem. Eras. item in Annotat. Apocalyp. cap. 3. fo. 245. pag. 1.
- ¶ Cantharides vermiculi sunt subviridi & superlucenti colore, quorum succus interimit, nisi alarum adsit remedium.
- ¶ Cantharus. Adag. Scarabeus aquilam querit.
- ¶ Concha vasis genus concauū ac superne patulum, quod aliàs alueos & alueolos dicunt, præsertim in longum portectos.
- ¶ Dolychus spatium, continens 12. stadia, Secundum Suidā verò 24. fo. 76. pag. 1.
- ¶ Dorcas, caprea siue dama.
- ¶ Decumanus, id est, magnus. Ouid Metamor. 11. Vastius insurgens decime ruit impetus vndæ. Adag. Decumanum.
- ¶ Euripus, Adag. Euripus homo 64. pag. 1.
- ¶ Epibatæ, sunt bellatores in re nautica. 153. pag. 1.

EXPOSITIO.

- ¶ Epithema est aspersio aquæ medicatæ intincta pânis aut spongiæ, idque ad partem corporis male affectâ. 228. pag. 2.
- ¶ Echidna, id est, vipera, Actor, cap. 28. fo. 177. pag. 2.
- ¶ Gastrimargia, id est, gulositas, 185. pag. 1.
- ¶ Gypsus cretæ genus, quo rectoriæ parietibus inducuntur & facillè formantur signa. Adag. Gypsus lacte maceratus. 155. pag. 2.
- ¶ Gryphus ænigma, inuolucrum, sermo implicitus. Gryphon enim Græcis insolubile dicunt. 72. pag. 2.
- ¶ Gemellare seu gemellarium vas est, quod oleum dum ex oliua exprimitur, excipit. 227. pag. 2.
- ¶ Gnosius, Gnosios vrbs cretæ Minois regia, hinc Gnosios.
- ¶ Hemitritæus semitertiana febris est. Cornel. Celsus lib. 3. cap. 3. Tertiana febris diuersa genera. 199. pag. 2.
- ¶ Lotophagi, Adagio: Letum gustauit. 219. pag. 1.
- ¶ Labyrinthus, Adag. Labyrinthus.
- ¶ Lynosea, siue linoseftis, Latine appellatur Mercurialis, vulgo nascitur in vineis pariter & hortis: ob id utilis ad olera, quod aduersus astrictiorem aluum sit efficax.
- ¶ Mammotrepti, sunt pueri diūtiuscule sugentes, 228. pa. 2.
- ¶ Nautologi siue Nauarchi, sunt naus principes, 153. pa. 1.
- ¶ Naphtha, picis genus est. Adag. Cæcias nubes attrahens. 163. pag. 2.
- ¶ Obrizum, aurum dicitur, quasi syncerū, quod sæpe igne calc factum & exustū est, & quod in coctione non minuitur. 185. pag. 1.
- ¶ Orchestra, locus in theatro tripudij, cantionibusque destinatus: eratque choro peculiaris, & in hoc (vt Pollux tradit) senatorum erant subsellia.
- ¶ Latinis dicitur proreta, qui proram regit, 110. pag. 2.
- ¶ Pedoriba, gymnasij præfectus. 45.
- ¶ Prasimum à vinditate succi foliorū porri, quæ suua est. Hinc vestis è viridi lana, prasina vocatur, Plau. Prasina, coccina, foccale, focos, monilia misit. Plinius lib. 37. cap. 8.
- ¶ Paliurus herba aspera & spinosa, 114. pag. 2.
- ¶ Pleiades, septem sunt stellæ veris tempore orientes, Latinis vergiliæ dictæ. 181. pag. 1.
- ¶ Pyrrho, Gell. lib. 11. cap. 5.

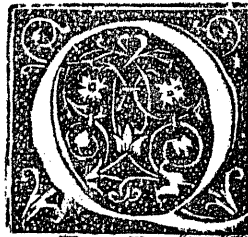
- ¶ Rhipisapis, is est qui abiecto clypeo fugit. Eras. Adag: Vir fugiens, & denuo pugnabit, 45, pag. 1.
- ¶ Sepia, piscis genus, qui emissio cruore atro, occultat iter. 180, pag. 2.
- ¶ Symmetria, id est, commensuratio
- ¶ Sileni, Adagio: Sileni Alcibiadis. 64, pag. 1.
- ¶ Scylla, Ada. Charibdim vitans in Scylla incidit, 59, pag. 1
- ¶ Symperasma, id est, conclusio, 147, pag. 1.
- ¶ Syphon, canalis siue fistula est. 193, pag. 2.
- ¶ Sacconicia, vestis est rudior, sacco quam vestitui commo-
dior. 237, pag. 2.
- ¶ Schcenobates, funambulus dicitur, nimirum is qui per ex-
tentum funem transit, 12, pag. 1.
- ¶ Spartam, id est, funis, rudēs, est item herbæ genus, quod
genista Latinis dicitur, 231, pag. 1.
- ¶ Thalophori, in Gymnico certamine oleæ ramos gesta-
bant. 4, pag. 1.
- ¶ Tribula, vehiculū quo frumenta teruntur in area.
- ¶ Tereidines capite ad portionē grauisimo redundantis.
Hæ tantum in mari sentiuntur, nec aliam putant tereidinem
proprie dici, Plin. lib. 6 cap. 41, fo. 8, pag. 1.
- ¶ Virbium. Hippolytum ab æquis dicitur, Diana Aescu-
lapii opera in vitam restituit, ac deinde Virbium quasi bis
virum iussit vocari, 213, pag. 2.
- ¶ Theriace, à qua theriacalia quod viperarū carnibus con-
stant, aut certe contra bestiarum venena sint efficacia.
- ¶ Theriaca. 276, pag. 1.

¶ Alardus Aemstelredamus,
lector.

Quandoquidem inter ecclesiæ doctores
nullus largi⁹ vitur similitudinibus, quā
Ioannes Chrysostomus: Idcirco
visum est ab eo auspicari.

SELECTAE ALIQVOT
SIMILITVDINES SIVE COLLATIO-
nes, tum ex Biblijs sacris, tum ex veterum Ortho-
dorum commentarijs, per ALARDVM Aem-
stelredamū tomis tribus accuratius concin-
natae, plurimum allaturæ adiumenti
verbi Dei concionatoribus,
iuxta ac scripturæ sacrae
tractatoribus.

IOANNES CHRYSOSTOMVS HO-
MILIA I. DE DAVID ET SAUL.

QVOTIES diutina quæpiã
ac dura inflatio corporibus
inhæsit, tum & longo tempo-
re, multoque labore, & mul-
ta sapientia in admoendis
remedijs est opus, vt colle-
ctus tumor, abique vitæ peri-
culo dissoluatur. Idem vide-
re est in anima. Quoties enī
aliquis morbum qui iam ra-
dices egit in anima, multoque tempore concretus sit, radici-
tus euellere voluerit, non satis est ad correctionem vnus
duorumue dierum admonitio: verum oportet frequenter, ac
diebus compluribus in hac cura versari: si modo non ad am-
bitionem ac voluptatem, sed ad fructum, & utilitatem mu-
nus hoc publicum gesturi sumus.

Siquidem hoc spectat medicus, vt morbo liberet ægrorū, Medici
non vtrum merito an immerito sibi morbum cōtraxerit. Tu scopus.

Etenī si vulgares istos principes ab Imperatore designa-
tos, etiā si sint improbi, si fures, si prædones, si iniusti, si denique
quodcumq; aliud fuerint, timemus cum horrore, nō propter
malitiam despicientes eos, sed propter dignitatē illius à quo
electi sunt, reuerentes: Multo amplius id facere conuenit,
in his quos elegit dominus.

esse bonum non tantum exercere virtutem,
verum etiam laudare &c.

Parēs cor- Hoc nimirum & parentes sæpe numero faciunt erga fi-
ripiens fi- lios, dum quispian corripit filium suum corruptum, mul-
tūq; operatum mala, quamuis sibi persuasum habeat, illum
lium. tāq; ex propria malitia ad perditos mores exorbitasse: frequen-
ter tamen in alios culpam rejicit, ita loquens: Noui nō fuisse
tuum delictum, sed alij te corruerunt ac, seduxerunt. Illo-
rum est totum hoc peccatum. Nam hæc audiens filius, pote-
rat paulatim à malitia respiscens facilius ad bonam frugem
reuertere: dum pudet erubescitq;, hac laude videri indignus.
Idem fecit Paulus scribens Galatis. Post multos illos ac pro-
lixos sermones, postquam non cōmemorādas accusationes,
quibus illos accusarat sub epistolæ finem, volēs ab illis amo-
uere culpam, vt aliquantulum à criminibus recreati ad ex-
cusationem venire queant, hūc in modum loquitur: Ego cō-
fido de vobis, quod nihil aliud sentietis. Cæterū, qui vos
perturbat, feret iudicium quisquis ille fuerit.

Ex suo ani- Plerumque enim vulgus hominum ex suo animo de alijs
mo de a- iudicat. Velut qui assidue inebriatur, haud facile credere
lijis iudi- posset, esse quēpiam hominem sobriè frugaliterq; viuente.
cans. Qui scortis indulget, etiam pudicè viuentes habet, p̄ incon-
tinentibus. Rursus qui res rapit alienas, non facile persuade-
bitur, esse homines qui sua quoque profundant. Similiter &
hic semel occupat⁹ ira, haudquaquam facile credidisset esse
hominem vsq; ad eō suis affectibus superiorem, vt nō modò
nihil læderet, verū & cum qui læserat seruaret.

EIDEM HOMILIA III. PERICULO-
sum esse adire spectacula.

Laborans Quemadmodum qui laborat ab oculis, si spongiæ ac
ab oculis. vestium cyaneo colore pannos tenentes frequenter in ea in-
tueantur, ex eo colore nonnullum capiunt morbi leuamen:
similiter & tu, si Davidis imaginem præ oculis habeas, & in
hanc assidue defigas oculos, etiam si milies obtundet ira,
mentis oculum perturbans, ad hoc virtutis exemplar respi-
ciens, perfectam consequeris sanitatem, puramq; animi phi-
losophiam ac tranquillitatem.

Quemadmodum quādiu nox adest, sæpe ne præsentē
quidem amicū agnoscimus, at mox vt exortus est dies, etiā
eminus conspectum agnoscimus: Itidem & in iracundia solet
vfu venire. Donec inter nos maleuolum gerimus animū, &
vox audita nobis aliter sonat, & ipsam faciem corrupta mē-
te aspicimus. Ceterū vbi posterimus irā, & vox que prius
erat iniuriosa atq; hostilis, placida nobis ac iucundissima vide-
tur, & aspectus ipse prius inimicus & iniucundus, tunc fit
amabilis & iucundus. Idem accidit in tempestate. Non pati-
tur nubium concursus nobis conspicuam esse cœli pulchritu-
dinem, sed quamuis milies habeamus oculos perspicaces &
æres, nequaquam perungere possumus ad illam sup̄ernam
iucunditatem. Cæterū vbi iam radiorum calor, p̄ruptis
ac discussis nubibus solem ostendit, rursus & cœli decorem
ostendit. Idem accidit in nobis ira feruentibus, dum simulas
velut densa nubes, ante oculos & aures stat, facit vt voces a-
spectusque videantur aliter quā sunt.

Quemadmodum enim, inquit, si inflēs in scintillam ignis,
excitas incendium, contrā si insuas, extinguīs, & vtrunque
tibi in manu est, quoniam vtrunque, inquit, ex ore tuo p̄-
ficiscitur. Idem fit & in inimicitia proximi, si inflatos ac ve-
cordes ingeras sermones, excitas ignem illius, accendis car-
bones: Sin mites ac moderatos admoueas sermones, prius-
quā exardescat, iram omnem extinxeris. Ne dixeris igitur.
Hæc aut hæc audiui, quum hæc omnia sint in tua po-
testate. Hoc enim pacto iram veluti scintillam, vel extin-
guere, vel accendere, furoremque vel excitare, vel contrā
sedare in te situm est.

Frequenter enim fit, vt quum eadem conuicia audimus ab
amicis iocantibus facetijsue ludentibus, aut à pueris parui-
lis, non solum nullam sentiamus molestiā, neq; in crudescamus,
sed videamus etiam atq; exhilaremur, eō quod illa non
audimus animo affectu corrupto, neque mente ira præoccu-
pata. Itidem in inimicis, si extinxeris iram, si odium eiec-
eris, nihil eorum quæ dicuntur, te poterit offendere.

Quandoquidem & patres filios delinquentes frequenter Patres.
ex acerbis exigunt, & à mensa submouēt, nō vt semper illinc
exulent, sed vt hac correptione redditi meliores, cum debita

laude in patrum redeant contubernium. Idem sane faciunt & pastores, dum oves scabie oppletas, à sanis segregant, vt misero morbo leuatae, denuò tuto ad sanas reuertantur, potius quàm aegrotæ, gregem viuuerum suo illo morbo impleant.

¶ IDEM HOMILIA III. CVM PRÆBYTER ESSET DESIGNATUS.

Atqui etiam si mihi annuum more profliceret oratio, siquæ verborum fontes essent in ore meo, protinus ex tantæ multitudinis ad audiendum concursu, metu sifteretur profluuium, & in diuersum fluenta reslirerent. Nunc verò quum tantum absumus à fluminis ac fontium copia, vt exiguæ pluuiolæ mediocritatem obtineamus, qui fieri possit, vt me non deficiat tam exiguus luxus, metu arefactus: Idemque eueniat, quod in corporibus solet accidere? Quid accidit in corporibus? multa frequenter quæ manu tenemus, quæ digitis stringimus, præ metu nobis excidit oia, dissolutis nervis nostris, corporisq; vigore remisso, Itidè mihi profecto nunc metus est, ne idè eueniat in animo nostro, videlicet, ne quæ multo cù labore excogitauimus, quanquam & hæc sanè perquam exilia paruiq; momenti, præ pauore veniant in obliuionem, & euanescant, abeantque animum nostrum desertum relinquencia.

Corpora

Coronæ.

Quemadmodum enim in coronis non sat est flores esse pueros, nisi pura sit & manus eas contexens: sic & in sacris hymnis oportet non verba tantum esse pia, verum etiam animum hymnos concinentem. At is mihi impurus est, fiducia vacuus, utpote multorum plenus scelerum.

Mala bestia est peccatum, non quidem in conferua corpora malum proferens, sed in ipsam domini gloriam effundens malitiam. Propter vos, inquit, nomen meum conuicijs afficitur inter gentes. Eoque peccator em tanquam è sacra patria abegit Propheta, & vltra fines ac pomeria submouit. Atque uti muscus optimus è cithara bene modulata chordam dissonam resecat, ne reliquarum vocum harmonia vitietur: Sic & peritus artis medicus, membrum putrefactum amputat, ne hæc luces ad cætera membra sana transiliat. Eundem ad modum Propheta fecit, dum veluti chordam dissonam, ac veluti membrum ægrum, ab vniuerso creaturæ corpore resecat.

Muscus.

Quandoquidem in pretiosis vnguentis, non tantum si quis

effundat lecythum, verum etiam si quis vel summis digitis si perficiem attingat, & aërem nouo colore tinxit: & quotquot adfuit, suauitate fragrantia repleuit. Quod & in præsentia contingit, non viribus eloquentiæ nostræ, sed propter vim ab hoc bene gestorum.

¶ IDEM HOMILIA VI. QVVM SARTONINVS & Aurelianus acti essent in exilium &c.

An non vides quod agricolæ vitem putant? ne vim omnem in pampinis & palmitibus, sed in radice proferat? Idem & tu facito: Amputa folia, omnemque studium huc intende, vt quam plurimum fructus ferat.

Si stellæ quæ sunt in cælis perpetuoque lucent, recipiunt nonnullam mutationem, sol deficiens, luna interiens: an non extremæ dementia sit, terrena pro stabilibus fixisque durere?

Stellæ.

Hominum vita imitatur mare vāsaniens, quotidie parturians naufragia, naufragia inquam, tum noua, tum periculosa. Omnia tumultu & turbarum plena sunt, omnia scopuli & præcipitia, omnia rupes sub aquis latentes, & sinuosæ cautes. Omnia terrores, discrimina, suspitiones, tremores & angores. Sublatum est charitatis bonum, ciuile bellum habet omnes, ac ne id quidem apertum, sed obumbratum. Innumerabiles vbiq; personæ, simulateque facies, multa ouium vellerum, innumeri vbiq; lupi sub his occultati.

Natura humanarum rerum nihilò secius se habet, quàm animi defluxus, & fumo in aërem euanescente fugacior est. Et vmbra præcurrente inanior. In his si philosophatus fueris nec suauia te poterunt inflare, nec molesta deijcere.

¶ IDEM HOMILIA VII. DE FIDE ANNAE.

Quemadmodum ventis ex aduerso inter sese concurrentibus, mediamque scapham dum inter se depugnant, corripiuntibus, ac multis fluctibus partim à prora, partim à puppi insurgentibus, gubernator clauo affidens seruat nauim, vindarum incurfus gubernandi prudentia depellens: Sic & mulier tum illa, quum ira & angor in animum ipsius facerent impetum rationem illius perturbantes, multosque fluctus exciterent, non iam biduum ac triduum, aut dies viginti, sed ad

vinti.

totos annos (nam hoc, ut ait scriptura, ex multo tempore factum est) fortiter pertulit tempestatē, nec passa est rationem demergi. Siquidem Dei timor tanquam nauclerus gubernaculis afficiens, persuasit, eam tempestatē magno animo perferendam esse, nec prius destitit mētem illius gubernare, donec in tranquillum adduceret portum, onere plenā, hoc est veterum pretioso thezauro onustum.

Acerbavit
nera.

Quemadmodum acerba vulnera ne Ieuem quidem manus cōtactum ferunt: Sic & animus perturbatus difficilis est ac morosus, & ad omnia indignatur, quouisque verbo mordetur & offenditur,

¶ IDEM HOMILIA VIII. DE ANNA, DE QUÆ
SAMVELIS EDVCATIONE.

Amnium
fontes.

Neque enim perinde amnium fontes, floridos reddunt horros, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irrigantes faciunt in summam altitudinem excurrere,

Vitis. Vna.

Quemadmodum eodem in loco fixa vitis, in longū producit palmites, & vna multo interuallo pendens, cum radice habet commercium: Itidem & in hac accidit femina, quæ in vrbe manens vsque ad templum extendit iuuum palmitem, at que illic vnam suspendit maturam: nec interuallum illud vllum attulit impedimentum, quum charitas, quæ secundum Deum est, puerum matri copularet,

Arbor.

Quemadmodum arbor perpetua irrigatione in magnam excrescit altitudinem: Sic & hic diuinorum eloquiorum doctrina assidue irrigatus, ad virtutis fastigium peruenit.

Dom⁹ ve-
minitans.

An non absurdum est nos domum veterem, ruinam minitans tantem fulcire, pecunias impēdentes, fabros accersentes, denique nihil non facientes: domum autem Dei (nam Dei domus esse debet adolefcētis anima) ne vulgari quidem dignari cura? Vide ne idē audias quod olim audire Iudæi. Nam illi posteaquam ē captiuitate templum materiale conspicientes neglectum, priuatas aedes suas exornarunt, adeo Deum exasperarunt, ut mitteret eis Prophetam, qui famem minitaretur, magnamq; rerum necessariorum penuriam, atq; hanc comminationis causam eloqueretur: Vos quidem in domibus vndique habetis mansiones, domus autem mea deserta est. Quod si illius templi neglectus tātam excitauit iram numi-

nis, multo magis huius templi neglectus ad iracūdiam prouocabit dominum. Siquidem hoc templum tantō est illo honoratius, quō plura habet sanctimonie symbola.

An non videtis frequenter, quōd qui in vrbibus versantur, Pueri à lacte depullos faciunt Thallophoros, aut aucte nuper gonothetas, aut certaminum præfectos, aut chor earum magi repulsi.

stros faciunt? Idem & nos faciamus, à primis statim annis inducamus eos ad disciplinam Reipubl. cœlestis. Siquidē hæc terrena, quum impendium adferat, fructum tamen nullū habet. Nam quæso te, quis fructus esse possit ē populari applausu? Simul, ut vespera nos occuparit, ilico plausus ille totusque tumultus emarcescit, ac festo peracto, perinde quasi in somnis fuerint delicia, ita omni voluptate destituti consistunt, dum nec à corona, nec à magnifica veste, nec à reliquo fastu vniuerso conceptam voluptatem, si quarant, inuenire valeāt, quōd omnia illa quouis vento celerius prætercurrant: ceteram in cœlesti politia omnia secus habent, citra impendium lucrium adferunt, & copiosum & stabile.

Educatio.

Quemadmodum industrij agricolæ primum semen in terram deponunt, cupressi aut aliarum arborum similia, deinde ubi conspexerint ē femine factam arbore, non relinquūt in eadem terra, sed inde reuulsam plantulam, in aliud transferunt solum, ut terra in recens gremio suo exceptā illius radicem, puram & integram vim suam proferat ad nouam educationem. Ita & Anna filium præter spem profeminatum in templum trāstulit ē domo, ubi sunt perpetua fontium scatebræ & irrigationes spirituales.

Industrij
agricolæ,

¶ IDEM ADVERSUS IUDÆOS ORATIONE PRIMA.

Quandoquidem & pastores, quamdiu noxia bestia molesta non est, sub ilicem aut populum porrecti, fistula canunt, finentes oues liberē pro suo arbitratu pascere. Verum simulatque senserint alicunde luporum incursionem imminere, mox abiecta fistula, fundam arripiunt, & omisso calamo, fistibus & saxis obarmant sese, proq; septis cōsistentes, magno longoq; ciulatu vociferantes, frequenter ipso clamore feram priuicquā irrumpat, abigunt: Itidem & nos facimus. Superioribus enim diebus in scriptura velut in prato ludentes, chore-

Pastores.

teres & pocula: Sic & vos quotidie simulac surrexeritis, curiose perquiratis, vbi nam futura sit exhortatio, vbi salubris admonitio, vbi doctrina, vbi sermo ad sermonē CHRIS TI conducent.

Probatio-
nes. Atqui debebant ipsi docere, futurum vt ciuitas rursus instauretur. **Q**uandoquidem in forensibus iudicijs videmus sic fieri probationes. Nam quoties inter illos aliqua incidit controuersia, & alter aduersus alterum agit ex scripto: deinde is aduersus quem agitur, inficiatur ea quæ obijciuntur, cogitur is qui affirmat postea testes, & alias adferre probationes, quibus doceat non esse vera quæ scripto continentur, nō is qui scriptum produxit. Eodem modo cōueniebat & istos hic facere, nobisque in medium producere Prophetam, qui prædixit omnino futurum vt Ciuitas restitueretur.

Supplicatio. Nos enim quā videmus qui famulos post multa gramiq; commissa coniecerunt in vincula, non protinus in principio exordioq; punitionis admouemus supplicationem, sed vbi sciuerimus illos aliquot dies temperariore esse factos, tūc adimus heros, nacti iam & ab ipso tempore auxilium: Hoc sanē & Propheta fecit: posteaquam enim pœnas dederant, haud quaquam dederant dignas admissis, attamen iam adit **D E V M**, pro illis verba facturum.

Certamina olym-
piaca. Absurdum enim fuerit, alios in certaminibus olympicis quotidie à medio noctis vsq; ad meridiem perdurare, expectantes vt videant, cui cessura sit corona, nudoque capite excipere solis radios, nec prius abscedere, q̄ de certamine fuerit pronuntiati. Nos verò nūc quā certamen sit nō de tali corona, sed de corona immortalis, defatigari ac tædio affici.

¶ IDEM ADVERSVS IYDAEOS ORATIONE
tertia.

Syluestres
bestiæ. Bestiæ donec in syluis pascunt, & ab hominibus negliguntur, mitiores sunt, minusque sauae. Verum vbi venatores eas captas in ciuitates adduxerunt, atque inclusas extimularint, vt pugnent cū ijs qui bestijs obijciuntur, protinus irruentes, vbi caruē degustauerūt, & sanguinem humanū biberūt, postea non facile abstinent, à talibus epulis, sed multa cum auditate ad eandem decurrunt mensam. Hoc sanē & nobis vsu venit, quoniā nunc cum iudæis pugnam suscepimus, & im-

petu aduersus illorum impudentes contradictiones facto, rationes illorum subuertimus, omnemq; celsitudinem erigentem sese aduersus cognitionem dei, & cogitationes captiuas, duximus ad parendum **CHRISTO**, maior etiam uos cepit aduersus illos bellandi cupiditas.

Videtur mihi vocem factam imbecillioem, idemq; mihi nunc accidere, quasi si quis miles concisus aliquot ex hostibus, magnōque animo impressione facta in hostium conditam aciem, pluribus prostratis, mox fracto gladio cōternatus ad suos sese referat. **Q**uin potius quod nobis accidit periculosius est. Nam militi qui fregit gladium, licet ab alio quopiam astātium ensē eripere, suūque animum exere, multāque strenuitatem ostendere. Ceteram si vox laboret, non licet ab alio vocem mutuo sumere. **Q**uid igitur suffugiemus & nos? At non permittit hoc vestrae charitatis tyrannis ac violentia, Vereor & patris praesentiam, & vestra reuerentia promptitudinem.

¶ IDEM ORATIONE ADVERSVS
IYDAEOS QVARTA.

Imperator Quemadmodum enim fieri non potest, vt Imperator sit, si non sit exercitus aut diadema, non purpura, non alia quæ regnum commendant: Ita nec sacrificus esse potest sublata hostia, vetita oblatione, sanctis conculcatis, toto rerum statu abolito.

Male be-
dēque vi-
uentes. Quemadmodum qui iniuria afficiunt, qui vsurpant aliena, qui rapiunt, qui mala innumera proximo inferūt, quum illuc veniunt, eosq; viderint qui hac passi sunt: Videbūt enim, videbūt, inquam, omnino (id quod peripicuū est & ex diuinitate illo & Lazaro) neque os aperire poterunt, neque habebūt quod dicāt aut excusent, sed multo pudore repleti, magnāq; condemnatione ex illorum aspectu, ad ignea flumina adducuntur: Itidem qui bene viuunt, qui docent, qui instituunt, vbi viderint eos quos seruauerunt illic, patrocinantes ipsis, multa fiducia replebuntur.

Quemadmodum in pecunijs, qui duos lucratus est aureos, procliuus est ad decem, ad viginti colligendos congregandōsq;: Sic vsu venit & in virtute, qui fecerit bonum opus, officiumque praestiterit, extimulationem aliquam aut ex-

Pfal. 83, b hortationem ad agendum sumit, ut alia quoque benefacta aggrediatur.

¶ IDEM ADVERSUS IYDAEOS ORATIONE quinta.

Etenim qui mulieris aliena tenetur amore, qui scortis vacat, ebrius est. Et quemadmodum is qui multum ebibit merum seseque ingurgitavit, illiberales voces effundit, aliudque pro alio videt. Sic & hic veluti micro quopiam sua cupiditate repletus, neque sana profert verba, sed oblecta omnia, sed perniciofa, sed illiberalia, risusque plena, aliaque pro alijs videt, caecutiens ad ea quae cernuntur.

Mente capti & attoniti, Quemadmodum igitur illud est gravissimum in mente captis & attonitis, quod cum aegrotet, nec hoc ipsum sentiat se esse aegrotos: sic & Iudaei, nunc quum sint ebrii, non sentiunt tamen morbum suum.

Milites Nos autem ne remittamus pro fratribus nostris sollicitudinem, neque posthac existimemus ullam illorum curam esse importunam: Sed quemadmodum faciunt milites, ubi commisso praelio verterint in fugam aduersarios, ab insectatione redeuntes, non protinus currunt ad tabernacula, sed prius ad conficiendus locum profecti, tollunt eos qui ex ipso numero caesi sunt, ac vita quidem defunctos terra occulunt. Caeterum si quos viderint inter mortuos spirantes adhuc, nec letale vulnus habentes, ijs in tentoria sublati, multam adhibent curationem, extracto telo, accessit medicis, absteris sanguine, pharmacis porrecti, reliquaque omni curatione admota ad sanitatem reducunt. Et nos igitur, quoniam opitulante DEI gratia Iudaeos persecuti sumus, armatis aduersus illos vnde equaque prophetis, reuersi ad nos videamus, num qui fratrum nostrorum ceciderint, num qui ab ieiunio intercepti sint, num qui illis in festo commuicarint: ac neminem quidem tradamus sepulturae, sed potius sublatos omnes curemus.

Hostes Nam sub externis quidem hostibus, qui semel conciderit, animamque efflarit, fieri non potest ut miles eum recuperet, & ad vitam reuocet. Caeterum in hoc bello praelioque, etiamsi quis letale vulnus acceperit, fieri potest, ut auxilian te nobis DEI gratia, eum ad vitam reducamus, NO enim haec

naturae mors est, quemadmodum illa, sed voluntatis ac propositi. Voluntatem autem mortuam licet denuo suscitare, a nimisque morti data, perstradere licet, ut ad suam vitam redeat, suumque dominum agnoscat.

Sed quod dicebam (nam oportet ad id quod propositum erat reuerti) satis vobis ex his demonstrauit ratio, quod non oporteat fratres lapsos negligere neque contemnere, verum perspicere quidem illis ante peccatum, caeterum etiam post peccatum multam erga illos praestare curam. Itidem facit & medici: praescribunt enim ac praecipunt hominibus, quae possunt illorum sanitatem tueri, omnemque morbum excludere: caeterum ubi neglexerint praescripta, & in valetudinem aduersam incidierint, non negligunt eos ipsi, sed tum maxime multa adhibent sollicitudine, quod illos morbo leuent.

Et tu igitur quum videris aliquem egentem curatione, Proximo vel corporis vel animi, ne dicito apud te ipsum, Quare ille non curauerunt, sed a morbo libera, Ne petas ab illis excusationes negligentiae.

Si inuenis aurum iacens, non dicis apud te ipsum, quare ille aut ille hoc non sustulerunt, sed festinas ante alios rapere: Itidem & de fratribus collapsis cogita, putatoque thesaurum repperisse, occasionem illis medendi. Etenim si instillaueris, illi velut oleum sermonis doctrinam, si obligaueris humanitate temperatiamque; vulneratum, si sanaueris, ille te faciet ditiores quouis thesauro. Qui enim eduxerit pretiosum, ex indignitate, tanquam os meum erit inquit ille.

Sicut in igni probatur aurum? Sic homo fit acceptus in die iudicis.

Si tu famulum tuum flagris caecideris, & ille triginta aut quinquaginta plagis acceptis, illico prouocet ad libertatem, heri aut deserat tuum dominium, & ad alios quospiam sese conferat, qui te oderint, eosque in te concitet, dic mihi, num is abs te veniam impetraturus sit? An quisquam pro illo poterit esse patronus? Nequaquam. Quurita tandem? Quoniam officium est heri punire talem famulum. Non ob id tantum, verum etiam ob hoc, quod si fugiendum erat, non ad hostes & osores domini prioris oportebat fugere, sed ad amicos & cognatos, Proinde tu quoque si videris te puniri a Deo, ne

profugas ad inimicos Iudæos, ne magis etiam illum in te puoces, sed ad amicos illius, martyres ac sanctos, qui illi placuerunt, quique multam apud illum habent auctoritatem. Sed quid loquor de famulis & heris?

Filius non poterit hoc facere, nec abnegare cognationem quam habet cum patre. Nam & naturæ leges, & leges ab hominibus institutæ sic præscribunt, etiamsi flagris cædar pater, si à mensa depellat, si ædibus exigat, si quocunque modo puniat, iubent omnia fortiter perpeti, nec ullam illi veniam concedunt, ni paruerit, pertuleritque. Etiamsi filius cæcis innumeris querimonias deplorans perferat, hæc verba audit ab omnibus: Pater est qui cecidit ac dominus, habetque potestatem in te quid vult faciendi, & oportet omnia placide ferre. Ergo famuli quidem ferunt dominos, filij parentes frequenter & præter æquum punientes: Tu vero non sustines **D F V M** te corripientem, qui plus habet in te iuris, utpote verè dominus, qui plus te diligit quàm pater, qui que nihil per iracundiam, sed omnia facit in tuam voluntatem: sed si leuis aliquis morbus acciderit, ilico resiliens ab illius dominio, ad demones accurras, & ad synagogas confugis. Et quam tandem post hac veniam consequeris?

Febricitās

Quemadmodum enim postquam receperis incitationem sanusque factus fueris, miserius affectus es ijs qui febriliter laborant, dum tecum reputas peccati magnitudinem, sic tamen quoque etiamsi febriciteris innumeraque patiaris mala, repulsis ipsijs illis, quousis sano melius eris affectus animo, gestiente præ gaudio conscientia, ac laudante te probanteque; & dicente, Euge euge, heus homo **C H R I S T I** feruus fidelis vir athleta pietatis, qui malueris molestijs immori, quàm deserre tuam pietatem, proximo secundum martyres loco stabis in illo die.

Quemadmodum enim illi præoptant credi flagris torquerique, ut ad honorem peruenirent: Ita tu quoque hodie præoptasti flagellari, torquerique à febris vulneribus, quæ, ne abijceres pietatem, non incantamentis, non applicaturis ac speciebus istiusmodi nutritus, neque sensuum præmatium dolorum.

Medici.

An non vides medicos hoc ipsum facere? Non cogitæ-

grotos lecto decumbentes ad ipsorum ædes deferri, sed ipsi accurrunt ad eos: Hoc & tu facito dilecte: sciens hanc præfentem vitam esse breuem, quodque nisi hæc lucra parauerimus, nullam illic sumus habituri salutem.

¶ IDEM ADVERSUS GENTILES ET IN
Babylam martyrem.

Enimvero si ut adamantina & incorruptibilia nobis corpora essent, neque scorpios, neque serpentes, neque ignem manibus formidaremus, complecti: Ita cum animas nostras tali fide **C H R I S T V S** armauit, non est quod timeamus etiam hostium tenentes venena, Nobis enim concessum est ambulare super serpentes & scorpios, & omnem dyaboli tyrannidem multo magis & super teredines, ac scarabæos. Tam procul est ne qua parte nos offendant insidiæ diabolicæ, & ira se habent res nostræ.

Nihilominus error gentilis superstitionis, quamvis à nullo unquam obturbaretur, & profunda quiete frueretur, à seipso extinctus est, & in semetipso in diuersa corruit. Non secus quam corpora diuturnæ putredini obnoxia, quæ licet à nullo offendantur, per se tamen sponte dissoluuntur, paulatimque abolentur.

Error.

Nondum scintilla fidei rectè accensa erat, & fluij ac a- Scintilla **¶**
byssi vnde quaque irruerant. Non ignoratis utique, quantum fa-
cilis sit plantam nuper terræ impositam euellere, quæ arbor
rem plurimis annis bene radicatum.

Mea enim sententia opus est, ut quisquis alios vult reprehendere, animam suam ab omni temeritate & arrogantia, quam maxime liberam faciat, ut viam suam soli, verbis & operibus declaret. Nam & medici ossa putrida & accensa secturi, non ira se replent quando curatum eunt, sed tunc maxime tranquillitatem animi seruare student, ne forte arti obstitit turbatio. Quod si curaturis corpus, tanta opus est animi sedatione, medicum animarum dic quid decet? Quanta adeo prudentia expectanda? plane multo maior, atque adeo tanta, quantum videlicet declarauit beatus ille martyr.

Quippe anima quæ semel peccatū gustauit, & neque dolore, neque poenitentia eius tangitur, negligentia sua facit, ut semper morbi crescat accessio. Et quemadmodum in

Natura peccati. materiam recentem cadens scintilla, statim tactam accendit, neque subsistit, donec quod reliquum est pascatur, & quanto plura comprehendit, flamma, tanto maiores vires ad consumenda alia concipit, capiturque edacitate lignorum quae consumuntur, si quid reliquum, quod & ipsum consumendum, & iterum alia consumit, semper fortius se armante incendio: Sic & natura peccati, ubi cogitationes animi inuasit, & nemo est qui malum extinguat, procedens ulterius, peior semper fit, magisque ac magis indomita. Et ideo posteriora peccata ferme prioribus sunt grauiora. Accedit ad haec, quod anima posterioribus peccatis ad maiorem semper desipientiam & inconsiderantiam vergit, viribusque destituitur, In hunc modum plurimi, quia priorem flammam non extinxerunt, in omne peccatorum genus incidere.

ferocitates equi. Sic peccatum, ut dixi, initio sumpto, nisi statim prohibeatur, tanto procurrit impetu, ut contineri nequeat, non secus quam ferocientes equi, qui freno ex ore eiecto, & ascensore excusso, molesti primum sunt occurrentibus, dein nullo obstante, ab excelsa petra se praecipitant. Et idcirco animas, salutis nostrae inimicus, ita in hac potissimum insaniam agit, ut medicos repellat, quod destitutas a medicis grauioribus & pluribus malis diuexet. Ita enim & corpore aegrotantes: quoadiu ad se permittunt accedere medicos, aliquam adhuc spem sanitatis habent, Vbi autem phrenetici facti, illos extrudunt, & dentibus mordent, nolentes a morbis liberari: tunc tandem incurabiliter laborant, non quod ea sit natura morbi, sed quod ab his destituti sunt, qui a morbo liberare possunt.

Infani. Et fiebant omnia quasi contra CHRISTIANOS, ver tebatur tamen risus, non in eos qui patiebantur, sed in eos qui intentabant. Sicut enim infani, propiores semper vicinici videntur, parietes impetendo, & varia in praesentes mala dicendo, & non illos, sed seiplos confundunt: Ita & tunc fiebat. Ducebatur tumultus per totam viam & redibat Martyr quasi athleta coronam ferens secundo, in ciuitatem suam in qua & olim coronatus erat.

Latrones. Sicut, cum a spelunca princeps latronum ibidem vinculus educitur, & ablati omnibus quae latronis erant, relinquuntur

locus inferarum latibulum, & coruorum refugium, ad quem quicunque venerit, & visa locorum dispositione, ex decursionibus & ambagibus secum expendit illius latrocinia, & depingit speciem eius qui olim inhabitauit: Ita & hic res se habet. Nam quisquis vel a longe videt columnas, vaditque & in men transit, mox apud se cogitat Daemonis praedas quas abegit, fraudesque ac infidias, ac stupefcens tam iram, quam fortitudinem Dei, abit.

¶ IDEM SERMO IN IUVENTINVM ET MAXIMVM MARTYRES.

Temporis accessione opes quae ad corpus spectant, facile intercunt, vestimenta absumuntur, domus destruntur, & aurum rubigine consumitur: & in summa omnis sensibilis substantiae natura, tempore tandem aboletur & intercidit: At non sic se res habet in spiritualibus thesauris, de martyribus, inquam, qui semper in eodem manent vigore, semper in eodem iuuentutis flore sunt, semper suae gloriae fulgorem emittunt & radios.

Plantae. Enimvero sicut plantae rigatae magis crescunt: Ita & fides nostra oppugnata magis floruit: & scditioe agitata, incrementa maiora sumit. Neque horti aquis irrigati ita germinant & fecundi sunt, ut Ecclesiae, si martyrum irrigentur sanguine.

Illos non indignum fuerit, & columnas, & scopulos, & turres, & candelabra, & tauros simul appellare. Nam ecclesiam sicut columnae sustinent, sicut turres muniunt, & sicut scopuli omnes vndarum assultus repulerunt, multam interim ipsi feruantes tranquillitatem, sicut luminaria tenebras impietatis dissipauerunt, & sicut tauri anima, promptitudinemque cadem, Tauri. suae Christi iugum traxere.

Etenim sicut milites vulnere, quae in praesens sibi inflata regi monstrantes fidenter loquuntur: Ita & illi manibus abscisa capita gestantes, & in medium afferentes, quaeque voluerint, apud regem caelorum impetrare possunt.

¶ IDEM HOMILIA IN PRISCILLAM ET AQUILAM.

Et quem admodum qui artem natandi docent, principio Ars nata multa diligentia discipulos gestant, post vnum autem & al-

retum, & tertium diem, subtracta illis dextera precipiunt, ut seipsum iuuent, & nonnunquam illos parumper mergi sinunt, ita ut & multum sanguinis forbeant. Ita & cum discipulis suis CHRISTVS faciebat. Nam initio nihil eis pati sinebat, vel paruum vel magnum, sed ubique aderat nutuens & circumvallans eos, faciensque ut omnia vberim eis affluerent: cum verò tempus esset, ut virilitatem suam ipsi declararent, subtraxit aliquamdiu beneficium, præcipiens eis, ut etiã per seipsum multa perficerent.

Pulli auia.

Quemadmodum aues pullos suos fouentes, tamdiu in nido sedent, donec illorum plumæ incrementum, quas dum incrementum viderint, eos primum circa nidum volitare docent, dein ad nido suo totos destituunt. Ita faciebat & CHRISTVS. In Palestina enim quasi in nido nutrabat discipulos, & exin eos volare docuit præfens, & gestans tandem permisit eos volare in totum orbem, dato eis mandato, ne sibi ipsis decedent.

Et sicut corpus neruorum debita habitudine carens, multas gignit agripudines, & vitam facit non diuturnam: Ita ecclesia non circumdata forti, & vehementer vrgente catena, plurima parturit bella, iram dei auget, & multarum tentationum est occasio.

EIDEM HOMILIA DE RESURRECTIONE.

Athleta.

Sicut athletæ in theatro, & in sudore, & puluere & æstu multo, & laboribus & crumnis pugnandum est: Ita & iustum hic multa sustinere oportet, & ferre omnia viriliter, siquid præclaras illic accepturus est coronas.

Athleta.

Enimverò in Olympicis certaminibus, athleta intra stadium certat, magister autem ludi foris confidens, sermonibus affert auxilium, catenisque duntaxat certamen iuuat, quatenus acclamationibus, sermonibusque valet: neque enim vili lege permittitur, manibus illum adiuvare. At secus res habet in pietatis certaminibus: Idem enim est & athleta, & magister ludi, & idcirco nõ extra caueam sedet, sed ingressus ad certamina ipsa, firmat compugiles dicens, Propter quod malis non succumbimus.

Nam sicut hi qui in corporali certamine pugnant, ante coronam & brauium in meditatione & palaestra ipsa, ma-

gnam accipiunt mercedem, eò quòd corpora sua firmiora & validiora exercitando faciunt: Ita & nos virtutis certamen certantes, priusquam aperiatür cælum, priusquam filius dei adit, priusquam retributiones nobis dentur, magnam mercedem accipimus, eò quòd anima sapientia sit amantior.

Similiter, sicut qui mare nauigarunt, & innumeras procellas tulerunt multasque hyemes perpessi sunt, anteaquam merces referunt, non paruum suæ peregrinationis lucrum reportant, eò quòd aliquantò fidentiores sunt, ac pelagifauitiam minus horrent: nanque intrepidè, & voluptate quadam transmarinas peregrinationes aggrediuntur. Ita & qui in presenti vita, propter CHRISTVM multas fert afflictiones, multaque graua patitur, etiam anteaquam regni cælorum magnam illam retributionem assequatur, magna hic potitur fiducia, animamque suam ita excellam efficit, ut post hæc graua omnia, quasi è sublimi derideat.

Sicut miles si gestarit arma sese grauantia, non est terro-ri hostibus, qui sciunt armaturæ grauitatem, pedum velocitati, & bellandi vsui obesse: Sin leuia acceperit, & tractabilia, sicut auis aliqua obtutum se feret hostibus: sic & qui carnem suam non ebrietate, neque indulgentia, neque delictis increpauit, sed ieiunijs & precibus diuturnaque afflictionum sustinentia leuiorem & tenuiorem effecerit: Sicut volucris aliqua supernè deuolans, ita valido impetu in phalanges demum irruit, & occurrentes virtutes facillè inuadit, sibi que subijcit.

Etenim nonnunquam agricola cum semetipsum fecit, cum agrum coluit, cum iam segetem incrementum videret, tandem, & retributione laborum excidit: quia vel grandio, vel eruca, vel locustæ, vel alia quædam talia acciderunt: & post multos labores vacuis manibus domum regreditur. Mercator quoque post longam nauigationem, afferens oneratam nauim, sepe in ipso portus hostio, irruentibus ventis impingit in scopulum, & vix nudo corpore saluato egreditur: Et in summa, in secularibus negocijs omnibus, sepe sub finem eiuſmodi calamitates eueniunt: Ceterum non idem in tuis contingit certaminibus, sed necesse omnino est, ut qui certauerit, & pietatem seminauerit, multosque labores tu-

lerit finem ipsum assequatur. Neque aeris intemperie, neque ventorum tempestate, laborum mercedes subverti sinit Deus, sed reposita sunt illa in cœlestibus & indeprædabilibus thesauris.

Semina. Etenim semina nisi prius moriantur, & putrescant & corrumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi granum quod corrumpitur, & dissoluitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationem facit: Nam si ita maneret, & non corrumpere, vel dissolueretur, certum quod nunquam resurgeret. Sic cogita & in corpore tuo: cum vides corruptionem, tunc potissimum de resurrectione philosophare: Nam mors nihil aliud est, quam plena corruptionis consumptio. Neque enim mors simpliciter corpus, sed corruptionem corporis absumit. Hoc etiam in metallorum materijs vides euenire: Rursum enim glebam in qua aurum, eius artis gnari, & in confinatorium mittunt, circumponendo stannum & aliam materiam, & aurum non proferunt, donec purum excoquantur. Iam si tantum potest ignis potentia, cur non & diuina?

Arrabo. Nam sicut in conuiuijs qui acceperit arrabonem, fidem habet, & securus est de toto reliquo. Ita & tu cum acceperis arrabonem spiritus, dona inquam, non iam dubitare debes de cæteris bonis tibi repositis.

¶ HOMILIA DE PROPECTV EVANG.

Naui. Sicut nauis quæ multos fluctus transit, multasque tempestates effugit, in ipso autem portu tandem in scopulum impingit, iacturam totius in se reconditi thesauri facit. Ita & Pharisæus ille, postquam sustinuit labores ieiunij, aliasque virtutes omnes, quia linguam non coercuit, arrogatia sua in ipso portu naufragium fecit.

Prædo. Quemadmodum prædo aliquis, domum cunctis dormientibus ingressus, vt auferat omnia, si quem viderit accendere candelam, illum mox interimit, & lumen extinguit, vt auferre & rapere alia absque metu possit: Ita & Nero tunc latronem & furem quendam agens, dormientibus omnibus, profundisque somno grauitatis, omnium bona diripiebat, nuptias inuadebat, domos subuertebat, nullumque malitiæ genus intermittebat.

Sicut rex mansit super thronum suum conscendens, & in regalibus aulis confidens, plurimas vndequaque literas accipit. Ita & ille in carcere, quasi in regalibus palatijs sedes, multo plures & accipit & misit, vndequaque gentibus ad eius sapientiam confugientibus, & ad eum referentibus de omnibus quæ apud se fiebant.

Anima enim quando diuino amore & desiderio verè corripitur, ad nihil huius vitæ se conuertit, sed sicut mente moti contemnunt ignem & ferrum, & feras, & pelagus, & omnia. Ita pij furore quodam, maxime spirituali ac honestissimo insaniunt, deridentes omnia quæ vident.

In tranquillitate es, ora Deum, vt ipsa tibi tranquillitas stabilis maneat. Tempestatem vides grauem, ora Deum vt auertat ipsam, & ex ipsa tranquillitatem faciat: Exauditus es, gratias age, quod exauditus es: Non exauditus es, perseuera, vt exaudiaris. Et si differt aliquando dominus, non id odio facit, neque te auerlat: sed differendo, diutius te secum seruare vult. Sicuti & patres filios indulgentius amantes, quo illos diutius apud se detineant, quos desideres videt dedita opera, morantur aliquid daturi.

¶ IDEM SERMONE DE CONVERSIONE PAULI.

Quid lucidius sole, attamen & lux eius deficit? Et profecto sicut fulgidam illam lucem, & fulgurosam iubar, repente merid superuenientes tenebræ obtegunt: Ita & intellectum nostrum, quasi in meridie fulgentem, & percipitium, inconfidentia obrepens tenebrosam reddit.

Nam, sicut in famulis vsu venire solet, quod obscuro fiant si quàm primum fugam inierit, sua nomina mutarint: Ita & in Paulo contigisset, si mox vt relictis Iudæis ad nos venit, aliud nomen fortitus fuisset: nemo enim sciuisset quod persequutus esset ille Euangelista.

Enimvero medicum tunc maxime admiramus, quando febrem cum infestior, & flamma morbi cum vehemèntior est extingueret, & penitus abolere potest. Id quod & in Paulo contingit. Vox enim domini quasi ros quidam desuper descendens, a morbo in ipso feruore flammæ liberauit.

Etenim qui excindere vult arborem, ramis relictis ra-

dicē ipsam execat: Ita sanē & hic adortus est discipulos, radicem prædicationis volens eximere.

¶ IDEM SERMONE DE HABENDA CVRA PROXIMORVM.

Sicut is qui absq; compassione vulnera fratrum spectat, nullum inueniet qui se dignetur venia, si quando & ipse peccauerit: Ita qui cum misericordia lapsum proximi iustificat, si quando & ipse supplantabitur, multos videbit manum porrecturos.

Nam si semper argueremus, impudentiores illi fierent: si semper obsecrarem, is ignauiores redderetur. Quapropter & medici non solum fecant, sed & vulnera obligant, neque semper amara, sed nōnunquam & lenia pharmaca infundunt, vt per priora purificentur sanies & putredo: per posteriora autem mitigetur dolor.

Plerumquē enim nobis dormientibus & negligentibus imponit, & idcirco præoccupatus ille magis dignus est vt cō donetur ei, quoniam à tentatore captus est. Non enim erat ei manifesta pugna, neq; conditus dies belli, sed per ignorantiam deceptus & superatus est: Sic nauatæ quoque faciūt, cum per magnum & spaciosum mare nauigant, licet nauis secundo vento furatur, licet omni fruantur securitate: cū tamen viderint alios vel à longe naufragium facere, non ad propriam spectantes utilitatem illorum contemnunt calamitatem: sed sistunt nauem, & eiecerunt anchoram, detrahunt vela, eiciunt funes, proiciunt tabulas, vt ille qui à fluctibus mergitur, forte aliquo illorum arrepto emergat.

Sicut videri nequit in rota, quæ continuo vcrsatur, aliqua pars eius, eò quod crebra circumferentia semper summa sūt ima, & ima summa: Ita & nostrarum rerum impetus, dñi continuo vertuntur, summa facit infima, vt videri licet in diuitijs potentijs & alijs.

¶ IDEM SERMONE DE HVMILITATE, ET IN OZIAM.

An non vides, quid in equestri certamine faciant aurigæ, quomodo prætercurso totius theatri populo contendant eò loci aduersariorum currus subuertere, vbi regem viderint sedentem, & vnum oculū tot faciebus digniorem existimāt

At tu angelorum regū, agonothetam ipsum in cursu tuo videntem, ipso relicto, conseruorū aspectibus te offers, & propter illos, post tam multa certamina incoronatus abscedis, post multos sudores absq; brauio ab agono: hætā ipso vadis.

Nam sicut schœnobata, qui in fimbriis sursum deorsumq; Schœnobata, extensis ascendere & descendere solent, si parū respexerint, precipites in orchestram decidunt, & pereunt: Ita & in hac Orchestra, via ambulantes, si parumper fuerint desides, in præceps feruntur. Via enim hæc & angustior, & directior, nec non & periculosior, quàm funis ille, imò & multò sublimior est.

¶ IDEM IX. SERMONE

DE OZIA.

Sicut nauclerus in portu naufragium faciens, neuiquam Nauclerus affequitur veniam: Ita vir post nuptialem portum, aliena cō. in portu iugia inuadens, vel mulierem alienā curiosius spectans, nulli impingēs. lam habebit defensionem, tam apud Deum, quàm apud homines, Math. 5, d mines, etiam si sexcenties naturæ voluptatem prætexat.

Sicut enim oculis captus, ab omnibus offendi potest facile: Ita & superbus quoque dominum nesciens (principium oculis ca- enim superbiæ est nescire dominū) etiam ab hominibus facile capi potest, vtpote lumine summo orbat.

Enimvero & diabolus tunc infestat vehementius: & sicut Piratæ, pirate nauigantes in mari, non tunc insidiantur, cum è portu vident egredientes. Nam quid prodesset inuadere nauem vacuam, sed tunc omnes artes mouent, cum onustæ redeunt: Ita & malignus ille dæmon, cum nos vident multa conuexisse: nempe ieiunium, preces, elemosinas, continentia, aliâsq; virtutes omnes, esseq; nauim nostram gemmis pietatis plenam, tunc vndeque se se obicit, vt thesaurum rapiat, & in ipso portu ingressu vincat & spoliat.

¶ IDEM DE LAZARO CON-
CIONE PRIMA.

Quod si post nostram etiam admonitionem in iisdē vitijs perseverarint, nec sic quidem nos desistemus apud vos quod rectum est consulere, quandoquidem & aquarū venæ, Aquarum etiam si nullus veniat aquatum, manāt tamen: & fontes quā- venæ. us hauriat nemo, tamen scatebras emittunt, & amnes etiam. Fontes. nemo bibat, nihilò secius fluunt: Sic oportet & illum qui Amnes.

concionatur, quamuis nullus auscultet, tamen præstare quicquid in ipso situm est.

Piscator. Qui hodie quod audiuit repulit, cras fortassis audiet ac recipiet. Tum qui hodierno crastinòque die cōtempfit, fortassis post dies complures præbebit animum ijs quæ dicentur. Quandoquidem & illud crebrò fit, ut piscator, qui per totum diem vacuum attraxit rete, sub noctem iam abire parans, capto qui ipsum per totum sefellera diem, pisce, discedat.

Ocium. Quòd si ideo victuri sumus in ocio, & ab omnibus actionibus videbitur abstinentum, eò quòd semper euenit, ut alicubi frustremur optatis, vniuersa nobis perierit vita: nec spiritualia modo, verum etiam illa quæ ad vitæ præsentis vsum pertinent, simul interierint omnia. Etenim si agricola protinus, ab agricoltione resciliat, quòd semel atq; iterum aut sapius acciderit aëris inæqualitas, breui fame periremus omnes. Item si nauclerus ob semel atq; iterum aut sapius obortat tempestatem fugiat mare, futurum est, ut nemo vehatur pelago, atq; hinc rursus peribunt nobis omnia vitæ cōmoda.

Naucler. Quòd si per singulas artes percurrans, ista quæ nos facere vis, suadeas moneasq; cuncta funditus interibunt, terraq; carebit ædificijs ac domicilijs. Itaque quum hæc omnia sciant, etiam si semel atq; iterum aut sapius frustrati fuerint optato negotiorum, in quibus versantur, exitu, denuo pari cum alacritate redeunt ad eadem. Nam & ruricola, vbi semel atque iterum ac sapius semen aruo commisit, nec votis respondet prouentus, rursus eandem exercet segetem, neque rarò fit, ut totius temporis iacturam vno sarciat anno. Sic & negotiator, quanquam crebrò fecit naufragium, non tamen abstinere à portu, sed & postea nauim detraxit, & nauas conduxit, & pecunijs mutuo datis eadem aggreditur negocia, idque, quum nihilò magis nunc sciat quomodo cessurum sit, quam scierat antè. Denique quicumque solent aggredi rem quamcunque, ita facere consueverunt, quemadmodum faciunt agricolator ac negotiator. Et post hæc quum illi tãtam adhibeant curam studiumque circa res ad præsentis vsum vitæ pertinentes, quarum exitus sit incertus: nos si loquentes non auditi fuerimus, illico desinemus: Et quam obtinebi-

Ruricola.

Negotiator.

Socratica inductio.

mus veniam? Quid excusationis adferemus? Et tamen illis, si non successerit, nullus est, qui damnum acceptum leniat. Veluti si mare nauim fluctibus obruerit, nemo medebitur inopiæ naufragi. Si vis hymbrium effusa in aruum præfocauerit semetem, cogitur agricola vacuis manibus redire domum. Nostra verò, quum loquimur aut exhortamur, non est eadem conditio.

Imò si semen per te iactum auditor nò receperit, nec obe. Semen. diuitiæ fructum retulerit, tu tamen cōmunicati consilij mercedem fers à Deo, nec minus accipies præmij non auditis, quam accepturus eras, si ille obtèperasset. Quod erat in te, præstitisti. Caterum ad id ut persuadeamus auditoribus, nò sumus obstricti, sed tãtum ut admoneamus. Nostræ quidem partes sunt admonere, illorum verò obtemperare.

Et quemadmodum, si nos admonendi officio functi nò fuerimus, etiam si decem milia benefactorum prodierint, ipsis Admonitis repositum est præmium, ad nos nihil redibit lucri, quãtio. de quidem non dedimus consilium: Ita si nobis admonentibus illi non auscultarunt, ad ipsos solos redibit omnis vltio, nobis autem nihil imputabitur, quin potius copiosa merces nobis veniat à Deo.

An non vides parentes, quomodo filijs suis, licet frequenter desperatis, affidēt lachrymantes, lamentantes, ex osculantes, erga filios omnia quæ possunt admouētes, ad supremum vsq; halitum, etiã desperatos solici chrymis ac lamētis, neque morbū depellere, neque mortem imminuentem abigere. Tu verò frequenter poteris animam deploratam, assiduitate instatiãque per lamenta reuocare ac suscitare: Dedisti cōsiliū, nec persuasisti, illachryma, pūge frequenter, ac suspira paululum, ut tua sollicitudo incutiat illi verecundiam, conuertes illum ad salutem.

An non vides quòd iumēta iugū ferentia, posteaq; ad prælumenta sepe pasta sunt, hæc agunt, onera gestant, suamq; explēt ministeriū. Tu verò qui sublata mēsa, ad omne opus inutilis es & inidoneus, num vitare poteris, quòd min⁹ videaris a finis deterior? Quam ob rem? Quia tum maximè cōuenit esse sobriū ac vigilantem. Nam tempus post mēsam, agendi gratiæ tempus est. Nò decet autem agētē gratias ebruium esse, sed lo-

Latrocinij
principes.

brium ac vigilantem. A mēsa non ad lectum, sed ad deprecationem vertamur, ne latus animantibus simus magis bruti. Age si quem vidisset latrocinij principē grassantem per vias prætercuntibus insidiatē, ea quæ sunt in agris rapientem, in speluncas ac foueas subterraneas aurum & argentum defodientem, ac illic multa recludentem armenta, vestes ac mancipia multa ex incursionibus illis possidentē, age dic mihi, num illum beatum diceres propter diuitias illas, an potius miserum prædicares, propter supplicium illi venturum? Atqui nondum comprehensus est, neq; in manus iudicis traditus, nec in carcerem coniectus, neque accusatorem habuit, neque in iudiciū vēnit, sed delicijs indulget, inebriatur, multa que rerum fruitur abundantia. Attamen non propter præsentia, quæque videntur iudicamus illum beatum, sed propter futura, quæque imminēt, illum miserum prædicamus. Hoc item de diuitibus & de avaris cogita. Latrones quipiam sunt, vias obsidentes, res prætercuntium rapientes, velut in speluncis ac foueis subterraneis, aliorum facultates in suis cubiculis defodientes. Ne igitur beatos dicamus illos propter præsentia, sed miseros propter futura, propter formidandum illud iudiciū, propter inevitabiles pœnas.

Nam isti quidē latrones frequenter ex hominum manibus elapsi sunt, nihilō minus quā hoc sciamus, & nobis ipsis deprecamur, & hostibus imprecamur istorum vitam, vna cū excreabili rerum copia. Atqui sub Deo vero iudice, nō licet istud dicere. Nullus enim illius effugiet sententiam, sed omnes omnino qui fraudibus & rapinis viuunt, Dei vindictam sibi accersunt, illam immortalē finēque carentem, quem admodum dicitur ille.

Nec enim mihi dixeris illum mēsa sumptuosa frui, vestibus circumdari fericis, mancipiorum greges circumferre, alios submouere in foro, sed explica mihi istius cōscientiam, & videbis intus grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempestatem, turbationem, videbis velut in curia mentem ad thronum cōscientiæ conscendisse regalem, & tanquam iudicem quempiam sedētem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in ecilio suspendentem, lateraque cōscientiæ radentem vngulis, pro commissis vehementer incla-

Carnifici-
na cōscien-
tiæ sibi ma-
le consci-

mantem, quum nemo sciat, nisi quod solus Deus hæc videre nouerit: Etenim qui cōmittit adulterium, etiam si millies fuerit diues, etiam si nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intus seipsum accusare: & voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus, timor vndique ac tremor, suspitio, & anxietas, angulos metuit, vmbra ipsas formidat, suos ipsius famulos cōscios, incios, illam ipsam quam corrumpit, & virum quem affecit cōtumelia, obambulat amarum accusatorem circumferens cōscientiam, quum sit suo iudicio dānatus, nec vel ad breue tempus possit respirare. Nam & in lecto, & in mensa, & in foro, & in domo, & interdū, & noctū, & in ipsis frequenter somnijs hæc iniquitatis simulachra videt, ipsiusque Cain vitam viuūt, gemens ac tremens super terram, quum nemo sciat: intus tamen habet ignem implicitum: Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt. Hoc & ebriosi: in summa quotquot in peccatis viuunt.

Adulter.

Cain.

¶ IDEM DE LAZARO CON-
CIONE SECVNDA.

Quæ admodum igitur eum qui perpetuò sitit, nō diximus recte valere, etiam si copia rerum affluat, etiam si iuxta fluuios ac fontes accumbat. Quid enim prodest illa aquarum copia, quum affectio maneat insedabilis? Idem & in diuitibus faciamus, eos qui perpetuò cōcupiscūt, sitiuntque; aliena, ne putemus vnquam esse securos, nec vlla frui rerum copia. Etenim qui suam ipsius cōcupiscentiam nō potest sistere etiam si cunctorum opibus vallatus sit, quomodo futurus est is vnquam in prosperitate? Eos verò qui quod habent suum, boni consulunt, quiq; sua sorte contenti sunt, nec alienas circūspectant facultates, etiam si fuerint omnium egentissimi, omnium opulentissimos ducere oportet.

Perpetuò
sitios.

Et quemadmodum eum qui prius in cauea multa vulnera accepit, ac sanguine conuersus est, post anademate capiti addito, hi qui ante caueam stant susceptum, multa cū laude domum deducunt, applaudentes bene ominantes admirantes: Sic & angeli Lazarū tum deducebant, illius verò animam reprecabant metuenda: quædā virantes, fortassis ad hoc

Anadema

ex argento aurum reddere, sed harum rerum figuras componunt duntaxat. Tu vero non ita, sed amplius quiddam potes. Nam ligneum vas acceptum, poteris aliquando reddere aureum. Quemadmodum enim arma regalia reposita etiam si nemo fuerit qui possideat, tamen ipsi qui habitant in aedibus multam praebent custodiam ac tutamen, dum neque latrones, neque parietum perforatores, neque alius quisquam sceleratorum audet eam aggredi domum: Sic ubique fuerint libri spirituales, illinc omnis expellitur vis diabolica, multaque habitantibus accedit consolatio. Quandoquidem ipse etiam per se librorum aspectus segniores nos reddit ad peccandum.

Hydrops. Veluti si quem videris hydropi, aut vitio splenis obnoxium, aut tabo quopiam marcescentem, temulentiae ac delitijs indulgentem, reddere morbum acriorē, adeo non miraris, aut beatum iudicas eum ob delicias, ut ob hoc ipsum etiam maximam miserum existimes. Similiter & de anima cogitato, ubi videris hominem peruersum viventem, multaque fruente prosperitate, neque triste quicquam patientem, ob hoc ipsum magis deploras, quod quum morbo grauissimoque tabo sit obnoxius, tamen deterior sit, morbum delitijs vitaeque dissoluta exasperans.

Canis afflicte mensis. Quemadmodum canis absistens mensae, si viderit hominem veientem subinde aliquid eorum quae in mensa sunt ipsi proijcientem, manet assiduus: quod si semel atque iterum sic abstinet, ut discesserit nihil adeptus, protinus abstinet, veluti qui iam frustra & incassum assistat. Itidem & diabolus iugiter nobis inhiat, si quod blasphemum verbum ipsi ceu cani proijciamus, hoc accepto rutilius aggreditur. Quod si persequeris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterque abegeris, & auferere cogiteris.

Quid igitur? ut ego, inquis, siam melior, ille punitur? Non propter hoc, sed propter suum ipsius peccatum punitur. Carte non attentis ex abundanti fit occasio salutis, dum metu ex his quae alijs acciderunt concepto, redduntur probiores. Itidem & domini faciunt, vno saepe famulo flagellato multos metu reddunt emendatiores.

IDEM DE LAZARO CONCIONE. 4.

Agricola. Quandoquidem & agricola, postquam totius vineae vinum vendemiam peregerit, non prius desistit, quam singulos etiam mi-

multos acinos decerpserit. Quum igitur nunc quoque videam sub literis, veluti sub folijs latere sensus occultos, age & hos rursus diligenter amputemus, pro falce sermone utentes. Si quidem vinea post fructus semel à vindemiatore defectos, stat nuda fructu, nihil habens praeter folia: verum spiritualis diuinarum scripturarum vinea non item, sed quamuis quicquid videbatur sustulerimus, tamen adhuc amplius superest tollendum. Itaque complures ante nos differuerunt in hanc parabolam, complures fortassis & post nos differunt, nemo tamen poterit totas opes eruere. Nam ea est huius opulentiae natura, quod foderis altius, hoc magis exundant diuini fens. Fons enim est nunquam deficiens.

Etenim si quum magistratus in medio foro reum adducit, carnifices adhibet, ac tormentis examinat accusatum, omnes magno studio concurrunt, cupientes audire quid interroget iudex, quid reus respondeat. Multo magis hic diligenter auscultandum est, quid reus, nimirum hic diues, postulet, quid contra iustum iudex respondeat per Abraham. Non enim Patriarcha erat qui iudicabat, quamquam is pronuntiabat: Verum quemadmodum in mundanis istis iudicijs, quoties fuerint aliqui rei, puta latrones aut homicidae, his leges procul à conspectu iudicis occurrentes, non permittunt ut audiant iudicia, vocem iudicantis, qui praeter alia hoc quoque honore iudicat illos indignos, sed in medium quispiam interpres, & iudicis interrogatioes, & rei responsiones perfert. Hoc sane pacto & tunc factum est. Non Deum pronuntiantem, non Deum ipsum loquentem audiuit reus, sed in medium erat Abraham, qui iudicis vocem ei qui iudicabat retulit.

Quemadmodum enim conspicientes in pariete pictum diuitem ac pauperem, nec illi inuidemus, nec pauperem despiciamus, eo quod quae videmus, umbra rerum est, non veritas. Sic & diuitiarum, & paupertatis, gloriae & ignominiae, aliarumque rerum omnium siue tristium, siue letarum, naturam, si pernouerimus, liberabimur a perturbatione, quae ex harum vnaquaque in nobis gigni solet. Haec enim omnia quauis umbra fallaciora, neque quicquam habent sublime, neque praeclearum, neque splendidae glorioseque attollere, neque humilia contemptaque attollere poterunt.

Magistratus.

Mundana iudicia.

Diues ac pauper.

Ad hæc quòd superuacanea quærūt q̄ desiderāt, vt mortui illinc redeāt, præter hæc quæ dicta sunt, etiā ab huius vitæ curijs demonstrare licet, Gehenna nõ videtur incredulis. Nam credētibz est perspicua manifestaq;. Curia videntur, quotidieq; audimus quòd ille supplicio affectus est, illius proscripta bona: alius operatur in fodinis, alius exustus est igni, alius alio pœnæ vindictaq; genere perijt, & tamē hæc quum audiunt mali ac facinorosi maleficiq; non emendātur. Multi frequenter in his deprehēsi, postea quā effugerunt pœnam, per fossōque carcere elapsi sunt, rursus eadem aggrediuntur, multo his sceleratiora perpetrāt, Ne igitur quæramus hæc audire à mortuis, quæ multo clarius quotidie nos docent sacræ scripturæ.

Quin & quum perpetratur peccatum, & prius quā perpetratur, & postq̄ perpetrātū, acerbis nobis imminet accusator, maxime verò posteaq̄ perpetratum fuerit. Nā in perpetrando scelere, quoniā voluptate sumus ebrij, nõ peride sentimus, cæterū simulatq; cōmissum est, ceperitq; si nem, tū de mum extincta voluptate amarus pœnitentiæ stimulus succedit, contra quā accidere solet mulieribus parturientibus.

Mulieres parturientes,

Nā illis ante partū labor est ingēs, grauisq; nixus, dissecantes eas doloribus, post partū verò relaxatio dolore simul cū infante egrediente: Verū hic nõ itē, sed dum parturimus cōcipimūsque corruptos affectus, delectamur gaudemūsque, cæterum vbi fuerimus enixi malum illam puerum peccatū tum conspecta fœditate partus, discruciamur grauis quā mulieres parturientes:

Pater filiū increpās.

Nam pater vbi semel, iterum, ac tertio, deciesue filiū increpauerit, si viderit incorrigibilem permanere, desperans abdicat: expellit familia, à cognitione refecat. At nõ eodem modo consciētia, sed licet semel, licet iterū, licet ter, licet milies admonerit, tūq; non obtēperes, monebit iterum, nec desistet vsque ad supremum halitum, siue domi, siue in biuijs, siue in mensa, siue in foro, siue in itinere, frequenter & in somnis peccatorum nobis simulachra spectraq; respiciat.

¶ I D E M oratione de B. Philogonio.

Proinde quāuis nostræ facultates exiguæ sint minimiq; precij, attamen quæ possumus offerimus. Ea licet nõ re-

spondeant magnitudini meritorum animæ præclari iustique Philogonij, tamen hoc ipsū celsitudinis illius maximū fuerit argumentum, quòd nec pusilla repellat, sed id em faciat q̄ solent diuites: Siquidē illi quū acceperint à tenuibus exigua, quibus non egent, sua vicissim apponunt, remunerantes eos, qui quod poterant obtulerint: Idem & hic, quum acceperit à nobis laudē verbis peractā, qua nequaquam eget, redonabit nobis per opera sua laudationē, qua sc̄mper vti possumus.

Diuites accipientes à tenuib. exiguā.

Quemadmodum enim aliquis ingressus vineam, vitesq; contemplatus pampinis comantes, fructū grauidas, maceris ac septis vndique munitas, haudquaquā desiderat cuiusquam qui demonstrat vinitoris industriam, & agricolæ virtutem: Idem & hic, si quis ingressus conspiciat vites spirituales, vestrumque fructum cōtempletur, nihil opus habuerit, vt ex cuiusquam oratione discat qualis sit vester propositus,

Vinitoris industria.

¶ I D E M HOMILIA I. SUPER ILLIS VERBIS ESATAE: VIDI DOMINVM SEDENTEM.

Conspectio vos multo studio adnitentes, vt ad effectum perducatis quæ heri à nobis dicta sunt, eoque nunc haud grate semen doctrinæ iacimus, quod hinc bona spes alit animum nostrum. Nam & agricola, quum non sine labore quidem semina deposuit, sed videt terram feracem segetemque prouētū exuberantē, superiorū laborū obliuiscitur, atq; ad reliquū operæ cōseruationemq;, lucri expectatione excitatur. Verū hæc agricolatio quanto feracior, quantoque lucrosior est? Nam illa quidē frugum sensibilibium copiam adferens corporibus reponit alimoniam. Hæc verò dum sermonum depōnit doctrinam, spiritualiumque donorum abundantiam adfert, animi diuitias recondit: alimoniam quæ nec cōsumi, nec vitari potest, reditus qui neque pereunt, neque corrumpuntur, sed arcana quadam providentia cōseruantur, quorū vsus fructus mente percipitur.

Lucri expectatione excitatur agricola.

Etenim de hoc vobis hodiernum sermonem monere volo, in speciem quidē molestū, cæterum leuem, vtilēque veritate. Sic enim & amantes liberorum patres faciunt, non solum ea quæ ad breue tempus delectant, verū etiam quæ molestia adferūt, filijs adhibent, quæque non statim ostendunt vtilitatem his qui adhortātur, sed quæcumq; videntur quidem

Amantes liberorū patres.

esse molesta, salutaria tamen sunt, si perficiantur, & hæc multa cura docent, diligenterque flagitant ab eis vt conseruetur. Atque hunc sermonem in lōgum producimus, ne præsentem laborē frustra insumamus, ne sustinentes vigiliæ necessitatē inutiliter in puerili certamine versetur, ne voces in aërem dissolutæ, ad detrimentum sonent potius quam ad lucrum.

Negociator.

Neque enim negociator est longi quo merces importans, vehementem ventorum incursum, vndarūque exorientū procellas sustinens, frustra & incassum susciperet eiusmodi labores, verū ideo maria plena sunt, & audax est aduersus pericula, locaque locis commutat, maria peragrat, totasque noctes ducit insomnes, vt negociatiōe ditescat. Quod si nō contingat, sed cum lucro etiam sortis iacturam faciat, ne soluere quidem ancoram poterit, nec illa varia perferre discrimina. Hoc itaque scientes, cum decente circumspectione huc accedamus, ne pro peccatorum remissione, etiam accessionē peccatis adiunctam domum referamus:

Assistit aliquis terreno regi, omnibusque modis molitur, vt quā plurimam erga illum reuerentiam exhibeat, quod per hoc maiorem illius erga se cōciliet benevolentia. Cuius gratia non solum specie capitis, verum etiam ipsa voce, ipsa manuum compositione, ipsa pedum cōiunctione, totiusque corporis contractione talem reuerentiā conatur ostendere. Hoc & ab illis incorporalibus virtutibus fit. Quum enim plurimam habeant erga conditorem reuerentiam, & hanc vndique conentur præstare: deinde quoniam non assequuntur quod appetunt, quod deest affectui, hoc velo obtegunt.

Cum rege terrenocolloquens.

Atqui qui cum rege terreno colloquitur, de his tantū verba facit, de quibus ille voluerit audire, & de quibus rex fuerit percontatus. Quod si quis ausit injicere secus quam ipse velit, extremo supplicio afficitur. Tu verò cum rege regum colloquens, cui cum horrore seruiunt angeli, omisso cum illo sermone, de luto, de puluere, de telis araneorum loqueris. Nihil enī aliud sunt hui⁹ vitæ negotia. Et quō sustinebis istius contemptus poenam? Quis autem te ab hac vindicta liberabit?

¶ IDEM HOMILIA II. DE EO QUOD
dixit Esaias. Factum est anno quo mortuus est Osias
rex, Vidi dominum sedentem, &c.

Quemadmodum enim esturire corporis bonam valetudinem declarat, sic & sermones appetere spirituales, animæ sanitatem arguit. Gaudeo quidem igitur propter hoc, ceterū vereor ne forte non possim adferre dignum isto vestro desiderio. Sic & mater amans quotiens lactentem habet puerum non potest illi largiter præbere lactis fontem, atque in quantum lacte caret, mammam tamen dat. Ille verò acceptam trahit, fugitque, ore vexatam papillam calcificans, plus quàm filium. erat elicit alimentum: mater verò dolet quidem dum ipsius distenduntur vbera, nec tamē repellit puerum; mater enim est multo magis oportet nos erga vestram charitatem similiter affectos esse. Nam spiritus nixus calidiores vehementioresque sunt, quàm naturæ.

Nam si homines scelerati dum choréas agunt in foro, in profunda caligine, nocteque intēpēta meretricias cātilenas mollesque canentes cantiones, totam ciuitatē nobis aperuunt, & ad sese conuertunt: nos cœlestium populorū supēris choris regem vniuersi celebratibus nō accurremus? nō audiemus diuinam illam ac beatam vocem? Et que nobis dabitur venia? Attamē quum tantā habeat celeritatem, & oculorum aciem animi, non est ex sese sufficiens ad intelligentiam rerum spiritualiū, sed op⁹ habet, qui ipsam manu porrecta deducat. Faciamus igitur quod in regum aulis facere solent, qui cupiunt eas videre. Quis id autem illi faciunt? Vbi quaesierint eum cui clauis commissa sunt, illum adeunt, alloquuntur, supplicant: frequenter & pecuniam numerant, vt ipsis gratificetur. Adeamus ergo & nos vnum eorum quibus cœlestes portæ commissa sunt, appellemus, supplicemus pro pecunia promptam voluntatem, sincerūque affectū exhibeamus, Et si ille mercedē hāc acceperit manu nostra apprehensa per omnia circumducat, nō istā supellectilē regiā, sed ipsū regē in throno sedentē, astātibus exercitibus, exercitūque ducibus, assistentibus innumerabiliū angelorū & archangelorū militibus, breuiter oīa diligēter nobis ostēdet quatenus nobis videre fas est.

Etenim si hi qui fodiunt in terris metalla, ne minime fodientes ma quidem frustra prætereunt, verum vbi nacti fuerint aliam metalla.

quam venam auream, meatus omnes exacte circumspiciunt multo magis hoc facere nos oportet in scripturis. Et tamen in metallis difficile est inuenire quod venantur. Etenim quum & metalla sint terra, & aurum nihil aliud sit quam terra, ipsa quoque naturæ communio similitudinis, celat aspectum eorum quæ quaruntur. Attamen ne sic quidem desistunt illi, sed omnem adhibent diligentiam, quantumvis simulatque viderint sciat, quid verè sit terra, quid verè sit aurum. In scripturis autem non est eadè ratio. Neque enim proponitur aurum terræ commixtum, sed purum est aurum. Eloquia, inquit, Dei pura, argentum igne exploratum, probatum terra. Siquidem scripturæ non sunt metalla quæ indigent operarijs, sed thesaurum præbent paratum ijs qui quarunt opes in ipsis reconditas.

Testamen- ta tabulæ- quæ. Testamenta tabulæ, de nuptijs, de debitis, de quæ relicta contractibus, nisi in frontispicio consulù annos habeant præscriptos, nullà ex se vim habet. Hoc est enim quod illis robur addit, hoc est quod controversias dirimit, hoc quod a lite liberat, hoc quod ex inimicis facit amicos. Proinde qui talia describunt, non aliter quam lucerna in candelabro poni solet sic in frontispicio literarum addunt consulum nomina, ut omnibus quæ subiiciuntur præluceant. Quæ si sustuleris, lumen sustuleris, omniaque tenebris multaque turbatione cõpleueris. Propterea, omne dati acceptique negocium siue cum amicis, siue inimicis, siue cum famulis, siue cum procuratoribus, & economicis agatur, hac eget cautione, & ubique menses, annos, dies subscribimus. Quod si tantum valeat ea res in negotijs temporalibus, in spiritualibus multo amplius profuerit. Siquidem hoc declarat prophetias esse prophetias. Neque enim aliud est prophetia, quam rerum futurarum enarratio. Proinde qui nescit tempora eorum quæ dicta sunt, quæ tunc enenerunt, qui poterit homini contentioso demonstrare prophetiæ certitudinè

Agrorum termini cõliniæque. Quemadmodum in agris termini columnæque non fiunt arua confundi, sic tempora non fiunt confundi res gestas, sed dum dirimunt alias ab alijs, & in ordinem congruentem digerunt, multa nos liberant turbatione.

Imò potius iam silendum est, eò quod necesse sit in immensum historiarum pelagus orationem soluere. Qui verò per tale mare sunt iter facturi, necesse est non fatigatis, sed integris remi-

gibus viâ capeffant. Nã hãc ob causam passim per mare portus insuleque posite sunt, ut & gubernator, & vector refocilletur, hic quidem remo deposito, ille verò exurgens a clauo. His de causis diuersoria & cauponæ ubique per vias excogitatae sunt, ut iumenta simul cum viatoribus a labore recreentur. Eoque & doctrinæ sermoni, silètij tempus præfinitum est, ut neque nos ipsos deterramus verborum multitudinè, neque vos de classibus.

¶ IDEM HOMILIA IIII. DE VERBIS ESAIAE:

Vidi dominum sedentem, &c.

Etenim homo urinator nullam aliam ob causam audentem se- Vrinator. ipsum in profundum aquarum demittere, quam propter mar- Margaritæ garitas bellorum causam. Quamquam non materiam reprehendo, sed mentem intemperantem. Et tu, ut accipias thesaurum deficere nescium, plantesque vineam in anima tua, non Sedes in sustines æstum neque sudorem? Non vides istos qui sudant, theatro. in theatro, quomodo sudet, nudoque capite solis radium excipiant, quò fiant captiui morti, quò scorti mancipia? Ad exitium illi laborant, & tu ad salutem segnis ac remissus es?

Quemadmodum igitur fit in nauigijs, qui vacuum habet nauem, non metuunt piratarum insultum: non enim veniunt ut conterant nauem nihil vehentem: ceterum ij qui nauem habet onustam, metuunt piratas: Nam pirata illic properat, ubi aurum, ubi argentum, ubi lapides preciosi: Sic & diabolus non facile persequitur peccatorem, sed iustum potius, ubi multæ sunt opes

¶ IDEM DE VERBIS ESAIAE: VIDI DOMINUM SEDENTEM, HOMELIA QUARTA.

Itaque cum videris sacerdotem indignum, ne traducas sacerdotium. Non enim oportet damnare res, sed cum qui re bona male vitur, Quandoquidem & Iudas proditor fuit, verum res, sed is quire bõa male vitif. ob id non accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est sacerdotij, sed malum animi: Et tu igitur ne sacerdotium vituperes, sed sacerdotem re bona male vitentem. Etenim si quis tecum disputet, dicatque. Vidisti illum Christianum, respondeo, at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioquin quot medici facti sunt carnifices, ac venena, pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vituperò, sed male vitentem arte. Quot nauis malè rexerunt nauigia? verum

Nauta. non ars nauigandi mala est, sed illi animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incutes professionem ac sacerdotium, sed re bona utentē male. Regi corpora commissa sunt, sacerdoti animae: Rex maculas corporis remittit, sacerdos autem maculas peccatorum. Ille cogit, hic exhortatur. Ille necessitate, hic consilio: Ille habet arma sensibilia, hic spiritualia: Ille bellum gerit cum barbaris, mihi bellum est aduersus daemones.

Funē ore gestans. Et quemadmodum iure dānatos posteaquam funem acceperint, educunt funē ore gestantes: Sic & hic abducebatur, pro fune lepram in fronte gestans, eō quod sacerdotium affecisset contumelia.

¶ IDEM DE VERBIS ESAIAE, VIDI
DOMINVM SEDENTEM,
HOMILIA QVINTA.

Equus ferociens. Talis res est anima in arrogantiam sublata: Semel enim desperata salute, nequaquam desinit furere: Verum habenas laxans irrationabilibus cupiditatibus quouis rapitur, nec aliter quam equus ferociens, ubi frenum ore, sefforē tergo excussit, fertur quouis vēto velocus, omnibus obuijs intolerabilis, diffugientibus cunctis, neque quoquam audente cohibere: Sic & anima quae Dei timorem ipsam refrenantem excussit, ubi rationem habenas moderantem eiecit, ad quauis malicie loca decurrit, donec in exitij barathrum delata, praecipitat suam ipsius salutem.

Sapientes medici. Etenim sapientes medici quoties mēbra a putrefacta secturi sunt, aut lapides in meatibus affixos extracturi, aut aliud aliquod naturae vitium correcturi, non id faciunt eo qui laborat in angulum abducto, sed eo in medijs foris deposito, conglomeratōque praetereuntium spectaculo, ita demum admouent manum. Hoc autem faciunt, non quod velint humanas traducere calamitates, sed ut vnicuique propriae sanitatis commendant curam. Itidem & scriptura facit, ubi quem arripuit peccantium, proponit eum in sublimi suggesto, non in medijs foris, sed in media terra: & posteaquam totius orbis circumsteterit theatrum, tum curationem adhibet, erudiens nos, ut circa propriam salutem cautiōres simus. Videmus igitur quo pacto sacerdos tunc illum corrigere sit ag-

gressus: Nō dixit, o impie, o scelerate, omnia subuertisti, confudisti que, ad extremā impietate propisti: neque sermonem accusationis in longū produxit: sed quemadmodum hi qui secar, hoc breuiter facere studēt, celeritate sectionis cruciatus sensum fallentes: Itidem & hic asperitatem cohibuit obiurgationis, paucis verbis constringens regis iracundiam.

¶ IDEM DE VERBIS
ESAIAE, VIDI DOMINVM
SEDENTEM.

&c. Homilia quinta.

Quemadmodum enim praecleara corpora etiam in aduersa valetudine, multa nobis formae vestigia ostendunt: Sic & sanctorum animae, in ipsis etiam erratis suae virtutis signa praeseferunt.

¶ IDEM CONTRA GENTILES: QVOD CHRISTVS SIT DEVS.

Et erit requies eius honor, licet diuerso modo in rebus humanis contingere solet. Nam cum hi qui hic in magna gloria, rebusque florentibus agunt, moriuntur, pereunt cum eis simul alia omnia: id quod non solum in diuite, sed & in principe, atque adeo id & in regibus ipsis quis videt: Nam leges eorum iritantur, statuae obscurantur, memoria extinguitur, nomen eorum in obliuionem venit, a cognatis despiciuntur: licet pridem mouerint arma, concitarint seditiones populorum & urbium, reuocauerint proscriptos, occiderint dominos, simul tamen conciderunt haec omnia, quamuis gloriola prius fuerint. At secus in cruce euenit. Ante crucem in luctu res errant: Iudas prodidit, P E T R V S negauit, reliqui profugerunt, I E S V S solus inter inimicos comprehensus est, multi qui crediderant retrorsum abierunt, Ceterum ubi occisus est, & mortuus, ut discas, quod non sit purus homo, non solum res eius non interciderunt, sed multo clariores illustrioresque, & sublimiores sunt redditae.

¶ IDEM IN OZIAM
SERMONE.

C iij

Ignis. Sicut ignis mox vt calamum apprehenderit, non expectans aliquāto tempore, attractam materiam sua flamma accendit: Ita & concupiscentiæ ignis, vt primum fornicositatem & venustatem visu attigerit, animam statim accendit.

Cerua. Quemadmodum cerua telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum, & curiosum visum, faucia: tametsi discedat, perit tamen & corrumpitur. Nam reiecto telo, vbiq; videt impugnantem, & gerit se comitantem.

Matres. Sicut matres faciunt, quando in gremium pueri poma, vel secundarū menfarum tale aliquid mittunt, sinus eius vndiq; zona constringunt & securos faciunt. Ita & nos facimus, sermonem prolixiorē in arcum contrahentes, & in memoriæ promptuario deponentes.

¶ IDEM SERMONE DE MAN-
SVETVDINE.

Solis iubar. Quemadmodum & solis iubar vt primum apparet, fugat tenebras: Ita mansuetus & benignus sua presentia, res turbulenta componit, quietasq; ac tranquillitas reddit.

Cōcordia angelorū cum hominibus. Sicut CHRISTVS Deus & omnium dominus, in carne diuina nobis apparens, sanctosq; angelos cum hominibus concordēs effecit, qui quasi bello quodam à nobis dissidebant: Ita & mansuetus homo fratres & cognatos, qui inter se discordes sunt, conciliat, & reuereri leges, & præceptum fidei, abiectisque inimicitijs, in gratiam mutuam redire facit.

¶ IDEM SERMONE DE
ANATHEMATE.

Regia pura. Sicut priuatus homo, regiam sibi ipsi purpuram circumponens, vnā cum omnibus qui se iuuant punitur, vt tyrānus: Ita & qui Dominicam fert sententiam, & hominē facit anathema ecclesiæ, abducit seipsum in extremam perniciē, vsurpando dignitatem filij Dei.

¶ IDEM DE SACERDOTIO
LIBRO SECVNDO.

Improuise anari. Nam si quoties videmus seruatorū pecuniarū me nostrorum

rum curam à quibusdam suscipi, ex eo studio aduersus illa impensio, colligimus ab ijs nos amari (etiam si illa ipsa ipsa modi esse solent, vt pecunia veneant) qui neq; pecunia, neque alia re vlla, sed morte propria armentum redemerit, suum ipsius sanguinē gregis precium obtulerit, quāto quæso præmio gregis huius pastores ac rectores remuneratorum olim credimus?

Porro exteri quidem iudices cum facinorosos homines Iudices. legis transgressores fuisse deprehenderint, magna præditos autoritate ac potestate ostēdunt, eosdemq; vel inuitos suos ipsorum mores mutare cogūt. Christiano verò non vim afferre, sed suadere tantum oportet, atque hac ratione meliorem efficere, quæ emendandum suscepit. Etenim qui oves perdidit, vel lupis rapientibus, vel latronibus adoriētibus, vel lue aliqua, aut alio id genus casu sæuiente, fortassis veniam nonnullam à domino gregis impetret, sui & pœnas ille exiget, damnū ipsum nisi pecunia constet. At verò cui homines ipsi, rationalis CHRISTI grex concrediti sunt, hunc primam ouibus perditis, non pecuniarum, sed animæ propriæ iacturam facere oportet, tum verò & certamen longè maius, ac multò molestius sustinere.

Ouium pastor gregem habet è vestigio subsequētem, Pastor. quocunq; præierit: quòd si quæ de recta via oves delectāt, ac feraci pabulo posthabito, sterilia atq; abrupta loca depascantur: satis habet pastor altius aliquantulum inclamare, vt palantes atque dispersas reducat, atque in gregem cogat. Sin vero à recto CHRISTIANÆ fidei tramite aberrauerit quis, hic pastori magnum certè onus incumbit, magnum negotium, magna tolerantia.

Quemadmodum qui corporū amore capti sunt, donec Corporū propinquos eos habent quos amant, grauius quidem morbi amore casui tormentū vimq; sustinent, quam autem quā longissime pti. sese ab illorum conspectu abduxerint, tum furorem ab animo excitiūt: Sic & qui honoris istius quem dico cupiditate titillantur, dum propius adfunt, malo ferendo impares sunt: cæterum cum sese illinc summouerint, honoremq; desperauerint, fit vt desiderium vnā cum expectatione extinguant.

Cum & athleta tantisper dum domi se continet, ac cum Athleta.

nemine manus conserit, imbecillitatem infirmitatēq; suam occultare alijs potest: vbi vero nudato corpore in harenā decertaturus descenderit, tū facile apparet, quid ille possit. Eadem ratione qui priuatam hanc & quietam vitam viuūt homines, solitudinem habēt suorum vitiorum tāquam velamē quoddam: ijdem rursus cum in mediū prodierint, solitudinē illā, sicut vestem exuere, ac per externos aduētitiōsq; motus, suos ipsorum animos omnibus nudos exhibere coguntur.

Filij principatū affectantes.

Quemadmodum qui principatum affectat filij, molesto animo intuentur longam patrum suorum senectutem. Sic ex his nonnulli cum viderint futurum, vt Episcopus ad longum aliquid tempus dignitatis suae munere fungatur, quādoquidem interficere nefas, deturbare illum imperio fatagunt omnes in deturbati locum suffici cupientes, ac singuli honorem illum ad se deferri spectantes. Episcopus si rem recta ratione ac iudicio aggredi volet, inimici protinus Episcopo aduersantur, donec illum cicerint, vel suos candidatos intromiserint. Perinde esse vidcas, vt si qui gubernator, piratas habeat eadem nauī vnā secum nauigantes, qui quidem tum ipsi, tum nautis, tum vectoribus assidue horisq; singulis insidias struant.

Gubernator. Pirata.

¶ IDEM DE SACERDOTIO
LIBRO TERTIO.

Sacerdotij optio.

Qui sacerdotij optione proposita (quod quidem regno tantō est excellentius, quantum spiritus & carnis intervalum esse potest) sustinebit ne quisquam contemptus, ac fastidij nos accersere? Qui vero id non absurdum? eos qui prouincias paruas respuunt, vt deliros incurare: eos vero qui hoc idem in maximē excellentibus factitant, liberare quidem a mentis crimine, insolentiae autem ac superbiae reos agere? Perinde quasi si quis eum, qui bouillum armentū despiceret, qui armētarius esse recusaret, animi quidē insolentia nequaquā praeclū esse, mentis autem alienatione prorsus laborare criminaretur?

Rex aliquis si cui ex subditis suis honorē hunc impertitus fuerit, vt potestatem habeat quoscunq; velit in carcerē conijciendi, eosdem rursus relaxādi: Is nimirū beatus ac mirandus iudicio omnium fuerit. At verō qui à Deo tantō ma-

iorē accepit potestatem, quantō cœlū terra preciosius est, quantō etiam animae corporibus praestant: Hic itāne vilem à Deo dignitatem accepisse nonnullis videri debet?

Proinde naturales parentes si corū liberi principes quosdam magnatē offenderit, opem certe nullam illis afferre possunt: quomodo sacerdotes, nō principes, reges, sed ipsum dominum nobis infensum sapenāmero concilient?

Ciuitatū principatus.

Si vū venit, vt quibus ciuitatum principatus conceditus est, ij nisi valde prudētes pariter ac vigilantes fuerint, tum ciuitates ipsas euertant, tum seiplos perditum eant: quanta illum virtute non suae tantum vnus, sed & cœlesti praeditum esse conuenit, cui forte obtigit, vt CHRISTI spōsam colat ornētque, si modo peccandi occasionem vitare is velit.

Quemadmodū in prelijs videmus generosissimos quosque milites alacriter manum cum hoste conferere, eosdemque si ita res ferat, fortiter occumbere: Ita oportere puto animatos esse, qui ad ministerij istius functionem se conferunt: videlicet vt & consecrari, & summoneri iuxta parati sint.

Milites generosissimi.

Quemadmodū saui entibus pugnantibusque inter sese asperrimis ventis, de repente mare antea quietū ac tranquillum furit, atque intumescit, eosque oēs quos tum vela facere cōtigerit, perdit: Ita ecclesiae tranquillitas, perditis hominibus admissis, turbulentia, ac naufragijs permultis infestatur.

Quemadmodum nescio quo pacto fit, vt quem cōtumelia affeceris, is non sentiat pecuniarum acceptarum subsidium ob insitam contumeliae plagam: Sic quem blandē atque hūaniter appellaueris, qui que idē donū aliquod vnā cū sui consolatione à te acceperit, exultat magnopere, ac letatur, tū verō donum ipsum donantis vultus gestuūque conduplicat.

Contumelia affectus.

Quemadmodum non ex aequo se res habet, si puella liberalis, an illius ancilla peccet: Sic paria inter se nō sunt virginis ac viduae delicta.

¶ IDEM DE SACER. LIB. III.

Quamobrē enim fit, vt de militia, de mercatura, de agricultura, ceterarumq; ad humanū victum pertinentium rerum ratione deliberatio mouenda cum sit, neque agricola nauigationē, neq; miles agriculturam, neque gubernator militiam suscipiat, etiam si mortem illis nullis commūneris. Nempe

propterea illorum vnusquisque prospicit fore, vt periculum sibi ab imperitia artis incognitæ immincat. Itane si diuis placet, vbi modicis in rebus periclitamur, tãta ipsi vtetur providentia, neque cogentium nos violentiæ parendum esse putabimus. vbi verò æternum illos induit supplicium, qui episcopatus administrationem iustè præstare nescierit, temerè, atque vt casus tulerit, in tantum nos conijciemus malum periculum, alienæ violentiæ causam opponentes?

Faber.

Si quem ipsi suspicemur fabrum esse, ad opus vocemus, sequaturq; ipse: deinde manus adiuuens materiæ ad ædificandum paratæ ligna, item lapides auertet, opus autem sic coagmentet, sicque domum ædificet, vt statim collapsura ea sit: nunquid ille se habundè hac defensione tutatus est, si dixerit, ab alijs se coactum, non etiam vltro ad ædificandum accessisse? Certè nequaquam. Idque iustè ac meritò oportebat enim vel alijs ad id vocantibus pedem retrahere, ac tergiversari. Itane verò qui ligna ac lapides subducit faber, huic prorsus nullus suffugij locus, quò minus pœnas pendat: Qui verò anamas negligenter ædificans perdidit, hiccine alienam vim, abundans sibi suffugium præsidiumq; putabit?

Athletica
habitus.

Si qui suum ipsorum corpus ad athleticam habitudinem cura adhibita componunt, necessarius est vsus & medicorum, & pædrotibarum, & temperatæ dietæ, & exercitationis assiduæ, & infinitæ a deo obseruationis: Quibus forte obtigit CHRIS TI corpus hoc quod dico curandum, ij qui busnam artibus conseruare illud syncerum atque incolume poterunt, nisi omnifariam animæ curationem congruam, conuenientem, atque humana virtute longè superiorem calluerint?

Ciuitas quamdiu muro vndique cincta est, eos irridet à quibus obsidetur, præsidio illo tutissima: vbi verò quis murum diruerit, ac portulæ tantum magnitudinem, tum longè illi abest septi præsidium, etiam si firmum alioqui, ac titulum illud maneat. Haud aliter igitur & Dei ciuitas, dum ipsam vndecunq; pro muro pastoris solertia atque prudentia cingit, aduersarijs suæ omnes machinæ artesque in opprobrium risumque cedunt euaduntque, qui eam incolunt indemnes atque illæsi: si eam autem parte aliqua demoliri

quis possit: vt vniuersam non diruerit, à parte totum, vt sic dicam, labefactatur.

IDEM DE SACER. LIB. V.

Quemadmodum quos diuites esse iuuat, si quando in paupertatem incidunt, moerore afficiuntur, & qui delicijs affueuerunt, tenuem ac simplicem victum tolerare nãquam possint: Ita qui laudum amore capti sunt, non solum cum iniuste vituperant, sed etiam cum ab alijs assidue non laudantur, quasi fame aliqua animum conficiunt.

Diuites.

IDEM DE SACER. LIB. VI.

Quemadmodum qui intra portum ad gubernaculi regimen assidet, is non continuo sufficiens artis periculum præbet. At verò qui in medio mari collocatus, nauem sæuiente tempestate eripere potuit, hunc certe nemo est, qui nõ optimum gubernatorem esse dixerit. Proinde nec monachum ipsi magnopere ac supra modum admirabimur, quòd is apud se viuens neque commoueat, neque in multa ac magna peccata prolaboratur.

Optimus
nauis gu-
bernator.

Vt corporis vulnera attritu ipso sunt curatu difficilia: Sic natura comparatam videmus: vt animi morbi si irrites exasperesq; magis ac magis rebellent, atque inrudescant, dominorumque futurorum peccata augeant.

Corporis
vulnera.

Quemadmodum fieri videmus, vt qui fluctu rapiente aut alia vi, in caput præcipientes feruntur, possint quidem interitus sui finem prospicere, at salutis rationem inire non item: Sic & ipse si in multum illum morborum tumultum irruero, potero quidem supplicium meum intueri, in dies magis ac magis ingrauescens: mihi autem consistere, quemadmodum & mihi nunc consto, ac morbos huiusmodi vndecunq; rãbientes increpare, non perfacile atque antea.

In caput
præcipita-
ti.

IDEM DE ORANDO DEVM

libro primo.

Quemadmodum nullo pacto fieri potest, vt qui solis radijs fruatur non effugiat tenebras: Ita nulla ratione fieri potest, quin qui cum Deo cõsuetudinem agit, desinit esse mortalis: siquidem ipsa dignitatis sublimitas, nos ad immortalitatem transfert. Etenim si qui cum Cæsare miscet sermones, familiariterq; cum eo versantur, & hoc honoris ab illo sunt adepti,

Solis radijs

non possunt esse pauperes, multò minus fieri potest, vt qui DEVM deprecantur, cum eo familiariter colloquentes, animas habeant mortales.

Quemadmodum enim corpus hoc nostrum, si nõ adfit anima, profecto mortuum est ac foetidum: Sic anima nisi se ipsam incitet ad orandum, mortua est ac misera, & grauius olens.

Mulier
médica.

Quemadmodum enim si quis mulierem medicam, fordidis pannis vestiri solitam possit aureis vestibus ornata videret, nequaquam agnitus sit mulierculam: Ita si quis eam ciuitatem prius nouisset mendicam, hoc est, vacuam omnibus thesauris spiritualibus, nimirum ignorasset quamnam esset illa ciuitas, in qua transfundenda tantum valuisset deprecatio, vt & mores, & vitam reduceret.

Quemadmodum alij quidam reges incolumitatis suae spem ponere consueverunt in militum peritia, & arte belli gerendi in sagittarijs, in cataphractis, in equitibus: Ita magnus ille Dauid, sanctis precibus mœnium vice suum cinxit exercitum, nequaquam respiciens imperatorum, tribunorum, ac centurionum ferociam, neque pecunias colligens, nec arma comparans, sed orando diuinam armaturam è caelo deportans.

¶ IDEM DE PRECATIONE LIBRO SECUNDO.

Ciuitas
muris cin-
cta.

Quemadmodum ciuitas quæ muris cincta non est, facile venit in potestatem hostium, propterea quod profus absit id quo fuerat hostium incursus arcendus: Sic & animam non munitam precibus, diabolus facile in suam redigit ditionem nec multo negotio omni genere scelerum implet.

Cum rege
colloquens

Etenim quemadmodum qui cum rege colloqui sunt, ab hoc sermones placidos honoremque sunt consequuti, non dignantur in contubernium venire mendicorum & abiectorum hominum. Ita qui cum DEO fabulatus est, ei que sua vota protulit, nequaquam dignabitur mali & impij spiritus familiaritatem admittere. Nam verè profecto quisquis voluptatibus seruit, cum daemonibus habet familiaritatem, atque eorum insaniam imitatus est. Sicut ediuerso, qui temperans est, ac iustitiam exercet, cum angelis habet commercium, & illorum æmularur dignitatem.

¶ IDEM IN GENESIN.

¶ Homelia prima.

Quemadmodum agricola vbertim seminat, sic ubi videtur agrum repurgatum, & ab herbarum nocentis liberum: Ita & concionator spirituale aruum videns, sublati ijs quæ impediunt, semen verbi Dei faciat. Agricola.

Sicut qui corporali morbo laborant, quamuis sexcenties medicus remedia adferat, & valetudinarius medicinæ curam respuit, & medicus imponens pharmacum, infirmus autem impatiens doloris illud rejiciat, nulla inde utilitate suscepta: Ita nihil effecerit Ecclesiastes, nisi obtemperent auditores. Medicus
Valetudini-
narius.

¶ HOMELIA II.

Sicut ex thesauro si quis vel paruum fructum capere valet, multas sibi parat diuitias: Ita in sacra scriptura etiã in breui dictione variam sententiarum vim, & indicibiles diuitias inuenire licet. Eadẽ similis est fonti largis & perennis scaturienti fluentis. Hæc est spiritualium fontium & fluminum natura, quò quis plus vnde sumperit, hoc magis scaturiant, Theaur.

¶ HOMELIA III.

Si qui in aurifodinis laborant, vbi quædam venas diuites conspicati fuerint, à fodiendo non desistunt, donec quæ obstant amouerint, & in profundum descendentes copiam inde auri perciperint: Multò magis nos non auri rameta inquirentes, sed inenarrabilem thesaurum inuenturos sperantes, decet illum quotidie inuestigare, vt multis diuitijs spiritualibus in sinum collectis, domum redeamus. Aurifodi-
na.

¶ HOMELIA VI.

Medici primùm imponunt cataplasmata magis efficacia, & dein rupto vulnere, ea quæ leniunt: Sic & patres filios suos videntes in compositis moribus, prius verberibus corripiunt, deinde admonent & solantur. Ita & concionator post increpationem consoletur auditores,

Sic messor falces acuat, arcam parant, boues nutriunt, &c. Sic ferè omnes artifices prius apparatus faciunt eorum, quæ rei gerendæ tempus exquirunt, vt facile conficiant peragant: Sic & concionator. Artificum,
apparatus.

¶ HOMELIA X II.

Sicut ad solis radios infirmi oculi non audent aspiceret: Infirmi.

Ita virtutem malitia contueri non audebit vnquam, sed dorso obiecto discedet, victamq; se fatebitur.

Thimiamata.

Sicut thimiamata: quanto magis digitis atterantur, tanto maiorem natura sua fragrantiam reddunt: Ita in diuinis scripturis vsuenerit: quanto quis illis est familiarior: tanto magis videre potest latentem in eis thesaurum, pluresque percipere indicibilia eius diuitiarum fructus.

¶ HOMELIA XIII.

Nemo prudens arguerit medicum, qui suum egit officium: Ita concionator medicamentum ex spirituali doctrina confectum imponit: auditorum posthac erit curam abhibere, vt emendentur.

Puelli scholastici

Vt si quis puerum suum quotidie in ludum ire videns, & nihil lucri facientem, multo tempore impatienter ferrer: Ita & concionator, auditores spirituales habens filios in schola Dei qua conueniunt, si non profecerint: Si autem magister pueri egisset quod sui est officij, ignauia autem pueri esset causa omnium: nonne omnem culpam in puerum transferres?

Pretiosi lapides & gemmae.

Si ij qui pretiosos lapides & gemmas quaerunt, in mari molestiam & laborem ferentes, quod desideratis potiantur: Multo magis nostrum fuerit animum intendere, vt qui in profundo latent, lapides pretiosos comprehendamus.

¶ HOMELIA XIII.

Esuries

Sicut esurire, signum est bonae valetudinis: Ita amare diuina eloquia, spiritualis sanitatis indicium fuerit maximum.

¶ HOMELIA XVI.

Flagriones & ingrati famuli.

Sicut flagriones, & ingrati quidem famuli, cum non possunt a domino suo occultari, huc & illuc in angulos domus currere solent, metu illorum conscientias concutiente: Ita & hi nullum inuenientes effugium in ipsa domo, paradiso inquam versantur.

¶ HOMELIA XX.

Si in scriptis secularibus, quae ab hominibus conficiuntur de rebus caducis, saepe tempore corrumpuntur, tempore assignato, vel vnam proemij syllabam deesse, multum momenti fuerit. Quanto magis id in diuinis scripturis a spiritu sancto compositis inuenitur: Non enim est apiculus vel syllaba, in quo non sit thesaurus, modo intenta mente omnia consulamus.

Sicut qui sensibiles thesauros effodere conantur, non in superficie solum fodiunt, sed in profundum descendunt, peritiores terrae sinus scrutantur, tamen si saepe post labores & sudores vix paucas portiunculas afferunt. Non sic in spiritualibus, sed labor hic minor, & magna veritas. Ita & nos ad ima scripturarum descendentes, vim in breuiculis verbis latentem inuestigemus.

¶ HOMELIA XXVI.

Sicut gubernator aliquis iminente clauis magna vigilantia gubernans, nauem suam ab irruentibus malitiae procellis submergitur. non est passus: Ita hic sanctus N. virtutis gubernaculum direxit.

Sicut is qui super excellentem petram stat, fluctus ridet, quos excelsa pedit ad fluctus magno impetu rumpere, & protinus in spumam solui: Ita & sanctus hic N. virtuti vacuus, in securo constitutus loco, nihil insuaue fert a rebus turbulentis, sed tranquillius animo, & quietus sedet.

Quemadmodum marini fluctus videntur nunc quidem Marini fluctus in altum extolli, mox autem deprimi: Ita & videmus qui virtutem contemnunt, & malitiam operantur, nunc quidem sublimia sapere, & supercilia surrigere, nunc vero ad profundum inferni descendere.

¶ HOMELIA XXVII.

Sicut qui sensibilem cursum magna contentione paragit, nullum currentium videt, sed animo suo ad cursum intento facile omnia transit, festinans ad destinatum scopum: Eodem modo hic N. sanctus, virtutis cursu vt currat, festinat, & a terra in caelum redire concupiscit.

Quemadmodum a fonte fluenti riuus, etiam si omnes hauriant, non solum non eminuuntur fluentia, sed quanto plures haurerunt, tanto magis natura aquarum scaturit: Ita in N. fieri videmus. Multi de N. dixerunt, adhuc scaturigo bonorum operum eius est abundantior.

¶ HOMELIA XXIX.

Quemadmodum naucleri, athletae & cursores, vbi ad finem veniunt, magis enitentur & vigilant: Eodem modo & nos facere oportet, quia in magnam hanc hebdomadam peruenimus Dei gratia, nunc maxime & ieiunij cursus intendendus, ac magis continuandae sunt preces, faciendaeque est dili-

Incurabilia vulnera. gentius pura peccatorum confessio.
 Quemadmodum incurabilia vulnera, neque austeris medicamentis cedunt: Ita anima semel captiua, si se peccato cuiquam fecerit obnoxiam, considerare non vult quae sibi vitia, etiam si innumera quis eius inculcet auribus, nihil proficiet, sed quasi mortuae aures sunt: non quia non potest, sed quia non vult.

HOMELIA XXX.

Agricola. Quemadmodum si agricola crassum & pingue agrum inueniat, nihil sui officij intermitte, sulcos secat, aratum ducit, sentes excindit, largiter feminat, spe pascitur, quotidie agrum fertilitate considerans, semetis geminae legentis & messem expectat. Ita & similiter concionatores, cum viderint alacritatem auditorum incrementum, desiderium vigere, & ipsi quoque maiori studio, & promptitudine, quantum vires suppetunt, in adificationem auditorum, & gloriam Dei aliquid adferre debent.

Aegroti Medici. Aegrotos ferunt medici, calcibus ferientes, incessentes contumeliosos & conuulsi, nec offenduntur, quia nihil aliud quam salutem hominis aegroti quaerentes, licet facientis indecora, (quoniam saepe lacerant medicorum vestes) nec ideo à cura desistunt: Sic concinator licet mala perpetiatur ab auditoribus & cetera.

HOMELIA XXXI.

Medicorum officina. Nundinae. Est Ecclesia Dei mercatus quidam spiritualis, medicorumque officina animabus: & par est, ut sicut qui ad nundinas veniunt, inde multis mercibus conquestis, redeamus: vel quasi è medici domo, receptis, quae animabus nostris congruent, medicamentis, exeamus.

Puellis scholasticis. Sicut absurdissimum est, si de puellis nostris, quotidie à scholis redeuntibus, petentes, quid amplius discendo profecerint (non enim sineremus eos fortuito, & absque utilitate in Iudum ire, nisi fructum inde consequuturos eos videremus.) Quid nos, qui iustam aetatem habemus, in scholis spiritualibus sumus, nisi nihil lucri cepimus animarum?

Sicut medicus, infirmum videns suis mandatis non obtemperantem, sed vacantem ijs quae morbum faciunt incurdescere, se penumero infirmum relinquit in sua aegritudine: Ita & N.

Pictores. Quemadmodum pictores modo hos, modo illos colores, abrahis prioribus imponunt, facturi formosam imaginem:

Sic & concinator, nunc de caelo, gehenna, &c.

Sicuti medici, qui non vno curationis modo vtuntur, sed cum viderint primis remedijs non esse depressum morbum, alia, atque alia rursus excogitant: Ita multis medendi generibus vtatur animarum medicus.

HOMELIA XXXVIII.

Quemadmodum aliquis ancillam habens petulantem, vir prudens & lenis, mandata illi dat, ne vnquam extra vestibula prodcat, neque cum praetereuntibus conueniat: Ita & misericors Deus circumcisionis signum carni Iudaeorum indidit, quasi pedibus vinculum quoddam, ut domesticum habentes signum, non ultra doctrina aliorum opus habeant.

Et sicut in humanis negocijs fieri solet, quando non habemus aliquibus fidem, ab ipsis signum loco pignoris accipimus: vbi perfectum est negocium, tollit iterum signum: Ita dominus noster sciens mentium inconstantiam, quando ad veritatis lucem ventum est, tollit signum circumcisionis.

HOMELIA XL.

Sicuti moris est medicorum, quamuis vident morbos esse grauios, quam arte curari possint, non omittunt tamen officium suum: sed omnem suam artem proferunt, an forte possint testrum vel longo tempore reparare, ut si tamen nil profecerint, maiorem habeat excusationem: Itidem concinator nil pretermittit quod sui officij est, &c.

HOMELIA XLII.

Quemadmodum floridum quoddam pratium varios & omnigenos flores ostentat: Ita diuina scriptura iustorum virtutes nobis pratium demonstrat, non ut sicut in illorum florum fragrantia tempore paruo fruamur, sed ut perpetua inde utilitate recipiamus. Illic tantum accipimus flores, & protinus marcescentes sua gratiam amittunt: Hic autem non sic: sed quando auribus iustorum virtutes accipimus, & eas in sinus mentis reponimus, per omne tempus, si voluerimus, eorum suauolentia frui potuimus.

Ut in humanis rebus, quando regum diademate coronatus si literas mittit, tunc is qui adfert eas, per se nullius momenti est, sed stinet per humilis quidam, sed ad illum non spectant, qui literas susceptu sonant lecti sunt: sed propter regis literas, magna reuerentia & silentio gaudent. eas suscipiunt: Sic etiam auditores non ad dicentem respici-

ciunt, neque ad tenuitatem eius, sed quia quæ dicit, à Deo affert, ea collecto animo & attento accipiunt.

HOMELIA XLIIII.

Conuiu- rum facie- tas. Sicut quum magna sumptuosaque fercula apponuntur, conuiuiarum sarietas facit, ut aliquid splendori decedat appositorum, & magna nonnunquam nullius videantur momenti, eò quòd conuiuæ absque edendi auiditate aduenerunt,

Famelici & esurientes. Qui susceperunt famelicos, & esurientes, licet tamè proponant mensam splendidam, tamen apparebit conuiuus propter apposita auidè comedentibus: Sic concionator N.

HOMELIA LIIII.

Iudæi Iudæi legi studentes, quasi candelæ assistentes, obseruabant quæ legis sunt: Sic & nos maiores his veniente sole iustitiæ, relicta umbra, ad veritatem Euangelij manuducamur.

HOMELIA LXI.

Sicut oriente sole tenebræ discutuntur: Ita virtute apparente, omnis è medio tollitur malitia.

HOMELIA LXII.

Margarita Quemadmodum si quis margaritam in luto conculcet, eius amplius demonstrat pulchritudinem: Sic virtus sanctorum, quocumque eam proieceris, declarat suam virtutem, in seruitute, in carcere, in prosperitate.

HOMELIA LXIII.

Ebrietas. Sicut ebrius quando multum vini ingurgitat, nullum sentit à vino damnnum, postea autem sentit quantum sit damnū, Ita & peccatum, donec consummatur, obtenebrat mentem, & quasi densa nubes, ita mentem corrumpit. Deinde cōscientia insurgit, & quouis accusatore mentè grauius arrodit, monstrans absurditatem facti.

HOMELIA LXXIII.

Sicut homo vbicunque fuerit, ceteris animantibus præstat: Ita doctorem decet siue loquatur, siue sileat, siue vbicunque locori fuerit, oibus alijs hominibus excellere, adeò ut aspectu, incessu, habitu, & alijs, ceteris præstantior videatur.

EIVSDEM ITEM ALIA.

Theatru. Præclarum nobis theatrum obtigit, id est, magnificus cōsursus. Video enim agrum pinguem decliuem, qui statim aristam exhibet, non sterilem terram, non petrosam, non spi-

nosam, sed puram. Quia differtum nobis theatrum, mare pro sitis vndis tranquillum, & sedata tempestate quietum, & placidū, agè iam nauem detrahimus, veli loco expādentes linguam, pro zephyro, spiritus gratiam inuocātes, pro temone clauoque, cruce gubernatice vtentes.

Quemadmodum sapientes medici putrefacta membra Medicus. secturi, non id agunt in angulo, sed apertè, ut omnibus commendent curam salutis: hi etiam secāt celeriter, sectionis cruciatus sensum fallentes: Itidem concionator non protrahat rem culpabilem multis verbis.

Ut qui purpuram tingunt, prius alijs coloribus præparant tincturam, ne flos dilutus & euanidus fiat: Eodem modo prædicator præparat vas cordis mundum, ut dignum fiat hoc Ecclesia.

Sicut corpus per neruos sibij si cohæret, & compaginatum currit, & stat, firmum est, viuit. Si autem quis neruos amputet, omnem harmoniam corpori soluit: Ita animæ perstantes in orando, firmæ sunt, cursum pietatis facillè currunt. Si autem auferantur eis preces, perinde est, ac si piscem ex aqua traxeris: ut illi vita, aqua: Ita animæ preces.

Templa christi homines sunt. Ut auro, argèto, gemmis, domus regis extruuntur: Ita oratione templa CHRISTI, ut inhabitet in cordibus vestris.

Ut athleta à palestra ad coronam currit: Ita bonus ad orationem. Ut reginam ingrediētē orbè, omnes diuitiæ comitatur: Ita oratio quæ in animam intrat, oēs virtutes sibi sociat.

Quod in domo fundamentum, hoc in anima oratio.

Hoc orationes sanctorum hominum sunt, quod venatori culpis vel gladius. Non tam terribiles lupis gladij, quàm daemonibus iustorum preces.

Ut arbores quæ radicem altius miserint, quamuis summum ventorum excipiant impetū, non frangi aut euelli possunt: Sic orationes quas animus Deo suo reddiderit, perquam tutè affixæ, efferunt sese in excelsum, nulloque peruertuntur aggressu cogitationum.

Sicut humber in ignem cadens, facillè flammam depmit: Ita concupiscētias facillè vanescere facit sermo dei in animam admissus.

- Infirmities corporum medicorum artes sanāt: Animam autem ægrotantem eloquia Dei.
- Victores.** In alijs certaminibus laureas referunt qui victores rediūt: At in disputationibus diuini solis debetur corona, qui se rei magnitudine victos ingenuē fatentur.
- Lana.** Vt lanas, quæ subinde in tinturas immerguntur, crebra tinctio profundius operationē recipere facit: Ita opus est, vt animæ nostræ continuō in diuinos sermones intingantur, vt abluamur quidem à veteri opprobrio, induamur autem nouam pulchritudinem. Lana cum intinguntur, nomen naturæ suæ amittunt: nō vltra vocatur lana, sed purpura, prasinum, coccinum, vel simile aliquid. Si tinctio naturæ nomen transformat, cur Dei natura non hominem?
- Tinctio.** Vtis qui pictura imaginem portauit post tinctionē, fulgidam portat & coelestem.
- Sicut corpus capite, arbor radice, flumen fonte indiget: Ita sermo procerijs.
- Nautæ.** Sicut nautæ hanc potissimum maris amplectuntur partem, ob frequentes refocillationes: Sic ego hanc anni partem præcipuè amo. Non quia liberati sumus hyeme, ne quod ætate perfruamur afflāte Zephyro: sed quia crebri nos excipiunt spiritualis portus festi sanctorum dies. Non enim portus tam idonei sunt ad refocillādos nautas, quàm recreantur fideles sanctorum memorijs.
- Nautæ.** Nautas liberāt littora ab inundatione aquarū, multoque impetu marinorū fluctuum: Sanctorū autem memoria fideles ad vestrorū festa confluētes, à malignis spiritibus, immūdis cogitationibus magna animarum reddantur tranquillitate.
- Nautæ cāntantes.** Sicuti nautæ nauigantes pelagus, cantant, cantu laborem mulcentes: Sic & nos donec ad illorum portū veniamus, spirituales quosdam inter nos conferamus sermones.
- Mare portu carens.** Nautæ cā maris partem amant, quæ frequentibus insulis, & portibus diuisa est. Mare portu carens, licet placidum, nauigantibus timorem incutit. Vbi autem portus littora obuia fuerint, securi nauigant, licet mare tempestatibus sæuiat, facile ab ijs liberari possunt, non longè absente refugio.
- Qui agrum vult restituere, nō agit ira & verberibus, sed magis aptat pharmaca, magisquē curat blāda exhortatione.

Hyrundinum pulli in nidulis sedentes, parentum suorum Pulli hyrundi qui sibi alimenta aferunt, aduentum expectant: & cū illos ruidinum venire conspexerint, leui ala mouent aërem, cantillantes, & ad illorum aduentum applaudentes: Sic & parentes nidulo appropinquantes cantillant: Similiter & vos in nidulo templi huius sedentes, meum aduentum expectantes, leui mentis ala volatis. Nec ego dissimiliter spirituali huic nidulo appropiaturus, Deum voce præmissa glorifico pro filijs me amantibus. Hyrundines alimenta sua ab ore in os tradunt: Mens nostra nō sic, sed ab aure in aurem. Illa corpus, nos animam: illæ corruptionē, nos incorruptionē. Vt apiculæ leuius Apes. pennis arborum & herbarum floribus insident, latenterquē in flosculis liquorcū innocua depraedatione auhūt, vt tandem dulcissimos mellis fauos inde confectos hominibus præstent: Ita & Ecclesiæ doctores super amœna, vernantiaquē scripturarum viridaria leui ala mentis residentes, & in firmam literæ, succum spiritus haurientes, solliciti sunt, vt dulcissimū mel fidei auditorum cordibus placide instillent. Agē & nos apiculæ mores imitemur spiritu solis iustitiæ radijs feruido in florulentum Psalmodię pratium prouolantes.

Sicut fulgidam illam lucem, & fulgurosum iubar sepe nubar. merō superuenientes tenebræ obtegunt. Ita intellectum nostrum quasi in meridie fulgentem, & perspicuum, in confidentia obrepens tenebrosum reddit.

Sicut membrum apud seipsum cibos referuans vicino non communicans, seipsum offendit, & reliquum corpus corrumpit.

Quemadmodum sol lucem præbet corpori. Sic animæ lumen est precatio.

Sicut cæco damnosum est non intueri solē: Sic est & multo grauius dānum Christiano homini nō assidue deprecari.

Non secus ac nauē, & domū ea quæ substrata sunt validam Nauis. reddunt, ac ne soluantur continent: Ita nostram vitam orandi studium continet, & vndique firmā reddit, ad eō vt absque hoc nihil boni contingat ad salutem conducens.

Sicut arbores nō valent fructus producere, nisi bibant humorem radicibus: Sic nec nos pietatis fructibus poterimus esse grauidi, nisi precibus irrigemur.

Prædones. Quemadmodum prædones, & facinorosi conspicientes gladiata militis in caput suum vibrari, resiliunt: Sic maligni spiritus conspicientes communis deprecatione, illico resiliunt.

Assistens regi. Vt quum assistēs terreno regi, omnibus modis molitur, vt plurimam erga illum reuerentiā exhibeat, nō solum specie capitis, sed totius corporis cōpositione, quo per hoc maiorem erga eū illius beneuolentiā conciliet: Sic nos in oratione vndiquaque compositi, præsertim intus.

Si hic qui loquitur cum terreno rege, de his tantū mentionē facit, quæ voluerit libenter audire dominus, multo magis coram omnī domino de salute animæ postulādum, &c.

Timiama Sicut timiama bene confectum delectat hominē odorātem: Ita oratio iusti suauis ante dominum.

Quod venatori cuspis vel gladius, hoc preces homini afflicto: nō tam lupis terribiles gladij, quā dæmonib⁹ preces iustorū. Hominū quos valde exulcerauim⁹, irē qui escūt, si diluculo, meridie, vesp̄ri, apud eos comparemus, & cum eis humili & continua cōsuetudine cōuersemur: magis multo apud Deum si frequens fueris in oratione, licet indignus, dignus tamen eris diūtina familiaritate.

Sicut qui visibili, corruptibili, temporalī regi assistunt, tanquā sint immobiles, terri, non oculos huc illucq; mittentes, sed demissi: Sic assistere regi celorum oportet.

Concha. Margarium. Vt in vilissima concha preciosum latet margaritum: Sub friuola siliqua nobile tegitur granum: Sub arida minutaque tunica, tam miranda feminis vis later: Ita in verbis (vt apparet) syllabā, in syllabis & litterarum apices, ingentia diuinæ sapientiæ mysteria condita sunt. In his inuolucris tegere voluit Deus sapientiam.

Vt gratius est pomum quod tuis manibus ex ipsa decerpseris arbore: Vt dulcior aqua, quam ex ipsa vena subscaten tem hauseris: Vt iucundius vinum quod ex eo deprompseris dolio, in quo primum fuerat conditum: Ita diuinæ literæ, nescio quid habent natiuæ fragrantia, nescio quid spirat suum ac genium, si eo sermone legantur quo scripserunt ij, qui partim è sacro hauserunt ore, partim eiusdem afflati spiritu nobis tradiderunt.

Sicut oculis captus ab omnibus offendi potest facile: Ita Cæcus. superbus quoque dominum nesciens, etiā ab hominibus facile capi potest, vtpote lumine orbatus.

Medici languentes inuidentes, morborum origines inuestigant ante morbos, vt à summo curare incipiant. **Medici.**

¶ **IDEM IN MATTHÆVM**, in cap. 1. Homel. 1.

Sicut egrediētib⁹ Israhelitis de Aegypto, exterminata est Aegyptus: Sic & sancti quum de isto mundo defecerint, caesus est iste mundus.

Sicut vnguentum & in hyeme floridum est, & boni odoris, & homines suo odore delectat, atq; impinguat, quum ex eo vncti fuerint: Sic & iustus & in hyeme tētationis immarcessibilis est, & manet fidelis. **Vnguentū**

Sicut mare si littora sua supergressum fuerit: Ita & homo **Marc.** si transgressus fuerit licentiam maritalem.

Si medicus, qui nullam potestatem habet salutis humanæ, propter solam cōfectionem herbarum, nō erubescit in edici nomen sibi imponere: quanto dignius iste vocatus est saluator, per quem totus mundus saluatus est?

¶ **HOMILIA. 2.** in caput secundum.

Sicut cacumen arborū in excelso positum, etiam si leuis aura flauerit, mouetur: Sic & sublimes homines in culmine dignitatis existētes, etiā leuis nūtij fama cōturbat. Humiles autē sicut in cōualle plerumque in tranquillitate consistunt. **Cacumen**

Quemadmodum certantibus ventis mare concutitur: Sic **Venti.** ventibus aduersantibus sibi populus regni vexatur.

Quemadmodum si quis infundat oleum super ignem ardentem, magis crescit incendium: Sic ardentem zelum Herodis, delusionis opprobrium amplius excitauit. **Oleum.**

Rex quicquid aduersus regnū suū putauerit, totū verum æstimat. Animus eius semper suspectus est, regni zelo repletus. Dum oīa timet, omnia suspicatur, facile credit, quicquid fuerit suspicatus. Sicut vir si zeleat vxorem, aut vxor virū, omnem auditionē turpē credit de illo, etsi non sit auditio digna, & idonea, vt credatur, tamē fidē auditionis zelus cōmendat. **Suspica rex.**

¶ **HOMILIA. 3.** in caput tertium.

Sol appropinquans ad processum, antequam appareat Sol exomittit radios suos, & facit albescere orientem, vt procedens riens.

aurora dici aduentum demonstret. Sic dominus natus in mōdo, antequam appareat, spiritus sui fulgore transmissio illuminat Ioannem, vt præcedens ille, aduentū Saluatoris annuntiet ne forte subito veniens & dicens se esse filium Dei, propter ipsam magnam atq; terribilem iudicationem rei ipsius magis se incred. biliosem ostenderet.

indulgētia Solent reges nato sibi filio indulgētiam in regno suo donare, sed antē transmittunt acerbissimos exactores, qui omne quod inuenierint, exigant, ita vt indulgētia ipsa crudelior esse videatur quam ipsa exactio, vt nihil indulgētię habeat præter nomen, vt lugētes illam homines, & nudi suspiciant. Deus autem & nato sibi filio, volens donare in seculo indulgētiā peccatorum, præmisit quasi exactorem Ioānem exigentem, & dicentem: Facite fructus dignos penitentię.

Quemadmodū magnū iudicē, aut regē aliquē in expeditione venturā, præparatores præcedunt, fordida abluunt, diruta componunt, ne forte indecorum aliquid videns rex delictus abhorreat: Sic & domino nostro ad peregrina loca huius seculi venturi: præcessit Ioannes, qui ab humanis cordibus penitentię scopis peccatorum sordes eijceret,

Rex delictus.

Artificiū.

Sicut omne artificiū corpora visitatione feruatur, & additur: Sic & gratia omnis per exercitationē additur, & per desidiam minoratur.

Alba vestis.

Nix.

Quemadmodum si videris albam vestem, dicis, satis candida vestis est: si vere posueris eam iuxta niuem, incipit tibi fordida apparere, & si verē fordida non est, tamē quoniā ad similitudinem niuis fordida inuenitur: Sic quantum ad comparisonem Ioannis omnis homo videbatur immundus.

Sicut artifex medicus, si viderit agrotātis colorem, intelligit speciem passionis ipsius: Sic & Ioānes mox vt vidit pharisæos venientes ad se, intellexit cogitationes eorum prauas.

Pone Ioannem medicum esse, verbum autem ipsius quasi ferrum medicinale, quo repletæ peccatis cōscientię præciditur, confessionē puta esse impuritatis & spurciatę, quæ intus erat inclusa, baptisimū esse lotionem fordiū egressuram: nun quid facta digestionē impuritatis iā statim sanus factus est?

Lapis.

Lapis quidem durus est ad opus, sed quum factum fuerit opus ex eo, deficere nescit: Sic & gētes cum difficultate qui-

dē crediderunt, tamen credētes permanent in æternū in fine.

Quemadmodū si focum posueris super terrā, cōburit ipsas radices herbarum, & vt in loco illo iam non facil: nascatur herba: Sic & tentationis ignis positus super carnem, comburit radices concupiscentiarum in ea, vt nō facile cōcupiscat.

Sicut pater familiās mittens messorēs, metit festucas de agro, & comportat eas in aream, vt illic trituret & ventilet, & discernat triticum à paleis: Sic & dominus mittens Apostolos, ceterosque doctores, quasi messorēs præcidit omnes gētes de mundo, & in aream Ecclesię congregat.

Sicut granum tritici inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: Sic & homo de impedimentis mundialibus, & de rebus carnalibus quasi in palea inuolutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus.

Sicut plenum granum mox vt leniter percussum fuerit, de palea sua exilit foras: si autem subtile fuerit, tardius egreditur, si vacuum, egreditur nunquam: sed illic conteritur palea sua, & ita cum paleis foras iactatur: Sic omnes homines in rebus carnalibus delectantur, sicut grana in palea.

Sed qui fidelis est, & boni cordis habet medelam, mox vt leniter tribulatus fuerit, negligens quæ sunt carnalia, currit ad Deum. Si autem modicē infidelior fuerit, cum grandi tribulatione vix recedit, & vadit ad Deum. Qui autem infidelis est, & vacuus, quantumuis contritus fuerit, sicut granum vacuum de palea nō egreditur. Sic nec ille de carnalibus rebus & impedimentis mundialibus vnquam egreditur, nec trāsit ad Deum, sed illic in malis constitutus conteritur, vt cum infidelibus quasi cum paleis foras projiciatur.

Sicut triticū primum quidē trituratur, & quum trituratum fuerit, in vno loco iacet cū paleis confusum, postea aut ventiletur, vt quæ fuerāt iam distincta corporibus, separentur & locis. Sic & populus in Ecclesia, aut motibus cōteritur carnalium, animā semper vrgentiū, aut castigationibus corporalibus quasi virgis quibulda, aut conculcationibus iniquorū & superborū, quasi calcibus irrationabiliū iumentorū, vt distingantur fideles ab infidelibus per diuersas cōtritionū species.

Nunquid tu potes, quum sit messis tua in agro, triticum à paleis separare? Et si tentaueris, nec paleas à tritico separas,

Focus.

Granum tritici.

Granum plenum & inane.

Triticum.

& triticum similiter cum paleis perdis: Sic non poterat fieri, vt Deus de Iudæis, aut Gentibus iam electos sine tentatione discerneret, & vocaret.

Palma. Si palma posita nõ sit in stadio, athletã nolentẽ luctari, culpam non potes quasi infirmũ: Incertum enĩ est, vtrũ ideò luctari nõ velit, quia infirmus est, aut quia nõ videt propostã palmã. Quod si palmã viderit, & luctari noluerit, tũc ẽ manifestum, quia propter desidiam suã noluerit luctari: Sic & Gẽtilis qui resurrectionis præmia nescit, nec futurum esse iudiciũ credit, nõ potest cognosci, vtrũ ideò nõ faciat iustitiã quia non amat iustitiam, aut quia nullam mercedẽ speret de ea: Si vero factus fuerit Christianus, & cognouerit futurum esse iudicium, tunc peccans manifestum est ideò peccare, quia non amat, quod est bonum.

Triticum. Nunquid tu reprehenderis, quando à tritico paleas separas, & ita recondis: Nec enim ratio est, vt cum tritico reponas & paleas, quia nec sunt necessariae tibi ad vsum. Et quomodo Deum culpemus, qui à fidelibus separat infideles, qui non proficiunt ad gloriam eius?

Paleæ. Sicut quando permodica aura est, non permundatur tota tritici massa, sed leuiore quædam paleæ modica aura iactantur, grauiore autem remanent, similiter remanent & vacua grana. Necessè est ergo, vt maior expectetur ventus, vt & grauiore paleæ, & vacua grana iactentur: Sic & quando modica est tentatio, illi proijciuntur de Ecclesia, qui multum sunt infideles. Ideò necessaria est tentatio maior, vt omnes infideles plenius expellatur, vt perpurgetur Ecclesia.

¶ HOMELIA quarta, in caput quartum.

Lucifer. Sicut quum præcessent Lucifer, lux non expectat occasum Luciferi, vt ita procedat, sed adhuc eo ascendente egreditur, & suo lumine obscurat illius cadorẽ: Sic & Ioanne prædicante ante CHRISTVM, CHRISTVS non expectauit, vt cursum suum Ioannes impleret, & sic ipse veniret ad medium, sed eo adhuc docente apparuit, vt per comparationem doctrinæ suæ, vel operis prædicationem Ioannis, faceret non videri iustitiam.

Diues. Quis diues a paupere diuitias quærit? Magis autem pauper. **Pauper.** per a diuite diuitias quærit? Omne bonum de cælo descen-

dit in terram, non de terra ascendit in cælum.

Sicut dux contra tyrãntum deputatus ad bellum, mox vt signum expeditionis & profectiois acceperit, festinat exire. sciens, quia tarditas est perditio prouinciæ. Nã tyrannus sciens aduersus se principem deputatũ, & si leuius adurus fuerat, crudelius agit: Sic & CHRISTVS, ex quo baptisimatis signum accepit, festinabat accipere spiritum sanctũ, quasi arma cœlestia, & exire: sciens quia tarditas eius interitus erat mundi: Nam diabolus audito, quod filius DEI descenderat in hunc mundum, aduersus ipsum vehementer festinabat omnium hominum corda in peccatis, & infidelitate concludere putans se tantum posse perdere, quantum non posset CHRISTVS saluare.

Si quærat homo ab imperatore aliquod beneficiũ dignitatis, & ipse non habet tantummodo fiduciã petendi, neque amicitia impetrandi, vadit ad fratrem imperatoris, aut ad amicum charissimũ, vt intercedat ad illũ. Sic dicit illi imperator. Ecce ego hoc beneficiũ non illi do, sed tibi, hoc est, propter te illi do. Nam non illi donatur, cui datur, sed illi propter quẽ datur: Sic & hic dicit, Et aperti sunt, id est, propter CHRISTVM nobis cœli sunt aperti.

Sicut in cælo celatur DEVS, sic in scripturis absconditur Et sicut hoc cœlum corporale omnes homines vident, nõ autem aspiciunt DEVM inhabitantem in eo: Sic & scripturas diuinas omnes quidem homines legunt, non tamen omnes intelligunt Deum veritatis positum in scripturis, nisi qui fuerit sic baptizatus, vt accipiat spiritum sanctum.

¶ HOMILIA v. in caput IIII.

Quemadmodum si magister militum videat dominantem tyrannum, & det consilium regi, dicens: Exi obuiã illi, qui tota perit prouincia: nam fortior est tua fama, quàm mea virtus. Et ecce rex à magistro militum ducitur, & tamen non est minor eo qui ducit. Ita IESVS ductus est à spiritu in desertum, &c.

Sicut aurum & argentum combustum in fornace sordibus colatur: Sic homo in fornace tentationis missus, depositis peccatis sanctificatur.

Vt athleta ante certamen vngitur, vt luctetur: Sic & ho-

**Beneficiũ
ambiens.**

Cœli aperti.

mo spiritualiter ideo oleo chrysmatis iungitur, vt cōtra diabolū quasi spiritualis athleta luctetur.

Quemadmodum si laterem aqua laues, nunquā mundetur, sed potius commoto luto, amplius sordidetur: Ita fieri non potest, vt depositis sordibus emundetur, qui totus est sordidus.

Malus. Sicut difficile aliquē suspicatur malum, qui ipse est bonus: Ita difficile, aliquē suspicatur bonū, qui ipse est malus.

**Stelle aspe-
ctus.**

Si nauatē vnam stellam aspicientes, non dicam ad vnam quamq; prouinciā, vel insulam, sed ad vnamquamq; ciuitatē, & ad singula loca quæ petunt, sine aliquo errore, aut deuagatione dirigunt cursum: Quātō magis diabolus, qui princeps aëris constitutus, totam terram non solum sciebat, sed etiam videbat, poterat Christo ergo singula loca digito demonstrare, & vnusquisq; regni honores & statum verbis exponere?

**HOMILIA VI. IN
caput quartum.**

Bestia natura ferocens. Sicut bestia, quamuis sit naturaliter sæua, tamen si excitata non fuerit, non se facile super hominē iactat: Si autē homine occiso, vel aliqua bestia, sanguinis acceperit gustū, iam si viderit hominem, sine mora aliqua irruit super eum: Sic & Herodes, cūsi proposito erat iniquus, tamen postquam propter correptionem adulteriū est exasperatus, opus pessimum ausus est facere, & Ioannem recludere in carcerem, seipso iniquior, & audacior quidem fuerat semetipso factus, cum omnibus Iudæis in mortem Ioannis consentientibus.

Agnitio dei & christi.

Sicut qui viuunt in agnitione Dei & CHRISTI, quāuis agnitio ipsa sit vita, tamen donec sunt in seculo isto, nō sunt in vera vita, sed in vmbra vitæ, quoniam per fidem ambulant & non per speciem: & per speculum in enigmate vident, nō facie ad faciem: Sic qui in erroribus idolorum viuunt, licet ipse error sit mors, tamen nondum sunt in vera morte, sed in vmbra mortis, donec in isto seculo sunt,

Lux simul vna cū lucifero ostens. Quemadmodum si in vno tempore lux cū lucifero oriatur, gratia luciferi celat: Ita si viuo Ioanne prædicare cœpisset CHRISTVS, sine dubio vilem fecisset Ioannem & inuenta fuisset prædicatio eius superflua, quantum ad istius doctrinam.

HOMILIA VII. in caput quartum.

Sicut artifex si viderit gemmas pretiosas, & non dolatas, eligit illas, non quod sint, sed quod fieri possint: habens enim sciētiā artis, bonum in cōpositū nō contemnit: Sic & dominus videns Apostolos, nō opera eorū eligit, sed corda, nec quasi Apostolos eligit eos, sed quia Apostoli poterāt fieri.

Sicut qui retia iactat in aquam, nescit quos pisces comprehensurus est, sed quos Deus illi transmiserit, illi intrant in retia. Sed & doctor quando diuini sermonis retia super populum iactat, nescit qui sunt accessuri ad Deum, sed quoscunq; Deus excitauerit, illi adherent doctrinæ.

Sicut pisces fortiores semper deuorant infirmiores: Ita diabolus cum delectatione compellit homines in mala opera, vt alterutrum se comedant.

Quomodo inter cœlum & terram aër medius constitutus separat creaturam vtriusq;, vt ostendat quia inter cœlestia & terrena nulla potest esse commixtio: Ita nec inter spiritualia & carnalia, vlla esse coniunctio potest.

Sicut in corporali edificio lapis ad lapidē cemento mediante constringitur: Sic in edificio Ecclesiæ Christianus ad leedificiū Christianum mediante charitate connectitur.

HOMILIA VIII. in caput III.

Omnis rex pugnaturus contra aduersarium regem, prius congregat exercitum, & sic vadit ad pugnam: Sic & dominus contra diabolū pugnaturus, prius congregauit Apostolos & sic cœpit per totam Galilæam prædicare.

Rex quidem terrenus congregat exercitum, vt illorum laboribus ipse gloriam consequatur: CHRISTVS verò congregauit Apostolos, non vt illorum laboribus ipse gloriam consequatur, sed vt suo labore ipsis victoriam præsteret.

Quemadmodū paterfamilias studiosus, scit in domo sua, quid vnusquisq; necessarium habet: Ita & sacerdos singulorū morēs & actus, & conuersationē debet discere: vt quale quibusq; medicamentum necessariū fuerit, subministret, cui cōsolatio: cōsolationem, cui increpatio: increpationem.

Sicut infirmus, qui ipse venit ad medicum, ex parte iam sanus est: Sic & ipse peccator, qui venit ad sacerdotem, &

Gemæ pretiosæ.

Corporali edificio.

Coacti exercitus.

Paterfamilias.

Infirmus.

doctrinæ aut poenitentiaë medicinam quaerit, ex parte iam iustus est.

Sicut gladius carnes præcidit: Sic & sermo diuinus concupiscentias carnales.

Sicut medicina languenti corpori: Sic verbum Dei prodest animæ ægrotanti.

Novitius
medicus
estimator.

Sicut novitius medicus intrans in ciuitatem, & volens ostentationem dare artificij sui, omnes venientes ad se curat, & non tantum curat de mercede accipienda, quam de opinione sua commendanda: Quum autem manifeste fuerit fama eius bona, tunc secundum laborem suum incipit exigere & mercedem: Sic & dominus incipiens prædicare, non secundum iudicium quosdam, sed omnes indifferenter sanabat. Postquam verò omnis Iudæa cognouit, beneficia sanitatum digno pretio fidei vendidabat.

¶ HOMILIA .X. in caput quintum.

Artifex.
Carpentarius.
Agricola.
Equus.

Omnis artifex secundum professionem suam opportunitatem operis videns, gaudet. Carpentarius, si viderit arborem bonam, concupiscit præscindere eam ad opus artificij sui: Agricola si viderit terram pinguem, desiderat eam arare. Et quid dico de rationabilibus hominibus? ipse irrationalis equus de stabulo exiliens, si viderit campos patentes, rapit frenum, & excitatur ad cursum: Sic & dominus videns magnam congregationem populi, excitatus est ad docendum: Sic & omnis sacerdos, si viderit Ecclesiam plenam, gaudet animus eius, & delectatur ut doceat.

Sicut zizaniam nunquam sunt minus in agro: Sic non sunt minus irritatores in mundo.

Sicut ignis de modica scintilla magnum conflat incendium: Ita & sermo malus de leui occasione magnam succendit inimicitiam.

Si miles periculum belli sustinet, dum sperat victoriae prædam. Quanto magis vos opprobria mundi non debetis timere, qui regni cœlestis præmium expectatis?

¶ HOMILIA .X. in caput quintum.

Oculus.

Sicut oculus, quanto mundior fuerit, tanto longius videt: Sic & anima, quanto mundior fuerit à solitudine mundi, tanto amplius Deo proximior est.

Sicut de turribus iacula contra omnes hostes iactantur: Sic de Prophetis libris contra vanas gentilium fabulas, & contra infanas hæreticorum disputationes, salutaria veritatis proponuntur exempla.

Sicut in modio si volueris reponere, necesse est, ut cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa: Sic homini carnali, & mundiali, & vacuo, si dixeris quod est Dei, non illud tenet in superiore parte mentis suæ, aut cordis, nec portat illud in ore, sed confectum cadet de mente eius, & condet deorsum in terrena, & tenebrosa, ut nec illi proficit, nec alijs.

Vir sapiens verbu suu, quod dixerit, non relinquit vacuu & quo verba diuina sine exitu vacua poterunt remanere?

¶ HOMILIA XI. in caput quintum.

Quicquid non est lumen, tenebra est: Sic & quicquid bonum non est, malum est.

Aut bonu
aut malu.

¶ HOMILIA XII. in v.

Qui facit consuetudinem frequenter manu sua percutere, necesse est, ut aliquando & iniuste percutiat: Sic qui facit consuetudinem iurare in rebus idoneis, frequenter & in rebus superfluis etiam nolens, consuetudine trahente, periurat.

Nunquid qui ignem portat, unde conflatur incendiu, alienus est ab illo incendio? Aut qui gladium porrigit, unde homicidium committitur, nonne est socius homicidij illius? Sic & qui occasionem periurij præstat, collega fit periurij eius.

Quemadmodum si ignem cum igne coniungas, maior flamma succenditur? Ita iracundia per iracundiam non competitur, sed amplius irritatur.

Sicut Ioseph dimisit pallium in manu meretricis, & fugit cum meliore pallio castitatis: Ita & tu projice pallium in manus calumniatoris, & fuge cum meliore velamento iustitiæ, ne forte dum vis vendicare vestem corporis, pretiosissimum animæ vestimentum perdas.

Sicut vltimus in fructuosa dat humorem viti, ut vitis pro se, vltimus & pro vltimo proferat fructum: Ita tu res proficiant ad pauperis sustentationem in hoc seculo, ut & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo.

Sicut qui ab aspide percutitur, quasi delectatus vadit in somnum, & sic per suauitatem soporis moritur: Sic & qui ac-

cipit sub vſuris, pro tempore delectatur, quaſi qui beneficiū accipit, & ſic per ſuauitatem beneficii non ſentit, quomodo captiuus efficitur.

Aspidis ve-
nenum.

Sicut venenum aspidis latenter per omnia membra diſcurrit, & corrumpit: Sic vſura per totas facultates eius diſcurrit, & conuertit eas in debitum.

Fermentū.

Sicut fermentū modicū, quod mittitur in multā farinā, totam conſperſionē corrūpit, & trahit illā & facit illam totam fermentum: Sic quum vſura in domum alicuius intrauerit, totam ſubſtantiam eius ad ſe trahit, & conuertit in debitum.

¶ HOMILIA XIII. in caput v.

Corpora-
lis motus.
Aque ſuaua

Quando quis corporalibus quidem motibus excitatur, voluntas autem illius non inclinatur, vt faciat opus, quod facere inſtigatur, ſed ſtabili propoſito continentia, & ratione iuſtitia irrationabiles motus corporis frangit: & ſi corpore concupiſcit, anima eius non concupiuit: ſi autem conſenſerit explere quod cogitat, tunc verē dicitur animo concupiſcere: Sic & caro inimicum ſuum diligere non poteſt, quemadmodum nec poſſibile, vt iniuriam non ſentiat ſibi illatam. Anima autem inimicum diligere poteſt, quia dilectio, vel odium carnis in ſenſu eſt, anima autem in intellectu.

Filij carna-
les.

Filij carnales ſimulantur carnalibus patribus in facie, aut in loquela, aut in riſu, aut in aliquo corporis ſigno: Filij autē ſpirituales in ſanctitate.

Filij quidem carnales & ſi ſimiles fuerint patribus, laudem nullam merentur: & ſi diſſimiles, nullā vituperationem: quia non eſt in poteſtate hominis, qualem accipiat corporis qualitatem. Filij autem Dei, ſi quidem Deo ſimiles fuerint, laudandi ſunt: ſi autem diſſimiles, nimis vituperandi, quia in poteſtate vniuſcujuſque eſt meſura faciendæ iuſtitia.

¶ HOMILIA XIII. in caput vi.

¶ Sicut in loco mundo & ſpecioſo, ſi modica ſordes fuerit, de logē apparet: ſi autem ipſe locus ſordidus fuerit, quantum ſtercoris iaceat ibi non apparet: nec enim poteſt requiri ſi eſt aliquid ſtercoris, vbi totum eſt ſtercus.

Cādida &
nigra ve-
ſtis.

Et quemadmodum in candida veſte macula citō apparet, nigra autem veſtis, & ſi tota ſordidata fuerit, non citō apparet: Sic & cordi mūdo ſi ſurreptio inimici ſucceſſerit, mox

cor ſuum rectus homo diſcernit, quia à ſpīritu alieno pulſatur: ſi autem cor fuerit iniquitatibus plenum, ſuggeſtionem diaboli in ſe facile non intelligit.

Sicut incenſa lampas abſcondi non poteſt: Sic nec opus iuſtitia poteſt celari.

Incenſa lā
pas.

Omnis homo, qui aliquod op^o facit, cuius cauſa facit id quod facit, in corde ſuo illius aſpicit & perſonam. Ecce facis epiſtolam, vt aliquem ſalutes amicum, quamdiu ſcribis, ſemper in corde tuo vides illius perſonam amici, propter quem ſcribis epiſtolam. Item arteſt tenens opus in manu, ſemper eum præ oculis ſuis habet, qui ei opus commiſit faciendum, dum cogitat quomodo illud facere mandauit: Sic & qui propter Deum eleemoſynam facit, neminem videt in corde ſuo, niſi perſonam Dei tantummodo, propter quem facit.

Arteſt.

Sicut vbiſcūq; fuerit triticū, neceſſe eſt vt iueniatur illic & zī Triticum zania: Sic vbiſcūq; fuerit bonū dei, illic erit & ſcādalū inimici

Quemadmodum mercenarius malus, qui intra tempus Mercena- locationis ſitæ comedit omnes mercedes, quum autem tem- riuſ. pore completo receſſerit, nudus egreditur: Sic & homo, qui propter homines facit bonum, vacuus vadit ad Deum.

Sicut thymiana bene cōfectum, delectat hominem odo- Thymia- rantem: Sic oratio iuſti ſuauiſ eſt ante Deum. ma.

¶ HOMILIA XIII. in caput vi.

Sicut nec terra ſine ſemine, nec ſemen ſine terra fructiſ- Terra. ſcat: Sic nec homo ſine Deo, nec Deus ſine homine iuſtitiam men. operatur in homine.

¶ HOMILIA XV. in caput vi.

Sicut oleum accendit lumen lucernæ: Ita & bona opera Oſennū hī excitant fidem cordis, & dant confidentiam animæ. cernæ.

Sicut nec miles ſine armis eſt aliquid, nec arma ſine mili- Miles. te: Sic nec oratio ſine ieiunio, nec ieiunium ſine oratione.

Quemadmodum ſi quis homo in os ſuum aliquid dulce dimittat cum amaro permixtum, dulcedo illa non dat ſuum ſiporem: Ita qui mala nō dimittit, & bona ſuſcipit, bonorum ſuorum gratiam perdit.

Sicut in conſpectu hominum gratioſa facta eſt facies pul- Pulchra ſa chra: ſic in oculis Dei ſpecioſa eſt conſcientia munda. cics.

Sicut qui grates oculos habet ſi ponas eum in aliquo ob-

Graues oculos habens. scuro, tenebrosoque loco, melius videt: si autem ponas eum in sole, nihil videt, quia oculus eius non soffert solis candore: Sic homo mundialis, qui oculum, id est, mentem terrenis desiderijs sordidam habet, & turbulentam, si ponas eum in rebus mundialibus, sapit & astutus est: si autem trahas eum ad res spirituales, tenebrefcit, ac nihil sapit, quia mens illius desiderijs corrupta terrenis, iustitiae bonum non sentit.

¶ HOMILIA XVII. in caput VII.

Mésura superflua, cō maior est, q̄ bona & iusta: Sic perfectior est ille, qui nec iudicat, q̄ ille qui iudicat & non condemnat: & ille qui iudicat, & non condemnat, melior est illo, qui condemnat & dimittit.

Medice curam in manu: nec suam: si velit alios curare, & ipse debilis sit, quasi testimonium imperitiae suae portat in corpore suo propriam passionem: Quomodo doctōri sit opprobrium, alios velle eruere à peccato, & ipsum in maioribus esse peccatis, dum possit amplius seipsum eruere à peccatis, quam alios?

Canibus sanctū dās & porcis margaritas. Sicut si canibus dederis sanctum, aut porcis margaritas, nec sanctum canes sanctificat, nec margaritae nutriunt porcos sed e contra canes coinquinant sanctum, & porci margaritas sordidant, vel confringunt: Sic si hominibus caninos, vel porcinos mores habetibus sanctum dederis, aut mysteria secreta tradideris, nec sanctum illos sanctificat, nec mysteria veritatis illos illuminat: sed e contra ipsi sanctum coinquinant, & mysteria veritatis blasphemant.

Margaritae Sicut margaritae inclusae cochleis positae sunt in profundū maris: Sic & diuina mysteria in verbis inclusa, posita sunt in tuis in altitudine sensus scripturarum sacrarum.

E profundo eruta margarita. Sicut non omnis potest se mergere, & de profundo tollere margaritas, nisi artifex qui habet vsum rei illius: Sic non omnis homo potest descendere in altitudinem sensuū, & inuenire mysteriorum absconditas margaritas, nisi vir spiritnalis, qui habet exercitationem spiritualium narrationum Dei.

¶ HOMELIA XVIII. in caput VII.

Pugna. Sicut in bello non omnis qui pugnat, vincit, nemo tamen vincere potest, nisi pugnaverit: Sic non oēs qui stident, & legunt, acquirunt scientiam spiritualem, nemo tamen ac-

quirere potest, nisi aut qui studiosus fuerit ad legendum, aut assiduus ad audiendum.

Sicut qui pulsat ostiū, nō tantū voce clamat, sed manu: Sic Pulsans qui bona opera facit, quasi manu pulsat Deū operib⁹ bonis. ostium.

Vt quum operaris vineam, colligis fructus eius, & dele- Cultura status in eis melius operaris. Vides quia ipsa se colit fructificando tibi dum colitur? Sic qui opus peccati ex equitur, ipsum quū peccati sit spiritus immūdus, operatur in eo delectationē peccati, vt dum delectatur circa peccatū, amplius peccet.

Sicut qui peccat, dū peccat, magis atq; magis tenebrefcit: Peccati mens eius, & à luce veritatis recedit: Sic & qui iustitiam operatur, dum operatur, magis atq; magis clarescit mens ipsius, & ad notitiam sapientiae maioris ascendit.

Sicut res aliqua sine odore potest esse, odor autem sine re Odor, aliqua esse nō potest: Sic opus sine oratione aliquid est, oratio autem sine opere bono nihil est, etsi oras, nō ex fide oras.

Sicut lucerna non quidem ex oleo accenditur, sed per Lucerna. oleum nutritur: Sic fides non quidem ex opere nascitur, sed Oleum. per opera enutritur.

Sicut ad comparisonem niuis & solis, omne mundum Nix, Sol. sordidum videtur, & omne lucidum obscurum: Ita quantum ad comparisonem Dei, qui solus singulariter est bonus, omnes homines mali videntur.

Quemadmodum innumerabiles rami in vna radice: Ita Rami. quaecūq; lex & prophetae sparsim in omnib. preceperūt scri- Radix. pturis, in hoc cōpendioso comprehendūtur mādato: Omnia quaecunq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite eis.

Quemadmodum quum via ducit ad portā, nisi quis ambulauerit per viam, non potest peruenire ad portam: Sic & Porta. qui iustitia faciunt, ipsi soli possunt cognoscere CHRISTVM, & intrare per ipsum.

Sicut qui audit, quia mel dulce est, nec gustat de illo, non Mel dulce. men quidem mellis cognoscit, gratiam autem eius naturae ignorat: Sic & qui audit, quia CHRISTVS filius Dei est, iustitia autem eius non fuerit vsum, tantūmodō nomen CHRISTI cognoscit, gratiam autem naturae eius ignorat.

¶ HOMILIA XIX. in caput VII.

Quoniam & simia hominis habet membra, & per omnia simia.

hominem imitatur, nunquid propterea dicenda est homo?
Sic & heresis omnia ecclesiae habet, & imitatur mysteria, sed non sunt ecclesiae.

Lupus. Si quis lupum conperiat pelle ouina, quomodo cognoscer illum, nisi aut per vocem, aut per actum? Ovis inclinata deorsum balat, lupus in aëra conuertit caput suum contra caelum, & sic ululat. Qui ergo secundum Deum vocem humilitatis & confessionis emitit, ovis est, qui verò aduersus veritatem turpiter blasphemij ululat contra Deum, lupus est.

Botrus. Sicut botrus multa in se grana ligno mediante suspendit. Sic & CHRYSOSTVS multos sibi fideles per lignum crucis tenet adiunctos.

**Arbor. Spi-
nae.** Sub arbore bona & bestiae & animalia requiescunt, sub spinis autem nullum animal requiescere potest, nisi tantummodo serpentes: Si iuxta fidelem hominem & boni & mali homines pacem habere, ac se capere possunt: iuxta autem infideles homines nemo pacem potest habere, neque requiescere in eis: nisi tantummodo serpentes, id est, daemones, qui cubilia habent in pectoribus eorum.

**Arbores
frugiferae
ac steriles.** Sicut in horto sunt multae arbores fructum inutilem facientes: in syluis autem non inuenitur bonum faciens: Si autem faciunt, aut insipidum faciunt, aut acerbū: Sic in ecclesia, quae hortus est Christi, multi sunt boni. In ecclesijs autē haeresum quae sunt syluae desertae, nemo est bonus: quia etsi aliquis est bonus, propter homines est bonus, & non propter Deum.

Radix. Sicut nihil potest sine radice nasci. Sic nihil potest fieri sine causa:

Agon. Vt agonem nemo suscipit sic periculosum, unde nullam sperat palmam: Ita nec infidelis facit bonum, nullam spem retributionis praeculis habens.

**Sunt quos
nō verē
cognoscit
Deus.** Sicut omnes homines naturaliter cognoscunt Deū, non autē videntur verē cognoscere: quia non dignē colunt, sicut seruū dominum, sicut factura factorem: Sic & Deus naturaliter cōs cognoscit, sed nō eos videtur verē cognoscere, quia non eos diligit, quasi factor facturā, quasi dñs proprios seruos.

¶ HOMILIA XX. in caput VII.

Pluuia. Sicut pluuia irrigat terram, vt fructum proferat: Sic doctrina hominem irrigat, vt iustitiam operetur.

Sicut nubes baiulant pluuiam, & effundunt eā super terram. Ita & prophetae, & apostoli accipiunt verba à Deo, & effundunt super rationabilem terram.

Sicut non est possibile, vt ex sola pluuia fructificet terra, nisi flauerit super eam ventus: Sic non est possibile vt sola doctrina corrigat hominem, nisi cooperatus fuerit spiritus sanctus in corde ipsius.

Sicut grana arenae non conueniunt in vnum, neque adherent adinucem, sed semper sunt separata: Sic verba quae audiuntur, & non conuertuntur in vnam iustitiae massam per opus, separata sunt, & dispersa.

Sicut domus quae habet validum fundamentum, si pars aliqua parietis, vel tecti ceciderit, ruina eius magna non erit, quia potest fieri, vt iterum reparetur. Si autem fundamentum eius casum fuerit passum, tunc est ruina eius magna, quia tota venit deorsum: Sic & Christianus si aut fornicatus fuerit, aut adulteratus, aut homicidium fecerit, cecidit quidem, tamen ruina eius magna non est, quia poenitentia iterum potest surgere, sicut David. Si autem de fundamento fidei aliquid fuerit passum, id est, si prauaricatus fuerit, & ad gentiles, aut haereticos transferit, tunc est ruina eius magna, quia totus funditus ruit.

¶ HOMILIA XXI. in caput VIII.

Vt nemo bonarum rerum potest sentire saporem, quantum diu delectatur in malis: Sic etsi quispiam spiritualem doctrinam audit, non intelligit, quia sensus eius carnalium vitiorum lepra corruptus est.

Omnes medici pecunijs: Deus autē sola oratione placatur. Medici.

¶ HOMILIA XXIII. in caput X.

Sicut hō sine armis nō potest aliquid facere contra hostem: Ita diabolus sine homine non valet aliquid contra hostes. Arma.

¶ HOMILIA XXV. in caput X.

Sicut nullus est locus, vbi non appareat sol, aut nō sentiat calor eius: Sic nullus erit locus vbi non agnoscatur CHRYSOSTVS, aut non intelligatur diuinitas eius. Sol.

Quemadmodum si princeps aliquis imperatoris, videns ciuitatem Romanam ab hostibus expugnari, quum possit liberare eam, & neglexit defendere, ipse videbitur tradidisse.

se, quam potuisset liberare, si voluisset: Ita & tu videns veritatem ab impijs expugnari, quum eam potuisses defendere, si loqui voluisses, tacens expugnasti, per hoc ipsum, quod compassus es expugnari.

Furibūdus Vestimentum. Sicut vestimentū super homines positum, si quis furibūdus scindat, illatorē quidē iniurię sentit homo, damnū autem non patitur in natura: Sic corpus super animam positū si occidatur ab impijs, anima quidem occisionis eius sentit dolorem, damnū autem suę naturę non patitur.

Vngues. Sicut vngues quum summitatem vestiunt digitorū, quādiu præcitantur, dolorem faciunt corpori, quum verò præcisæ fuerint, nullus sensus corporis inuenitur in eis, sed ex ipsa natura altere nouę procedunt, vt nullum videatur natura sustinuisse dispendium: Sic corpus donec cæditur, sentit anima: quum autem occisum fuerit, nullus sensus, aut dolor animę inuenitur in corpore illo, sed iterū super animā in tempore opportuno gloriosus illud retet et corpus, vt nullū detrimentum videatur anima perpeffa, sed augmentata.

Bos aut equus vsu rarius sacceptus. Si mutō accipis vtputā bouem, vel equum, nōnne affidūe operaris opus tuum in eum? Dicis enim apud te: Hodie, aut cras tollendus est à me, quia non est meus: Etiā tu in corpore corruptibili natus, quare non ad vtilitatem animę tuę vteris temporali corpore tuo, sciens quia post modicum tollendum est à te, quia non est tuum.

Passeres. Sicut Dei voluntas est, vt passeres comprehendantur, & ad vsū hominum procedant, quia ad hoc creati sunt: Sic voluntas Dei est, vt homo, qui sine lege vixit, sine lege, & peccat, & qui Deum non aspexit, non aspiciat illum Deus.

¶ HOMILIA XXVII. in caput. XI.

Frugi seruus. Sicut seruus postquā commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem domini sui apparere: Sic & Ioannes commissæ prædicationis mysterio consummato, latibatur ad Deum transire.

Prouidus pater. Quemadmodum prouidus pater moriens, filios suos cōsignat fidei tutori: Ita Ioannes sciens se iam in exitu constitutum, volebat discipulos suos CHRISTO adiungere.

Pater moriens. Sicut pater moriens, si viderit filios suos bonis moribus ornatos, & omni sapientia perfectos, quasi securus moritur,

nihil de cæterō timens de illis: Sic & Ioannes volebat discipulos suos perfectos videre in CHRISTO, vt iucundius moreretur.

Sicut homo malignus, si viderit aliquem orphanum habere substantiam paternam, ducit eum frequenter ad prandium, donat illi interdum aliquod speciosum vestimentum, loquitur illi dulces sermones, donec tollat facultates ei⁹: Sic & diabolus videns hominem habentem in se thesaurū celestem, id est, animam immortalem à Deo creatam, sapientiā celestem in arca terrena positam, ideo ostendit illi aurum & argentum, & concupiscibilia ornamenta, ostendit illi vestes pretiosas, & delitiosos cibos, & gloriosos honores, vt per hoc subiuigans cum voluptatibus suis, auferat salutem anime eius, & corrumpat gratiam cordis ipsius.

Vt multæ quidem stellæ ante lucem præcedunt nuntiantes lucis aduentum, nulla tamen earum luciferi nomen habere meruit, nisi vna, quæ cum ipsa luce procedit: Sic omnes prophete ante faciem CHRISTI præcedunt, nuntiantes aduentum eius, solus autem Ioannes præcursor est appellatus: quia non solum aduentum eius annunciat, sed ipsum illum digito suo ostendit.

¶ HOMILIA XXVIII. in caput. XI.

Sicut qui in nauigabilem Oceanum nauigare se vsurpat, In nauigandum non potest eum transire, necesse est vt per eadem viam reuertatur, vnde ingressus est: Sic & antiqui philosophi & oratores de Dei natura quærere contententes, victi sunt ingenio, defecerunt sermone, in vltimo nihil se amplius inuenire potuisse confessi, nisi quia Deus incognoscibilis.

Vt si ante te videris aliquē ponderis fascem, siquidē cōtendisti cum tollere super te, & nō potes, laboras: si autē nec tentas, nullū sentis laborē de pondere: Ita qui festinat ad implere iustitiam, & non præualeat, is demum laborat. Qui autem non vult facere iustitiam, ille non laborat sub pondere legis.

Sicut qui iugum suscipiunt CHRISTI, CHRISTVS IUGŪ CHRIS- tos delectat in spiritu, ne fatigentur in bonis operibus: Sicut & qui iugum suscipiunt diaboli, diabolus eos delectat, & decipit, ne discedant à malo impij vsque ad mortem suam.

Pondus terrestriū dominorum atterit paulatim vires mi- Pondus.

nistrantiū: Pondus autem CHRISTI magis adiuvat bair
lantern, quia non nos portamus gratiam, sed gratia nos.

¶ HOMILIA XXIX. in caput XXI.

Aurora.
Obscuri-
tas. Ut ante lucem aurora exit, ante noctem autem obscuri-
tas: Ita in aduentu CHRISTI ante illum propheta, & cū
illo apostoli in spiritu sancto faciebant virtutes. In aduentu
vero Antichristi pseudochristiani, & ante illum, & cum illo
in spiritu maligno facient virtutes.

¶ HOMILIA XXX. in caput XII.

Fabricitan-
tes. Quantumvis biberint fabricitantes, calore totum cōsum-
mante, quod biberint, semper adhuc sitiūt: Ita & maligni ho-
mines, quicquid boni viderint, aut audierint, infidelitate to-
tum consummante quod vident, & audiunt, semper vacui
sunt, tanquā qui nihil viderint, aut audierint.

Nequicū-
ingrata re-
centens. Ut si quis exponat tibi res quas non libenter audis, si to-
die audieris, nihil eorum retines, quæ audiisti: Aut ambu-
lans in via, si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quā-
uis omnes videas transeuntes, tamen neminē vides: Sic & Iu-
dæi frequenter signa videntes, adhuc signum petebant, quia
hoc videbant, quod videre volebant.

Meretrix
vxor. Sicut meretrix vxor virum suum se fingit amare, verè au-
tem amat adulterum, & in facie istius quidem est, in corde
autem alterius: Sic & Iudæi videbantur esse Dei cultores:
erant autem diaboli amatores.

Septē virtu-
tū species. Sicut ex parte Dei, quamuis plures sint spiritus virtutum
tamen septem dicuntur, quia ex illis septem omnes species
virtutum procedunt, quos spiritus enumerat Esaias, & Salo-
mon signat dicens: Sapientia edificauit sibi domum, & sub-
didit columnas septem: Sic ex parte diaboli quamuis multi
sint spiritus vitiorum, tamen septem dicuntur, quoniam ex il-
lis principalibus vitijs, vitia vniuersa nascuntur.

¶ HOMILIA XXXI. in caput XIII.

Viator. Sicut viator in via nihil sollicitus est, nisi quod necessariū
habet ad vsum: Ita & homo in hoc transitu mundi, nihil de-
bet esse sollicitus, nisi quod opus habet ad vsum.

Acetum.
Mel. Sicut qui in magno vase acetū modicam guttā mellis im-
miscet, etiam mel perdit, & acerbitas acetū non mutatur: Sic
homini in hac malorū multitudine cōstituto, si colloquatur

fueris iustitiæ verbum, & verbum perdis, & ille non tempe-
ratur in concupiscentia mundalium rerum.

Si ostendis leoni viridem herbam, aut campum bene flo-
rentem, non excitas eum in concupiscentia, quia non habet
hoc in natura, vt herbas manducet: & e contra si ostēdas boui
carnes, non concupiscit, quia non bouis natura est, vt mandu-
cet carnem: Sic & homini mūdiali si de bono cœlesti loqua-
ris, non excitatur in concupiscentia boni.

Quemadmodum si pluuia super lapidem cadat, desuper
quidem sudat, ab intus autem ficcus est, quia non descendit
humor in eum: Sic & homini mundiali quādo loqueris ver-
bum Dei, tantūmodò sonus verbi desuper percutit aures eius
carnales, in cor autem eius nihil descendit.

Vt ille latro culpandus, qui parietem perforat, in secreta
domus parte ingreditur: qui autem inuenit foris expositum
& proiectum, quomodo quasi latro culpatur? Sic & diabo-
lus si poterat introire in secreta pectoris tui, vt a te nolente
raperet verbum Dei, bene culparet: nunc autem quod a
te neglectum est, & contemptum, hoc ille diripit.

Vt qui ad bellum transmittitur, ad gloriam paratur: Ita
cui tentatio imponitur, correctio ostenditur ei.

Sicut paterfamilias multa mancipia habēs, omnibus qui-
dem mediocrem vestem dat, mediocrem annonam dat, pro
debito dominij sui, quia nec pōt esse seruus eius, nisi ab illo
vestitus fuerit, & nutritus: quibusdam autē fidelioribus circa
se, dat meliorem vestē, & delicatorem annonā, non propter
debitū dominij sui, sed propter bonos mores eorū: Sic & do-
minus generalem gratiam, id est, intellectū boni & mali om-
nibus dat pro necessitate nature, quia nec videmur esse homi-
nes ad imaginem Dei creati, nisi habuerimus diuinū intelle-
ctum: Dignioribus autem dat specialem gratiam, vt putā cō-
gnoscendi mysteria, non pro necessitate nature, sed pro re-
muneratione bonæ voluntatis, aut bonorum operum.

Sicut homo, cuius oculi iniquitatem vident, non æquita-
tem, quantum ad Deum, vidēs, cæcus dicitur esse: & sicut pec-
catis viuens mortuus dicitur, quia ille non Deo, sed diabolo
viuit: Sic qui habet intellectum, & bonum nō operatur cum
eo, quantum ad Deum nec habet.

Leo.

Bos.

Pluuia.

Latro.

Bellum.

Paterfamili-
as.Videns, &
nō videns.

Quemadmodum si videas hominem assidue amicitias medicorum colentem, ex ipsa re statim intelligis, quia infirmus est: Sic & quum videas siue virum, siue mulierem de dimittendis vxoribus aut viris legem interrogates, cognosce quia vir ille lasciuus est, & mulier illa meretrix est.

Herbæ.

Humor.

Seruus furax & ebrius.

Vxor oblatratix.

Pugna.

Terra Pluuia.

Cognoscens Deum.

Sicut herbæ ex humore nascuntur & crescunt: Sic homines per amorem incipiunt, & augentur.

Vt humor quidem de radicibus ascendit in herbâ, de herba autem non reuertitur in radices, sed sursum transmittitur in semen: Sic & charitas de parētibus ascendit in filios, de filiis autē non reuertitur ad parentes. Ideo parentes quidē diligunt filios, sed nō sic diliguntur à filiis: quia sicut herba nō deorsum, sed sursum ad semē transmittit humorē: Sic & homo nō ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum.

Vt si quis habeat seruū, qui furatur, & inebriat se, considerans dominus, quia si vtrūq; sibi infimul mandauerat obseruare, nihil proficit, mandat illi quidē, vt bibat quantum vult, sed publice bibat, vt hoc quidem quod bibit, sit secum nouū bonū, vt paulatim discat obedire præceptis: Sic permissum est dari repudium, malum quidem, sed permissum à creatione.

Sicut vxorem quocunque modo contra voluntatem viri agentem, dignum est repellere, non autem est iustum quantum ad grauitatem viri, nisi ob causam fornicationis: Sic & Ecclesia quocunque modo contra voluntatem egerit CHRIS T I, digna est abijci, non autem abijcitur propter longanimitatem CHRIS T I, nisi sola causa transgressionis.

Sicut quidam in pugna cadentes nō exaniment cæteros, sed dicunt illis sic datum fuisse, rem nō applicant pugnae sed hominī: Quantum magis nos à proposito continentie cadētium negligentia imputare debemus, nō difficultati virginitatis.

Vt terra nō germinat, nisi pluuia susceperit, nec pluuia fructificat sine terra: Ita nec gratia sine voluntate aliquid operatur, nec voluntas sine gratia potest.

Sicut præ omni iustitia operū, maior est iustitia cognoscere Deū: Ita præ oī peccato, magis peccatū est idola adorare.

Quemadmodum supra dorsum omnium iumentorū nō

stat sarcina, nisi fortiter fuerit colligata ad ipsum: supra camelum autem sine recolligatione etiā repaufat: nā ipse gibbus sarcinam tenet in se: aptus est enim ad pondera baiulanda: Ita in cæteris quidem peccatoribus, tamē cognoscentibus Deū, non stat sarcina peccatorū in corde ipsorū, nisi cū magna violentia & virtute diabolus tenuerit in corde ipsorū, alligans eā delectationibus: ipsa enim cognitio Dei exciuit à se pōdera peccatorū. In gētibus autē sine labore diabolus tenet peccata, quia idololatria ipsa quasi gibb⁹ retinet in se vniuersa peccata: apta est enim ad baiulanda pondera peccatorum.

Vt omnia animalia quamuis libenter terrā aspiciūt, semper tamē quando volunt, possunt tollere collū suū ad cœlū: solum camelus autē nunq̄ potest sursum tollere collū suū gibbo depressus: Sic omnes peccatores libētius quidē terrena adeūt tamen quandocunq; volunt, possunt conuertere se ad cœlestem iustitiam: Gētes autē nullo modo possunt explicare se, & ad diuinā conuertere, idololatria sua curuati, & excaecati.

Sicut camelus neq; deorsum recto collo aspiceret potest, sicut cætera animalia: neque sursum recto collo aspiceret potest, sicut homo, sed inter sursum & deorsum caput ei⁹ pēdet in medio: Ita & Gentiles neque animalibus assimilantur ad plenum, neq; hominibus similes sunt propter humanam, & rationabilem intellectum suum. Hominibus nō sunt similes, quia nunquam cœlestia, sed terrena semper attendunt.

Quemadmodū camelus nec ad plenū immundus est, nec ad plenū mundus. Mundus quidem est, quia reuocat & ruminat: immundus autē, quia nō habet duas vngulas fissas: Sic & Gentes: quoniam vacuæ sunt, nec mundæ ad plena. Mūdæ quidem fuerant, quia & tractabant, quæ Dei erant, id est, ruminabant, & conuersabantur rationabiliter penē secundum Deum: sed conuersationem, quæ pes est, nō habēt diuisam in duo, id est, in fidem, & in opera, sed habent opera tantum.

Sicut cameli pes ambulantis nō dissipat terram, sed quum sit mollis, concordat ei, & complectitur eam: Sic & conuersio Gentium, quamuis non esset bona, non erat dissipans terram, hoc est, carnalem naturam, sed conueniens erat naturæ carnali, & secundum voluntatem ipsius erat.

Sarcina. Camelus.

Animatiā pronā terram spectantia.

Camelus.

Camelus.

Camelus.

Cameli pes.

Pater se-
nex. Filij carnales si modicū pater eorū fuerit senex, tædiā
tur de vita ipsius, desiderant eū maiori: & si citō mortuus non
fuerit, contemnunt eum quasi delirum. Eilij autem spirita-
les quanto perfectiores fuerint in fide, tanto amplius diligūt
doctorem suum.

¶ HOMILIA XXXIII. in caput xx.

Mercena-
rius. Sicut mercenarius positus in vinea, si neglexerit eam, non
solam mercedem perdet, sed etiam desertæ vineæ exigetur
Vinea. ab eo damnū: Sic & nos si neglexerimus iusticiam nobis cō-
missam, nō solum nullam mercedem habebimus, sed etiam
dissipatæ iustitiæ dabimus rationem.

Qui vineam alicui operandam consignat, non tantum
propter illius vtilitatem consignat, quantum propter suam:
Deus autem iusticiam suam dans in sensibus nostris, non pro-
pter suam vtilitatem dedit eam, sed propter nostram.

Mercena-
rius. Sicut nemo ideo cōducit mercenarium, vt hoc solum fa-
ciat: quōd manducet: Sic & nos non ideo vocati sumus à
CHRISTO, vt hæc sola operemur, quæ ad nostrum perti-
nent vsum, sed ad gloriam Dei.

Sicut mercenarius, qui hoc solum facit, quod manducat
sine causā ambulat in domo: Sic & nos si sola hæc facimus,
quæ ad nostram pertinent vtilitatem, sine causā viuimus su-
per terram.

Mercena-
rius. Sicut mercenarius suum prius aspicit opus, deinde diaria
sua: Sic & nos si mercenarij **CHRISTI** sumus, primū de-
bemus aspiceret, quæ ad gloriam Dei pertinent, proximique
profectum, deinde quæ ad nostram vtilitatem.

Mercena-
rius. Sicut mercenarius totum diem circa domini opus impen-
dit, vnam autem horam circa suum cibū: Sic & nos omne tē-
pus vitæ nostræ debemus impendere circa opus gloriæ Dei,
modicam autem partem circa vsus nostros terrenos.

Mercena-
rius. Sicut si mercenarius qua die opus non fecerit, erubescit
intrare in domum, & petere sibi paem: quomodo tu non
confunderis intrare in ecclesiam, & stare ante conspectum
Dei, quando nihil boni in conspectu Dei egeris?

Vallis. Prius in vallibus sit obscuritas, die declinatæ ad occasum.
obscuritas Quādo ergo colles videris obscurari, quis dubitat, quin iam
Nox. nox est? Sic primū in secularibus, & laicis Christianis incipit

præualere obscuritas peccatorū. Nunc autē quando iā vides,
quōd sacerdotes positi in summo vertice spiritaliū digni-
tati, qui montes & colles dicuntur, apprehenderit iniquitas
tenebrosa, quomodo dubitetur quia finis est mundi?

Omne animal conceptionis suæ seruat honorem, & rem Cōceptio.
pns, homo autem solus contemnit.

Sicut fori est propriū, vt illic omnia venundētur, & eman Forum.
tur, & inuicem se circumueniant ementes & vendentes: Sic
in hoc mundo omnes vendendo & emēdo viuunt, & inuicē
sibi fraudem facientes, vitam suam sustentant.

Sicut quis in itinere cōstitutus, aut in opere quodā, ante
sextam quidem non operatur, aut vrgetur, aut ambulat sciēs
quia ei longus adhuc dies superest: transacta autem sexta,
quum coepit esse octaua & nona, incipit properantius age-
re, vt opus suum veliter tempore definito concludat: Sic &
Deus vsque ad Abraham, qui fuit in sexta hora, venit ad ho-
mines disponere testamentum: post Abraham autem vsque
ad transmigrationem frequenter properans, vt aduentura
suum in hunc mūdum, & vocationem gentium definito tem-
pore consummaret, quasi vespere iam propinquante.

Sicut facilius est homini pauperi, & in angustijs constitui Disciplina
to disciplinam tenere: diuiti autē & abundantanti difficile: Sic
illis inter gaudia mundi difficile fuit tenere iusticiam, nobis
autem inter tribulationes mundi facile.

Sicut in corona, quum sit rotunda, nihil inuenis, quod vi Corona.
deatur initium aut finis: Sic inter sanctos, quantum ad tem-
pus in illo seculo, nemo nouissimus dicitur, nemo primus.

¶ HOMILIA XXXV. in caput, xx.

Vt semper pretiosior thesaurus in vasis melioribus inclu- pretiosior
ditur: Sic **CHRISTVS** Apostolis tantummodo mortis suæ thesaurus.
annunciauit mysterium.

Vt in seculari bello videmus, quia qui vadēs ad pugnam,
de præda victoriæ cogitat, difficilē vincit: qui autem sic va-
dit, quasi ad mortem, facilē vincit: Sic & nos in hoc certamine
spiritali viuentes, non debemus cogitare, qualem gloriā cō-
sequamur, sed quomodo euadamus ruinam peccati.

Sicut miles si toto corpore fuerit armis vestitus, & vnam Miles ar-
partem habuerit nudam, nihil ei prodest, quōd totus fuerit nudatus.

ferro vestitus, si per illam vnam partem eum sagitta percussit, sed sic cadit, quemadmodum si totus fuisset nudus. Sic & Christianus si iustitiam fecerit, & si in vno peccauerit, similiter peccator statuitur, quemadmodum si semper peccasset.

Lanae in-ctio. Sicut quum lana intingitur naturalem habens colorem, vt coloretur purpurea, aut alicuius coloris accipiat dignitatem: Sic & nos in mortem descendimus corporales, & resurgimus spirituales.

Occupata ciuitas. Si rex terrenus videret, quod ciuitatem illius occupatam teneat hostis, quid facere potest? nihil, nisi vt ponat arietes, circumcidat exercitum, destruat moenia, quae forte ipse aedificauit, vt tantummodo hostem expellat. Sed videamus sapientiam nostri regis. Postquam vidit castra sua occupari a spiritu alieno, sic hostem expulit vt castra sua non laederet.

Pes, ocul^o Sicut pes libenter seruit oculo, quasi sibi seruienti, sciens quia nisi ocul^o suo ministerio fuerit vtilis, nec ipse suo poterit vti: & oculus libenter seruit pedi, quasi sibi seruienti, sciens quia nisi pes suo officio fuerit vtilis, nec ipse suo poterit vti: Sic & sancti inuicem sibi debent esse subiecti, vt minori maior non inuideat: quasi maiori, sed libenter obsequatur ei, quasi sibi seruienti in eo ipso quod maior: & maior non contemnat minorem, quia maior est, sed libenter ei obsequatur, quasi sibi seruienti.

MESSIS XXXVI. in caput. xx.
Testimonium studiosi agricolae est messis fecunda: assidui autem doctoris documentum, ecclesia plena.

Messis fecunda. Sicut qui pretiosum gustauerit cibum, postmodum ei haec esca communis ingrata videtur: Sic & qui de dulcedine c H R I S T I bene gustauerit, terrenorum bonorum de caetero non multum sentit saporem.

Pretiosus cibus. Sicut rosa antequam videatur, sentitur, & antequam intueniatur, tenetur in odoribus suis: Sic & dominum transeuntem de loge, duo caeci antequam viderent, diuinitatis eius fragrantiam senserunt.

In tenebris ambulans. Sicut qui in tenebris ambulat, si semel viam perdidit, interdum tota nocte ambulat iuxta viam errans, & non inuenit viam, donec superueniat dies: Sic & homines ambulantes in erroribus vel peccatis, postquam Dei cognitionem semel perdidit, ad perfectam notitiam veritatis redire non poterant, nisi dies scilicet,

Christus venisset, quamuis circa veritatem vivebant.

¶ Homilia. xxxvij. in caput. xxj.

Sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi tempore naufragii stas voluerit: Sic & homo diuinæ gratiae auxilio perdit, per peccatum agit quod non vult, sed quod diabolus vult.

Sicut in mundialibus regnis nemo potest seipsum facere regem, sed populus creat sibi regem quem elegerit: quum rex ille fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua depellere, & sic voluntas populi postea in necessitate vertitur: Sic & homo prius quam peccet, liberum habet arbitrium, vtrum velit sub regno esse diaboli: quum autem peccato se tradiderit sub regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire: & sic prima voluntas eius in necessitate vertitur.

Sicut asinus, si quid errat, in simplicitate errat, & non asperitate. Ita & homines qui crediderunt in Iesum Christum siue ex Iudaeis, siue ex Gentibus, ante Christum non in malitia, sed in ignorantia peccauerunt.

Sicut peccatores, equi sunt diaboli: ita & sancti, equi dicuntur Christi.

Sicut turpido nuditatis vestimento tegitur: Sic naturalia mala carnis nostrae praecipis & gratia diuina teguntur.

¶ Homilia. xxxviii. in caput. xxj.

Quemadmodum medicus quando primo ingreditur ad infirmum, statim de stomacho eius interrogat, & eum componere primum festinat: quia si stomachus sanus est, totum corpus validum est: Ita si sacerdotum integrum fuerit, tota ecclesia floruit: si autem corruptum fuerit, tota ecclesia marcescit.

Sicut cor sapientiae locus est: ita sacerdotes sunt receptacula sapientiae spiritualis.

Sicut stomacho ministrante vnumquodque membrum suscipit nutrimentum, & conuertit ipsum in se, secundum suam naturam: vtpote quod suscipit iecur, totum fit sanguis, quod autem suscipit fel, bilis efficitur totum, quod vero in pulmone, phlegmata sunt, quod autem in mammillas, totum efficitur lac: Sic sacerdotibus in ecclesia loquentibus verbum omnes suscipiunt, vniuersusque autem conuertit illud secundum suam: ita vt vnum id ipsum verbum in cordibus quidem rectis proce-

dat ad vitam, in cordibus autem peruersis fuscitet iracundiã quasi bilis: in alijs autem operatur dilectionem dulcissimam quasi lac: in alijs autem odium, quasi phlegma nocuum, & expuendum.

Languens stomach⁹. *infirm⁹* Sicut in corpore si aliquod membrum infirmatum fuerit non omnino languet stomachus, si autem stomachus languerit, omnia membra inveniuntur infirma: Sic si aliquis Christianorum peccauerit, non omnino peccat & sacerdotes: si autem & sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccandum.

Arbor. Quemadmodum quum videris arborem pallentibus folijs, marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem: Ita quum videris populum indisciplinatum, & irreligiosum, sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanum.

Ambulans inter duos inimicos Quemadmodum qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens, & se commendare, sine maliloquio nõ potest: necesse est enim vt & isti male loquatur, de illo, & illi male loquatur de isto: Sic qui emit & vendit, sine mendacio esse non potest & periurio: necesse est enim vt negotiatorib⁹ hic iuret, quia non tantum valet res, quantum comparat eã: & ille iuret, quia plus valet res, quam vendit.

Triticum. Quemadmodum si triticum, aut aliquam bladi speciem in cribro, dum huc, illucque factas id, grana omnia paulatim deorsum cadunt, & in fine in cribro nihil remanet, nisi sterc⁹ solum: Sic & substantia negotiatorum, dum vadunt, & veniunt inter emptionem & venditionem, minuitur, & in nouissimo nihil illis remanet, nisi peccatum.

Malagma *lagoava* Quemadmodum solidus, qui non habet malagma Caesaris, reprobus est: Ita & homo qui non ostendit in se imaginem Dei, reprobus æstimatur.

Imago Sicut homo bonus in se imaginem Dei ostendit: Sic & homo malus in se imaginem diaboli habet.

Columna Quemadmodum columna in templo, si steterit recta, accepto pondere, amplius confirmatur: si autem modicè obliqua fuerit, suscepto pondere nõ solum confirmatur, sed amplius vadit ad latus: Sic & cor hominis si rectum fuerit, videt opera alicuius viri iusti, aut audiens per doctrinam sapientia

eius, amplius confirmatur: si autem fuerit peruersum cor, videns opera alicuius viri iusti, aut audiens, non solum non confirmatur, sed magis ad inuidiã excitatur, & magis peruertitur.

Sicut lac sine labore, & sine opere dentium manducatur, & manducantem suauitate sua delectat: Sic & mirabilissimum laborem videntibus ponunt, sed videntes admiratione delectant, & ad fidem molliter inuitant.

Sicut infanti si dederis fragmentum panis, quoniam angustas habet fauces, effocatur magis quam nutritur: Sic & homini imperfecto in fide, & puero in sensibus, si altiora mysteria volueris dicere, angustam habens fidem & sensum, magis scandalizatur, quam ædificatur.

Quemadmodum viro perfecto si dederis lac, fauces quidem eius delectat, membra autem eius non confortat: si autem panes manducet, non tantum fauces eius delectat, quam præstat ei virtutem: Sic & viro perfecto in fide, & maturo sensibus, si miracula ostendas, delectatur quidem aspectu, nihil autem ei proficit ad ædificationem sensus, aut ad notitiam veritatis: si autem verbum sapientiæ exponas ei, & ratione delectatur, & ædificatur in fide.

¶ Homilia. xxxix. in caput. xxj.

Sicut irrationabilis terra quæ secus viam posita est, semper concucatur, & dura est, & semina doctrinæ in sulcos sensus sui non recipit, sed volatiles spiritus rapiunt ea: Sic & omnis arbor rationabilis iuxta viam posita non potest esse fructifera, id est, homo secundum mundum viuens, nunquam potest euadere a peccato, vt sit iustus.

Sicut de gemmis flores procedunt: ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ voluntates.

Sicut flores non possunt procedere, nisi fuerit gemma: Sic bona voluntas nasci non potest, nisi præcesserit in homine cogitatio bona.

Sicut ex floribus poma formantur: Ita ex bonis voluntatibus opera perfecta nascuntur.

Sicut ante pomum flos procedit: ita ante opus bonum, bona voluntas.

Sicut difficile est arborem iuxta viam positam fructus suos usque ad maturitatem seruare: Sic difficile est virum fidelem

Arbor iuxta viam cō- iuxta istum mundum viuētem, id est, in actibus eius, iustitiam immaculatam vsque in finem seruare.

Arbor fertilis. Sicut melius est vt non sit arbor, quam vt sit quidem, & fructum non faciat: Sic melius vt nec sit homo Dei, quam vt sit quidem, & conuersationem nō habeat secundum Deum.

Obaudiēs. Qui tuus non est si tibi non obaudit, nō doles de illo autem qui tuus est, grauer doles, si te contemnit, & aliis seruit: Sic Deus non tantū de alieno, & apertē diabolo seruiēti irascitur, quā de suo diaboli faciente voluntatem.

Tēpestas. Sicut assidua est in mari tempestas: Sic in isto mundo, persecutio Satanae.

Corpus fanum & debile. Vt corpus sanū aliquoties percutitur, & nō facile vulneratur: corp⁹ autē debile ab int⁹ tacitā habet lāsura, etiā si modo dice tactū fuerit, citius dissipatur: Sic animal liberum & integrū nō facile offēditur, animal vero inuidia vulneratū non solum causa idonea, sed etiā leuis occasio incitat in dolorem.

Sagax venator. Sicut cautus venator, bestiam cōprehendere volens, quū viderit præcipitem locum ex vna parte illius, ex altera parte erigit retia, vt ex quacunque parte exilierit, aut in retia incidat, aut in præcipitium cadat: Sic & dominus Iudæis simplici interrogatione laqueum posuit: videlicet vnde esset baptisma Ioannis, ex Deo, an ex hominibus: Vt si quidem de cœlo dicerent, in laqueum reprehensionis inciderent: Quare ergo non creditis ei? Si autem de terra dicerent, quasi in præcipitium, sic in periculum mortis incurrerent apud populum, vt lapidarentur.

Sutoria. ¶ Homilia. xl. in caput. xxj.
Sicut qui sutoriam, aut quamcunque aliam proficitur artem, & si specialiter nō spōdeat, tamen per hoc ipsum quod sutoria professus est artē, & opificiū vel magisteriū artis ei⁹ aperuit, videtur tacitē omnibus spondisse, vt sine reprehensione impleat, quam professus est artem: Sic sacerdos, & omnis clericus, & si specialiter non promittat, tamen per hoc ipsum quod doctor constituitur aliorum, statim promittere Deo videtur in omnibus obauditurum se Deo.

Vinitor. Quomodo vinitor studiosus, qui primum omnes in circuitu infructuosas sylvas excidit, & sic postea plantat, ne forte arbores lasciuientes, dū huc & illuc per longa spatia ramos

suos exporrigunt, adhuc tenerū effocent malle eorum: Sic deus Gentes sine fructu iustitiæ constitutas occidit, & sic collocauit Israel, ne forte Gentes indisciplinatæ dum in longum terminum suæ dominationis extendunt, affligant populum dei nouitium.

Sicut in turri consistentes duo bona consequuntur, & hostium irruptionem ipsi non facile patiuntur, & hostes de turri facile conterunt: Sic & qui in fide Christi consistunt, vel in lege Dei, & dæmones super se irruere non sinunt, & spiritibus bonorum operum sagittis eos facile vulnerant.

Sicut duram terram ferrum emollit: Sic & verbum duritiam cordis relaxat.

Sicut rostro ferreo herbæ radicitus euelluntur a vinea: Rastrum. Sic & acri sermone vitia de populo refecantur.

Ut sicut colonus quamuis de suo munera obtulerit domino, quomodo si de vinea eius redditus ei obtulerit: Sic sacerdos non tantum propter iustitiam suam placet domino, quomodo si populum Dei in sanctitate docuerit: quoniam ipsius iustitia vna est, populi autem multiplex.

Qualisuis alicuius amicus fuerit homo si semel ab illo fuerit passus iniuriam, quāticunque frangitur eius affectus si iterum passus fuerit, iterum magis minuitur, & si iterum, amplius non minuitur amicitia eius, tamen non additur: Dei autem misericordia, quanto magis a Iudæis offēditur, tanto amplius addebat in eis.

Sicut sole in nubibus constituto, hoc quod est dies, non est nubium permittentiū eū apparere super terram, sed virtus solis quæ pertransiens nubes, etiam impediētib⁹ eis appareret: Sic iuste pronunciauit Iudæorum non placata, sed a pposita malignitas: Nimirum quum interrogati a domino, quid facturus esset dominus illis colonis, qui patrisfamilias filii occidissent, responderent: Malos male perdet. Non autem est illorum quod iuste iudicantur, sed ipsius causæ. Est enim causa veritatis quæ quasi violentiam illis facit, vt non possint eam celare.

Sicut ædificatores, nodosos lapides, & habentes torturas ferro dolant, postea vero ponunt eos in ædificio, alioqui non dolati lapides lapidibus nō cohærēt: Sic & ecclesiæ doctores

vitia hominum, quasi nodos acutis increpationibus primum circuncidere debent, & sic in ecclesiæ ædificatione collocare: alioquin vitijs manentibus, Christiani Christianis cõcordare non possunt.

Artifex.

Sicut artifex ex omnibus lapidib⁹ eligit meliores, & ponit à foris in facie ædificij, ceteros autem lapides qualescunque intus mittit: Sic Ecclesiæ meliores Christianos eligit, & ponit in facie Ecclesiæ, id est, alios facit sacerdotes, alios diaconos, ceterosq; Ecclesiæ ministros: mediocres autem proficiunt in medio Ecclesiæ, id est, ædificij, propter misericordiã Dei.

Sicut lapides qui sunt intus in ædificatiõne, nemo aspicit, sed eos qui sunt foris, omnes cõsiderant: Sic seculariũ hominum vitia, neque sic cõsiderantur, neque sic nocent Ecclesiæ.

Populus.
Percutiens
lapidem.

Sicut forani lapides intrancos intra se tenent, & constringunt: Sic totus populus sacerdotũ, & clericorũ meritis saluatur.

Sicut omnis res quæ percutit lapidem, ipsa quidem colliditur, lapidem autem nõ lædit: Sic & omnis, qui contra Christianitatem agit, se quidem corrumpit, christianitati autem non nocet.

Ab alto ca
dens.

Sicut quod de alto cadit, grandem sonum facit, ut audiant omnes: Sic & qui de alto gradu cadit, ruina illius ubique auditur.

Vas.

Sicut vas quod leniter cadit, & læditur, est quidem vas sed ad vsum non proficit: quod autem dispersum fuerit, nec videtur esse vas: Sic CHRIS T I A N V speccator resurgit quidem, sed inter sanctos non ponitur: in iudicis autem nõ resurget in iudicio.

Infirmus.
Insanabilis

Sicut infirmus donec mediocriter habet aliquam passionem, & sperat se posse curari, seruat se à nociuis escis: si autem intellexit insanabilem se iam esse, iam non parcat: Sic & homo donec mediocriter peccat, sperat salutem, quãtuncque potest obseruat se à malo: si autem grauiter peccando cõcepit desperare, iam nihil dubitat facere, quasi qui iam peccatis suis vincit iudicium Dei.

HOMELIA XLII. in caput XXII.

Fragmen- Sicut qui mittit in os suum fragmentum panis, aut quantum panis, semcunq; cibum, primum molit eum dentibus, & ita dimittit eum in stomachum: Sic & quum audimus verbum, necesse est ipsum meditari in ore sensus, & videre quid est quod dicit, aut vnde dicit, aut propter quam rem dicit.

Quemadmodum qualemcunq; cibum, nisi masticauerimus, non sentimus saporem eius: Ita & verbum quod audimus, nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius.

Sicut cibum postquã masticauerimus, dimittimus in stomachum: Ita & verbum postquã bene tractauerimus, commendamus ipsum memoriã tanquam stomacho.

Quemadmodum nõ prodest cibum nisi masticatus, & in stomachum descenderit: Sic non proficit ad salutem verbum nisi quum fuerit intellectui & memoriã traditum.

Sicut cibum nihil prodest si manducauerimus: & iterum euomimus eum de stomacho: Sic nihil in nobis prodest verbum quod audimus, & obliuiscimur ilico.

Cibus qui in stomacho stat, ille confortat: Et sermo qui in memoria manet, ille saluat.

Apud Iudæos illa animalia sunt munda, quæ reuocant cibum, & ruminant: Ergo animal illud est mundum, quod masticat, & tradit vtero, & iterum de vtero reuocat, & ruminat: Et homo ille est spiritualis & sanctus, qui audiens verbum, tractat: & quum intellexerit, memoriã quasi vtero tradit, & iterum de memoria quasi vtero reuocat, & ruminat, & retrahat.

Sicut regale prandium multis ciborum speciebus ornatur: Ita & hoc conuiuium scripturarum diuersis iustitiarum speciebus est decoratum.

Sicut viuētis animalis viscera nemo manducat: Ita viuētium Prophetarum sermones suscepit nemo, sed post mortem.

Sicut tauri duces sunt gregis: Ita sacerdotes sunt principes populi.

Quemadmodum si aliquis cum nigris vestimentis inueniatur in nuptijs, sordidat gloriam nuptiarum: Ita & qui operatur habet tenebrosa, & inter Christianos quasi vnus ex eis cõneratur, ipsi Christianitati facit iniuriam.

HOMELIA XLIII. in caput XXII.

Sicut non potest fieri, ut ligna mittendo extinguas ignem: Ligna.

- Ignis.** Sic non potest fieri, ut ratione dicendo, places hominem malum. Sicut ignis quanto amplius ligna susceperit, in maiorem flammam erigitur: Sic animus malus, quanto magis veritatem audierit, eo amplius in malitiam excitatur.
- Taurus.** Veluti si quis taurum validum viribus non potest subiugare, & vinculo flectere, mollibus manibus nodosam fricat ceruicem, ut quem virtute tenere non potuit, per blandimentum comprehendat: Sic & Iudaei catenam subdolae laudis portantes in ore, & gladium malitiae abscondentes in corde, taurum Ecclesiastici gregis dolo laudis comprehendere festinabant.
- Diues peregre profectus.** Quemadmodum diues peregre profectus, si in hospitio applicuerit pauperis alicuius, quamuis non potest in domo iubere quod vult, quia hospes est, tamen magnam sibi fiduciam agendi aliquid vendicat, quia potens: Sic & anima peregrina in hoc regno carnis ingressa, quamuis non omnia spiritualiter agere potest secundum se, quia extranea est in hoc mundo, tamen aliquid spirituale vendicat, & in carne, quia nimium potens est.
- Peregrinus pauper.** Sicut peregrinus pauper, nihil in hospitio diuitis potest, primo, quia peregrinus & hospes est, deinde quia medicus & pauper est: Sic & caro quum in illud seculum resuscitata migraverit, nihil omnino poterit sibi carnale defendere: primum, quia extranea in illo seculo spirituali: secundo, quia infirma est carnis natura.
- Caput. Membra.** Sicut caput dignius est quam membra, quum nec membra sine capite, nec caput sine membris esse potest. Sic digniores sacerdotes, quam populus, non tamen utiliores, quia nec populus sine sacerdotibus, nec sacerdotes sine populo esse possunt.
- Castia mulier.** Sicut casta mulier, quae virum suum amat, nullum amat alium, si autem alterum amauerit, iam non amat virum suum: Ita & homo si Deum amat, mundum non amat: si autem mundum amauerit, iam Deum ex toto corde non amat.
- Regia imago.** Sicut in imagine sua rex honoratur, vel cõtemnitur: Sic & Deus in homine vel diligitur vel oditur.

¶ HOMILIA XLIII. in caput. XXXIII.

Sicut in secularibus in eo quod alter pauperascit, alter di-

tescit, & nisi alter descenderet, alter non ascenderet: Sic & in Pauperibus in eo quod alter confunditur, alius emendatur. Sicut.

Ut aurum eligitur, & vilis terra relinquitur: Et ut apes flo Aurum. res colligunt, herbas relinquunt: Sic & vos ab homine malo Apes. doctrinam colligite, conuersationem relinquite.

Ut ex vestimento nascitur tinea, quae comedit vestimentum: Et ex oleribus vermis nascitur, qui olera vniuersi corrumpit: Sic & in spiritualibus ex ipso proposito eorum spirituali accipit occasionem inimicus, unde eis retia texit.

Ut in arbore quamuis plurimos ramos producat, tamen omnium ramorum vna dicitur radix: Sic & in mundo quamuis homo hominem generet, tamen vnus est pater, qui omnes creauit.

¶ HOMILIA XLIII. in caput. XXXIII.

Si vestimenta cõpturus, gyras vnum negotiatorem & alios vestimenta terum, & vbi meliores vestes inueneris, & precio viliori, ab illo comparas: Quomodo non oportet populum circuire omnes doctores, & inquirere vbi sincera veritas CHRISTI vendatur, & vbi corrupta, & animum confessiones cognoscere, & veriore eligere plusquam vestimentum?

Si propter aliquam utilitatem, vel necessitatem mundiam, proficisci volueris ad aliquem locum, cuius viam ignorantia, nũquid propter ignorantiam vje discedis a professione proposita? Non, sed experiris nunc istam viam, nunc illam: & quos interrogas quaeris, & quum inueneris, rogas & postulas ut semitam discas: Et si velis scripturarum ingredi veritatem, non patris orationibus, non quaeris in scripturis, non pulsas bonis operibus, non interrogas sacerdotes, nunc istos, nunc illos, non inuestigas qui veri sunt clauicularij scripturarum non, qui falsi.

¶ HOMILIA XLV. in caput. XXXIII.

Sicut familia non regitur sine flagello: Sic & populus non familia regitur sine increpationibus, non gubernatur.

Sicut omnis tentatio fideles quidem aedificat magis, infideles autem destituit amplius: Sic & omnis increpatione disciplina, religiosum hominem, & Deum timentem meliorem facit: irreligiosum autem & malum conturbat, & ad detentius ire compellit.

Vas figuli. Sicut vas figuli igne probatur: Sic & bonum cor increpatione cognoscitur.

Regula humana natura. Ut regula est humanae naturae, ut omnis homo nascatur duos oculos habens, & quinos digitos: aliquando tamen ut manifestentur opera Dei, nascitur homo aut sex digitos habens, aut oculos omnino non habens: Sic & homo extra regulam naturae raro procedit, ut dissimilis nascatur filius parentibus.

Arbor. Sicut arbor in fructu cognoscitur, & fructus per arborem demonstratur: Sic parentes cognoscuntur in filiis, filii per parentes.

Si litiges contra aliquem aduersarium, & scis quod aliquid cogitat, aduersus te, dicis illi: Fac mihi quod facturus es: Non iubes illi ut faciat, sed ostendis te intelligere quod cogitat facere: Sic & dominus ad Iudam dicebat. Quod facis, fac citius.

Meretrix. Quid prodest meretrici, si nomen habeat castum? Sic nihil prodest peccatori, si seruus Dei dicatur.

Sicut non omnes qui dominum vocant, domini sunt, sed qui faciunt domini voluntatem: Sic non omnes qui in locis suis praedicant Apostolos, & Prophetas, & martyres, iam per hoc sunt cultores eorum, sed qui opera eorum imitantur, & fidem sequuntur.

¶ HOMILIA XLVI. in caput. XXIII.

Vitiosus seruus. Si tu vitiosum compares seruum, & volueris mores suos scire, nonne pones ante illum saccum cum solidis, aut aliquem concupiscibilem cibum, & si quidem seruus ille incontinens fuerit, & sine timore porrigat manum suam, & accipiat inde, nunquid male fecisti? Aut nunquid tu coegisti illum, ut male faceret? Non, sed propalasti malitiam eius: Sic & Deus dans hominibus occasionem peccandi, si peccare voluerint, non illos facit peccare, sed manifestat pertinaciam cordis eorum.

Serui peccatores. Quum serui tui peccant, expolias unum, & iterum parcis ei, dicens: Nisi obseruaueris, hoc passurus es: similiter facis alteri: Non meliorantibus vero eis si incurrit vnus castigatus secundum peccatum suum, & videtur quidem pro omnibus ille solus castigatus, quia quod alijs est, primum, illi est redditum: R uera autem non pro alijs, sed pro se castigatus

est, quia secundum meritum culpa suae castigatus est. Ille enim pro alijs dicitur castigari, qui alijs peccantibus ipse castigatur non peccans: qui autem peccans castigatur, non pro alijs, sed pro se castigatur: Sic & generatio ista, Iudaeorum, scilicet pro patribus videtur punita, quia illi terribi sunt, hi puniti. Verè autem non pro alijs, sed pro se sunt condemnati: quia sic peccantes iuste damnati sunt.

Sicut rex benignus audiens criminosas personas, lege quidem compellente, ipse mortis sententiam aduersus eos dicit, tamen misericordia instigante lachrymas fundit super eos, & vult eos adiuuare, & non potest, contradicente sibi iustitia: Sic & Dominus ipse quidem mortis sententiam dicebat super IUDAEOS, dicens: Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & ex ipsis occiditis, ut veniat super vos sanguis iustus. Ecce ipse eos miserabili lamentatione plangebatur, dicens: Hierusalem, Hierusalem. Nam Deus inuitus compellitur cum magno dolore peccatores condemnare.

Sicut pulli gallinarum pastum suum quaerentes, per diuersa vagantur, & maternis vocibus congregantur ad ipsam, & iterum simpliciter pascentes disperguntur, & iterum maternis vocibus congregantur: Sic & populus Dei carnalem voluptatem, & mundialem concupiscentiam sequentes, per diuersos vagantur errores, quos ecclesia mater per sacerdotes modo increpationibus, modo blandimentis, quasi quibusdam vocibus congregare, & allectare festinat.

Quemadmodum gallina habens pullos, vocando illos non cessat, ut assidua voce vagositatem corrigat pullorum suorum: Sic & sacerdotes in doctrina cessare non debent, ut studio suo, & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis emendent.

Quemadmodum gallina habens pullos, non solum suos calefacit, sed etiam cuiuscumque volatilis filios excludos à se diligit quasi suos: Ita & ecclesia non solum suos Christianos studer vocare, sed siue Gentiles, siue Iudaei, si suppositi illi fuerint, & omnes fidei suae calore viuificat, & in baptismo generat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate.

Sicut corpus anima recedente prius quidem frigescit, Corp⁹ ex deinde putrescit, & soluitur: Sic & templum vestrum dei spiritus anime.

Benignus rex.

Pulli gallinae.

Gallina. Pulli.

Gallina. Pulli.

ritu recedente ab eo, primum quidem seditionibus & indisciplinationibus replebitur tyrannicis, quasi Deo iam illud non gubernante, deinde veniet ad ruinam:

Insanabilis infirmitas. Sicut ante mortem hominis insanabilis procedit infirmitas: Sic & ante ruinam hominis, aut loci alicuius, aut civitatis inemendabilia præcedunt peccata.

Pulli galli nacci. Sicut pulli frequenter à matre vocati, quum non obaudierint, neque sequuti fuerint matrem, matre longius abeunte, aut venit accipiter, & dispergit eos, aut longius evagantur ut pereant: Sic & domino Iudæos frequenter vocante, quoniam non obaudierunt, neque sequuti sunt eum, recedente illo ab eis ad gentes: venit accipiter rex Romanus, & partem quidem eorum comedit fames & gladius, alij autem per singulas prouincias dispersi sunt, ut perirent.

Membrum à corpore præcisum. Sicut membrum à corpore præcisum viuere non potest, neque ramus arboris viridis esse: Sic & omnes hæretici præcisum à corpore vnius ecclesiæ, nec vitam Christi in se habere possunt, nec viriditatem gratiæ spiritualis, sed est ecclesia eorum deserta.

¶ HOMILIA XLVII. in caput XXIII.

Domus prolapsa. Fundamentum. Si pars aliqua domus fuerit decisa, cum labore tamè possibile est ut reparetur: si autem ipsum fundamentum fuerit conuulsatum, quid faciat paterfamilias, nisi in aliquo loco noua faciat fundamenta, & lapides de priori domo transfuectans, aliam sibi ædificet domum? Sic & in spiritualibus siquidem populares peccauerint, per penitentiam corriguntur: si autem dissipatum fuerit ipsum sacerdotium, quod est populi fundamentum, quid faciat Deus?

¶ HOMILIA XLVIII. in caput XXIII.

Castalier. Sicut omnis mulier quamdiu non admonetur à malis hominibus, non bene cognoscitur, virum sit casta: si vero admonita, conscientiam vel fidem viro seruauerit, nunc merito casta laudatur: Sic ecclesiæ fides non bene cognoscitur, nisi Antichristi venerint ad eam.

Incendium. Sicut quum domus incendio comprehenditur, omnes latrones conflurgunt, quærentes vnusquisque quod rapiat: Sic quum

de casus specialiter tunc Iudæorum, aut generaliter, aut modicum Christianorum fieri cœperit, omnes demones spirituales latrones insurrexerunt, per suos ministros quærentes vnusquisque quem perdant.

Homo circa mortem phantasias videt: Sic & mundus in Phantasie exitu suo multos patietur errores.

Sicut qui corporaliter oculos habet acutos, de longe prospicit venientem, an amicus eius est, an aduersarius: Sic qui mentem à peccatis habet mundam, de longe considerat, homo Dei est ille qui venit, aut homo diaboli.

Quemadmodum si rex in bello victus atque fugatus ab alio rege, indueret indumentum regis illius victoris, & in par fugatus te sua erigat simile signum signo regis illius, ut ille victoris schema sui regis aspiciens, & signum partis ipsius, dum putat se ad proprium currere regem, incurrat in manus aduersarij sui: Sic & diabolus subornat ministros suos sub nomine Christi, ut volentes homines ire ad Christum, similitudine nominis tenebricati, ad diabolum vadant.

Quemadmodum si quis in campo quodam tabernaculo circumdatus sit, si aliqua surrexerit tempestas ventorum, sonum quidem tempestatis audit, vexationes sylvarum videt ipse autem statum non sentit: Sic qui intra iustitiam sedet inclusus, quando mundus concutitur, rumores turbationum audit, secularium miserationes audit, ipsum autem concussio mundi non mouet.

¶ HOMILIA XLIX. in caput XXIII.

Dies mortis. Sicut homo priusquam dies mortis eius aduenerit, languere quidem potest, mori autem non potest: Sic & Iudæa ante CHRISTVM vexata quidem est, perdita autem non est.

Agrotus. Sicut agrotus in doloribus positus omni homini ostendenti sibi aliquid ad remedium, facile credit, non diiudicans personas medicantium, neque discutiens artificia eorum: Sic & tunc (nimirum quum exurgat pseudochristi) sancti in necessitate persecutionum positi, & quasi agroti desiderantes refrigerium CHRISTI, omnibus referentibus aliquid de CHRISTO facile credent.

- Fumus** Sicut fumus ante ignem præcedit, ante victoriam pugna: Sic & ante gloriam CHRISTI, tentatio Antichristi.
- Aquilarum filij.** Sicut filij aquilarum ad solem probantur, vt si quidem recto aspectu potuerint intendere contra radios solis, intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint, cognoscantur adulterini: Sic & filij Dei ad CHRISTI iustitiam comprobantur: si enim potuerint pleno corde iustitiæ verba suscipere, intelliguntur esse legitimi: si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo nati.
- Paterfamilias moriens** Paterfamilias moriente, tota domus eius turbatur, omnis familia plangit, & conciscis tunicis suis, nigris se operiunt vestimentis: Sic & humano genere, propter quod fuerant omnia creata, circa exitum constituto, totus contristatur mundus, vniuersa coeli ministeria lugent, & candore deposito, pro vestibus, luctuosis tenebris vestientur.
- Tēpestas.** Sicut tempestas suscitatur nubila, nubila autem cooperiunt solem: Sic in piorum persecutio suscitabit transgressionem, transgressio autem Christianitatis obscurabit candorem.
- Vernus flatus.** Sicut in vernali flatu arbores laxantur in folia & fructus: Sic persecutionibus excitantur animæ ad virtutem.
- Silicerniū, siue fenex** Sicut quando videmus senem hominem, scimus quia p̄modum moriturus est, quando autē, nescimus: Sic & mundum quando perturbatum videmus, casurum cognoscimus, diem autem ignoramus.
- Mors quotidiana.** Sicut morituros se esse quotidie audiunt hoīes, nā quotidie alios mortuos vident, & tamen non credunt se morituros: Ita etſi audiunt periturum mundum, tamē non credunt.
- Grana.** Nisi grana in cortice fuerint molita, & deposuerint cortices, & furfures, & proceſſerint secundum quod sunt abintus, quamuis aquam acceperint, non coniunguntur ad alterutrum, vt fiat ex omnibus vnus panis, quamuis & fermentatum acceperint, non fermentantur: Sic & homines nisi moliti fuerint sub verbo, id est, catechizati, vt depositis corporibus spirituales efficiantur: quamuis & aquam baptismatis acceperint, quamuis verbum fuerit in eos missum, sicut fermentum, non conueniunt in idipsum, nec possunt sapere vnum, vt vnus corpus efficiantur, quia moliti non sunt.

Sicut inter duos lapides molares teritur triticum, & separetur à cortice suo, & fit simlago munda: Sic fideles in medio molares, desuper quidem virgente se verbo Dei ad fidem, & iustitiam, inde autem verbo impio se compellente ad infidelitatem atque peccatum, conteruntur, & carnalia sua vniuersa deponunt & spirituales efficiuntur.

¶ HOMELIA LI. in caput XXIII.

Sicut vas quamdiu plenum est de aliquo, non recipit furthermissum: si autem vacuum fuerit, recipit omne, quod mittitur: Sic homo quamdiu occupatus est malis, non recipit bonum, & quamdiu occupatus est bonis, non recipit malum.

Si paterfamilias super possessionē suam villicum ponit, vt non cum singulis colonis habeat causam, sed de solo villico omniū exigat rationē: Si ergo inter colonos aliqua indisciplinatio fuerit facta, vnusquisque pro suo delicto reus efficitur, villicus autem pro omnium delictis. Et si bene redditū suum reddiderint, vnusquisque quidem pro sua fide laudatur villicus autem pro fide omnium remuneratur: Sic & deus in populo, ideo ordinat sacerdotes, vt actuum eorum ipsi discant rationem. Ideoque peccante populo vnusquisque quidem pro suo malo punitur, sacerdotes autem pro peccatis omnium. Et bene agente populo, vnusquisque quidem pro suo bono remuneratur, sacerdos autem pro bonis omnium.

Sicut semper pluuia bona est, maximè tamen grata est tempore siccitatis: & visitatio amicorum semper quidem sua vis est, multo tamen suauior in tempore luctus: Sic & consolatio sacerdotis, & doctrina semper opportuna est, maxime autem in tempore persecutionis.

Sicut nauis tunc præcipue gubernatorem necessariū habet, quando tempestatem patitur, quando autem prosperata est, ipsa se dirigit: & miles tunc præcipue necessariam habet annonam de rege, quando bellum & periculum instat: quando autem pax, vnde cunque possunt se milites sustentare: Sic ecclesiæ, præcipue in tempore persecutionis, doctrinam sacerdotis necessariam habent, quasi spirituales milites spirituales annonam: quando autem securitas est, vnicuique naturalis sufficit intellectus.

Sicut tubicina commisso bello pugnantem exercitum cir-

Vas plenum

Paterfamilias

Villicus, Coloni.

Pluuia.

Necessariū nauis gubernator.

Tubicina.

- cuit, & bellicos cantus in tuba decantans, milites animat ad virtutem: Sic & sacerdos persecutione imminente exponens in populo fortissimorum martyrum gloriosa pericula, & innarrabiles regni celestis coronas vincensibus preparatas.
- Infantium doctrina.** Sicut infantibus esca mutatur secundum aetatem: Sic in populo secundum virtutem doctrina temperatur.
- Cibus.** Quemadmodum quum manducas, & bibis, non anima manducat, sed corpus: res enim incorporalis corporali cibo non partitur: Sic quum vir mulieri, aut mulier viro coniungitur, non anima copulatur, sed corpus.
- Lucerna.** Sicut lucerna nisi ei subministraueris oleum, extinguetur: Sic verbum fidei nostrae, quod credentes accepimus, nisi assiduus nutriatur doctrinis, aut meditationibus scripturarum, extinguitur, & non satis illuminat animam.
- Oleum.** Sicut oleum lumen lampadis fouet: Ita opera bona subministrant confidentiam fidei, ac vigorem accendunt.
- Obuiam iens.** Sicut qui obuiam vadit alicui, in via stat, & expectat eum, quamdiu veniat: Ita qui credit in CHRISTUM, sic debet in hoc seculo viuere, quasi peregrinus, & non in suis, sed in transitu positus.
- Lampas.** Sicut lampas non ex oleo accenditur, sed ab igne, per oleum tamen nutritur, & nisi oleum ei subministraueris, extinguitur: Sic & fides non ex operibus accenditur, sed ex verbo Dei, & tamen per bona opera nutritur, & nisi subministraueris ei opera bona deficit.
- Sponsus.** Quemadmodum superuenturo sponso festinat se sponsa componere, ne forte ex aliqua parte displiceat sponso: Ita singuli semetipsos iudicabunt.
- Deformis & languens virgo.** Sicut virgo deformis & debilis sine causa se componit: Sic & peccatores in fine mundi frustra se preparabunt.
- Rex cum tyrano consiliaturus.** Sicut rex cum tyranno bellum facturus, si voluerit aspicere exercitum, & considerare arma illorum, inbet mitti tubam, ut fiant admoniti. Tunc omnes milites festinant arma sua aspicere, vbi sit gladius eius, vbi lorica sit posita, vbi lateat scutum, & qui securitatis tempore arma sua studuit immaculata custodire, paratus & laetus currit ad inspectionem: & quum tempore securitatis gladium suum euaginare dimiserit,

rit, aut lorica m sordescere, scutum frangi aut rumpi, quum audierit tubam, & ipse quidem excitatus timore festinat limare gladium suum, detergere lorica m, ligare, aut stringere scutum, sed non poterit celare negligentiam suam, aut vrgens necessitas non permittat longi temporis opus implere: Sic & domino absente malus seruus non aspicit opera sua, quid facit, quid non facit, aut quomodo credit: nec cogitat quia venturus est dominus eius, & opera perspexiturus, & fidem: Sed quum viderit eum venientem de longe, tunc aspicit opera sua, tunc incipit festinare, sed nihil ei proderit festinatio, quia multorum dierum negligentia non potest vna hora expleri.

Sicut infuso oleo augetur lumen lucernae: Sic qui sibi bene conscius est, consideratione operum suorum bonorum se ipsum confortat.

Sicut subducto oleo, minuitur lumen lucernae: Sic sibi male conscius, consideratione operum suorum malorum se confundit, & infidelitati suae addit adhuc diffidentiam.

¶ HOMELIA. LIII. In caput. xxv.

Sicut qui seminandi causa accipiens semen, tempore seminationis non seminauerit, damnum facit domino suo, & si non perdidit semen, est tamen tantum damnum, quantum poterat lucrū facere, si opportuno tempore seminasset: sic qui accipit fidem Christi, & in hoc saeculo seminationis non fuerit operatus iustitiam, & si fidem suam non perdidit, tamen tantam videtur peccasse, quantum potuit iustitiam facere, si non neglexisset.

Sicut pecunia haec corporalis quidem, si sit in sacculo inclusa, ipsa est semper sola: si autem fuerit agitata de manu in manum, vsu ipso multiplicatur: vnde vsura dicitur ab vsu: sic & fides Christi, si quidem ociosa teneatur in corde, non solum ipsa manet, quae sunt, sed adhuc minoratur in otio, & torpescit, & segnis efficitur, & paulatim per actus carnales exinanita ad nihilum vadit: si autem excitata fuerit scripturis, & loquutionibus assiduus suscitata, operibus bonis virtutificata: non solum dico multiplicabitur: sed nunquam desinet crescere, donec viuat homo.

¶ HOMELIA, LIIII, in caput. xxv.

Gj.

Oleum

Male sibi conscij.

Sementis neglecta

Pecunia.

Vsura.

Agricola dum transferant in cœlum, tale quiddam faciunt, quale si agricola accipiens frumentum terra fertili seminandum, vberem quidem agrum relinquat, in lacum vero frumentum omne demergat, ut eo nec ipse potiatur, & frumentum sui corruptione depercat.

¶ **HOMELIA VI.**

Ruinosa domus. Itaque his similes sumus, qui quum male maceriatam ac ruinofam videant domum ipsam, qualem restituere negligunt, amplius autem ei hortos in circuitu præparant: aut illis qui quæuis morbo conficiantur, cura tamen valetudinis neglecta aureas sibi vestes contexunt: aut mulieri, quæ cum aduersa valetudine nimium laboret, nullum ægrotationis remedium, sed ancillas & ornamenta, cæteraque huiusmodi persuademus sibi studeat comparare: Non aliter sane nos, cum anima nostra modo in furore, modo cupiditatis ardore, nunc malè edicendi studio, nunc inanis gloriæ iactatione mirabiliter vexetur, ac humili acens, ac secum ipsa dissidens, ab innumeris laceretur feris, non ut ipsam curemus, sed ut magnificas aedes construamus, & gregem seruorum, cæteraque huiusmodi acquiramus, & gregem seruorum, cæteraque huiusmodi acquiramus, & gregem seruorum, cæteraque huiusmodi acquiramus.

Vriâ.

omni studio atque cura vigilamus: Et si vrsâ fugâ à cauea coeperit, domos præcludimus, vicos obsidemus, ut inter cœpta ne mini noceat: Nunc vero cum non vna bestia, sed multæ atque obscenæ cogitationes omni bestia ferociores animam nostram lacerent, nec sentire quidem videmur, & vrbium sanæ habitatiõe adeo prouidemus, ut vel in desertis locis, vel in vralis atque munitis atrocem feram coerceamus: in anima vero nostra, vbi locus consilij est, vbi regia sedes ad regale solij omnia perturbantes magna licentia conscendunt: propterea ad inferiora depelluntur, quæ superius stare debebant: omnia simul turbata conuallantur, vrbana suburbanaque, quæ intus, quæ foris sunt: ciuitatique similes sumus, quæ barbarorum incurfu conturbatur, aut auiculis, quæ draconè ad nidum serpente trepidæ ac conturbatæ circumuolant.

¶ **HOMELIA IX.**

Seruus debitor. Ponamus aliquem seruum multarum pecuniarum, proprio domino esse debitorem, vim quoque perpeti ab iniuris hominibus, hunc seruum & aliquanta eorum, quæ habebat amittere. Si igitur dominus valens coherere captorem, non quidem

seruo restituat erepta, sed cuncta tamen quæ perdidit sibi illa computet reddidisse, nonne etiam lucra damni occasione collegit? Quod certè ab omnibus probatur absque ambiguo. Hoc & in nobis, quum iniuste aliquid patimur cogitemus, quia scilicet pro illatis iniurijs nobis remissionem accipiamus omnium peccatorum, aut si in vobis tanta delicta non fuerint, clarioribus honoremur coronis.

¶ **HOMELIA VIII.**

Acrotus. Ut si quis ægrotum, quem ad sanitatem reduxit, iubeat illa non facere, ex quibus morbus ille contigerat: Ita etiam post baptismum, ieiunij cõtra vitij edacitatis induxit dominus. Nam Adam de paradiso intemperantia ventris eiecit.

¶ **Homilia. xiiij.**

Sicut qui præclara veste indutus est, fugit omnem fordiam rem, ne coinquinet eam, & perdat gratiam candoris eius. Sic qui suscipit Deum in corpore suo & spiritu, sollicitus esse debet, ne forte cõtaminet eum, sciens quia si cõtaminatus fuerit in nobis, ipse quidè in sua natura manet incõtaminabilis, tamè cõtaminatiõis iniuriã grauius iudicabit nostro interitu.

¶ **Homilia. x.**

Sopor. Altissimo torporis sopore deprimumur, & illudentia nobis phantasmata somniamus, quasi nocte omnino, profundissima soporati. Nihil si quidem a somnij vanitate presentium differunt rerum figuræ, siue illæ tristes, siue sint prosperæ. Exurgamus igitur a sono teterrime istius noctis, ut possimus solè videre: Nemo enim solè dormiens intuetur, nec radiorum eius decore oculos illuminat, sed cuncta quæ se opinantur videre, figmenta sunt somnij.

¶ **Homilia. xvij.**

Sicut ex diuersis itineribus venientes ad vnam mansionem contendunt: Sic & Euangelistæ ex diuersis occasionibus loquentes, in vnum sensum ingrediuntur.

¶ **Homilia. xvij.**

Quemadmodum nos quum gladium à puero teneri videamus, etiam si nondum vulneratum cum cernamus, verberamus tamen, ac sæpe minantes denunciamus, ne quando illum rursus contingat: Ita etiam Deus inuerecundum coercet aspectum, ne quandoque in ipsam quoque incidat actionem.

HOMILIA XXVIII.

Lutum. Ut lutum farinam, acetum vinum corrumpit: Ita mali homines bonos, discedimus ergo à Babylone.

Rex. Si terrenus forte rex diceret non posse diuitum quæpiam in ipse fulgere regno, aut aliquo decorari honore: nūquid nō certatim omnes abijcerēt in honoratas diuitias? Si ergo apud terrenum regē, honorem nobis auferrent opes, continuo despicabiles fierent: rege vero cœlorum inclamante nobis ac dicente, quia difficile sit nos cum diuitijs, diuinæ illius habitationis vestibulum intrare: non impendimus omnia?

HOMILIA XXIII.

Vinctus. Sicut cum aliquem videris vinctum ceruice, manibus pedibusque ferratum, propterea illum maxime miseraris: Sic etiam cum videris diuitem cunctis rebus omnino circumdantē, noli eum propter illa putare locupletem, propterea quæ debes infelicem vocare. Præter illa siquidem vincula, habet custodem carceris sauiorem amorem pecuniarum, qui semel a se vinctum, nequaquam de hoc carcere exire permittit, sed mille illi imponit catenas & ostia, & seras atque custodias, in interiorē illum coniiciens carcerem, etiam delectari his vinculis facit. Et si intenta mentis acie animum inspexeris, non modo ligatum, sed & squallentem atque sordentem, ac veribus plenum videbis.

HOMILIA XVI.

Acutum videns. Sicut quanto acutius viderimus, tanto magis discimus, quā longē à cœli regione distamus: Sic etiam quanto superius ad virtutis ascēdimus excelsum, tanto amplius docemur, quā sit inter nos & Deum grande discrimen.

HOMILIA XXI.

Oculus. Quod oculus corpori, hoc intellectus animæ. Si enim nequaquam prorsus eligeres ornari auro, & serica veste circumdari, oculisque fœdari, sed horum proculdubio sanitatem desiderabiliorem rebus omnibus iudicares, quæ si tibi certe depereat, nihil te iam tota vita delectat: quanto hoc magis pro oculis mentis debes efficere? Sicut enim postquam corporaliū oculorum lumen extinctum est, omnia iam membra in miseria versantur: Sic etiam in anima intellectus cōseruemus salutem. Si vero cæcatus istum, quo alijs quoque debemus

Iumen inferre: vnde iam ipsi poterimus aspicere? Sicut enim qui caput ipsum fontis obstruxit, totū simul exiccavit & flumen: Sic etiam qui oculum mentis tenebris obduxit, omnes quoque vitæ istius actus vna confusione cæcavit. Si enim lumen tenebrę quantæ erunt? Quando enim lucerna extinguitur, quando gubernator mergitur, quando dux ipse capitur, quæ tandem obedientibus supererit spes salutis? Intellectum dedit nobis Deus: vt ignorantiam fugemus e mentibus, vt reſtum teneamus iustumque iudicium, atque ad alia huiusmodi dirigamur, & contra diuersarum impugnationum varios incurſus hoc quasi scuto vti ac lumine, maneamus innocui atque muniti. Nos vero tantum hoc Dei donum temere prodidim⁹ propter superflua ac vana prorsus. Quid enim prodest auratis armis milites refulgere, cum ducitur rex ipse captiuus? Quod lucrum est ornate depictæque nauis, cum ipsius mergitur gubernator? Quæ nam illa est bene compositi corporis pulchritudo, cum facies oculos amisit? Quemadmodū igitur si medicum (cuius ad aliorum ægri tudines depellendas sanitas necessaria est) ipsum in egritudinem mittas, & inde aurato cubiculo lectulōque argenteo iacere præcipias, nihil proficiet omnino languentibus: Ita etiam si mentis principale corrupens, quo scilicet ingruentibus potes vicijs repugnare, thesauro feceris affidere, nihil omnino profeceris, sed totam prorsus animam læseris.

Auarus cæcus est. Amor namque pecuniarum pupillam mentis tuæ quasi quidam malignus humor influxit, densamque iam nebulam prorsus operatus est, sed & dirumpi atque dispergi hanc nebulam facile est, si scilicet radium doctrinæ Christi volueris exhortantem admittere dicentem: Nolite thesaurizare vobis, &c.

HOMILIA XXIII.

Vita nostra ludus est, & fortē quid deterius. Non enim tendit ad risum, sed intolerabilem quoque portabit dolorem eis qui mores suos non mature & diligenter instruant. Quo enim distamus à pueris, ludendi gratia casulas ædificantibus, nos qui ampla prætoria & clara constituimus? Quæ autem est dissimilitudo inter eorum prandiola, ad ludum parata: & nostra hæc splendide & delicate apparatus cōstituta? Nulla pla-

ne, nisi quod ea que nos ad supplicium nostrum sæpe facimus, illi imitantur ad ludum. Nondum venimus ad maturitatem virorum, quod cum venerimus, intelligemus hæc esse omnia puerilia. Nam & illos cum ad virilem ætatem transimus, ridere consuevimus ob ea certe ipsa, quæ cum pueri essemus, etiam studiosè credebamus esse faciendâ. Nam & testas aliquando & lutum sæpius aggerantes, non minus gloriabamur, quam hi qui certatim amplas porticus & trichinias gaudent superba construere. Sed tamen peribant illa continuo & corruebant. Et sicut nos, paruulos de illa flentes destructiões ridemus. Sic isti quoque viri nobis de hac subuersione mœrentibus, non modo non rident, sed desent. **Q**uouſq; lufibus occupamur, ac salutem nostram ipsi despiciamus ac prodimus? Vt pueri, cum neglectis literis ad huiusmodi nugas sua studia conuertunt, durissimis verberibus subiacebunt. Sic nos quoque, qui in his rebas studium omne consumimus, cum à nobis spirituum exigetur operum disciplina, nisi quæ reddenda erunt habuerimus parata, horrenda illa supplicia perferemus. Et hæc quidem quibus nunc dediti sumus, cuncta pariter evanescent: quæ verò ex istis pœna colligitur, immortalis erit & perpetua. **Q**uod quidem accidere solet in paruulis, quorum puerilis illa constructio à patre tota subuertitur, ipsi etiam verberati post lusus ad lachrymas conuertuntur.

HOMILIA XXV.

Ignis. Sicut qui ignem obligat in vestimento, illum quidem non extinguit, vestem autem comburit: Ita etiam qui in virtute positos persequebantur, comprehendebant ac sæpius colligabant, illos quidem ex his omnibus reddebant clariores, se autem omnino perdebant.

HOMILIA XXVII.

Morborum causæ atque curæ. Quemadmodum medici grauissimorum morborum causas atque curam diligentius docent, ut in difficilioribus exercitati qui discunt, facile quid sibi in alijs faciendum sit intelligant: Sic diuinæ literæ maxima delicta in medium posuerunt, ut inde minora etiam committentes, facilius rationem curationis inueniant.

Fortis vir. Ita non aliter factum est, quam cum à barbaro quidam in acie fortis vir dimisso telo periculose percussus, neque id se-

mel, sed iterum, atque grauius perpressus, non cesserit, sed undique sanguine profusus, magno in hostem impetu ruerit, confestimque trucidauerit: Sic etiam David, quanto magis saucium dices, tanto maioris illum animi ostendes, qui postquam ita misere depressus fuit atque deiectus, velociter surgere, ac ante primam aciem stare, percussoremque ipsum humi sternere potuit: quod quale quantumque sit, hi maxime non ignorant, qui in summas peccatorum ærumnas deciderunt: non enim ira magni excelsique animi ego iudico, si cum recte vadas, iter tuum foelici cursu perficias.

HOMILIA XXIX.

Luxu perditus. Demoniacus. Quomodo luxuria corruptus atque petulans, qui ad omnem corporis formam hincit, a demoniaco differt: non videtur nudus ambulare, sed corporeis quidem vestibus amictus est, veris autem vestibus priuatus, summa hominis gloria caret, non lapidibus seipsum credit, sed sceleribus, quæ lapidibus duriora asperioraque sunt. **Q**uis hunc inuare poterit? **Q**uo fit, ut nunquam sit in seipso, sed in sepulchris versetur. Sepulchra sunt meretricum diuerforia, cum multo foetore, multa putredine sunt repleta. Non minus, non exhortationes ipsum ligare poterunt, omnia hæc vincula spernit: Sic auarus, &c.

HOMILIA XXXIII.

Adolescens spectatiss. Quantum malum sit æternorum bonorum portione priuari, accipe simile. Ponamus adolescentem aliquem esse mirabilem, eundemque & cunctis florere virtutibus, & totius tenere orbis imperium, tamque in omnibus esse perfectum, ut vniuersos erga se homines patrio ardere faciat affectu. **Q**uid non ergo istius patrem pati existimatis libenti animo, ne talis filij priuatur alloquio, quod vero vel exiguum, vel grande malum non esse subitum, modo ut illum etiam videat, atque illius presentia perfrenatur hoc de futura gloria cogitemus. Neque eum sic filius patri etiam si virtutibus mille decoretur, desiderabilis est, atque mirabilis, ut cœlestium fructus bonorum, ac resoluti & esse cum CHRISTO. Intolerabilis quidem res est etiam gehenna, quis nesciat & supplicium illud horribile. Tamè si mille aliquis ponat gehenas, nihil tale dicendus est, quale est beata illius gloriæ honore propelli, exorsumque esse Chri-

sto, & audire ab illo, Non noui vos, &c. Est enim satius, mille fulmina sustinere, quam vultum illum mansuetudinis, pietatisq; plenum, nos tamen aduersantem videre, & illos totius tranquillitatis oculos nequaquam nos aspiciere sustinentes.

¶ HOMILIA XXX.

Arenosa
terra.

Sicut terra arenosa, quæ quamuis pluuiam susceperit, tamen quia nullos in se tenet humores, semper adhuc aret: Sic febricitantes quantumuis biberint, calore totum consummante: quod biberint, semper adhuc sitiunt: Sic & maligni homines quidquid boni viderint, aut audierint, infidelitate totum consummante, quod vident vel audiunt, semper vacui sunt, nihil retinent eorum quæ audita sunt.

¶ HOMILIA XXXI.

Concionator.

Sicut gaudet medicus, quando ad eum agrotantium multitudo profequitur. Sicut letatur rex quando eum magni exercitus manu armata circumdat: Sic exultat sacerdos, quando eum audientium populus magnus auscultat.

¶ HOMILIA XXX.

Dæmoniaci.

Nam aris quidem auidi beneuolos, nisi vtilis sibi sint inimicos dicunt: Et liberum hominem si possent, libèter in seruitutem suam redigerent. Dæmoniaci verò nihil huiusmodi faciunt, sed ipsi soli suo malo laborant, & illi quidem multas domos euertunt, nomenq; Dei propter ipsas blasphematur. Communis ærumna ciuitatum atque orbis totius: Dæmonibus autem exagitati lachrymas nobis ita mouent, vt eorum facile meseriamur. Et isti non sentiunt plerumque quod agunt, illi præmeditati omnia faciunt, medijs viribus bacchantes, ac nouam insanietes insaniam. Quando enim omnes simul dæmoniaci tantum facinoris committent, quantum Iudas solus commisit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuectus est, pariterque omnes qui illius auaritiam imitantur, quasi feræ bestię à catenis solutæ, cunctos homines nullo resistente perturbant ac lacerant. Et vincula quidem etiam his vndique coniecta sunt, iudicij timor, legum terror, multorum odia, cæteraque huiusmodi: sed his ruptis omnia perturbant, quod si quis hos nexu omnino ab eis auferret, tunc videres peiore hos dæmone, quam dæmoniacos ac fortiore vexari.

¶ HOMILIA XXXII.

Si ad imperandum regnandumq; hoc caduco mortaliq; regno, filius tuus adisset, nolles eum inde redire, vt ipsum videres: nunc verò cum ad meliora maioraq; regna processerit, parui temporis absentia ferre non poteris: Noli ergo plorare: reddidisti enim depositum quod tibi creditum erat, non sis sollicitus, si vides in inuiolabili arario thesaurum tuum esse depositum. Quod si etiam tam presentis vitæ, quam futuræ conditionem intellexeris, & hæc quidem arancarum telam esse, atque vmbra, illam autem immobilem, & æternam esse, non indigebis vlla ratione.

¶ HOMILIA XXXV.

Illum abisse in prata florentia cum putes, ingentes cur aduersum te fluctus suscitatis tempestatis? Hic autem fluctus presentis vitæ per nauigauit. Nihil mirabile aut nouum factum est: Nam eadem ipsa quotidie reuolui videmus: diè nox, noctem dies, hyemem æstas, æstatem hyems modo præcedit, modo sequitur, nec plus quicquam est, & hæc quidem eadem semper: Ita & homines moriuntur, vnus post alium.

Reuolutio

¶ HOMILIA XXXIII.

Cum nemo in arena seipsum exerceat, quomodo aliquis incertamine insignis erit, atque conspicuus? Quis vnquam athleta non ab incute adolecencia in palestra corroboratus, potuit in Olympicis, excelsis & magno animo aduersarium aggredi? An non oportet quotidie luctari atque currere? Nonne videtis eos quos certaminum athletas appellat, cum nullum forte relictorem repererint, ad sacrum arena plenum vires suas excitare, iuniores cum iunioribus, quasi cum aduersario pugnam inire? hos imitari stude, ac ipse tecum altioris philosophiæ instituta meditare, ac confirma. Insurge contra passiones, vince animi labes.

Athleta.

¶ HOMILIA XXXIII.

Quemadmodum serpens totum seipsum tradit nec minimum curat, si corpus inciditur, donec caput suum integrum seruet. Eodem tu modo fidem si cætera perdidideris cures, profundas vniuersam tuam pecuniam, tradas corpus, vitæ ipsius si opus est, minimè parcas, dummodo fidem serues, quæ caput est & radix, qua seruata, etiam si omnia perdas, omnia

Serpens.

tamen rursus cum maiori magnificentia recuperabis.

¶ HOMILIA XXXV.

Animus. Cur regem omittis animum, & ad præconia corporis refugas? Cur philosopho spreto, interpretē nimia cupidine ardes? Si mulierem deformem, specioso velamine adopertam conspiceres, nullo affectu moueris: sic ecōtra pati non possis, vt speciosa velamine tegetur: Id ipsum igitur in anima etiam facias, cui quasi velamen corporis pondus circumpositum est, quod quidem qualitatem sensitivam omnino deponere non potest: animus autem citō à deformitate ad pulchritudinem transibit, dum velit.

¶ HOMILIA XXXVI.

Pax. Pax vera tunc præstatur, cum quod tabo vel sanie corruptum est, abscinditur atque projicitur, quando factiosa & improba pars repellitur, vel omnino destruitur. Sic certe coelis terra coniungi potest. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conferuat facili, si quod reduci ad sanitatem nequit, cæciderit atque abiecerit: Et militiæ dux ad soluendam militum conspirationem, alterum in alterum concitat: Sic illius quoque tempore turrim factam videmus, quando pernitiōsa illa pax, per probatam discrepantiam dissoluta, tranquillam atque laudabilem reddidit: Sic Paulus qui contra se conspirabant, diuidebat.

¶ HOMILIA XXXVIII.

Venatores. Ego & Ioannes ad vos venimus, idemque fecimus, quod venatores solent facere, qui quando furacissima, captique difficillima insectantur animalia, non vna via, sed diuersis, & non diuersis solum, sed per contraria plerumque aggrediuntur, vt si alterum effugerint, in alterum incidant. Nam qui vniuersum penē genus hominum maximē ieiunantes solet admirari, & duriciem viuendi nimium approbare: idcirco statim à teneris vnguiculis dispensatione diuina duriter vixit Ioannes, vt adhuc ad credendum verbis suis populi ducerentur.

¶ HOMILIA XXXV.

Aes. Sicut quando aes effunditur, vnde statua conflatur, nullam aris perditionem tunc esse dicimus, cum ad meliorem vsum traducatur. Similiter de corpore tuo futurum est: mors

ipsa, & mortalitas destruitur corruptione carnis, non substantia corporis.

¶ HOMILIA XXXVI.

Sacerdotes prelati sunt in populo, sicut stomachus in corpore hominis: Si stomachus dolet, corpus egrotat, &c. **Stomachus.**

¶ HOMILIA XXXVIII.

Sicut de gemmis flores: Ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ volitates. Sicut autem flores non possunt procedere, nisi fuerit gemma: Sic bona voluntas nasci non potest nisi præcesserit in homine cogitatio bona: Poma sunt opera iustitiæ. Sicut ante pomum flos: Ita ante opus bonum voluntas bona. Arbor non proferet fructum, quæ iuxta viam est: Ita qui in mundo viuunt. **Flores.**

¶ HOMILIA XXXVIII.

Sicut sordes & limus aures corporis obstruere solent: Sic meretricij cantus, fabulæ huius seculi, aures mētis solent obstruere, atque immundas facere: quasi enim stercurus auribus vestris immitunt huiusmodi colloquia, & quod barbarus ille minabatur dicens: Comedetis stercurus vestrum, id nūc multum non verbo, sed re in vobis faciunt, imo vero multo peius atque foedius. **Sordes. Aures.**

¶ HOMILIA XXXIX.

Quemadmodum sine fluctibus mare nunquam conspicitur. Sic animos diuitum auarorum absque sollicitudine, tre more, turbatione, curis, periculis, nunquam reperies, sed antequam priora componant, alia inuaserunt. **Mare.**

¶ HOMILIA LII.

Quemadmodum si quis febricitans, plenum frigidissima vas aqua rapuerit ab aliquo, & eam pestiferam bibendi cupiditatem expleuerit, ac morti seipsum tradiderit, nō eum vnde aqua rapta est, sed eum qui rapuit accusamus, & sibi ipsi iniuriatum censemus. Sic certo de auaris atque rapacibus cogitare debemus. Peiori nanque febricitanti laborantes, alienarum rerum rapina, habendi cupiditate inflammantur. Si quis febricitans, etiam furore concitus, gladio à latere cuiuspiam rapto, seipsum occiderit, nōne qui rapuit sibi ipsi iniuriam intulit, cum is à quo ensis raptus sit, nulla sit vexatus iniuria? Hoc ipsam quoque in pecuniarum rapina fieri videmus. **Febricitans. Febricitans.**

HOMILIA XLII.

Bellum est in foro, pugnam quotidianam exhibent negotia, temp estis & procella. Armis opus est. Opus est ventis, à puppi opus oia discere, vt dici spatium absq; naufragijs & vulneribus transigatur. Multi per singulos dies scopuli, & frequenter illiditur scapha atq; submergitur, olympia multi patrum sepe spe & auerunt. Sicut per certaminum dies & noctes, nihil aliud prece nocte rota fatagit, nihil curat, nisi ne prodiis pugil turpe quicq; agat. Illi namq; tibicini assidentes spudent, nec aliquem alloqui, ne spiritus qui consumitur risum mereatur. Si igitur coram hominibus pugnaturus tantam gerit, prouidentiam, multo magis nos decet semper esse sollicitos & curare, quibus tota vita certamen est. Omnis igitur nox sit pernox, cogitemus quomodo diem transgressi, non mereamur, risum, & vitinam risum solum. In dextera sedet patris agonotheta noster.

HOMILIA XLIII.

Non patimur domum veterascentem cadere, neq; procellis labantem, animae vero nulla ratio. Iumentorum diligentissimam curam habemus, canum etiam, animae nulla ratio: Non tantum curam impendimus animae, quantum canibus, & tamen canes dici nolumus. Canis futurae voluptatis spe, presentem contemnit, tu vero non vis futurorum bonorum spe, presentem contemnere? Quod ille ex consuetudine, hoc tu non vis ratione perficere? hoc & accipitres & aquilae facere dicuntur, quod an quadrupedibus & dorcadibus illi, hoc in auiibus hi, & hi vero rursum ex humana disciplina. Sicut in sponsa licet thalami sint vel operati aureis, licet mulierum adsint pulcherrimarum chori, licet roseae coronae, licet sponsus formosus, licet ancille, amicae licet oes, si illa deformis, vtilitas nulla. Sicut e contra si sit pulchra, nullum ex ijs accidit noxamentum scilicet contrarium. Ex illis si sit turpis, videbitur turpior: ex his vero, si sit formosa, non formosior fiet: Ita & in anima cum sit decora, non tantum non indiget horum, sed haec potius eius obumbrat pulchritudinem.

HOMILIA XLIII.

Quemadmodum si quis claudere voluerit meatum aquae currentis, si vna ex parte exclusa fuerit aquae violentia, alii de sibi semitam rumpit: Sic peccatorum malignitas ex vna parte confusa, aliunde sibi aditum adinuenit.

Præco.

Milites.

Canes.

Sponsa deformis & pulchra.

Meatus aquae.

HOMILIA XLIX.

Omnibus laborantibus dulcis est finis. Viator libenter interrogat ubi sit mansio: Mercenarius frequenter computat, Iucunditas si labores. quado annus completur: Agricola, semper tempus messis expectat: Negotiator die ac nocte thesaurum discutit ratione: Mulier praegnans semper de decimo mense cogitat: Sic serui Dei, libenter de morte sua cogitant. Vbi enim thesaurus eorum, ibi & cor est. Si haberes solidorum quantitatem in arca tua, oculos illuc saepe haberes: Sic sancti illum locum aspiciunt, ubi repositam habent coronam.

HOMILIA XLVI.

Sicut sepulchrum quoadiu clausum est, pulchrum videtur Sepulchrum a foris: si autem apertum fuerit, horribile est: Sic sunt simulators bonorum, quando non cognoscuntur, laudabiles sunt: cum autem cogniti fuerint, abominabiles.

Homilia XLVI.

Sicut serpentes varij in corpore: Sic heretici varij in erroribus. Serpens super ventrem graditur: ita heretici causa ventris, & vane gloriae omnia faciunt. Terram manducat serpentes, & isti illos luantur qui in terra sunt, id est, carnales. Non solum sunt serpentes, sed & viperæ, quarum natura est, vt rumpentes viscera matrum nascantur: Sic auctores haeresium, rumpentes fidem matris Ecclesiae, processerunt ad principatum.

Homilia XLIIII.

Podagricos tibi ante oculos pone, qui quando acutis conpunguntur dolorum stimulis, & si mille offerres vehementius dolentes, ne respicere quidem dignantur. Non enim patitur intensus dolor, vt quasi ociosi de ceteris cogitent, ac inde consolentur. Minime igitur nos huiusmodi spes alat. Nam qui a malis aliorum originem trahit, in mediocri afflictione locum habet.

Homilia XLV.

Quemadmodum acuti vepres vndeunque capiuntur atque constringuntur, manus cruentant: eodem modo delitiae, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus similiter membris officunt. Steriles autem sunt, nullum, sicut vepres, fructum producentes, ac multo magis, quam cetera penes omnia hominem conficiunt. Delitijs enim senectus citius subrepat, sensus obtunditur, cogitatio retardatur, corpus dissoluitur, maioris stercoris

Iucunditas
si labores.

Serpentes

Viperæ.

Podagrici

Vepres

Volucres. copia reconditur, atque reponitur: Ita ex ingenti afflictionum accruo, nauigio nimium oneribus oppresso, crebra contingunt naufragia. Ad eò mala deliciarum lasciua est, vt irrationabilibus quoq; pestifera sit. Nam vt volucres nimia saturitate, & sibi, & nobis inutiles efficiuntur: superfluitates enim indigestæ, ac putredo humidior a pinguedine oriuntur, quæ vero animalia non copiose aluntur, sed quasi ieiunantia, mediocri victu simul & labore exercentur. Hæc animalia, tam sibi sanitatem seruant, quam nobis accommodiora sunt. Quare qui his vescuntur, sani viuunt: qui vero illis pinguioribus ventres voraciter replent, illis similes efficiuntur, tardi, & ad ægrotandum aptiores facti, & strictiora illis vincula comparantes. Quare amentiam ipsorum inde maxime quis admirabitur, qui nec ita sibi parcere volunt, vt vtribus ceteri. Nam qui vina huc illacque traducunt, nolunt nimium vtres replere, ne distenti rumpantur: isti vero ærumnosum ventrem, nec vtris quidem dignitate condonant, sed distentant & replent vsque ad fauces, duplices, non vt animalia sibi facientes angustias.

Vtres.

HOMILIA XLVIII.

Margaritum. Qui margaritum habet, nouit se diuitem esse, etiam si ignotum nonnunquam illud sit, cum paruo in loco margarita recondatur: Sic & in prædicatione veritatis qui ei adheret, totoque animo illam amplectuntur, opulentos esse non ignorant, quamuis infideles thesauri vim non cognoscentes, fidelium opes contemnunt.

HOMILIA XLVIII.

Vestes cōtinēter excutiente s. Tincæ. Et opulenti quidem qui cupiditate pecuniarum insaniunt, assidue vestes suas, ne tineis corrodantur, excutunt: tu vero cum obliuio omnibus tineis peior ac maior pestis animam tuam deuoret, non accedes ad libros, non excuties tineas, nõ ordinabis animam tuam, non aspicias cõtinentiam imaginem virtutis, nec membra eius & caput considerabis: habet enim certè caput & membra, omni muliere formosa multo ventustiora ac pulchriora.

HOMILIA XLIX.

Agricola. Agricola per totum laborat annum, & in ipso sine frequentèr à spe decedit & multorum fructu laborum. Natus

gubernator & miles, ad ætatem vsque nouissimam in prælijs & laborib; & frequenter vterque remanet, ille quidem diuitiarum oneribus omisis, hic autem victoria cū ipsa vita. Quam igitur habebimus excusationem quesio, in secularibus quidem laboriosa proponentes, vt paululum requiescamus, vel neque paululum est enim spes incerta, in spiritualibus autem contra facientes. In secularibus hominum plures ita faciunt, & pro longa quiete, breuiter capiunt laborem, licet illis contrarium eueniat: Hic enim labor quidem & lucri par portio, frequenter autem in contrarium labor quidem est infinitus, fructus autem plerumque exiguus quæ. In regno autem e contra modicus quidem labor, multa verò voluptas & immensa.

Gubernator.
Miles.

Secularia.

HOMILIA L.

Nidus. Nidus est præfens vita ex festucis & luto coagmentatus, licet mihi magnas ædes ostentes, siue regias ipsas auro multo fulgentes & gemmis, nihil ab hyrundinum nido differre censo. Hyeme siquidè instate, omnia spõte corrueunt. Hyemem verò voco diè iudicij, nõ omnibus hyemem, quonia & Deus non tẽ simul & diè vocat, illud quidem ad peccatores, hoc autem quantum ad iustos. Itidè & ego nũc, hyemem ipsam, voco si nõ bene in ætate alatur, vt possimus volare in stante hyeme. Non nos matres suscipiẽt, sed esurire sinent, perire, vel nido ruente perdi. Tanq̃ enim nidũ, quinimo & facilius q̃ nidũ omnia Deus tũc destruet. Delens & transmutans omnia, volatu verò carentes, & istum non valentes occurrere in aera, sed ita vulgariter enutriti, ne leues habeant pennas, ea quæ pati tales est verisimile, patientur: Hyrundinum itaque pulli cum conciderint, statim pereunt: Nos verò non morimur, sed continuo pulli. Hyems erit illud tempus, quinimo hyeme difficilius: non enim aquæ torrentes proficiunt, sed ignis flumina, nõ ex nubibus tenebræ conflantur, sed insolubiles, & omni luce carentes tenebræ, vt neque cœlum videatur, nec aër, sed pluiquæ terra obruti comprimantur.

Nidus.

Hyems.

Hyrundinũ

pulli.

Equus
regius.

Homilia. I.

Magis vertice ipso capitis linguam tuam custodi: regius quidem equus est lingua. Si ei frenũ immiseris, doctrina tua gradarium feceris, ascendet in eum rex, & quiescet in eo: si autem nullo freno domueris, sed hinc atque illic in frenũ

Etari permiseris, diaboli eum vehiculum fecisti.

¶ HOMELIA LV.

Cœlestis regis milites. Cœlestis regis milites sumus, spiritualia arma induci, cur igitur cauponarum abiectionum personarum, imo verum vitam eligimus: quum ibi oporteat esse militem, ubi & imperator est? Militamus sub eo qui propè adest, mortales imperatores non omnes in pratorio, & ad latus suum esse patiuntur, at verò cœlestis omnes propè sedem suam esse desiderat. Sit conuersatio tua in caelis, & adest ei.

¶ HOMELIA LVI.

Agon. Reges. Quemadmodum reges in equorum cursu atque certamine, in ipso agone coronas, vestes, ceteraque munera, ante certaminum oculos ponunt, sic & dominus in medio stadio præmia locauit, & quasi multorum manibus per verba propheta ostendit. Et reges quidem isti quoniam mortales sunt sua facultas caduca, & liberalitas facile potest exhauriri, idcirco ut multa videantur quæ donant, singulis singula munera ministris in mediū producit: rex vero noster cōtra. Nam qui immortalis & ditissimus est, nihil facit ad ostentationem omnia simul ante oculos collecta posuit, quæ si quis per singula diuidat, innumera erunt.

¶ HOMELIA LVII.

Agon. Quemadmodum qui ludicrum instituit agonem, si cui athletarum amicitia iungitur vinculo, uuaquam cum nisi descenderit in certamine coronabit, qui proprium uidelicet laborem illius desiderat, & quo magis eum diligit, eo magis vicorem esse cupit. Sic & Christus quos maxime diligit, eos nō solum auxilio suo dumtaxat, sed à seipsis vult probare.

¶ HOMELIA LVIII.

Tranquillitas à morte. In hora mortis iucunda bene actæ vitæ memoria, quasi tranquillitas post tempestatem veniens, conturbatam facile animam consolatur. Sed quoniam sicut insensati vitam agunt in decedendo ex hac vita proculdubio adcrit. Nam qui vincit propter sua scelera fuerit, quum soluitur, quum ad iudicium produci queat, tunc maxime tremet, tunc formidat, quædo ad tribunal iudicis iam appropinquat, quando ad relationem rationum iam deuenit. Idcirco terribiles visiones narrare solent morituri, quarum speciem nullo modo scietes & le-

culos plerumque ipsos magno iacentes impetu concutunt, & totius eos qui adsunt aspiciunt oculis, vel quia vi à corpore rescinditur anima, vel quia spirituum speciem ferre non possit: Si timemus terribiles homines, quid faciemus quum minaces angeli, & rescindentes animam à corpore virtutes nos inuadunt, quum à corpore anima tracta multum incassum deflet?

¶ HOMELIA LIX.

Nihil arrogantia atque superbia peius, quæ mentis quoque vires natura hominibus concessas ita derijcit, ut amentes ex prudentia, ac animo stolidos efficere videatur. Nam quemadmodum si quis cum statura cubitus sit, instar motuum, imò etiam altiore se putet, ac ideo se ipsum quasi montes excessurus erigat, nullū aliud argumentū insanitæ suæ queremus: sic quum infatum hominem videris qui meliorē se cæteris arbitretur, cōtemni que opinetur si cæteris cōferatur, nullū aliud si gnium recordatæ hominis exquiras. Tãtò quippe ridiculosior is est, qui natura insanit quantum ipse hunc sibi morbum inflatus sit, nec hac re solum miser, sed quia in miseriæ fundit se detru homo. sit, ut nihil sentiat. Quando enim is peccata sua ut oportet cognoscat? Quando nimitū se delinquere sentiet? Certe quasi vile mancipium, & miserum captiuum diabolus eum adduxit, agitatque mille verbis & contumelijs quocumque velit.

¶ Homilia. lx.

Si nostra plerumque membra rescindimus, cum incurabili morbo & ipsa tabescunt & reliquis officiant, multo magis in amicis atque simulatis id faciendum.

¶ Homilia. lxxix.

Ora istorum qui secularium rerum rabie furunt, comperanda non immerito cloacis fordidissimis, illorū verò ora qui quæ dei sunt loquuntur fontibus similia, vnde riuus liquidissimis fluentia mellis emanant. Imò non hac mensura, sed acerbiorē similitudine scriptura vitur hic: venenum, inquit, aspidum sub labijs eorum, sepulchrum patens guttur eorum sane bonorum ora non sunt talia, sed odoris plena ingentis.

¶ HOMELIA lviii.

Qui orans ieiunat, binas possidet alas quibus vêtos ipsos volando præterchitur: non enim oscitat, nec extenditur, nec

Oratio.

torpet orando, sed igne ardentior, & terra superior, quare terrenibilis hostibus redditur. Nihil enim homine probo orante potentius. Nam si mulier crudelium dæmonibus iudicem, qui nec Deum timebat, nec hominem reuerbatur, flectere potuit, multo magis propitium Deum faciet, qui continue orationi adhæret, ventrem superat, delicias spernit.

¶ HOMELIA LII.

Manus stercore illita.

Dic sodes: Si stercore manus atque cœno illitas haberes, auderes ne ita sordidus orare? Minime inquires, atque hostibus nullum damnum inferret, illud omnium per esse perniciosum est, scilicet quum sordescat manus homicidio, operationibus malis, os maledictione, detractione, contumelia, iracundis verbis atque obscenis, dissolutio risu, atque scurrilitate.

Pedes.

Si quis pedes tuos, stercore sordidatis manibus supplicando tergeret, non modo non exaudires, verum etiam calcibus expelleres. Quomodo igitur aures tu hoc modo orare? Nā qui orat, quasi manu lingua vitur, qua genua Dei supplicando attingit. Nolite igitur ipsam maculare, ne Deus ad vos dicat: Si multiplicaueritis deprecationem, non exaudiam vos. Vita enim & mors in manibus linguæ.

¶ HOMELIA LVII.

Incôtinatus thorus.

Dic quo liberis operam dedisti legitime, quamuis crimine illud non sit, orare tamen non audes: conuiciatus autem & contumeliatus, quod gehennam tibi preparat, antequam te ipsum mundes, manum ad cœlum tollis, dic quæso, quomodo non inhorrescis? Quod si ab incôtinato lecto resurgens times ad orandum accedere, quum in diaboli lecto sis, cur horribile Dei nomen audes invocare? Diaboli quippe lectus est omne conuiciu, ira, quasi perniciosus quidam adulter occulta voluptate cum animo adulteratur, & ex pernicioso spermate, diabolicas inimicitias parit, contraque matrimoniu agens omnia eos qui pacis vinculo in vnum coartantur, in multas dirimit partes. Quum matrimoniu in vna duos carne coniungat, nec coniunctos solum disserrat, sed etiam ipsum animu scindit, & lacerat. Quare vt libere Deum adire possis, coniunctionem hanc atque adulterium furoris, quasi rabidum canem procul animo tuo extermina. Sic Paulus etiam iussit: Leuâtes puras manus sine ira & disceptatione,

¶ HOMELIA LVIII.

Quid copia deliciarum & fœditas non mali adducit? Sues ex hominibus facit, imò verò multo peiores. Sus enim in luto voluitur, & stercore nutritur. Hic verò nullo à dæmoniaco discrimine separatur: imprudens enim & furiosus pariter est, & dæmoniaco quidē oēs miseramur: hunc verò auertimus, & odimus, quia ipse sibi furorē attrahit, & os, oculos, aures, & cætera, simpliciter sensuum instrumeta, amarissimas voluptatibus conficit cloacas. Quod si etiam interiora inspicias, videbis animam ebriam ceu hyeme ac intentissimo frigore congelatam ad eò, atque torpentem, vt nulla utilitas corpori ab ea pot sit afferri. Nihil turpius ebriosa fœmina, quæ quanto vasculu est infirmius, tanto magis naufragiu fit. Bestijs peiores sunt ebriosi: illę enim nihil vltra quam opus est desiderant. Quanto melior asinus ebrioso, quanto canis præstantior? Omnes certè animantes quæ rationis expertes sunt, quum bibunt aut comedunt vltra quam satis est, etiam si mille homines cogèrent, nunquam elabuntur. Nemo cogit bibere aut edere animalia, ne excessus detrimento sit eis: ebriosi & qui cogunt alios ad bibendum, peiores ipsi iudices.

Multo peiora sunt quæ sequuntur ebrietatem, quam quæ tempestatem. Iacet enim tanquam tepestate conquassata nauis, miserum hominis corpus, aia verò detestabili cupiditate compulsa vehementer inceditur, vel insanit potius. Nā in tepestate iactura leuior est, hic verò grauiorē nauiculā reddit: quæ diuitijs virtutum eiectis, arenam atque aquā foetidā, ex ebrietate sibi coaceruauit, quibus nauicula cum vectoribus atque gubernatore simul demergitur. Quare ne accidat, fugiamus hanc tepestatē, hunc morbū, sciētes neminē ebriosoru in regnum cœlorum periceturū. Quid dixi in cœlū, cū nec presentibus quidē iucundē vtantur, nocē in die habentes, in luce tenebris obuoluti, apertis oculis nihil rectē videntes.

¶ HOMELIA LXI.

Quemadmodū Scylla & Hydra apud poetas, sic & ebrietas multis capitibus armatur. Sic Lyæi multiceps bestia; hinc enim fornicatio, ira, mollities, hinc turpes amores oriuntur, hæc mater vitiorū, hæc superata, quasi capite obruncato alia sepulta erunt. Rescinde cogitationē ventres istorum, &

videbis magnam intus congeriem, sordidissimam cloacam, foetidum sepulchrum, eructationes foetulentas, fastidiosos vomitus, euacuationes ventris sursum atque deorsum simul.

¶ HOMILIA XLV.

Stercus appellavi non alimentum sed delicias à voracitate. Quod enim necessitatem in edendo excedit, id non alimentum, sed pestis est. Quomodo seruus, quando supra vires quicquam impositum est, domino impudentius male dicit: Sic & venter nimium plenus, mentem & cogitationem corrumpit.

¶ HOMILIA LXIII.

Idololatria. Grauis morbus auaricia est, fera insuperabilis. Hæc Apostolus idololatriam vocat, non tamen tam formidabilis est idololatria. Cur tamen idololatriam vocat Apostolus? habet enim nulli pecunias, & ipsi uti non audent, sed nepotibus reseruant, & intactas ad alios transmittunt, tunc tanquam dona Deo dicata tangere minime audent, quod si quando coguntur, tanquam ad nephas aliquod timide veniunt. Præterea tanquam qui idolum lapideum, aurum, & claustris & vectibus cohibent, pro templo arcam præparantes & argenteis vasis recondentes. Non ita aurum adoras ut ille idolum? Ille & oculos & animam traderet potius quam idolum. Non aliter affecti sunt auri amatores. Sed non adoro aurum inquit? Neque idolum dicit, sed inhabitantem dæmonem. Ita & tu licet non aurum, tamen eius aspectu & cupiditate animæ infidentem dæmonem adoras. Dæmone enim grauior est pecuniarum cupiditas, qua multi magis persuasi sunt, quam illi ab idolis, quibus non omnia parent, huic vero omnia, & quodcumque faciendum suggerit, obsequitur. Quid dicit auaritia? Esto omnibus inimicus, obliuiscere naturam, contemne Deum, sacrificium mihi te ipsum offer. Dicto citius parent. Et idolis quidem boues sacrificant: auaritia, offer mihi animam inquit, & persuadet. Vides quas habeat aras, quæ libamina accipiat?

¶ HOMILIA LXXXVII.

Spina. Spina est res & cura secularis & res infructuosa. Et sic ut spina vbicunque tangitur, tangentem pungit: Ita secularia vbicunque comprehenderis, lædunt: verum non huiusmodi spiritalia, sed margaritæ eundem simulantur, quam cum tracta-

ueris delectat oculos. Ut exempli gratia, fecit aliquis elemosinam: non solum spe futurorum nutritur, sed & seculi bonis semper confidens latatur, & anima audenter faciens, malas vincit cupiditates: & ante regnum, hic iam fructum capit, cum laudetur, cum in admiratione sit, & ante omnia à propria conscientia. Et singula bona opera huiusmodi sunt, sicut mala etiam ante gehennam hic torquent.

¶ HOMILIA XLIII.

Pupilla quidem oculorum tuorum, ne minimo lædatur puluere diligenter custodis, animam autem tuam tanta malorum congerie pressam negligis. Quando ab his sordibus animam detergemus? Quando huiusmodi veprum radices amputabimus? Quando virtutum semina spargemus? Nescitis tempus messis iam instare? Nos vero nec nouales quidem adhuc præcindimus. Si agri dominus venerit, quid dicemus? An quia semina nobis adhuc non sunt tradita? Atqui quotidie in animis nostris disseminatur. An quia sentes incidere nullus docuit? Atqui assidue acutas nobis falces præberus.

¶ HOMILIA XLIX.

Malignitas, quemadmodum febricitantes, quando frigidam aquam expetunt, non futura, sed presentia solum considerat.

¶ HOMILIA LIX.

Quemadmodum qui sub mille pædagogis degunt, quique à lectoribus detinentur: Sic non audent oculos extollere nec liberè quicquam dicere de virtute, qui peccatis seruiunt.

¶ HOMILIA LXIX.

Et si mille scænici voluptatibus abundare videantur, Scænici. quæuis delectationum flumina illis adesse credantur, multis tamen amarissimis telis perfossi plerumque iacent. Si saltatrix alicuius amoribus captus quispiam fuerit, omni militia durius, omnium peregrinatione molestius tormentum sustinebit, omniq; obsessa ciuitate, miseres peraget dies. Saltatrix.

¶ HOMILIA LXXXIII.

Meretrix ad tempus tuum guttur impinguat, postea verò amarius felle inuenies, & acutum magis ferro bipenni: Sic iniquitas est.

¶ HOMILIA XLIII.

Pernitiosi
humores.

Quòd si quis pernitiōis humoribus plenus, aegrotatiōnis laborem non effugiet: multo magis qui hanc omni cholera amariorē malignitatem in seipso recondit atque conseruat, vltimi atque perpetui doloribus morbi laborabit: quod planum à verbis suis est, quæ cum alijs dolorem inferant, quanto magis animam prorumpentis interiment: Nam infidiator & calumniator, non aliter seipsum prius interficit, quàm qui accendit ignem, prius concalescit, vt qui duros silices manu cædit, ipse, non lapides, vapulat, qui ad stimulos calcitrât, seipsum ferit: contra vero qui magno animo iniuriam perferit, ceu silix ignis & stimulus aduersarium vlciscitur: præsertim cum nullas vires iniuriantes habeant, sed ceulutum facillè dissoluantur. Non ergo iniuriam pati, sed iniuriam facere, & nescire pati, malum est.

Vomitur
tientes.

Quemadmodum vomitu laborantes, in principio quidem detinere intus egredientes humores nituntur, cum vero fastidio victi succubuerint, magnis singultibus omnia è profundo eructant: Sic qui præua consilia in proximos versant, cum malignitatem mentis ferre nequeant, obtreccionis sanem enomunt.

HOMILIA LXXVI.

Auis volâs
& serpens.

Quam auem tu altius volare opinaris? An eam quæ cum per aëra feratur, arundines aucupis atque retia non formidat, an eam, quæ iam vel sine arundine ac visco, quoniam humi serpat, potius quàm volat, manibus facile capitur? Huiusmodi certe insolens arrogans animus est, qui cum humi serpat, in omnem laqueum incidit. Vt vermis in sterco-
re: Ita superbus in passionibus suis inuoluitur.

HOMILIA LXX.

Formicæ.

Quemadmodum formicæ corporis duntaxat curam habent, pariter & nos, imò verò multo peius. Nō enim pro rebus solum necessarijs laboramus vt ille, sed pro superfluis: vitam illæ nullo crimine agunt, nos auaritiæ seruientes, non il las, sed lupos atque leones imitamur.

Acciditius.

Veluti si quis æditui locum perierit, etiam si minimus sit, magnus tamen atque sublimis videbitur: Ita & mali si cum bonis fuerint.

HOMILIA LXXVII.

Cur perforato aquam dolio ingeris? Nihil enim aliud est pro præsentibus istis laborare, quàm flammam decerpere, quàm pugnis aëra cædere. Certe frustra curris: Nōne vniuscuiusque artis finis quidam est? Ita profecto. Ostēde igitur mihi finē huius secularis studij: Sed non potes. Vanitas enim omnia.

HOMILIA LXXVII.

Terrestre certamen est tibi propositum, cuius corona in celo reddetur, ab hominibus exagitaris, & Deus tibi honores retribuet, paucis diebus curris, & æterna præmia consequeris, corruptibili corpore luctaris, & incorruptili laudaris. Siue meo volueris expoliri ornatu, siue armis meis armari, siue mea vestimenta indui, siue meis dapibus deliciari, siue iter meum peragere, siue in ciuitatem meam venire, cuius ego artifex sum, & conditor, siue in regione mea domum ædificare, ita hæc omnia facere potes, vt non modo nullam abs te harum rerum omnium mercedem exigam, sed ipse tibi magnæ velim esse mercedis debitorem.

HOMILIA LXXXVII.

Si duos quosdam videres, alterum omnino nudum, alterum indutum, nullam ne iniuriam faceres, si vestitū spoliaret vt nudum indueres? imò verò maximam: Ita qui Deo ex rapina eleemosinam parat.

HOMILIA LXXV.

Quemadmodum neque gubernator, postquam nauis submersa est, neque medicus postquam ægrotus obiit, quicquam prodesse potest: Sic & nos omnes antequàm resin exitū veniat, studere & vigilare oportet, ne in mortem ac naufragiū deueniant, nam postea nihil amplius prouidere possunt. Ita ante mortem bonum decet operari.

HOMILIA LXXV.

Athleta ob coronas ex certaminibus meritas, certandi laborem non fugit, vt in ocio viuat, & mercator qui transmarinorum mercium lucra gustauit, desidiosè viuere non patitur. Et nos si spirituales fructus degustabimus, præsentia omnia vilipendemus, futurorū cupiditate quasi optima quadam ebrietate capti.

HOMILIA LXXIX.

Si in rebus secularibus nemo sibi viuuit solus, sicut opifex, ximè viuuit

Alijs viuēs
vt quū ma

miles, agricola, mercator, ad communem usum proximi etiam omnes conferunt, multo magis in spiritualibus id faciendum, hoc etiam maxime vita est, alijs prodesse. Nam qui sibi uiuit, ceteros negligens, & vita eius superuacua est, & ipse superfluous, nec homo generis nostri. Ideo ratione atque oratione nos Deus decorauit, mentem & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos, & proximos tueamur.

HOMILIA L.

Ager syl-
uaticens.

Quemadmodum ager diu non proscissus, sic iuuenta neglecta, syluam escit, ac passim innumeras uerpes producit. Ignis ergo spiritus sancti immittendus est, quo impijs cupiditibus concrematis, noualia excolamus, quæ spiritualia semina possint suscipere. Si in adolescentia diligens fulgeat moderatio, mirum est & dignum. Nam si quis modestus in senectute, non multum admirandum, sed in iuuentute mirandum, ut in fluctibus & procellis, si tranquillitate fruatur, & in medio fornace non ardeas, sic & in iuuenta, si nulla corruptaris luxuria.

HOMILIA LXXVII.

In portu
impingens.

Finge gubernatorem quendam per mille maria incolumen nauigasse, deinde posteaque magnas tempestates, & procellas horribiles, & fluctus insanos arte sagaci euaserit, cum in ipso portus ostio mergeretur, vix inde nudum effugisse. Quem animum ad mare, & nauigationes, huiusmodique labores iste habebit? putasne quod unquam voluerit, nisi animi sit ficti, vel ad littus ipsum, aut nauem aliquam, aut portum aspiceret? Non equidem arbitror, imò seipsum occultas, spe omni ad nauigandum destitutus, mallet mendicis vitam agere, quam ad primos labores periculaque redire: sed non fuit similis ille Dauid, verum magno naufragio post multos labores, maiores iterum accumulauit pecunias: non desperauit, sed nauis sursum in pelagus deducta, dare vela ventis, post naufragium ausus & clauo, &c. Quod semper stare & nunquam cecidisse diuinum est, atque mirabile.

Guberna-
tor.

Gubernator, qui nuper mare ingressus naufragium fecit, non pariter dolet atque ille, qui post multa annorum spatia domum immentia onustaque gaza renauigans, in scopu-

los deuecta, cuncta momento temporis perdidit.

HOMILIA LXXVI.

Si patrem qui te genuit, peccati aduersum cum conscius, aspiceri non possis, quomodo ad Deum omni certe patre mitiorem, oculos tunc eleuabimus? quomodo sustinebimus, quando CHRISTI terribili assistemus tribunali, cum exquisitissima peccatorum omnium perscrutatio fiet? Si verò quispiam futuro non credit iudicio, consideret ea quæ hic sunt. Videat eos qui in carceribus sunt, qui in metallis, in stercore, qui dæmonio agitantur, qui insanunt, qui incurabili morbo laborant, qui continua pauperie premuntur, qui vexantur inedia, qui luctu intolerabili affliguntur, qui captiuum degunt. Nemo enim istorum omnium hic pateret, nisi ceteris omnibus, qui similiter peccant, supplicia post mortem imminerent. Nam quia nonnulli male viuentes hic patiuntur, hoc argumentum est, quia post exitum è vita punientur. Non enim credibile cum vnus sit Deus omnibus, alios hic puniri, alios euadere impune, eosque qui similiter deliquerunt, nisi poena certa ibi referuaretur.

CHRIST
tribunal.

HOMILIA LXXIX.

Quemadmodum si Romanus forte fuerit iudex, non percipiet rationes tuas, nisi latine loquaris: Sic & CHRISTVS non audit, nec attendit, nisi lingua sua loquaris, utaris. Lingua. Et os tuum ita conformetur, ut os CHRISTI sit, non opus est coloribus, nec vlla materia: sola virtute, humilitate, mansuetudine huiusmodi os maxime conformatur. Os diaboli constituitur maledictione, contumelijs, contradictione, perurio, mendacio. Diaboli linguam habet, qui ut diabolus loquitur. Quæ supplicia non perpendemus, quando linguam nostram, qua dominicam carnem degustamus, diaboli sponte linguam efficimus.

HOMILIA LVII.

Nunquam enim rebus suis iucunde vitur foenerator, nec letatur quoniam habet, sed quando sibi foenus collatum est, non tam gaudet, quod additio facta sit, quam moeret, quod nondum vituræ sortem adaquarunt: ac ideo antequam perniciosus iste foenus perfectior adatur, cogitur alium foenum producere: ita foenera in sortem redire compelluntur, & immaturum, ac abortiuum parturum parere viperarum. Tales certe isti foetus pecunia-

Partus vi-
perarum.

tum sunt, vt magis miserorum animas corradant, quàm ille se
ræ akuos parentum soleant lacerare.

HOMELIA LX.

Mercator. Si mercator, vt rem familiarē amplifcet, terroris plena
Opifices. maria nauigat, si opifices, vt rebus suis quicquā adijciant, du-
ros tolerant labores, & nos pariter salutē nostræ, salutem pro-
ximorum adijciamus. præsertim quum qui sua contentus, ne
gligit alienam, nec suam quid em consequi potest. In prælio
enim ac expedita acie, qui sibi solum cõsultat miles, nec aliud
respicit, quàm quomodo possit fugiendo animam suam ser-
uare, is ceteros quoque milites ad perniciem trahit: quemad-
modum econtra generosus miles, cum alios tutari conatur, se
quoque ipsum defendit.

HOMELIA LXXV.

Charta. Nam & in charta vbi nihil scriptum est, facillime scribi-
tur: literis vero plena, nõ similitè certe: necesse enim est prio-
ra delere: & medicus qui nihil offert, & qui ædificat: ilico ni-
Terra. tura peior eo est qui nunquam ædificauit. Et terra facilius ara-
tro profcinditur, quæ nihil habet, quàm quæ vepribus refer-
tissima. Nequaquam igitur cuncta scire velimus, sed patimur
etiam nonnulla ignorare, vt si iurgium inueniremus, duplicè
ci laborè non præbeamus, in ad verò ne vt multi semper egro-
temus, qui falsis opinionibus occupati, emendari ac corrigi
nunquam potuerunt. Non autem æqualis labor est scminare,
Sementis. posteaquam radicatus priora euulseris, & i agro nudo ferere:
illic enim euertere multa prius necesse est, & tunc alia incul-
care: Sic vero præparatum rus præbet aditus.

HOMELIA LXXXII.

Pelagus. Pelagus enim est latè longèque protensum hæc vita: &
quemadmodum in mari vniuerso sinus diuersi, alijs atque a-
lijs tempestatibus commouentur, præcipuè veluti Aegæa vé-
tis exasperatur, propter angustias Charybdis, quæ Lybyen
versus propter stagna Syrtis, & breuia portus, magnitudine
fluctuum, atque impetu Hispanicus oceanus, quia iniuis ca-
rentia portuum & locorum, ignoratia intricatus, difficilis na-
uigantibus est, similitè alij alijs de causis. Sic & in vita nostra
fieri videmus: nam præmium in ea pelagus statim videre
licet, puerum, ætatis conditione, quæ multis ac magnis procel-

lis exagitur, tum quia mens imbecilla est, tum quia nulla fir-
mitate adhuc roboratur, sed huc atque illuc facile fluctatur.
Pædagogus. Quapropter pædagogos illi, & magistros præficimus, vt de-
fectus naturæ, diligentia suppleat, veluti & in nauigando gu-
bernatoris officio maris asperitas superatur. Adolescentium **Guberna-**
fluctus pueritiæ succedunt, qui vehemētioribus, sicut Aegæū **tor.**
pelagus, exagitantur concupiscentiæ ventis: quæ quidem etas
quātō magis correctiōe iudiget, tantō minus instruitur, non
solum quia magnis fluctibus cæditur, verum etiam quia pec-
cantes non redarguuntur, cum & magister, & pædagogus sub-
trahantur, magnitudine tempestatum, cum maiore turbine ven-
ri spirent, & gubernator sit imbecillior, nemoque alius tutor
adit, atque defensor.

HOMELIA LXXXVIII.

Quemadmodum enim etiam cum iustè quispiam tor-
quetur, si magno animo patitur, iniustè cruciari multis vide-
tur: Sic qui cū iniuria vexatur, si non perfert, iure puniri pu-
tabitur, ac deridetur quasi mancipium ab ira distractus, &
Iniuria ve-
animi nobilitatem furori subijciens. **xatus.**

HOMELIA LXXXVIII.

Quemadmodum enim nullus nos lædere poterit, nisi à **Læso.**
nobis ipsis lædamur: sic nisi nos ipsos vituperemus, nemo alius **Vituperiū**
nos vnquam dedecorabit.

HOMELIA LXXXVIII.

Dic quæso si quis solem tenebrarum authorem æstimet, Sol.
soline an sibi detraxit: Sibi videlicet ipsi, cum furiosi & insa-
nientis opinionem sequatur. Eodem profecto modo, qui pra-
uos bonos esse putant, & e contrario se ipsos vituperant.

EIDEM IN PROLOGO COM-

mentarium super Euang. IOANNIS.

Qui agorum certamina spectare consueverunt, cum in
signem quempiam athletam, & coronis plurimis donatum **Insignis**
alicunde præfectum intelligunt, omnes certatum concurrunt **athleta.**
vt eius luctus, artemque, & corporis robur conspiciant: & vi-
deri nonnunquam vniuersum theatrum licet, multis homi-
num milibus inundans, qui & corporis, & animi oculos peni-
tus intendunt, vt nihil eorum, quæ in ipso aguntur spectacu-

- Præstans musicus.** Io, se prætereat. Tum si quis præstanti ingenio musicus aduentauerit, non minori studio idem ipsi theatrum occupant, & omnis omnibus quæ in manibus habent negocijs, & sæpenuerò necessarijs & vrgentibus, non minori studio aduolant, sed et quæ indicibili cantus plaususque accipiendi cupiditate, & de vtriusque præstantia inter se disputant. Et hæc
- Rhetores.** quidem multi: qui autem rhetorum callentrationes, ipsi quoque in sophistis hoc idem contendunt. Quippe & in his spectacula sunt, audit omnes plausus, suffragia, & inquisitiones eorum quæ dicuntur, diligentes. Quod si Rhetorum, tibicinumque, ac athletarum & spectatores, & auditores eadem considerent attentione, quantum nobis studij, quantum diligentiae, si recte iudicabimus, adhibendum erit: non in tibicinis, neque in sophistæ aut gladiatoris, sed viri e cælo vocem tonitru clariorem proferentis spectaculo, qui vniuersum orbem suo clamore cohibuit, comprehendit, implicuit: non ni-mio quidem, sed diuinæ gratiæ exuberantia, quæ ab eius lingua affatim emanauit.
- Arcana.** Quemadmodum igitur, si quempiam e summo cælo descendente, repente conspicamur, qui arcana illa certe nobis se dicturum pollicerentur, omnes certatim concurreremus: Itidē & nos in præsentia faciamus: e cælo enim vir hic nos allocutum venit, neque est de hoc mūdo, vt ipse testatur Christus, cum inquit: Vos de mūdo non estis, & paraclætum habet in se loquentem, & vbique præsentem qui tam certe nouit dei mysteria, vt res suas humana anima, spiritum, sanctificationis, spiritum rectum, qui nos ducit & trahit in cælum, qui alijs nos oculis illuminat, qui nos idoneos reddit, vt futura non secus ac præsentia contemblemur, qui demum efficit, vt etiam in carne cælestia spectare possimus.
- Mercator cupiēs ditescere.** Siquidem mercator ditescere cupit, non tamen eius animus soli acquiescit cupiditati: sed nauem parat, nautas cogit, hortatur gubernatorem, & alia quæ navigationi opus sunt, diligenter disponit: aurum præterea mutuatur, maria traicit, & innumeris periculis, quibus se mari credentes iactari consueverunt, se exponens, peregrinas appellit terras: Itidem & nos oportet voluntatem rei applicare. Nauigamus nanque & nos navigationem, non ab alia in aliam

terram, sed à terra in cælum. Quare tota mente intendamus ad eam gubernationem, quæ nos supernè erigat, & nautas rationi obsequentes, & nauem nobis firmam comparemus, ne tentationum procellis, aut vllis secularibus demergatur affectibus, neque superbiæ spiritu efferatur, sed leuis & expedita ad superna euadat.

Quod si hac ratione nauē nobis & gubernatorem conciliare studuerimus, secundo venio nauigare, & Dei filium nobis verum gubernatorem conciliare poterimus, qui nauicam nostram vquam allidi non patietur, sed licet innumeris spirēt venti, & ventos sedabit, & mare tranquillissimum reddet.

EIDEM HOMILIA

IN IOANNEM I.

Quemadmodum enim qui in Euripo sunt, huc illuc iactantur: Itidē hi nūq̄ sibi cōstāt, vtpote incerta & fragili sententia omnia loquētes, verū hic piscator oīa absque vlla dubitatione differens, tāq̄ petra innixus, nulla ex parte titubat. Ipsis nanque supernis penetrabilibus dignus habitus est, & quū oīpotēte Deū in se loquentē habeat, nihil terrenū sentit, vt ille, qui ne per quietem quidē regias ingredi meriti sunt, sed extra in foro, & in aliorū hoīm consuetudine pro captu suo; inuisibilia coniectantes, multis se ambagibus inuoluerunt, quum de supernis mysterijs disputare contenderint: & tanquam cæci & ebrii, non mutuo dumtaxat errore, sed plerisque in locis secum iidem semper rebus diffideant.

Quemadmodum sepulchra extrinsecus ornata, si exteriorē illam faciem amoueris, cadauerum, & exesorum ostium plena reperiuntur: Itidē in philosophorum opinionibus, detecta verborum superficiē & ornatu, multa inania absurdaque deprehenderis, maximè vbi de anima philosophantur, nunc honore, nunc contumelia, nullo modo moderate adhibita, eam afficientes.

Date vt in terrā bonā semen iaciamus, curate vt ad recipiendum præparemini, & si quis spinas fouerit, spiritus sancti ignē iniiciat. Si quis durū & cōtumax cor habuerit, eodē igne & molle reddet & placabile, si quis secus viā multis cogitationibus conculcatur, interiora petat, neque ijs affideat quæ ipsū vico ad se trahere annitatur, vt bonarū segetū in vobis exu-

Euripus.

Sepulchra

Anima.

berantium prouentū pulcherrimū cōspicimur. Quare sum-
moperē cauendū, ne nobis dicatur, quōd aspicias surdē aures
habeam⁹. Nihil enim à fera talis differt auditor. Nōne oibus
brutis est rationis expertior, qui loquentem eum audire de-
dignatur.

In mediū
pelagus
prouectus

Quemadmodū si quis eum qui ex littore ciuitates, oras
portusque cōspicatus sit, in mediū postmodū pelagus proue-
heret, priorum conspectu amoto, in nullum certum obiectū,
sed in infinitum eius dimittit intuitum: Sic Euangelista supra
omnem nos creaturam ad cœlestia erigens, ad supernum ero-
Etum oculum dimittit, nullo fine (vt arcana illa assequamur)
nobis adhibito, quippe qui nullus est.

Pura ocu-
lorū acies.

Sicut enim oculorū acies pura, & lucida acutē oīa intue-
tur, neque etiā in tenuissimis deprehendis corporibus
laborat: verum si quis malus à capite humor, vel caligo ali-
qua ad oculum ascendit, densa quidem ante pupillam nebu-
la obijcitur, quæ ne crassiora quidē corpora videre sinit: Ita
animæ visu venit, cum omnis perturbatio quæ eā offenderat,
purgata est, intēte opportuna omnia prospicit: verum cum
plurimis turbatur affectibus, vim omnem illam amittit, vt ni-
hil altum valeat intueri: sed quāmprimum nebula obiecta, &
somnia atq; segnitie, quæ ad virtutem & vitam vtilia sunt, nul-
la in his capiscendis alacritate contemnit.

¶ HOMILIA II.

Vana glo-
ria.

Intolerabilis quadam est ebrietas vana gloria, quem suæ
subiecit ditioni, is agrē in sanitate restituitur. Et quam pes-
tifera tabe infecit animam, à cœlo abscindens, terræ affigit,
neq; eam amplius sinit, vt ad veram lucem dirigere possit in-
tuitum. Qui em hoc morbo afficitur, nullo præceptore, om-
nia sua sponte operatur, quæ alijs placere arbitratur: vt alijs
admirationi sit, præcepta agit. Vis huius intelligere tyran-
nidem? Si quēpiam negociatorem, qui pretiosissimas fi-
bi merces, magno auri pondere comparat, rogaueris, qua-
nam gratia tantum auri profundat, quidue tantus sibi sum-
ptus velit, nullam aliam ab eo rationē accipias, quā vt po-
pulo placeat. Quōd si deinde, quid populus sit, percūtabe-
ris, Quidam, inquit, tumultus, perturbationisq; plenus, & stul-
titia maiori ex parte constans, atq; compositum temere, per

Pretiosissi-
mę mer-
ces.

Populus
quid.

maris fluctus vari⁹, & pugnante sententia sæpenumerō iacta-
tum. Qui igitur sub huius seruitij dominio premitur, nōne
omnium miserrimus est? Inanis gloria, maiores nostrū sic eam
appellarunt. Inanis est, nihilque rectum, clarū nec gloriosum
in se habens, tanquam personæ, quæ pulchræ quidem visu, &
decore, intus autem inanes reperiuntur, quare aspectu cū ip-
so elegantiores appareant, neminem tamen vnquam ad se a-
mandum allexerunt: Ita nihil miserius quæ à multitudine cō-
paratur gloria, difficile vobis & violentū affectū significat: aspe-
ctu nanque solo pulchra atque elegā s videtur, intrinsecus au-
tem non inanis modo, verumet iam ignominiosa, crudelita-
tis & violentiæ plena. ¶ HOMILIA III.

Vehemens iræ affectus est, & omni flamma vehemen-
tior, qua celeritate opus est, vt hunc ignem extingquamus, ne-
ne ad summum eum euadere sinamus? Iræ enim morbus nisi
mox sedetur, multas generat calamitates, impetus furoris ei⁹
ruina eius est. Quamobrem huic indomitæ beluæ nolimus
habenas remittere, sed præ duro freno, metu scilicet futuri in-
dicij, eam cohibeamus.

Videbis iratos non secus ac insanos, turpiter in medium
præcipientes fieri: quī enim circa præcordia efferbuit ira, ignē
emittit, tota inflatur facies, incompositæ manus mouentur,
& cætera: quum hæc faciunt, tanquam amentes, nihil sentiunt,
nihil intelligunt, sed a sinorū more, calcibus morsibusque in-
uicem insultant. ¶ HOMILIA IIII.

Quemadmodum si ex profundissimo & ingi fonte quan-
tumuis aquæ haurias, nihil tamen is diminuitur. Ita in vni-
uersi operibus, quodcumque ex his factum productūue cre-
dideris, nihilominus efficit.

Quemadmodum inquam lux quātumuis hominū mul-
titudinem illuminaret, nihil splendoris remitteret: itidē Deus
& antequam mundum conderet, & postquam cōdidit, idem
perfectus, atq; integer permanet, nihil tanto & tam admira-
bili opificio minor, nihil imbecillior.

Quemadmodum enim solaribus radijs nemo clausis o-
culis frui potest: Ita neque huius claritatis particeps abundē
vnquam fuerit, nisi animi oculum ad eam & dirigat, & in-
tendat: tunc enim quocumque se vertit, facilis ei prospectus

patibit, quod eueniet, cum omnibus malis affectibus animū purgauerimus. Peccatū enim tenebrae ut vorago quaedā profunda, quod vel inde planissimē cōstat, quod clā, & sine arbitris peccata cōmittūt. Quicūque enim in facinora sceleraque prolabitur, odio habet lucem, neque luci se credit, & quae occulte & in abscondito sūt, sunt dictū turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neque inimicus agnoscitur, sed omnia penitus ignorātur. Itidē & in peccato viū venit. Quippe qui lucro inhiat, nullā amici inimicitie intelligit differētiā, & iudicium familiarissimū nō secus quā inimicū conspicitur, & latrones similiter in omnes bellum gerunt, omnibus insidiantur, & omnino qui se vitiorum sordibus coinquināt, nihil ad rerū differentias dignoscendas ab ebrijs infancibusque differunt.

Quemadmodū noctu amoto lumine lignū, plumbū, ferrū, argentū lapides preciosos, & alia omnia eodem modo & videmus, & iudicamus: itaque qui sordidē & vitiosē vitā viuunt neque modestiē vim, neque sapiētiā discernit pulchritudinē. In tenebris enim (ut iā dixi) preciosi etiā lapides nullā speciem, nullum præ se ferunt fulgore, non sua, sed caligantium oculorum culpa. Neque hoc dumtaxat nobis, dum sub impia vitiorum tyrannide viuimus, molestum est, verum etiā illud quod formidine propterea angimur, & veluti qui per obscuram noctem iter faciunt, & nihil metuendum sit, metu tamen concutiunt: Sic qui scelus aliquod admittunt, & si nemo id videat, nemo reprehendat, nihilo tamen melius sibi fidant, sed omnia formidant, omnia suspicantur: quippe qui perpetuis conscientiae stimulis agitantur, omnia formidant, & circumspiciunt. Propulsemus igitur tam grauem, tam molestam vitam, cuius angorem mors sequitur, mors inquam immortalis & perpetua, cui nullus supplicij finis est.

HOMELIA VII.

Nemo solem dixerit oculis noxium, eo quod nonnulli visu sunt hebetiori, sed quam accommodatissimum, & ex acute intuentibus eius utilitas indicatur. Neque mel quispiam amarum gustu iudicauerit, quoniam tale agrotantibus videtur. Deum autem ex infirmarum, vel ignorantium iudicio vel non esse, vel malum esse, aliquando humanis rebus provide-re, aliquando eas negligere opinari, non sani hominis, vel i-

Sol.

Mcl.

sani potius, ut ultimo furore perciti merito dixerimus.

Si qui sponte sua, mentis oculos conuientes, ad huius lucis radios aciem dirigere noluerint, non ex luminis natura in tenebris perstiterunt, sed malitia sua, quae sponte tanto dono Dei indignos se reddiderunt.

HOMELIA VI.

Inquiras quanta potes diligentia, solarium radiorum originem, non sane poteris, neque indignaris, neque tuam iniquo fers animo imbecillitatem: quid igitur in maioribus tam audax es & temerarius?

HOMELIA IX.

Tanta fidei vis, tanta gratiae exuberantia, & quemadmodum ignis si metallorum terram attigerit, eam quamprimum aurum reddit: Sic & longe magis pro luteis aureos eos baptisma facit, quos abluerit, quam spiritus sanctus tanquam ignis illa ipsa hora animos nostros ingrediatur, & terrena assumpta similitudine, caelestem illam nouam, & claram tanquam ex fornace fulgentem referat.

HOMELIA X.

CHRISTVS suo descensu naturam suam nihilo inferiori reddidit, nos autem cum ignominia ante in tenebris essemus, erexit ad supernam gloriam, non aliter quam quum rex in opem mendicūque studio & beneuolentia quadam alloquitur, nihil se indignum facit, illum vero omnibus admirandum reddit.

HOMELIA XI.

Quoniam pacto, qui regem aliquando preciosissimo cultu ornātū, preciosisque vndique fulgētibus lapidibus cōspicati, alijs speciem illā, ac maiestatem enarrare volunt, purpureū florem, gemmarum magnitudinem, albas mīlas, auratos currus solium adstantium, oculos nimio fulgore perstringere per viribus enarrant. Cum verbo & his, & alijs collectis cultum illum omnem, maiestatemque verbis comprehendisse sibi non videantur, continuo addunt, Quid multis opus est? vno verbo dicam, quasi rex. Cū ex hoc verbo (quasi) non regi similem, sed ipsum regem velint significare: Ita hoc in loco Evangelista, quasi, inquit, ad gloriae maiestatem, & incompa-

Solares radij.

Singularis baptisimi efficacia.

Regi cultus atque maiestas.

Quasi.

Optim^o ar-
chitectus. rabilem excellentiam significandam.
Siquidem quemadmodum optimus architectus domum
siti & vetustate labantem: Ita communi hominum natura
accepta, eius perditas restituit partes, distincta & absissa co-
pulauit, & quæ prorsus ceciderant, erexit.

Cæci oïm
longè mi-
ferrimi. Nam si illi qui solis lucē conspicari nequeunt, omni mor-
te vitam miseriorē degunt, quid eos perpeti credendum est,
qui illa luce priuantur. Siquidem in hoc seculo cecitatis duntaxat
damnum est, in illo autem non in visu tantum lædimur
quamuis hæc sola priuatio sit grauissima, vt neque etiā sic par
esset supplicium: sed tantò id grauius, quantò sol ille, q̄ hic est
sine comparatione præstantior.

¶ HOMILIA XII.

Verbi diuini præceptores. Non enim eadem conditione, qua agricolæ, sunt verbi
diuini præceptores. Siquidem agricolæ post annuos sudores
& miseram illam laboriosamque vitam, si terra aliquādo pro
operis in se impensis non respondeat, nemo alius eius dam-
num instaurare potest, sed ridicundus, tristisque ab arca do-
mum vel vxores & filios reuertitur, & quem longi laboris
mercedem petat, habet neminem: in nobis autem nihil hu-
iusmodi vlti venit, sed licet culta terra nullum afferat fructum
& eius, & noster dominus vana nos spe dimissos non frustra-
tur, sed remunerat.

Pulli auit. Quemadmodum enim aues pullos suos neque euectigio
neque vna dumtaxat die totam volandi artem edocent: sed
primo è nido tantum educunt, inde quum aliquantulū quie-
uerunt, volatui eos assue facere incipiunt, postridiè ad operā
reuocant, ita paulatim exercendo ad naturalem eos efferunt
altitudinem: Ita beatus Ioannes non statim ad summa Iudeos
erigit, sed primum paululum à terra eleuat, quum Christum
se meliorem testatur.

¶ HOMILIA XIII.

Theaur^o
abcondit. Thesaurum abconditum appellauit Salomon scriptu-
ras, quod oportet tanq̄ argenti, inquit, exquirere sapientiam
& tanquam thesaurum perscrutari. Ideo vt ad eorum inquisi-
tionem nos excitaret: Sed & David orat: Reuecla domine ocn-
los. Et Christus: Scrutamini scripturas, quod vtiq̄ non dixit
set, si per facile, & prima tantum lectione possent intelligi.

Quod enim in medio & in pròptu est, nemo scrutatur: sed
quod obscurū & latet, opus habet inquisitione, vt inueniatur.

¶ HOMILIA XVI.

Est absurdū q̄ medicus, coriarius, textor, & omnes gene-
rati opifices, quiq̄ pro artis suæ professione pugnat: Chri-
stianus autem non possit vllam religionis suæ adferre ratio-
nem. Atqui illæ artes neglectæ ad pecuniam damnum refe-
runt, huius autem contemptus animæ detrimentum affert, &
tamen tanta miseria, tanta infania laboramus, vt in illas om-
nē curā, cogitationēque adhibeamus: necessaria autem & sa-
lutis nostræ munimenta firmissima, pro nihilo ducim^o. Hoc
nō sunt Cætilis errorē suum cognoscere, atque deridere. Nā
quū ipsi omnia faciāt, vt dogmatum suorū ignominia defen-
dāt: nos autem veritatis cultores, ne hircere quidem ad nostra
tutanda possumus. Parati, inquit, semper ad satisfactionē om-
ni poscenti vos rationem de ea quæ in vobis est fide & spe. &
iterum: Verbum Christi habitet in vobis abundanter.

Opifices

¶ HOMILIA XVII.

Terra enim semel accepto semine mox profert fructus,
neque indiget altera satione: In aīa nostra non ita vlti venit,
sed frequēter, & summa cū diligentia in ea seredū est, vt semel
saltem fructum accipiat: primum enim non facile insident, &
imprimuntur animo verba Dei, quoniam multa sequitur dif-
ficultas, multis obstruitur spinis anima, multi adsunt insidia-
tores, semina diripientes. Deinde quum germinat, & radices
agunt semina, iterum indigent diligentia, vt ad maturitatem
perueniant: & quum peruenerint, vt integra perstent, & à ne-
mine lædantur. In seminibus enim quūmi è vagina spica erum-
pit, & rubiginem, & cætera noxia facile contemnit. In do-
ctrina autem perfectum opus nonnunquam aliqua incum-
bens tempestas & fluctus perdidit: idque & rerum difficultate,
& hominum qui sciunt, & volunt lædere fraudibus varijs-
que alijs tentationibus penitus labefactatur.

Terra fru-
gifera.

Semina.

¶ HOMILIA XXI.

Non ita fluctuum fluctuum vis ripas excedere, & con-
uellere solet, vt delitiæ lasciuiaque bonā valetudinem, & vi-
res omnes facile subtrahit. Vt tenuis mēsa bonæ valetudinis:

Frugalitas Ita voluptatis mater est crapula, & vt morbotum, ita fastidij & fons est & radix.

¶ HOMILIA XVIII.

Neque sine sumptu lucrum, neque diuitiæ sine larga effusione proueniunt, cuius rei argumentum in secularibus rebus videre licet. Si quidẽ mercator & agricola, ille pecunias, hic semina profundit. Mercator nauigando pecunias in multos impendit, vt deinde lucratur: agricola semina in terrâ iaciens, assiduo diei labore exercet, vt plus inde accipiat. Hic autem non tanto opus est labore: non nauis fabricanda est, non iungendi boues, non terra aranda, non tempestates, non aëris intemperies, non vis grauidinis timēda nulli fluctus, nulli scopuli offendendi. Hæc nauigatio, hæc fatio, vna dūtaxat re indiget, vt dispiciantur diuitiæ, reliqua omnia agricola ille proficiet de quo inquit CHRYSOSTVS: Pater me⁹ agricola est.

¶ HOMILIA XXVIII.

In huius seculi regijs nemo satellitum, ijs cmissis, quibus coronato regi, & in solio sedenti placeat, graculorum voces, muscarum & culicum obuolantium stridorem prosequitur. Ita & tu: Neque ijs vlla ex parte potiores hominum laudes inueniuntur. Si spectaculum angelorum sanctorum contemplatus fueris, si illas coronas noueris, si ad illum plausum te transfuleris.

¶ HOMILIA XXIX.

Quemadmodũ vermis ligna ex quibus nascitur, & rubigo ferrum cõsumit: Ita inanis gloria altricẽ sui animã perdit. Spinaxum est plena gloria multorum capitum bestia, & in eos quibus fouetur, quibus suscipitur, armata.

¶ HOMILIA LXVIII.

Vana gloria est bestia varia & multiformis, & vbiq; proprium virus disseminat, pecunijs, delicijs, corporis pulchritudine, vestimentorum copia.

¶ HOMILIA XXIX.

Spiritualis scripturæ arma. A scripturis enim spiritalia arma accipimus, verũ si ea nos induere, & discipulos armare ignorabimus, ipsa quidem proprias habent vires, accipientibus autem nihil afferunt utilitatis. Esto thorax, & galea firmissima, & clypeus & hasta: inde quis thoraca pedibus, galeam pro capite oculis aptet

clypeo non pectus, sed pedes protegat, nunquid huic homini ea arma quid conferent, & non potius lædent? Planè hoc constat: non tamen armorum culpa, sed illius vri nescientis: Ita & in scripturis vsu venit, si earũ ordinem confundemus, ipsæ quidem vim suam retinent, nobis autem nihil conferunt.

¶ HOMILIA XXXIII.

Sæpe grauidæ mulieres inter ludendum, & edendum, dũ balnejs, dum spectaculis oblectantur, repentinis torquentur doloribus: Hac & nos in hac vita, cõditione versamur. Simus ergo semper parati, non semper hæc audiemus, non semper habebimus benefaciendi potestatem.

¶ HOMILIA XXXV.

Quemadmodum in auri metallis, ne minimam quidem venam quispiam, qui rem intelligat, omittere patitur, vtpotè que ad augendas diuitias plurimum faciat. Ita in diuinis scripturis ne vnum iota, aut vnus apex, sed ne dimidium quidem prætermittendum est, sed omnia diligentius inuestiganda: nã a spiritu sancto omnia proueniunt, neque in his quiesquam superfluum, nihil non necessarium.

¶ HOMILIA XXXI.

Spiritus sanctus ignis est, vt excitamentum, & feruorem gratiæ, & peccatorum absorptionem significet. Aquam dicit eum, vt ablutioem & refrigerium, quibus ipsum accipientes animi fruuntur. Etenim tanquam hortum virentem, & fructiferis, & semper florētibus arboribus comātem. Ita promptã animam disponit, vt nulla anxietate, nullis sathanæ insidijs distrahi sinat, sed omnia ardentia malitiæ tela extinguat.

Sicut si quis fontem intus habeat, nunquam sitiret: Ita & qui hanc aquam habuerit.

¶ HOMILIA XXXIII.

Quemadmodũ corpus iam aduentante morte, innume ris malis afficitur, & domus prope casum in rimas fatiscit: Ita orbis terrarum ad finem properans, tantis vndique malis concutitur.

¶ HOMILIA XXXIII.

Anima enim affectib⁹ implicita, nequit profecto magnũ aliquid aut generosum intueri, sed tanquam hippitadinẽ quadam perturbata, in tenebris versatur. Mentis igitur oculos à

tam grauissimo morbo liberemus, illuminem⁹, nolim⁹ inter spinas semel iacere. Quenam hæc spinarum copia, noctis, & si tacemus, sæpenuerò audistis Christum præsentis vitæ sollicitudines, & diuitiarum fraudes, spinas appellasse: & merito sanè. Nam quemadmodum spinæ steriles sunt: Ita & diuitiæ. Quemadmodum illæ quæ tangit, lacerat: Ita harum cupiditas, quemadmodum facile igne cõprehenditur, & odio habetur agricolis: Ita huius seculi negocia. Postremo, vt inter spinas feræ, vipera, scorpij delitescunt: ita in fraudibus diuitiarum,

HOMILIA XXXVIII.

Sicut qui Dei iudicij obliuiscitur, tanquam freno abiecto in præcipitium defertur (inquinatae autem sunt viæ illius in omni tempore, & causam affert, auferuntur iudicia tua à facie eius.) Ita quem cõtinuus hic percellit timor, modeste viuendi viam ingreditur. Recordare nouissima tua, inquit, & in æternum non peccabis.

Timor.

HOMILIA XLIX.

Lampas.

Vt ardente lampade lux vndiq; diffunditur, ita extincta occupat tenebræ, ideo ait: Nolite spiritum extinguere. Extinguitur cû oleum deficit, cû vehementior quædam vis vèti pfiat, cû cõprehenditur, & in arctum cogitur: sic enim ignis extinguitur. Cõprehenditur à curis secularibus, extinguitur malis cupiditaribus. Quando olei defectui aquam frigidam superaddimus, hoc est, cupiditatem iniustorum animas perdente, quomodo iterum potest accendi? Vbi hinc migrabim⁹, cinerem & puluerem referemus, atq; fumum densiore, qui nos accubabit. Vbi fumus est, illic necessario ignis extinctus.

Sol.

HOMILIA LV.

Quod sol mûdo, hoc ocul⁹ corpori. Extincto sole omnia perduntur, & perturbantur: Ita amissis oculis, pedes inutiles sunt & manus, & animus: Ita oculus animæ. Quare vt in regio quodam loco altiori corporis parte, sedem sortitus est, & cæteris præfertur sensib⁹. Oculus lucerna omnium mēbrorum, ornat totum corpus.

Membrū
insanabile

HOMILIA LVI.

Si membrum insanabile, metu ne reliqua corrumperet, incidimus, non quòd illud negligamus, sed vt ferrem⁹ cætera: quanto magis in ijs qui male nobis iuncti sunt, idē faciendū.

HOMILIA LXVII.

In corporibus multos sæpe videm⁹ incurabili morbo laborantes, imponemus medicamenta. Quid podagra pocius? Quid chiragra incidem⁹ membra? minime: sed aliquod remediū disquiremus, ex quo morbum soluere possimus. Hoc idem in fratribus faciam⁹, & si grauissime ægrorent, curemus medicinam, & feramus inuicem onera, sic implebitur legē CHRISTI, & promissa bona consequemur.

HOMILIA LXX.

Quemadmodum pueri viliū rerum spectacula admirantur Pueri. tur & obstupescunt, pilis, trochis, & talis inhiant, magnas autem res ne cognitione quidem capere possunt: Ita & peccatores præsentia reputant, mirantur ad somnia.

HOMILIA LI.

Vt lux, ita Christianus claritate vitæ nihil obscuritatis in se habet, non sibi tantū utilis est, sed alijs. Sal nisi falsum red dat, non sal, sed aliud esse deprehenditur, Sic & fermentū in alios confert utilitatem: Sic & nos.

HOMILIA LV.

Si huius seculi lux tam pulchra est, considera qualis illa futura sit. Quanto enim solaris lux lucernæ lumen excedit, Solaris lux tanto, imò longe magis illa solarem, quod inde significauit, Sol obscurabitur, ad illius videlicet splendoris comparationem, vt non appareat. Quòd si in hac vita vt splendida nobis domos comparemus, magnam pecuniarum vim ædificando anxij sumimus: consydera qui nobis subeundi sunt labores, vt clarissimam nobis in cœlis domum ædificem⁹, vbi lux ineffabilis. Hic enī pugnae, contentiones de terminis, de partibus, illic minime: hæc relinquenda, illa permansura: hæc tempore consumitur, & multis subiecta est periculis, illa ppetuò manet: hanc pauper sibi comparare non potest, illā duobus obolis quis emere potest, vt vidua illa. Quamobrem, quam immodestissime fero, quod tot nobis propositis bonis defidemus, animo deficiamus, & vt hic splendide habitemus, omnia facimus, vt autem in cœlo, paruum vel comparemus hospitium, nihil curamus vel laboramus. Dic queso, vbi hic domum habere velis, in deserto, an in aliquo paruo oppidulo? nō puto, sed in regijs & magnis ciuitatib⁹, vbi rerū copia,

Ciuitas cō & maior nobilitas. Ego tibi talem ciuitatem propono, cuius modissima artifex Deus, in quam domum minori quàm hic sumptu, minori labore condere atque ædificare poteris. Aedificant enim manus pauperum, hac optima ædificatio, & summa sapientia, sicut quam hic facimus, summa amentia. Etenim si quis te in Persidem, yfūrum regionem illam, & mox reuersuri duceret, tubercūq; vt illic domum strueres, nōne eius amentia reprehenderes, ac si inutilem suaderet impensam? cur nō idē in hoc mundo facis, quem paulō post relinques?

¶ HOMILIA XXXV.

Solares radij. Vt enī solares radij singulis diebus illuminant, neque ex nimia copia vis eorum minuitur: Ita, imō longe minus spiritus operatio ab accipientium multitudine remittitur.

¶ HOMILIA XXXVI.

Infani. Nam quemadmodum infani aduersus seipsos nonnquam sententiam ferunt: Ita & inuidi solum inuidiosi misericordiam disquirentes, eius felicitate & salute anguntur. Hi feris fauiores: illa enim fame impulsē nos appetunt, hi beneficos nonnunquam inimicorum loco habent.

¶ HOMILIA LXXVI.

Cain. Abel. Cain fratri inuidendo, nunquam odium posuit, sed quanto frequentius à Deo admonitus est, tanto magis dolebat, magis cruciabatur, & properabat ad cædem. Hic ergo quam ille grauior morbus, qui nisi magna adhibita diligentia non facile remedia admittit? Eia igitur radicitus euellamus illum, scientes, quod quemadmodum alienis bonis inuidendo Deum offendimus, ita congratulando, ei gratificamur, & participes nos facimus honorum quæ recte operantibus reponuntur.

¶ HOMILIA LXXX.

Malitia. Nam sicut malitia & viuentes, & mortuos affligit, & torquet: Ita virtus ante cœlestis regni participationem, sectatores suos & spe bona, & incredibili fouet voluptate.

¶ HOMILIA XLV.

Aurum liquefactū. Quemadmodum enim si quis liquefacto auro manum vel linguam injiciat, quamprimum deauratur: Ita hæc nobis proposita animam auream reddunt. Resurgit enim vehementius igne fluuius, neque incēdit, sed abluit tamē quic-

quid comprehenderit. Hic sanguis præfiguratus est semper in altaribus, in iustorum cædibus: hic orbis terrarum decus est, hic est quo CHRISTVS emit, quo vniuersam ornat Ecclesiam. Vt enim homo seruos auro emit: Ita nos sanguine suo CHRISTVS.

¶ HOMILIA XLVII.

Quemadmodum enim cœnum si contrectatur, grauius olet: Ita & anima cum perturbata est, & multis intrinsecus fluctibus agitata.

¶ HOMILIA XLVII.

Neque enim febribus laboranti, neq; timido quisquam irascitur: sed his morbis affecti, sui misericordiam & lachrymas mouent: huiusmodi est irati animus, qui si in te profuisset, tace, & opportunam ei plagam infliges.

¶ HOMILIA XLVII.

Etenim inter seculi homines, si quis militum præter regis voluntatem facit, ad regē non admittitur, sed munere & dignitate exautoratus, ultimo afficitur supplicio: Itidē & nos cū cupiditati seruimus, cum rapimus, cum vim inferimus, cū verberamus, cū nō facimus eleemosynam, illic nullo pacto admittemur: sed id nobis, quod de virginibus accidit, quibus ad sponsum ingredi non licuit, sed extinctis lampadibus, hoc est, gratia deficiente, abierunt: Etenim ignem illum quē spiritus gratia statim accipimus, modo volumus, augebim⁹: si minus, extinguitur, quo extincto, solæ tenebræ animas nostras occupabunt. Vt enim ardente lampade, lux vndiq; diffunditur: Ita extincta, occupant tenebræ.

¶ HOMILIA LIII.

Nam quemadmodum quercus altius demissis radicibus, nullius venti viribus sternitur: Ita animam diuino confixam timore, nullus tentationum ventus euellat.

¶ HOMILIA LIIII.

Sicut enī vires corporis moriuntur, & omnē sensum amittunt: Ita & anima cū multis detinetur affectibus, virtuti moritur: & si quid attuleris, non sentit: sed siue supplicium, siue quodcunque aliud minaberis, nullo sanē sensu mouetur.

¶ HOMILIA LXVI.

Sit violentus quispiam tyrānus, qui omnes qui in manus

Violentus suas venerit, plurimis malis afficiat? Hic si vel regem, vel tyrannus. gium filium captum, iniuste interimat, illius mors etiam alios vlcisci poteris. Sit aliquis qui debitores postulet, verberet, in carcerem iniiciat, & hac insania etiam nihil debentem coërceat, hic etiam eorum quæ in debitores commisit, dabit poenam, interficietur ab illo: Non aliter in Iesu vsu venit: Eorum enim quæ in nos fecit diabolus, propter ea quæ in Christum ausus est, postulatus est ad supplicium.

¶ HOMILIA LXVII.

Sol.
Pharao.

Quemadmodum enim sol debilem oculorum aciem perstringit, nõ natura sua: Ita vsu venit in his, qui diuino non attendunt sermone. Ita & Pharaonis cor induruisse dicitur, ita his accidit, qui verbum Dei oppugnant.

¶ HOMILIA LXVIII.

Corpus sa
nũ ac mor
bidum.

Si quis tibi optionẽ proponeret, an egregiũ corpus & bona habitudinis, & alijs spẽ prestans, vili tamẽ indutu veste, an turpe, & morbis implicitum, ornatum tamen auro & pulchritudine cultũ malles: Nõne naturalẽ corporis pulchritudinem vestimentis præferres? In corpore hoc sane præfertur. In anima cõtrã, q̃ qui turpẽ, informem, & nigrã habet, puta eam se auri splẽdore emendare. Quamnam hæc amentia? Interiorẽ ornatũ cures velim, & hæc monilia animæ apponas. Nã si ijs corpus ornatur, neq; ad bonã valetudinẽ, neq; ad formã quicquam conferet. Neq; enim nigrum corpus album reddet, nec turpe speciosum. Si animæ id addideris, euectigio eam pro nigra candidam, pro turpi speciosam reddes.

¶ HOMILIA LXXII.

Limpidus
fons.

Et quemadmodũ si quis in limpidum fontem stercois iniiciat, totum immundum reddit: Ita si diuitias auaritia attingerit, omnes fœtore suo corrumpit.

¶ HOMILIA LXXV.

Asini.

Neque enim si asini in nos irrudiant, & inclangant graculis, sapientes autem laudent, horum dimisso concessu, stultorũ clamores nõ moueant: Sunt enim graculis haud absimiles, & asinis peiores, qui præsentia admirantur. Nam si terrenus rex te laudet, de cantharidum, & culicum laudibus cogitas. Quousque in cœno versabimur? Quousque stultos & gula deditos spectatores habebimus?

Graculi.

¶ HOMILIA LXXVI.

Quemadmodum nauis innumeros vehens, nisi ad portum appellat, sed in medio pelago submergatur, non modo ei longa proficit nauigatio, sed tanto maiore facit iacturam, quanto maiores labores subiit: Ita quæ in medio certamine corruunt animæ, grauiori casu concutuntur.

¶ HOMILIA LXXXII.

Quemadmodum enim si quis te pauperem vt diuitem appellaret, laudaretq; nihil ad te illæ laudes, sed potius in risum verterentur: Ita si quis falso calumniaretur, nihil id ad te. Quod si te conscientia reprehendit, nulla verba perturbent, sed vitam emenda, hoc in veris reprehensionibus dico.

Falso lau-
datus.

¶ HOMILIA LXXXIII.

Nam sicut ad seruandam prolis successionem, Deus procreandi cupiditatem hominibus indidit, non tamen prohibens cupidas altioreẽ continentiaẽ viam: Ita & vitæ nobis inuenit desiderium, prohibens ne quis se interimat, non impediens tamen vt præsentem vitam contemnat.

Procreandi
cupiditas.

¶ HOMILIA LXXXVI.

Si quis pro amicis aliquid passus gloriatur, si quis propter Deum quid tolerat, quam sentire molestiam putandum est? Oportet in rebus grauib; & molestis, non labores, sed præmia considerare. Quemadmodum mercatores, non maris pericula, sed lucrum expectant: Ita & nos cœlum & Dei præsentiam.

Mercato-
res.

¶ HOMILIA LII.

Si vnguentario quispiam, aut vnguentariae tabernæ affideat, etiam inuitus illum accipit odorem, longẽ magis, qui ecclesiam frequenter, si durus, asper fuerit, gemit, incipiet aliquid quando audita opere implere.

Vnguenta-
ria taber-
na.

¶ HOMILIA LVIII.

Scripturæ sunt ostium, quæ nos ad Deum ducunt, & eius nobis cognitionem aperiant, ipsæ, oues faciunt, ipsæ custodiunt, neque lupos irrumperere permittunt. Tanquam ostium enim firmissimum hæreticos arcent, & in tuto constituant, neque nos, modo velimus, aberrare vnquam sinent. Et nisi hoc ostium infringamus, nunquam nos inimici nostri poterunt expugnare: per hoc ostium & pastores, & omnes alij

Scripturæ.

ingrediemur in ouile, id est, ad oues, & curam earum. Qui enim scriptura non vitur sacra, sed ascendit ahunde, id est, nõ concessa via, is fur est. Sic Pharisei ahunde ascenderunt, legem Dei transgressi.

HOMILIA LXXXIII.

Vulnus. Neque enim si quis vulnus acceperit, & medicinam imposuerit, non diligenter alligabit, sed decidere permittet, neque aquam, puluerem, & alia vulnere contraria non cauebit, ne grauius malum sequatur: non medicinae, sed propriae deficiat culpa: hoc nobis accidere solet, cum diuinis sermonibus parum, secularibus semper attendimus: Ita semen omne suffocatur, fructus nullus prouenit.

HOMILIA LXXXII.

Morbi & fistula. Vt enim in morbis & fistulis, nisi quis prius fluentem humorem, & vulnus sistat, quæcumque imposuerit medicamenta, non amota morbi causa, omnia frustra contendet: Ita & nos nisi manum ab auaritia, & malum hunc amorem cohibuerimus, licet eleemosynam demus, viam incassum laboramus.

IDEM IN ACTA APOSTOLO.

RVM. HOMILIA I.

Milites armati. Quemadmodum milites in multitudinem erupturos, nemo patitur exire, priusquam armati fuerint, neque quisquam equos sinit à carcere proflire, priusquam aurigam nacti sint: Ita nec Christus discipulos suos passus est in acie conspici, priusquam descenderet spiritus, ne facile caperentur, & abducerentur à multitudine.

Annonæ præfectura. Etenim si quis aditurus annonæ præfecturam, sibi parat quicquid ad vitæ usum pertinet, atque vt sibi nõ nihil dignitatis assequatur, & pecunias consumit, & tẽpus impendit, & innumera labores: quo malo nos digni fuerimus, si cũ tanta socordia regnum cœlorum adierimus, neque vlla cura nosmetipsos ad hoc præparauerim, priusquam accipiamus: quĩ & postquam acceperimus, socorditer egerimus.

Vtrum melius est, metuere an laborare? Si quis te collocasset ociosum in domo ruinosa, dicẽs: Expecta donec in caput tuum deciderit testudo iam putris, fortassis enim cadet, fortassis non cadet. Quod si id non placet, operare, ac tuti-

simum inhabita thalamũ, vtrũ magis eligeres, ociũmne illud cum timore, an laborem cũ securitate? Sic igitur & nunc facito. Siquidem incertus euentus futuri cen domus quædam est putris, semper ruinam minitans. At industria illa, quantum laborem habet, tamen spondet securitatem.

Etenim si de rebus ad hanc vitam corporalem pertinentibus statuere volenti, nõ permittent leges ciuiles ordinare, si testari volens non admodum constet animo, præsertim cũ de suis ipsius facultatibus præscripturus sit, quomodo qui de regno cœlorum docetur, deq; bonis illis ineffabilib; poterit ad plenum viam percipere, frequẽter & à morbo factus ætonus? Quando verò futurum est, vt illa verba dicas Christo, confespultus cum illo, quum iam sis mox abiturus? Nam factis & verbis oportet declarare beneuolentiam.

Tu verò perinde facis, ac si quis tum postulet ascribi militiæ, quum iam bellũ est soluendum, aut si athleta tum vestes exuat, quando iam surgere cœperint spectatores è theatro discessuri. Siquidem in hoc arma sumis, non vt protinus aufugias, sed vt acceptis illis, ex aduersario trophæum referas.

Si rex missis literis iubeat vinctos & carcere dimitti, gaudium est ac læticia, Deus autem mittit spiritum è cœlis, nõ reliquias pecuniæ debitor, sed vniuersa peccata condonans, & omnes fœctis & ciuilitatis?

HOMILIA II.

Quemadmodum quum videmus infantem plorantem, semperque cupientem aliquid à nobis accipere, quo nihil illi est opus, tũ occultato potius quod concupiscit, ostẽdimus illi manus vacuas: Ecce non habemus: Itidem & ille fecit apostolis. Sed quemadmodum puer ille si postea nihil ostendamus, instat plorando, videns se esse delusum, deinde eo relicto discedimus dicentes, vocat me talis, & aliud quidem eius loco quod concupiscerebat damus, volentes illũ auocare ab eo quod maluisset accipere, extollentẽsque illud quod in alterum locum damus, eo dato repente subducimus nos: Itidem fecit & Christus, illi quærebant accipere, hic negauit se habere. Atamen primum deterebat. Cæterum vbi rursus quærent, iterum negauit se habere, nisi quod nunc territat, verũm postea quam ostenderat, quod fecerat, dicit etiam probabilem causam, pater, inquit, posuit in sua potestate.

Ocium est timore. Labor cũ securitate.

Testator.

athleta.

E carcere dimissi.

Infans semper plorans semperq; cupiens.

Familia. Quæadmodum in familia aliqua ad diuersa quisq; opera segregatus est: Sic & in ecclesia diuersæ sunt administrationum distributiones.

HOMILIA II.

Officia varia. Quemadmodum enim apud ipsos reges, omnes quidem vniuersi regnantis imperium agnoscunt, subseruiunt autem non omnes iisdem in rebus: sed illius manus est exercitibus imperare, huius vrbes regere, ac dispensare, illius rursum pecunias eas afferuare, quæ in thesauros reconditæ sunt: Ita & in rebus spiritualibus, hic quidem suam in Deum seruitutem ac cultum ostendit in fide ipsa, in recta vitæ propriæ dispensatione: Ille autem suscipienda hospitii cura, alius pertractanda rerum necessariorum prefectura. Quemadmodum & inter ipsos apostolos, Stephani munus erat, viduarum præsidium, ac patrocinium: atq; hac quidem in parte Deo inferuebat: Alius porro Evangelici sermonis præceptionem susceperat, cuiusmodi erat Paulus, seruiens in Euangelio prædicando.

Ignis. Quemadmodum enim ignis naturam talem esse videmus, vt si quis multas in vnum lampadas coegerit, splendida reddat, & incendat lucem: Sic & in ipsis fidelibus ac credulis vsu venit. Quum enim à nobis mutuo auulsi sumus, sit necesse quo pacto, vt inuestiores reddamur: quum autem mutuo nos conspicientes membris domesticis hinc inde impliciti, fit magnam consolationem accipiamus.

Labyrinthus. Gryphi. Talis est enim cogitationum natura, Labyrintho cuiuspiam ac gryphis similis est, nullum visquam finem habes, neque concedens cogitationem stare supra petram, originem ab ar rogantia, ac nimia sui opinione assumens: quum enim quosdam pudeat ad fidei susceptionem accedere, vt ne videantur celestia ignorare, ipsi sese in cogitationum veluti quisquillas, ac minutias coniungunt.

HOMILIA III.

Regales pecuniæ. Quemadmodum igitur cui regales pecuniæ creditæ fuerint, mandatumque acceperit, vt eas in regis honorem addecus infumat: Is si in prædones, scorta, magos, eas insumpserit,

hosque regis pecunijs splendidos reddiderit, tãquam qui maxime regem offenderit, pœnas pendit: Ita & hi, quum accepissent notitiam de Deo, deque eius gloria, deinde in cœli illa circumposuissent, in iniustitia veritatem detinuerunt, ac quod in ipsis quidem fuit, cognitionem iniuria affecerunt, quæ ea ipsa, quatenus decens fuit, vsi nequaquam fuerunt.

Præfatus exercitus. Quemadmodum enim si quis ex exercitu præfectus prælio ingratus esse abcesserit, hostibus milites tradit: haud quãquam ipsos impellens, verum suo ipsius auxilio nudans: Sic & Deus eos dimisit, qui admittere ipsius præcepta noluerunt sed statim inter primos ab eo defecerunt, & ipse nihilominus partes suas omnes explens.

HOMILIA IIII.

Insani ac phrenetici. Et enim qui insanunt, ac phrenesim patiuntur, ij certe multas, & eas miserandas in semet iniurias dum inferunt, ob quæ facta alijs lachrymas cient, ob ea ridet quidem ipsi, & insultant, nec tamen illos propterea dixerimus supplicio liberatos, sed hoc ipso nomine pœna grauiori affligi, quod ne ipsi quidem norint, quibus quantisque in malis versentur miserari: neque enim ab agrorum, sed à sanorum calculo sententiam ferre nos oportet.

HOMILIA V.

Auersati sumus vocantem, & vndeque ille stantem, ac ne sic quidem de nobis ille pœnas sumpsit, sed accucurrit ipse, ac resistentes fugitantesque inhibuit: ipsi tamen ab illius manibus excussi, ad diabolum transigimus, ac ne sic quidem destitit ille, sed sexcentos rursus qui nos hortarentur, misit prophetas, angelos, patriarchas. At nos legationem non solum non admisimus, sed & legatos nobiscum agentes, iniuria affecimus. Ille autem nec per hoc quidem nos respuit, sed quod facere solent ij qui vel vehementissime quum amant, negliguntur tamen, circũiens ad omnes adijt, tum in cœlo, tum in terra sese manifestans, congressusque nunc cum Hieremia, nunc cum Michea, paratus etiam, cum ijs qui illum aduertantur postulans ad rationis reddendæ calculos descendere, tum autem ad omnia surdos ad colloquium secum trahens, Popule mi, inquit, quid feci tibi &c.

Ignauis famuli. Et quod ignauis famulis vsu venire in foro solet, vt mini-

sterijs necessarijs posthabitis, ad quæ peragenda à dominis suis amandantur, inconsulto, ac temere sibi occurrētibus affixi, oculū illic absumāt: hoc ipsum sane & nobis quoq; accidat necesse est, quoties à Dei mandatis aberramus. Stamus enim admirati diuitias, corporis pulchritudinem, & alia item ad nos nihil pertinentia, illorum famulorū exēplo, qui medicis, moriombus, ac per præstigijs quasdam miracula representantibus intenti, sero domum vbi redierint, extremis plagis ceduntur: multi autem & propositum iter prætereunt, secuti alios, turpiter & inhoneste in huiusmodi facinoribus sese gerentes. Nos verò caueamus, ne similia patremus, etenim dimissi quidam sumus ad multa, & ea vrgentia, peragenda: qui si, omnis illis, steterimus oscitantes ad hæc infructuosa, tēpore omni nobis frustra & incassum absumpto, extremū luituri sumus supplicium.

Occultū
crimen.

Si nostrum cuiusquā occultum crimen aliquod hoc ipso die in mediū dlatum, huic modo confessum innotesceret, nō ne fieret, vtille interire, ac terram sibi potius dehisce, quā tam multos peccati sui testes habere mallet? quid igitur tum nobis fiet miseris quum omnia orbi vniuerso palam facta, in tā aperto, tamq; illustri theatro denudata, hominū nobis par tim cognitorū, partim incognitorum oculis subijciantur?

¶ HOMILIA VII.

Ignē mani
bꝰ ac ligo
nē gestans

Si quem videremus ignem manibus ac lignonem gestatē, hanc ædē vnā cum altari demoliri, euertere, incendere, nonne fieret, vt ab omnibus ijs qui rē forte spectarent, lapidibus obrueretur tāquam impius, & exlex? quid igitur? si quis flammam gestet, hoc quo vitimur igne edaciorē, inuidentiam dico, non lapidum ædificia demolientem, neq; aureum altare euerentem, sed quod longe & lapidibus & altari preciosius est, præceptorum ædificium subuertentem, & deuiastantem, hic qua tandem venia dignus esse queat?

¶ HOMILIA VII.

Fœnerato
res.

Etenim in fœneratitijs pecunijs hoc vtu venire videmus vt fœneratores libētius ijs debitoribus mutuas dēt pecunias, qui q; mutue acceperint, multo post tēpore soluturi sint. Nā qui protinus resoluit, is fœneris cursum interrupt: qui autē in soluēdo scrus est, is quæstū maiorē efficit: itanē verō ob-

rādīs hominibus morā non agrē ferimus: sed & modis omnibus maior illa vt fiat, excogitamus: obarādo autē Deo sic nos pusillanimes gerimus, vt hoc nomine tardemus, ac tergiuerse

¶ HOMILIA VIII.

(mur?)

Diabolus
prædo.
Deus diabolum habitare voluit, tāquā prædonē quem-
piam ac tyrannum, qui, nisi quem apprehēderit inermem & solitariū in sitas speluncas descendente, accedere sanē nō sinit, nisi nos per desertū locum iter facientes viderit, appropinquare nō audeat. Desertus autem locus diaboli, nihil aliud est nisi peccatū. Opus est ergo nobis fidei scuto, salutis geleæ, spiritus gladio, nō vt ne malum aliquod patiamur tantū, sed vt illius caput irruere volētis obtruncemus. Serpentis formā gerit, deorsum trahitur, ab inferiori loco depugnat, id est, à rebus quæ infra nos sunt, à voluptate, diuitiis, à secularibus rebus. Si quē viderit volatu ad cœlū ferri, primo saltu eouersq; cōtingere haud quaquā pōt, deinde id aggressus, celeriter laetur, neque enim pedes habet, ne formides: non alas, ne terreat, super terram trahitur, ijs quæ intra sunt adhærescens. Igitur nihil sit tibi cum terra commune, ac labore nullo egebis: neq; enim eam pugnam nouit quæ aduerso vtrinq; cornu geritur, sed veluti serpens spinis occultatur, intra diuitiarum imposturam assidue laticans, qui si spinas incidit, facile aufigiet, timidus redditus, si & in illum diuinas incantationes cauere noueris, statim vulnerabitur: sunt enim nobis incantationes spirituales, ipsum nomen domini nostri IHS VCRI, atque ipsius crucis potentia. Hæc ipsa incantatio non solum draconem à spolijs abigit, atque in ignem cōijcit, sed & vulneribus quoque medetur.

¶ IDEM SERMONE IN ILLVD

Apostoli dictū: Oportet & hæreses esse.

Arbores

Nam vt arbores bene & diligenter radicate, vento bene radiorum vti cum aguntur hinc & inde, solidiores fiunt: Sic & bene radice ne solidatas in fundamento veræ fidei animas, quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores, tantum abest, ne subuertant.

Nam qui oculis laborat, etiam à sole offendi consuevit Ab oculis Qui autem sanus est, nec à tenebris incommodatur. laboras.

Et quasi hi qui ad magnos quosdam principatus accersiti, regias inhabitantibus ciuitates, omnem substantiam suam in pecuniam commutant, & sic illò migrant: Ita planè & tunc faciebant homines illi ad coelum vocati, & ad supernam metropolim, & regnum quod illic est. Nam peruersum habentes illic esse patriam, omni substantia sua in pecuniam commutata, pecuniam per Apostolorum manus illò præmiserunt.

Radix.

Sicut radix in pingui plantata solo, quæ nobis singulis annis tempestiuos affert fructus. Sic & pecunia in manibus pauperum plantata, non solum in singulos annos, sed & in singulos dies spirituales nobis fructus affert, fidenciam scilicet in Deum, peccatorum abscissum, conscientiam bonam, lætiam spirituales, spem iucundam, aliquaque bona quæ præparant Deum diligentibus se.

¶ IDEM IN PRIMO AD CORINTHIOS CAP. X.

Panis.

Quid dico communionem? ipsum illud corpus sumus Christi, non corpora multa, sed corpus vnum. Quemadmodum enim panis ex multis constans granis, ita compositus est ut nusquam grana videantur, & sunt quidem grana, sed propter coniunctionem nullo discrimine discernuntur: Ita nos quoque & inuicem, & Christo coniungimur.

¶ SERMONE SUPER DICTVM

Apostoli: Quum subiecta ei fuerint.

Victores.

In alijs certaminibus laureas referunt, qui victores redeunt: at in disputationibus diuinis, scelis debetur corona, qui se rei magnitudine victos ingenuè fatentur.

¶ IDEM IN EPISTOLA AD GALATAS CAP. I.

Hæretici.

Vbi sunt igitur, qui nos ut contentiosos damnant, eò quod cum hæreticis habemus dissidium, dicuntque nullum esse discrimen inter nos & illos, sed ex principatus ambitu profici sci discordiam? Audiunt quid dicit Paulus: Nimirum illos subuertisse euangelium, qui paululum quippiam rerum nouarum inuenerant: Isti verò non simpliciter pusillum, qui filium Dei prædicant esse creaturam, sed quod est omnium maximum, immutat. An non audisti, quod is qui veteri quoque testamento, sabbati legem colligerat, vnicum mandatum, nec id maximum transgressus, ex-

remo affectus est supplicio? Quodque Oza, qui arcam alicui subuertendam fulcit, è vestigio mortuus est, eò quod ministrum ipsi non congruus usurpauit? Ergone sabbatum violatum, & solè arca ruiture còtracta, ad tantam indignationem prouocauit, ut qui hæc ausi fuerat, ne minimum quidem veniæ sint còsequuti: hic vero qui adoranda & ineffabilia dogmata corrumpit, excusationem habiturus est, & veniæ còsequetur? Non potest hoc fieri, non potest iniqua. Hoc ipsum igitur est omnium malorum causa, quod ob pusilla non indignamur. Ob id enim maiora scelera subierunt, quod minoribus debita correctio non adhibetur. Et quemadmodum in corporibus, qui vulnera neglexerunt, febres gignunt, & putrefactiones, ac mortem denique: Itidem & in animis, qui pusilla dissimulant, maiora inuolunt.

Vulnerum neglectus.

¶ IN CAPVT II.

Quemadmodum enim peccatum, si vicerit, ipsum est quod vivit in homine, animum ad quæ vult pertrahens: Ita si illo mortuo, quæ Christo sunt placita, fiant, nec humana deinceps est cuiusmodi vita, videlicet ipso Christo viuente in nobis, hoc est, agente ac dominante.

Peccatum.

¶ IN CAPVT III.

Quemadmodum si lucerna quæ noctu præluxit, iam orto die, veteret nos obtueri solem, non solum non præstaret officium, verum etiam læderet: Itidem & lex, si obstaret ad meliora pergentibus.

Lucerna.

¶ IN CAPVT IIII.

Quemadmodum qui perpetuo mitigat in medicando, remissum hominem facit: Ita semper asperis uti sermonibus, magis exacerbat hominem. Eoque bonum est ubique moderatis uti.

Verum hunc in modum non loquitur, sed aliter: parcit enim illis, nec vult ferire, nec vulnera vulneribus addere: quemadmodum eruditi medici eos qui in longum incidunt morbum, non peritinus ac semel, sed ex intervallo curant, ne despondentes animam, pereant: Sic & hic beatus. Nam & hi parturientis dolores hoc sunt acriores, quo maior erat affectus charitatis.

Eruditi medici.

¶ IN CAPVT V.

Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, scortatio, adulterium, immundities, lasciuia, veneficium, simulacrorum cultus, inimicitia, contentio, emulatio, ira, concertationes,

Opera carnis.

seditiones, hæreses, inuidiæ, cædes, ebrietates, comestiones & his similia, quæ prædico vobis, quòd qui talia faciunt, non erunt hæredes regni Dei. Hic iam mihi dicit tu, qui carnis accusator es, & arbitraris hæc ob similitatem & discordiam esse dicta: Sit adulterium & scortatio carnis, iuxta vestrà opinionem: inimicitia, contentio, æmulationes, concertationes, hæreses, veneficia, cuius erunt? Nam hæc tantummodò sunt corruptæ voluntatis, nimirum vt cætera, quomodo igitur erit carnis? vides igitur quòd hæc nõ loquitur de carne, sed de terrestri cogitatione, quæ humi serpit, eoque terrorem ingerit dicens: Qui talia faciunt, regni Dei nõ erunt hæredes. Quòd si hæc essent naturæ mala, non voluntatis prauæ, superflue dixisset faciunt, non patiuntur. Huius autem rei gratiã etiã exultant à regno coelorum, Neque enim ad ea quæ sunt naturæ, sed ad ea quæ sunt voluntatis pertinent vel coronæ, vel supplicia. Quapropter etiam hæc minatur Paulus.

Athletarum
delectus.

Quemadmodum igitur si qui athletas deligit, siue naso adunco, siue simos, siue nigros, siue cándidos eligat, nihil refert ad probationem, sed illud vnum spectandum est, vt validi doctique sint: Ita qui ascribendus est in nouum testamentum, huic nihil nocent hæc omnia corporalia, si absint, quem admodum neque iuuant, si adsint.

Ignis ad-
motus ce-
ræ.

Quemadmodum enim ignis ad motus coræ, facile molitur eam: Sic & amoris calor, rerum factum & arrogantiam, vehementius quàm ignis soluit.

IN CAPVT VI.

Adulteri-
nũ & syncerũ
aurum.

Sicut enim aurum videtur quidem esse splendidum prius quam mittatur in fornacem, verum vbi traditũ fuerit ignitũ, verò certo dignoscitur, eò quòd adulterinum est, ab eo quòd nõ & syncerum, separato: Sic & nostra opera, vbi diligenter examinaueris, tum euidenter reteguntur, videbimusque nos ipsos multis criminibus obnoxios esse.

Sementis.

Quemadmodum enim in semente, qui seminat, non potest ex ordeo metere triticum, eò quòd oporteat & sementem, & messem eiusdẽ esse generis: Sic & in operibus. Qui in carne deposuerit delicias, temulentiam, concupisceniam absurdam, quæ hinc proueniant metet. Quæ autẽ sunt ista supplicium, vltio, probrum, risus, corruptio.

Messis.

Quemadmodum enim qui in luctum aliquem inciderunt, aut aliquem ex synceris amicis amiserunt, aut alioqui malum aliquod subito exortum ferit, neque noctu quietem quod subiagunt, neque interdiu, luctu pectus illorum obsidente: Sic & beatus Paulus pauca loquens de moribus, denudò reuertitur ad superiora, quæ maximè disfruciabant ipsius animum.

Quemadmodum enim diuites sportulas mittunt egen- Sportulæ .
tibus, quòd sic, quando & ipsi in egestatem inciderint, eadem mittendæ
ab alijs consequantur: Sic & nobis est faciendum. egentibus.

Sicut enim in structura domus non omnes lapides eundem habent locum, sed hic quidem in angulum est accom- Structura
modus, ad fundamenta non item: ille contra ad fundamenta domus.
commodus est, non item ad angulum: Itidem sanè est in corpore, quod est ecclesia. Quin & in nostra carne licet idem cernere, attamè aliud membrum ab alio toleratur, nec ab omnibus omnia requirimus. Nam ex communi facta collectio, & corpus, & ædificium constituit.

Quemadmodum enim equi freno morigeri, omnia ex Equi mori
se se facientes, non opus habent scutica. Sic & anima quæ im- geri.
pulsu spiritus recta facit, non eget admonitrice lege.

Vt enim in corpore si quis ab omnibus membris eundem postulet suum, nunquam constiterit corpus: Sic & fratres gra- Nõ ab om-
ue bellum erit, si ab omnibus omnia requirimus. nibus om-
nia requi-
renda.

IN EPIST. PAULI

AD PHILIPPENSES

IN HOMILIA I.

Ne verò si semel atque iteram dederimus, existimemus nos totum beneficentiæ munus expleffe. Per omnem enim vitam hoc agendum: neque enim satis est semel cum laude Perpetuò
rem gerere, sed perpetuò. Etenim qui in stadio postquã de- bene agen-
cem dolichos cucurrit, si post deficiat, totam laudem perdidit. Et nos si semel aggressi bona opera, postcã defecerimus, totum amissimus, totum perdidimus.

Quemadmodum diuitum filij ornatus gratia aureũ monile gestant in collo, nec id vnq̃ deponunt, veluti nobilitatis signũ circũferentes & ostentantes: Itidẽ & nos oportet semper Nobilitatis signũ.
beneficentiã indutos esse, declarãtes q̃ filij sumus eius q̃ misericor-
dior est, eius q̃ solè suũ exoriri facit super bonos ac malos.

Monumē-
ta pueris
detracta. Quemadmodum enim ista monumenta pueris detracta hantur, posteaquam facti viri, feruntur ad aliud ornamentorum genus. Itidem & in nobis non iam erit clemosyna, quæ pecunijs erogandis constat, sed alia quædam multo præstantur.

¶ HOMILIA II.

Fornax Ba-
bilyonca. Quæadmodum enim in fornace Babilonica, quæ tam ingens flamma ferretur in altum, tamè beatis illis pueris roeratur: Sic amicicia diligentis, ac Deo placentis animum occupans, omne abigit incendium, & in rorem admirabile vertit.

Actores in
scena. Quemadmodum enim actores in scena, regum ac ducum personas, item medicorum, ac rhetorum, sophistarum ac militum assumuntur, quum ipsi nihil horum sint: Sic sanè & in præsentivita, paupertas ac diuitiæ nihil aliud sunt quam personæ.

Scena
Beatus.

Sicut igitur in theatro sedens, si quem videris, ex his qui extra scenam pedibus ingrediuntur, personam gestatam regis, nõ indicas eum beatum, neq; regem esse credis, imò nec ipse optas esse talis, sed quum scias, quòd sit quispiã ex his qui conuertuntur in foro, funium opifex, aut fabricerarius, aut aliud quicquam tale, non indicas illum beatum ob personam, aut ob vestem ad talos demissam, neque ex hisce rebus æstimas illorum vitam, sed de spuis potius illum ob aliã vilitatem: Sic sanè & hic, velut in theatro, videlicet mundo, sedens, & in scena ludentes spectans, ubi videris complures diuites, ne putes verè diuites esse, sed diuitum oblectos personis. Nam quemadmodum ille qui in scena regè, aut belli ducem agit, frequenter est famulus eorum qui ficus aut botros vendunt in foro: Itidem & hic diues crebrò pauperior est omnibus. Quòd si detraxeris illi personã, si cõscientiã explices, & ingrediaris animum, multam illic offendet virtutis inopiam, cõperiesq; omnium hominum abiectissimũ. Quæadmodum enim in state vespera, digressisq; qui cõsederant, ubi fuerint è theatro egressi, habitumq; tabulæ deposuerint, qui prius reges ac duces esse videbantur, post apparent hoc quod sunt: Ita sanè & nunc, postquam mors aduenerit, theatrumq; dimissum fuerit, quum diuitiarum paupertatisq; personas deposuerint, omnes illuc pfecti sunt, atq; ex solis ope-

ribus iudicati, declarant qui verè sint diuites, qui verè pauperes, qui honorati, & qui humiles.

¶ EIDEM HOMILIA IN EPI-
STO. AD TIMOTH. I.

Sicut em̄ paruulus, si quid habeat puerile, idq; rebus necessarijs præfert, pater ipsum puerilibus priuat, vt vel inuitũ ad meliora traducat: Ita & Deus omnia facit, cunctaq; molitur, vt vota nostra, atque desideria ad cœlestia transferat.

¶ HOMILIA II.

Arte opus est, ne quis incassum iacula dirigat, ne extra signum sagittas intorqueat, vt necessariò opus, si spiritus gratia. Sunt enim plurima quæ à recto itinere nostros frustrètur conatus, cum ad vnum signum intentio dirigenda sit.

Quæadmodum freno legitime vitur non is equus, qui lasciuir, neq; qui mordet, sed qui pulchrè agitur: Ita & is lege vitur legitime, non qui literæ necessitate, sobriè, ac iustè viuere cogitur, qui nouit quòd ipsa non indiget, nõ metu legis rectè factis insistit, sed virtutis tantum gratia, hic securè ac legitime vitur lege.

Quemadmodum literarum apices pueris proponuntur, porò qui eas docet, non ex ipsis excellit, verũ aliunde peritiã gloriã promeretur, atq; ex ea eruditiõne præstantus vitur literis: Ita & qui legem transcendit, nihil opus habet doceri legem, nõ ipsam nõ metu exequitur, sed ex virtutis desiderio hic melius implet. Huic ad quòd lex? Quæadmodum & medicus cõfecto vulneribus, nõ sano, neq; bona valetudine perdit. Nihil opus mansucto equo & obtemperanti, freno. Nihil instructione opus est ei, qui pædagogò non indiget.

Quemadmodum angeli vbicũ que appaerint, secum gloriã habent: Ita sancti.

Quæadmodum sol nõ indiget vestibus, nõ alijs aliquibus opus habet, sed simulatq; illuxit, gloriã sui fulgoris ostendit: Ita & tunc sancti.

¶ HOMILIA III.

Amicũ cũ peregrè proficisci cernimus, lugemus, ingemiscimus, si mortuũ videre cõtrigrit, plangimus, cũ nouerimus eum non perpetuò à nobis sepelandum, propter resurrectionis sacramentũ. Enimvero fortè cũ Christus quotidie sepa-

retur à nobis, imò cum ipsum singulis horis à nostro arceamus cōgressu, neque dolemus, neque durum aliquid & acerbum nos pati arbitramur. Caterum cum illum afficiamus iniurijs, cū enim contristemus iugiter atq; iritemus, neque quæ ille iusserit faciamus omnia, neque ingemiscim⁹, sed insensibiles, non secus ac lapides, manemus.

HOMILIA V.

Dux.

Quemadmodum dux nisi antea miles optimus fuerit, ne dux quidem esse aliquando poterit: Ita & doctorem prius oportet docere seipsum.

Nauis.

Vti nauis tutissima est fides, qui ex illa decidunt, necesse est naufragium facere.

Nubes.

Sicuti dudum nubes Hebræorum castra tegebat. Ita Ecclesiam protegat spiritus sancti gratia.

HOMILIA VI.

Pueri scholis ac liberalibus discipulis traditi.

Imitare vel pueros q̄ scholis traditur, ac liberalibus discipulis, qui cū viderint socios & cōubernales suos ratione redere eorū quæ didicerint, eosq; qui negligētiore fuerint, cedi, & per singulos discuti, cōcidiq; verberib⁹, admonētur, qd de se sperare debeant, & penē præ timore moriūtur, ac si q̄s ex socijs, eos flagris plurimis fortassis ceciderit, nō irascūtur cum metus ille animam penitus occuparit, neq; magistrū interpellere habent, sed vnum tantum intuentur, quo pacto scilicet egredi vel ingredi, absq; verberibus possint, solū idq; tempus versatur ante oculos, & cum excesserint ianuas, eo iā metu liberi, maxima tenentur voluptate.

HOMILIA XI.

Pariet caducus.

Quemadmodum caduco parieti, aut nimium fragili corpori quælibet quisque apposuerit, in sua imbecillitate perdurat. Ita & hic nullum anima emolumentum ab his quæ sunt extrinsecus sumit, sed eadē pmanet, quæ talibet ei q̄sq; fornicus ornamenta circundet.

HOMILIA XII.

Fide subnixi.

Quemadmodū hi qui fide subnixi sunt, in tuto nauigant: Ita & qui illa exciderūt, nusq̄ possunt cōsistere, sed lōgo errore circūacti postremo in ipsa perditionis prærupta feruntur.

Cibi.

Nam quemadmodum carnales cibos, diebus singulis ex necessitate requirimus: Ita & fidei pietatisq; doctrinam semper accipimus, eaque iugiter enutrimur.

HOMILIA XVII.

Quemadmodū scabiosa oues, si cōfricentur, ceteris etiā que sanæ sunt, morbo tētatur: Ita & hi hoies nequā si simplicioribus q̄busq; inuertentur, veneno eos suæ malignitatis efficit.

Homines nequam.

Neque enim si qui clausis oculis quaerat, inuenire quid poterit: sicut item si apertis ipsis seipsum humo obruat, auersatusq; sole, ibi inquirat, inuenire aliquid nequaquā poterit: Ad eò sine fide nihil inueniri potest, eaque absente pugnas Nasci necessariò contingit.

Sine fide nihil inuenias.

Sicut enī cum quis recto itinere gradens, si in aliud aliquid intendat animum, pergit quidem, sed sepe dñi nescit, vrbem illā pertransit, ad quam properabat, pedesq; frustra suū tendens. ministerium præsent: Ita ferme & in cupiditate contingit.

In aliud tendens.

Quemadmodum enim aduersi quidam, ac fures venturi, si in mare placidum irruant, ipsum funditus vertunt, ad eò vt harena profundi superius miscetur vndis: Ita & pecunie cupidi omnia penitus miscent, neminem, qui huiusmodi est, amicū nouerunt.

Venti furentes.

Sicut enī flamma vehemens vbi in syluā incidit, peruerit oīa, & desolat: Ita & ista orbem destruxit vniuersum.

HOMILIA XIII.

Viuens in delitijs mortuus est: Venti enim solūmodò vuit, ceteris sensibus mortuus. Neque aspicit que aspicienda, neque audit, quæ necessariò audire cōuenit, neq; loq̄tur quæ decet loqui. Quemadmodum mortuus quispiam in lecto iacens, complōssis palpebris, clausisque luminibus, nullū oīno lecto decū sensum habet: Ita & hic, imò lōgè hic deterius, quàm ille affectus est. Ille enim bona æque, atque mala eadē ratione nō sentit, hic autem malorum tantū amittit sensum, nihilque boni penitus sentit. Nihil illum ex his quæ in futura vita seruātur, mouet: sed ad omnia perstat immobilis, atque ita mortuus est, quemadmodum in cuniculum quendam obscurū & tenebrorum antrū præcipitatus, atque immūdiā omni plenus, intimis & opacis vitiorum sinibus cōditus, semper in tenebris, instar mortuorum degit. Iam verò quis possit tempestatem illam ingentem eloqui, quæ ex huiusmodi pernicioso deliciarum vsu in animam & corpus irrumpt? Quemadmodum enim vasta ac perpetua nubiū densitas, radios solis nū-

Mortuus iacens.

Perpetua nubium densitas. Radij solis
 quam finit vim sui fulgoris ostendere: Ita vini ac deliciarum euaporationes, cerebrum, non secus quam scopulum nocte, illumque crassa nube tegentes, non permittunt liberè usquam se incendere, verum in tenebris perpetuis detinent cum, qui sic miserabiliter iacet affectus. Neque explicari potest omni no quanta intus tempestate iacetur. **Q**uemadmodum enim saepe cum inundatio vehementior facta fuerit, aquarum vis officinaru aditu occupauerit, turbari eos, qui intus sunt, cernimus, & discos & ampheras, & spongas, & alia plurima ad exhauriendum aquam excogitata deferre, vti ne violatis fundamentis, atque commotis, omnis posthac suppellex inuisibilis fiat, ita & anima quouies nimis delicijs oppressa fuerit, perturbatur omnis ratio, ceterum quod iam coactum est, cum ex haurire difficilimum, quod rursus aliud inuestigio ingredientur, incredibile est, quanta perturbatio, quantumque fluctus imminuat. **Q**uanto corpus pinguedine, crassitudineque distenditur, tanto illa extenuatur magis, atque imbecillior fit, tanto item obruitur, & sepelitur. Ac sicuti in oculorum pupilla si quidem exterius impositas tuniculas crassiores effeceris, cernendi vim emittere ex se nequit, & clarius intueri, cum radius ille oculorum ex ea pinguedine obtundatur, ac tenebris plena sunt omnia: Ita & corpus cum fuerit obesum, animam quoque obtusorem euadere necesse est. At mortui (inquies) in putredinem tabemque vertuntur, ingensque ab eis sanies desluit: Ita & in ea, quae delictijs soluitur, videas quippe reuma, pituita, purgamenta narium, ructus ac vomitus extra profluunt. Cum iaceat anima mortua, quid ex eo cibo potius percipitur emolumentum? Neque si cadaver iaceat exanimè, pulchra veste contactum, ex eo flore vestis perficitur quippiam: Ita neque anima mortua, venustiori corpore amicta, aliquid ex eo decore lucrabitur.

¶ HOMILIA XIII.

Vniones. **Q**uemadmodum vnionum magna differentia est, licet omnes appellentur vniones: Ita & complures viae virtutis, sed vni quidem candens est, atque omni ex parte rotundus, alius verò huiusmodi specie caret, ceterum alio decore nitescit. Nam ad imitationem coralij veluti quadam arte effectam, oblongam praefert lineam, angulosque tornatos, habetque quiddam

albo colore venustius praxinū, sed omni virote iucundius, alius coloris amoenitas: praefert sanguinis speciem, alius mare colore caeruleo superat, alius purpurei fulgoris est emulus solis quoque colore inuenies. Huiusmodi & sancti sunt, alij seiplos exercent, alij & Ecclesias secum.

¶ HOMILIA XIII.

Pauperes. **P**auperes sunt medici vulnerum tuorum manus eorum tibi haec medicamenta praestant. Non ita medicus ut medicamenta imponat, extendens manum, citationem exhibet, ut pauper abs te ut accipiat, porriges manum: dedisti pecuniam, peccata exuisti.

¶ HOMILIA XV.

Pictor in gnis. **V**eluti quispiam indulgentissimus pater, pictura illustris non ipse solus eam gloriam vult, sed filium quoque ad eandem peritiam cupit adducere. Ita Deus eadem conditionis facultate te donauit, ut te terram facias caelum dedit, corpus pulchrum, potestatem dedit, ut animam facias pulchram, dixit: producat terra herbam fœni, & omne fructiferum lignum. dic tu quoque: producat haec terra fructum suum, & prodibit quodcumque operari volueris. Finxit draconem, illud ei, id est, diabolium, nec tibi inuidit hanc potestatem, illud tu & illi si vis: potes enim eum ut passerem capere. Orii facio solē super iustos & iniustos, imitare; & tu bona tua bonis malisq; comunica. Accedo in caelo luminaria, accede & tu clariora illis, namque potes his qui in errore sunt, lumen veritatis accedere. Dominor angelis, tu quoque per primitias itide. In sede regia sede, & tu mecum per primitias sede.

¶ HOMILIA XVII.

Seruus rex. **Q**uemadmodum si apud barbaros detineretur seruus quispiam rex, & illi ad maioris seruitutis iudicium, non purpuram atque diadema auferant, sed cum illis insignibus, & aequas ferre, & coquere, & alia inferre ministeria iubeant, ad maiorem & sui honorem, & ignominiam illius: Ita barbaris omnibus immanis vitia ista nobis imminēt. Nihil inuicem integris gentibus dominari, si serui perturbationum sumus, & quid nocet nulli hominum principari, si vitiorum tyrannide celsiores sumus: istud summa libertas est, istud imperium, istud regnum.

¶ In posteriorem Epist. HOMILIA I.

Vitæ hu-
manæ soli
citur. In
citudines.

Quemadmodum fieri non potest, ut qui nauigant, absque cura sint: Ita & hi qui vitam hanc fragilem viuunt, absque solitudinis angore esse non possunt. Si diues fuerit, plurimæ illi mœstitiæ occasiones: Si rex, curis destinetur innumeris.

Suus cuiq;
cruciatus
acerbissi-
mus.

Quemadmodum ij quibus pars aliqua corporis dolet, putant se plus dolere, quam proximos, & qui oculum dolent, nullum putant sibi æquari posse dolorem. Rursusq; qui stomachi languore tenentur, illum putat dolores omnes excedere singuliq; quibus detinentur incommodis, omnia vi suæ magnitudinis transcendere existimant: Ita & in angore animi, ac mœstitia contingit, ut quod quisq; premitur, eum putat ceteros sua acerbitate superare, quippe qui hoc suo experimento diiudicat. Sicut qui non habet filios, nihil ea infœcunditate putat esse molesti, & qui inter paupertatis angustias filijs angitur, nihil æque atq; filiorum multitudinem execratur.

Ornata do-
mus.

Veluti si quis domum ut sit præclaro opere, atq; honesto mirabilis cautè provideat, eos verò qui hanc habitaturi, negligat: Ita qui corpus, ornant anima neglecta.

Quemadmodum enim cum ferendo oneri accedit socius, eum qui solus ferebat, leuasse dicitur: Ita & in alijs omnibus huiusmodi societas, ex miseratione profecta, vim maximam allouationis habet. Nam societas eorum, qui nostri mœroris participes sunt, doloris maximam partem aufert. Sed verò nunc peruerso ordine, a sinum lapsum erigim⁹, amicorum animas lapsas negligimus.

Ignis.

Quemadmodum ignis indiget lignis: Ita & gratia alacritate nostra opus habet, ut feruere perpetuò possit.

¶ HOMILIA III.

Cib⁹ quo-
tidianus.

Quemadmodum corpus nostrum, non si semel nutriatur, habet totius vitæ substantiam, sed quotidiano indiget cibo: Ita in religione, in pietate, diebus singulis, op⁹ egemus auxilio. Magna nobis miseria opus est.

Adulter
singularis.

Sicut quisq; siue regis violarit uxorem, siue pauperis, siue serui, pari ratione adulter est, cum peccatum non personarum differentia, verum ex voluntate improba, id scelus admittentis iudicetur: Ita & hic, imò illum magis adulterum dixerim, qui quilibet ex vulgo, quam qui ipsam reginam violauerit: Il-

lic enim plurimè irritamenta sunt, putat opes, elegantia, forma, & eiusmodi, quorum hic nihil inuenitur. Eadem profecto ratione illum magis ebrium dixerim, qui quolibet vino, quam qui optimo inebriatur. Ita & cupidum eum potissimum cenfeo, qui ne minima quidem rapere omittit: Nam qui maxima, minima fortasse contemnet. Fur iugiter magis hic quam ille est.

Quemadmodum agricola non sui ipsius curam habet, sed fructum ac terræ, non absque vtilitate laborat, verum primo ipse ante omnes laborum suorum percipit fructum: Ita & doctorem sui laboribus suis consentaneum est.

¶ HOMILIA V.

Sicut arbor cum plures ietus acceperit, & vno postmodum repente corruerit, non illi vni tantum, sed ceteris pariter imputatur, quod ille animaduertit qui radicem intuetur: qui enim ex alto conspicit, nihil tale valet conspiciari: Ita in verbo Dei audiendo sæpe vno doctoris verbo multi conuersi sunt.

Quamdiu hic sumus, anima voluptatum illecebris delinita, tristitia ægrè admittit animo, cum verò migratura est corpore, tunc iam maiore metu continentur, quippe quæ ad ipsa iudicij peruenerit limina: Ita ferme & latrones, quamdiu quidem in carcere viuunt, absque metu degunt, vbi verò ad velum sisti ceperint, solentur metu. Cum enim pulsare animam metus mortis incipit, ignis instar præsentis vitæ omnia succedens philosophari eam cogit, & futura sollicita mente versari.

Medici sæpe plurimi, cum plurima medicamenta egrotò obtulerunt, nihil profecerunt, cum demum repente quispian accedens totum profecerit, non est tantum munus illius, qui postremus accessit, verum illorū etiam qui remedia priores morbo adhibuerunt: Ita si quis post diutinam multorum admonitionem, de repete ad nouissimi vnus cuiuspiam correptionem respiciat, non postremo, sed prioribus acceptum referendum est.

Sicut statera, si lancem loco motam habeat, pondera iuste non iudicat: Ita & anima nisi rationis lancem stabilem, ac firmiter vim diuini timoris affixam, res sincera diiudicare non valet, sed circumfertur iugiter atque deprimitur.

Ebrī⁹ præ-
cipuus.

Agricola.

Arbor cre-
bris ietibus
excisa.

Latrones.

Medici.

Statera.

**Seruus in-
gratus &
perfidus.** Si quis seruum nactus, qui in multis offenderit, illum & non flagris ceciderit, verum peccatis indultis, futura vitare monuerit in posterum, ne in eadem decidat, magnis quoque muneribus præterea illustrauerit, ac beneficijs fouerit, quam obsecro futura est tam perfida mens, tam ingrata anima, quæ huiusmodi gratia non ad meliora sectando prouocari sufficeret?

HOMILIA VI.

Auis capta Quæmadmodum auis & si non toto corpore, sed vno tantum pede capta teneatur, in potestate eius est, qui laqueum tendit: ita & nos cum vita, & fidei peruersitate capi valeamus, si vita solum oberramus, in ius diabolicum labimur.

Vas fictile Vas fictile corpus nostrum est. Sicut vas nihil est aliud, quam coctum lutum: Ita & corpus nostrum nihil est aliud, quam lutum animæ calore solidatum. Huiusmodi denique si sepius decidat, defluit atque conteritur. Quid enim ossa, quæ admodum valida & arida sunt, à testa figuli differunt? Quid à luto carnes? Nonne æquæ ex humore materiam trahunt?

HOMILIA XIII.

Miles. Miles lacris, ac spectaculis vacans, intentusque negocijs veluti defertor militiæ iure dānatur, multo magis. Non quæ deserto munere suo, delitij student.

HOMILIA XVI.

Nec qui clausis oculis quærit, inuenire quid poterit, sicut ite si apertis illis, seipsum humo obruat, aduersatque; solem ibi inquirat, inuenire aliquid nequaquam poterit. Admodum sine fide nihil inueniri potest, eaque absente, pugnas nasci necessario contingit. Quæ enim fides proficitur sola, succedens que seruo, neque permittit intelligi. Cum in quæstiones incidimus de Deo, quæ non oportet, opinamur.

IN EPIST. AD TITVM

HOMILIA I.

Si cum ex amico beneficium aliquod sumimus, siue cum verbum aliquod gratum, placidumque audimus, in amorem exardescimus: quanto magis cum viderimus quibus periculis impliciti sumus, ex quibus omnibus nos eripuit dominus, promptiores ad obedientiam erimus?

HOMILIA II.

Nihil vilius, abieciusque vana gloria. Sicut si videre contingat multitudinē parvulorum, eorum scilicet qui subiecti vberibus sunt, ab iis non cupis gloriā: Ita te necesse est gloriæ causa ad omnes homines affici. Idcirco enim inanis dicitur gloria, nisi aspicias, ut in scena sibi personas imponit histriōes, quam præclaras, quā honestas, quā ad extremam, quā ad exactissimam formæ diligentiam efficitas? Potest in e mibi huiusmodi aspectū verum esse demonstrare: minimè sanè. Quid igitur? non eas aliquando amasti? Non. Cur id? quoniam inanes sunt, immutantes decorem. Sed nullus ibi solidus decor: Ita & gloria inanis est, imitaturque; gloriam non quæ vera gloria est. Illa quippe sola permanet quæ naturalis est, quæ in intimis conditur, potest quæ extrinsecus adhibetur, obtulit sepius facultatem, sed id apud homines, & vsque ad vespem: Ceterum solum theatro, sublatiisque personis, vnutquisque; quod est, id quoque videtur. Non igitur velut in scena atque ludo, veritatem arripimus: inanis est gloria, nihil solidi in se habet, nec veri. Extincta est, & in fumum resoluta, rem tam instabilem amare quo pacto inducimur, quæ magnæ est stultitiæ, hanc velut larum in comparatione auri, scilicet gloriæ Dei, contemnas?

HOMILIA VIII.

Fert magnum discipulo in mari solatium, magnamque fiducia, cum meminit, magistrum ferè naufragi fecisse, & fuisse feruati. Neque enim arbitratur iam fluctus illos atque tempestates, ex propria imperitia incitiasque, sed ex ipsius rei natura contingere. Ac id per magnum est, ratione solatij. Fert item in bellis tribuno vel cuiusvis agminis duci, maxima incrimen Imperatoris virtutis, cum imperatorem viderit vulneratū primò, tum demum euadere eius vulnere: Ita & fidelibus quibusque multum affert solacij, quod apostolus cernunt tolerasse plurima.

HOMILIA VI.

Quæmadmodum eos qui nudi effugiunt, nemo facile tenere potest, qui verò vestimenta post se trahit, eum quilibet citò apprehendit: eadē ratione & diues, & pauper existimandus est. nam ille quidem etiā si capiatur, diffugere facillimè poterit, hic autē & si non teneatur, suis compe dibus irretitur, curis innumeris, desiderijs, ac perturbationibus, reliquis, quippe oia ista obruit animam: neque ista solū, verū & alia plura, quæ ex diuitijs oriuntur.

Personæ
histrionum.

Naufragium.

Imperatoris
vulneraDiues &
pauper.

Quemadmodum enim si quis amicorum seruos comendauerit aliquos, illi amici reuerenti domini, ipsos non modo non ledit, sed maximo honore praesequitur: Ita & ignis ille, postquam domini sui amicos esse cognouit: pueros illos, eorum & dirupit vincula, & ipsos absoluit, atque dimisit, ipse illis patimentum fuit, atque ab eis calcabatur.

HOMILIA IX.

Arbor. Arbor cum in altis radices miserit, ne vehemens quidem illam procella agitare poterit: Si vero superficie tenuis fibras porrexerit, neque ad profunda descenderit, paruis licet ventis fluctibus irruat, eam a radicibus euulsit: Ita & in nobis: Si affixerimus diuino timore carnes nostras, nihil mouere nos poterit: Si vero uerbo tantum diuinae religionis sacramenta perciperimus, exigua pulsis totum perimit ac perdit.

EIDEM IN EPISTOLA PAVLI AD PHILEMONEM.

Scopuli. Pessimus scopulus uana gloria, qui nimis habet suauitatis occurrit magis omnium noxius quam illi scopuli, qui monstruosi & fabularum inducuntur auctoribus. Quemadmodum ueteri quidam ferri atque immanes, cum in serenum irruerint pelagus, ipsum totum a fundo perturbant, ad eum uero & arena sapientius uentis miscetur: Ita & haec perturbationes, cum in animam irruerint, cuncta permiscunt, & quae superiora erant, ad infima detrahunt, excantantque; mentis clarissimum lumen, atque imprimis gloria uesana cupido. Nam honoris esse negligentem, laudemque non affectare multorum, maximo labore indiget magne philosophiae & animae cuiusdam angelice, & quae ipsum uertice cardinis caelestis attingerit, certum argumentum est.

HOMILIA III.

Febre laborantes. Medici febre laborantes eo incendio liberant, non ut sanitate abutantur in malum, atque perniciem suam: nam praestaret morbo consensescere, quam ea ratione sanum fieri, ut in lectum deterius decidat, sed ut discerentes infirmitatis incommoda & mala, non iam in eadem incidant, ut sanitate charius amplexi omnia gerant, quae ad eam conferre possint: Ita & deus nos eripit de lege, non ut peccemus, quia non sumus sub lege, sed ne in eadem ignominiam redeamus.

EIDEM IN EPISTOLA AD HEBRAEOS.

HOMILIA I.

Sicut aqua siue salta sit, siue illa potabilis, & uasa replet: Aqua haurientium, & suum fontem ex quo manat, nequaquam uacuit: manere permittit: Sic & nequitia, sic uirtus, unde procellerit, illam procreatorem primitus illa laetificat, & illa consumit.

HOMILIA II.

Si quisquam febrium calore peruratur, & aquam frigidam intemperanter accipiens, ad paululum tempus sitim uideatur extinguere, num propterea debet altum sapere? Nonne postmodum in eo maior febrium flamma succenditur?

Si qui solis radios, corporeis cupit haurire luminibus, non modo quod quaerit, non efficiet, neque quod instituit, peraget, uerum ipso quoque quo uidet, priuabitur lumine, innumeratque sustinebit incommoda: multo sane magis qui in aeternam illam lucem defigere obtutus quaerit, eamque rationibus confectum qui mortalibus, hoc patietur. Nihil enim deterius esse potest, quam uelle diuinas res, humana ratione discernere atque metiri. Ita enim ex fidei fundamento quisque decidit, & longo errore inactur uagus, atque a luce deseritur.

HOMILIA III.

Foris eramus sicut qui sunt extra regales aulas, in uinculis colligati, & qui habent apud regem pro culpis aliquibus offensam, huiusmodi quippe a regali aula foris exclusi sunt: qui uero uoluerit istis ueniam impetrare, non primum ipsos in aulam regis introducit, sed ipse foras egreditur, ibique commiscet cum eis sermocinandi negocium, usque dum eos correctos & dignos effeciat, qui regis uultui representari mereatur. Sic & Christus efficit. Egredius quippe ad nos, id est, carnem sumens, & collocutus nobiscum, precepta nobis regis innotuit, & sic nos a peccatis emundans, & ad Deum conuertens, in aulam regalem, uelut mediator optimus introduxit. Ideo incarnationis suae aduentum uocat exitum, Paulus introitum.

HOMILIA VII.

Sicut corpus usquequo febribus detinetur, & sub sequenti aegritudinibus, & si sit validum, tamen affligitur, cum autem liberatum fuerit ab obsessione morborum, recreat propria uirtute: Sic etiam anima in iuuentute febribus laborat, & amor

gloriæ opprimit eam, & deliciarum, & venerarū rerum, & aliarum multarum imaginationum. Cū autem senectus aduenit, omnes has passiones effugat, alias per fatietatē, alias per philosophiam cōstrictas, has quippe suas corpore relegat senectus, nec si velit anima illis uti, permittit, sed sicut hostes diuersos recludēs, velut in loco à turbis libero collocat, & multā ei operatur tranquillitatē, & timorē inducit ampliorem.

¶ HOMELIA IIII. in cap. i.

CHRISTVS pro omnibus gustat mortē. Non dixit vt moriatur. R. cura sicuti qui gustat, sic breue interuallū in illa faciens, cōstitim surrexit. Sicut medicus nō habēs necessitatem ex cibis, quæ agrotō preparatur degustare, sed illi consulens primus ex illius cibo degustat, vt persuadeat agrotō prop̄ illos cibos accipere. Sic & domin⁹, quoniā oēs homines mortē timebāt, persuadens eis, vt fidecialiter ad mortē accederēt, & ipse gustavit mortē, nullā habēs necessitatem. Venit enim princeps mūdi, & in eo non habet quicquā. Illi qui per omnem vitam sub timore mortis agebant, & serui erunt, iisdē ab eadem liberati, & derident eam, quam illi horrescunt. Tale est nūc, quale si vinctum aliquem producendū ad mortē, & semper hoc expectantem, quisquam pinguem reddat ex multis delictis, tale aliquid erat mors antiquo tempore. Nunc autem veluti si quisquam illum timorē excludens cum delictis agens pronūcietur pugnaturus, & proponat agonem, vt iam non ad mortē, sed ad regnum adducatur: Ex quibus esse velles? Ex his qui in custodia pinguescerent, quotidianis diebus sententiam sui interitus expectantes, an ex illis, pugnaturis quidem multum, & laboraturis vltronea voluntate, vt diadema tantum regni fuscipiāt?

¶ HOMELIA X.

Tribulus Vt tribulus: vnde enim tenere volueris, percutit & pūgit, & est molestus etiam ad videndum: Sic & peccatum.

¶ HOMELIA XII.

Lutum. Melius est luto pollui q̄ peccatis. Qui enim illic polluitur paruo tēpore delanatur, & efficitur similis ei qui illi nō cecidit: qui vero in baratrū ceciderit peccatorū, talem pollutionē accipit, quæ quis non possit, si de curā multo tēpore opus habeat, & pœnitentia diligenti, & lachrymis. Istæ quidē sordes

extrinsecus nobis adueniunt, propterea & citius eas amittimus: istæ autem intrinsecus generantur, ideo vix delanantur & expurgantur.

¶ HOMELIA V.

Si qui militarem vitam viuunt, omnibus renūciāt, & vltimā vitam Militariū bellum vocauerit, ibi aderunt, & vias incendunt, & omnia cū alacritate sustinent: Multo amplius nos christi milites sic preparatos esse oportet, ac dispositos ad bellum passionum: non est nunc persecutio, sed bellum cupiditatis, iræ, inuidiæ, avaritiæ, passionum. Multum bellum per linguam oculos, &c.

¶ HOMELIA VII.

Cursores sumus. Cursum opus est, & valido. Qui currit, Cursores. neminem occurrentem sibi videt, siue per prata, siue per aspera loca transeat. Qui currit, non spectatores attendit, sed ad palmam, siue diuites, siue pauperes, siue detrahat quis, siue cadat, siue iniuriat, siue lapidet, siue domum diripiat, siue videat aut vxorem, siue aliud quid, ad vnum tantum festinat currendo, hoc est, vt accipiat palmam. Qui currit, nunquam stat. Nam si vel modicum negligat, totum amittit. Qui currit, nihil antepōnit fini, sed magis ad eum præterdit.

¶ HOMELIA XIII.

Proponam⁹ duos milites, vnus furetur & appetat aliena, Milites alius nihil horum operetur, sed benignitatem solam ostendat, virtutes plurimas operetur, in præhystroplea multa constituat, dexterā suam efficiat ex hostibus cruentatam. Deinde de tempore veniente, is qui ex militia est qua fur erat ille ad regale folium, ad purpuram prouehatur. Ille quidem manet vbi erat, sed ex misericordia imperiali nō luat pœnas eorum quæ gessit. Hic autē in loco nouissimo cōstitutus, sub Imperatore non sustinebit mœrorum. Dic mihi, cū viderit illū qui secū erat miles ad summam ascendisse dignitatē, & ita clarum factum, totum mundū obinere: Se autem in infimis perdurantem, & sine honore habentem, quod non afficitur supplicij, sed ex sola misericordia, & si dimittatur, cōfussio tamē manet, miratur eum qui fecit misericordiam in eum, nō eum.

¶ HOMELIA V.

Languet corporaliter filius, omnis diligentia adhibetur, vt Languens L. iij

filii. fanetur: nemo erit qui longinquam peregrinationem subire detrectet, ut illum morbo absoluat. Infirmatur anima, nullus est cui ea res curae est, omnes negligimus.

HOMILIA VIII.

**Pugiles
Luctatores** Vt pugiles atque luctatores, quibus nequaquam curae sit incessus & habitus, verum his omissis, vestem oleo madidam induant, atque ad vnam tantum rem intenti sint, quo pacto & aduersarios feriant, & ipsi illorum ictus eludant. Stat ecce diabolus dentibus stridens, ac modis omnibus te prostrernere cupiens, dum tu circa huiusmodi diabolicum prorsus ornatum versaris.

HOMILIA IX.

Corona. Vt coronae virginum capiti imponuntur, quod victorie signa sint, quod scilicet antea libidini impenetrabiles, ita demum cubiculum ingrediuntur, quia scilicet a voluptate superata non sunt.

**Radix
Sarculi.** Vt ex radice optima sarculi prodeunt firmiores, ac semper in meliora proficiunt: Ita si parentes boni bene instituant filios, ipsos seruabunt.

Fundus. Magnum depositum habent parentes, filios, ingenti illos seruent cura, atque omnia faciamus, ne fur id nobis astutus auferat. At verò nunc contra facimus. Nam ut fundus quidem sit optimus, cuncta molimur, eumque fideli viro, magno cum studio tradimus, & agasem atque mulionem procuratoremque ac dispensatorem, qui nobis magna benevolentia afficiatur, inquirimus, ceterum quod nobis omnium charissimum est, omnino negligimus, neque curamus quo pacto filium nostrum fideli cupiam viro committamus, qui ipsius tueri ac seruare pudicitiam possit. Et certe nullus fundus, nulla possessio, aequè nobis gratus atque charus esse debet, quippe hæc omnia filijs quærantur.

Palæstra. Vt in palæstra luctatorem, ita decet virginem in paterna domo progredi, & matrimonio iungi, ut rei familiaris peritiam omnem habeat. Sitque veluti fermentum, quod massam omnem in suam pulchritudinem tranferat.

HOMILIA X.

**Rectorum
officium.** Eum qui regendos alios suscepit, tanta decet gloria virtutis excellere, ut instar solis, cæteros velut stellarum igniculos

in sui fulgore obscuret, debet huiusmodi vitam habere immatam atque compositam, ut omnes in illum, & in eius vitam, veluti in exemplar aliquod excellens, intueantur.

HOMILIA XV.

Scena quaedam est vita nostra atque somnium. Sic enim **Scena.** in scena sublato velamine, vana illa soluantur. Et somnia, vbi **Somnia.** solis illuxit radius, abolant omnia: Ita & modo consumptione propinqua, & omnium, & singulorum cuncta soluantur atque evanescent.

HOMILIA IIII.

Quemadmodum in excellentissimis quibusque bonis patimur hoc, ut dicamus, putasne hoc somnium est? Ita & in diuinis muneribus. **Præcellentissima bona.**

HOMILIA XVI.

Sicut angeli in cælis sunt, sed tamen cælestes vocantur: Ita anima nostra in nobis cælum est. Clarum est cælum, semper idem, non conuertitur, sed nubes concurrentes id obtungunt. Cælum solem habet, & nos solem iustitiæ, licet nobis fieri, ut cælum, imò meliores, quando dominum solis habemus. Cælum ubique mundum est, sine macula, non in die, non in nocte mutatur: Ita nos neque in tribulationibus, neque in versutijs diaboli hoc patiamur, sed immaculati maneamus & mundi. Cælum altum est, & multum distans à terra, hoc nos faciamus, separem nos à terra, extollam nos à terra. **Cæli notatio.** Cæli superius est, & ab imbribus, & à pluuijs, & à nullo constituitur. & nos poterimus, si voluerimus. Cæli putatur pati, veritamen nihil patitur ipsum: Sic & nos etsi videmur pati, non patimur. Sicut in hyeme, pulchritudo eius non agnoscitur: Sic nos in tribulationibus.

HOMILIA XIX.

Sicut ferrum aliud ferrum reddit acutum. Sic etiam cæterus charitatis facit augmentum, lapis ad lapidem contritus, emittit ignem: quanto magis anima animæ commixta? **Ferrum.**

HOMILIA XX.

Arbores quæ institutæ sunt, & cæteram habuerunt diligentiam, agriculturalum adhibitam manibus atque laboribus, si nullam referant laborum vicissitudinem, radicibus emulsa, igni traduntur: Tale quiddam in causa contigit baptismi.

tis. Cum CHRISTVS nos instituerit, & irrigatione spiritali potiti fuerimus: si deinde fructū nullū afferamus, ignis nos excruciat: gehenna, & flamma inextinguibilis.

¶ HOMILIA XXI. SUPER HOC: PATIENNA VOBIS NECESSARIA EST.

Athleta.

O quanta magnitudo consolationis, veluti si quis ad athletam hoc diceret, qui cunctos superasset ac deieceret, & nullum reliquum haberet, qui sibi concertaret: & deinde futurū, non nisi ut coronaretur, & dilationem pati non ferentem, dum arbiter certaminis adueniret, qui coronam daret. Ille autem impatienter ferens, vellet exire & fugere, non tolerans sitim & flammam aestuationis: hunc consolatur dicens: Adhuc modicum, aliquantulumque tanquam panum tempus sit ut remaneat.

¶ IN CAPVT X.

Cultura fundi.

Vt fundus optimus sit, cuncta molimur, cum quibus fideli viro magno cum studio tradimus, ceteram quod nobis charissimum omnium est, omnino negligimus, neque curamus, quemadmodum filium nostrū fideli cuiquam viro permittamus, qui ipsius tueri atque seruare pudicitiam possit. Et certe nulla nobis possessio, nullus fundus æque nobis gratus atque charus esse debet, quippe hæc omnia filijs quaeruntur. Igitur maior nobis possessionum cura est quam eorum, quorum illæ gratiā comparatur, quod profecto absurdissimum est. Exerceamus igitur ad virtutem atque pietatē molles filiorum animos, cetera omnia secundo loco quaeramus. Nam si quidem illi improbi fuerint, nihil eis pecuniæ proderunt, si autem probi, nihil ex paupertate laeduntur.

¶ HOMILIA XVII.

Cibus nutritorius.

Sicut enim cibus naturaliter nutritorius est extans, si in eum qui prauis cibis corruptus est, incidat, omnia perdit, & corrumpit, efficitur occasio morbi: sic etiam ista quæ ad hæc terribilia pertinent sacramenta.

¶ HOMILIA VI.

Cælum.

Suspiciamus in cælum, quoniam nulla se interponit nubes, & clara est omnis eius corona. Solum habemus nõ tale, quale nunc est, sed tanto melius effectum, quāto luceis testis autum est melius. Et post illud nõ superius testis, deinde an-

gelos, archangelos, &c. Sed non valet sermo exprimere totū experimento opus est. per experimentum quippe melius agnosceretur. Quomodo putas (dic mihi) Adam fuisse in paradiso? Ab illa multo erit melior ista conuersatio, quantum terra melius est cælum. Attamen & aliam similitudinem inquiramus. Si contingat eum, qui modo imperat, omnem mundum obtinere, deinde neque bellorū, neque curarum habere vllā molestiam, sed in honore esse tantum, & delitiam, & multa quidē habere tributa vndique, & aurum illi affluere, & receditum esse, quale illum putatis animum habere, si omnia terra bella quiescere videat? Tale aliquid erit. Magis autē nequaquam ad similitudinē illius regni perueni. Propter quod oportet & aliam inquirere intelligentiam. Da mihi aliquem, qui sit sicut infantulus regis. Vtque quo quidē in vulua est, nihil sentit, si autem contingat eum inde egredi, & in thronum regalem ascendere, non paulatim, sed confestim cuncta accipere: Sic est etiam ille status.

Infantulus regius.

Est & alia similitudo: Si quis vincus, & multa mala percipissus, repente ad regale solium rapiatur: Sed neque sic intergre pertingere potui ad illius regni similitudinem. Hic quippe quacunque quis percipit bona, in prima quidem die ac si ipsum regnum dixeris, viget in eo amor & gaudium, & in secunda die & in tertia, tempore vero procedente, permanet quidem in voluptate, non tamen tanta, minuetur quippe semper ex consuetudine quaecunque bonū istud sit: Illic autem non solum non decrevit, sed etiam augmentū accipit, intelligentiamque, quantum sit, animam illuc pergentē, nequaquam sine bonorū illorū expectare, neque mutationem, quoniam potius crementum & vitam finem nõ habentē, & vitam omni periculo liberam, omni morore, & cura alienam, plenam gaudijs, & mille bonis. Si enim hic in campum exeuntes, & tabernacula militum spectantes, ex velaminibus confecta, & tela, & galeas, vel vmbonibus, & vmbilicis scutorū replendentes, & rapimur spectaculi miraculo, si vero etiā iam imperatorē nobis contingat medium videre, siue currentem siue equitantem in armis aureis, vniuersitatem nos habere puramus. Quid ergo putas, cum videris sanctorum tabernacula æterna in cælo confixa? Cum videris vniuersaque iu-

Vincus.

Tabernacula militaria.

florum superradios solis refulgentem, non ex are & ferro, sed ex illa gloria, cuius candore & choruscationes oculus hu- manus non potest inspicere. Sed quod diu non quiescit in requie incomprehensibili? Quae oculus non vidit, auris non audiuit.

¶ HOMILIA XXII.

Ferrum igni- tum.

Sicut ferrum ignitum cum in aqua iungitur, amittit ignem: Sic iracundus in longanimitate incurrens, nihil est ledit, sed etiam uiuat, sed etiam ipse retinetur amplius. Nihil enim longanimitati simile. Numquam iniuriatur huiusmodi homo, sed sicut adamantina corpora non vulnerantur: sic etiam animae tales: superiores quippe iaculis inueniuntur.

Archite- ctus.

Quemadmodum optimus architectus domum situ & uoluntate labantem: Ita communis hominum natura accepta Deus, eius partes restituit, distincta & abscissa copulauit, & quae prorsus ceciderant, erexit,

Corpora bene cura- ta.

Et quemadmodum corpora bene curata, non in bonam tantum ualentiam, sed in bonum quamprimum habitum restituantur: Itidem animas Deus, non a uicijis solum purgauit, sed ad ipsum mox uirtutis cacumen extulit.

¶ HOMILIA XIII.

Gutta.

Quasi gutta parua ad immensum abyssum, & infinitum pelagus comparata, si gutta est pelago acceperis, ea tamen pelagus, & si visu percipi nequeat diminuitur, de illo autem fonte hoc dici non potest, sed quantumcunque quis hauriat, nihil deficit. Afferamus aliud exemplum: nam hoc infirmum est. Constituamus nobis igneum fontem, quo innumeræ accenduntur lucernæ, & totidem & totidem, num huiusmodi fons ita plenus est ignis, quemadmodum si nunquam ex eo quicquam sumeretur.

Fons.

¶ HOMILIA XII.

Domus ar- tificis.

Videmus domum bene edificatam, & dicimus, quia tota artificis est, & tamen non omne opus eius est, sed etiam operariorum, & qui materiam tribuit domui, & aliorum plurimorum, ueruntamen quoniam amplius esse contulit, illius uincit sum opus esse dicimus: Ita & hic, nostrum est eligere ratum & uelle: Dei autem efficere, & ad perfectionem perducere: & quia Dei est amplius, eius est omne quod facimus. Itē ut in multitudine, ubi plurimi sunt, omnes esse dicimus: ubi pauci, nulli.

¶ HOMILIA XVII.

Utque ueluti in pictura sponat quis colores, umbra quaedam est, cum uero flores ipsos quis colorum iunxerit & impofuerit, tunc imago efficitur: tale quiddam erit lex.

Colores.
Flores.

Regem honoramus, & eius purpuram & diadema, quoniam ista sunt signa principatus. Si uiderimus eum cum purpura conspui, ab armigeris suis conculcari, praefocari, in custodia mitti, dissipari: nunquid reueremur tunc purpuram aut diadema? Nunc & ipsum scema deplorabimus. Noli ergo propter canos uelle honorari, quando ipse illos iniurias. Nam & ipsi se uicisci debent, quoniam scema splendidi & honorabile confundis. Rex quidam est senex, si uoluerit, & ab eo qui purpuram habet, magis regalis est, dum passionem animi uicerit, & uelut armigeros subijcit passionem. Si uero abstrahatur & deiciatur a solio, & seruus effectus amoris, pecuniae, ornandi corpus, delitium, ebrietatis, iracundiae, & ueneriarum rerum, quali poena non sit dignus huiusmodi?

Rex.
Purpura.
Diadema.

¶ HOMILIA VIII.

Sicut qui regulas didicerit, non copellunt decem milia metra scrutari, sed illud quod traditum est, custodire iubent: Sic & in dogmatibus fidei: propter hoc enim fidem suscipimus.

¶ HOMILIA XI.

Sicut anchora iactata de nauis, non permittit eam circumferri, licet uenti commoueant, sed iactata firmam facit: Sic & fides. Intuere quoniam ualde conuenientem inuenit imaginem: Non enim dixit fundamentum quasi dissonare, sed anchoram. Quod enim in motu est, & non ualde uidetur fixum esse, quod est super mare, sicut quod super terram stat, & mouetur, & non mouetur in ualde firmis & prophetis & fortassis, Tempestas, & multus imber commouet ratem: spes autem non permittit eam circumferri: Si hanc non haberemus, olim dimersi fuissetis, non in spiritalibus tantum, sed & in secularibus. Multam quis huius inuenit fortitudinem, utputat in negociando, in agricultura, in militia. Nisi hanc quisque sibi proponat, nunquam aliud attingit.

Anchora.

uap's phis.

¶ HOMILIA XV.

Quid turpius uiro amante pecunias? quaecunque metretices mulieres faciunt, quaecunque in scena committuntur, non euitat efficere, sed quanta ille, tanta & iste opera-

Amate pecunias ni- hil turpius terriusve.

tur. Magis autem fortassis aliquid illæ cuitant, quàm iste. Nā iste etiam res seruis dignas perpetitur, adulans quibus non oportet. Exasperatur iterum ubi non oportet. Vbiq̄ inæqualis est, malignis hominibus & senibus, fortassis etiam perditus amplius adulatur, & bonos ex omni parte virtutem habentes iniuriat, ferociter, intuens ex vtraque parte, confusionem & impudentiam, humilis est præter modum & superbus. Stât ante demos meretricis, & hoc est earum crimen, quia corpus suum venundant pecuniæ causa: sed paupertas, inquit, & fames compellit. Et licet hoc non idoneum ad excusationem; poterant enim opus facientes enutrirî: hic enim stât auarus, non in domo, sed in media ciuitate, nō corpus, sed animā suā tradēs diabolo, vt & aliter voluptetur volutetur cū ea & itret ad ea veluti ad meretricē, & cupiditatem suam explens, egreditur, & videt tota ciuitas, non duo viri aut tres (& hoc proprium est meretricum) quia dantis aurum efficiuntur, sit seruus, sit monachus, sit quilibet, proponat autem mercedem, suscipiunt: hoc etiam hic isti faciunt, & pulchritudinem animæ perdunt. Sicut illæ quæ natura nigrae sunt, & agrestes, & pingues, & deformes, & malè formatae, & omni parte turpes: sic etiam istorum efficiuntur animæ, & neque externis videntibus deformitatem suam posse oboclarè. Impudētia facit meretricis, cum Propheta dicat, Impudens facta est, ad omnes, frons meretricis facta est tibi, hoc etiam ad auarum dici potest, non ad istos, inquit, sed ad omnes. Quomodo? non patrem, non matrem, non filium, non coniugem, non fratrem, non benefactorem, nullum (vt absolute dicam) huiusmodi ueretur. Ipsum non reueretur Deum, sed omnia illi fabula videntur.

HOMILIA XV.

Mortuum corpus. Sicut mortuum corpus ad nullum sensum est vtile, venientiam contristat appropinquates: Sic & peccatum confestim rationabile nostrum percutit, & non permittit neque intelligentiam ipsam quiescere, sed perturbat & commouet. **Morbus.** Morbus cum generatur, corrumpit corpora: tale quiddam est peccatum, non quia aeternam corrumpat primum, deinde corpora, sed continuo in animam insilit. Vt qui morbo afficiuntur, tumore quodam occupantur, conuertunt se, atque reuertit, fac-

Meretriciū
excusatiō-
culæ.

Insignis de-
formitas.

toribus sunt repleti, turpes eorum facies, & per totum immundum sunt. Tales quippe sunt peccantes, & si non vident.

Vt homines ægri cum multis febribus aguntur, si in aquas semetipsos frigidas immerserint, ad præsens quidem aliquid videntur sibi quæsisse solatij, multiplicatas vero corpori suo flammis febrium reparant: Ita & nos agimus, cum conscientia stimulamur peccatorum, & in Euripum nos, vel lacus con- tritos prauæ intelligentiæ præcipitamus.

HOMILIA XXI.

Si quis nos in flammæ ante camino, vel paruo constituat tem- pore, nōnne cuncta tolerabimus, vt liberemur, siue pecunia proferimus, vel seruitutem toleramus? Quanti in morbos acerrimos inciderunt, & omnia dare prompti fuerunt, vt saluarentur, si eis optio proponeretur? Si igitur in hac vita, morbus parui temporis ita nos afficit, & cōnstat, quid faciemus illic, vbi nulla erit vtilitas poenitentia? Quantis nūc repleti malis, & nelcimos?

HOMILIA XXV.

Infantulus quippe cum aliquid puerile desiderat, cū omni festinatione abscondimus: vtputa spheram, & quæcunque puerile talia, ne impediatur à necessarijs, cum autem ea contempserit quippiam, & non iam eorum desiderio detinetur, sine sollicitudine ei da- mus, scientes quoniam nulla læsio ei de cetero continget, illa cupiditate cessante, quæ eum à necessarijs poterat auocare: Sic & Deus cum viderit non nos ea cupientes quæ terrena sunt, tunc iam ipsa nobis ad vtendum largitur, & sicut liberi, & vi- ri ea possidebimus, non sicut pueri.

HOMILIA XXIII.

Terrenis inhiamus, & à terris nolumus abscondi, sicuti quidam vermes ex terra in terram, & iterum ex ipsa in ipsam conuertuntur: Sic & nos nec modicum respicere volumus, nec auferre nos à causis mundi, sed quasi quadā facietate, & ebrietate demersi ac percussi, obstupimus imaginantes. Et sicut qui grani & dulci somno detinentur, non solum nocte, sed etiam ipsa luce veniente, & claro die facta, iacet in lecto, & nō erabescunt suæ voluptati indulgere, & tempus operationis, & festinationis, tempus somni & segnitia facientis: Sic nos die extante, cuncta quæ noctis sunt, operamur, dormientes,

Multis fe-
bribus af-
ficiantur.

Flammæ
camini.

Infantulus
puerile
quippiam,
desiderans

Vermes.

Grani dul-
ciq̄ som-
no detenti.

somnia videntes, imaginationes delicias, & clausis oculis metis & corporis insanimus, aliena loquimur, ac si quisquam nos alieno cōfodiat vulnere, nec sic sentimus, ac si nobis omnem quisque diripiat substantiam, ac si ipsam nobis incendat domū. Imò non expectamus alios vt faciant, sed nos ipsi hoc facimus, stimulant nos ipsos omni die.

Peregrini Sancti peregrini fuerant, liberari postulantes ab hac peregrinatione, & ad patriam suam venire: Nos e contra facimus. Si febris accedat, omnia relinquimus, sicut pueruli planctuosi mortē timemus. Et hæc patimur merito, quia nō quasi peregrini cōuertamur in hac vita, & nō veluti qui festinat ad patriam, sed veluti ad poenas ituri. Dingesimus quasi homicide & duces latronum, quū producendi sunt ad tribunal, & mala considerantes quæ gesserunt, ideo timent, tremunt.

HOMILIA XXIII.

Patria expulsi, Si patria quis expulsus ab hominibus miserabilis iudicatur, & quisquis hæreditatem amiserit, videtur omnibus esse dolendus qui cælo priuatur, qui illis repositis bonis, quantis lachrymis plangendus est? Magis plāgendus plangetur quisquam cum passus fuerit aliquid, cuius ipse causa nō est. Cum autem propria voluntate semetipsum quisquam iniquitati, neque lachrymis dignus, sed lamentationibus dignus, magis autem luctu. Decem milibus lamentationibus digni sumus. Si omne quod in mundo est, vocem emittat, ad lamentandum eos qui ab illis bonis excidunt, nihil dignum lamentabuntur. Si nobis statim adhuc nihil agentibus tanta bona largitus est, paradysum, confabulationem suam, immortalitatem, promissit vitam beatam, & à curis liberam: ijs qui tanta fecerint, qui certauerint, pro eo sustinerint, quid non præstaturus est?

HOMILIA XXIX.

Arbustum aliò translatum. Ex horto aliquo, qui ventis & tēpestatibus verberatur, si me arbustum aliquod, & pone in opaco & aquoso loco, & vide bis quod multū à fortitudine, & dignitate sua mutabitur, quā habuit in eo loco, vnde cōstat esse translātū. Ita corpore molli reddito & delicato, necesse est & animā participare ex corporis morbo. Sicut in chordis cōtingit, cum enim sunt ipsi sonitus molles & delicati, & non conuenienter extenti, etiam

artis ratio deprauatur, & cogitur vicio seruire chordarum. Sic etiam sit in corpore, multas ab eo anima suscipit lesiones, multas necessitates. Quando enim multa opus habet ad sui curationem animi, amaram sustinet seruitutem.

HOMILIA XXX.

Quamara bibunt antidota, patienter ferunt quandam primum molestiam, & tunc sensum percipiunt sospitatis. Tale quiddam est virtus, tale quoque malitia. In ista prima est voluptas, & sequitur ægritudo: In illa verum prima est molestia, & tunc iucunditas procreatur. Sed nihil simile est cum quis primum contristatur, & postea gaudio perfruitur, & cum primo gaudetur, postea in moerorem incidere, & quomodo hoc? Hic enim tumor futuræ tristitiæ præsens gaudium deuenustat. Illic autem spes future iucunditatis detrahit tristitiæ. Et contingit vt illic nunquam gaudeatur prorsus, hic nunquam tristitia dominetur. Et non in hoc tantum differentia constat, sed in alio, quia temporis æqualitas non est. Nam malitiæ gaudium temporale est. In spiritualibus autem gaudij iucunditas æterna.

Non videris medicos quando vrunt, vel secāt aliquos, cū quanta lenitate opus curationis exercent? Multo amplius corripientes oportet hoc agere. Etenim correptio & igne, & ferro vehementius operatur, & resiliere facit eos quibus offertur. Hæc circa ægrum medici etiam student primum, quatenus possint, ægrum facere sectionem æquanimiter tolerare: & quantum possunt, leniter agunt, & aliquid quantum requiescentes, ægrum faciunt recreari. Sic ergo oportet correptiones efficere, vt & qui corripunt, non resiliant, ac si eos iniuriari proueniat, ac si percuti non debent, abhorre. Nam qui secantur aduersus eos, à quibus secantur, multa reclamant, sed illi nihil impediuntur, sed tantum ægrotantium consulunt vilitati, & sospitati: Sic etiam hæc cuncta gerenda sunt.

HOMILIA XXVII.

Sicut magistrum audiens balbutientem, & singulas literas discentem, non eum ignorare dicis, cum interrogat, vbi sit illa litera, scis quia non ignorans interrogat, sed discipulum volens instituere: Sic & Deus non opus habens

Amara antidota.

Medicorum erga languentes studium.

Magistrum audiens balbutientem.

oratione orabat, sed te volēs instituire, vt assiduus sis ad orationem, vt sobrie, cum vigilantia ores, vigilans dico, cum intelligis ad quem loqueris, quando mente ea percipis.

HOMILIA XXVII.

Charta. Cum obtuleris preces & subscriptam acceperis chartam, non requiris quali calamo subscripta sit, neque in quali charta, nec quali atramento, sed vnū tantūmodo quæris, si rex subscripta sit. Sic & in baptismo, charta conscientia, calamus lingua sacerdotis est, manus gratia spiritus sancti. Siue ergo per me, vel per illum, officio fungitur sacerdotis, ipsa manus scribit, nos ministri sumus, non auctores.

HOMILIA XXV.

Regnātū statuae. Sicut regnātū statuae, quæ sine anima sunt, atque sermone, non nunquam ad se confugiētibus hominibus, anima, atque rationibus decoratis subuenire consueverunt, nō quia sunt arte confectæ, sed quia retinent imaginem principalem: Ita & sanguis ille animalium, qui irrationalis fuit, animas habentes homines liberauit, nō quia sanguis fuit, sed quia Christi sanguinis signat aduentum.

HOMILIA XXXI.

Cibus corporalis. Sicut cibus corporalis cum ventrē inuenit aduersis humoribus occupatum, & amplius ledit, magis nocet, & nullam præstat auxiliū: Ita, & iste spiritalis cibus, si aliquem repererit malignitate pollutum, magis eum perdet, non sua natura, sed accipientis vitio.

HOMILIA XLIII.

Hamus. Sicut hamo eicæ præda posita pisces illudescimus & decipimus, qui vidētes eicam, hamum non considerant, & dum prædam volunt rapere, hamo capiuntur: Sic & diabolo contigit, dum tantum hominis corpus in filio Dei considerat, & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatum sibi prædam, solita rapina festinat. Sed dū vult draco auis prædam rapere, ipse draco, vt piscis adductus in hamo, præda domini captus efficitur,

HOMILIA XXXIII.

Amore meretricis deperire. Nam & pater optimus & integer, cum filiū viderit amore meretricis alicuius deperire, si admonitiones eius audire perierit, illam meretricem de medio auferens, in exilia

longinqua detrudit: Talis est etiam abundantia pecuniarum. Curam igitur de nobis gerens verus pater & optimus dominus, volens nos ab hac læsione liberare, auferit nobis pecunias quarum amore mens nostra corrumpitur.

HOMILIA XXXIII.

Sicut enim nauis, quæ prospere flatu fertur in pelago, nō potest impediri, neque demergi, vsquequo prospere vento ac perferente perfruitur, sed etiam post nauigationem gloria eis magna contingit, siue nautis, siue exulatis: illis quidem requiem tribuens, quod labore remigationis non fuerint fatigati: illis autem, quod eos maris molestia liberauit, & nauigationem illam hilarem fecit, & velut spectaculū illis iucundum ipsam prosperitatem cursus attribuit: Sic etiam anima à diuino adiuta spiritu, omnibus rebus superior existit, & omnibus fluctuationibus vitæ huius erumet, & viam in cælum ducentem vehementius, quam illa nauis incedit, vt pote quæ non vento impellitur, sed ab ipso paraclito fertur, munda vella possidet, & plena prosperis flatibus, omnem remissionem, & dissolutionem à sua mente discutiens: sicut enim in velis iatis ventus incidens nihil operatur: Sic etiam spiritus sanctus in anima remissa, & segni non patitur permanere.

Sicut enim araneæ stamina flatum venti non suscipiunt: Sic neque anima secularis, neque homo animalis gratiam poterit spiritus sancti suscipere.

HOMILIA XXII.

Sicut sol est quidem clarus, & in medium cunctis præpositus, & nō opus habemus eum querere: si verò nosmetipsos in inferioribus obumbramus, si nos vbique circumuersemus: multo labore opus habem⁹, vt solem videre possimus: Sic & in hac causa, multa sunt intellectum nostrum impediētia. Si in profundo cupiditas in malarum, si in tenebris passionum, & in secularibus rebus obrutam⁹ nosmetipsos, vix poterimus oculos aperire, vix respicere, vix intuemur, quod in inferioribus obrutus fuerit. Quāto ad superiora quisque intendit, tantò appropinquat ad solem. Excutiamus igitur puluerem, dirupamus superiacentē, & imprimētē nos nebulā: densa quidem est & arcta, & non nos permittit inspicere.

Aues celeritē, mōtes, colles, maria, & scopulos momē-

Nauis secūdo defluēs amni.

Araneæ stamina.

Sol.

to temporis sine vilo impedimento transuolant: talis est etiā mens cum pennas accepit, cum à secularibus abscesserit, nihil iam apprehendere poterit, omnibus erit eminentior iaculis ignitis diaboli. Non est ita perfectus sagittarius diabolus, vt possit ad illam altitudinē pertingere, sed dimittit quidem iacula, non autem attingit, sed reuertitur ad eum iaculum inane, imò in caput eius.

¶ HOMELIA XXXIII.

Athletæ.
Quies.

Sicut athletæ perfruuntur quidem omni curatione, & eo tempore quo sunt in certamine, sed non omni quiete, nec per na remissione perfruuntur sub legibus viuentes, sed postea omni, plenaq; fruuntur: Sic & Deus non ita præstat, vt omnem quietem hic percipiamus: sed de longinquo (inquit) salutantes requiem.

¶ HOMELIA XXXIII.

Discipuli.

Vt solent discipuli, quæ acq̄sierunt, custodire, quæ verò necdū didicerunt, discendo acquirūt: Ita & nos, nūc hoc peccatū vitemus, nūc hanc virtutem percipiamus, de hac ad aliā. Distribuamus virtutes nobis sicut sibi distribuunt agriculturam agricolæ, hoc mense vitamus illud peccatum.

Agricultura.

Epagoge.

Nōne Rhetor circa finem orationis festinat clarior apparere, vt cum plausibus discedat? Nōne perfunctor circa finem perfunctionis suæ opera sua clatiora demonstrat? Nōne athleta, nisi finem ostendat clariorē, & vsq̄ ad consumationem semper exuperet, ac si omnes vicerit, vincatur autē à nouissimo? Nōne omnia illi infructuosa fiunt? Nōne gubernator, si totum pelagus pertranseat, circa portum autem confringat ratē, omnē perdidit anteriorē laborē? Quid etiā medicus? Nōne si liberauerit ægrotantē morbo, cū autē ad perfectionē salutis peruerturus erat ægrotus, eius tūc corripat valetudinē: nōne inq̄ totū opus corrumpit & perdit? Sic etiam in virtute contingit, quotquot exordijs non posuerunt finem cōpetentem & concinentē, perierūt, corrupti sunt.

Finis insti-
tuendus.

¶ HOMELIA XXXIX.

Sicut domum pulchram cum quis raserit, efficit pulchriorem: Sic etiam faciem pulchram, splendor animæ superueniens amplius conuenustat.

¶ HOMELIA XXX.

Et si virtus amara sit, tamen fructus profert dulciores, vt in arboribus cortex pen: semper amarus & asper est, fructus autem ipsi suauitate iocundi sunt.

Cortex.

¶ HOMELIA XXVIII.

Sicut filii parentes, & discipuli magistros in certaminibus attendunt, formantes mentem ex parte doctōrum per visum, regulas quasdam sumentes: Sic etiam hic si volumus curare dicere, & bene curremus, ad CHRISTVM attendamus autorē (inquit) fidei vestræ, & consummatorē IESVM, qui pro gaudio sibi proposito sustinuit crucem.

Attēdēdi
parentes
& magistri

¶ HOMELIA XXIX.

Tale est in ventrem cibos mittere, quale si quisquam eos i cloacā projiciat. Magis autem non tale, sed multo peius: hic enim sumum operatur, sine tua lesione: illic autem plurimos morbos plurimasq; procreat ægritudines. Quod facit fames, hoc facit & plenitudo ciborum, magis autē multo peiora: fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali: excessus verò ciborum cōsumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eum morte crudeli consumit.

Cloaca.

Fames

Sicut terra quæ valde humecta est, generat vermes & fimos, cū compluitur, vel cum plurimum sibi humorē retinet, terra verò quæ libera est ab humoribus, fructuū fecunditate decoratur, si ex abundantia non corrumpatur aquarum: ac si etiam non colatur, vltro tamen gramina subministrat, si verò colatur, fructuum fecunditate pollebit. obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum & inutile faciamus, neque ei vitia inferamus, sed fructus vtilēs, & arbuta fructuosa, ne ea dissoluamus per immoderationem ciborū. Immoderatio quippe pro fructibus vermes facit: Sic insita nobis cupiditas amoris turpes, & voluptates turpiores generat.

Terra im-
pēsē hume-
cta.

Funes sunt diuitiæ, & implicamenta, abscindamus eos. Vsq̄quo inuicē insidiamur vt bestiæ, sicut pisces maris? magis autem bestiæ non insidiantur inuicem, sed alienigenis, vt putā vřā vřam non facile interimit, non serpens serpentem, cognationem generis reuertentur: Tu autem cum indigena etiam decem milia habens iura, nature cognationem, rationem, cognitionem Dei, & alia, interimis eum, & inuoluis de-

Vicissim i
sidiātes.

cem milibus malis, licet gladium non mergis, neq; tingis in gulo, alia seuiora committis. Illud si operareris, simul eum curis omnibus liberares, nunc autem fame, & deiectione, seruitute, & aliis multis peccatis affligis. Contincamus ergo manus nostras a tali homicidio, imò magis extendamus ad elemosynam.

¶ HOMEL. XXXII.

Eleemosyna est amica Dei, semper ei propinqua, pro quibuscumque voluerit, facile gratiæ munus impetrat, tantum si à nobis non lædatur, si nullam à nobis patiatur iniuriam. In iniuriam autem patitur, cum ex rapinis eam volumus operari: si vero fuerit munda magnam præstat confidentiam tribuentibus eam. Tanta est virtus eius, tantaq; potentia, sed etiam vincula peccatorum ipsa soluit, fugat tenebras, extinguit ignem, mortificat vermem, expellit fridorem dentium. Hinc portæ cæli aperiantur, & veluti regina intrante, nullus ianitorum, nullus custodum qui portis assistunt, audeat dicere, *Qui tu es? unde? sed omnes eam è regione suspiciunt: Sic etiam misericordia. Regina nanque est, & verè regina, similes faciens homines Deo. Estote, inquit, misericordes, sicut pater vester cælestis misericors est. Pennata est, & valde leuis, habens alas aureas, & volatum, quæ angelis magnam gratiam dilectionis apportet. Scriptum est enim: Pennatæ sicut pennæ columbæ de argentata, & collum eius in fulgore auri. Sicut columba quedam viuens & aurea venustate decorata, mitis & affabiles oculos habens, per cuncta volat: Sic & misericordia nitet magno decore festiua, nihil est illis oculis melius. Pulcher quidem est pauo, sed in illius comparatione deformis apparet. Ita enim hæc avis pulchra est & mirabilis, ab ipso initio per tempora cuncta perdurans, & multa gloria diuina decoratur. Virgo est habens alas aureas, circumpecta per omnia, venusteq; succincta, vultum habens candidum, atque mansuetum: pennata est & leuis, & semper ante solium regale consistit, quâdo iudicamur, repente subuenit, & nos à supplicii liberat iminentibus, alis suis nos contegens: hæc amplius desiderat Deus quàm innumerosa sacrificia.*

¶ HOMILIA. XXXV.

Paulus non dixit misereri simpliciter, sed induite viscera

misericiordiæ, vt sicut vestimentum semper nobiscum est, sic elemosyna.

Præsentibus inhiamus nec diaboli verfutias cogitamus, qui per parua, magnis nos spoliat, & lutum præbet vt aurum auferat, imò magis vt cælum auferat. Et vimbram præterdit, vt veritate nos extrudat, vt in somnijs phantasias ostendat (hoc enim sunt diuitiæ) vt cum illuxerit, omnibus pauperes exhibeat. Seruitus pecuniarum omni tyrânide est peior. Laqueus est apud Apostolum, vos disruptis vinculis, & laqueo proflite, & nõ reponatur aurum vobis in domo, sed quod innumeris est preciosius pecuniis, elemosyna & humanitas pro auro. Nam hoc nobis apud Deum fiducia præbebit: illud verò multum contra nos effundit dedecus, & vehementer contra nos diabolum spirare facit. *Quid inimicum tuum contrate armas?*

Fœnerans quidem post multos annos fortè recipere cõcū piscis cum periculo, neq; forte recipiendi, vt moras, maius accipias fœnus: Hic verò statim repetis, & hoc cum nõ hic semper sed illic continuo sis mästurus, nõ hic iudicari, sed illic poenas subire debeas. Et si quis tibi quidem domos, vbi manere non debeat, parasset, magnam exstimares detrimentum, id factum. Nunc autem hic vis locupletari, unde frequenter & ante vesperam es migraturus. Nescis quod in aliena regione moramur tanquam hospites & peregrini? Nescis quod peregrinorum est expelli, cum nec exspectauerit, neque sperauerit? Quod & nos patimur.

¶ HOMILIA XLVI.

Vita præsens, non est melior carcere. Sicut illud ingressi domicilium omnes videmus catenis obductos. Sic & nunc si nos, ab exteriori phantasia separati, cuiusq; vitam intrauerimus, animam cuiusque vinculis ferro seuioribus vinculam inuehimur; & maxime, si diutum animas ingrediariis. Nam quanto pluribus induti fuerint, tanto magis sunt compediti. Sicut igitur captiuum cum & dorso videris, & manibus, & quâdoq; pedibus ferro depressu, ideo maxime miserum vocas: Sic & diuitem cum infinitis rebus circumdatum videris non propterea locupletem, sed propter ipsum miserum esse puta. Nam & præter hæc vincula, custodem etiam habet infestissimum, pecuniarum amorem, qui prohibet huc egredi carcerem, sed

Astus diaboli.

Fœnerans Sors. Vtura.

Hospites & peregrini.

innumeras ei parat pedicas, custodes, fores & obices, & in interiorē coniiciens custodiam, etiam his vinculis gaudere perfruetur, ita vt nec villam inuenit spem, ab ingruentibus malis liberari. Et si cogitatione illius animam reuelaueris, non vitam, sed & squalem & fordidam, & pediculis plenam videbis. Ideo animarum nostrarum redēptorem deprecemur, vt & vincula dirumpat, & hunc infestum nobis custodem arceat, & ab illarum absoluens ferrearum pondere cathenarū, pennis leuiorem nobis sensum efficiat.

HOMILIA XXXII.

Fide opus est, bonorum matre, salutis medicina, sine qua nullam magnarū rerum doctrinam quispiā percipere potest, sed illis similis qui sine naui pelagus transnatare aggressi, parum prouecti, lassatis manibus, pedibusq; fluctibus continuo obruuntur: neque aliter qui suis nituntur rationibus ante cognitam veritatem (vt Paulus ait) naufragium faciunt.

HOMILIA XXXV.

Lex & Prophetae quasi repagula, & frenum equo in domino, quibus eius contra rationem insultus compefceretur, ita equorum domitores solent.

HOMILIA XXXIII.

Sicut si ex choro ipsum principē auferas, nequaquā modulatus chorus, vel ordinatus existit. Et phalanx militū si ducem nō habeat, nullo modo numerosē acies illa, vel ordinatē procedit. Et nauis si gubernatore priuetur, pessum eat necesse ē, & gregi si pastorem abstuleris, cūctus dispergetur & peribit: ita & malū, & multarū cladium est & occasio confusionis & turbationum principū: vbi nullus principatus, & est subuersionis argumentum. Verum si princeps malus existat, peius malum est, quā si sine principe conuersari. Melius est à nullo quā à pessimo regi. Ille quidem saluatur aliquando, ac si in periculum decidat, iste autem omnibus modis pericula libiturus est, dum ad foueas & ruinas impellitur.

HOMILIA XXXVII.

Alterum mandatum Dei sine altero esse non potest, vtpotē, si interroget quis in aedificationem domorum, quae pars melior, dicis fundamentum. Sed sicut aedificatio non potest esse, nisi fuerit fundamentum: ita nec fundamentū potest esse

nisi aedificatio fuerit subsecuta. Sic ergo fundamentum dignius est aedificatione, non vtilius. Sicut caput dignius quā membra, tamen nec membra sine capite, nec caput sine membris: Sic digniores sacerdotes quā populus.

HOMILIA LIII.

Tanquam canis, ita diabolus diuitibus insilit, tanquam Canis. buccellam vel placentam tenenti puerulo volēs auellere. Demus igitur ea patri, & si diabolus factum hoc viderit, omnino recedet. Cum verò recesserit, tunc ea patri omnia dabit in tuto, cum ille non poterit insectari in futuro seculo. Nūc enim à paruis infantibus, diuites nihil differunt, qui à canibus vexantur, omnibus circa eos latrantibus, laniantibus, trahentibus, non hominibus tantum, verum & illiberalibus passionibus, ingluvie ventris, ebrietate, assentatione, & omni intemperantia. Et si foenerare quid em suppetat, multū dantes conquirimus, & gratos consideramus: hic autem contrarium facimus. Grate suscipientem Deum, & non centesimam partē, sed centuplum praebentem dimittimus, at ne fortem quidem nobis reddituros, quarimus. Quid enim vter nobis reddet, qui plurima cōsumit? Stercus & corruptionem. Quid autem inanis gloria? liuorem & inuidiam. Quid vero auaritia? Curam & sollicitudinem. Quid intemperantia? gehennam & veneniferum vermem. Hi sunt diuitum debitores: has sorti iungentes vsuras poenitentiae mala, poenasque futuras, foenus efficitur maius. Nam in mutuantibus hoc facientes videmus foeneratores, post multum temporis redimentibus libentius foenerantes. Qui nanque statim totum reddit, vsurae cursum interruptit, qui verò diu retinet, maiorem facit & operationem. Itaque in hominibus quidem delationē non aegre ferimus, verum & studemus, vt maior efficiatur: apud Deum verò cum pusillanimiter nos gerimus, vt propter hoc torpemus & retrocedamus.

SYLVVLA SIMILIVM SACRORVM

HINC INDE EXCEPTORVM.

IDEM ADVERSVS VITUPERATORES VITAE MONASTICAE, LIB. TERTIO.

Non eadem est ratio currentium in Christiano stadio, q̄ Stadium Olympico. Nam hic solum vnus coronam aufert, eamque lymposium

corruptibilem, ceteris sine honore dimissis: at in agone Christiano, tamen si alius alio maiorem reponat honorem, omnes tamen perpetuam consequuntur coronam, modò legitimè certent, omnes futuri beati & illustres.

¶ HOMILIA eadem.

Seruū em-
pturus.

Seruū empturus, prius interrogat num seruire sibi velit, ac num futurus sit utilis, despiciunt, inutilè recusatur: At Christus maximū & excellentissimum precium, sanguinè suam erogauit pro oibus nobis, etiā priuſquam nos uellemus seruire illi, & quantumuis improbos recipit, sine obſidib⁹, sine chirographo, sola uoce contentus, abrenuntio Satanæ.

¶ HOMILIA XXI. ad populum Antiochenum.

Pictores.

Sicut pictores in tabulis pingendis, primo albas circumducere lineas, omni libertate solent, repingunt, corrigunt, priusquam colores superinducant: Ita in eo qui ex paganismo ad Christianissimum Iudæus uenit, antequam adhibeatur uera spiritus tinctura (quæ fit per baptismum) male insitas consuetudines oportet delere.

Militis de-
lectus.

In melite diligendo exteriora, hoc est, corporis mensuram, & bonam carnis habitudinem, sed & libertatem contemplamur. At cœli rex nihil tale requirit, sed & seruos in suum exercitum suscipit senes & iuuenes, tantum ut promptitudinem habeant se suscipiendi.

¶ HOMILIA XXIII. tomī III.

Iratus ani-
mus.

Iratus animus est similis foro cuidam pleno tumultu, ubi multus est euntium & redeuntium clamor, camelorum ac asinorum fremitus, argentariorum & arariorum utriusq; cudentium strepitus. At mitis mens in solitudine motus uertici similis est, auram quidem habetis tenuem, purum uerò radium, pura fontium fluentia, multasq; florum amœnitates.

¶ HOMILIA XXX. tomī III.

Pueri.

Qui placari non potest, nisi uiscatur eum, qui puocauit, similis est pueris qui placari nolunt, nisi mater pauimentum pulset, aut rem inanimatam obiurgat.

Iracundus

Quasi ignem gestans, seque ipsum cõburēs ut alicui noceat, est, qui gestat irā, & querit uindictæ tempus. Ipse multo tempore torquetur, ut alterū modicum torqueat, imò forte nunquam dabitur occasio.

Sicut se excusans super irato dicitis uel factis dicit, Ego ille Excusatio la non dixi uel feci. Iræ sunt uerba: idem est, ac si diceret, manus sunt, non uulnera.

Ut stultè agunt canes saxa mordere conantes, quādo iacentes attingere non possunt: Ita & illi qui homini irato cõuiciantur, aut aliās uiscuntur: Ipsi enim sunt ira, uel diabolus potius instigati, siue iactati.

Canes.

¶ HOMILIA XXII. tomī III.

Canis instar est uoluptas, si pellitur fugit, si fouetur & nutritur, permanet.

¶ HOMILIA XXXVI tomī III.

Sicut gulosi, insolètes, expertes honestatis, uetris serui, ad regale uocati conuiuium, nec congruā horā expectantes, paruulorū infantium more sua corrumpunt lætitiā, præueniētes, & uilioribus se ipsos cibus saturantes: Ita & homines hinc mercedem à Deo exquirentes, & accipientes, futuram diminuunt.

Gulosi.

Ut hospites & peregrini in aliena terra mansionem non construunt, sed malunt in sua patria inuenire constructam: Ita debemus per elemosynam domos aternas construere, & hinc non thesaurizare.

Peregrini.

¶ HOMILIA XXV. tomī III.

Canis instar est ira, qui si tā ferus sit, ut nō obediatur pastoribus, & oues comedat, occidendus est: Sic & ira: Is demū generosus est canis: si ouibus aduletur, aduersus aut externos feruiat & uigilet. Et licet esuriat, ex ouibus nō gustet, & licet in saturitate sit, lupis nō parcat. Talis igitur est ira bene ordinata, siue quis mordcat, ab humanitate nō recedit, siue quietat, aduersus prauas cogitationes insurgat.

Generosus
canis.

A uomētibus ebrijs maximè fugim⁹, & puluere iniicim⁹ vomentes uomito: Sic debemus adesse iracundis, ita illorū contumelias tegere, tacendo, & dissimulando.

In mansuetum non hærent iacula iracundi, non magis quàm Mansuetus. in aqua telum non figitur: cedit enim nimium.

¶ HOMILIA II. de pœnitentia.

Ut leniores naues ocuis equor trajiciunt, oneratiore uerò nauis grauitate pressæ fundo magis in hærent: Sic tenuis leniorem reddit cogitatum, preparatq; cum facilitate præsentis uitæ pelagus superare, & in cœlum festinare.

Nauis.

¶ HOMILIA de poenitentia. v. tom. vii.

Aedificia. Cum homines facilius, & minori tēpore destruant, q̄ cōstruant, vt in aedificijs patet: contrā Deus velocius construit q̄ destruit, iustificat, quā perdit. Mundum enim vniuersum & omnē eius ornatum sex diebus condidit, sed Hiericho vnam urbem s. primo tandem die dissoluit.

¶ HOMILIA VII. de poenitētia, tom. vii.

Cursores. Cursores qui in agone currunt vestimenta etiā penē necessaria abijciunt: Ita iturus in caelū, vt expeditior sit, diuitias penē omnes pauperibus distribuat.

Feccatio. Dissimilis est Dei, hominumque conditio in feccatione. Deus nanq; in occulto per pauperem accipit, & in propatulo reddit coram vniuersis creaturis: Is vero quod palam accipit occulte reddit, si ad pinguiorem fortunam peruenit, enibescens prioris fortunae statum.

¶ HOMILIA VII. tom. vii.

Via arcta & ardua. Qui in agone deforis currunt, & ipsa exuunt vestimenta, viā verō in caelum ferentem, & eandem arctam & arduā tot cum impedimentis, quomodo poterit ambulare?

Vermis. Quēadmodū vermis in ligno natus ipsum cōminuit: Sic tristitia de peccato nata. (Est enim poena peccati, indicta à Deo mulieri, In dolore paries filios) peccatum conterit per poenitentiam inducta.

¶ HOMILIA XL. in Matth.

Pharao. Nullū inter auri sollicitos collectores & cœni atq; laterū operarios discrimē est. Nā vt tūc Pharao atrocissimus ille tyrānus flagellis ad colligēdas paleas cōpellebat Hebræos: Sic etiā nūc diabolus ad officiū laterū, flagellis cupiditatū multos incēdit. Quid aut aliud aurū q̄ cœnū, & argentū q̄ palea? Sicut ergo palea ignē: Sic pecuniæ cupiditas auaritiæ flammā incēdit, & quasi cœnū coingnat possidētes. Sicut olim Moses à deserto missus est saluator: Ita nunc filius Dei de caelo.

Palea. Quēadmodū impossibile omnino erat, per mare rubrū incēdit, & quasi cœnū coingnat possidētes. Sicut olim Moses à deserto missus est saluator: Ita nunc filius Dei de caelo.

Mare rubrum. Quēadmodū impossibile omnino erat, per mare rubrū pertransire, nisi miraculo facta via fuisset: Sic à priore vita ad caelos conscendere, sine medicatione baptismi nō possumus.

¶ HOMILIA XL.

Scarabei. Vt scarabei alieno stercore: Sic inuidi aliorum aduersa fortuna nutriuntur.

Vt qui in mari victum parant, cum in profundū descende Nautae: rint, gemmas adferūt secum his qui vident: Ita nos pelagum scripturarum cognoscentes, in profundū spiritualis sapientie descendimus, adferētes thesaurum bonum, ornātem animas plus quā capita regum gemmatæ coronæ.

Vt probi agricolæ ex vno agro triplices fructus præci- Agricolæ: piunt. Nos imitamur, ligone spiritus fodimus.

¶ DE FATO sermone II.

Si quis medicus est, potionemq; dat, accipiēda est, nec cu Medicus: riosē inquirendum qualis, sed habenda vti sanitati conducēs. Veneficus Sin veneficus est, magus, incantator, nō modo non inquirendum qualis sit, sed etiam mox fugienda vtpotē letifera.

Si præstigatorum incantamentis bestiae obtemperant, Præstigia- mirum nisi eloquia Dei animæ ferocis statum, tranquillum tor. & æquabilem reddunt.

Diuinæ scripturæ similes sunt Silenis illis Alcibiadæis, Sileni Alci- quæ sub teetorio fordido ac pene ridiculo merum numē clau- biadæi. dunt. Alioqui si sine allegoria legeris Adæ historiā: Si nihil vltra superficiem quaeris, non video, quid ita multo magis operæpretium sis facturus, quā si cantaueris luteum simulachrum Promethei, ignem dolo subductum, & simulachro inditum lutum animasse, imò plusculo fructu legetur fabula poetica cum allegoria, quā narratio sacrorum librorum, si consistas in cortice.

¶ IN PSALMVM Credidi.

Quēadmodum hora vespertina qui stellam alijs cō- Stella luci paratam lucidam vocat, quam sole fulgente nullo modo lu- da. cidam diceret, eò quod splendor solis excellens, fulgorem stellæ obtegit: Itā hominem bonum veracem dicimus esse quando eum cum, alijs hominibus conferamus: sed quando cum Deo, non est verax.

¶ SERMONE DE ELEEMOSYNA ET

collatione in sanctos.

Quēadmodum enim locupletes prouentus habent ex Locuple- tes. domibus, agris, & possessionibus: & pauperes ex manib; & Pauperes. corpore, & non aliunde. Sensibilis & Sensibilis thesaurus, & insidij petitur, & imminuitur, se- cœlestis cœlestis pēq; inuētores pessundat: Cœlestis autem ille, totus alius est, thesaurus.

inſidias ignorat, auferri nequit, ſalus poſſidētibus, & accipientibus. non conſumitur tēpore, non perit inuidia, ſed proximi cuiusmodi iniurijs ſuperior, multa colligentibus aſſert bona.

Opes.

Quemadmodum ſi opes ſubditorum in regijs prōptuarijs conſeruentur, per illas etiam regiae ſecuriores ſunt: Ita certe & in domo tua, ſi pauperum opes repoſueris, & Dominico die collegeris, etiam tua ſecuriora erunt.

Agricola.

Agricola ſementem facit, & quae habet expendit, & non contriſtatur, & dolet, nec ſumptum ſe facere putat, ſed lucrū potius, tamenſi incerta eius ſpes: Tu autem non in tā vilibus, ſed in multo maioribus ſeminans, & daturus pecuniam in manus Chriſti recuſas, torpes, & inopiam prætexas?

Quemadmodum dominus tuus cum multi blaſphemēt, multi fornicentur, multi furentur, latrocinetur, ſepulchris inſidientur, & multa mala faciant, ipſe non deſinit à ſua in omnes beneficentia, ſed communes radios, communes imbres & fructus terrae profert, ſuam monſtrans miſericordiam: Sic & tu fac, & cum adhuc tempus miſericordiae, iuua pauperes, paſce famelicos, libera afflictos, ne ſis præterea curioſe ſolicitus.

¶ HOMILIA III. IN PROſECTIO-
NEM EPISCOPI FLAVIANI.

Artificum
conatus.

Quemadmodum hyeme präterita, & eſtate apparente, nauita quidem nauigium deducit, miles arma detergit, equūque ad bellum parat, agricola acuit falcem, viator fiduciae plenus, longū iter aggreditur, & ad certamina pugil expoliatur & nudatur: Sic & nos ieiunio tanquam æſtate quadam ſpirituali apparēte, & arma tanquam milites abſtergamus, falcem acuamus tanquam agricolae, & tanquam nauitae contra vndas, contra abſurdarum cupiditatum cogitationes opponamur: & tanquam viatores rectum iter apprehendamus, tanquam pugiles ad certamina ſpoliemur. Exue vitę negocia & athleta factus es. Indue arma ſpiritualia, & factus es miles. Sis agricola excole animam tuam, & ſpinas excinde, ſemina verbum pietatis, pulchras diſciplinæ plantas inferere, & cum multa diligentia repaſtina. Acue falcem tuam, quam per crapulam hebetata ſit, acue per ieiunium. Sis viator, aggredere iter in caelum, ferens aſperam & anguſtam viā, attinge, & ambula. Vbi enim

via anguſta magnum impedimentū eſt carnis ex crapula obſiſta. Abſurdarum vndas concupiſcentiarum reprime, repelle improbarum hyemem cogitationum, ſalua ſcapula, multam oſtende peritiam, & factus es gubernator. Horum omnium nobis materia & magiſter ieiuniū eſt. Medicina eſt ieiuniū. Sed medicina licet milleſis vtilis, per vntentis imperitiam inutilis ſepe fit. Etenim noſſe oportet & tempus quo ipſam imponere opus ſit, & ipſius medicamenti qualitatem: & corporis temperiem ſuſcipientem, & regionis naturam, & anni tempus, & congruum victum, & multa alia, quorum ſi quodlibet prætemiſſum fuerit, reliquis omnibus nocebit. Si autem, vbi corpori mederi oportet, tanta nobis opus eſt diligentia, multo magis cum animā curemus, & cogitationibus medeamur omnia ſcrutari, & cū omni ſedulitate conſiderare neceſſe eſt.

Medicina.

Medico
obſeruan-
da.

¶ HOMILIA XVI.

Sicut nulla mercatoribus vtilitas, ſi magnam maris longitudinem percurrerint, ſed ſi cum rerū copia & multo mercimonio nauigauerint: Ita nulla nobis ieiunij vtilitas, ſi in fruſtra ipſum nequicquam & temere prætreamus, ſi ieiuniū ciborum ieiunemus, präteritis quadraginta diebus, präterit & ieiunium. Si verò peccatis abſtineamus, & hoc tranſacto ieiunio, ruruſum illud remanet, & cōtinuum erit. Sicut enim in nequitia viuens & ante gehennam vritur conſcientia ſtimulatus, ſic meritis abundans & ante regnum, magna fruetur lætitia, ſi bona ſpe paſcitur. Si alius dicat, totam ieiunauit quadraginta diebus, tu dic, inimicum habebam & reconciliatus ſum, habebam detrahendi conſuetudinem, & deſtiti, iurandi tenebar vſu, & mos improbus mihi reſolutus eſt.

Mercato-
res.Malis & be-
ne viuētis
præmia.

¶ HOMILIA XVIII.

Lætetur, quando cum proſectibus ieiunium egerimus, vtiſo tranſacto, fructus ipſius eſſulgeat, etenim hyemis lucrum tunc maxime demonſtratur, cum illa präterierit. Nāq; Hyemis vernantes ſegetes, & folijs ac fruſtu affluentes arbores, per ipſum aſpectum clamant vtilitatem ſibi ex hyeme factam. Hoc & in nobis pariter fiat: etenim pluuijs continuis & crebris in hyeme per ieiunij tempus potti ſumus, continuam hauriētēs doctrinam: & ſemina ſuſcepimus ſpiritualia, & deliciarum ſpinas abſcidimus.

Hyemis
ieiunij cō-
moda.

Hypocri-
ta.

Hypocrita, id est, histrio vocatur is, qui in theatro alienam faciem sumit, ut seruus existens, saepe numero domini, & priuatus regis: Sic & in hac vita ad suos mores orchestras atque theatrum exercent ij, qui alia corde gerentes, alia extrinsecus hominibus praefereunt.

HOMILIA III.

Exercita-
tio.

Disciplina exercitatio est. Nam athletam perficit fortior em, & insuperabilem reddit in certaminibus, & in expugnabilem declarat. In praелиjs igitur talis disciplina est omnis, & haec praefens, ut talis sit, necesse est. Proinde oportet sperare meliora, & finem plenum iucunditatis & pacis. Et noli mirari, si cum ipsa amara sit, fructus tamen proferat dulciores. Nam & in arboribus, cortex penes semper amarus & asper est, fructus tamen ipsi suauitate iucundi sunt.

LIBRO I. DE PROVIDENTIA.

Iudex.

Sicut malefactorum plurimos carcere diutius inme incole re permittit iudex, adeo ut plerumque vitam illic finiant, & cum ex multis aliquos punire vult, vnu ex illis aut duos eminentiori loco statuens, circumstantibus omnibus, ita demum ad mortem duci praecipit, atque ad terrorem caeterorum, sic vtendum sibi omnibus censet. Ita Deus cum nos emendare vult, non omnes vna malos punire necessarium existimat, sed aliquos rapiens, ex his, quos nunquam corrigendos nouit, potestiam, atque iram ostendit sua, plurima ex hac vtilitate moliens, quippe malos ad execranda, si velint, vitia hortatur, & bonos cautiore efficit.

HOMILIA XXX. QVOD NE-
mo laeditur nisi a seipso.Fabricans
super arc-
nam

Adamas

Fabricam quae super arenam fundata est, etiam si fulmina venti non vrgant, ipsa tamen paulatim effluens, instabilis arena aedificij crepidinem subruit & euertit. Nam arenae sponte rumpuntur. Adamas vero nec malleis caesus infringitur: Ita ergo qui a seipso non laeditur, etiam si tundatur ab alijs, non potest laedi, qui vero cum sua ignaua proditur etiam malo perurgente, de seipso sponte.

HOMILIA XX. CVM DE EXPVL-
sione sua ageretur.Mare ve-
laniens.

Multi fluctus & vnda immanes, sed submergi non verentur, quia supra petram sto. Insaniam licet mare, petram non potest commouere. Insurgant quantumlibet fluctus, & caet.

HOMILIA XXX.

Quod nemo, laeditur nisi a seipso. Meretricem appello hanc vitam quae in delicijs & voluptatibus transigitur, & eam quidem turpissimam, cuius facies foeda, horrida, aspera, amara, crudelis, & licet tam turpis vultus eius & ferus, tamen multos decipit, cum videant, apud eam cruenta omnia, periculis, mortibus, insidijs, inuidia, tormentis plena, cumque eam stipari videant pessimis sodalibus, contumelijs, insania, inuidia, curis perniciosis, metu iugi, tremore frequenti, & mille alijs insaufis confortibus, velut anguim corona circundari: fructum vero in his nullum, nisi interitum esse, perniciem, poenamque perpetuam: expetitur tamen a pluribus, amabilis & exoptabilis habetur. Tanta est eorum qui decipiuntur stoliditas, ut cum eos ratio nulla ex hoc interitu reuocet, ne euidentia quidem indefinenter percuntium exempla deterreat. Non ego istos stolidiores multo, quam paruulos indicem vel negem, quos puerilis ludus, vbi aut circulus voluitur, aut turbo vel trochus verberibus agitur, & longis porticibus per curua spacia rotantur: ita intentos & inhiantes puerilis animus tenet, ut aueli inde nullatenus queant, ignorantes penitus, per aetatis fragilitatem nihil in illo ludo vtilitatis, nihil perfecti operis haberi. Sed epulis satisfacit aetas immatura. Isti quid habebunt excusationis, qui aetate perfecta, puerilem, imo & puerili imbecillio rem sententiam gerunt?

Voluptua-
ria vita,
turpissi-
est mer-
trix.

Paruuli.

Sicut plerumque meretricis vultus cum turpis & foedus est Meretricis per naturam, fucis & coloribus pigmentatus prostituitur ad vultus, decipiendos eos qui ignorant, quae foeditas sub velamine fucilli contegatur: Ita hypocrita.

Quae sit virtus, similitudinem ex corporeis substantiis Equi vir- capiamus. Verbi gratia, videmus quae sit equi virtus. Nuntus, phal- quid in argenteis frenis pulchrisq; tapetibus, ac fericis flam- re & orna- mulis, phalerisq; gemmatis, iubaq; aureis intexta funiculis menta.

equi virtus iudicatur: an velocitate cursus, fortitudine pedū, gressusque cautela, ac pectoris firmitate, cunctisque quæ itineri conficiendo apta videntur, aut prelijs peragendis, vt vel interritus hostem petat, vel in aduersis propriū possit ab extorliberare fessore? Nōne in his potius, equi virtutē, quā in illis, de quibus supradictū est, declarari? Quod autem & reliquorum animalū nōne in eo omnis probitas habebitur, si vel ferre onera fortiter, vel robusta possunt mouere carpēta? Nunquid volēs aliquis probare animal ad ea respicit quæ ei superposita videt, an (vt diximus) si nō potius mēbris vngulis validū sit, inspicitur? Item si vineā probare volumus, nunquid ad hoc inspicimus, si latos habeat pampinos aut flagella diffusa: an illud magis aspiciamus, si densior ei fructus sit & vna fecundior? Similiter de oliua, & huiusmodi arboribus cōtemplamur: Igitur eodem modo quoq; de hominib; agamus, discutientes, quæ, & vbi vera sit hominis virtus: & tunc eum lædi putemus, cum in ipso fuerit læsus.

LIBR. II. DE
compunctiōne cordis.

Corporalis amor. Si corporalis amor, ita deuictam sibi tenet animam, vt ab omnibus etiam necessarijs actibus cogat abscedere, & illi soli, quem amat operam dare, atque in eius cogitatione fixā teneri: quomodo nō amor CHRISTI, ab omnibus reliquis abstrahit animam, sibiq; confociat, atque desiderij sui vinculis constringit?

HOMILIA XXX. QVOD NEMO
læditur nisi à seipso.

Amor pecuniæ vt fera quædam & crudelis domina, omnium corda possidet, & tyrannica dominatione deuinxit. Sæuit vt barbarus, ferret crudeliter vt tyrannus, debacchatur impudenter vt meretrix, nusquam miseretur, nusquam pudet. Et cum lupis, vris leonibus ferocius sæuiat, suavis tamē videtur hominibus & amabilis, melle, imō & fauo ipso dulcior. Cumq; his qui eam desyderant, exoptant, gladios acuat quotidie, foueas parat, scopulisq; eos mille, & mille naufragis illidat, expetitur tamen ab eis. Volutari in cœno eius tā quam sues delectantur, & vt canthari sterces eius euoluere: Tales quodammodo omnes qui auaritiæ huic manus dede-

Sues
Canthari

runt, infeliciores & turpiores etiam istis immundissimis aui malibus.

HOMILIA V
de laudibus S. Pauli.

Medicum cum nunc vrentem videris, nunc fouentem, nunc ferro vrentem, nunc medicamento, & aliquādo quidem egrotum à cibo potuq; cohibentem, aliquādo verò eum in ista laxantem, & modo quidem cooperientem vndiq; & vndiq; fouentem, nunc verò illi ipsi calefacto, si curius plenam frigidis a quis imperantem epotare phialam: nunc vtiq; super hac varietate & frequenti mutatione eum culpabis, sed tunc precipuè stupēbis artem, quando ea quæ nobis contraria videntur & noxia, illum cum fiducia videris offerentem. Hoc est enim veri artificis ac periti: Ita Deus.

HOMILIA VI. de laudibus Pauli.

Deus quasi gladio aciem, ita menti nostræ iræ acumen imposuit, vt eo, cum oportet, vtamur.

HOMILIA I. DE VERBIS APOSTOLI,
Modico vino vttere.

Sicut in corpore, aliquo quidem membro corrupto, non est magnum damnum: oculis verò læsis, vel capite contrito, totum corpus inutile redditur: Sic & qui in alta quadam tanquam virtutis specula, cum multa claritate constitutus, ab omnibus admirationi habitus, quando cecidit, magna ruinam & iacturam facit, non tantum quia ex alto cecidit, sed quoniam alijs multis scandali materia est, in ipsum respicientibus.

HOMILIA II.

Si quis te prætereunte sterces commoueat, hoc faciētem non continuo conuicio & contumelia afficias: hoc fac & circa detractores. Nō enim sic commouetur illum stercorem suscipientem cartilaginem percellit, sicut aliena peccata excussa, & vita impura audientium animos prodita contristare, & exturbare solent.

HOMILIA VI.

Non sic flammæ natura in materiam de lapsa, vicina semper ligna incendit, sicut virtutis zelus in paucas lapsas animas, ulterius procedendo, omnes implere potest.

N

¶ HOMILIA DE VERBIS APOSTOLI, Modico vino utere.

Athleta. Quemadmodum in exterioribus certaminibus corpore vigentes, & bonæ habitudinis athletæ, non sic apparerent, cum vestimentum vndique oleo madidum fuerint induti, sed quâdo illo abiecto, nudi in stadia feruntur, tunc maxime spectatores, membrorum proportione penitus obtupeciant, cum nihil illam amplius obumbrare possit: Sic & N. patiens, quando omnibus diuitijs, gloria circumfusus erat, quis esset, non multus manifestus erat: postquam verò, ipse, velut vestimentem exutus athleta, abierit, & ad pietatis certamina nudus intrauit, sic spoliatus, spectatores omnes perculit, vt & angelorum theatrum illi victori applauderet.

¶ HOMILIA. I. DE VERBO APOSTOLI, Modico vino utere.

Terra. Non ita terræ natura vexata, aquarum superabundantia continuo dissoluitur, vt corporis vis molefcit, & diffluit, & exilis redditur vini potu continuo ingurgitata. Ebrius est voluntarius daemon veniam non habens; ruina excusatione carens, commune generis nostri opprobrium.

¶ HOMIL. XXIII.

Temulentia. Anima eorum quæ corpore, quasi in aliquo sepulchro cõdita est, cuiusmodi in homine temulentia, nec secus videri debet, quàm si barbarus quispiam deformis & impurus, vi summa & potestate impetum faciat in adolescentulam decoram aliquam, venustam & continentem

¶ HOMILIA. XXI.
ad Theodorum monachum.

Naufragiū è rupe conspicens. Omnia vmbra, somnia, cursus. Cursor est vita. Vt si quispiam rupis excelsæ verticem tenens, pelagus omne prospiciat, multosq; inde nauigantium crebris fluctibus freti, vnda submergi, alios in prærupti montis saxo collidi, nonnullos ad alia littora contendendo properare, aliquos tabulæ vnius auxilio, ex fragmentis nauis inuictè à morte defendi, aliquâdo pro gubernaculo, atq; remigijs, manibus tantummodo suis vti, alios autem videat turbidos fluctus multiformi atq; multiplici genere, cadauera ferre: Ita est qui militat Deo, cum se à

Militans Deo.

tempestatibus, atq; turbibus vitæ istius separari, consistit in arduo semper ac tuto securus loco. Quid enim celsius potest esse, quid tutius, quàm vnam tantum nos solitudinè gerere, quomodo Deo placere possimus? Vidisti naufragia huiusmodi, pelagus vndasq; declina, & excelsum illum huiusmodi pelago quære nauigantem, & excelsum locum occupa, a periculo captiuantis immunem.

¶ LIBRO II. DE
compunctione cordis.

Puto non declinat, si sanctum istud N. quidam tali similitudine cõparet, verbi causa, flamma quaedam immensa vniuersam replet terrâ, & inde ascendens, repletis omnibus, usq; ad ipsa perueniret cœli fastigia, sed & inde superans omnia, etiam illum qui supra cœlum est, aërem transcenderet, siue a. r. ill. dicendus est, siue quid aliud, atq; ibi etiã illa quæ ibi sunt spacia compleret, nec illic quidem flamma hæc incrementa finiret, sed ascenderet adhuc vsque ad tertium cœlum, & omnia hæc vno eodemq; igne compleret, ita vt nec terræ vllum, nec cœli omnino cœlorum spaciū relinqueret vacuum: Tales erant animæ sanctorum prophetarum, quibus oculi erat interior illuminatus, vnde videntes dicitur.

¶ LIBRO I. DE compunctione cordis.

Si in corpore parum aliquid morbi pulsauerit, statim & Morbi cor medicos adhibemus, & pecuniã profundimus, & omni obsequijs seruantia, quod competimus, nec prius cessatur, quam quæ molesta sunt, mitigentur: Anima verò cum quotidie vulneretur, & per singula lanietur, vtatur, præcipitetur, & modis omnibus pereat, nec parua quidè pro ea nos cura sollicitat.

¶ HOMILIA. LXXX. id est, vltima de prænitentiã.

Sicut planta quidem nuper humi cõsita, facile reuolte planta reuertitur, per multum verò temporis radicibus firmata, non ita cõsita. Et vt adificium recenter fundatum à vexantibus facile subuertitur, bene verò firmatum, multa, diuere conantibus, præbet negocia. Et vt fera, quibus locis multum temporis est conuersata, difficulter expellitur. Et sicut febris ab initio aggressa, non magna siti laborantes exarrit: post quàm autem inualuerit, & flammam extulit, iam sitim inducit immedicabilem: etiam si quis eis concesserit, vt po-

tibus impleantur, non extinguit, sed accendit fornacem. Sic & in vitioso accidit affectu, si se circa primordium in animam nostram inferentem non prohibuerimus, neque fores occluserimus, ingressus iam insanabilem morbum susceptoribus infert.

¶ De compunctione cordis LIB. I.

Phrenetici Vt qui phrenesin patiuntur, vel mente capti sunt, à qui
Métecapti bus cum multa turpia & periculosa, vel dicantur, vel gerantur: nec pudoris tamen aliquid, nec poenitudinis capiunt, quinimo & magnifici sibi, & sapientiores, finis videntur & sapientibus: Ita & illi, cum omnia quæ sanitati sunt contraria gerunt, nec hoc ipsum, quod deest nobis, sanitas, nominamus.

Sicut in corporibus, & in fistulis, nisi prius quis humorem influentem sistat, & valnus terrentem, quotquot imposuerit medicamentum, mali fonte non obstructo, incassum omnia facit: Itidem & nos, nisi occasionem, quasi fontem mali, cauerimus.

¶ HOMILIA XXII. de nequitia depulsa.

Capite dā Sicut qui carcerem habitant, capitis damnati, damnationē
nati. operientes & mortem, vel si delictis abunde fruuntur, vitam longè agunt molestiorem, & anxiam: Sic qui improba conscientia molestantur.

¶ SERMO DE POENITENTIA.

Medici. Vt medici qui ægros à cibo & potu nociuo arcere cupiunt, licet illa promptam habeant voluptatem, ante tamè persuadent inesse illis, præter nocumenta multam insuauitatis.

¶ HOMILIA XVI. CVM PRINCEPS intrasset ecclesiam,

Nonne vides naucleros, vt insaniente mari, nubibus transcurretibus, fulminibus elisis, omnibus in nauigio tumultuatis, ad gubernacula sedent ipsi, sine trepidatione & metu, arti suæ vacantes, vt imminentem procellam repellant: hos & tu imitare, & sacram captiens anchoram in Deum spem, inconcussus permanset & irreuolubilis.

Mercator. Sicut mercator non sentit navigationis laborem, lucrorum
Pugil. spe relictus, & pugil generose fert capitis vulnera, coronam respiciens: Ita & nos quoque cælum & ad cœlestia intendentes bona, quæcunque inferantur graua, generose cuncta fe-

remus, bona futurorum sperorati.

¶ HOMILIA XVIII. DE APOSTOLI dicto, Gaudete in domino semper.

Sicut in mare decidens immensum scintilla breuis, facile deletur: Sic quantacunque Deum timeti illidantur, velut in vastu lætitiæ pelagus incidentia, extinguuntur & perduntur.

¶ HOMILIA XXV. de via recta.

Sicut si breuem scintillam in magnum deieceris profundum, statim extinxeris: Itedè & omnis tristitiæ superabundantia in bonam missa conscientiam, extinguitur facile.

¶ HOMILIA XL. DE poenitentia.

Tanquam fluentum influens remissio, animam tollit (quæ omni Remissio, num persecutionum hoc grauissimum) & quod æstas est & huius Persecutio ens, hoc est pericuto & remissio. Vt autem vobis ostendat quod remissio peior est persecutione, audi. Somnum enim infundit animæ multum hiatum & teporem, vndique vitia suscitatur: nam inuidiam, voluptates, &c. Sed in persecutione nihil horum vexare solet: sed timor ingressus, tanquam flagello quodam, latrantem canem acriter percutiens, has omnes pestes ne clamare quidem permittit. Tunc est persecutio, vitij, tanquam feris, nos vrgentibus.

¶ HOMILIA LXIII.

Neque si quis infirmum habens stomachum, amaram non admittat medicinam, ipsum curare valentem, sed potius attendatur, medicinam accusabimus, sed membri infirmitatem. Sicut & hic mentis facilitatem. Nam à tribulatione subuersus, multo magis hoc à remissione pateretur. Nam si ligatus cadit (hoc est enim tribulatio) multo magis lasciuet viuens.

Tribulatio est spiritalis mercatura. Sicut pecunias colligere volentes, & hæc secularè exercentes mercaturam, non aliter propria re augere possent, nisi multa terræ marisque pericula sustinerent: necessarium est enim latronum insidias, piratarum incursum sustinere, & prorsus omnia, cum magna subeunt periclitidine, propter lucri expectationem, nullum capientes tristitiam sensum: Eodem modo & nos diuitias hinc nobis confluentes, & spirituales cogitantes mercaturam, gaudere decet & exultare, nec quæ videntur, sed quæ non videntur, considerare.

HOMILIA LXVI.

Aurum & ignis. Quid auro ignis, hoc animis tribulatio, sordes abstergens, faciens mundos, claros reddens ac splendidos.

HOMILIA LXVII.

Mœrentes. Onus. Mœrentium societas grauem tristitiæ vehementiâ auferre conuenit. Sicut in onere, si quis ponderis partem suscipere, soli ferenti sarcinam leuauit: Sic in omnibus alijs.

HOMILIA x.d: diuite & paupere.

Subiectio rhetorica. Diabolus colluctatus diu, athletam vincere non potuit, suscitauit fluctus, & firmissimam petram mouere non potuit: machinationes suas adhibuit, & turrem valissimam non prestravit: arborem concussit, & poma non decerpit: & ramos quidem confregit, sed radici nihil nocuit: parietem perforauit, sed thesaurum auferre non potuit, thesaurum dico, non auri & argenti, sed fidem Christi. Vidisti petram firmissimam inter fluctus, militem preparatum, turrem inexpugnabilem. Athletam hunc dicam: sed preclit tantarum copia coronarum: petram nomine: sed firmiorem video: militem appello: sed robustiorem cerno constantiam: turrem eum nominabo: sed eminenti sapientia: arborem eum dicam: sed decorior inuenitur: fructum eum appellem: sed speciosior demonstratur: thesaurum eum nominabo: sed copiosior demonstratur.

HOMILIA III.

Tumulus. Quemadmodum mari aestuante, & multis procellis insaniante, ad portum confugere timor omnes cogit: Sic & nunc fori procellæ, & ciuitatis hyems omnes vndique in ecclesiam compellit.

Tentatio. Nisi tentatio, nec corona: nisi certamina, nec bravia, nisi studia, nec honores: nisi tribulatio, nec remissio: nisi hyems, nec æstas. Et hoc non in hominibus tantum, sed in feminibus quoque ipsis intueri licet. In his enim multam quidem pluuiam multam verò nubium collisionem, multam denique glaciem ferri oportet, si vernans spica exurgere debet. Vbi verò si mentis tempus, tempus & pluuiæ. Postquam igitur nunc ingruit hyems animarum, non aëris, seramus & nos in hac hyeme, vt in æstate metamus.

Lachrimæ. Non sic semina delatus humber germinare & crescere facit, vt pietatis semen excitat, & vernare facit ex lachrimis

ruens humber: hic animam detergit, irrigat mentem. Ideo Humber profundum sulcum, profcindere necessarium.

Quemadmodum aratum immitens deorum terram Aratum. aperit, vitam seminibus custodiam parans, ne iacta in superficie remaneant, sed tanquam in ipsos terræ sinus immittantur, & in tuto radices figant: Sic & nos facere necessarium, & tanquam aratro, tribulatione vtentes, cordis profundum scindere. Scindite corda vestra, ait Propheta. Corda igitur scindamus, vt si qua dolosa herba, & improba cogitatio nobis inest, radicibus eam euellamus, & puras pietatis seminibus terras exhibeamus. Nisi nunc renouemus nouale, nisi nunc seramus, cum adest tribulatio, quando vnquam incompunctionem veniemus?

Cum agricola semina cum multo labore collecta seminauerit, ignarus quæ sunt, omnia cernens admirabitur, forteque apud seipsum dicit: Quid hic homo tandem facit: Collecta dissipat, sed & terræ cum multa cura commiscet, ne facile colligi possint: nec tantum commiscet terræ, sed & optat vehementer fieri pluuiam, vt proiecta omnia marcescant, & lutum fiant, & turbabitur cernens fulmina & coruscationem deferri. Agricola verò non ita: sed latatur, & gaudet hyemæ cernens: non enim præsentia respicit, sed futura: non ad fulmina spectat, sed ad manipulos: non marcentia semina, sed vernantes spicas: non grauem humberem, sed iucundissimam aræ ventilationem, ex ipsa nascentem fructum: Expectem iterum & nos arcam, & manipulos, non præsentem laborem & dolorem, sed orientem ex ea fructum, mentis nostræ penus ex eo implere poterimus. Et sicut aurum, & si aquis immoretur, aurum. ppriam præstat speciem, siue in conuatoriū ceciderit, splendoris rursum apparet: Lutum autem & foenum, siue aquis immisceri accidat, hoc quidem marcescit, illud verò dissoluitur, siue in igne ceciderit, hoc quidem frigitur, illud autem comburitur: Sic certe iustus & peccator, ille quidem siue remissione fruatur, manet splendidus, sicut aurum aquæ immeritum: siue in tentationem ceciderit, splendidior fit, sicut aurum in igne: Peccator verò siue remissione contristatur, dissoluitur, marcescit, sicut foenum & lutum aquæ immorans, siue tentatione sustineat, comburitur, perditur, sicut lutum & foenum ab igne.

Arbores. Sicut in arboribus accidit, si quis fructum cum folijs auferat, & ramos omnes amputet, radice manente tota, cum maiori etiam ornata arbor resurgit: Sic quidem & in nobis, si pietatis radix permaneat, & si diuitiæ auferantur, & corpus corumpatur, omnia rursum nobis cum maiori gloria redeunt.

¶ S E R M O N E D E C A R N I S C O N C U P I S C E N T I J S N O N S E C T A N D I S.

Són^o vita. Somnus est vita præfens. Nam ut somno pressi, pleraque & superuacua, & frustra loquuntur, videntque persæpe nihil sani: Ita & nos deteriora ipsi pleraque speramus, siquidem qui indecora & impia gesserint, eademque obuersari sibi per vitium conspexerint: mox somno expergefacti, turpi & indecoro aspectu liberentur à pœna, quam pro scelere meruisse sent, quod aliter nobis euenire solet, quibus ob ignauiam & scordiam, ignominia atque supplicia perpetua sunt. Item & qui per quietem somnando discedunt, ubi dies illuxit, inanes & diuitijs vacui arguuntur: captos verò, dum viuunt, inertie, somno plerumque, necdum luce oborta, falli posse, comperitum est, & ita vt breui eorum insomnia euanescant.

¶ H O M I L I A XXXVI. de vitijs & virtutibus.

Ociosus seruus. Si seruum habueris non ebrium, non contumacem, sed sobrium, modestum, omni flagitio vacuū, hic si domi quotidie ociosus sedeat, si, quorū à seruo usus debetur, domino nihil efficiat, hic obsecro, nonne flagellabis eum nonne tormentis afficies? Et tamen nihil flagitij commisit. Satis est igitur mali hoc ipsum, nihil boni fecisse. Sit nobis agricola quidam, nihil porro peculij nostri dissipet, neque dolis, furtoque surripiat, tantum suas manus compressas domi tenens sedeat, semina non spargat, rura non scindat, vites non colat, & quod ad agriculturam pertineat, nihil prorsus efficiat, nonne ab eo supplicium sumemus? Et tamen nihil intulit iniuriæ, nec habemus omnino, quid illum accusare possim. Sed hoc ipsum arbitramur iniuriam. Et nostro quidem in corpore abstinere capite manus, non linguam excidat, non oculos eruat, non denique tale quicquam mali faciat, ociosa tamen fuerit, nec sui quicquid est officij, toto corpori sufficiat, nonne ipsam potius fuerit abscindere, quam nihil agentem & inutilem toto corpori manum circumferre: Quod autem os, si neque manus

ab impferit, neque peccatus momorderit: quæ verò ad se pertineant, prorsus omiserit, nonne illud oia obsignasse melius fuerat? In his igitur, si non modo aliquid fecisse mali, verum etiã aliquid omisisse boni, magna comprobatur iniuria: porro diuinis in rebus id ipsum multò magis appareat.

¶ H O M I L I A IX. in Genesim.

Sicut nauis quæ aquis impletur, vt exhauriri nequeat, statim submergitur: Ita & homo cum crapulæ & ebrietati seipsum exponit, in præceps vadit, & ratione suam submergit.

¶ S E R M O N E XXX. de ieiunijs & genescos.

Iocundum quidem nautis est ver, iocundum quoque agricolis, sed neque nautis, neque agricolis ita iocundum est veris tempus, vt his qui philosophari volunt, iocunda sunt, ieiuniorum dies, spiritalis animarum ver, & fidelissima tranquillitas animorum. Nã agricolis ver ideo iocundum est, quod delectat aspiciere tunc de picam floribus terram, & varijs frondibus virgulta comantia: Nautis verò acceptum est ver, quod dorsum maris deductis nauibus, tutò licebit ascendere, nec vndarum pericula formidare. Nobis autem iocundum est ieiuniorum ver, quod tunc non vndarum, sed cogitationum, & concupiscentiam carnis fluctus ac turbines mitigauit, & coronæ nobis non florum, sed spiritualium gratiarum parantur.

Sicut apud magistros literarum fieri videmus, quorū alius puerulum de gremio matris acceptum, & ignarum omnium, atque incapax malorum, primis tantummodo imbuit elementis, quem rursus alius magister accipiens, perfectioribus instruit disciplinis: Ita & Moyses ignaram omnium rudem hominum naturam, & (vt ita dicam) nuper à lacte euulsam, primam diuinæ cognitionis edocet elementa: Ioannes autem & Ioannes Paulus, velut à Moyses iã quæ prima sunt imbutos homines, ad excellentiora & perfectiora deducunt, non vt quæque prima sunt, destruunt, sed tanquam fundamento competenter posito, supponentes totius edificij celsa fastigia. Vidisti vtriusque testamenti structuram, vnius lineæ modulatore directum. Vidisti totius edificij consonam quadraturam.

¶ H O M I L I A XXXVI. de vitijs & virtutibus.

Vt enim cū febre scit puer, grabato assidens filio mater, Maternus quærebunda voce sæpius imprecatur, Vtinam hoc mihi da-

Nautis.

Ver.
Agricola.
Nauta.

Magistri
literarum.

Moyse.

Ioannes.

Paulus.

affectus.

retur posse, me tuam fili suscipere febrem, & hanc omnem in me haurire flammam. Sic etiam pro vobis vtiā perduellistis rem bene gerere possem.

Scænoba-
re.

Ut in theatris, qui per sublatum fūtem scandere ac descendere exercent, si parum aliquid ocolorum acies errant, præcipites continuo ruunt: Ita qui spiritualium grassantur viam, si breue segnitiae tempus concesserit, per anfractus quosdam proni saepe triduntur. Et fune illo quidem hinc limes angustior est, erectus magis & arduus, multoque celsior, cuius ad apicem terminatur cœlum.

Cythara.

Sicut in cythara non vnus tantum fideis melodiam excitate satis est, sed omnes pari quodam numero percurrēda: Sic in virtute animi, nō vna tantum lex nobis ad salutē sufficit, sed omnes æquē diligenter obseruandę sunt.

¶ HOMILIA LV.

Sicut domum pulchram, cū aër appropinquauerit, splendidam ostendit: eadem & aspectum spectiosum, hilaritas animæ meliōrē exhibet, si verō in tristitia, deformior redditur.

¶ HOMILIA XV. de posterioribus.

Volatilia.

In medio laqueorum ambulat, qua de causa tot laquei: ne deorsum volumus, sed superiora quæramus. Etenim volatilia donec in altum aëra secant, non facile capiuntur. Ita tu, donec ad superiora respexeris, nec laqueo, nec vllis alijs facile capieris insidijs. Venator est diabolus, fias igitur illius calamis sublimior. In altum ascendens, nō amplius vllam rerum humanarū admirabitur, sed sicut postq̄ in montiū verticē ascenderit, parua nobis, & vrbs, & mœnia esse videntur, & formicarū more, nobis viri super terrā ire videntur: Sic post quā supra celsam prophetae cogitationem ascenderit, nihil te terrenorum percellere poterit, sed parua videbuntur omnia, & diuitiæ, gloria, potentia, honor, & si quid aliud humani iusmodi. Illud continuo ratiocinemur. Sicut auicula laqueo capte vtilitas nulla, sed frustra & incassum alas concutit: Ita tibi nulla rationum vtilitas, si ab improba penitus cupiditate captus sis, sed quantumcunque resiliens, captus es. Ideo alas sunt auiculis, vt fugiāt laqueos, propterea ratiocinationes hominibus, vt peccata fugiant. Quam igitur veniam habebimus? quam verō defensionē, cum brutis simus dementiores?

Auicula la-
queo irrec-
tita.

Auicula nanque semel capta, laqueo mox elapsa, & ceterus in rete decedens & effugiens: isdem iterum difficile capiuntur: nam cuique sit experientia, cautela magistra. Nos tæpius eisdem capti, in eadem cadimus.

¶ HOMILIA VI.

Sicut cœstibus pugnans, studio exire festinat, vt vulneribus liberetur, & luctator spectatores exurgere concupiscit, vt laboribus absoluitur: Sic in rigida & aspera vita cum virtute viuens finem desiderat, vt præsentibus eripiat laboribus, & pro repositis valeat coronis confidere, ad tranquillam nauigans portū, & in illo transinigrans, vbi non est amplius timendum naufragiū. Ideo Deus laboriosam naturaliter vitam nostrā & grauē instituit, vt præsentibus tribulatione cōpulsus, futurorum desiderii capiamus. Si enim nūc cū sint tot tristitia, pericula, timores & curæ nos vndique, circūeuntes, tā libenter præsentibus immoramur vitæ, se nihil horū esset, & absq; tristitia & ætūnis omnibus tota foret vita nostra, quando vnquā futura desideraremus?

Cœstus.

¶ HOMILIA I. in Psal. L. in Procemio.

Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus Pictores. permittentes, visibiles corporum depingunt imagines, & faciunt homines, & animalia, & arbores, & reges, & rusticos, & barbaros, & pugnas, & rixas, torrentes sanguinum, & lanceas, & loricas, & scuta, & sedem regalem, & imperatorem sedentem, & barbarum, & subditum, & gladium acutum, & fluuios decurrentes, & campos varijs floribus adornatos, & omnia quæ videntur per artem imitates, mirabilem historiam videntibus præstant. Sic & Prophetæ velut quidam pictores sunt virtutis ac militiae: describunt enim & illi peccatorem, iustum, prænitentem, stantem, cadentem, surgentem, titubantem. Et sicut faciunt peccatores occidentes & occisos, sic & Prophetæ faciunt aliquando quidem in surgentia peccata, aliquando etiam allisa. Sicut habent imagines subscriptiones deorsum fixas in iij colore, in quibus scriptum est, qui rex, quod prælium vicerit: Ita in Psalms desuper titulus fixus est, quæ causa sit, quæque doctrina, & quapropter Psalms sit dictus.

¶ SERMO de fide & lege.

Lanae.

Ut lanæ, quæ subinde in tincturas immerguntur, ut crebra tinctio profundius operatione recipere faciat. Ita opus est ut animæ nostræ continuo in diuinos sermones intingantur, ut abluamur quidem à veteri opprobrio, induamur autem nouam pulchritudinem. Lana cum intinguntur, nomen naturæ suæ amittunt, non vitrâ vocatur lana, sed purpura, prasinum, coccinum, vel simile aliquid. Si tinctio naturæ nomen transformat, cur Dei natura non hominem? ut is qui pulueris imaginem portauit, post tinctionem, fulgidam portat & cœlestem.

¶ SERMO de humilitate.

Lampades

Ne fiat quod in lampadibus, in quarum ampullas si parum instillaueris olei, satis alimenti habet ignis, si iusto largius infuderis, etiam quæ in ea est flammam extingues, non igitur vos obruam multitudine dîctorum:

¶ HOMILIA I. in Psalmum L.

Arbores.

Si videris virum aut mulierem speciosam, ne admireris. Nam & roboreæ arbores, cum densæ sint folijs, & altitudine excelsæ: attamen non habent fructum hominibus aptum: sed porcis afferunt cibum. Vineæ autem per terram repens, maturum vuarum affert fructum. Quid ergo? vis vineam habere an arborem? puto te vineam eligere magis quæ lætitia est, ad hominum vsus, quàm arborem animalium escam. Quid ape vtilius est? quid pauone pulchrius? quid formica sapientius? Et apis quidem dulcedinem in se habet & aculeum, pauo verò solummodo in pennis est, non in fructu decorus: formica verò contempnibilis hominibus, sed magistra virtutum est.

Grauiter
agrotans.

Sicut cum quidam graui ægitudine vexatur, & multis indiget medicaminibus, & attenuatus est sumptibus, si introierit medicus, & dixit ad agrotum, plures species ad confectionem medicaminis necessariæ sunt, respondeat verò ægrotus, nõ habeo, vnde tantas species emem, paupertate detineor, dicat ad eum medicus, Illam & illam da mihi speciem tantum, cætera de meo præstabo: Sic & Deus dicit, da mihi confessionem tuam, lachrymastuas poenitentiae: cætera autem pro hoc, misericordia mea præstabo. Ideo rogat Dauid: Dele, laua me ab iniquitate mea.

¶ HOMILIA XVII. de recipiendo Seueriano.

Sicut capiti corpus coherere necessarium: Ita Ecclesiam sacerdoti, & principi populum, utque virgula radicibus, & fontibus riuulis: Ita & filij patri, & magistro discipuli:

¶ HOMILIA XIX. ad Eutropium.

Omnia vanitas, omnia repente spiritus flatu, tanquam folia cuncta decussa sunt, & arbor nuda derelicta est, & non solum nos, sed ab ipsis conuulsa radicibus. Omnia nox sunt, & foranium, & die exorto nusquam comparuerunt. Umbra erat, & pertransiit. Fumus fuit, & dissolutus est. Bullæ aquarum fuerunt, & disruptæ sunt. Araneæ telæ erant, & discissæ sunt.

Omnia va
nitas.

¶ HOMILIA XXI.

Non est perniciosum in prælio vulnerari, sed post vulnus acceptum desperatione curandi medicam vlceri denegare. Nullus se demergit naue fluctibus semel maris, ac totum onus perditum desijt nauigare, sed rursus ad maria, nudus que festinat, rursus immensa peruolat freta, & iterato feliciter cursu, casus prioris damna compensat. Sæpe & iam athletas videmus post frequentes lapsus, & detractiones plurimas coronari. Militem quoque scimus post fugas multas, virum fortem fuisse, & vicisse victores,

Vulnerari

Naufragi.

Athletæ.
Milites.

Non est theatralibus scenis præsens vita dissimilis, Nam ut illic, ille imperatoris, ille iudicis, alter militis implet officium, vbi autem nox consecuta fuerit, nec imperator agnoscitur imperator, nec iudex qui fuerat iudex videtur, nec miles qui fuit miles: Ita vnusquisque nostrum in illius seculi die, nõ personis, sed rebus, atque actibus competentem accipiet dignitatem: hanc dignitatem scriptura vocat florem.

Theatricæ
icena

¶ HOMILIA de sancto & adorando spiritu.

Da mihi nauim vacuam, gubernatorem, nauas, fumes, anchoras, omnia disposita, & nusquam esse spiritum vèti, nõne tardat omnis quantuscunque est apparatus, si desit operatio spiritus? Ita fieri solet, licet sit sermonis ampla suppellex, & mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, & non assit spiritus sanctus, qui vim suppeditet, ociosa sunt omnia.

Ventus:

Durum est contra stimulum calcitrare, quia non stimulum retundes, sed pedes recalcitrans lædis vulneribus. Neque fluxus qui saxo illiduntur amplius aliquid proficiunt,

quā vt semetipsos fracti dissoluant, & in spumas extenuati deprecant. Qui iustum hominem impugnare velit, tale est, ac si cœlo bellum meditetur.

¶ HOMILIA XII. de muliere Cananea.

Pluuia. Sicut pluuia in terrā descēdens eleuat femina: Sic & tribulatio animā intrās, auget desiderii. Sicut aurū in camino non leditur: Ita nec stabili animę tribulatio nocebit. Quid operatur caminus: aurū mūdāt. Quid operatur tribulatio: tolerantiam, ampliōrē coronā. Vbi sunt q̄ no tribulāe: Folia erant, & v̄tō flāte dispersa sunt. Paleæ erāt, & aspirāte aura, rapte sūt, & purum remansit triticū, fundamentum stat supra petram.

¶ DE patientia Iob ad quandam virginem.

Athleta, Vt in ceramine athletā, sudore, calore frigore, puluere, multo labore, periculis lucrari oportet: Sic & iustū in hac militia plurima pati, & oīa strētūē ferre decet, si splendidā vtiq; palmā accipere debeat. Si corpus ita maxime laudamus: si frigus, calorē, famē, sitim, & cæteros labores haud grauatiū ferat, multo magis laudāda anima q̄ possit oēs impetus malorū fortiter ac str. nnuē pati. ¶ HOMILIA LXVII.

Parietes ruinosi. Quemadmodum qui putres, & ruinam minantes parietes albo tectorio linunt, non tamē eos possunt erigere: Ita & mendaces facile deprehenduntur, & omnis error ita imbecillus est, quamuis extrinsecus callidē fucetur.

Seruus. Si seruus alicuius vestrum qui ista proponitis persuadetur, quælibet in vos patrauerint, siue illi iugū dominatiōis excutiāt, siue corpora ipsorū dominorū effrenata ferantur audacia, siue asportent omnia, siue singula moueant loco, & vniuersa cōfundant, & deteriora etiā hostribus faciāt, illi non intendent minas, nec cruciatus admonebūt, nec digna plectēt poena? Nam ista bonitatis esse videantur? atque ego summæ immanitatis esse mōstrabo. Vidēsne vt poenas repetere id tādē clemētia plerūq; sit opus: quāto magis id in Deo erit, quasi rationem factorum exigēt, omnes res humanas magna confusio in soluet, eade: erit homines peiores feris.

¶ HOMILIA XLII. de liuore & inuidia.

Furentes. Sicut furentes se penumero gladios in se cōuertunt. Itidē & inuidi, solā inuisi perniciē intuetes, ppriā, negligūt salutē: Hi feris quoq; peiores. Nā ille quidē esse indigētes vel priusq̄ a

nobis irritētur, aduersum nos armātur: Hi verō bñficijs frequēter allecti, benemeritos maleficijs persecuti sūt. Hi quidē peiores feris, demonibus autē pares, fortē verō peiores istis. Hi nanq; cōtra nos bellū exerceēt impacatū, confortibus autē generis nō insidiātur. Hi verō neq; naturę cōmunionē reueriti sunt, neq; sibi pepercerūt: nā neq; inuisas aīas suas pœnis afficiunt.

¶ HOMILIA LII.

Si quis contumeliā inferat nobis, iugemus, contrahimur, si quid diripiat, idem patimur illorum more paruulorū infantū, quos astutiores cōtānij pro nihilo iritāt, sed ex minimis contristantes occisionibus. Veruntamen & illos, si agre ferre viderint, mordere pergunt, si vero ridentes, obsistunt. At nos & his stolidiores sumus: pro quibus oportebat ridere, pro his lamentamur: Supplicio puerilē hic sententiam omitētes, cœlos petamus: viros enim perfectos vult nos esse Christis.

¶ HOMILIA XXXIX. De diuersis.

Neq; ferrum ignitum, & aquæ immersum tam cito calorem amitteret, q̄ in longanimum mentem incidens iracundus. Sicut si in forū ingrediantur aues canoræ, nuge esse videntur: Ita quidē & monita nostra iracundas animas incidētia.

Sicut dies clara & serena, & hyems multæ plena tristitię: Itidē & irascentis animus, & mansueti.

Dum tempus est, equum cohibeamus, ne fessorē subuertamus, iræ amputemus alas, nec amplius in altum extolletur.

Sicut metallorū terrā excoquentes, postq̄ in caminū iniecerint, non tantū auri massas tollūt, sed & paruas bracteolas multas cū sedulitate colligūt: Ita & nos aurū Apostolicis haustū metallis excoquimus, non in fornacē iacientes, sed in animæ nostrę cogitationē immittentes, non flammā accendētes, sed ignē spiritus excitantes, & paruas micæ cum diligentia colligimus. Etenim breue verbū, sed multa virtus. Quia gemme non in corporis tumore, sed naturæ pulchritudine precii habent: Sic & diuinarum scripturarum lectio.

¶ HOMILIA II.

Sicut nubes quædam condensata, & sub solem radiam currens, omnem retrorsum splendorem auertit: Sic & tristitię nebula, cum ante animū nostrum steterit, nō sinit facilem esse orationis cursum, sed suffocat, & cū multa necessitate in-

In fates irritati.

Ferrū ignitum.

Metallorū excoctores.

Gemma.

Nubes.

tuſi comprimit. Sed cogito quòd nò ſolam nebula natura, radij in anteriora proceſſum impedit, ſed & contrarium ipſa ſæpe patitur: nam cù ſol calidior continuè illapſus nubè cõtriuerit, medium ipſius ſæpe diſſipauit, & totus ſimul elucèſ, ſplendidius cernentiũ obtutibus incidit. Hoc ipſum & mihi futurũ ſpero ſermone in animis veſtris continuè verſante, & à plius immorante, fractam iri ſpero triſtitia nebulam, & mentem veſtram ſolita rursus doctrina micaturam.

HOMILIA III.

Regia ſigna.

Quemadmodum qui in bello regia ſigna circumferunt, magnis indigent viribus, maximãq; peritia, vt ne id hoſtib. prodant: Ita & qui Chriſti nomẽ portant, non in bello ſolũ, verum etiã in pace, ſummis viribus indigent, ne id maledicis linguſ exponant, ſed id ſtrennuè ferant, vexillo crucis armati. Ingenti enim proſecto opus eſt robore, vt quis dignè portet Chriſti nomen. Nam qui indignum aliquid, vel dixerit: vel fecerit, aut etiam cogitauerit, Chriſti nomen non legitime portat, neque habet in ſemetipſo Chriſtum. Porro qui id portat, is triumphat, non in foro, ſed in cœliſ, eiũque aſtant angeli laudantes.

HOMILIA X.

Sol.

Quemadmodum nemo obſcurum diceret ſolem, ne ſi cæcus quidem fuerit, erubeſcit, quippe opinionibus omnium aduerſari: Ita & eum qui nimio decore fuerit conſpicuus, atque morũ honeſtate illuſtris, nullò p̄fecto culpã preſumit.

HOMELIA XI.

Pueri.

Sicut cum videris pueros, conſtituto inter ſe principe ludere, riſum tenere non potes: Ita & facito cum videris homines in terrenis delectari. Imò hoc longe gratius, quippe hoc à puerili aetate magna cum ſimplicitate, & innocentia geritur, ſed illi ridiculi.

HOMILIA XII.

Optima puerorum inſtitutio.

Bonarum artium præceptores, cum pueros doctrinã rudimentis accipiunt imbuendos, non grauiori primũ lectionis onere, eorum mentes implicant, ſed breuius, & iſſidem ſæpenumerò repetitis præceptis, paulatim eos aſſueſciant: quo fit, vt eorum animis facile doctrina imprimatur, neque ab ipſo eruditionis principio ad lectionem multũ

dinem capere endã memoria nimium laborante perterriti, ad colligenda præcepta ſegnioreſ reddantur, & doctrinã difficultate torpeſcant: hunc & morem nos ſecuti, vt vos labore leuemus, paulatim hoc diuinum pabulum diſtribuamus, veſtriſq; inſtillemus peccatoribus.

Vt ignis in materia deliteſcens, & ſi nondum flammã clarã emitat, ſcintillis tamen quibuſdã micatibus, aut fumo è profundo emergenti indicatur: ſicut fontes qui fiſtulas quãſdã viſpuitus ſub terra ferũt, poſtea nec latũ ſpatium, nec exitũ habent liberum: ſæpius terram inflant, impetu quodam ſpuitus expulſi, ſed vi ſuperna cohibiti & interciti: Ita & plurimum impietatis ob teniporis gratiam abſcõdit peccator, cum nondum tutum ſit impiè agere.

HOMILIA V.

Multa nò propter ſe ſunt, ſed propter euicentiã ex ipſis. Seminans nò propter hoc ſeminat, vt tantũ ſeminet, ſed vt & metat, quòd niſi hoc fieret, & damnũ ſemētis pateretur, ſeminibus tempere & incallum marceſcētis. Mercator nò propter hoc nauigat, vt tantũ nauiget, ſed vt peregrinatione, maiorẽ faciãt rẽ, quòd niſi adſit, & dãnũ accidet extremũ, & dãnõ ſa mercatorũ peregrinatio. Hoc quidẽ & in nobis ipſis ratio cinemur. Nos in Eccleſiã cõuenimus, nò propter hoc ipſũ ſolũ, vt hic immoremur, ſed vt aliquid magnũ lucrati, & ſpuitua le lucrum diſcamus. Si in pecuniis, quãtò quis plures cõparauerit, tanto plures cupit: multò magis in officiis ſpuitualibus hoc contingere videas.

HOMILIA VI. De auaritia.

Veſana diuitiarũ cupiditas eſt morbus inſanabilis, fornax quæ nuſq; extinguitur, tyrãnis per orbẽ lõge diſtuſa. Diuitiã ingratã ſunt, fugitiuã, homicidã, crudelẽ & implacabilẽ, beſtiã incicurabilẽ, præcipitiũ vndiquãq; præruptum, ſcopulus aſſiduus plenus fluctibus, mare innumeris vëtis agitatũ, tyrãni acerbẽ imperantes, nunc quouis barbaro ſãuiores, inimicã irreconciliabilẽ, hoſtes implacabilẽ, quãquẽ nunquam erga eos à quibus poſſidentur, remittunt ſimulatem.

Sicut beſtia fiet læua, more leonum, more pardorum, B. ſtia, more vſorum, qui dum includuntur, cohercenturq; in tenetibus, erigunt animos, aciuuntq; iras: Itidem & diuitiã dura

includitur & defodiuntur, ac rursus rugiunt quam leones, perturbantque omnia. Quod si eas de tenebris eduxeris, & in egenorum ventres dilexeris, ex feris bestijs fiunt oves, quae fuerant insidiosae duces, pro scopulis fient portus, pro naufragio tranquillitas. Quae de quidam & hoc in nauigijs videre licet, si quando onus est iusto grauius, demergitque cymba, rursus cum est moderatum, prospero fertur cursu. Idem vsu venit in nostris adhib. Quum ultra quam vsus postulat congeris pecunias, exiguu venit procella & cuius rerum inexpectatarum incurfus demergit cymba: at si tantum reponas, quantum postulat necessitas, etiam si vehemens turbo ingruat, facile percurris undas: ne totum amittas, noli quae superat vsum, congregare, ne perdas etiam necessaria.

HOMILIA IIII.

Cytharcedus. Sicut cytharcedus neque neruum intendit vt non abrumpat, neque remittit ultra modum, ne harmoniae concentum laedat: Sic & Deus agit, neque in remissione continua, nec in longa tribulatione, nostram constituit animam, secundum suam prudentiam, utriusque facies, non sinit nos continua potiri remissione, ne segniores fiamus, nec rursus in continua tribulatione sinit esse, ne cotidiamus, ne desperemus: Neque sepe hyems neque semper aestas, neque semper procella, neque sepe tranquillitas, non semper nox, nec semper dies: Sic neque semper erit tribulatio.

HOMILIA VI.

Piscatores Piscatores cum saepe tota die frustra incederint retia, non tamen desistant, neque desperant: multo magis nos id facere conuenit.

Imperitus agricola. Sicut si imperitus agricola ubi plantauit vitem, primo illo anno diligenter curet, & fudit, si cundo vero accertio, fructum se percepturum speret, idque nisi obuenerit, desperas, quarto iam anno, tuo laborum suorum praemia percipere poterat, cura vitis omittat: Ita interdum is, cui persistendo persuadere poteramus desperatione nostra profus eligitur.

HOMILIA VIII.

Fluuus. Sicut qui omnes fluuu partes aequo transire vult, hic maxime fluuu proprietates ignorat, & saepe dum nimis praesumat secreta penetrare, omnis planioribus locis, perit temeritate sua: Ita & in Deo qui scire omnia vult, & cuncta im-

proba temeritate timari, hic qui sit Deus, ignorat. Quem admodum igitur in fluminibus maior pars tuta est, paucius sunt fluctus atque profunda: Ita in Deo pars maior occulta est, neque inuestigari possunt opera ipsius. Quid ergo te ipsum precipitare moliris?

HOMILIA VII.

Sicut ignis in diuersas plerumque materias incidens, augeatur magis, & ex subiecta sibi substantia, incrementa forsitur: Sic & lingua Pauli quibuscumque fuisse et admota, ad seipsum continuo transferebat.

HOMILIA VIII.

Saepe fulgido, caeli globo delectatus oculus ad spectaculum Solis, oppositum est regioe luminis se se violenter intendit. Et licet sentiat aciem suam impari radiorum esse certamini, desiderio illius tamen pulcherrimi luminis inuendi libenter inaccessibili radiatis orbis reluctatur chorusco. Tale quippe ego ipse perpetior, qui cum videam propriae mentis oculos, ex radiis Apostolici splendoris hebetari cupio, tamen Pauli animam miro fulgore virtutum rutilantem, velut eminens intueri, & contra importabiles solis micatus contentiosa subire certamina. Sol enim est Paulus.

HOMILIA VII.

Si quis vulnus habeat, quid timere dignum est, sanicam an medici sectionem? ferrum an viceris depopulationem? Peccatum sanies est, poena ferrum est medicinale. Sicut igitur sanies habens, & si non secetur, male habet, & ergo non secatur, tunc peius habet, in maioribus malis est: Ita peccans & si non puniatur, omnium miserissimus, & tunc maxime miser, & cum non puniatur, & graue nihil patitur. Et sicut plene & iterum laborantes cum larga fruuntur mensa, & frigida portione, & delicatis ferulis & saporibus, tunc maxime omnium sunt miserissimi, delictis morbum augentes. Si vero siti & fame, secundum medicorum leges cruci entur, aliquam salutis spem habent: Sic in iniquitate viuentes, si puniantur quidem, bonam spem habent, si vero cum iniquitate, licentia & delictis fruuntur, & hydropes laborantibus, & crapulantibus sunt multo miseriores, & tanto magis, quanto corpore melior anima.

HOMILIA VII. de tristitia

Patres omnium maxime filios amant, & mensa prohibet,

Patres fili
orum amā
tiss.

& flagella infligunt, & afficiunt ignominia, & aliis infinitis talibus lasciuientes pueros corrigunt. Sed tamē patres sunt, non tantum dum honorant, sed dum hoc faciūt, vt tunc maximē patres sunt, cum hæc faciunt. Si autem & homines, qui furore & ira sæpe ab vili declinant, non crudelitate, sed cura & charitate, quos amant, punire putantur, multo magis de Deo sic sentire oportet, omnem excedente paternam charitatem, propriæ bonitatis cumulo.

HOMILIA IX.

Colonus.
Nauta.
Materna
pietas.

Sicut colonus nihil curat præter semina & segetes, & nau-
ta vendas, & portus: Sic & dicens audiētes, & illorū profectū.
Sicut pia mater mensam apponens, nō omnibus filijs præ-
sentibus dolet & gemit: hoc & ego nunc patior, & fratrum
nostrorū absentia cogitans, à solutioe retrahor promissorū.

HOMILIA XVI

Aquantes.

Aquantes non tantum apud fontem habent vasa repleta, domi autē abeuntes euacuant, sed illic ipsa maxime cū cautela reponunt, ne subuertantur, & labor fiat inanis. Hoc etiam & nos imitemur, & domum profecti, dicta cū studio seruemus: Itaq; si hic maneatis satiati, domum verò redeatis inanes, vasa mentis vestrae admonitione vacua referentes, nulla vobis ex hac repletione erit vtilitas. Ne mihi in palæstra demonstras athletam, sed in certamine, hoc est, non vt hic tantum philosophemur, sed vt pietatem hæc capientes extrā seruemus, vbi maximē ipsius indigemus.

Athleta.

in illud M. th. Sic sermo vester est, est, non non quod autem abundantius est, à malo est.
Sicut mèrita nulla nutricis, quā omne officium suum impleuerit, & puerū ad firmiorem mēsuram ætatis perduxerit, inutilis iam videtur, & parentes qui necessariam prius filio eius iudicabant mamillam, mille illā postea irrisionibus prosequuntur: pleriq; autem eam non solum verbis horribilem, faciunt, sed etiā amaris quibusdam herbarum succis oblinunt: vt cum sermōe nequiuerint importunum iam circa illum pueri desiderium comperere, ipsi saltē illud rebus extinguant: sic etiam CHRYSOSTOMVS à malo legem esse dicit: non quod à diabolo esset, sed vt Iudeos ab antiqua vilitate reuocaret.

HOMILIA XVI.

Neq; vulnérato sufficit ad salutem tantummodò spicula de corpore euellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus, delictis ante, temulentia diffuebas, ieiunio, & aqua potu vt ranque compensa. &c.

HOMILIA LXX.

Si quis aureis domum tuam velit de pensis ornare, te verò Corpus nudum in cilicij sedere cogeret, nō æquo animo id ferre posses: nunc verò non alius, sed tu ipse domiciliū animæ tuæ (corpus dico) auro & gemmis exornas, animā verò in turpitudine cilicij sedentem negligis. Ignoras forsā ciuitatis principē magnificè ornari oportere, propterea ciuitati quidem tentoria, principi autem purpura & diadema contēpta sunt: pariter ergo etiam tu viliora corpori tribue, mentem verò atque animā stragula, atq; corona magnificè polias, & in sublimi folio atq; splendido sedere permittis: tu autem è contrario penitus facis. Nam vt be magnificè compta, animū, qui regnare debet, à passionibus victum trahi permittis, nec in mentem tibi venit, non ad nuptias simpliciter, sed ad Dei nuptias te vocatam fuisse. Non cogitas, quomodo hos inuitatam animam thalamos ingredi oporteat in deaurato vestitu, variata te circumdatam?

HOMILIA LI.

Sicut in regali prætexta, illi flores & colores pretiosi sunt Prætexta. qui hæc conficiunt chlamydem: Itidē & hic illæ sunt pretiosæ virtutes, quæ charitatem continent.

HOMILIA LV

Sicut in scena aulæo sublato varietates dissoluntur, & omnia choruscante luce somnia auolat: Ita nūc quoq; cōsummatione veniente tam communī quā vniuscuiusque, omnia dissoluntur & euanescent.

HOMILIA LVII.

Homo verè iustus, similis est pulchræ mulieri, nihil exteriorum indigenti, sed naturalem habenti pulchritudinem: homo sicè iustus, hypocrita, similis est meretrici cuidam Meretrix. turpi atque deformi, multos tamen habenti fucos, nec tamen turpitudinem obumbrare valenti, sed quantum quis propius accesserit, magis redargutioni obnoxiet.

HOMILIA XI.

**Metus par-
tium.** Manifestiores filio: ū parent. sciam paruulos suos vider:nt
à se quidem discedere, æque uorum autem suorum hīsibus deti-
neri, præcipiant famalis terribilia mola simul:re, vt exagi-
tati etiam metu paruuli, ad maternum sinum ficiunt confu-
gere: Ita & Deus non modo ab aliis nos finitribulari sepe,
sed nonnunq̄ etiā ipse plagam minatur, non vt eam in nos in-
ducatur, sed vt nos ad se positis adducat. Siquidem cū ad eum
fuerimus reuersi, continuo dissoluit timorem.

HOMILIA. XXIII.

Margarita Sicut calcata brutorum pedibus margarita, nō ideo quia
vilis est conculcatur, sed quia in porcorum incidit uilitatem:
Ita iustus inter peccatores cōtemnitur.

Spes lucri Quod si nautis minaces illi pelagi fluctus, si tempestates
atq; hyemes agricolis, si vulnere cædesq; militibus, si grauis-
simi illi ictus, plagæq; pugilibus leues videntur atque tolera-
biles, propter spem temporariam, ac percutiū commodorū
multo magis cum cælum proponatur in premio, & ineffa-
bilia illi bona atque perpetua, nihil ex presentibus his ad-
uersitatibus sentiuntur.

HOMILIA. XXIX.

Cum Deus bona pronitrens contemnitur, idem fit, quafi
rex suos quidem hæredes, filii verò cohæredes, post alia quo-
que innumera beneficia, nos constituere uolet contemnat.
Diabolus uero quasi latronum princeps, qui nos parentesq;
nostros, innumeris affecit incommodis, & infinitis plenus
est malis, & nostram confundit gloriam & salutem, vno tan-
tum ebulo præterito nobis adoretur, diabolus gehēnam mi-
nistrat, & honoratur.

HOMILIA. XL.

**Serui bene-
uolētiore.** Seniores hos cōscribimus beneuolētiore, qui nullā su-
pellecilem confuse iacentē despiciāt. Dic mihi: Si domi vi-
deris vas argenteum foris proiectum, licet nō sis deputatus,
non in domū feres? Si vestibus licet nō sis dominus, & domini
inimicus tantū beneuolētiæ nō bene collocabis: Ita & nūc in
proximis, qui vasa domini sunt, si videris inordinatē iacētēs,
cōpone, dic mihi: Sumus multitudo fœni, inordinatū mare.

HOMILIA. XX.

Margaritæ Diuersæ sunt ad virtutem viæ, siquidem & margaritæ ia-

ter se differunt plurimū, vel si omnes idem sint nomē ser-
uata, tamen hæc fulgentior est & rotunda, illa uero haud pa-
rem habet decorem, sed alium quendam & varium. Quem-
admodum corallum artificio quodam productas in longum
lineas aliquando habet, circuncisq; angulos & expositos, **Corallium**
color emq; à candido & si diuersum, longè tamen delectabi-
liorem, viridis etiam iniectus color, præter omnem viridita-
tem iuuat. Item & flos quidam coniunctum habet cum inna-
ta fragrantia, & sanguinis colorem, & istiusmodi: alius autē
qui glaucus fuerit, glaucitate ipsa mare vincit, alius erit etiā
purpureo colore splendidior, & istiusmodi alios pluresq; vi-
demus insuper & solis colores varios esse, inuenire facillè quis
poterit? Sic & his similes dici viri sanxi possunt, quorum nō-
nulli, propria quadam exercitatione & industria sibi ipsis,
pleriq; uerò ecclesiæ profuere.

Vt gemmæ non corporis, tumore, sed natura pulchri- **Gemma**
tudine precium habent: Sic & diuinarū scripturarū lectio.

Si quis sitienti & ardenti præsit fontem lymphidum pu-
rum demonstratum, sed non solum non gustare, sed ne ex-
tremis quidem digitis attendere permittat, an quid eo crucia-
ciatu acerbius?

Aegrotantium mos est vt perquirant quandam frigidam **Aegrotati-
& parui temporis voluptatem, vnde prolixiorcm sibi concii-
tium mos,**
liant poenam.

HOMILIA. XXIX.

Anima mitis hominis, solitudini cuidam est similis, mul- **Solitudo.**
tam habet quietē: Irati mali hominis mens, cuidā foro & tu-
mului, medijq; ciuitatibus vbi multus euentū & redētiū
strepitus, clamor animalium accedentiū, aurem agasonibus **Forum.**
multo replentibus sonitu, ne conculcentur, & similis facta ar-
gentarijs, ærarijs vrinq; cudentibus, & his quidem molestiā **Tumultus**
patientibus, his autem inferentibus. At mitis mēs cuidā mō-
tis vertici similis est, auram quidem habenti tenuem, puram **Vertex**
uero radium, pura fontium fluenta, multasq; florū amceni- **montis.**
tates, vernantiumq; pratorum, & hortorum plantis & flori-
bus frondentium, & aquis viridantium irriguis. Si quis autem
& sonus immurmure, dulcem, & multam insperget audien-
tibus voluptatem: velut aues enim canoræ summis arborum

insident frondibus, & cicadae ac philomela, & hynundines, concennum quendam cōcorditer efficiunt musicam: Vel zephyrus arborum folijs sensim aspirans, pinos & piceas susurrantes, & cygnos frequenter imitans, & rosa, ac viola, & flores se leuiter inclinantes, & viridantes, quasi mare caeruleum blande fluctuans, exhibent. Quinimo multas aliquis inuenire potest imaginis. Nam cū in rosas respexerit, viride se videre putabit, cum violas, pontum fluctuantē: ac cum lilia, caelum. Est alia quaedam vox, cum à vertice mōtis aqua per riuos sponte deflucit, & subiectis lapillis, quieto sono, sensim immurmurat, & ita membra resoluit per voluptates, vt statim laxatiuum oculis somnum ingerat, multo iucundior est mitis viri anima.

¶ TOMO III. HOMILIA XXII.

Vinum. Sicut vinum dum bibitur, tristitiam sedat, & cor mutatur in lætitiā: Sic & spirituale vinum, scripturarum dum bibitur, in lætitiā conuertit animam.

¶ HOMILIA XXXIII. de diuersis.

Virides & aridae arbores. Sicut in tempore hyemis inter virides & aridas arbores discretio nō est, cum autem venit tempus beatum vernale, discernuntur. Ita tunc vnusquisque secundum fidem suam & opera sua manifestabitur, impijs quidem nulla profueritibus folia, nec fructum: sancti autem & fructu gloriae ornabūtur, & folijs vestientur aeternae vitæ.

¶ HOMILIA XXVIII.

Secula. Quid sunt decē milia anni, cum secula cogitas infinita? Nōne quantum est stillicidium minimum abyssō comparatum? Si in hac vita sic clarus est thalamus sponsi, sic clara sunt habitacula atq; festiua, vt nullus possit intuens satiari, multo amplius ille thalamus, hoc est, caelum, & qui in caelo est sponsus thalamus, melior extat.

¶ HOMILIA XXXV.

Promissio. Si quis te senio consecutus, & viuente in paupertate, subitō iuuenem se facturum promississet, & in ipsum etatis florem reducturum, & super omnes praeualidum & speciosum redditurum esse, & regnum in mille daturum annos, regnum inquam, pacem firmissimam possidēs, quid pro hac promissione non eligeres facere & pati? Ecce CHRYSOST. non hæc,

sed his multo maiora promittit. Non enim quantum est senectutis & iuuentutis mediū, tantum est corruptionis & incorruptionis interuallū, neq; quantum est regni & paupertatis, tantum est gloriae presentis & futuræ. Sed quantum somniorum & veritatis. Quinimo nec adhuc quicquid dixi: Quomodo enim presentibus aliquis vitam comparet sine carente? Pacis autem illius tantum est mediū ad presentem, quantum pacis & belli discrimen & incorruptionis, quantum gleba lutea melior munda margarita. Imò verò quantumcunq; quisq; dixerit, nihil par exprimeret poterit. Nam si solari lumini comparo futurorum pulchritudinem corporum, siue splendidissimo fulguri: nondum quicquam illa claritate dignū dico? Propter hæc quæ pecuniæ, quæ corpora non sunt impendenda? Imò quot animas, exponere dignum fuerit: Nunc vero si quis te in regiam aulam deduxit, & vt omnibus presentibus regem allocueris effecit, & illi te reddidit commensalem & conuiuā, Beatissimum. In caelum autē ascensurus, & omnium regi assistere, & parem angelis debens habere splendorem, & illa frui ineffabili gloria, dubitas an pecuniā erogare poterit? Cum opus esset, etiam si vita exuenda esset, gestare, exultare, & præ voluptate efferri.

¶ HOMILIA. XXXVI.

Tēpestas. Sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, quò tempestas voluerit: Sic hō diuinæ gratiæ auxilio perditō, per peccatum non quò vult, agit, sed quò diabolus vult. Et si Deus valida manu misericordiae suae soluerit eā, vsque ad mortem in peccatorū suorum vinculis permanebit. Et sicut in mūdialibus regnis quomodo in primis quidē nemo potest ficere seipsum regē, sed populus creat sibi regē, quem elegit, sed cū ille rex fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugū eius de ceruice sua repellere: Sic & hōmo priusquam peccet, liberū habet arbitriū, vtrum velit sub regno esse diaboli an nō: cū autem peccando se tradiderit sub regno ipsius, iam non potest de potestate eius exire, sed sic prima voluntas eius in necessitate conuertitur. Nam primū quidē in potestate populi est facere regem sibi, quem vult, factum autē de regno iam repellere non potest, si voluntas post in necessitatem vertitur.

Rex factus & confirmatus.

Febre cor-
reptus.

HOMILIA XXX. DE IRA.

Sicut febre correptus, non tantum hanc passus est molestiam, quod infirmus est, verum & pest morbum iam erit imbecillior, licet ad valetudinem, ex longa redeat aegritudine: Sic quidem in peccato licet valeamus, etiam multa indigemus fortitudine. Age mihi quoniam contumeliosum, licet contumeliae poenas non dederit, aliud tamen lugendum est, quod anima eius reddita sit impudentior. Peccatorum enim quoque crimine patrato, & transacto, quoddam in anima nostra venenum reponitur. Non audis quosdam dicentes, cum bene valeant, nondum aquam a deo bibere? Atqui conualuit quidem, sed morbus hoc intulit & detrimentum.

HOMILIA XXXIX.

Metalla fo-
dians.

Qui metalla fodere aggreditur, artis ignarus, auri venas non inuenit, sed confunditur, & laborem sibi incassum: Ita qui diuinarum scripturarum ordinem non intelligit, qui earum proprietates, qui leges non disquirunt, sed omnia ad verborum sonum accipiunt, aurum terrae confundentes, nunquam reconditum in istis thesaurum assequuntur. Hoc mihi in mentem venit, quoniam propositus est nobis locus multi auri plenus, quod tamen non omnibus in promptu est, sed arcana quadam obscuritate obrutum. Quam obrem effodiendo, & diligenter pugnando, ad verum sensum perueniendum est.

HOMILIA XXXVI.

Thesaurus.

Omnium medicinarum thesaurus diuinae scripturae sunt, & siue stultitiam exuere, siue affectus sedare, siue pecuniarum cupiditatem expellere, siue dolores contemnere, siue fortem animum inducere, siue aduersa a quo animo tolerare velimus, quamplurima hinc remedia inuenire possumus.

HOMILIA LXVI.

Ancilla,
Vestis.

Vt ancillae voluptas dominae merenti nihil conferat: Nec vestis magnifica debili corpori: Ita nec animae quicquam conferat, licet corpus floreat, omnibus bonis fruens.

HOMILIA V.

Balneum.

Balneum egressus, publica conuenticula euitas, ne beneficii forte fomenti negotia molestiora corrumpant: quanto magis cum ab ecclesiae congregatione regressus, oportet hoc facere, ne ignem deuotionis, quem sermo in vobis praedicatio-

nis accenderat, extinguant pestifera colloquia, & conuersatio vitiosorum hominum.

HOMILIA XLVIII.

Si quis rex, vel regis filius profectus, & bellis innumerabilibus expeditis, admirationi habitus, & vniuersum habens exercitum, aliquam ostenderet ciuitatem curru cum tropaeis, cum innumeris ordinibus, cum aureis clypeis, circa se ministris occurrentibus, & coronata tota ciuitas esset, & omnes orbis principes, cum eo, & ipsum autem omnis alienigenarum gentium captiuarum aetas sequeretur, mox duces, & trapas, & ciues, praesentibus cum his magistratibus, cum illo splendore occurrentes susciperet, & oscularetur, manum porrigeret, & omnem exhiberet fiduciam, & omnibus astantibus inquam ad amicos loqueretur, & diceret, & omnem viam illam, se propter eos fecisse, & in regias deduceret, & cum eis communicaret: licet alij non punirentur, quantum poenae esset horum priuatio comparanda. Si vero cum omnibus tam amarum est, ab hac excidere gloria, multo magis coram Deo, cum supernae virtutes aderunt cum rege, cum victi daemones, & deorsum inclinati, & ipse diabolus agatur captiuus, & omnis contraria multitudo, cum virtute caelorum, cum ipso venerint in nubibus.

HOMILIA X.

Non velim existimes, ut hic fieri solet, ita & in futura vita contingere, ut scilicet solatium aliquod ferat, socios habere Socij miseriam. unde id constat? Ex subiecto scilicet exemplo. Dic enim quae so, si quis damnatus ignibus filium quoque suum vna intreatur, nidoremque ex ipsius carne ascendentem hauriat naribus, nonne morietur? Nam si hi quoque qui sani sunt, dum haec fieri videt, penes resoluuntur, multo magis id passuri sunt, qui ea clade vexantur. Et ad passionem pronum humanum genus, aliorumque calamitatibus facile commouemur. Quod patris pater filium in eadem damnatione positum videt, solatium capiat? Contra poena illi ex ea societate auctior. Eadem ratione: si vir uxorem, frater fratrem &c.

HOMILIA LVIII.

Mensura quidem semper desiderabilis, immodestia vero Mensura. nequaquam. Modica scintilla, multa lignorum pyram super-

Bellici ap-
paratus.
Trophaea.Socij mise-
riae.

pone, iam non ardentem videbis ignem, sed multū insuauem fumum. Viro valido, forti & magno, onus impone vires excedens, & cum onere videbis humi facentem & proiecctum. Multum onerisingere nauigio, & graue feceris naufragium, quale quidem & hoc est. Sicut insuper plenis nauigijs multus est tumultus nauarum, gubernatoris, proreta, & remigum: qui superiora quidem in mare iaciunt, inferiora vero & seip-
Os. sos perdentes pereunt. Et quod est omnium turpissimum, os posteriorum partium assumit vsum, & illud fit ignobilius. Si verò in ore tanta turpitudine, quanta in anima cogita. Nam illic omnia, tenebrae, caligo, tumultus.

Vinum. Tritici quidem, hoc est siligo, hoc farina, hoc fursur. Igitur si mola quidem sit idonea molere, haec omnia separeauerit. Si verò plus ingesseris, cōfuderis omnia: Itidem & vinum si congruam cocturam, & temporū assequatur temperiem, quoniam citra quidem hoc omnia confusa sunt, post haec verò, hoc quidem in fecem subsidet, hoc in spumam exilit, hoc verò in gustandum vsum, & hoc est bonum, quod nunquam facile subuertitur. Quod verò dicunt tropiam, neque vinum est, neque fex, omnib' commistis: hoc & in flumine quispiā vidit, cum aquarum vortex efficitur, Sicut tunc mortuos pisces videmus annantes, & simi crassitudine oculis captos: Itidem & in nobis efficitur. Cum multus ingluuici superne influxerit humber, postquā omnia cognouerit, mortuas amare facit cogitationes pridem sanas, & in puro viuentes.

Tumultus Sicut hostibus urbem subeuntibus, & obsidione facta & perturbatione, multum efficitur tumultus: Ita fit in anima subrepente vino cum delitijs.

Chordæ. In chordis quidem crassa & immunda, ad cantus suauitate inutilis est, vndi que vero rasa intensa est, & consonatissima. Quid parietem facis crassiores? Quid multum fumum & nebulam, cum vapores tanquam caligo quaedam, vndique reddantur? Si non alius quisquam, certe athletæ doceant te, quoniam gracilius corpus est & fortius, & anima fortior, auriga similis est & equo. Sed illic vides sicut in ijs qui delicijs vacant & carnosissic & equos carne fluentes motus esse difficilis, & multos aurigis labores præbentes: optabile est facilem, & expeditum agentem equum, brauium accipere: cum

Athletæ.

autem cum auriga trahere cogitur, & frequentissime cadentem stimilans, nec ita quidē excitare potest, licet ipse sit valde peritus, victoria priuabitur. Ne nostram contēnamus animam, propter corpus calumniam patientes, verum illam faciamus perspicatorem, alas ei leues nectamus, molli ora vincula, rationibus eam pascamus.

¶ HOMILIA LXXI.

Sicut febre præterita, febris manet detrimentum. Ita & Febris. ebrietas subblata, ebrietatis tam in anima, quàm in corpore versatur tempestas. Et miserum corpus solutum iacet, sicut ex **Tempestas** naufragio scapha, hoc autem infelicio anima, etiam hoc soluto procellam suscitatur, & incendit libidines, & cum continens esse videtur, tunc insanit, vinum dolia, phialas, & crateres, mente concipiēs. Et sicut in tempestate, sedata procella, tempestatis tamen remanet nocumentum: Itidem & in ista. Sicut illic mercium fit iactura, similiter & istic omnium fere bonorum efficitur, siue modestiam inueniat, pudorem, prudentiam, mansuetudinem, humilitatem: in iniquitatis omnino projicitur pelagus ebrietas. Illic enim post iacturam scapha leuis efficitur, hic autem magis grauatur. Nam pro diuitijs illis, arenam admittit, & falsum laticem, & omnem ebrietatis sordem, quæ cum nautis pariter & gubernatore scapham illico submergit. Itaque ne patiamur talia, liberemus nos ab huiusmodi procellis.

Quantò melior ebriosus asinus & canis: Nam quolibet **Asinus** horum animalium, & omnium brutorum, seu comedere, seu **Canis.** sit opus bibere, necessitatem terminum nouit, nec vltra, quod est opus, progreditur, licet sint infiniti qui cogāt, in immodestiam procedere non patitur, vos ergo brutis deteriores estis.

¶ HOMILIA XLII.

Qui curam canum habent, ne plus quàm expedit, im- **Canū** pleantur, vt veloces sint & venatici, dum fame premuntur: se- **ra.** verò non curant ne crapulentur? Et bruta quidem temperanter agere docent, ipsi vero ad brutorum feritatem deducuntur. An non videtur tibi esse opus temperantiæ, cum canis qui fame medetur, postquàm venatus aliquid ceperit, à presenti **Canis** te continerere esca, & appositam cernens mensam, licet vgen- **perantia.** te fame, dominum expectat? Reucremur nolmetipfos. Ve-

stros docete ventres ita philosophari: Canis futuræ voluptatis spe, præsentem contemnit: Tu non vis præsentia contemnere, spe futurorum bonorum.

Regiæ aula. ¶ **HOMELIA V.** De diuersis,
Si quis te in regias duxisset aulas, & de parietibus aurum vndique fulgens, & omnem alium ornatum tibi demonstrasset, postea te inde in pauperis cellâ induxisset, & te post breue tempus in regias deduxerit aulas, & perennem mansionem se tibi daturum promississet, nunquid non deberes affici desiderio, vel ipsos dies paucos agre ferre? hoc quoq; de cælo, de terra cogites, & ingemisce cum Paulo, nõ propter mortem, sed propter præsentem vitam.

Pictoria officina. Pictoriam intra officinam, & ibi magnum inuenies silentium: Sic igitur & hic. Nam & hic regias depingimus imagines, nullam verò priuatam, per virtutis colorem. Stulus nobis est lingua, artifex verò spiritus sanctus.

¶ **HOMELIA XL.**
Idem accidit perinde ac si quis expurgare locum velit in quem fons superpositus cœnum supernè demittat. Nã quantacumq; purgaueris, rursum aliud influit: Idem & hic accidit. Cum ingressos à theatris immunditiam reportantes expiauerimus, cõ rursus abeuntes, maiorem suscipiunt sordem, &c.

¶ **HOMELIA LI.**
Vulnecum leuamenta. Nec enim si quis vulnus habens, & superimponens medicamentum, non diligenter alligauerit, sed aquam, & puluerem, & squalorem, & alia mille, vulnus suum atterere valentia permiserit incidere, quanquam amplius ab eo poterit effici, sed non per medicaminum infirmitatem, sed per proprium temporem. Hoc & nobis accidere solet, cum & diuinis sermonibus parum intendamus, nos verò penitus, & semper secularibus addicamus: Sic totum semen suffocatur, & omnia fiunt infructuosa.

¶ **HOMELIA LVI.**
Apes. Mel de petra sugunt, non quale syluestres quæpiam apes floribus insidentes colligunt, neque rorem maturantes alucaribus immitunt: sed spiritus sancti gratia construens, profanis, & alucaribus, & fistulis in sanctorum animis reponat, has apes imitantes, sanctorum voluminorum fauos circumuolamus.

magnam hinc decerpentes voluptatem.

¶ **HOMELIA LVIII.**
Vt medicus dicit quod frigida nocent dentibus, neruis, of Medicus. fibus: Itidem & scriptura breuius quidem, multò tamen manifestius dicit hoc: Peccatum malum est.

¶ **HOMELIA LXX.**
Si quis amicum tolerat, acrius æquo, animo insurgentem intentionem confiderans, quod beneuole, non insolèter hoc agit. Multò magis doctorem increpantem, non autoritate tyrannica ista dicentem, neque quasi principis loco constitutum, sed curatoris,

¶ **HOMELIA LVI.**
Sicut qui metallorum operi traditi sunt, nulli inde emolumentum, nullas opes consequantur, sed periculo magno, atque detrimento suo, alijs laborant, nihil prorsus de sudore, de labore, & morte, quam plerumque obeunt ad fructum suum inde conuertentes: Ita & illi, qui non sibi, sed alijs diuitias queunt, imò & his multò inferiores sunt, quoniam mors doloris finem illis, nobis quos gehenna expectat, veræ afflictionis initium affert.

¶ **HOMELIA LXIII.**
Qui cœlorum regna permittunt pecunia, idem faciunt, vt si quis regno exactus amplissimo, stercoreis cumulo gloriatur. Nihil nempe pecuniarum aceruus, à stercoreis cumulo distare videtur, imò vero multò præstantior hic quam ille. Nam tum ad ædificanda balnea perutilis, tum ad colendos agros necessaria est stercoreis exaggeratio, aurum verò suffosum, nihil penitus prodest, neque non prodest solum, sed quasi fornax ardentissima, nisi quis opportune utatur, habetem exurit. Ad eò multa mala hinc, ad eò magnæ afflictiones scaturiunt, vt malorum omnium arx ab authoribus auaritia sit vocitata, quam beatissimus Paulus significantius multò, omnium malorum radicem appellauit.

¶ **HOMELIA LXXXI.**
Veluti em̄ ebrius maiori siti vexatur, q̄ modico vino vsus est: Ita multò magis pecunia à diuitibus, q̄ à pauperibus concupiscitur. Et quemadmodum ignis addita materia magis efficitur: Sic pecuniarum auaritia adiectione aurum magis extollitur.

Doctor.

Metallorum efflores.

Ebrius.

Ignis.

HOMILIA LXXXII.

Sitis continua. Quemadmodum qui continua siti vexatur, etiam si mille fontes imbiberit, tamen quia bibendo fatiari non potest, parum inde percipit voluptatem: Sic auari non modo non quieti sunt adipiscendo, verum etiam quoniam nullus huius cupiditatis terminus est, vehementius cruciantur.

HOMILIA LXXVII.

Foenus. Si magno scenore argentum tibi esset collocatum in homine grato, nec impotenti, scio huius te malle literas liberis relinquere, ut ingentes inde capiatur fructus, quam pecuniam, ne cogere alios quærere, ubi tuto queant collocare. Da igitur filiis tuis has literas, Deum sibi debitorem relinque, hoc chirographum, quod maiores omnibus prædijs fructus reddere solet, relinquere filiis recusas? magna certe id est dementia, præsertim cum scias, quia quamuis hoc filiis relictum sit chirographum, tamen & ipse abiens hinc, tecum portas. Talia quippe sunt spiritalia, ut multis multiplicata satisfaciatur.

HOMILIA LXXXIII.

Efficitur amans. Quemadmodum si quis amans mulierem amplexu uti non possit, extremo dolore cruciatur: Sic diuites facultate quam habent, si auari sunt, nullo modo se satiare possunt, sed sibi accidit tale, quale quidam vir sapiens de Eunuchis ait: Cupiditas autem Eunuchi virginis adolescentulæ florem nititur eripere. Sicut igitur eunuchus virginem amplexus in gemis: Sic omnes qui diuitijs inhiant.

Pecuniæ cupiditas. Pecunia si amantem hominem reperit, insanum reddit, si lasciuum, in maiorem impellit luxuriam. Pecuniæ cupiditas tenebrosa est, qua efficitur utaliter, quam se habeant, res videantur. Sed quemadmodum si quis in profundissimis tenebris &c.

HOMILIA DE PRODITIONE TRADITIS, & SACRAMENTORUM TRADITIONE.

Nupturietes. Quemadmodum vox illa qua dictum est, Crescite & multiplicamini, & replete terram, semel quidem dicta est, semper autem fit, operi naturæ nostræ vim præbens ad generandum: Ita hæc quoque vox (Hoc est corpus meum) semel dicta in singulis aris ex eo tempore usque, in præsentem diem, & usque ad CHRISTI aduentum hoc sacramentum integrè perficit.

HOMILIA XII.

Neque si rex terrenus aliquis assumens te pauperem ac mendicum, repetit sibi adoptaret in filium, tu iam ad iugurij tui respiceres vilitate. Et certe non hæc discrimine separatur: Longè tamè maiora sunt, quæ vocatus es capeffenda. Non te à terra transponit in terram, ut terrenus rex, sed à terra in cælesti, à mortali, ad immortalis naturam. An forte putas omnia ista quæ cernimus, comparatiõe cælestis regni, medicorum panniculis non esse viliora?

Vermes.

Sol.

HOMILIA LXVI.

Ut miles in militia ædificia non cõstruit, sed vilia tugurio: neque agrum excolit, sed valla tantum & fossas ad munitionem suscitatur, Et neque mercaturam exercet, sed sicut hæc in patria, non in castris faciendâ esse: Ita & nos facere oportet, qui huc militare venimus aduersus diabolum, supernam patriam, & sibi omnem affluentiam expectantes.

Probi.

HOMILIA LXIII.

Si videntes viri alicuius seculari dignitate insignis familiariam, operam damus, ut, quantum possibile est, illi prestemus obsequium, cogitantes, quod quæ illi fiant, eius domino accedant: Multo magis apud omnium dominum, quicquid laudis sanctis impendimus.

Familiaris principis.

HOMILIA LXXXII.

in Matth. de Iuda.

Veluti probi viri vexati, sumis laudibus & præmijs digni sunt: Sic profecto & prauis duabus de causis, tum quia cum possent virtutem sequi, sicut & iusti, non sunt secuti: tum quia nihil exemplo bonorum virorum lucrari studuerant, supplicijs digni compertiuntur.

HOMILIA LXXXVIII.

Si quis solè authorem tenebrarum existimat, solè an sibi detrahit? Sibi videlicet: Ita qui bonos, prauos arbitratur.

HOMILIA XXXIII.

Veluti vermes quidam ex terra in terram, & iterum ex ipsa in ipsam conuertuntur: Sic & nos penitus, nec modicum recipere volumus, nec auferre nos à causis hominum: sed veluti quadam satietate & ebrietate demersi ac percussi obstupimus imaginantes.

Corpus.

Si corpore parti aliquid morbi pulsauerit, statim & medicos adhibemus, & penam profundimus, & omni obseruata, quod cōpetit gerimus, nec prius cessatur q̄ quae molesta sunt, mitigentur: Anima uero cum quotidie vulneretur, cum per singula laetetur, iratur, precipitetur, & modis omnibus pereat, ne parua quidem pro ea nos cura sollicitat.

HOMILIA XLVII.

Inter iram & insaniam nihil differt, sed breuis quidē dæmon est, imo quā uixat iratus dæmonio grauior: Ille enim uenia dignus est, iratus nulla, sed supplicijs innumeris, sponse sua in perditionis profundum defertur, & etiam ante futuram gehennam, poenas dat. Tumultu enim quodā & estu intolerabili, die noctuq; varijs cogitationibus anxius iactatur. Ira fura est uehemens & furibunda, incantemus eam diuinæ scripturae carminibus: Terra es, & cæte. Impetus iræ eius casus ipsius. Vir iratus immodestus est, & cæc. Si aspectu irati nihil turpius, quid, imò multo magis anima.

Pratum.

Velut in prato, multos & varios uideo lectionis flores, & amplum rosarium, multas uero violas, nec pauciora lilia, sed & uarium ubique & copiosum spiritus fructum disseminatum, & multum odoris suauitatis: Imò uero non tantum modo pratum, uerum & paradysus est, diuinarum lectio scripturarum: non enim fragrantiam solum nudam habent eius flores, sed & fructum, quo animam nutrire possint.

HOMILIA LXX.

Corpus.

Sicut corpus hoc quotidie corporalis indiget nutrimentis, ne multa cadens in imbecillitatem, inefficax iaceat: Itidum & anima, spiritalis indiget pabuli, & optimæ conuersationis ut in aliqua bonorum consuetudine posita, maligni demum insidii constitutur inexpugnabilis.

Medicus.

Medicus ægrotautes omittens, ipsis affidentes alloquitur: Ita ego, omisissis illis, ad uos sermonem dirigo, ne tali uiam quam uino capiamini.

HOMILIA LIII. in cap. x. xv. Matthæi de opere imperfecto

Ouis.

Sicut ouis ad mortem ducitur, & nō clamat: uita ei tollitur, & māsuetudo eius non immutatur: Sic & sancti maledicuntur, & nō remaledicunt, percutiuntur, & nō repercutiuntur.

bona eorum diripiuntur, & illi non contradicunt, dolorem sentiunt, clamorem non emittunt.

Si tu consistas in publico pariter cum amico, & ueniens aliquis illum saluet, & te contemnat, aut se parans illum à te cum illo loquatur, aut familiariter cū illo iocetur: nōne tu relictus solus stas aporiatus in publico, & grauiorem existimas illam confusionem, q̄ mortē? Et quomodo putas impios confundendos in die iudicii, quando ante conspectum angelorum segregatis iustus fuerint derelicti? Nōne & si ulterius nihil pateretur, illa sola uerecundia sufficeret illis ad poenā?

Hodie si amicus tuus, aut colonus, aliquid tibi offerat munus, uerbi gratia, aliquid uestimentum, tu autem despiciens latū fastidium, eo ipso uidente, des illud uni ex circumstantibus seruis. nōne munus uilescere facis, & confundis grauius offerentem? Si uero suscipiens munus illius, statim uestieris te, & processeris cum ipso uestimento, magnificas munus, & nimis laeticas offerentem. Putas quanto gaudio extolluntur sancti, quando in conspectu omnium angelorū, quod fecerūt hominibus, ipse dominus fatetur se accepisse.

Quemadmodum si quis à rege suo contra hostem transmissus, colludit cum eo, & factione habita, fugam petit prodidit causam regis sui, & confundit uirtutem ipsius: Ita qui suo arbitrio, & negligentia diabolo locum dat, confundit eū qui propter gloriam suam contra diabolum, eum quasi in expeditione creando transmisit, & victus ostendit diaboli potentem esse, quum nihil possit.

HOMILIA LV.

Criminosas personas iudex audiat in publico, tribunal suum collocat in excelso, circa se collocat vexilla regalia ante conspectum suum ponit super mensam, tabellam, unde tribus digitis mortem hominum scribat aut uitam: huic inde officiales ordinate consistunt in medio secretario, ponuntur genera horrenda poenarum, quæ non solum pati, sed & uideri tormentum est. Stant iuxta parati tortores crudeliores aspectu quā in manibus. Tanta iudicii facies, cuiusdam leticæ matris terrore uestitur. Et cum ad medium productæ fuerint criminosæ persone, ante interrogationem iudicium: ipsius iudicii terribili discutuntur aspectu: Similiter & domi-

nis se ad iudicium venturum promittit, similiter cum terro-
re, non cum simili terrore. Poenae enim quae hinc sunt, non com-
parandae ad aeternas poenas: Sic nec gloria ista.

THEOPHILACTVS

in Abacuc CA P. II.

Libanus. Libanus mons Phœniciae syluosus, odor, preciosis ar-
boribus exuberans: huic similis Hierusalem qualibet factu-
rum, cedro similis, in altum tollitur, suscipit sub eo omnes.

¶ IN Ionam cap. III

Medicus. Perinde ac medicus, simulac flammam & sanie refer-
tam partem, latentem tamē obseruauerit, iudicat necessaria
esse sectionem, hoc ipsum scriptura nominat indignationē:
post hoc iudicium insequitur sectio, cruciatum parans in eo
qui scienditur, atque istud ira Dei dicitur.

¶ IN Naum cap. I

Smilax. Velut smilax expesa comeditur. Smilax planta est hede-
rae similis, perpetuo sursum tendens, subtilibus ramis, quae pro-
xime astant plantas comprehendens, maxime verò paluiros,
adeo vt illos quidem feriat, ipsa etiā suo tempore pereat: Hu-
iusmodi sane erat Babylon, nunquā non ad altiora scandere vo-
lens; vndiq; potentiae suae retia extendens, vt deprimere-
tur ab ipsa comprehensū, comeditur tandem ipsa à Persis & Mæ-
dis, atqui circumuehentes mare & aridam, vt vnum profelytū
faciant, ac postea ipsum filii gehennae constituunt, smilax
fuerunt expansa, suffocans sub se comprehensos, ac velut
ardua stipula neque susceperunt descendente pluuia, ne
que aquam salientem in vitam aeternam.

Smilaci etiam æquiparantur, qui charitatem simulantēs,
& complētēs plaudatias proximū, ac interim quae ad pnicē
eotū faciāt, meditatēs, Absumentur tandem talis smilax ipsa
à sese: alter enim impostor ab altero fraudulentiore capitur.

¶ CAPVT III.

Ficus Omnes munitiones tuae, vt ficus fructus habentes, si quas
satae fuerint, cadent in os dentis. Vt fructus ficus habentes,
hoc est, ficus tempestiuos, & prorsus maturos, si à vento con-
cutiantur, vel ab homine potius volente illis vesci, facile illos
proiciunt à sese, quos arreptos homo comedit. Nō dissimili

passione, munimenta synagogae, id est, pharisaei, deinde ob-
seruationes legis secundum litteram, cum traditionibus ipsorum
quae fructus quidem habent, dulcedinem tempestatiuā & mol-
lem praeseferentes, istec HRISTU aduentu decusse cecide-
runt in os, humanas semper traditiones deuoratis sathanæ.

Quid lutum? Idē corpus, maiore quā margaritū ho-
nore afficit animam? conculca paleas, id est, sterilia opera,
quae comburet ventilabrum diiudicationis habens verbum
Dei, igni inextinguibili. Vt locusta quae descendit super se-
pem in die glaciē, sol ortus est, ac desiliit, nec agnouit locum
suum, hoc est, Quem admodum locusta caeteraq; id gen^o vo-
latilia, rore ac pruina eorū alis superposita, sepibus insi-
dent atq; fruticibus, vt quae volare nequeunt, sole autem orie-
te, absumenteq; rorem, ipsaq; animalcula calefaciēte, expā-
dunt alas, & in alium transueant locum. hunc in modum as-
cendebat etiam super sepe legis potentia Dei, purificatio-
nes quasdam corporales perficiens, & mira signa faciēs, vs-
que dum dies erat glaciē, hoc est, regnaret peccati ex Ada-
mo contracti hyems: quando verò secundus Adam peccati
expers, sol iustitiae existens ortus est, desiliit diuina potētia
ex legali sepe, ostendens ipsē infirmam esse, vt quae nō pos-
sit mundam facere conscientiam transiitque ad fidem, quae
possit iustificare, nec ulterius cognouit locum eius quem
antea occuparit, legis.

Vinea & ficus sunt lex & Prophetae. Lex ficus itidem fu-
erunt, quoniam infanti Israëlī dulces fructus proferebant,
terrestrium nempe bonorum promissionem. Si enim, iquit,
audieritis me, bona terrae comedetis. Asperitatem quoq; ī
folijs habent ficus, hoc est, transitorijs, & facile marcesci-
bilibus rebus: non enim gehennam interminabantur eis ac
tenebras exteriores, vel quod ex caelesti regno excidēre de-
berent, sed captiuitatem, seruitutem, mortem temporalē, ta-
lesque id genus poenas. Hæc igitur, nempe vitis & ficus, abla-
tae sunt quidem ab Hierusalem, traditæque sunt gentibus, q
volucris coeli assimilantur, ob mentis suae leuitatem atque
dementiam; eoque quod principi potestatis aeris subiecte
fuerint: bestiis vero & reptilibus propter efferos mores assi-
milantur.

Locusta.

Animalcu-
la.Ficus.
Vinea.

Iudas extruxit oppida mœnibus cincta, demittã ignem in ciuitatem eius qui deuorabit fundamenta eius, qui per uam sophistice nam sophistes scienciam, haretica dogmata munit extruxit vrbes mœnibus cinctas, ceterum fundamenta, & subiecta, & principia talium urbium absumit ignis Euangelici & Apostolici sermonis, quem uenit dominus iacere super terram.

¶ IN Marci cap. i.

Quo pacto igitur inquit hoc loco Marcus, in remissionẽ peccatorum? Dicimus quod prædicarit baptismum poenitentia, hoc est prædicauit quo ferr. baptisimus poenitentia, nõ pe in remissionẽ peccatorum. Vt quãdo dicimus: Venit qui dam fatesse regis, prædicans ciborum præparationem, vt benefiat his qui præparant cibos regios. non dicitur hoc quod satellites bene facturus sit his qui præparant regios cibos, sed quod ipse prædicarit præparationem ciborũ, vt hi qui illos præparauerint, regemq; susceperint, beneficia cõsequantur: Sic igitur & hoc loco præcursor prædicauit poenitentiam, vt hi qui poenitentiam egerint, suscepto **CHRISTO**, remissionem peccatorum consequantur.

¶ IN Lucam cap. xiiii.

Sicut enim medici fiunt in seui morbi ulceribus humorẽ colligi, & deinde remedia apponũt: Ita & peccatum oportebat omnes suas species indicare, & deinde magnum medicum imponere pharmaca. Et propterea expectauit **CHRISTVS**, donec diabolus malitiã mensuram impleret, & tũc demum incarnatus est, & omne genus malitiã per sanctam vitam suam sanauit.

¶ IN Epistolam ad Romanos cap. v.

Neque enim simplici aliquo & unico bono affecti iam sumus, vt quicq; sit de futura gloria hæsitandũ: sed gratia abundantia bona nobis impertit, q; haud secus habẽditum, ac alius quispiã qui aris alieni sit obstrictus magnitudine, vbi cũ liberis & vxore in carcere truditur, non solũ carcere & debita pecunia liberetur, sed donetur etiã talentis mille, inuestigatq; in regia aulam, dignetur honore amplissimo, sicq; demũ ab Imperatore in filiũ adoptetur: Vt itaq; sensum concludat, sic inquit: Igitur sicut per vnũ delictum oēs hoĩes pereũt, sic per

vnũ iustitiam in omnes ho. nines diffunditur gratia, hisq; & iustificationẽ pro peccato cõdonat, & vitam pro morte.

¶ CAPVT VII.

Illud autem mortuus eram, duplici modo põt intelligi, vel quia deliqueram, vel quia acriori supplicio obnoxius sum affectus, quod sanẽ non legis est crimẽ, sed eius qui legẽ attenderit. Exempli gratia: ægrotat quispiã, nec valetudine se affectũ intelligit, accedẽs medicus laborare hũc morbo significat, inũgitq; hoc illõue cibo abstineat, qui augere ægritudinẽ queat: sic ille cum medico nihil obtemperat, moritur.

Quemadmodum enim & medicus febricitati cuiquã, & gelida potione intẽpestiue optanti, quod minus explere sitibũdam illã permiserit auiditatem, eõ magis augebit, nõ immiuetur, & medici officium sit potũ eiusmodi interdiceret, ægrotãtis sine potioẽ manere: Sic & lex ipsa homines instruebat, vt hos à concupiscendo abigeret, voluntas tamen peccati oblectatione detenta, prauam hanc propagauit cupiditatem neque vnũ aliquod huiusce concupiscentiã genus, sed multiplex & variũ profemiuaui, malũ enixẽ operata. Siquidem cum quis aliquid exequi, quod ferat animus, prohibetur, illico infãnit, & furit maximẽ, & peccatum tũ magis patebit, cũ lex præteritur: nam sine lege delictum emoritur, id est, nulloquam esse existimatur, Lege autem extante, & decetia suggerente, uiuit peccatum, id est, extat, & delictum esse conuincitur, ynde scienter delinquant, qui legẽ transgrediuntur,

¶ IN CAPVT VII.

Quereret aliquis, quomodo id, inquit Apostolus, non in me habitat, hoc est, in mea carne bonũdica equidẽ cũ cõstet hominẽ ex duob. esse cõpositum, anima scilicet & corpore, horũ sanẽ alterũ ceteris dominatur, & præsidet, alterũ vcrõ, id est caro, vt serua obsequitur. Nõ igitur inhabitat in carne quod bonũ est, hoc est, non residet in corporis potestate, sed anima: quodcunq; itaq; destinauerit anima faciendũ, & corpus faciat necesse est, neque id secus se habet, quã si dixerit quispiã non in cythara esse, sed in cytharcedo, vt pulcher aliquis, & concinnus edatur sonus, neque id, inquit, cytharam ille insimulabit, sed organo illum & cytharẽ præstare monstrabit, qui hanc ex arte oppulset.

CAPVT VIII.

Neq; enim aliam **CHRISTVS** præter humanâ hanc carnem assumpsit, quam & sanctificauit assumptam, & coronauit condénato peccato, quòd carni inisset, quam susceperat, hanc ipsam ostendit nequaquam esse natura peccatis addictam: nec **CHRISTVS** effecit, quàm faceret quispia qui muliere aliqua in foro vapulante conspecta, vt eam à verberantium manibus eruat, sceminæ illius se vel priuatæ, & infimæ fortis filium fateatur, cum regius sit.

CAPVT IX.

Opifex. Quemadmodum cum condenda est domus, in opifice pendere omnia dicimus, tametsi ille id opus per se exequi nequeat. Sed & materia est ad structuram necessaria, & se iuuantium ministrorum indiget opera. Sed quoniam illi absolueda est domus, færemur illius esse omne id opus: Sic item dicere de Deo solemus, & in eius potestate cuncta consistere. Qui nihil à nobis nisi animi exigat promptitudinem, & quoniam finem ille rebus imponit, & benemerentes coronat, damnatque fontes, dicimus vniuersa in eius potestate consistere.

IN SECYNDAM AD CORINTHIOS epist. Cap. III.

Argentum Quemadmodum argentum soli obiectum, ex solis obiectum. cursu micante radies in sole ipsum reflectit: Sic & nos baptismo accepto, purgati per spiritum, & huius splendore demerite illustrati, fulgorem & ipsi spiritalem quendam ex aduerso remittimus, eandemque imaginem à spiritus gloria in gloriam nostram, & claritatem transferimus, & talem inquâ imaginem, qualem decens est vt is fortiat, qui à spiritu dñi nulli rei obnoxio lucē acceperit: Dominus enim ille cum sit, & regni habeat splendore, fideles aut omnes baptisimi gratia spiritus sancto opplentur, & illarū est fulgentior anima, quâdoquidē & Moyses Dei gloriæ fulgore inspecto, in eius gloriæ imaginem est transformatus, hoc est, & ipse diuinæ gloriæ & splendoris participauit. Huius & facies resplendebat, cum ipse nostri præferret figuram.

IN Epist. ad Galat. Cap. III.

Fides. Postquam, inquit, fides aduenit, quæ hominē reddit per-

fectionē, nil vltra pædagogō subijcitur, qui sumus per fidem perfectionem adepti, & infantiam ipsam excessimus, quòd autem sumus ex fide perfectiones, patet ex eo, quia ob nostrā in Christo fidem, Dei efficiamur filij. qui autem fuerit, vt in Dei filium susciperetur, dignatus, nil prorsus vel imperfecto, vel infans putandus est, eò sit, vt ridiculum videatur, vt qui iam in virum euaserit, pædalogi sit legi obnoxius: neq; effi secus id videretur, quàm si vbi dies illuxit, lucernam quis inueneretur, non solem.

IN Epist. ad Ephesios Cap. v.

Vt enim quàm diu opertum est vulnus, medicationem Vulnus nullam admittit: Sic & delictum cum fuerit retectum, in opertum. lucca conuertitur: non enim peccatum diximus, sed peccata patrantem: nam castigatus cum fuerit delinquens, & acriorib. verbis increpitus, & poenitudine veniā cōsequitur, nōne huius omnes purgatæ sunt & abolitæ, quas antea peccatorum mole obduxerat tenebræ?

Opulētus. Quemadmodum opulētus vir quispiam, cum quempiam viderit, vt sua diripiat, & se inuadentem vt enecet, omnia illi eximendi se gratia ab eodem discrimine permiffurus est: Sic vos vniuersa offerite, vt in tuto sit caput, hoc est, fides ipsa.

IN Epistolam ad Ephe. Cap. 6.

Quis enim hæreticorū in veritate succingitur, quin humili reptant, & nihil queunt quod altum sit & sublime, pernoſcere, sed humanis sensibus terra serpentibus diuina conquirunt, quinetiam neq; hi quidem, qui cum in humanis agunt, falluntur, cum mundi vacante deceptiunculis, obducuntur hac veritate, sed ita in terram prostrati, falsis inhabitant rebus.

IN Epist. ad Colossen. Cap. I.

Qui dignos vos fecit.) Tanti inquit illius sunt munera, vt non modo opulentos reddiderit, sed & vires suffecerit, vt nihil immerito videamur ab eo opes has accepisse. exempli gratia: Imperator aliquis tenui cuidam & fortunæ fordioris, prouinciam credidit procurandam, contulit quidem huic dignitatem, nihil tamen tanto magistratu dignum effecit, vt pro merito & dignitatem hanc gubernaret: quòd fit, vt tantus illi delatus honos ridiculum sepe præstiterit, Deus Ridicul⁹.

verò & nos honore prouexit, eundemque, ad promouendum idoneos fecit, geminatur itaque honor cum ad manus accedat collata sufficientia.

¶ IN EPISTOLAM AD THESSALONI. I. CAP. 4.

Terra.

Quemadmodum terra non modo quæ huic demandatur, producit: Sic & anima ipsa nequaquam esse debet præceptis fecisse iam satis contenta, nisi & factis illa excesserit.

¶ IN EPISTOLAM AD THESSALONICEN. I. CAP. 3.

Agricolæ cupiditas.

Noctæ ac die abundantius orantes, vt videamus faciem vestram. Orabat, horum vt liceret conspectu frui, nec sanè minori cupiditate, quàm solet agricola quispiam, cum audit quem optimè coluerit agrum, fructus vberimos protulisse, & reuifere eundè, & oculis perlustrare mox cupiat.

¶ IN CAPVT II.

Ignis.

Quemadmodum ignis suo fragore parua quædam & minuta animantia torpere cogit, & contrahi, consumitque vel antequàm ea pertingat: Sic & CHRISTVS vel solo iussu & eius afflatu, spiritus sancti virtute oppleto, perditurus est illum, vel sola præsentia, & solo eius conspectu sedabit errorem.

¶ IN Epist. ad Timoth. I. CAP. I.

Iustus.

Iustum autem hoc loco intelligi qui virtutem est affectus, qui nulla legis formidine, sed ex officio nequitiam odit, & virtutè complectitur, & in eo superat legè, quia haudquaquè dignatur pro instructrice hæc ipsam habere, quæ & flagra sibi intendar, si labitur, & supplicia cõminetur, sed magno animo perstat, vt qui in virum euaserit, & quæ viri sunt sapiat, & iam ex ephēbis excesserit. Sicuti & medicus vulneribus affecto & ægrotanti ad medelam paratus est, non ei qui prospera vitur corporis valetudine. Et frena equo lasciuienti & effrenato non ductu facili, imponuntur.

Lucernæ Lux.

Quemadmodum noctu lucernæ lux omnis à lunæ fulgore obtenebratur, si fuerit sub diuo exposita: Sic legis iustificatio CHRISTI occultatur iustitia, & planè tollitur: cum enim CHRISTVS apparuit solis instar, tenebris legem offudit, peccat itaque & insipiens est, qui lu-

mine vitur, micante sole.

Honor autem & gloria non quæ verbis solum, sed & operibus constet. Ille enim gratos vos arguit. Hæc verò regis imitatores, quod sanè præstātius est, at qui gloriam, quæ verbis exprimitur, à nobis deposcit, vt se non solum piè colamus, sed animum ipsum penitus intendamus, geramusque illi morem, vt ex hoc & ipsi proficiamus, nec secus ac solent, qui solis splendore cum spectant, & demirantur, eo fulgore delectati sibi profuerunt, & eodem illo cum aliquid his est operandum, fruuntur, vt contri qui solaris sunt nescij claritatis, sibi officiant maxime, quia nullo in opere vt hac possint. Quemadmodum qui ductare exercitū vult, vt optimū militem antea egerit, necesse est: Sic & præceptorem oportet his esse virtutibus prælitum, quas postmodū sit à discipulis exacturus. Inde nanq; ediscimus, & si docti officio fingimur, quemadmodum instrere alios debeam us.

Ductas exercitium.

Quos tradidi satanæ vt discant non blasphemare. Dicit aliquis, si alios Satan castigat, cur non seipsum emendat? non enim vt castiget dixit, sed castigandos, quippe qui nemini potest nisi dei permisso obesse, sicuti & carnifices ipsi, & si nequissimi sint, morte tamen damnatos conficiunt, & multis, vt rectè viuant, causam præbent.

Carnifices

Verum quomodo, aliquis dicit, satanæ tradebantur? qui enim contumax esset, & minus obediens, extra ecclesiam emittebatur, eijciebaturq; à cætero grege, & nudus mox & desertus, lupis dedebatur in prædam: nam quemadmodum olim nubes tabernaculū obducebat, sic Christi Ecclesiam spiritus: quicumq; ergo ex Ecclesia fuerit eiectus, & spiritu sancto priuatus, erit hic miser, perfacilis in capturam, tanti est ab aliorum consortio & communionē repelli.

Ecclesia eiectus.

¶ IN CAPVT VI.

Et insinuerunt se doloribus multis. Quippe qui hac cupiditate tenentur, moerent dum viuunt, & dolent quod ex plere auidissimum habendi animum nequeant. Bene autem insinuerunt dixit: sunt nanque sentibus similes curæ diuitiarum, vt testatus est dominus, quæ vndequaquè vbi ipse atigeris, innatis aculeis manus cruentant, insiguntque vulnera, & doloribus angunt.

Sentes.

Erunt enim homines seipfos.) Statim malorum omnium causam produxit in medium, quod suis quisque magis prospiciat, quam proximi, commodis. Ei namque qui suis ipsius duntaxat trahitur charitate, accidit sæpe ut nec ipse se amet. Nam quemadmodum solet & in membris contingere, quorum cum vnū aliquod læditur, & reliqua lædantur necesse est quod vtrique, & ædificia patiuntur. Sic dici & in Ecclesia potest, qui proximum negligat, & ipsum se curet, sibi ipsi officere.

Membra.

Ædificia.

¶ IN Epist. ad Hebræos cap. 9.

Peritissimi medici.

Quare Gregorius Nysses, cur in seculi consummatione carnem assumpserit filius: Atque quemadmodum enim peritissimi medici, febre adhuc in præordijs permanente, & ægroti corpus acrius diuexante, & ægritudinis fomentis adhaucta magis incensaque, nullam afferunt languenti medelam, quæ languoris causas tollat, sed & morb. increseat, operiuntur. Sic & vobiscum agit animarum medicus ille: expectat enim ut profus omnis retegatur neqtia, ut nihil maneat ex his quæ recondita sunt incuratum, sic demum resectis ille & patentibus malis medebitur.

Medendi peritissimi

Impossibile enim est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.) Ex oblatorum hac vilitate, & morbi ipsius magnitudine, dicta sua confirmat. Perinde ac si quispiam medendi peritus, si elephantico morbo, affecto cuiquam in medelam dari linozotam herbam perspexerit, dicat necesse est, nequaquam post hanc herbam elephantico illi restituere sanitatem.

Belua irritata.

¶ IN CAPYT X.

Ut belua aliqua irritata, nõ ante fauore desistit, quam aliquem arripiat, laceretque, & vorans expleat iram. Sic & ignis æmulatione ductus, & zelo vlciscendi mandatorum transgressus, ob idque defauiens, quemcumque corripit, depascitur semper.

Christi contemptus.

Quemadmodum nullam habemus eorum quæ pedibus pressimus, rationem: Sic & Christum nihil ducimus, quum ad peccandum prouichimur.

¶ PARABOLAE SIVE SIMILITVDINES EX BIBLIIS SACRIS DESUMPTAE PER ALARDUM Aemstelredamum.

DEYTERONOMII CAP. I.

PORTAVIT te dominus Deus tuus, ut solet homo gestare paruulum filium, in omni via per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum.

Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obuiam veniens, persecutus est vos (sicut solent apes facere) & cæcidit vos,

2. Ut audita fama tua paueant, & in morem parturiētium dolore teneantur.

28. Percutiat te dominus amentia, & cæcitate ac furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas.

32. Stillet sicut pluuia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum. Quasi hymbes super herbam, & quasi stillæ super germina.

Sicut aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis.

Numeri. 17. Nunquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum, & defer in terram pro qua iurasti patribus eorum?

22. Ita delebit populus hic omnes qui in vestris sinibus commorantur, quomodo solet hos herbas usque ad radices carpere.

23. Ecce populus ut læna confurget, & quasi leo erigetur, non accusabit, donec deuoret prædam, & occisorum sanguinem bibat.

1. Reg. 26. Egressus est rex Israël, ut quærat pulicem vnū sicut persequitur perdix in montibus.

2. Reg. 1. Doleo super te frater mi Ionathan decore nimis & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater vnicuique

amat filium suum: Ita ego te diligebam.

2. R. c. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. Nec vult Deus perire animam, sed retractat, cogitans ne penitus pereat, qui abiectus est.

2. Reg. 17. Tu nosti patrem tuum, & viros qui cū eo sunt esse fortissimos, & amaro animo, veluti si vna captis catulis in saltu sequat. Eodem. Et fortissimus ipse, cui cor est quasi bouis, pauore soluetur. Eodem. Et operietur eum, sicut cadere solet ros super terram.

23. Sicut lux auroræ oriente sole, mane absque nubibus rutilat, & sicut pluuijs germinat herba de terra. Ibidem. Præuaricatores autem quasi spinæ euellentur vniuersi.

¶ Ad hunc ordinem referendum est quod scriptum est. 3. Reg. cap. 4. Locutus est quoque Salomon tria millia parabolas, & fuerunt carmina eius quatuordecim millia.

3. Reg. 14. Idcirco ecce ego inducam mala super domum Ieroboam, & percutiam de Ieroboam mingentem ad parietem, clausum & nouissimum in Israël, & mundabo reliquias domus Ieroboam, sicut mundari solet fimus vsque ad purum.

Ibidem. Et percutiet dominus Deus Israël, sicut mouerit solet arundo in aqua.

Eodem. Cui exprobasti, & quem blasphemasti contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos, contra sanctum Israël?

4. R. 19. Facti sunt velut fœnum agri, & virens herba tectorum, quæ arefacta est antequam veniret ad maturitatem.

21. Et delebo Hierusalem, sicut deleri solent tabulæ, de leuertam & ducam crebrius stilum super faciem eius.

Esdæ quarto, capite primo: Nonne ego vos rogauit pater filios, & mater filias, & vt nutrix paruulos suos, vt essetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in filios & ego vobis in patrem? Ita ego vos collegi, vt gallina pullos suos sub alas suas.

Cap. 2. Ve tibi Assur qui abscondis iniquos penes te. Gémula memorare quid fecerim Sodomæ & Gomorræ, quorū terra iacet in picis glebis & aggeribus cinerum. Sic dabo eos qui me non audierunt, dicit dominus omnipotens.

Mater amplectere filios tuos, educa illos cum lætitia: Sicut

columba confirma pedes eorum, quoniam te elegi, dicit dñs.

Esdæ. 4. cap. 4. Quemadmodum enim terra syluæ data est, & mare fluctibus suis: Sic qui super terram inhabitant, quæ sunt super terram intelligere solummodo possunt, & qui super cælos, quæ super altitudinem cælorum.

Quemadmodum enim illa festinat quæ parit, effugere necessitatem partus: Sic & hæc festinat reddere ea quæ commendata sunt.

4. Esdæ. 8. Quomodo autem interrogabis terram, & dices tibi, quoniam dabit terram, multo magis vnde fiat tibi fictile, paruulum autem puluerem, vnde aurum fit: Sic & actus præsentis seculi. Multi quidem creati sunt, pauci autem saluabuntur.

Cap. 9. Sicut enim omne quod factum est in seculo, initium habet pariter & consummationem, & consummatio est manifesta: Sic & altissimi tempora initia habent manifesta in prodigijs & virtutibus, & consummationes in actibus & in signis.

Olim locutus sum, & nunc dico, & postea dicam, quoniam plures sunt qui pereunt quam qui saluabuntur. Sicut multiplicatur fluctus super guttam.

Respondit ad me, & dixit: Quæ ualis ager, talia & semina, & quales flores, tales & tincturæ, & qualis operator, talis & creatio, qualis agricola, talis cultura, quæ tempus erat seculi.

Ecce consuetudo est, vt cum acceperit terra semen, vel nauem mare, vel vas aliquod escam vel potum, cum fuerit exterminatum id in quo seminatum est, vel in quo missum est, simul id quod seminatum vel missum est, vel quæ suscepta sunt exterminantur, & suscepta iam non manent nos. Sed nobis sic non factum est, nec quidem qui legem accepimus, peccantes periuimus, & cor nostrum, quod suscepit eam. Nam lex non perijt, sed permansit in suo labore.

4. Esdæ. cap. 16. Quemadmodum prægnans cum parit in nono mense filium suum, appropinquante hora partus eius, ante horas duas vel tres, dolores circumeunt ventrem eius, & prodeunte infante de ventre, non tardabunt vno puncto: Sic non morabuntur ad prodeundum super terram, & seculum gemet, & dolores circum tenebunt illud.

Eodem. Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam & bonam valde: Sic zelabitur iustitia iniquitatem, cum exornatse, & accusat eam in facie, cum venerit qui defendat exquirentem omne peccatum super terram.

Væ qui constringuntur à peccatis suis, & obteguntur ab iniquitatibus suis, quemadmodum ager constringitur à sylua & spinis tegitur, semita eius, per quam non transit homo, & excluditur, & mittitur ad deuorationem ignis.

LECTORI.

In proverbijis plures sunt similitudines, quàm ut numerum earum persequi laboremus, qui volet indidem mutuetur licebit.

eccl. 1. Qui nunc versantur in terra, assidue ad interitum properant, & alij in eorum locum succrescunt: terra interim immota manet, veluti theatrum, in quo hæc fabula peragitur.

Cap. 2. Vidi tantum inter sapientem & stultum interesse, quantum interest inter lucem & tenebras.

Quia non crit diuturna memoria sapiētis, magis quàm stulti: quomodo enim id quod olim fuit, oblivioni nunc traditum est: sic & id, quod nunc est, subsequētibus annis oblivioni traditur, & ætate moriuntur sapiens atque stultus.

Cap. 4. Non minor fuit numerus eorum qui senem hunc olim sequebantur, cū regno præficeretur, quàm nunc est qui novum hunc ambiunt, & sicut grauis illis superioribus visa est potestas regia illius, qui nunc contemnitur: Ita & huius qui nunc tantopere placet, grauis videbitur.

Cap. 5. Sicut diurnæ curæ gignunt somnia: Ita multa verba stultam faciunt orationem.

Sicut in multis sōnijs multa sunt vana: Ita & in multis verbis.

Sicut nudi egressi sunt ex utero matris: Ita nudi eò reuertentur, vnde prodierūt, neque vlli quicquàm eorum hinc secum asportabunt, que tantis molestijs conquisierunt.

Cap. 7. Qualis enim est strepitus stipularum ardentium sub olla: talis est risus stultorum.

Fecit dies hominis Deus similes vmbre, de qua post obitum quis iudicabit?

Cap. 9. Nec magis nouit homo tempus mortis suæ,

quàm pisces priusquàm hamo capiuntur, vel aues priusquàm laqueo irretantur. Sicut enim capiuntur illæ, sic mors de unoprofiso homines illaqueabit.

Cap. 10. Sicut muscæ in vnguentum quantumuis fragrans collapsæ, si illic moriantur, vnguentum corrumpunt, & bullis veluti scabie obducunt: Sic parua sæpe stultitia homini ob sapientiam, & reliquas naturæ dotes claro, multum existimatiōis adimit.

Serpens qui non ædito sibilo mordet, per omnia delatori similis est.

Cap. 11. Sicut ignoras, quomodo anima iungatur corpori, & ossa compingantur in utero prægnantis: Sic nunquam intelligere poteris rationem vilius eorum rerum, quas Deus fecit tam multas & varias.

Cap. 12. Verba sapientum sunt veluti stimuli, & veluti clavi viri studiosi, qui alijs sculcāt, que ab vno pastore Deo, vt illis excitentur, donata sunt ipsis.

Ecclesiast. 2. Quoniam in igne probatur aurum, & homines receptibiles in camino humilitatis. Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna peccatum.

9. In manu artificum opus laudatur, & princeps populi sapiens in sermone suo.

11. Perdix capta in cauea: Sic cor superbi, & vt prospector ascendens ad casum, nam bona in mala conuertens insidiatur, & in dictis impone maculam. At scintilla parua augetur pruna, & homo peccator ad sanguinem insidiatur.

12. Ne credas inimico tuo in seculum: Sicut enim æs eruginat: Sic nequitia illius: & si humiliatus fuerit, & vadat incuruatus, superpone animam tuam, & caue ab illo, & eris ei vt qui abstrusit speculum, & cognosces quod non in finem tenuit aruginem.

Quis miserebitur incantatoris, à serpente morfi, & omnium accedentium bestias: Sicut eius qui accedit virum peccatorem, & qui commiscetur in peccatis eius.

13. Quid communicabit lupus agno? Sic peccator ad impium. Quæ pax hyenæ ad canem, & quæ pax diuiti ad pauperem? Venationes leonum onagri in deserto: Sic palca diuitum, pauperes.

14. Sicut folium dense germinans in arbore, alia quidem deiecit, alia autem producit: Sic & generatio carnis & sanguinis, alia quidem, finitur, alia autem gignitur.

23. Irarationi non affue facias os tuum, & nominationi sancti non affue scas. Sicut enim seruus qui scrutatur affidue, à vibice non minuetur: Sic iurans & nominans semper, nõ purgabitur à peccato. Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non dicet à domo illius flagellum.

18. Sicut gutta aquæ à mari, & sicut calculus arenæ: Sic mille anni in diebus seculi.

Eodem. Nõne ardorem sedabit ros? Sic melius verbum, quàm donum.

21. Qui ædificat domum suam in pecunijs alienis, quasi qui congregat sibi lapides ad tumulum sepulchri sui. Stappa collecta synagoga impiorum, & consummatio illorum, flamma ignis in perditionem.

Cognitio sapientis, tanquàm inundatio abundabit, & con filium illius, sicut fons purus vite. Interiora fatui quasi vas cõ fractum, omnem cognitionem non tenebit in vita sua.

Eodem. Sicut ascensus arenosus in pedibus senis: Sic mulier linguata viro taciturno.

22. Connexio lignea ligata in ædificium in concussione non dissoluetur: Sic cor firmatum in cogitatione consilij, in omni tempore timore non timebit.

Sustentacula in alto posita contra ventum non permanent: Sic cor timidum in cogitatione fatui contra omnem timorem non sustinebit. Ante ignem vapor camini & fumus: Sic ante sanguines conuicia.

27. Narratio pij semper in sapientia, & stultus sicut luna mutatur.

29. Fideiussio multos perdidit diuites, & commouit, illos quasi fluctus maris.

30. Equus non domitus euadit durus, & filius dissolutus euadit præceptus.

31. Fornax probat ferruminationem in tinctura: Sic vinum in corde superborum in ebrietate.

Eccle. cap. 21. Quasi à facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius in-

terficientes animas hominum, quasi romphea bis acuta, hominis iniquitas, plaga illius non est sanitas.

13. Sicut cõmunicabit lupus agno: Sic & peccator iusto.

33. Contra malum bonum est, & contra vitium mors: Sic & contra virum iustum peccator.

12. Sicut ferramentum eruginatum, sic nequitia illius.

19. Sagitta infixæ femori canis: Sic verbum in corde stulti.

26. Post inuerecundum oculum caue, & ne mireris si in te errauerit. Sicut sitiens viator os aperiet, cum inuenerit fontem, & ab omni aqua proxima bibet, contra omnem palum sedebit, & contra sagittam aperiet pharetram.

In duobus contristatũ est meum cor, & in tertio ira mihi aduenit, vir bellator deficiens per inopiam, & viri prudẽtes si contemnentur. Rediens à iustitia ad peccatum, Dominus parabit eum ad rompheat. Difficile exiit negotiator à deceptione, & non iustificabitur caupo à peccato.

26. Boum iugum concussum, mulier nequam: qui dominatur illi, quasi qui apprehendit scorpionem,

In medio compaginum lapidearum figetur palus, & in medio yditionis & emptionis cõprimetur peccatum. In cõcussione cribri permanet stercora: sic spolia hominis in cogitatione illius. Vasa figuli probat fornax, & tentatio hominis in cogitatione illius. Culturam ligni ostendit fructus illius: Sic loquutio cogitationis in corde hominis. Leo venationi insidiatur: Sic peccatum operantibus iniquitatem.

34. Quasi qui apprehendit ymbra, & qui persequitur ventos: Sic qui intendit in somnijs.

32. Homo peccator declinat correptionem, & secundum voluntatem inuenit consonantiam

33. Rota curtus præcordia fatui, & quasi axis versatilis cogitatio illius.

Quasi lutum figuli in manu ipsius omnes viæ eius secundum beneplacitum ipsius: Sic homo in manu eius qui fecit eum, ad reddendum eis secundum iudicium suum.

34. Qui intingitur à morbo, & iterum tangit eum, quæ utilitas in lauacro illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, & iterum vadit & hæc faciens: Orationem illius quis exaudiet? & quid proficit, humiliando se?

35. Speciosa misericordia DEI in tempore tribulationis, quasi nubes pluuie in tempore siccitatis.

40. Opes iniustorum sicut fluius siccabuntur, & sicut tonitruum magnum in pluuijs personabunt.

CAPSAPIENTIAE. 2. Et transibit vita nostra tanquam vestigia nubes, & sicut nebula dissoluatur, quae fugata est à radijs solis, & à calore eius aggrauata.

Sapient. 5. Transierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius praerrens: & tanquam nauis quae petra sit fluctuante in aquam, cuius cum praeterierit, non est vestigium inuenire, neque semitam carinae illius in fluctibus: aut tanquam aeris quae transuolat in aere, cuius nullum inuenitur argumētum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans leuē in ventum: & scindens per vim itineris aërem, comotis alis transuolauit, & post hoc nullum signum inuenitur itineris illius: aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum diuisus aër continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius: Sic & nos nati continuo desuimus esse, & virtutis quidem nullum signum valimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccauerunt: quoniam spes impij tanquam si lanugo est, quae à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quae à procella dispergitur: & tanquam fumus qui à vento diffusus est, & tanquam memoria hospitis vnius diei praeteriuntis.

16. Ingrati enim spes tanquam hyemalis glacies, tabescet & fluet tanquam inutilis.

IOB. 3. Antequam comedam, suspiro, & tanquam inundantes aquae: Sic rugitus meus. 5. Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Eodem, Ingredieris in abundantia s. pulchrum, sicut inferitur aceruus tritici in tempore suo. 6. Fratres mei praeterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in conuallibus. 7. Sicut ceruus desiderat umbram, & sicut mercenarius praestolatur finem operis sui: Sic & ego possedi menses iniquos, & noctes laboriosas enumeravi mihi. Eodem. Sicut consumitur nubes, & pertransit: Sic qui descendit ad inferos, non ascendet.

8. Sicut umbra, dies nostri sunt super terram. 8. Nunquid vix cre potest scirpus absque humore? aut crescere caretum

sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec carpitur manu, ante omnes herbarum crescit: Sic via omnium qui obliuiscuntur Deum, & spes hypocritarum peribit. Non ei placebit recordia sua, & sicut tela araneorum fiduciam eius. 9. Dies mei velociores fuerunt cursore, fugerunt, & non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naues poma portantes, sicut aquila volans ad escam. 11. Vir vanus, in superbiam erigitur, & tanquam pullum onagri, se liberum natum putat. 12. Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare faciet quasi ebrios.

13. Qui quasi putredo consummendus sum, & quasi vestimentum quod comeditur à tinea. 14. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Eod. Quomodo si recidant aquae de mari, & fluius vacuifactus arefcatur: Sic homo cum dormierit, non resurget, donec atteratur caelum, non euigilabit, nec conseruet de somno suo. 15. Laxetur quasi vinca, in primo flore botrus eius, & quasi oliua proiciens florem suum.

20. Hoc seculo à principio ex quo posuit est homo super terram. Quod laus impiorum breuis sit, & gaudium hypocritae ad instar puncti. Si ascenderit vsque ad caelum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit. Quasi sterquilinum in fine perdetur, & qui eum viderat, dicent: Vbi est? Velut scimmium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna. 21. Erant sicut paleae ante faciem venti, & sicut fauilla quam turbo dispergit.

24. Ad nimium calorem transiet, ab aquis niuium, & vsque ad inferos peccatum illius. Sicut aestus & calor absorbent aquas niuis: Ita infernus eos qui peccauerunt. Eod. Et sicut summitates spicarum conterentur. 27. Si comportauerit quasi terram argentum, & sicut lutum praeparauerit vestimenta, praeparabit quidem, sed iustus vestietur illis, & argentum innocens diuidet. Aedificauit sicut tinea domum suam, & sicut custos fecit umbraculum. Et velut turbo rapit eum de loco suo. 29. In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies. Expectabant me sicut pluuiam, & os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. 30. Abstulisti quasi ventus desiderium meum, & velut nubes pertransiit salus mea. 32. Plenus sum enim sermonibus, & coartat me

spiritus vteri mei. En venter meus quasi inustum absque spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit.

EX PARAPHRASTICA

interpretatione in Psalmos omnes per

IOANNEM Campensem.

PSALMVS I.

Modis omnibus beatus est ille vir, qui non secutus est consilium eorum, qui sine certa lege viuunt, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, ac impostorum illi vita placuit. Quin potius in doctrina domini totus erit, & doctrinam illius animo voluet & reuoluet nocte ac die. Quare similis erit arbori plantatæ iuxta riuulos aquarum, quæ fructum maturum proferet tempore opportuno, cuius ne vnum quidem folium marcescet, & quæcumque illa fructum protulerit, vtilitatem ille adferet aliam.

Longè aliter eueniet impijs ex legibus: erunt enim veluti festuca, quæ ludibrium est venti.

Psalmo. 2. Quando enim videbitur illi, loquetur tanquam iratus cum eis, & veluti grauiter commotus turbabit, & irrita faciet omnia consilia eorum.

Tamq; tibi erit facile, si rebellare voluerint, cõfringere illos scepro tuo ferro, & potestate regia, quàm figulo frangere vasculum quod paulò ante fixerat ipse.

3. Exurge domine, & eam securitatem redde mihi: serua me mi DEVS, qui percutere soles omnium inimicorum meorum maxillas, & ignominiose veluti colaphum impingere illas, & dentes impiorum malè de me loquentium confringere.

5. In sermone hostium meorum nihil est, cui tuò fidi possit, animus illorum spurcitijs plenus est, sepulchro patenti & cadauerum pedore referto simile est guttur illorum, per quod trumphet venenum quod gestant in pectore, & palam fit ex verbis illorum (quantumuis ad fallendum composita fuerint) aliud habere illos in ore, aliud in pectore.

7. Si enim qui dux est horum comprehenderit me, non aliter dilaniabit quàm leo ouiculam solet, quam nemo è faucibus eius eripit. Præparata apud se habet tela mortifera, parabit ea, quomodo solent qui ardentissimè persequuntur aliquem.

10. Modis omnibus, omni tẽpore nocere conabitur, quæ interim de illo altissim: statuis, penitus ignorat, sed veluti furibundus & cæcus aduersarios suos vniuersos vel solis minis perditurum se confidit.

Insidias collocabit in occultis non minore crudelitate quàm leo insidiatur ouiculæ: ex antro suo insidiabitur enim in hoc, vt dilanet eam, quo viribus superior erit: dilaniabit autem absque vlla commiseratione quicumque in illius rete incidit.

11. Cum in domino spem meam posuerim, qua fronte ridere audebitis me, dicentes: fuge de monte in montem, sicut soles cum tuis, & absconde vsquam te in antro, sicut consuevit passer.

12. Verba & promissiones domini candidissimæ sunt, ipso argento igne diligentissimè expurgato puriores, à quo arte & instrumentis ad eam rem aptis ablatum est quicquid inerat terræ impurioris, idque septies repetita purgatione.

14. Mirum profectò eos quibus mandata fuerat cura plebis, potuisse eò amentia peruenire: vt licere credant opprimere miseros, & deuorare populum meum non maiore commiseratione, quàm deuorari solet fructum panis, re ipsa certe videntur de Deo nihil vnquam legisse, & officij sui parum memores esse.

16. Opposui veluti scopum ante oculos meos semper dominum, qui quia adest mihi ad latus dexterum, nemo perdere poterit me.

17. Me autem custodi ea diligentia, qua custodiri solet pupilla oculi, sub vmbra alarum tuarum absconde me.

Libera me à metu impiorum qui subtertere student me, & hostium qui supplantare conantur me. Qui tam sunt pastibens, & obæsi, vt aruina obstructa videantur ora illorum, quare contemptim & cum fastu de alijs loquentur,

Quisquis illorū similis est leoni, qui in animo studio in-

Q iij

hiat prædæ, & catulo leonis qui insidiatur ex locis occultis prætereuntem ouicular.

18. Dominus instar rupis, & turris semper fuit mihi: seruator meus, dux meus & fortitudo mea, quare spem meam colloco in eo, qui p clypeo fuit mihi cornu salutis, & ipsissima mei protectio semper fuit ipse?

In presentissimis periculis mortis cōstitutus erā, veluti cinctus vinculis mortiferis: torrētes enim diaboli terrebant me.

Ascendebat fumus ab ira ipsius, & veluti ignis ab ore illius cuncta deuastans, carbones accendebantur ab ipso.

Fecit tenebras latibulum suum circum se, in modū tugarij habebat obscurissimas aquas, & densissimas nubes.

Præ fulgore quo apparet iustus, densissimæ illæ nubes abeunt ad hostes, vnā cum grandine, & veluti ignitis carbonibus grandine permixtis.

Ipsæ fecit vt pedes mei non minus essent veloces quam sint ceruorum, & quoties opus fuit, veluti in æditis locis, vbi tuto mihi esse licebat, collocauit me.

19. Estque per similes sol ipse sp onso, qui exurgēs egreditur de thalamo suo, gesticens tanquam vir strenuus absoluere cursum suum.

ludicia dñi ipsa sunt veritas, & modis oibus æquissima.

Amabilia sunt ipsa magis quam aurum etiam si purissimum sit & plurimum: & iuuuora sunt in ille & fauo melis dulcissimo.

21. Aestuaræ facies eos tanquam furnum incensum, quo tempore iratum te illis ostendens domine, ira tua dissipabis eos, & deuorabit eos ignis.

Conati sunt enim crimē tibi impingere, idq; magno studio, sed perficere non potuerūt. Quare sepones eos ab aliis, & facies eorum tanquam scopum sagittis tuis assidue petes.

22. Ego verē vermis esse videor magis quam vir, sterquiliniū Adæ & infimæ plebis fex.

Aperuerunt aduersum me os suum, non aliter quam leo inhians prædæ & præ fame rugiens. Tanquam aqua fluidus factus sum & soluta sunt omnia membra mea, cor meum veluti cera defluxit intra præcordia mea.

Exaruit tanquam testa omne robur meum.

27. Absconderet enim tum me in tabernaculo suo, nec fineret vnquam sentire me incommodi quicquam: occultaret me in penetralibus domus suæ, & veluti supra petram hostibus meis inaccessam, collocaret me.

Ostende mihi domine viam qua itur ad te, & porrecta manu (quæ admodum paruulo mater solet) duc me per semitam rectam, ne hostes mei viam intercipient mihi.

29. Confringit dominus cedros Libani. Et subfilire faciet instar vituli Libanum, & ipsum montem Sirion non aliter quam im pulli solent vnicornium.

Tu pfecto domine munivisti id quod præcipuum est, & veluti mons in me munitione firmissima.

32. Quia per diem & noctem ingrauecebat manus tua contra me, sic mutatus sum: vt ex succulento factus sum aridior, quam sunt ariste in media messe.

Tantum ne similes efficiamini equo vel mulo, qui non solum nihil intelligit beneficiorum in se collatorum: sed capistro vel freno os eius constringere oportet, ne appropinquet & mordeat vos.

33. Verbo domini cœli facti sunt, & spiritu oris eius vniuersus ornatus eorum. Colligit veluti in cumulum aquas maris, & concludit certo loco seruandas abyssos, non aliter quam thesauri solent.

35. Conuertantur in fugam & infames fiant, quotquot machinantur mala mihi, fiant similes festucæ, quæ raptatur flatu venti, & angelus domini insequatur eos.

37. Nihil te moueat si sceleratos videris opulentos, nec illis inuideas prosperitatis tantillum. Similes enim deprehendantur sceno, quod exortum minimo durat tempore, & herbarum similes erunt virenti quæ marcescit subito.

Committe domino statum rerum tuarum, fide illi, optima enim fide curabit & te & tua omnia. Er faciet vt tam sit cōspicua iustitia tua, quam est lumen solis: & æquitates tuæ (licet nunc non nihil obscurentur impiorum felicitate) tam claræ fient quam est sol in ipso meridie.

37. Impij peribunt interim, & inimici domini non aliter quam adeps agnorum qui adoletur super altare, sine capient, vnā cum fumo deficient.

Vidi impium potentem & virentem & similem lauro quæ viret perpetuò. Sed paulò post obiter præteritum locum in quo antea floruisse ille, verum inueniri non potuit, euenerat enim.

38. Ego verè tanquàm sùrdus audire dissimulabam, & factus sum veluti mutus non aperiens ad respondendum os suum. Et similis eram viro qui nihil audit, nec diluit quæ illi obijciuntur crimina.

39. Concaluit intra me cor meum, & quum animo reuoluerem quibus in malis essem, non aliter æstuabam quàm si ignis intra me arderet.

40. Quomodo cervus anhelare solet ad triuulos aqua plenos: Ita anhelat anima mea vt perueniat ad te.

Abyssus vna aliam inuitat sono, qualem ad eam solent caractæ tuæ maximum.

44. Similes nos fecisti ouibus macerationi destinatis.

45. Erumpit ex corde meo sermo optimus, quem vna cum reliquis operibus meis dedico regi, & lingua mea non minus promptè excipit, quæ illi suggerit animus, quàm scribit calamo is qui scribendi est peritissimus.

46. Dominus, in cuius potestate sunt omnes, exercit⁹ ad est nobis: instar firmissimæ basis est nobis Deus Iacob.

48. Terror inuasit eos ipso in loco, & dolor qualis mulierum solet parturientem. Fracti sunt animo quomodo tempestate ab orientali plaga exorta, confringi solent naues Tharsis.

49. Sicut oues deducuntur ad inferos, vbi pabulum erunt morti perpetuæ, & triumphabunt de eis iusti tempore martino.

52. Sermonem pestilentem suppeditat sceleratus anim⁹ linguæ tuæ, quæ simillima est nouaculæ acutæ quum ad secandam barbam adhibita, aberrat & iugulum petit.

Ego interim similis ero oleæ virenti, idquæ in domo Dei. Ignorare ne poterunt scelerati illi, qui deuorant plebeculam meam non aliter, quàm deuorari solet frustū panis, non hæc licere illis: nihil vnquam de Deo legerunt.

55 Blandius fecit quisquæ eorum os suum lacte, quum tamè prælium institueret in animum, gratiosiores visi sunt sermo-

nes eorum quouis vnguento, quum re ipsi essent gladij.

57. Versari cogor inter leones potius quàm homines, & dormire inter furiosos: & homines quorum dentes similes sunt lanceis & sagittis, & lingua gladio acuto.

58. Venenum eorum simile est veneno serpentis, & calidissimæ aspidis vltro obsurdescens & obturantis aures suas, vt non cogatur audire vocem eorum qui murmure suauis fallere illam conantur, etiam si incantandi artibus sint instructissimi. Diffluent sicut aquæ natura labiles, sagittæ quas iaculantur inter volandum confringantur. Similes fiant limaci, qui inter rependum colliquefcit, & abortiuo, vel talpæ quæ non videt solem.

59. Reuertentur ad vesperam, oblatrabunt tanquam canes, ad ciuitatem circuibunt.

61. Tu autem spes mea semper fuisti, & instar turris munitissimæ contra hostes.

63. Deus potētissimus mihi Deus es, quare summo studio mane quaeram te: sitiuit enim te anima mea, desiderauit te caro mea in terra hac deserta, & propter inopiam aquæ perpetuæ siccitatis damnata. Non aliter quàm terra hæc aquam desiderat, ego te in loco sanctitati tuæ destinato videre cupiui, & contemplari potentiam & maiestatem tuam.

Non aliter quàm si adipe & pinguedine veluti delicatissimis cibis, tum saginabitur anima mea, quum labijs exultatione plenissimis laudes tuas decantabit os meum.

64. Absconde me à multitudine prauorum, secreto constantium aduersum me, & à conspiratione sceleratorum, Qui exacerunt non aliter quàm exacui solet gladij, linguas suas: sagittas, quibus peti hostes capitales solent, similis factus est virulentus sermo illorum.

78. Mandauit ergo nubibus quæ supra eos in aëre pendebant, & tanquam ianuas cæli aperuisset, nubes ipsas rupit. Et in modum pluuiæ decidere fecit inter eos Man, frumenti genus nunquam visum hominibus.

Eduxit autem illinc ex Aegypto tanquam oues populum suum, & deduxit eos tanquam gregem per loca deserta.

Et expergefactus est tandem dominus quomodo solet qui viuo obrutus post longum somnum redit ad se, & iterū vine

exhilarans sese fortiter pericula aggreditur.

84. Quam amabilia sunt tabernacula tua domine exercituum: Sic amore capiebatur, vt vix esset apud se anima mea, quoties mentio fiebat atriorum domini.

Qui diligentius protegere nos soles quam vllum possit scutum, aspice Deus.

83. Deus fac sint quæso tam instabiles, quam est vlla rota, & similes festucæ quæ non potest resistere vento.

Sicut ignis in syluâ immisus, & flâma in cacumen montium, quæ per obuia dulcæta volitans vastat cuncta absque vilo impedimento: Sic tu persequere eos tempestate missa abs te, & excitato turbine perturba eos.

89. Tu percussisti potentissimum illum Aegypti regem, non maiore negotio, quam si res tibi fuisset cum aliquo viribus omnibus destituito.

90. Velocissimè properare annos hominû iubes, & prius quam ad se reuersus homo cogiter quid sibi in via acciderit, elapsos sentiet illos veluti somnium quoddam: mane enim initio vitæ tanquam herba quædam succrescet, & aliquid esse apparebit. Mane inquam virebit, & aliquo vsque succrescere videbitur, & ad vesperam verò succidetur & arefcet.

92. Quod vire videtur impij sicut gramè terræ, & florere plurimi homines scelerati, non hoc felicitatis eorum putandum est, sed damnationis perpetuæ argumentum. Iustus quemadmodum palma florebit, & sicut cedrus in Libano in altum succrescet.

97. Montes tanquam cæra soluti sunt, & præ metu apud se non fuerunt propter præsentiam domini.

102. Consumpti sunt, veluti fumus evanescens dies vitæ meæ, & ossa mea tanquã focus, assiduo ardore exiccata sunt.

Simile fœno quod amputatum ardore solis exiccatum est cor meum: & oblitus sum nimia præ calamitate sumere cibum mihi. Similis factus pellicano, qui in auis & desertis habitat locis: & nycticoraci consortia reliquarum auium fugienti. Præ solitudine somnû non indulsit oculis meis: & similis mihi esse videbar passeri mæsto, qui solus in foramine desidet sub tecto. Dies mei similes sunt vmbrae, quæ assidue fit maior, & tenebris propinquior: ego enim non aliter quam

fœnum breuissimè exarefcam.

Cœli peribunt, tu verò stabilis persistes, & alia omnia, tamquam vestis atterentur, & veluti pallium mutabis ea, & tuo imperio cedere cogentur.

113. Dei beneficio, quemadmodum aquila, quæ rostrum ob vetustatem nimis aduncum abiecit, & iuentam recipit: tu quoque ob peccatum squalida, & senescens florem iuentutis recipies, Homuncio miserabilis fœno in vita sui similis est, & non aliter quam sterculus aliquis ad tempus florebit.

Sicut pater obliuisci non potest affectus paterni, sed miseret illum filij, etiam dum flagellat ipsum: Ita dominus nunquam desinet esse misericors in eos, qui reuerentur illum.

104. Induit lumen tanquam vestimentum, extendit cœlum tanquam tentorium. Qui tegit aquis supremas partes illius, qui vitur nubibus pro vehiculo, volat velocius quam si alas haberet ex vento, profundissimis aquis veluti vestimento cooperuit eam: supra montes (si iusserit ille) stabunt aquæ,

102. Reptabuntur nunc huc, nunc illuc, & metabuntur non aliter quam ebrius: & quantumuis alioqui variarum rerum periti, & sapientes fuerint, ibi sapientia destituet eos.

109. Omni ex parte armauit se maledicèria, & tanquam veste sua coepit ea sese, & penetrauit quemadmodum aqua quam quis bibit vsque in penetralia ventris, immo velut in ossa illius. Quare fit illi (quæ ita voluit) veluti pallium quo operire solet totum sese: & veluti cingulum, quod totum ambire hominem consuevit.

66. Probasti nos Deus, igne nos examinasti sicut examinatur argentum.

68. Sicut sine negotio dispergitur à vento fumus, ita disperges illos tu & sicut liquefiat cæra igni adhibita, sic peribunt impij aduentante Deo.

Si hucusque inter fuligine obductas ollas iaculistis, & tam attritam carbo factis stis, eritis posthac tam candidi quam alba alicuius columbæ, etiamsi argento exornata fuerit.

71. Qui afflixisti me afflictiõibus multis & molestis, sed reuersus ad me ira deposita animum restituiti mihi, vt veluti è barathro terræ, placator factus, extraxisti me.

72. Sit aduentus eius tam gratus, quam est pluuia deci-

dens de caelo super frumentum recens demessum, & imbres irrigantes sitientem terram.

73. Quemadmodum somni (quantumuis dormienti gratus fuerit) reliquum nihil est, vbi quis vigil factus fuerit. Ita eorum, quibus hic se felices putabat, reliquum illis nihil erit quin potius tui domine in ciuitate etiam imagines illorū contemptibiles omnibus reddes.

74. Sublata voce clamauerunt aduersarij tui victores ipsi festis tuis sollempnibus, non aliter quam pij solent praegaudium cantare in honorem tuum, erexerunt vexilla sua in trophaeum. Palam videntibus cunctis ascenderunt vastaturi templum tuum, non aliter quam syluam lignorum ingressi arbores truncare solent.

75. Conspicuis apparuisti tu & ferox in hostes magis quam vllus leo vel vrsus egressus ad praedandum e montibus, qui receptacula esse solent rapacium animalium.

77. Auditur e caelo tonitru vehementer sonorū: illuminant & veluti lucere faciunt orbem fulgura.

Duxisti olim non aliter, quam pastor gregem sibi commissum solet, populum tuum ministerio Moise & Aaron.

78. Diuisit mare & transmisit illos, stare iussit aquas natura sua fluidas, tanquam molem marmoream.

Duxit eos nube contextos contra ardorem solis per diem, per totas noctes lumen praebuit illis, quale luculentus praebere solet ignis.

109. Sicut umbra quae inclinante iam die assidue crescit, & e tenebris noctis propinquior fit: Ita & ego abij & ab eo assidue magis, interim vagari cogor de loco ad locum, quemadmodum locusta saltat nunc huc, nunc illuc, nullam certam habens sedem.

114. Montes subsilierunt tanquam arietes, & colles veluti agni ouium.

Qui contra naturā lapidis effecit, vt e petra maxima copia fluxerint aquae, & e silice veluti e fonte maximo.

118. Circūdent me tā copiosi & mordaces, quam esse solent examina apū: extinguantur tam subito, quam ignis per stipulas volitās: domini enim fratris auxilio nullo negotio subuertā illos.

119. Quamuis similis esset cutis mea vtri fumo in rugas

exiccato, mandatorum tamen tuorum non sum oblitus.

Veluti scoriā erasisti e reliquo hominum numero omnes impios qui erāt in terra, propterea amari admouitiōes tuas. Quare amari praeccepta tua magis quam aurum etiam purgatissimum. Aberravi sicut ouicula quae peritura videtur, require seruum tuum.

Quemadmodum oculi seruorum obseruant manus dominorum suorum, & oculi ancillae obseruant manum dominæ suae, vt longo labore fatigati cibum recipiant, ad eundem modum oculi nostri obseruant dominum Deum nostrum, vt ille miseratur nostri.

124. Quin potius animae nostrae liberatae sunt, quemadmodum captus passer, qui praeter spem elabatur e rete aucupis: rete enim frangebatur, & quomodo ille auolauit, ita & nos liberati sumus.

125. Quotquot se credunt domino, erunt sicut mons Sion, qui nunquam tollitur de loco suo.

128. Vxor tua similis erit viti fructiferae, quae sese propagabit per omnia latera domus: & filij tui veluti plantulae oliuarum cingentes mensam tuam.

129. Dorso meo tantum oneris imposuerunt, vt signa in eo apparuerint, qualia aratores agri imprimere solent, & veluti longos sulcos induxerint.

Fiant similes herbae crescenti in tectis domorū, quae priusquam in eam magnitudinem excreuerit, vt demeti possit, exaruit.

131. Si nō sic composui & compescui animum meum, ne aliis videretur collatus tecum, quam infans ab vberibus matris suae recens depulsus, qui solus figere gressus non potest, sed matris sustentatur manu: si non ita semper me iudicauit sine tuo auxilio nihil posse, & animam meam eiusmodi infanti similem, frustra spe mea penitus.

133. Dicit non potest quam bona sit res & suauis, habitare vna fratres intra se concordēs. Suauior erit eorum concordia oleo illo fragrantissimo, quod fundi solet in caput, & defluere in barbā, barbā, inquam ipsius Aaron, & in oras deinde vestim illius. Suauior erit rore qui descendit in montem Hermon, vel rore qui descendit in montem Sion.

140. Exacuerunt linguas suas vt magis sint noxię quàm serpenum, venenum aspdis admixtum habet sermo illorū, quod latet sub lingua in pectore illorum.

141. Sicut qui amputant arbores & findunt ligna, & per terram spargunt huc atque illuc, quæ amputata sunt, sic ossi nostra dispersa fuerunt, & soluta præ metu mortis: ad ipsum enim sepulchrum vsque perueneramus.

144. Homo ipsi vanitati quàm firmissimus est, dies vite illius obscuri similes sunt ymbre quæ assiduò magis ad noctis caliginem tendit.

Vt sint filij nostri velut plantulæ eleganter auctæ in adolescentia sua: filia nostræ formosæ velati angulares columnæ summo studio exornatæ, quales in templis & regū domibus conspiciuntur.

ISAI AE I.

Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur. Et si fuerint iuba sicut vermiculus, velut lana alba erunt.

9. Latrantur coram te sicut qui latantur in messe, sicut exultant viatores capta præda.

92. Et erit sicut somniū visionis nocturnæ, multitudo omnium gentium, & quæ sequuntur.

40. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi, flos agri, exiccatum est fœnum, & cecidit flos: quia spiritus domini sufflauit in eo. Vere fœnum est populus. Exiccatum est fœnum & cecidit flos. VERBUM AUTEM DOMINI MANET IN AETERNUM.

44. Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua.

55. Et ascendet sicut virgulum coram eo, & sicut radix de terra stitenti, Eodem. Sicut ouis ad occisionem, ducetur: & quasi agnus coram tonde te obmutescet, & non aperiet os suum.

57. Impius autem quasi mare feruens quod quiescere nō potest, & redundant fluctus eius in conculcationem.

55. Et quomodo descendit hymber & nix de cælo, & illic vsquæ non reuertitur, sed inebriat terram, & infundit eam, & germinare eam facit, & dat emen seretū, & panem come-

dentis. Sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non reuertetur ad me vacuū, sed faciet quæcumq; volui, & prosperabitur in his ad quæ misi illud.

64. Et facti sumus vt immundus omnes nos, & quasi pānus mensuata vnuerse iustitiæ nostræ. Et cecidimus quasi solū vnuerse, & iniquitates nostræ quasi vêtus abstulerūt nos.

66. Quomodo sicut mater blandiatur: Ita ego consolabor vos.

III RE. 2. Quomodo cōfunditur fur quādo deprehēditur: Sic confusi sunt domus ISRAEL ipsi & reges eorum, principes & sacerdotes, & Propheta eorū, dicentes ligno: pater meus es, tu & lapidi: tu me genuisti.

3. Sed quomodo si contemnet mulier a matrem suam: Sic contempsit me domus Israël, dicit dominus.

Eodem. Frōs mulieris meretricis facta est tibi, & noluit erubescere.

5. Inuenti sunt in domo mea impij, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena auibus: Sic domus eorū plenæ dolo: nō ideo magnificati sunt & ditati, succrassati sunt & impinguati, & preterierunt sermones meos pessimè.

6. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam: Sic frigidam fecit malitiam suam.

8. Omnes conuersi sunt ad cursum suū, quasi equus impetu vadens ad prælium.

13. Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri: Sic adglutinavi mihi domum Israël, & omnem domum Iuda, dicit dominus, vt essent mihi in populum, & nomen, & laudem, & gloriam, & non audierunt.

17. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponet carnem brachium suum, & à domino recedit cor eius. Erat enim quasi miryca in deserto, & non videbit cū venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto, in terra saluginis & inhabitabilis. Benedictus vir qui cōfidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod trāsp̄latur super aquas, quod ad humorem immittit radices suas, & non timebit cū venerit æstus, & erit foliū eius viride, & in tēpore siccitatis nō erit sollicitū, nec aliquando desinet facere fructū.

19. Sic conterā^r populum istum & ciuitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest vltra instaurari.

17. Et ego quasi agnus māsuctus qui portatur ad victimā.

18. Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere domus Israël, ait dominus. Ecce sicut lutum in manu figuli: Sic vos domus Israël in manu mea.

20. Et fact⁹ est sermo domini in corde meo quasi ignis ex aestuans, claususq; in ossibus meis & defeci ferrē nō iustitēs.

23. Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit dominus, & quasi malleus conterens petram?

29. Sicut ficus hā bonā: Sic cognoscām transmigrationē Iuda, quem emisi de loco isto, in terram Chaldæorum, i bonum. Et sicut ficus pessime, quā comedi non possunt, cō quōd sint malā, hęc dicit dominus Deus: Sic dabo Scedchiam regem, Iuda & principes eius, & reliquos de i
R V S A L E M.

33. Sicut enumerari nō possunt stellæ cœli, & metiri arenæ maris: Sic multiplicabō semē Dauid serui, & Leuitas ministros meos.

34. Sicut pastor visitat gregem suū in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum: Sic visitabo oues meas, & liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersæ fuerant in die nubis, & caliginis.

¶ EZECHIELIS cap. 3. Ecce dedi faciē tuam valētiore faciēbus eorum, & frontem tuā duriorē frontibus eorum. Vt adamātē, & vt silicem dedi faciē tuam, ne timeas eos, neq; metuas a faciē eorum: quia domus exasperans est.

13. Væ Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritū suum, & nihil vidēt. Quasi vulpes in deserto prophētæ tui Israël.

14. Iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas Prophetæ erit.

17. Quomodo lignum vitis inter ligna sylvarum quod de di igni ad deuorandum, sic tradidi habitatores Ierusalem;

13. Væ qui consuunt puluillus sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite vniuersæ ætatis, ad capiendās animas, Et cū caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum, Et violabāt me ad populum meum propter pugillū hordei & fragmentū panis, vt interficerēt animas

quæ non moriuntur, & viuificarent animas quæ non viuunt, mentientes populo meo credenti mendacijs.

22. Fili hominis verba est mihi domus Israël in scortiam: omnes isti as, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt.

Cap. 22. Vt conflatur argentum in medio fornacis: Sic eritis in medio eius. Coniuratio Prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens, capiensq; prædam, animas deuorauerunt, opes & precium acceperunt, viduas eius multiplicauerunt in medio eius. Præcipes eius in medio illius quasi lupi rapientes prædam ad effundendū sanguinem, & ad prodendas animas & auarē seclanda lucra.

¶ DANIEL. 2. Quomodo ferrū cōminuit & domat omnia Sic cōminuet & conteret omnia hęc. Quod autem vidisti ferrum niustum testa ex luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed nō adhærebunt sibi, sicut ferrum misceri non potest testæ.

12. Qui autē docti fuerunt, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Daniel. 3. Sicut in holocausto arietum & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium: Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat tibi, quoniam nō ē consilio confidentibus in te.

¶ OSEE cap. 1

Et erit numerus filiorum Israël quasi arena maris, quæ si ne mensura est, & non numerabitur.

6. Sciemus, sequemurq; vt cognoscāmus dominum: quasi diluculum præparatus est egressus eius, & veniet quasi hymber nobis temporaneus & serotinus terræ. Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda? misericordia vltra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.

Galaad ciuitas operantium idolum, supplantata sanguine, & quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum in via incersicentium, pergentes de Sichem, quia seclus operati sunt.

7. Omnes adulterantes, quasi libanus succensus à coquēte. Qui uicit paululum ciuitas à commitione fermēti, donec

fermentaretur totum.

Quia applicauerunt quasi clibanum, cor suum, cum insidiaretur eis, tota nocte dormiunt coquens eos, mane ipsi sicut cenius quasi ignis flammæ.

Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & deuorauerunt iudices suos.

Et factus est Ephraim quasi columba seducta, non habes cor: Aegyptum inuocabant, & ad Assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum: quasi uolucres cœli detraham eos, eadem eos secundum auditionem cœcorum:

Reuersi sunt, ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus.

9. Speculator Ephraim cum Deo meo: Propheta laqueus ruinæ factus est super omnes uias eius insania in domo Dei eius. Profundè peccauerunt, sicut in diebus Gabaa. recordabitur iniquitatis eorum, & uiuificabit peccata eorum. Quasi uias in deserto inueni Israel: quasi prima poma ficulneæ in cacumine eius uidi parres eorum: ipsi autem intrauerunt ad Beelphegor, & ab alienati sunt in confusionem, & facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.

Ephraim quasi auis auolauit, gloria eorum à partu & ab utero, & à conceptu.

10. Loquimini uerba uisionis inutilis, & ferictis fœdus in mœdacio: & germinabit quasi amaritudo, iudicium super sulcos agri. Transire fecit Samaria regem suum, quasi spumam super faciem aquæ:

11. Sicut mane transijt, pertransijt rex Israel. Post de minimum ambulabunt, quasi leo rugiet, quia ipse rugiet, & formidabunt filij maris. Et auolubunt quasi auis ex Aegypto, & quasi columba de terra Assyriorum, & collocabo eos in domibus suis, dicit dominus.

13. Et nunc addiderunt ad peccandum, feceruntque sibi cœstatile de argento suo quasi similitudinem idolorum, factura artificum totum est, his ipsi dicunt: Immolate homines uinulos adorantes. Idcirco erunt quasi nubes matutina, & sicut ros matutinus præterit, sicut puluis turbine raptus ex arca, & sicut fumus de fumario.

Et ego ero eis quasi leæna, sicut pardus in uia Assyriorum occurram eis quasi uersa raptis catulis, & dirumpam interiora iccoris eorum, & consumam eos ibi quasi leo: bestia agri scindet eos.

14. Erō quasi ros Israeli, & germinabit sicut lilium, & erit petradix eius ut Libani. Ibunt rami eius, & erit quasi oliua gloria eius, & odor eius ut Libani.

IOEL cap. 11.

Ante faciem eius ignis voras, & post eum exurens flamma, quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti. neque est qui effugiat eum.

Quasi aspectus equorum, aspectus eorum, & quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrijugarum super capita montium exillent, sicut sonitus flammæ ignis deuorantis stipulam, uelut populus fortis præparatus ad prælium.

AMOS cap. 11.

Ecce ego stridebo subter uos, sicut stridet plaustrum onustum in sceno.

3. Nunquid ambulabunt duo pariter nisi conuenerit eis? nunquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit prædam? nunquid dabit catulis leonis uocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit? nunquid cadet auis in laqueum terræ absque aucupe? nunquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit?

Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut ex tremum auriculæ. Sic eructur filij Israel qui habitant in Samaria, in plaga leuulæ & in damasci grabbato.

4. Subuertit uos, sicut subuertit Deus Sodomam, & Gomorrhā, & facti estis quasi torrens raptus ab incendio.

5. Quomodo si fugiat uir à facie leonis occurrat ei uersus, & ingrediatur domum, & innitatur manu sua super parietem, & mordeat eum coluber.

Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cœtica lyrae tuae non audiam. E reuelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens fortis.

6. Nunquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis?

8. Iurauit dominus in superbiam Iacob, Si oblitus fuero usque in finem omnia opera eorum. Nunquid super isto non cõ-

movebitur terra, & lugcbit omnis habitator eius, & ascendet quasi fluvius vniuersus, & deicietur, & defluet quasi riuus Aegypti?

9. Et dominus Deus exercituum qui tangit terram & tabescet, & lugebunt omnes habitantes in ea: & ascendet sicut riuus omnis, & defluet sicut fluvius Aegypti.

Ecce enī mandabo ego, & concutiam in omnibus gentibus domum Israël, sicut concutitur in cribro: & non cadet la pillus super terram.

MICHEAE cap. 1.

Et consumetur montes subius eū: & valles scindentur sicut cera à facie ignis, sicut aquae quae decurrunt in praecip. 3.

Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum super excoriauerunt: & ossa eorum confregerunt, & conderunt sicut in lebetē, & quasi carnem in medio ollae.

Nunc quare mœrere contraheris? nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perijt, quia comprehendit te dolor sicut parturientem.

5. Et erunt reliquiae Jacob in medio populorum multorum quasi ros à domino, & quasi stillae super herbam quae nō expectat virum, & non praestolatur filios hominum.

5. Et erunt reliquiae Jacob in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis sylvarum, & quasi catulus leonis in gregibus pecorum, qui cum transierit, & conculcauerit, & ceperit, non est qui eruat.

7. Vt mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiae, non est botrus ad comedendum: praecoguas ficus desiderauit anima mea.

INAVM CAP. 1.

Ante faciem indignationis eius quis stabit? & quis resistet in ira furoris eius? indignatio eius effusa est vt ignis: & peccatae dissolutae sunt ab eo.

Quia sicut spinæ se inuicem complectuntur: Sic conuiuium eorum pariter potantium. Consumentur quasi stipula ariditate plena.

2. Miles captiuus abductus est, & ancillae eius minabantur gementes vt columbae, murmurantes in cordibus suis. Et Niniue quasi piscina aquarum aquae eius. Facies omnium

eorum sicut nigredo ollae.

Ca. 3. Omnes munitiones tuae sicut ficus cum grossis suis si concussae fuerint, cadent in os comedentis.

Custodes tui quasi locustae, & paruuli tui quasi locustae locustarū, qui v' confidunt in sapibus in die frigoris, sol ortus est & auolauerunt, & non est cognitus locus earum vbi fuerint.

HABACHVC CAP. 1.

Leuioreis pardis equi eius, & velocioreis lupis vespertinis, & diffundentur equites eius: equites namque eius de longē venient, volabunt quasi aquila festiuans ad comedendū, omnes ad praedam venient: facies eorum ventus vrens, & congregabit quasi arenam, captiuitatem.

Et facies hominis quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem.

Cap. 2. Et quomodo vinum potantem decipit: Sic erit vir superbus, & non decorabitur, qui dilatauit quasi infernus animā suam, & ipse quasi mori, & non adimpletur: & cōgregabit ad se omnes gentes: & coaceruabit ad se omnes populos.

Vt ei qui multiplicat non sua, vsquequo & aggrauat contra se, densum lutum.

Cap. 3. Percussisti caput de domo impij, denudasti fundamentum vsque ad collum semper. Maledixisti sceptris eius capiti bellatorum eius venientibus vt turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius qui deuorat pauperem in abscondito.

SOPHONIAE cap. 1. Et tribulabo hoīes, & ambulabūt vt caeci, quia domino peccauerunt: & effundetur sanguis eorum sicut humus, & corpora eorum sicut stercora. Sed & argentum eorum & aurum eorum non poterit liberare eos in die ire domini.

Sophon. cap. 3. Principes eius in medio ei⁹ quasi leones rugientes: iudices eius lupi vespere nō relinquebāt in mane.

ZACHARIAE cap. 12. In die illa ponā duces Iuda sicut caminū ignis in lignis, & sicut faciem ignis in fœno: & deuorabunt ad dexteram & sinistram omnes populos in circuitu: Et ducam tertiam partem per ignē, & vram eos sicut vritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum.

MALACHIAE cap. 9. Et erunt mihi ait dñs exerci-
R. iiii

tuum, in die qua ego facio in speculum: & parcam eis sicut parcat vir filio suo seruienti sibi.

¶ **M A C H A B . 1 . cap . 2 .** A verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus, & vermis est. Hodie extollitur & cras non inuenietur. Quia conuersus est in terram suam & cogitatio eius perijt.

¶ **A L A R D V S A E M S T E L R E -**
damus lectori S. D.

Ideo nobis visum est, amice lector, quicquid est Evangelicorum pariter & Apostolicorum Similium, in mediū structuræ huius adlegere, quod **C H R I S T V S** ille, pax nostra, quæ fecit utraq; vnū, & mediū parietem maceræ soluit, vnicū semper delectatus sit mediū. Nascens enim in medio animalium reponitur. Puer etiam inuētus est in templo sedes, in medio doctorum, audiens illos, & interrogans eos. Super hæc: Vbi, inquit, duo vel tres cōgregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Ad hunc ordinem referendū est, quod testatur & **L V C A S**. Ipse autem, transiens, per mediū illorum ibat. Eodem pertinet, quod scriptū est: At ego in medio vestri sum, vt qui ministrat. Quid? quod cruci suffixus, mediū latronum duorum pendebat. Adde his id quod apud **I O A N N E M** refertur. Venit **I E S V S**, stetitque in medio, & dicit eis: Pax vobis. Nam illud quid attinet commemorare, quod idem testatur in Apocalypsi, dicens: Et vidi, & ecce in medio throni, & quatuor animalium, & in medio seniorum stans, tanquam occisus. Bene vale, memor eius, quod dici solet: Medio posuit Deus omnia campo.

¶ **E V A N G E L I C A E P A R I T E R**
& Apostolicæ Similitudines atq; Parabolæ.

¶ **M A T T H . 12 .** Quemadmodū enim fuit Ionas in vētre ceti tribus diebus ac tribus noctibus: Sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus ac tribus noctibus.

Matthæi. 13. Sicut igitur colliguntur zizania, & igni comburuntur: Sic erit in consummatione seculi huius. Mittere filius hominis angelos suos, & colligent e regno illius omnia offendicula, & eos qui parant iniquitatem, ac mittet illos in caminum ignis, vbi erit ploratus, stridorque dentium.

Matthæi. 23. Vae vobis scribæ & pharisæi, hypocritæ, quæ similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris quidem apparent speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum omniq; spurcitia: Sic & vos foris quidem apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis fitione & iniquitate.

Matthæi. 24. Sicut enim fulgur exit ab oriente, & apparet usque in occidentem: Ita erit aduentus filij hominis.

Eodem. Sed sicut erant dies Noë: Ita erit & aduentus filij hominis.

¶ **I O A N N I S . 3 .** Spiritus vbi vult spirat, & vocē eius audis, sed nescis vnde veniat, & quò vadat: Sic & omnis qui natus est e spiritu.

Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in eum, non pereat sed habeat vitam æternam.

Ioan. 15. Sicut palmes nō potest ferre fructū à semetipso, nisi manserit in vite: Sic nec vos, nisi in me manseritis.

¶ **R O M A . 7 .** An ignoratis fratres &c.

Roma. 12. Quemadmodum enim in vno corpore multa membra habemus, membra verò omnia non eundē habent actum: Sic multi vnum corpus sumus in **C H R I S T O**, singularim autem alij aliorum membra, sed tamen habentes dona iuxta gratiam datam nobis, varia.

¶ **I . C O R I N . 2 .** Quis enim hominū, nouit ea quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Sic & ea quæ sunt Dei, nemo nouit, nisi spiritus Dei.

1. ad Corinth. 9. Nescitis quod ij qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium? Sic currite vt comprehendatis, omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem vt corruptibilem coronā accipiant, nos autem incorruptam.

1. Corinth. 12. Quemadmodum enim corpus vnū est, & membra habet multa, omnia verò membra corporis vnū multa cum sint, vnum sunt corpus. Sic & Christus.

1. Corinth. 14. Quin & inanima, vocem reddentia, siue tibia siue cithara, nisi distinctionem soni dederint: quomodo cognoscetur, quod tibia canitur, aut cithara? Etenim si incertam vocem tuba dederit, quis apparabitur ad bellum?

Sic & vos per linguam nisi significantem sermonem dederitis, quomodo intelligetur, quod dicitur? Eritis enim in aërem loquentes.

1. Corinthio. 15. Alia gloria solis, & alia gloria lunæ, & alia gloria stellarum: Stella quidem à stella differt in gloria: Sic & resurrectio mortuorum.

¶ **CAD EPH E.** 5. Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea, &c.

¶ **1. THESSA.** 2. Perinde ac si nutrix foueat suos filios: sic affectu ppenſi in vos animo cupiebam⁹ impertire vobis, non solum euangelium Dei, verum etiam nostras ipsorum animas, propterea quod chari nobis facti estis.

1. Thessa. 5. Dies ille domini, ut fur in nocte ita venturus sit. Cum enim dixerint: pax & tuta omnia, tunc repente eis imminet interitus, sicuti dolor partus mulieri pragnanti, nec effugient.

¶ **IACOBLI.** Nam qui hæſitat, is similis est fluctui maris, qui ventis agitatur, & impetu rapitur.

Glorietur autem frater qui est humilis in sublimitate sua. Contra qui diues est, in humiliatione sui. quoniam veluti flos herbæ præteribit. Exortus est enim sol cum aestu, & exaruit herba, & flos illius decidit, & decor aspectus illius perijt: Sic & diues in vijs suis marcescet.

Quoniam si quis audiat sermonem, nec eum factis exprimat, hic similis est viro consideranti faciem natiuitatis suæ in speculo: Considerauit enim seipsum, & abiijt, & continuo oblitus est qualis esset.

Iacobi. 2. Quod si frater aut soror nudi fuerint, & egenes quotidiano victu: dicat autem aliquis vestrum illis: abite cum pace, caleſcite & saturamini: non tamen dederitis illis, quæ sunt necessaria corpori, quæ erit vilitas? Sic & fides si facta non habuerit, mortua est per se.

Quemadmodum corpus absque spiritu mortuum est: Ita & fides absque factis mortua est.

Iacobi. 3. Ecce equis frena in ora immittimus ut obediat nobis, & totum corpus illorum circummaginamus. Ecce naues quoque cum tantæ sint, & à ventis seuis agantur, circumaguntur à minimo gubernaculo, quocumque impetus dirigentis vo-

fuerit: Ita & lingua pusillum membrum est, & magna iactat. Ecce exiguus ignis quantam materiam incendit. Et lingua ignis est, mundus iniquitatis: sic lingua constituitur in membris nostris quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis, & inflammat à gehena. Omnis enim natura & ferarum & volucrum, serpentiumque & marinorum domatur & domita est à natura humana. Linguam autem nulli⁹ hominum domare potest incoercibile malum, plena veneno mortifero. Per ipsam benedicimus Deo & patri, & per ipsam maledicimus hominibus, qui ad similitudinem Dei conditi sunt. Ex eodem ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratres mei hæc ita fieri. Nunquid fons ex eodem foramine emittit dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus oleas gignere, aut vitis ficus? Sic nullus fons salis ac dulcem potest edere aquam.

¶ **PETRI.** Propterea quod omnis caro gramen sit, & omnis gloria hominis quasi flos graminis. Exaruit gramen & flos decidit: at verbum domini manet in æternum.

¶ **ELENCHVS SIMILITVDINVM**
iuxta ac Parabolarum siue collationum.

¶ **EX MATTHAEO.**

Sal terræ, lux mundi. 5. Oppidum supra montem situm. Eod. Lucerna subter modium. Eod. De duobus dominis. 6. De festuca & trabe in oculo. 7. De sancto non dando canibus. Eod. De margaritis ante porcos non projicientibus. Eod. De lata porta, & spacioſa via. Eod. De angusta porta & stricta via. Eod. De domo ædificata super petram & harenam. eod. De astutu panni rudis. 9.

De vino nouo & veteri. eod. De vitibus nouis & antiquis. eod. De pueris ſedentibus in foro. 11. De fructu arboris bonæ & malæ. 12. De septem spiritibus & octauo. Eod. De ſeminante iuxta viam. 13. De ſeminante bonum ſemen. eod. De zizania & tritico. eod. De grano ſinapis. Eod. De fermento in tribus menſuris farinae abscondito. eod. De theſauro in agro recondito. eodem.

De pulchris siue bonis margaritis. eod. De verriculo siue reti misſo in mare. Eod. De ſcriba docto ad regnum cælorum. eod. De fermento phariſæorum. 16. De cen-

refina oue perdita. 18. De eo qui debebat decem milia sēta. eod. De operarijs in vineam conductis. 20. De filijs Zebedæi. eod. De ficu, quæ aruit. 21. De duobus filijs in vineam missis. eod. De vinitoribus qui missos ad se ob recipiendos fructus interficiunt. eod. De vocatis ad nuptias & veste nuptiali. 22. De his, qui in tecto sunt ne descendant tollere aliquid de domo: & qui in agro sunt, ne revertantur tollere tunicam suam. 24. De arbore ficu. eod. De duobus in agro. eod. De duobus molentibus in mola. eod. De seruo fidei, quem præfecit dominus famulatio suo. eod. De decem virginibus. 25. De his qui talenta acceperunt. eodem.

TEX MARCO.

De feminatore. 4. De homine iaciente sementem in terram. eod. De grano sinapis. eod. De fermento pharisæorum. 8. De vinea. 12.

TEX LVCA.

Omnino dicetis mihi hanc similitudinem: Medice curate ipsum. 4. De duobus debitoribus. 7. De eo qui sementem faciebat. 8. De eo qui incidit in latrones. 10. De eo qui amicum adit media nocte. 11. De spiritu immundo ab homine egresso, ac tandem cum septem alijs sceleratioribus redeunte vnde exierat. eod. De eo cuius ager ferax fuit. 12. De seruo vigili. eodem. De seruo, quem constituebat dominus super famulitium suum. eod. De ficu, quæ fructum non protulit. 13. De grano sinapis & fermento. eod. De inuitatis ad cenam. 14. De ædificatione turris. eod. De rege volente in bellum ire. eod. De centum ouibus. 15. De drachma decima perdita. eod. De filio peregræ profecto in regionem longinquam. eod. De dispensatore iniquo. 16. De diuite & Lazaro. eod. De iudice iniquo. 18. De pharisæo & publicano. eod. De decem seruis, qui minas acceperunt. 9. De vinea. 20. De ficu. 21.

DE PARABOLIS EVANGELICIS

Ioannes Driedo, de regulis & dogmatibus sacræ scripturæ libro. 3. cap. 4.

Quia in scripturis nonnulla difficultas est ex parabolis, iam est de his differendum. Sciendum est ergo, quòd turba cui locutus est CHRISTVS, non vnus est sententiæ, sed diuersarum in singulis est voluntatum. Ideo loquitur ad illam in multis & diuersis parabolis, vt iuxta voluntates diuersas reciperent disciplinas, & quisque ex rebus quæ versantur in corde suo posset adiuuari ad intelligentiam coelestis regni. Hæc omnia inquit Matthæus loquutus est IESVS in parabolis ad turbas, & sine parabolis non loquebatur eis. Matthæ. 13. Non dixit quòd IESVS omnia quæ loquutus est, sit loquutus in parabolis, sed quòd hæc omnia, quæ scilicet illic præmiserat, & id quidem ad turbas, & sine parabolis non loquebatur tunc eis, scilicet turbis, nã & alijs temporibus, & ad discipulos multa loquutus est Iesus sine parabolis, vt patet apud Matthæum ex sermone domini in monte.

Parabola in scripturis sacris est diuersarum rerum collatio seu comparatio, sic vocata, quòd vna res est alteri aut assimilata, aut comparata, quasi præuia veritatis vmbra. Quod enim parabola Græco vocabulo appellatur, hoc Latine similitudo dicitur, quæ est discrepantium rerum sub aliqua similitudine facta collatio seu comparatio. In scripturis sacris parabola sunt, quando scripturæ author id quod in rebus spiritalibus, aut diuinis, aut mysticis intimare voluit, per comparationes aliquas significauit, quas Dei spiritus in scripturis composuit, vt per terrenas similitudines, facilius coelestia capiamus. In omnibus parabolis, siue innitantur argumento per locum à similibus, siue argumento per locum à dissimilibus, res corporales, rebus diuinis, de quibus agitur, propter similitudinem aliquam comparantur.

Ad intelligendum autem vires & significationes parabolarum, id præcipuè in omnibus obseruandum est, vt diligenter consideremus intentionem propter quam parabola ipsa est assumpta, scientes non esse necessarium, vt omnes illius partes gerant similitudines earum rerum, propter quas ipsa est composita.

Omnis parabola obliquo & figurato modo rerum quarundam naturam manifestat. Et ideo non oportet, inquit Chrysostomus, neque nimia cura in singulis parabolarum verbis an-

xium esse, neque ea, quæ in illis sunt, secundum totum quod dicitur, inuestigare, neque omnia opera & officia ad imitandum sumere. Sicut in scripturis veteris legis: Si qui typum gerunt Christi, vt Iob, Sampson, Dauid, Salomon, non in omnibus, sed in certis quibusdam gestis, personâ significât Christi saluatoris. Sed cum id, quod per parabolam author ipse cõponens intenderit didicimus, inde vtilitate collecta & intentione, propter quam assumpta est, intellecta generali quodammodo, eatenus debemus aptare omnia, quatenus conueniant intentioni proposita, vt finiatur, quæ deinceps super singulis parabolæ particulis fieri possit, curiosa inuestigatio. Verbi gratia in parabola de patrefamiliâs, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam, oportet cõsiderare causam propter quam dicta est. Præmiserat Saluator: Multi erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Et hinc sequitur: Simile enim est regnum cœlerû homini patrefamiliâs, qui exijt primo mane. Hic ergo regno cœlorû intellecto secundum eum, qui regnat assumitur parabola ad commonstrandum, quod Deus multis sero cõuersis tardèq; pœnitentibus sit daturus aut gratiâ aut mercedè æqualem illi gratiæ seu mercedi quâ daturus est mane venientibus diutiusq; laborantibus. Et ne ob id Deus exiistimetur esse iudex iniquus, ita composita est parabola, vt & in huiusmodi dispensatione doceat Deum esse iustum & æquum, figurali exemplo declarans diuinam bonitatem assuisse, & ad esse omni generi ætatis hominum ad consequendû regnum cœlorû, & non esse prima ætate conuersis futurâ in die iudicij vllâ murmurandi causam cõtra bonitatem aut iustitiâ Dei largientis tantam gratiam, tantamq; gloriâ sero pœnitenti, quantâ largitus est mane venienti, quia vbi fit vni gratia, non fit alteri iniuria. Et hic est scopus in quem tendit parabola tota. Proinde ex hac parabola non oportet colligere, quod sicut in hac vita contra patrefamiliâs murmurant mercenarij primi, videntes nouissimos æqualem mercedem recipere, ita & in die iudicij, primi qui à prima ætate in senectam vsque perseuerauerunt, murmurabunt nouissimos recipere mercedem æqualem, cum contrarium potius intendat Saluator, parabolæ author, volens quod sicut in hoc mundo patrefamiliâs iusta ratione arguit carnales homines pri-

mos, habentes oculum nequam, & docet neque eos habere causam murmurandi contra nouissimos, neque se facere iniuriam illis: Ita in vespera, id est, in die iudicij Deus reddes æqualia primis, & nouissimis præmia, illustraturus est primorum mentes, vt pl. n. videant se non habere iustam rationem murmurandi contra voluntatem Dei æqualiter facientis primis atque nouissimis. Verum quia sunt expositores qui in hac parabola, per sero, seu vesperam, intelligunt tempus sub aduentum Christi in carnem: Sciendum, quod etiam iusti bonique Iudæi gratiam Christi ex parte quidè, sed non ex toto intelligentes, primum murmurabant aduersus gentes, quod ex idololatriæ orti, circumcisi, à lege Mosâica prorsus alieni, subito admitterentur ad Euangelij gratiâ, murmurabant quidem non attendentes ad scripturas propheticas de misericordia Dei erga gentes donec instruerentur, quod lex Moyse haberet finem in Christo, cuius gratia & in nationes diffunderetur. Vnde & Act. 10. dicitur: Obstupuerunt ex circumcissione fideles, qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Huius quoque consideratione, etiam ipsi Iudæi in primordijs fidei habuerunt oculos vtriusq; nequam: Sic & in tribus parabolis, quas posuit Lucas capite. 15. videlicet de oue ex centum vna, quæ aberrauerat, & est reducta. Et de drachma ex decem vna, quæ fuit perditâ, & est inuenta. Et de duobus filijs inter quos vnus perierat, & reuixit, causas oportet considerare propter quas fuerat assumptæ, vt intelligamus quare dominus Christus huiusmodi parabolâs proposuerat: præmiserat autem Euangelista scribas & phariseos murmurasse contra Christum, quod peccatores & publicanos recipere, & manducaret cum eis. Christus ergo, exemplis, figuris seu parabolis docuit illos non habuisse super hoc iustam murmurandi causam, sed potius gaudendi & congratulandi, insinuant se vt pium pastore & veram sapiëntiam, ac bonû patrefamiliâs aduenisse in hunc mundum, vt saluaret atq; reduceret ouem, quæ perierat, inueniretq; drachmam perditam & suscipere perditû filiû ad cor redirent ac respicentem: hoc est, vt saluû faceret genus humanû, quod perierat. Totus ergo illarum parabolârum trium contextus aduersus phariseos obmururantes prolatus est, & propter nos positus est, vt in

illis discamus nos non debere aegre ferre susceptionē hominum peccatorum, sed gratum & acceptum habere, si peccatores respiciant, & recipiantur in gratiam. In huiuscemodi parabolis, nihil quidē est frustra aut superuacue positum, nō tamē oportet nos circa singula esse sollicitos. Nam si velim⁹ singulas particulas habere suam expositionē exactā & specialem significationē, volentes inuestigare, quid intersit iter hominem vnum habentem cētum oves, & nō plures, & inter mulierem habentem drachmas decem, & patrem habentem duos filios: **Q**uid insuper sibi velit, quod cētum nominētur oves, & nō plures, & quod decē drachmā & nō quinq;, & qd significet quod in prima parabola cōuocātur amici & vicini. In secunda verò amicā & vicinā. Et quid in tertia parabola significetur, quod senior filius fuerit inuidus de beneficio fratris, quod fuerit contristatus, cum tamen ille filius personam gerat iustorum, beneplacens patri, fruens & bonis illius, ad quē & pater dixit: Fili tu semper mecū es, & omnia mea tua sunt. Hęc & huiusmodi si velimus singula exactē perscrutari, & simili prorsus inuenire in rebus propter quas assumuntur parabola, laboriosa res erit, & nimis forsitan curiosa. Cū sufficiat dominum saluatorem assumpisse res illas ad confutandū scribas & Phariseos murmurantes contra ipsum, quod peccator es susciperet, & ad persuadendum eisdem per certas & manifestas similitudines, quod tantæ bonitatis suæ effusionem erga eos qui perierant, deberent non solum non aegre ferre, sed lætāter suscipere, & gaudere potius, ac gratulari tantæ clementiæ illius, qui vt bonus medicus, & diligens pastor, & pius pater venit sanare, inuenire, suscipere, quod perierat. Oportet igitur ex nouissima parabola intelligere, non quod filius senior iustus, murmurando inuideat conuersioni impiorum, sed quod non habet de hoc iustam murmurandi aut inuidendi causam, tanquam dicat: Esto, vos scribæ & pharisei iusti sitis, sicut filius ille carnalis beneplacens patri, non tamen contra me habetis vllam murmurandi rationem, quod fratres vestros, qui perierant, suscipiam. Deinde & hoc sciendum, quod in parabolis sint posita quedam, non vt significent aliquid, sed vt series corporalium rerum constet, iuxta Augustini sententiam dicentis: In parabolis quedam admi-

scuntur, vt expleatur narratiōis ordo. Sic ē præceptum **CHRIST** I dicentis: Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, metaphorice dicitur, pro eo quod est, hūanam laudem in tuo ieiunio studeas contemnere, vt cum ieiunas læti & festiuum te esse mōstres. Hic iam si vltra progredieris inquirens, quidnam per faciem **CHRISTVS** intellexerit, quid per ungere, quid per caput, non est quidem improbanda pia & studiosa sciēdi indagatio, sed tota propositio intellecta in omnibus, quæ scriptura per se singulatim exposuit, cauenda est curiosa perscrutatio & defensionis pertinax, in quod pia quadam ratione inuentum fuerit. Habes autem super hac sētentia **CHRISTI** geminam expositionem apud Bernardum, sermonc. i. in capite Ieiunij, vbi per caput intelligit aut **CHRISTVM**, quem nostro ieiunio unguimus, dum se abstinemus à cibis, vt ipse in nostro ieiunio glorificetur tanquam bonus odor: aut mentē nostram, quam unguimus, cū conamur vt ipsa suauiter delectetur in Deo. Item in parabola de decem virginibus considerare oportet principium, ex quo dominus huiuscemodi parabolā induxit, & finē i quē conclusit. Vnde præmiserat parabolam de seruo vigilante, ex illa docens & monens, ne nos dominus inueniat dormientes, & ponat nos cum hypocritis, illic erit fletus & stridor dentium, & continuo subiungit: Tunc simile erit regnū cælorum decem virginib⁹. Proposita autem parabola tota conclusit, Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Non oportet igitur ex hac parabola intelligere, quod in die iudicij virgines fatuæ, id est, reprobi Christiani sub vlla spe salutis sint, & paraturi lampades suas, & postulaturi à sapientibus oleum, seu charitatis pinguedinem, & ituri ad emendum, & oraturi ad dominum dicendo: Domine domine aperri nobis, quando quidem etiam reprobi, iuxta beati Pauli Apostoli doctrinam, in momento, in ictu oculi, corporibus resumptis, prorsus relinquētur destituti spe veniæ, sed sufficit ex huiusmodi parabola intelligere in die iudicij fatuas virgines præ angustia spiritus gementes, & nullum inuenientes auxilium misericordiæ, etiam à bonis prorsus defendendas extra regnum Dei sublata omni spe veniæ. Vnde aduentus **CHRISTI** comparatur nocturno furi suffossori do-

mus, non quod per omnia quadret furis & CHRISTI aduenientis similitudo, sed ad id congruat, quod vterq; & fur, & CHRISTVS adest ea hora, qua non putabatur. Item parabola Matthæi 13. Simile est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis, totus scopus propter quem assumitur est, vt nos contra legem Dei peccātes, si velimus misericordiā à DEO expectare, demus & veniam conferuis in nos peccantibus, præsertim si illam veniā ante nos procedentes petant, sicut & Deus misericors est nobis suppliciter rogātib⁹. Si verò in illa parabola velimus exactè singula scrutari, quid videlicet significet decē talentorū milia, cur decē milia nominentur, & non in alio numero, que rursus sit vxor, & liberi, quæ iubetur venditari, quis cōseruus debitor, & qui centū denarij, curiosa forsità magis erit quā inuestigatio vtilis. Cum scire sufficiat quòd in debito decem milia talentorum tā magnū debitū intelligamus quantum DEO soluere nobis impossibile est, etiā vendidatis nobis vxore & liberis, quia nihil à se homo habet, per quod se à peccati debito redimat. In debito centū denariorū intelligitur offensa, quam fecit homo in hominē. Hæc etsi maior sit q̄ hō soluere posset homini, longa tamen est distantia, & maior quā est differentia decē milium talentorum, & centū denariorū. Oportet ergo in omnibus parabolis, cōsiderare scopos, propter quos magister noster CHRISTVS assumpserit illas. Et hæc omnia ex sequentibus sicut vtrunque apertiora.

Sciendū est autem duo esse parabolarū genera. Nam ex Euangelij manifestum est spiritū sanctū in scripturis factis adhibere parabolis seu rerum comparationes, interdum secundam aliquam similitudinem, argumēto sumpto per locū à similibus, quæ ad modū volētes persuadere solēt vti huiusmodi dialecticorū regula: Sicut illud, ita & illud. Interdū vero ex dissimilitudine, argumēto sumpto per locū à min⁹ inesse ad magis inesse, affirmādo, aut a magis inesse, ad minus inesse negando secundū has regulas: Si hoc, quāto magis & hoc, aut si non illud, quanto minus istud. Primi generis parabole ex rebus corporalibus assumuntur, interdum ad perficiendū regni cœlorum valorem, seu præcij magnitudinē, vt loci cū dicitur regnum cœlorum esse simile thesauro. Inter-

dum verò ad declarandū eiusdem regni incrementū, vim, efficaciam, & augmentum, veluti cū dicitur esse simile grano sinapis, quod licet in principio parū & exiguum sit quantitate, grandis tamen est virtutis, qua crescit in arborem. Interdū verò ad intimidandum eiusdem regni transmutationem, in aliū statum, in aliam gentem, aut populum. Interdum ad declarandum in regno illo malos esse commixtos bonis. Interdū ad declarandū ipsius regis in regno illo prouidentiam, bonitatem & tolerantiā, & iustitiā. Interdum ad intimidandum eiusdem regis aduentum ex improuiso esse venturum, ad ingendum nobis vigiliæ, & solitudinis assiduæ curam.

Huius primi generis primum sunt parabole septē, Mar. 13. Prima parabola est de seminatore, qui exiit seminare, & inter seminandum, alia iuxta viam ceciderunt, & à volucribus cœli deuorata sunt, alia in terram petrolam, alia inter spinas, alia in terram bonam, & dederunt fructum, aliud cœcesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Hæc parabola ipse CHRISTVS nobis exposuit, ex cuius interpretatione patet collationem seu cōparationē in hoc consistere: Quæ ad modum materiale semen facit fructum nō in qua vis terra seminatum, sed in terra bona, ita semē verbi Euangelij seminatum fructum facit in hominibus, qui audiūt intelligunt, & custodiūt illud, sed nō in quibuslibet fructum facit. Et id quidē accidit nō ex seminantis culpa, nō ex seminantis malo, sed ex audientū vitio, vtpotē propter crassitudinē cordis & grauitatē auris. Et ne arbitremur hæc vitia natura esse, non voluntatis, subiūgit culpam arbitrii, & dicit: Et oculos suos clauerunt. Vnde ex sermone Christi hanc parabolam interpretantis & dicentis. Omnis qui audit verbum regni, & non intelligit, venit malus & rapit quod seminatū est in corde eius. Hic est qui secus viam seminatus est. Discimus seminatum hic bifariam dici, & hominem videlicet seminatum esse, eo quòd semen susceperit, & verbum regni seminatū esse in homine seu in corde eius, quemadmodū dicimus & agrum seminatum esse, & semē seminatum esse in agro. Secundam parabolam proponit eis dicens: Simile est regnum cœlorum homini, qui seminat bonum semē in agro suo, cū autem dormirent homines, venit inimicus homo, &

superfeminavit Zizania in medio tritici, & reliqua. Hanc quoque parabolam & ipse dominus aperire dignatus est & intentionem propter quam assumpserit intinare, argumento sumpto à similibus, ita cōcludens: Sicut ergo, inquit, colliguntur Zizania, & igni comburuntur, sic erit in cōsumatione seculi, mittet filius hominis angelos suos, & colliget de regno eius omnia scandala, & omēs qui faciunt iniquitatem, mittet in caminum ignis, ac si dicat: Sicut homo qui seminavit bonū semen in agro permittit Zizania ab inimico seminata crescere vsq; ad messem, ne in eradicandis Zizanijs triticū conculcetur, & in messe iubet messoribus cōgregari triticum in horreum, Zizania vero alligare in fasciculos cōburendos: Sic & regnum cœlorum secundum eum qui regit est Christus filius hominis, qui bonū semen, id est, filios cœlestis regni, Apostolos & iustos seminans in mūdo, permittit filios nequitie à diabolo superfeminatos in medio tritici, id est, in societate Christianorum crescere vsq; ad messem, id est, cōsumatione seculi, ne in eijsendis iniquis Christianis, boni Christiani, aut turbentur, aut ruinas patiantur. In cōsumatione seculi colliguntur impij comburendi in caminum ignis. Vides argumentum sumi à similibus. Tale quid accidit & in duabus parabolis sequentibus, Vt: Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod minimū omnibus oleis accipiens homo seminavit in agro suo. Item: Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in satis farinae tribus, ac si dicat: Sicut granum sinapis minimum in omnibus seminibus seminatum in terra, crescit, fitq; arbor magna, in cuius ramis habitent volucres cœli: Ita & regnum cœlorum tam secundum eū qui regit, scilicet Christū crucifixum, quam secundum societate seu Ecclesiā, quæ regitur, & secundum fidē, seu doctrinam Euangelij per quā regitur: In principio modicum, paruum, atq; in mundo contēptibile creuit in arborem magnam, extēdes propagines seu palmites suos in oēs gētes, ita vt volucres cœli, id est, sancti, per vniuersum orbem pennis virtutum volantes in cœlū habitent in eo, adhærentes societati apostolorū & doctrinæ seu professioni fidei illorum. Sic & apud Daniel. lapis initio humilis & parvus, præcursus de mōte sine manibus, id est

sine virili opere conceptus creuit, & factus est mōs magnus, & impleuit vniuersam faciem terræ.

Item quemadmodū fermentū transmittit in sui virtute tria farinae sata, id est, magnā farinae cōspersionē: Sic & regnū cœlorum, siue intelligatur secundum eū, qui regit, id est Christū, siue secundum Ecclesiā Apostolicā, quæ regitur, siue secundū Euāgelij doctrinā, qua regitur, transformāt in sui virtute totū mundum. i. homines ex omnibus locis mundi ac regionibus, cū iam olim Christi professio, & Apostolorum Ecclesia, & Euāgelij fides creuerit per vniuersam terram.

In similem modum assumuntur & reliquæ tres parabolæ, Vt, simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, Iterū, simile est regnum cœlorum homini negotiatori, quæ retibonas margaritas. Rurſus, Simile est regnum cœlorum sagine missæ in mare, & ex omni genere piscium congregant. De his in quantum similia sunt, ducitur intellectus in notitiā alicuius mysterij de regno cœlorū. Quemadmodū est thesaurus in agro abscondit⁹, quæ si quis forte inuenit occultū, seruat, diligenter custodiens ne perdat & gaudens vēdit vniuersā, quæ habet, cōflatoq; omnīū possessionum suarū pretio abit ad illius fundi dominū emēs agrum illū, in quo iā nōuit latere thesaurū: Sic & in agro absconditū dicitur esse regnum cœlorū, siue ipsū intelligatur sanctorum ac cœlestiū ciuium rex Christus velatus fragili carne: siue societas ipsa, id est, Ecclesia, secundum interiorem vitā, abscondita in christo Iesu, siue cœlestium sacramentorum sapientia, sub vmbra atque velamine legis & Prophetarum latens.

Hunc agrum si quispiā inuenit, id est, rectē intellexerit incipientis credere illic veram esse sapientiam, quæ ducit ad vitam perpetuam, gratulanter & veraciter domino dicit: Bonum mihi lex oris, tui super milia auri & argenti, venditisque vniuersis quæ habet, hoc est, renunciatis omnibus quæ possidet, emit agrum illū, id est, vel CHRISTVM, vel Ecclesiam eius, vel scripturas legis & prophetarum, vt exoneratus secularibus negociis intēdere possit verbo Dei certo sciens animū non posse terrenis simul & cœlestibus diuitijs occupari. Quemadmodum negotiator delectatur bonis margaritis, vbi inuenit vnam valde bonā, quam noue-

rit omnium margaritarum & possessionum suarum superare pretium, ilico venditis omnibus, mercatur illam: Sic & regnum cœlorum, id est, Ecclesia sanctorum Iudæorum, ante Christi aduentum delectatur bonis sapientum doctrinis, eruditionibus legis, ac Prophetarum: vbi autem inuenit vnā sapientiam Christum, plenum gratiæ, & veritatis, & scientiæ legis ac Prophetarum complementum, renunciat omnibus & suæ voluntati, & suis quæ possidet, & ceremonijs legis, vt vnica hac sapientia, in qua omnis inuenitur sciētia, libero & expedito animo frui valeat, certò sciēs illam quālibet in hoc mundo exiguam, & cōtemptam valere omnes diuitias: Homo iste negociator intelligitur sanctus Iudæorum populus expectans Christum dominum, neque oportet in negociatore intelligere Christū. Nā in scripturis sacris Ecclesia plerunq; intimatur vt vna quedam persona.

Rursus quemadmodū sagena omnis generis pisces, bonos inquam & malos, quos commixtos tolerant piscatores, donec impleatur sagena, quam cum fuerit impleta, ad litus pertrahētes segregant bonos in vasa sua, malos verò & inutilēs reijciunt: Sic & regnum cœlorum, seu Ecclesia Christi iacta in mare huius seculi, complectitur omne genus hominū vsq; ad litus, id est, vsq; in diē iudicij, toleras malos seu iniustos simul & iustos, donec impleatur electorū numerus. Si quis vero ī huiusmodi parabolis, quas ipse saluator perse non exposuit, aliud sese inuenisse dixerit, putans nominibus thesauri, & negotiatoris, & margaritæ aliud quā diximus significari, non est improbandus, modò sententias doctrinæ coaptet Evangelicæ.

Eiusdem generis est parabola apud Matthæum in superioribus recitata, qua dicitur: Simile esse regnum cœlorū homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Ex rebus prophanis sumpta similitudine ad spiritualem intellectum trāsfit. Sic pater meus cœlestis faciet, inquit, vobis, si nō remisistis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. Et stat in hoc similitudo. Quemadmodum rex huius seculi miseretur plerunq; serui sui suppliciter rogantis. Vbi autē viderit eundem seruum erga conseruum suum inexorabile, & nō prestare vllam misericordiā, implacabiliter iratus, tradit ipsum

seruum, cui debitum remiserat, tortoribus, donec soluat vnuersum debitum. Sic regnum cœlorum intellectum secundū eū, qui regit, id est, pater noster cœlestis nobis, quibus peccata remisit, facturus est, si non remisimus fratribus in nos peccantibus. Hac intentione intellecta, poterit quisque sacre theologiæ studiosus ad instructionem morum & fidei accommodare ceteras parabolæ eiusdem partes, & piè interpretari, quis rex, qui serui, & quid sit incipere rationem ponere cum seruo, quis debitor, quæ decem milia talentorum, quæ vxor, & qui filij, quæ sint omnia quæ rex vendi præcepit, vt reddatur debitum. Quid est eum, qui acceperat indulgentiam decem milium talentorum, egredi, quis conseruus, quid debitum cētum denariorum, qui centū denarij, quid sit suffocare, & dicere, redde quod debes, & qui conserui vidētes, ac contristati, & domino nūciantes omnia quæ facta erant, qui tortores. Eiusdem generis est Parabola Matth. 2. Simile est regnū cœlorū domini patrifamiliās, qui exijt primo mane conducere operarios in vineā suā, vbi i regnū cœlorū intelligitur comparatum secundum eum qui regnat, & ita similitudo accipitur hoc pacto: Quemadmodū paterfamiliās bonitate sua, aut liberalitate adueniēte vespere, potest etiam nouissimo operario, qui circa vndecimā venerat dare denariū, sicut primo qui mane venerat cōductus denario. Neq; eū sit primo iniuria, si fiat alteri gratia: Sic regnū cœlorū, quod secundum eum qui regit, est Deus, adueniente vespere, i. aut tēpore aduentus mediatoris in carnem, aut consummatione seculi plerorūq; nouissimos. i. sero ad Ecclesiam veniētes, in gratijs & præmijs æquat his, qui primi venerunt. Quemadmodū ergo illic scilicet in rebus prophanis, multi nouissimi sunt vt primi, & primi sunt sicut nouissimi, quia primis recipientibus, quod sibi debetur, non fit iniuria per id, quod nouissimis id est, sero veniētibus fit gratia. Sic in vespere consummationis seculi, idem eternæ vitæ denarius datur, tam sero quā mane in vineam, id est, in Ecclesiam Christi venientibus. Sic & Matth. 21. Aliam parabolam, inquit Christus, audite: Homo erat paterfamiliās, qui plantauit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit turrim, & locauit eam agricolis, & peregrè profectus est. Cum autē tēpus fru-

tuum appropinquasset, misit seruos suos ad agricolas, vt acciperent fructus eius. Agricolaë autë apprehensis seruis eius, alium cæciderunt, aliũ occiderunt, alium lapidauerunt. Iterum misit alios seruos, & illis fecerunt similiter: Nouissimè misit & filium, quem videntes dixerunt, hic est hæres, venite occidamus eũ, & habebimus hæreditatē eius, & apprehesum eiecerunt extra vineam, & occiderunt. Hac parabola sic scribis ac Pharisæis proposita, interrogauit illos: Cũ ergo venerit dominus vineæ, quid faciet agricolis illis? Aiuunt illi: Malos male perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Nunquam legis, lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, à domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris: ideo dico vobis, quod auferetur à vobis regnũ Dei, & dabitur genti facienti fructum eius. Varijs similitudinibus, diuersisq̃ figuris res eadem contextantur. Quos in superiori parabola operarios & vinitores appellabat, in hac nunc agricolas, nunc ædificatores, seu cementarios vocat, cõsideratione habita ad Ecclesiam, quæ nunc vinea, nunc ager domini, nunc domus domini appellatur. In hac parabola, argumento sumpto à simili ex ipsorum Pharisæorum & scribarum responsione conclusit **C H R I S T V S**, regnum Dei iusta ratione auferendum esse à Iudæis, qui inutiles serui, & infideles domino suo extiterant, & transferendum esse in alium populum, scilicet in gentes, quæ faciant fructum eius, & manifesta est similitudo, siue regnum Dei intelligatur secundum id quod regnat, vt est **Ecclesia**, siue secundum actum, id est, regnationem quæ est in cordibus hominum per Christum regem, siue secundum id per quod regnat, vt scripturarum intelligentia. Omnia enim hac iusta ratione, dum palam ostendit Dei prouidentiam, secundum temporum successiõnem illis affuisse, & ab ipso quod ad salutem eorum pertinet non esse prætermisum. Eos autem inaudita nequitia & crudelitate, hac Dei clementia cõtumaciter fuisse abusos. Sic & in parabola Matthæi. 22. Simile est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio, mittens seruos suos vocare ad nuptias, illi autem neglexerunt &c.

Per similitudinē subindicat Iudæos ratione iusta, propter inobedientiam, propter homicidia, & atrocias scelera perdendos & excludendos à nuptijs. Gentes verò assumēdas, sed & inter has esse nonnullos, qui sint & eijciendi, & in ignē mittendi, veluti quæ suere inuentæ non habere vestē nuptialem, id est, candorem cœlestis habitus, seu gratiam sancti spiritus, quæ est charitas erga Deum & proximum. Nisi enim quis putam habuerit vitam, indutus viscera miserationum, hoc est fraternitatem, benignitatem, nihil ei proderit nuda fides.

Hic enim sciendum est, quod hæc parabola, est alia ab ea, quam recitat Lucas qua dicitur: Homo quidã fecit cenam magnam, & misit seruos suos hora cenæ dicere inuitatis vt venirent. Nam hic apud Lucam per cenam intelligitur ceterum & vltimum cõuiuũ, intra quod si quis semel fuerit ingressus, nunquam eijcitur. In superiori autem parabola, per nuptias intelligitur præsens Ecclesia, Christo sociata ex Iudæis gentibusque collecta.

Eiusdẽ generis est parabola quæ assumitur Matthæi vigesimo quinto: Tunc simile erit regnum cœlorum decẽ virginibus, quæ acceptis lampadibus suis, exierunt obuiã sponso & sponse, & reliqua. Vbi in decem virginibus intelligitur Ecclesia, quæ cõpletitur tam bonos, quam malos Christianos, per fidei sacramentum vni viro **C H R I S T O** desponsatos, qui acceptis lampadibus, hoc est, visibilibus fidei tum sacramētis, tum operibus externis, in vasis, hoc est, in corporibus suis professione quadam, exeunt de mundo in occursum sponsæ, id est, Ecclesiæ sanctorum venturæ ad iudiciũ, vnã cum sponso Christo, quo tardante suum iudiciũ somnio mortis dormierunt omnes, sed prudentes quæ sibi de oleo charitatis in Deum, & proximum in vasis suis prouiderat, vnã cũ lampadibus de somno mortis excitatæ sub aduentum Christi paratæ ingrediuntur ad nuptias cœlestis gaudij, vbi in sempiternum fruuntur sponso suo Christo, vnã cum sponsa, quæ est cœlestis societatis exercitus. Fatigatæ autem expefactæ tunc de somno mortis suscitæ, sentientes se oleo indigere, præ angustia spiritus consternatæ, desiderabant quidẽ liberationis auxilia, destitutæ tamen omni spe obtinẽdi, certò videntes iam transisse benefaciendi tẽpus, perpetuò excludũ-

tur à nuptijs. Similis generis est parabola, quam assumpfit Saluator contra Simonem quendam Pharisaicum, qui despiciebat non solum poenitentem mulierem peccatricem, sed etiam reprehendebat dominum eam suscipientem. Est autem hæc parabola de defenatore, cui duo erant debitores, & cum donasset debitum utrique, plus est ab eo dilectus cui plus donauit, Lucæ. 7. Ex qua concluditur, Mariam plus dilexisse Christum, per quem nouerat plura sibi remissa esse peccata, cui autem minus remittitur, minus diligit. Sic & secundum similitudinem sunt parabola de homine habente duos filios Lucæ. 15. Item duæ similitudines, quæ adhibentur in fine capituli Lucæ. 14. Vna de eo qui proponit ædificare turrim, altera de rege, qui vult ire ad bellum, ad hoc pertinent, ut quisque volens esse discipulus Christi, militare Christo, & templum sanctum ædificare suo Christo, priusquam accipiat hanc militiam, hanc disciplinam, supputet vires animi sui, ne ad obiectam occasionem deficiat ab incepto. Deficiet autem, nisi priusquam profiteatur, renunciet omnibus, quæ possidet, & odiat patrem suum & matrem. i. & in se, & in suis parantibus, & cognatis contemnat humanum affectum, quo cum impedimento futuræ vitæ præsens vita delectat, ne in illius confusionem dicant transeuntes. Hic homo coepit ædificare, & non potest perficere. Coepit in via Evangelica militare Christo, & non potuit vsque in finem perseuerare.

Et similis generis parabola fieri possunt ex Prophetarum & Psalmorum metaphoris, veluti cum Apostolorum prædicatio significatur in sonitu & eleuatione seu impetu fluminum, quibus fremunt maria, conturbantur montes, cõfringuntur cedri, lætificatur ciuitas. Sicut enim aquæ dum plurima confusione turbata deijciuntur in maris viscera, grandem reddunt fontem, deijciuntque montes & arbores: Sic grandifona Apostolorum prædicatione gentes conturbatae intremuerunt. Hactenus id parabolarum quibus adhibentur similia ad insinuantum Evangelicæ veritatis mysteria, seu officia. Aliæ verò sunt parabola in quibus talia quedam insinuantur non secundum similitudinem, sed per similitudinem, ex qua cognoscere possimus, quid sit in re dissimili. Quænamadmodum Christus docens, quod ad resistendum

hostibus, & superandum inimicos oportet nos semper orare, & non deficere, de iniquo iudice sumpfit parabolam, qui etiam neque timeret Deum, neque reuereretur hominem, tamè in portunitate quadam impulsus tandem cessit assiduis eiusdem viduæ interpellationibus, ne sibi ab illa tedium fieret, ne venies, inquit, suggillet me. In hac parabola iniquus iudex nec Deum nec hominem timens, nullatenus personam Dei gerit, sed per ipsum conijci potest, quantum Deus iustus & bonus curet deprecates, cum nec homo potest continere eos, qui illum assiduis precibus tundunt, tanquam diceret: Si apud iniquum iudicem vsque ad effectum implendi desiderij valebat perseuerantia viduæ deprecatis, quanto certiores esse debemus apud Deum fontem iustitiæ & misericordie valere oratione Ecclesie in tribulatione suppliciter & perseueranter deprecatis. Eiusdem generis est parabola Lucæ. 11. ad quem venit media nocte, ut mutet tres panes: comparatio est à minore. Si enim amicus homo surgit de cubili, & dat non propter amicitiam, sed molestia & tedio compulsus, quanto magis petentibus dabit bona Deus, qui diligens nos filios suos ut petamur hortatur. Talis est & parabola Lucæ. 16. de villico, qui & iniquus dissipator bonorum eiectus à dispensatione laudabatur à domino, non de fraude, sed de prouidentia, quod prospexerit sibi in futurum, dum falsatis chirographis relaxauit singulis debitoribus, quantum sibi commodum visum fuerat. Laudauit dominus, inquit scriptura, villicum iniquitatis, quod prudenter fecisset, quia filij huius seculi prouidentiores sunt filijs lucis in generatione sua. Ex hac similitudine conclusit Saluator: Et ego dico vobis, facite ergo vobis amicos de mamona iniquitatis, ut quæ defeceritis recipiat vos in æterna tabernacula. Mamona iniquitatis, seu opes nequitie dicitur, quas cum dominus dedit ad impedia necessitatis fratrum & conseruorum nostrorum, nos tenemus nobis. Quod Hebræi iuxta linguam Syriacam vocant mamona, Latine appellatur diuitias, ut inquit Augustinus in libro de verbis domini, atque hæc magis sunt opes iniquitatis, si illas nobis faciamus diuitias, in ipsis constituentes nobis speem atque copiam nostræ beatitudinis. In hac ergo parabola villicus in eo quod falsatis chirographis fecit sibi amicos de bonis domini sui, personas iustorum non gerit. Non enim iusti domi-

no suo aut proximo in aliquo faciūt fraudē, vt de ipsa fraude eleemosynā faciāt. Proinde ē cōtrario dicitur huiusmodi parabole, vt intelligamus filaudari potuit is, q̄ domino suo fraudē faciēs, in futurum sibi prouiderit, quanto magis à domino deo, q̄ nullū dānū sustinere potest, est pronus, & in clemētiā laudari merebitur, quisquis secūdu illius p̄cepta sibi amicos faciat de diuitijs sibi creditis. Tales igitur sunt parabolaē quae probant secundum huiusmodi principia, Si illud, quanto magis istud. Aut si non illud, quanto minus istud. Et talibus principijs innituntur ea, quae in nouissima parabola Saluator continuo subiicit: **Q**ui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum est, quis credet vobis? Si in alieno fideles non fuistis, quod verum est, quis dabit vobis? Ac si dicat: **Q**uisquis in rebus sibi à domino creditis dispensandis est tantae fidelitatis, ac sollicitudinis, vt etiā in his quae modica sunt, & parui pretij, sit sollicitus & fidelis domino suo, is magis erit sollicitus & fidelis domino suo in rebus maioris ponderis. Rursus quisquis tam iniquus est, vt etiā in rebus parui pretij, ex parua videlicet vndeunque naeta occasione, aut ex modica tētatione sit infidelis dño suo, is & multo magis infidelis erit in rebus magni pretij. **Q**ui pro re vili, & parui pretij vult praeterire iustitiam, & legem Dei transgredi, is multo magis id ipsum pro rebus magni pretij facturum est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod vestrum est, quis credet vobis? hoc est, si in vilius, vanisque diuitijs, quas dominus inaequaliter dispensat, in eisdem constitutus alios abundantiores, ad impendia necessitatis fratrum, fuistis non fideles dispensatores, sed auari detentores, quoniam pacto constituentium dispensatores in veris ac preciosis bonis? Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? hoc est, si in re transitoria, quae vobis cum seculo non potestis, non fuistis fideles, quis dabit vobis id quod vere vestrum est, quod & vobiscum potest esse perpetuum?

Experimur quidē plerisque, qui paruis in rebus fidem seruant, tenentes iustitiae normam, qui tamen pro magnis lucris & commodis violant & fidem, & iuramentum, quemadmodum de Phariseis ait Saluator, liquantes culicem, camelum

autem glutientes, hoc est, obseruantes minima, contemnentes maiora. Sed haec nihil contra sententias Christi, quippe qui loquitur de fidei & iniquo, quatenus vt tales operantur, hoc est, quatenus operantur secundum affectionem, aut fidelitatis aut iniquitatis. Vnde bonus & iustus homo, ex virtute iustitiae, disponitur ad vigilandum magis in rebus magni pretij, quā in rebus vilioribus & minutis, quae quasi pro nihilo reputantur. Attamen si virtus iustitiae in eo sit tanta, vt faciat animum eius vigilare, & custodire iustitiae normam in rebus paruis, multo amplius disponitur ad vigilandum in rebus magni pretij. Potest tamē fidelis & iustus secundum arbitrij libertatem transgredi tam in paruis, quā in magnis, quemadmodum ait de scriptura: **Q**ui potuit transgredi & non est transgressus.

Ex supradictis igitur manifestum est, quod regnum caelorum, cui dicitur esse simile huic, aut illi, non oportet ex hoc intelligere similitudinem assumptam in omnibus suis partibus conuenire mysterijs regni caelorum, cui adhibetur, cum sufficiat similitudinē esse in ea regni caelorum parte, aut conditione, propter quam declaranda erat assumpta. Hoc patet primum in parabola de decem virginibus, & in parabola de duobus filiis, & in parabola de patrefamilias, qui coaduxit operarios in vineam suam. Manifestum est quod haec nouissima parabola non in omnibus partibus conuenit, siue exponatur de vespera, id est, de fine mundi, quemadmodum interpretatur Chryso. Greg. Rabanus, & caeteri antiquiores, siue Nic. de Lyra, & alij quidam de vespera. i. de tempore sub gratia primi aduentus Christi distribuentis gentibus gratiam Euangelicam parem Iudaeis, qui sub onere & aestu legis diu laborauerat. Haec tenus de parabolis, quas dominus noster Christus diuersas proposuit populo Iudaeorum, vt iuxta vulnerum varietates, sit & medicina diuersa. **Q**uemadmodum diuersus est hominis stomachus, alij amaris, alij dulcibus, alij austerioribus, alij lenibus delectantur cibis: Ita & varius est hominum animus, alij duris cōminatiobus, alij consolationibus, alij correptionibus indigent, & secundum varios hominum animos, varias Christus proposuit parabolas ex rebus corporalibus & visibilibus sumēdo similitudines, quibus vel timore, vel amore moueatur animus super rebus spiritualibus. FINIS.

BASILIVS IN ISAIAM.

Imagines vultuum. Quemadmodum enim vultuum imagines non in qualibet materia redduntur, sed in ijs duntaxat, quæ leuorem & pellucientiam quandam habent: Ita non in quibuslibet metibus operatio spiritus, sed ijs quæ nihil habent obliquum, nihil obtortum, Candida quidem nix, verum imaginem intuentum non reddit, propterea quod inæqualis est, & cœcreta spuma confusa. Lac albus, at non exhibet imagines, eod quod huic exigue quæpiam sint bululæ. Cœtra aqua, tametsi sit nigra specie, tamen representat ob leuorem: Ita videlicet vitæ inæqualitas nequaquam idonea est, ad recipiendam diuinam operationem.

EIDEM DE SPIRITV S.

Venatorum laqueus. Quemadmodum venatorum laqueus, ac bellantium insidiae fraudem habet occulta arte subditam: Ita complurium interrogaciones insidiosæ sunt, qui percontationes obijciunt, non vt ex his capiant aliquid vtilitatis, sed vt quum reperint responsonem minus facientem ad ipsorum affectum, hanc iustam belli causam habere videantur.

Nouæ vocum fictiones. Cæterum qui consueta fastidiunt, ac vetera tanquam obsoleta summovent, ij sunt qui nouas vocum fictiones: quemadmodum qui in cultu studiosi sunt ornatus, semper nouam formam præferunt communi.

Corpora mollia cœdentiaque. Quemadmodum in corpora mollia, cœdentiaque non possis egregiam plagam impingere, eo quod obfistere, contraque niti non queant: Ita eos qui palam insanijunt, non potissis forti iuuenili que redargutione percellere.

Ars. Quemadmodum ars est in eo qui nactus est illam: Ita gratia spiritus in eo qui recipit, semper quidem præsens, at non perpetuo operans. Nam & ars potentia quidem est in artifice, actu verò tum, quum secundum illam operatur. Idem spiritus semper quidem adest dignis, sed operatur in illis iuxta vtilitatem, aut in prophetijs, aut in sanationibus, alijs miraculorum operationibus.

Mare. Quomodo mare baptismi typum gerens separat à Pharaone, sic & lauacrum hoc à diabolica tyrannide. Illud quidem occidit hostem in sese, moritur & inimicitia, quæ nobis fuit cum Deo. Ab illo populus exijt illæsus. Ascendamus & nos ab aquis tanquam ex mortuis viui, seruati per gratiam eius

qui vocauit nos. At vmbra quam fecit nubes figura est de vi proficiscente à spiritu sancto, quæ flammam cupiditatum mortificando membra refrigerat.

Atque illorum quidem verba talia sunt, qualia essent hominum ira commotorum, qui ob rationem affectu obscuratam à nullo temperant, quod ad viciscendum eum, à quo offensus sunt, faciat.

Spiritus sancti sic omnes participes sunt, vt ipse maneat integer, radij solis in morem, cuius beneficium sic adest eo qui fruitur, quasi soli adsit, quum & terram illustret, & mare, & aërem miscatur: Idem & spiritus sanctus, vnicuique; capacium quum adsit, quasi soli, omnibus sufficentem & integram gratiam infundit quo fruuntur quæcunque de illo participant, non quantum ipsa sua natura possunt capere, sed quantum potest ille.

Et quemadmodum corpora illustria per lucidaque cœtracta radio solis, fiunt & ipsa supra modum splendida, & alium fulgorem ex sese profundunt: Sic & animæ spiritu afflatae, ac spiritu illustrate, fiunt & ipsæ spirituales, & in alios gratiam emittunt. Hinc futurorum præscientia, arcanorum intelligentia, occultorum comprehensio, donorum distributiones, cœlestis conuersatio, cum angelis chorea, hinc gaudium nunquam finiendum, hinc in deo perseverantia, hinc similitudo cum deo, & quo nihil sublimius expecti potest, hinc est vt Deus fias.

Profecto stulti, ac omnino infantilis animi est, puerique cui reuera lacte est opus, ignorare magnum illud mysterium nostræ salutis, quod quemadmodum doctores facere solent, in institutendis discipulis, ita nos in exercitatione pietatis dum ad perfectionem inducimur, primum perceptu facilioribus, ac nostro modulo congruentibus ad incomprehensibilem scientiam paulatim introducti fuimus, Deo qui nostra guber

nat, oculos nostros velut in tenebris enutritos, paulatim ad magna institutum illud lumen afflicfaciendo subuehente. Dum enim paritio. cit infirmitati nostræ, in profunda opulentiæ sapientiæ suæ, inque impercrutabilibus iudicijs, placidam hanc nobisq; accommodam adhibuit institutionem, vt prius corporum vmbra intueremur, & in aquis solem cerneremus, cœstificaciens, ne protinus spectaculo puræ lucis offensus, caligarem.

Radij solis

Corpora illustria.

Doctores

Accommoda institutio.

Stadij finis Quemadmodum enim in his qui postea quam ad stadij finē peruenerunt, sese reflectunt, & priusquam in cōtrarium motū eantur, consistunt paulisper, ac requiem aliquam interponunt: Sic & in mutatione vitæ videbatur necessarium, ut mors inter priorem & posteriorem vitam intercederet, quæ & præcedentem finiat, & initium det sequenturæ.

Lucerna. Quemadmodū enim si in nocte tollas lucernā è domo, superest ut nihil videant oculi, nihil operentur virtutes, nec agnoscat rerum dignitas, sed per ignorantiam aurum perinde conculcetur ac si ferrum esset: Ita in intelligibili gubernatione, impossibile est illam iustitiam manere vitam absq̃ spiritu: nihilo profecto magis, quàm exercit⁹ in recto ordine manere potest absente duce, aut chorus in cōsonantia, nisi affici chori præfectus, qui temperet harmoniam.

Exercitus. Chorus. Sicut enim quæ iuxta floridos colores posita sunt, è splendore promanante colorantur & ipsa: Sic qui euidenter intendit oculos in spiritum, ex illius gloria quodam modo transformatur, ut fiat illustrior, dum veritate à spiritu promanate, corde illuminatur.

Floridi colores. Quemadmodum in contagijs pestilentiarū etiam ij qui summa cura seruant victus rationē, tamen iisdem morbis quibus ægroti laborant, ob consuetudinem eorum, qui corrupti sunt, opplentur & ipsi. Itidem nunc omnes similes inter nos facti sumus, à contentione, quæ nōstros animos occupauit, ad malorum æmulationem redacti.

Contagia pestilentiarum. Quemadmodum in contagijs pestilentiarū etiam ij qui summa cura seruant victus rationē, tamen iisdem morbis quibus ægroti laborant, ob consuetudinem eorum, qui corrupti sunt, opplentur & ipsi. Itidem nunc omnes similes inter nos facti sumus, à contentione, quæ nōstros animos occupauit, ad malorum æmulationem redacti.

Corpora curantes. Ut in pestilentia solet euenire, ij qui corpora curant, sanos quidem & eo morbo liberos adiumentis quibusdam ad sanitatem seruandam facientibus, securos reddunt, illos verò qui iam affecti sunt minimè attingant: Sic sermo noster ex parte tantum aliqua proficere poterit custodiam atque obseruationem contra prauos affectus animi monstrando: hos vero qui iam illis tenentur prætereundo.

Nauigia. Velut nauigia quando fluctibus procellæ acceptis grauantur, necessario commēatus uacuatione ac proiectione vacuanda sunt: Sic ebrijs rerum stomachum grauantium uacuatione cessaria, ex quo & uomitione & deiectione frequenti vix leuari possunt, tanò naufragis deteriores, quanto illi res cau-

sanior extrinsecus & mare.

Sicut splendens aliquid visum perficit, summè autè splēdens, hebetat atq; vastat: & magni sonitus ac strepitus ob excessum, auditum tollunt: Sic & isti ob assiduam atque immodicam voluptatem sese vastant atque corrumpunt, & à delectationis viā omnino auertunt.

Nam sicuti valles & botri donec torrentibus inundantur pleni esse videntur, vnda verò definēte, statim sicca vacuèq; remanēt: Sic & vinolētorū ora vino ac potatiōe duratib⁹ exaturatur ac madescūt, paulò post cōtinua siccitate laborant.

DE IEIUNIO.

Quemadmodum vermes qui in puerorum intestinis germināt, pharmacis quibusdā vchemēter acerb⁹ & amaris excutiuntur: Ita peccatū in itimis secessibus habitās, extinguit, enecatq; simulatq; in animā stupeuerit ieiunium, ob hoc ipsū suo dignū nomine, quod inedia purget animæ viscera.

Sicut fames præcedēs, epulas facit suauēs: Ita & eduliorum sumptionem ieiunium condit atque edulcat.

Perinde atq; in acie hinc atq; hinc instructa ad cōficiendū, qui alteri parti fert suppetias, facit ut alter vincatur: Ita qui carni sese adiungit, expugnat spiritum, & qui stat à spiritu, carnem in seruitutem redigit.

Quemadmodū enim lux us cogit illos onustos incidere nimirum ea quibus se ingurgitarint circumferentes: Sic ieiunium eos & leues reddit, & expeditos.

Quemadmodū qui longinquā profectiōnem adornant cōponunt sarcinas, & cōmeatū parant: Ita nōnulli vecordes hodie aduersus quinque dierum ieiunium vino indulgent.

Nisi fortè dicturus es illud, quod naucleri facilius seruat nauim sarcinis onustā, quàm eā quæ ad cursum expedita est ac leuis. Nam oneris magnitudine grauatā quamuis exiguus fluctus adoriens demergit. Contra quæ modicis sarcinis temperata est, facile suffert vndarum impetum, eo quod nulla res impediat eam, quo minus fluctum in altum surgentem superet. Eundem ad modum, & hominum corpora, assidua expletione degrauiata, facile à morbis demerguntur. Ceterum quæ facili leuiq; vtantur alimonia, non modo malum, quod à morbo imminente expectabatur, velut tēpestatis assultum

effugiunt, verum etiam presentem iam aegritudinem, veluti turbine quendam coorientem discutunt.

Amiantos lapis. Est lapis eius naturæ, quem hinc Amianton Græci vocant, ut inquinari non possit, hic ab igni non vincitur, sed impositus igni videtur ignescere & in prunâ verti, rursum exemptus igni, perinde quasi fuisset aqua candidatus, apparet purior: huiusmodi erant illorum puerorum corpora apud Babylonios, illud ieiunio cōsequuta, ut nulla possent vi inquinari. Siquidem vehementi fornacis flâma, quasi natura fuissent auriculae apparuerunt innoxia, vi igni superiores, quoniam potius auro potentiores declarati sunt. Neque enim illos liquefcit ignis, sed integros illos seruat.

Sol. Vigiliæ. Sanitas. Vapores. An non vides solem esse lætiores post noctem? ac vigiliæ esse iucundiores post somnum? & sanitatē desiderabiliore diuersa expertis? Itidem & cibus gratior post ieiunium.

Famulus. E copioso pastu ceu formosi vapores quidam exhalatur, qui lucem sancti spiritus in hominis mentem irradiantem, quasi densa nubes interueniens, intercipiunt.

Oleum. Ne velut in hos dies, crapulæ thesauros reponito. Ista infida penui cella est, in pertusum hauris dolium: fit enim ut vinum perfluat, ad suam recurrens viam, peccatum verò maneat in dolio: famulus profugit ab hero verberante, tu verò non recedis à vino, quod contundit caput tuum. Ebrietas ut somnum adfert mortis germanum: Ita vigiliam habet somnijs adfimilem.

Milites. Fumus abigit apes, dona verò spiritualia fugat luxus. Quemadmodum oleum obliuit athletæ: Ita ieiuniorum addit ei qui ad pietatem exercet se.

Rhipaspis. **¶ HOMILIA II de ieiunio.** His qui bellicis in rebus exercentur, quiq; in palestris luctando defudant, conuenit ut ciborum copia reddant seipso corpulentos & obesos, videlicet, quo validioribus neruis labores queant capefere: contra verò quibus non est colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus, aduersus potestates, aduersus mundi retores tenebrarum, aduersus spirituales malicias, hos oportet per sobrietatem ac ieiunium ad certamen exerceri.

Leuius periculum est si quis rhipaspis appelletur, quòd

clypeum in acie abiecerit, quàm si magnam illam armaturam ieiunium videatur proieccisse.

Quod in equis accidere solet, hoc in hominibus quibusdam, ut quò copiosius ipsis suppetunt necessaria, hoc euaciant ferociiores.

¶ DE IRA.

Quemadmodum in medicorum præceptis, quado adopsite & ex artis ratione experientia sumitur, tunc maxime utilitas ostendi solet: Sic & in spiritualibus monitionibus postquam præcepta exitu testimonijs comprobata ostenderunt, tunc eorum utilitas ad vitam illorum quæ admonetur correctione & eruditione refertur.

Quemadmodum torrètes ad curua loca decurrentes secum obuia quæque trahunt: Sic & iratorum impetus violenti & instabiles omnia similiter percurreunt atque obruunt.

Sicut ille qui minime sentientem aut curantē verberat seipsum lædit, & incommode afficit, quòd nec inimicū pleste se ipsum lædens, nec manum iramque exatiare se videat: Sic & is qui contumelia in eum, qui nequaquam doleat, vititur, perturbati animi consolationem inuenire nullo modo poterit.

Sicut miles quidam apud ducem arma sumens paratus est eius iussu auxilium præbere: Sic iracundia rationi adiutrix contra peccatū suerit.

¶ DE INVIDIA.

Quemadmodum venenum, ferrum: Sic invidia hos qui eam possident absumit, atque vastat. Magis autem sicuti viperæ dicunt abrupto matris ventre nasci, sic & invidia concipientem eam animam corrodere simul ac tabefacere apta est, nec nimirum, cum hominem malignum & inuidum, continuo dolor atque tristitia comitentur.

Quemadmodum ardentem syluam, aut materiam nobis Ardetis sicut cura est procul fugere ac ab ea secedere: Sic opus est (quoad ueræ fugæ fieri possit ac liceat) inuidorum cōuersationes à nostra amicitia repellere, ut extra eorum venenatas sagittas securius agamus.

Quemadmodum sagitte magna vi emisse, si in durū aliquid ac respuens inciderint, in emittentem facile redeunt: Sic inuidia proximis tristitia nequaquam adfert, inuidenti tantum officit.

Sicut vultures permulta quidem prata, multa etiam amœna & odorata loca circumuolantes, ad tabida & fœculenta loca feruntur. Muscæ quoque salubre si quod offendunt, præ-

rereunt, ad hulcera verò properant: Sic & invidi vitæ splendorem ac rerum bene gestarum magnitudinē minime quidem respiciunt, manca verò & fragilia, & si quid erratum (vt quandoq; rebus accidit humanis) tantum obseruant, hæc diuulgant, & per hæc tantum homines dignosci volunt.

Quemadmodum maligni pictores qui hominis imaginē ex aliqua nota aut hulcere natura seu casu insita corpori, effingunt, clarāque esse cupiunt.

DE INSTITVTIO. MONA. cap. III

Sicut faber securi faciēs aut falcē, meminit semper eius q op^o iniūxit, & retinet i corde suo cui^o magnitudinis vel qualitatis vel formæ iniūxerit fieri securi, & illud sēper intēdēs q sibi meminit à domino operis iniūctū, ad hoc dirigit manu ministeriū, vt forma operis cū ei^o q iniūxit aīo ac volūta te cōueniat: Si autē obliuiscatur qd vel quale sit q sibi fuerat imperatū, sine dubio ali quid aliud q sibi fuerat iniūctum faciet: Ita & Christianus omnem conatum, & omne studiū in acibus suis adhibere debet, vt secūdū voluntatem Dei qui opus iniūxit, suū quoque dirigat opus, vt & actus sui ornēt, & possit eius qui præcipit volūtatē implere. Tunc etiā illud cōplere potest quod dictum est: Siue manducetis, siue bibatis, siue aliud quid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite. Si verò declinet aliquis à regula, & corumpat obseruantiam mandati, ex ipso arguetur quod sit immemor Dei.

SERMO. IN ALIQVOT SCRIPTVRÆ LOCOS.

Vidi ego iā, partim audiui, res certa est. Inter animalia hominibus inimicissima, pardalim quādoque in stadijs hoīs oculos præ ira inuadētē: q aut feræ deludere furorē quærūt hominis imaginē ei ex charta ostēdūt, illa statim furibunda eā cōcerpit atque dilacerat, hoc argumēto satis ostendens, quā sit eius aduersus hominē inimicitia: Sic itē diabol^o in imagine hominē apparētē infectatur, quando Deum ipsum attingere nequit. Sic & contra nos bellum ipseus fatis ostendit.

SERMO. AD BAPTISMVM.

Vidi ego iā aus astute mirā artem, cum pullos suos videret at adhuc ob debilitatem prædæ periculo expositos sese aucupante illos, vt prædæ paratā offerre, ita sese verētē ac gestus dispensantē, vt nec periculo penitus, aut manibus se præ-

Aus astutia.
Auceps.

beat, neque itē insidiant, spem omnino cripiat. Sic itaque illum inter vtrunque versando, occupando, in se retinēdo: partium dat natis ociose fugiendi. Ipsa ad extremum euolat. Caue igitur ne tu aucupi similia patiaris, certa pro incertis relinquens, spem firmam vana commutans.

SERMO. IN VERBA: IN PRINCIPIO ERAT &c.

Solem hūc sensibilem, nemo est qui nō laudet, & ipsi^o magnitudinem, simulque pulchritudinem, & radiorum symmetriam & lucis splendorem admirans: Si verò in eo diligētius atque pertinaci^o intuebitur & indes eius aspectū cōsiderabit, nō solū quæfēt in eo deprender, sed etiam oculorum aciem debilitatus abscedet. Tale quid mihi videor pati mēte si requiratur de Deo, quid sit.

IN PSALM. PRIMVM.

Quemadmodum in gradibus prima est ascensio ab humo recess^o: Sic i exercitatioe laudabilis opus, discess^o à malo.

Sicut qui in cœno sese obuolūt, continuo sibi lutum auget: Sic qui in carnis affectus facile ruunt, ceditatem ex voluptate singulis diebus sibi accumulunt.

IN PSALM. XXXVII.

Non fugit corripī, sed in ira corripī, Veluti si quis medico qui paratus sit per ferrum & cauterium, & amara remedia auxilium ferre, in cura morbi alicuius dicat: Non quæso per ignem, neu per ferrum & incisiones, sed per leues & faciles medicinas me cura.

IN PSALM. LXI.

Vidi ego iam medicos, non prius medicinas salutarē dare, quā vomitu grassantem naturam, morbi causam euacuant. Sed & vas quod odore tetro fuerit refertum, vnguentum odoratum minime recipere poterit. Op^o itaque ea que prius occupant, vt impedita remouere, si alia succedentia collocare velimus.

IN PSALM. CXV.

Cuilibet disciplinae necesse est indemonstrata esse discreti^o principia hoc etiā manifeste ex ijs q, sūt extra fidē, appareret. Nā si geometricæ prima principia nō cōcedas, durū fuerit de sympasma deducere. Itē i arithmetica, i primis imorates^o elemētis, reliqua q ex ijs sequuntur ipediūt: Sic & medicis medicinæ principia minime demonstrantur. Denique in quolibet studio, q ordine in finē, pcedit, ipossibile primo-

rum subiectorum demonstratiões inquirere. Sed necesse omnium artium quæ probatione nituntur, principia sine vestigatione aut ratione posita, reliqua quæ deinceps sequuntur cum ratione ostendant. Sic & theologiæ mysterium ex fide, minimè rationibus probata ædificium quærir.

Credere inquit Apostolus oportet. accedetem ad Deū, quia ipse est, nec contendere quid est.

¶ IN PSALM. 14.

Inquilinus Quemadmodū incola qui alienæ inquilinus est domus, ad domini arbitriū eam colit atque exercet. Ita & nobis carnis diligentia traditur, ut congruè eā exercētes fructū ex ea bonū pbēti reddam. Si enī Deo digna fuerit, fiet ei⁹ tabernacū;

¶ IN PSALM. .XLIIII.

Pannus. Quemadmodum pannus stamine orditus contextitur. Sic si vērba facta comitentur, aut fermouibus probis actiones induantur, ornatisima quædam anima circundatio, munitiōq; fiet, qui vitam re ac verbo perfectam redolent: simbræ nanq; vestis spirituales hæ sunt, ideo aureæ dicuntur, quæ item virtutem notare videntur re ac verbo absolutam, quod hæc vestibus extent, ac panno supersunt.

¶ IN PSALM. XLV.

Oculi. Velut oculis euenire solet, vt interualla remota, hebetem faciunt visibilibus comprehensionem, propinquantibus verò ac vicinities intuentium, ociose ac distinctè notitiā visibilibus præbet. Ita & in cōtemplationibus puris, is qui per bona opera, sese Deo familiarem ac propinquum nō reddidit, ipsius opera puris mentis oculis videre non poterit, idcirco, Venite, appropinquate, & sic videte opera domini, &c.

Calamus. Sicut calamus instrumentum scribēdi est, ipsū scitè mouente manu ad eorum significationem quæ scribuntur. Sic etiam in stilina, quam sanctus mouet spiritus, æternæ vitæ verba ardentium cordibus inscribit, tincta quidem non atramento, sed spiritu Dei viuētis.

¶ IN PSAL. XXXIII.

Lumen. Sicut sensibile hoc lumen non omnibus similiter oritur, sed habentibus oculis & vigilantibus, & nullo impedimento prohiberi valentibus, rectè conspicitur solis aduentus: Sic & iustitiæ verum lumen, quod illuminat omnem hominem

uentem in hunc mundum, non omnibus eius splendorem præbet, sed his tantum qui rectè erga Deum se habent. Lux, inquit, orta non peccatori, sed iusto: Vt enim ortus est sol, sed non vespertilioibus, nec alijs animalibus nocturnis: Sic & lux natura quidem ipsa fulgens & clara est, non tamen omnes claritatis participes existunt.

¶ IN PSALM. Bened. do. in om. temp.

Linguam hominis similem fecit lenæ cuidam & conciliatrici, quæ parata est seu bonam, seu malam concupiscentiā ad effectū perducere.

Non aliter quàm ceruus venenum ex antris trahit halitus suo, & purgat. Ita quidam sua pia conuersatione alios à peccato retrahunt, & conuertunt.

¶ IN PSALM. LIX.

Ego fratres hodie vestram ad audiendum alacritatem respiciens, & meam dicendo debilitatem confidens, quādam similitudinem pueri infantis mihi videre videor, qui lacte, vberè materno ob valetudinem deficiente prohibetur. Mater verò filij desiderium sentiens, quanquàm exiccato lactis fonte, vexata tamen, & manibus puerilibus pulsata, vbera qualiacunq; præbet, nō tam vt infantem nutriat, quàm vt flentem sedet, & ad quietem adducat. Sic itaque mihi euenit, qui quanquàm valde sum ex hoc morbo corpore debilitatus, non consolationem vobis quidem optatam, ac dignā offeram, sed copiam ac faciūdam, qualem possumus, prestabo. Quamobrem ingenti charitati vestræ tantum satis erit, vestrum in me desiderium sola voce sedare.

Flamma, quæ à proprio fumo suppressitur, aditum liberum non habet, sed circa illum voluitur: Sic & virtute animas dirigente tabescere deijciq; a magnis turbationibus non contingit, cum nullum ad exteriora respirationis exitum habeant.

¶ IN GORDIANVM martyrem, militem Cæsariē.

Quæadmodum ex igne naturaliter emicat splendor, ex vnguētō quoque præstanti diffunditur odor: Sic è sanctorū commemoratione gestorum, ad omnes prouenit utilitas.

Sicut arbores, quæ bona ferunt poma, propriæ bonitatis laudem nutriētū tribuūt humo: Sic iste ex nostræ vrbis

diens vtero, ad summumq; gloriæ culmen euectus, patriæ, quæ cum produxit atque aluit, honorem gloriosissimi martyrij tribuit. Iucunda sunt nobis externa poma, modò delectent sapore: sed nostro longe gratiora gustui propria quàm peregrina, præterquam, quòd & gloriàm quandam nobis conferre videntur.

Odoramenta. Quemadmodum suavia aromatum odoramenta, proprium quiddam per aërem continentem spirant, quib⁹ præfentes recreantur: Ita vir bonus toti sibi commorantium cõtubernio salutaris & iucundus.

Apes & columbæ. Quemadmodum apes fumo fugantur, & columbas fœtor expellit: Sic vitæ nostræ custodem angelum lugubre, ac putens abigit peccatum. Sed & delictu cuiuspiam reticentia, latens est animi morbus.

Tragœdi. Veluti tragœdorum est fictio personæque accommodata, quibus theatra constituunt: Sic tu ordine putas lugentis, & personam, & formam conuenientem esse oportere, vestem in primis atram, comam squalentem, tenebrosam domum, sordidam, puluerulentam. Rerum euentum formidabo: non mentem auertam? Non sinã me a plaga improuisa præcipitem agi, iam diu probè instructus sum, nihil humanum stabile. Magnæ ciuitates atque illustres & munitionum claritate & colendorum potentia, & reliqua copia domi forisq; pollentes, in solis ruinis, signa veteris nobilitatis ostendunt. Et nauigiũ quod ex multis sæpe naufragijs seruatũ sit, ac milies quidem mare velociter percurrit, milleq; comeatus vectoribus tulcrit, vno demum spiritus impulsu dissipatur. Exercitus quoque sæpe victor in prælio, hostibus quandoque mutata fortuna, miserum spectaculum factus est. Gentes item omnes & insulæ in magnam prouectæ potentiam: Et aut tempore deserunt, aut libertatem cum seruitute commutauerunt. Denique quodcunq; è maximorum & intolerabilium malorum dixeris, nullum est, quod in vita piorum exemplum non habeat. Sicut enim pondera in vitæ lancibus iudicamus, & auri differentiam lapidis frictu probamus: Sic ad mensuram rerum nobis à domino propositarum memoriam referentes, nequaquam à modo & ordine excidamus. Sicut

Signa veteris nobilitatis.

Exercitus. Signa veteris nobilitatis. Et nauigiũ quod ex multis naufragijs seruatũ sit, ac milies quidem mare velociter percurrit, milleq; comeatus vectoribus tulcrit, vno demum spiritus impulsu dissipatur. Exercitus quoque sæpe victor in prælio, hostibus quandoque mutata fortuna, miserum spectaculum factus est. Gentes item omnes & insulæ in magnam prouectæ potentiam: Et aut tempore deserunt, aut libertatem cum seruitute commutauerunt. Denique quodcunq; è maximorum & intolerabilium malorum dixeris, nullum est, quod in vita piorum exemplum non habeat. Sicut enim pondera in vitæ lancibus iudicamus, & auri differentiam lapidis frictu probamus: Sic ad mensuram rerum nobis à domino propositarum memoriam referentes, nequaquam à modo & ordine excidamus. Sicut

Lances.

Lapidis frictus.

qui oculis infirmi sunt, à rebus valde claris visum auerunt, in floribus & herbis conqueiscunt: Sic & animam non ingiter tristitia respicere, nec præsentibus rebus mœstis adherere, sed ad variorum bonorum contemplationem oculos tollere oportet. Hoc itaque modo vita gaudebit, si Deum semper suscipiat.

IN SANCTAM CHRISTI NATIUITATEM.

Quomodo ergo inquit corporali infirmitate Deus verbum repletus non est: Hoc modo inquam quo neque ignis ferri proprietates in se traicit. Nigredinem habet ferrum & frigus, ignescens tamen speciem ignis induit, & candescens ignem non infuscat, & vt ipsum flammascit, ita flammam ignis suo frigore non restinguit. Pari ratione humana domini caro diuinitatis particeps facta, diuinitati suas infirmitates non impertijt.

Vt enim remedia salutaria vbi corpori accommodata fuerint, euincunt noxia, & vt tenebræ in domum illatis luminibus resoluantur: Ita mors quæ in humana natura tyrannidem exercuerat, deitatis aduentu profligata est, & vt in aqua facies quàm diu nox & tenebræ sunt liquores, sub sua potestate tenet, ad solis verò in calcescentis radios eliquescit: Ita vsque ad aduētum CHRISTI mors regnauit: Vbi verò apparuisset gratia Dei saluifica illa, & exortus esset ille sol iustitiæ, absorpta est mors in victoriam, veræ vitæ accessum non ferens.

Nõne vides solem & in cœno agentem & sordidis adluentem nullam tamen inde grauolentiam contrahere: Sed contrà vbi assiduus hæsere, purulentias exiccare? Quid igitur times impassibili & synceræ naturæ, ne maculam à nobis referat?

Vt enim lumen per crystallinas bractæas: Ita per humanum corpus diuina vis rellucet, illustrans eos qui puros habeat mentis oculos.

Quomodo igitur per vnum, inquit, in omne deuenit lumen, aut quo pacto in carne diuinitas esse possit, eodem inquam modo, quo ignis in ferro, non transiit, sed communicatione. Non enim ad ferrum ignis excurrit, sed in suo

Laborâtes ab oculis.

Corporalis infirmitas. Ferrum.

Remedia. Noxia. Tenebræ. Lumina.

Sol.

Sol. Crystallina bractæa.

Lumen. Diuinitas. Ignis. Ferrum.

loco permanens, vim suam ei impertit, nec impertiendo id minuitur, quanquam id quod ipsum recipit totum compleat. Hoc modo verbum Dei non dimotum a sese habitavit in nobis sine vlla immutatione.

¶ In illud **L V C A E**: Destruam horrea mea &c.

Gulonōs.

Mihi avaritiæ vitium non dissimile videtur gulonū moribus, qui potius optant ingluvie dirumpi, quam ex reliquijs aliquid ad indigos peruenire.

Sementis.

Quemadmodum enim sementis quæ in terram iacitur, lucrum affert ei qui iecit: Ita etiam panis in esurientis manum seminatū multiplex commodum in posterum reddit.

Insaniētes

Quemadmodū enim qui insaniunt, non res ipsas vidēt, sed ea quæ morbus affingit: Ita tua anima avaritia occupata nihil nisi aurum, nihil nisi argentum contemplatur, aurum libentius quàm solem intuens.

Pueri prauo malōq; ingenio.

Pucros quidem nequioris ingenij affatim finimus rebus quas cupidē affectant satiare, vt expleti nimia copia, deinde fastidio nauſeāq; laborēt, verū non idem fit in auaro: quanto enim plura ingurgitat, tanto plura concupiscit.

Putei exhausti.

Putei qui exhauriuntur, melius fluunt, quibus si suas aquas intactas relinquant, foetorem contrahunt: Ita etiam diuitiarum quietes inutilis, motus & transgressus publicè vtilis est & fructuosus.

Theatri sedilia.

Quemadmodum si quis in theatro sedilia occupet, ac deinde superuenientes excludat, sibi proprium vendicās quod omnium vsui patet: ad eum modum se diuites gerunt. Cum enim quod commune est, priores inuaserint, ex præoccupatione id proprium sibi faciunt.

Medicus.

¶ **H O M I L I A** aduersus diuites.

Si medicus membra vel ex natura vel ex morbo mutilata correcturum sese polliceretur, non cum dolore eius verba acciperes? Cum verò magnus ille animarum medicus cupit te omnibus præcipuis mēbris maxime vitalibus absolutū facere, in quibus deficiis, beneficium istud repudiabis?

Viator.

Cæterum mihi videtur hic adolescentis affectus aut eorum qui huic similes sunt, istiusmodi esse, ac si quis viator desiderio alicuius ciuitatis, donec ad ipsam perueniat, cursum

intendat, ac deinde mansionem in suburbanis eligat, paulum progrediendi tædio omnem priorem exanclatum laborem sibi inutilem reddens, seq; ab omni vrbanoꝝ spectaculoꝝ pulchritudine excludens: Istiusmodi illi sunt, qui reliqua faciēda suscipiunt, de bonis suis dimittendis, renituntur.

Tu quidem cum aurum das vt equum compares, animo non angeris, cum verò corruptibilia exponis, vt cœlorū regnum accipias, lachrymandum tibi putas.

Mercator.

Vt cariosas naues procellæ & turbines: Ita mala vxorum studia infirmas maritorum suorum animas demergunt.

Cariosæ naues.

Vt enim ebriosi si potum augeas, causam bibendī accumulas: Ita etiam qui recēter ditati sunt, quò plura possident plura concupiscunt, auētarijs morbum semper alentes.

Ebriosi.

Non aliter quàm qui scalas ascendunt: ij enim semper pedes ad superiorem gradum attollunt, nec prius consistunt, quàm ad summum euaserint: Eodem modo & isti non remittunt sui impetus vim, donec in altum subiecti, præcipiti casu sese addant.

Scalas ascē dentes.

Quemadmodum fluij ex igno fonte orti incrementis subinde acceptis ita auęſcunt, vt resistere illis nequeas, & violēto impetu quicquid obstat secum trahunt: Ita etiā qui ad magnam potentiam euadunt, ex ipsis à se oppressis maiorē nocendum vires accipiunt, & per eos quos antea læserunt, reliquos in seruitatem redigunt, & potentie incrementò vberiore faculatem malè agendi nanciscuntur.

Fluuiorū incremēta

Nec pueris sub pædagogo constitutis similes fias, qui castigatione irritati, scindunt libellos: patre verò consolante, ac cibum præbente, vestem conserpunt, vel matris ora vnguibus petunt. Nam & gubernatorem tempeſtas, & athletam stadium, & duces pugna: magnanimum verò & planè Christianum calamitas, tentatio, prouocatio, labor & incommodum probant, & ostendunt. Res tristes animam vt aurum deprehendunt.

Pueri casti gati.

Vt enim corpus vmbra, ita animas peccata sequitur, euidenter res gestas effigientia.

Vmbra.

¶ **H O M I L I A** in fame & siccitate habita.

Quòbre sint aures vestræ dociles, molliter admittentes admonitiōes, cedatq; docenti, vt cera ei qui sigillū imprimit.

Cera.

Aes. Quis enim as & aurum, quæ natura sua infœcunda sunt, foenus suum, hoc est foetus edant: quæ ex natura fœcunda est, sterilis facta est, & in pœnam eorum qui ipsam incolunt, sterilitatis damnata est.

Aurum. Quid? an putas eum non respicere angustias tuas? imò habet cibum in manibus, sed elargitionem eius differt, ut cognoscat, an vita tua similis sit luxurionibus & ingratis.

Lurcones. Illi enim quoadusq; cibum in ore gerunt, laudat, assentantur, magnificè admirantur: Si vero mensa aliquantisper differatur, maledictis velut lapidibus eos feriunt, quos paulo ante perinde ac Deos ob ciborum lautitias adorabant.

Decursus Fluij. Fluunt enim tempora, nec moratorem expectat, festinat dies, ignaui & cessatorem prætercurrentes, & quemadmodum fieri nõ potest, ut decursum fluij sistas, ac aqua eius ad necessaria uti possis, nisi in primo occurfu, & ubi sese obicit humanis: Ita neq; tempus necessarijs circuitibus impulsum cohibere queas, aut iam elapsum ad caput reuocare, aut vsum illius habere, nisi quis quum se offert, arripiat.

Adam. Ut enim Adam malè comedens, peccatum induxit: Ita nos insidiosam escam edimus, nisi necessitati fratris, & esuriei medeamur.

Ouiũ greges. Ouium greges in vno & eodem monte pascuntur, qui magno cum numero ad carpendum pabulum in eodẽ campo errant, singuli singulis (quatenus opus est) vsum concedunt. Nos cõtra rebus communibus sinus nostros sarcimus, & quæ multorum sunt, soli retinemus.

Amicorũ liberi. Sic tuam epistolam agnoui, ut ij facere solent, qui amicorum liberos ex similitudine in ipsis conspicua agnoscunt.

Oculus vagus. Ut oculus continuo circumactu versatus, & nunc horum illorumque deflexus, nunc sursum deorsumque erectus vicissim ac depressus, exactècernere nequit, sed obtutu incumbere in rem visam eum oportet, siquidem conspectum rei perspicuum facturus est: Hunc in modum mentem humanam sexcentis mundi curis distractam euidentercernere veritatem, vix est ut euenire possit.

Tabulæ cœratæ. Neq; in tabulis ceratis scribere possis, nisi prius literas distinxeris quæ ante scriptæ fuerunt. Neque animæ prius diui-

na placita accommodaris, quàm anticipatas opiniones ab ea excerneris. Ut autem feræ bestiæ blanda manu permulsa, leui certamine superatũ: Ita libidines, pauores, mærores animæ, veneficia mala consuetudine sopira, nec perpetuo iritamento effrata, eluctabiliora deinde vi rationis sunt.

Pictores. Quemadmodum autem pictores cũ imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem respectantes lineamenta eius transferre conantur magno studio ad suum opificium: Ita qui sese meditatũ omnibus numeris virtutis absolutum reddere, veluti simulachra quædam spirantia ac actiuosa, sanctorum vitas respicere oportet, probaque opera illorum, sua mutando facere.

Neque verò ad discendum verecundum esse oportet, nec ad docendum malignum, quod ab alio tute didiceris, nequam clam habendum, cuiusmodi facere mulieres improbatæ solent, quæ ex alijs ipsæ quesitos liberos viris suis tollendos subiiciunt, patrem ementientes, autorem verò ipsum prodere grata commemorazione decet, verumque ipsius sententiæ parentem.

DE CHILONEM De vita solitaria. Omnis panis nutrimentum affert ad salutem, agris autem sæpe inutilis: Sic & omnis scriptura diuina ex Deo est, ac admodũ fructuosa, nihilq; per se immundum atque impurũ retinet aut præbet, nisi ei qui illud esse putauerit immundum.

Panis. Iis comparari possum qui in mari ob nauigandi imperitiam periclitantur, quumque nauigij magnitudinem ut multam maris turbationem præbentem metuat, inde in lembum vel scalmum migrantes nihilominus ac in magna naui naufragantur & vacillant. Tale quid & nobis contingit.

Nauigatio nis imperiti. **Lembus.** **Scalmus.** **Tinctores.** **DE GENTILIUM** scriptorum libris euoluendis. Vclut hi qui tingunt cum primo quibusdam modis id quod colorem recepturum sit præpararunt, tandem postea florem superinducunt, siue purpureum, siue quemuis alium: Eodem nos itidem modo, si vt indelebilis sit apud nos probitatis sententia, cupimus his cũ extraneis disciplinis fuerimus imbuti, tunc sacris & occultis operam dabimus, & qua solem in aqua prius videre assuefacti, ad ipsam lucem dirigemus intuitum.

Fera bestia.

Pictores.

Suppositi liberi.

Panis.

Nauigatio nis imperiti.

Lembus. Scalmus.

Tinctores.

Plantæ. Vt plantæ propria virtus est fructum producere, afferunt tamen aliquem ornatum & frondes ipsæ circa ramos diffusæ: Ita profecto & animæ præcipuus quidem fructus est veritas, non inamœnum tamen est hac extranea circumdari sapientia, quæ tanquam frondes quædam & fructui regem præbeat, & speciem intuentibus lætiorem ostendat.

Rosæ. Velut in rosæ legendis scentes vitamus: Ita quantum vtiliter sumptum est accipientes, reliqua quæ nocere possunt, declinabimus.

Apes. Velut enim florum, reliquis quidem vsque ad odorem, & colorem est vsus, apes autem mel ex ipsis excerpere nouerunt: Sic & qui diligentes in legendo existunt, nõ solum quod dulce, iucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex ijs vtilitatem animo referre contendunt.

Apes. Velut apes non omnibus floribus similiter insidunt, neque ex eis ad quos accedunt, omnia auferre conantur, sed quantum ipsis ad opus necessarium fuerit comprehendentes, reliquum dimittunt: Nos etiam vt sobrij, sapientesque, quantum congruum nobis propinquumque veritati ex ipsis fuerit persequamur, reliqua prætereamus.

¶ DE agendis DEO gratijs.

Naufragi. Quemadmodum autem ij qui sunt in litore constituti, erga eos qui in mari naufragium patiuntur, misericordia mouentur, non tamen ob hanc curam & misericordiam, propria amittunt securitatem: Sic & illi qui proximorum peccata lugent, & queruntur, propriam vitæ ac conscientia puritatis lætitiã non amittunt, quin potius ob has pro fratribus lachrymas effusas lætitiã augent, gratiamque Dei ac domini nostri Iesu Christi magis promerentur.

Vermes. Sicut enim vermes in lignis mollioribus innascuntur maxime: Sic animi anxietates in mollioribus hominum mentibus oriuntur.

¶ IDEM alicubi.

Athleta. Athletam, qui de rebus pulcherrimis contendit, in studio pietatis prodeuntem, plagas aduersariorum, spe coronæ sempiternæ generose ferre oportet. Nam in ludis ac certaminibus qui se ad palestræ labores accingit, minime cunctabitur

aut proprium dolorem respiciens, vltro in aduersarios percurrit, ac simul gloriæ & victoriæ cupiditate incensus, omnibus incommodi obliuiscitur: Sic item studiosus, & si aliquid acerbatis aut incommodorum obuenerit, animi lætitiã minime poterit amittere, quoniam (vt ait Apostolus) tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spes non confundit, &c.

¶ IN IYLITAM martyrem.

Sicut enim in custodias coëctorum quidam plus tempo In carcere nis in pædore & vinculis retenti, nonnulli suæ miseriæ celerio coniecti. rem inueniunt liberationem: Sic & animæ quædam in hac vita diutius retinentur, aliæ minus, secundum cuiusque dignitatis proportionem, sapienter quidem & profundè.

¶ Quemadmodum enim oculi vehementer splendidum iuxta positum non vident, verum recessu quodam mediocri egër Sic & animæ ingratae in bonorum priuatione, præteritorum tantum gratiam sentire videntur.

Natura nihil patitur imperfectum. Et imago quæ tatum Naturæ ni ex parte media videtur, nõ visum ac spectatorem admodum hil imperdelectat. Et itineris labor inanis quidem, nisi ad statutum perfectum. ueniat locum, quo viator præscripsit. Et currentes in stadijs, vno sæpe tantum gradu deficientes, à palma excidunt.

¶ Quemadmodum enim ægri & debiles, rebus vtuntur ad Valetudinantandum aptis: Sic & stulti sapientia indigent, meliusque lonarij. gè ipsam quam argenti & auri thesauros mercari, longèque item carior lapidibus pretiosis, & omne admodum pretiosum ipsa proorsus dignum uon est.

¶ Quemadmodum is qui sagittam tendens ad metam dirigit: nec vltra, nec citra, nec vtrobique errando à via propofita excidet: Ita rectus iudex factitabit, nec in iudicando personam, vacillabit.

¶ SVPER verbis MOSEOS, Attende tibi ipsi.

¶ Quemadmodum corpora debiliora prudentissimi me Corpora dici, quibusdam antè remedijs ad sanitatem conseruandam, debiliora. & morbis occurrendum vtilis sunt: Sic & animarum nostrarum verus curator, quum nos ad peccata pronos, ac lubricos in vitia conspiceret, præcipuis nos custodijs munijt ac circumspicit.

Libra. Quemadmodum in libra contingit, si alteram pessun-
Lanx. des lancem, alteram ex aduerso leuiorem constituit: Sic &
 corpori & animæ solet euenire, alterius pondus excedens, le-
 uis necessario reddit alterius.

Peffilentia
loca. **¶** SUPER ILLO: Quod Deus nõ sit author malorum,
 Quemadmodum enim in pestilentibus locis epotus ær
 latentem corporibus morbum injicit. Sic item in praua con-
 suetudine ac conseruatione maxima nobis mala hauriuntur,
 etiam si statim incommodum non sentiantur.

Medicus
 Medicus si labores & dolores addit, cum morbo, non cũ
 ægroto dimicat. Sic bonus Deus salutem omnibus per castigat-
 ionem ac pœnam distribuens. Tu nequaquam medico irasci
 debes, si ex membris hæc incidit, illa vitit, illa verò corpore
 omnino separatur. Sed valde lucrifacis, & seruatore eum vocas,
 quod in parui corporis parte, morbum curet priusquam
 ad totum corpus morbus perueniat. Quando ciuitatem vide-
 ris terramotui concussam, colonis priuari, aut nauigium mer-
 cibus plenum in mari dissolui: contra verum iudicem & ser-
 uatorem armare linguam non dubitas, quum te intelligere
 oporteat, quemadmodum moderati labores, medicina sunt
 hominum. Nam ex diligentia utilitas prouenit. Quando ve-
 rò dolor ob curam minime lenitur, necessaria est inutilis mè-
 bri alienatio, ne morbi eius continuatio, cetera corporis vita
 lia percurrat. Ex quo non inciso, aut cauterium, nõ medicus
 causa, sed morbus.

¶ IN HEXAMERON congressione VIII.

Obluiofi
viatores. Ut obluiofi viatores facere consueuerit, qui si quam rem
 sibi necessariam reliquissent, & si longis itinationibus ma-
 gna vitæ spacia transierint, rursus tamen eadem redeunt via,
 dignam desidia sua pœnam luentes, eum inquam laborem,
 quem in remeando suscipiunt: Sic & nos vt videtur agimus,
 necesse est eadem via redeamus oportet.

¶ IDEM ALICVBI.

Serpens. Ut serpens, priusquam vadit ad bibendam aquam, euo-
 mit venenum omne: Ita tu omne venenum iræ amarum euo-
 me, & remitte conseruo tuo centum denarios, vt tibi dimittat
 tur decem milia.

¶ IN PRINCIPIVM Prouerborum.

Sicut enim qui clauos corpori infixos habet, doloribus
 pressus, non facile quicquam agere potest: Sic Dei timore cõ-
 sectus non oculo vt præter decorem, non manus ad nefarias
 mouere actiones, non denique paruum aliquid aut magnum
 contra officium agere poterit, quasi angustia quadam & mo-
 tu minarum domini victus atque oppressus.

Quemadmodum enim parui pueri doctrinã despicient-
 tes, ob ferulas flagellaque, quæ magistri & pædagogi adhi-
 bere solent, attentius dictata suscipiunt, & ipse sermo ante pla-
 gas non auditur, post verbera dolorisque velut statim apertis
 auribus & auditu excipitur oratio, & memoria custoditur: Sic
 qui diuina audiunt præcepta, & ad ea seruanda se negligenter
 habet, postquam à Deo disciplina eis inflicta est, ad ipsius
 mandata seruanda, ac ei obtemperandum voce quadam ex-
 citati videntur.

Quemadmodum enim lepores vulpesq; canibus aliam
 cursu monstrantes viam, aliam conuersi tenent: Sic huiusce-
 modi orationis inuolucra spiritualis doctrinæ simplicitatem
 ac viam detorquent.

Sicut enim mare in eodem statu consistere nõ diu potest
 sed quod vides tranquillum, paulò post ventorum impetu tur-
 batum aspicias, quodque horridum & vndis feruens ac tumi-
 dum, mox multa quiete consistere videbis: Sic humanæ res
 facile vertigines mutationesque accipient. Propterea guber-
 natoris & vitu & arte indigent, vt in vitæ tranquillitate muta-
 tionum inundationes facile non recipiant.

¶ D. CLEMENS EPIST. PRIMA
 AD IACOBVM FRA-
 trem domini.

Similis nanque omnis Ecclesiæ status navi magnæ, quæ
 per vndosum pelagus, de diuersis locis & regionibus viros
 portat ad vnam potentis regis urbem properare cupientes:
 fit ergo nauis huius portus dominus ipse omnipotens Deus,
 gubernator verò sit CHRISTVS. Tum deinde prorocet
 officium episcopus impleat: presbyteri, nautarum: diacones,
 dispensatorum teneant locum. Hi qui catechizant, nautolo-
 gis conferantur, epibatis autem totius fraternitatis multitudo

Nec dulcis
 vlli disci-
 plina in-
 fantiæ.

Mare.

Nauis

Prorocet.

Iudices.

fit similis, ipsum quoque mare hic mundus habebatur, ventorum vero varietates & turbidus, diversis tentationibus conferantur persequutiones ac tribulationes & pericula fluctibus exaequantur. Terreni vero spiritus qui vel de torrentibus, vel de conuallibus spirant, pseudoprophetarum & pseudodoctorum improbae doctrinae verba ducuntur. Promontoria vero & loca confragosa, hi qui in potestatibus seculi sunt iudices, & pericula minantur ac mortes. Bithalasia vero loca, quae duplicibus vnde fallacis artibus verberantur, dubijs mente & de promissionum veritate nutantibus conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutunt. Hypocrite vero & dolosi, piratis similes habeantur. Iam vero rapidus vortex & tartarea Charybdis, & faxis inlisa naufragia, ac mortiferae submeriones, quid aliud aestimanda sunt? Restat igitur quo haec naui cursu prospero, tuta possit portum desideratae urbis intrare, ita Deo precifundere nauigantes, ut mereantur audiri. Audiri autem a Deo ita demum merebuntur, si operationes ipsae bonis moribus, & bonis operibus adiunguntur. Sed ante omnia cum quiete & silentio epibatae, id est, laici in suis vnusquisque residet locis, ne forte per inquietudinem & inconditos inutilesque discursus, si passim vagari ceperint, vel ab officio suo nautas impediatur, vel in alterum latus per inquietudinem eorum naui pressa demergatur,

Laici

Nautologi

Nautologi de mercedibus commoneant, & nihil omnino quod ad diligentiam, vel disciplinam pertinet, diacones negligant. Presbyteri velut nautae, aptent singula ad instructionem nauis diligenter, & instruant quae in suo tempore requirenda sunt. Episcopus tanquam proreta vigilanter & sollicitudine gubernatores verbo custodiat Christi. Saluator dominus, gubernator ecclesiae suae diligatur ab omnibus, & ipsius solius praecipis ac iussis credat & obediatur omnis ecclesia, deo quoque indefinenter supplicetur a cunctis de prosperitate ventorum nauigantes omnem tribulationem, & omne periculum sperent, tanquam immane profundum mundi istius & vite humanae pelagus nauigantes, in quo & esuriendum fit & sitiendum, nuditatem quoque ferendam, morbos etiam corporis, & aegritudines tolerandas. Insuper & hominum infidijs ac dolis se pe laborandum, quippe, qui & dispergendos se non-

Proreta.

numquam nouerint, sed aliquando etiam congregandos. Vomitus quoque & suffillationes ferendas, cum ex confessione peccatorum, & reiectione criminum, velut male congregati in visceribus fullis, iactura facienda est, & abijcienda prorsus e corde omnis intrinsecus latens amaritudo peccati, si qua forte ex desiderijs iniquis, velut ex cibis noxijs congregata est. Quam utique cum euomuerit quis & abiecerit, ingentis egritudinis liberabitur morbo, si tamen post vomitum, quae ad sanitatem pertinent, sumat.

LIBRO PRIMO RECOG.

Voluntas & consilium Dei latuit homines multis ex causis. Primo quidem pro institutione mala, pro sodalitatibus pessimis, pro consuetudine neque, pro colloquijs non bonis, pro praesumptionibus minus rectis: pro his, inquam, omnibus, primum erroris, inde contemptus: tum infidelitas & malitia, auaritia quoque; & vana iactantia, aliaque; his similia mala, velut fumus quidam imensus, vniuersam mundi huius domum repleuit, & habitatibus intrinsecus intuendi conditorem suum, aspectum liberum non dedit, neque quae ei essent placita peruideat. Quid igitur his qui sunt intrinsecus conuenit? nisi ut ex intimis peccatijs clamore prolato, auxilium inuocent eius, quoniam sola domus fumo repleta non & claudit, accedens aperiat ianuam domus, quo possit fumus quidem qui intrinsecus habetur, excludi, lux vero solis quae extrinsecus resplendet, induci. Hunc ergo qui ad auxilium domus caligine ignorantiae, & vitiorum fumo repletae, perquiritur: illi esse dicimus, qui appellatur verus Propheta qui solus inluminare animas hominum potest, ita ut oculis suis, viam salutis euidenter inspiciat,

Voluntas & consilium Dei.

Sicut enim sine oculis cernere nemo potest, nec sine auribus capere auditum, vel absque naribus odoratum, neque sine lingua gustum sumere, aut absque manibus aliquid conrectare: Ita impossibile est absque vero Propheta, quae deo placeant, noscere.

LIBRO III. RECOG.

Et Petrus: Si propter te, inquit, qui ad contradicendum ratummodo venis, rogarer de his dicere, nunquam a me vnus saltem posses audire sermonem. Sed quoniam necesse est agricolam, qui vult bonam terram seminare, nonnulla semina perdere etiam in his petrosijs, aut in his, quae ab hominibus coculca-

Agricola.

da sunt, vel in dumosis ac reptetis sentibus locis, sicut & magister noster expositi diuersitate propositi vniuscuiusq; anime per hæc indicans, non morabor.

Pluuia.
Frumenta

Sicut data à Deo pluuia, ex aquo & fruges nutrit, & lolum: messis autem tempore, frumenta quidem congregantur in horreū, paleæ verò vel lolia igni consumuntur: Ita in die iudicij cū iusti introductur in regnum Dei, iniusti autem abijciuntur foras, tunc etiam iustitia Dei ostendetur.

Sicut testa ouorum quamuis pulchre facta, & diligenter formata videatur, necesse est tamen eam frangi & resolui, vt inde pullus procedat, & illud pro quo totius ouis forma expressa videtur, appareat: Ita ergo & huius mundi necesse est transire statum, vt status ille sublimior regni cœlestis effluat.

Neglecta
terra.

¶ LIBRO VI. recog.
Quoniam quidem sicut terra cultore neglecta, spinas & tribulos necessarîo producit: Ita sensus vester longitemporis incuria, multas & noxias opiniones rerum, & intelligentias falsæ scientiæ germinauit. Opus est nunc multa diligentia ad excolendum rus mentis vestræ, vt id sermo veritatis qui est verus & diligens cordis colonus, assiduus excolat disciplinis.

Ignis:

¶ LIBRO recog. IIII.
Sicut enim ignis quantò magis ligna acceperit, tantò amplius accenditur, & inualefcit: Ita & cupiditatis rabies, per ea quæ adipiscitur, auctior & vehementior efficitur.

Sicut enim is qui acceperit sub se milites, etiâ si ipse inferior, & illi superiores sint viribus, tamè dicit huic vade, & vadit: & alij veni & veni: & alij fac hoc, & facit. Hoc autè potest non propria virtute, sed Cæsaris metu: Ita & fidelis quisque daemonibus sperat, etiâ si videatur illi multò esse hominibus fortiores: Non propter suam virtutem, sed propter Dei qui eos subiecit potestati. Nam & quod diximus, vt Cæsar apud omnes milites, & in omnibus castris, atque in omni regno timeatur, cum sit vnus, & fortassis exiguus viribus, non nisi potestate dei agitur, qui timorem dat omnibus vt vni obtemperent.

Sciolus

¶ LIBRO. V. recog.
Nihil enim grauius, quàm si id quod ignorat quis, sci-

re se credat, & defendat verum esse quod falsum est, quod tale est, quale si quis ebrius sobrium se putet, & agat quidem cuncta vt ebrius, sobrium se tamen & ipse putet, & dici à cæteris velit: Ita sunt ergo & hi qui ignorantes quod verum est, speciem tamen alicuius scientiæ tenent, & mala quasi bona gerunt, atque ad perniciem, quasi ad salutem festinant.

Tale est enim hoc, quale si quis æger ad medelam sui, medicum pariter & venenarios inuitet, cum illi nocere quidem possint, curare non possint, verus autem medicus, venenis illorum recuset sua medicamenta miscere, ne aut perniciæ bono, aut sanitas nocentibus adscribatur. Dicis ergo, indignatur aut inuidet Deus, si cum ipse beneficiat, alijs gratiæ referantur. Etiam si non indignetur, non vult tamen erroris author existere, vt sui operis beneficio inani idolo fides detur. Quid certè tam impium, tam ingratum, quàm à Deo beneficium consequi, & reddere lignis ac lapidibus gratiam?

Æger.
Medicus.
Venenarij

¶ LIBRO recog. VI.

Sicut sæpe vidimus putrefactas & emortuas corporis carnes, à connexionem viuentium membrorum ferro secante separari. Tale ergo aliquid est quod agit veritatis agnitio: necesse est enim, vt salutis causa filius, verbi grati, qui sermonem receperit veritatis, à parentibus separaretur incredulis.

Putridæ
mortuæq;
corporis.
carnes.

¶ LIBRO recog. VIII.

Videntur mihi ij qui loquuntur verbum veritatis, & qui inluminant animas hominum, similes esse radijs solis, qui vt procefferint, & apparuerint mundo, celeri ultra, aut occulta ri nullatenus possunt, dum non tam videntur ab hominibus, q̄ videre omnibus præstant.

Radij so-
lis.

¶ LIBRO IX. recog.

Sicut enim sol omnes stellas splendore sui fulgoris obtundit, & contegit: Ita & mens per scientiæ lucem omnes cœcupiscentias animæ inefficaces reddit & oculos, futuri iudicij memoriam super eas tanquam radios suos emittens, ita vt ne appareat quidem ultra in anima queant.

¶ LIBRO. X. recog.

Sicut enim fieri solet vbi somnia aliqua viderint homines

Somnia
V iij

& nihil certi intelligunt, cum aliquis occurrerit exitus re-
rum tunc ad ea quae acciderint, aptant etiam somnii visum:
Ita est & mathesis, antequam aliquid fiat, certi nihil pronun-
ciatur. Postea vero quam aliquid acciderit, rei iam ge-
stae colligunt causas.

Mathesis.

IRENAEVS ADVERSVS HAERE-
ses Valentini & similibus lib. 1. Cap. 1.

Quomodo si quis regis imaginem bonam, fabricatam di-
ligenter ex gemmis pretiosis à sapiente artifice, soluens, sub-
iacentem hominis figuram transferat gemmas illas, & refor-
mans faciat ex his formam canis vel vulpeculae, & hanc ma-
gis imago-
lè dispositam conformet & dicat hanc esse regis illam imagi-
nam bonam, quam sapiens artifex fabricavit, omnes gemmas
quae bene quidem à primo artifice in regis imagine cõposite
erant, male vero à posteriore in canis figuram translatae sunt,
& per gemmarum phantasiam decipiant idiotas, qui compre-
hensionem regalis formae non habeant, & suadeant, quoniã
hac turpis vulpeculae figura, illa est bona regis imago. Eodẽ
modo & hi anicularum fabulas assumentes, post deinde &
sermones & dictiones & parabolas hinc inde afferentes, apta-
re volunt fabulis suis eloquia Dei.

Vitiata re-
gis imago

Aniculari
fabulae.

LIB. III. CAP. XIX.

Vnde oportebat & te & omnes qui intendunt huic scri-
pturae, & solliciti sunt pro sua salute, nõ cū audiunt forinsecus
eorũ sermones sponte succubere. similia enĩ loquẽtes fidelib.
sicut praediximus, non solũ dissimilia sapiunt, sed & contra-
ria & per omnia plena blasphemis, per quae intericiunt eos
qui per similitudinẽ verborum, inque mille affectiões eorũ
in se trahunt venenũ. Sicut quis aquae mixtũ gypsum dans
pro lacte, seducat per similitudinẽ coloris, sicut quidã dixit
superior nobis, de omnibus qui quolibet modo depravãt q̃
sunt Dei, & adulterant veritatem Dei, lacte gypsum, male mi-
scetur.

Aque mi-
xtum gy-
psum dans
pro lacte.

Factiosi
Schismatici.

LIBRO IIII. contra haereticos.
Haereticus alienum ignem afferentes ad altare Dei, id est,
alienas doctrinas à caelesti igne comburentur quemadmodũ
Naath & Abin. Qui verò exurgunt contra veritatẽ, & alte-
ros adhortantur aduersus Ecclesiã, remanent apud inferos vo-
ragine terrae absorpti, quemadmodum circa Oreb Dathan

& Abiron. Qui autem scindunt & separant unitatem Eccle-
siae, eandem quam Heroboam poenam percipiunt à Deo.

Quemadmodum qui est à terra panis percipiens voca-
tionem Dei, iam non communis panis est, sed Eucharistia ex
duobus rebus constans, terrena & caelesti. Sic & corpora no-
stra percipientia Eucharistiã, iam non sunt corruptibilia
spem resurrectionis habentia.

ADVERSVS EOSDEM LIB. V

Quemadmodum in palestra insueti concertantes alius Palestra.
vnamquamlibet partem corporis, telis siue totis cõplectetes
manibus per illud quod detinent cadunt, & cadentes, putant
se vincere, eo quod contentiose teneant illud, quod primum
apprehederunt, membrum, super hoc autẽ quod ceciderunt, &
derisui habentur. Sic autem & haeretici caro & sanguis regnũ
Dei possidere non possunt, duas dictiones tollentes à Paulo,
neq; sensum Apost. perspexerunt, neq; virtutẽ dictionũ scruta-
ti sunt. Inde autẽ ipsas dictiones tenentes circa ipsas moriuntur,
vniuersã dispensationem Dei, quantum in ipsis, cuertentes.

Gentes autẽ quae & ipse nõ alleuauerunt oculos ad caelum,
neque gratias egerunt factori suo, neque lumen veritatis vde-
re voluerunt, sed sicut mures caeci absconditi in profundo. Mures.

Qui ergo relinquunt praconium Ecclesiae, imperitiã san-
ctorum praesbyterorum arguunt, non contemplantes quanto
pluris sit idiota religiosus à blasphemico & impudente Sophi-
sta. Tales sunt autem omnes haeretici, & qui se plus aliquid pre-
ter veritatem inuenire putant sequentes ea quae praelecta sunt
variè & multiformiter, & imbecillè facientes iter, de iisdẽ nõ
semper easdem sententias habentes, velut caeci à caecis circum-
ducuntur, iuste cadent in sublatentem foueam, semper quatẽ-
tes, & nunquam verum inuenientes.

PAMPHYLVS Martyr in Apologia pro Origene. Febres vñ
Ego arbitror quod sicut in corpore escãe abundantia & de-

qualitas vel quantitas tibi contraria, febres generat, & febres
diuersi vel modi, vel temporis, secundum eam mensuram qua
intemperies collecta materiam suggerit ac fomitem fe-
brum, quae materiae qualitas ex diuersa intemperie congre-
gata causa vel acerbioris morbi vel prolixioris existit: Ita a-
nima cum multitudinem malorum operum & abundantiam in

se congregauerit peccatorum, competenti tempore omnis il-
la malorum congregatio concitatur ad supplicium, atque in-
flammat ad penas, cum mens ipsa vel conscientia per di-
uinam virtutem omnia in memoriam recipiēs, quorum in se
signa quaedam ac formas cum peccaret, expresserat, & singu-
lorum gestorum suorum quae uel foede ac turpiter gesserat,
uel etiam impie commiserat, historiam quandam scelerum
suorum ante oculos suos uidebit expositam: Tunc & ipsa
conscientia proprijs stimulis agitur atque compungitur,
& sui ipsa efficitur accusatrix & testis. Quod ita sensisse etiā
Apostolum Paulum puto, cum dicit: Inter se inuicem cogi-
tationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die cum
iudicabit Deus occulta hominum secundum Euangelium
meum per IESUM Christum.

¶ DIDYMVS libro primo de Spiritu S.

Vt unguentum quod uase continetur, habet quidem odo-
ris substantiam, sed prohibetur longius spargi, quia uase in-
trinsecus clauditur: quum autē uas foris fuerit effusum, emit-
tit procul beneuolentiā suam: Ita Christi nomē beneolēs ante
aduentū eius in solo Israëlī populo uersabatur, quasi Iudae
uasi inclusum. Notus enim, ait, in Iudaea Deus, in Israël ma-
gnum nomen eius. Quando autem coruscās in carne salua-
tor, in uniuersam terram, quin potius in omnem creaturam
extendit uocabulum suum, impleto eo quod scriptum est:
Quam admirabile est nomen tuum in uniuersa terra. Qui-
bus consequenter, Apostolus loquitur: Non enim aliud no-
men datum est sub caelo, in quo oporteat saluari nos, ut
in Psalmista ad dominum loquitur: Magnificasti super om-
nia nomen sanctum tuum: Tunc completum est: Unguen-
tum effusum nomen tuum.

Unguentū
uasc contē-
tum.

Disciplina

Quomodo enim disciplina, & virtutis assumptor, si-
gnaculum & figuram (ut ita dicam) in suum sensum recipit
eius scientiae, quam assumpsit: Sic & is qui spiritus sancti
particeps efficitur, per communionem eius fit spiritalis
pariter & sanctus.

Peritus ar-
tis.

Quomodo enim qui aliqua disciplina plenus est, qui
perfecte eam habet, erudite & subtiliter potest de ea profer-
re sermonem: Sic qui spiritum sanctum consummate accepe-

runt, ita ut impleantur eo, cum fiducia uerbum Dei loquuntur,
quia praesens spiritus sanctus dignam Deo uocem ministrat.

¶ ORIGENES homilia. i. in Genes.

Sicut luminaria ista caeli, quae uidemus, posita sunt in si-
gna & tempora, & dies & annos, ut luceant de firmamento caeli.
Ijs qui super terram sunt: hoc modo etiam CHRISTVS il-
luminans Ecclesiam suam, signa dat per praecpta sua, ut
sciat quomodo quis accepto signo fugiat ab ira superuentura,
uti ne dies illa sicut fur eum comprehēdat, sed ut magis per-
uenire possit in animum domini acceptabilis.

Sicut enim stella ab stella differt in claritate, ita etiam
sanctorum unusquisque, secundum magnitudinem suam lumē
suum fundit in nos. Sicut enim sol & luna illuminant corpo-
ra nostra: Ita & a CHRISTO atque Ecclesia illuminan-
tur mentes nostrae: ita tamen illuminamur, si non simus mē-
tibus caeci. Nam sicut sol & luna corporalibus oculis caecos,
quamuis illustrent, illi tamen recipere lumen nō possunt: Ita
& Christus lucem suam praestat mentibus nostris, sed ita de-
mum nos illuminabit, si nequaquam caecitas mentis impediāt.

Et sicut nō aequaliter oculi corporis nostri illuminantur a
sole, sed quāto quis in loca altiora cōscenderit, & ortus eius
aeternae speculae intuitioe fuerit contēplatus, tāto ampli⁹, &
splēndoris eius vim percipiet & caloris: Ita etiā mēs nostra, quō
altius & excelcius appropinquauerit CHRISTO, ac se vicini⁹
re splēndori lucis ei⁹ obiecit, tāto magnificētus & clari⁹ ei⁹
lumine radiabitur, sicut ipse ait per prophetā: Appropinquate
mihi, & appropinquabo uobis. Et iterū dicit: Deus approxi-
mās ego sum, & nō Deus de longē. **¶ HOMILIA. 9.**

Uti quis exiguo uectus nauigio, ingreditur mare, donec
terrae uicinus est, minus metuit, quū uero paulatim in altum
fuerit pgressus, & uadis intumescētibus, uel in excelsum at-
toll' ceperit, uel iisdem dehiscētibus in ima deduci, ibi uero
mentem pauor ingens & formido percutit, quod exigua ra-
tem tam immēsis fluctibus credidit: Ita etiam nos pari uide-
mur, qui exigui meritis, & ingenio tenues, inire tam vastum
mysteriorum pelagus audemus: Sed si orantibus nobis do-
minus dignetur spiritus sancti auram nobis prosperam dare,
secundo uerbi cursu portum salutis intrabimus.

Stella.

Sol.

Luna.

Oculi.

Exigua ra-

tem immē

sib⁹ flucti-

b⁹ credēs

¶ IN EXODVM Homilia. I.

Semen. Videtur mihi vnusquisque sermo scripturæ diuinæ simi-
lis esse alicui feminum, cuius natura hæc est: vt quum iactum
fuerit in terram, regeneratum in spicam, vel in quamcunque
aliam sui generis speciem, multipliciter diffundatur, & tan-
to cumulatius, quanto vel peritus agricola plus feminibus la-
boris impenderit, vel beneficium terræ fecundioris indulse-
rit: Sic ergo efficitur, vt cultura diligentia, exiguum semen
Sinâpis. (verbi causa) sinâpis, quod est minimum omnium, efficiatur
omnibus maioribus, & fiat arbor: ita vt veniant volatilia
coeli, & habitent in ramis eius: Ita & hic sermo, qui nobis ex
diuinis voluminibus recitatus est, si peritum inueniat, & di-
ligentem colonum, quum primo tactu videatur exiguum,
& breuis, vt coeperit excoli, & spiritaliter retractari, crescit
in arborem, in ramos, in virgula diffunditur: ita vt possint
venire disputatores & rhetores huius mundi, qui velut aues
coeli, leuis pennis, verborû dūtaxat pompa excelsa sectā-
tur, & ardua, & rationibus capti, velut habitare in ramis istis,
in quibus non loquendi decor est, sed ratio viuendi.

¶ HOMILIA III.

Sed quò facilius quod dicimus possit aduerti, vtamur hu-
iusmodi similitudine. Mutis animalibus quàmuis sit imperi-
tus & indoctus, rationalis homo si cōparetur, videbitur elo-
quens ad cōparationem eorû quæ rationis & vocis expertia
Eloquens. sunt. Si verò eruditus & eloquentibus viris atque in omni sa-
pientia probatissimis conferatur, in eloquens & mutus vide-
Infans. bitur. At si ipsum quis contempletur diuinū verbum, ipsam-
que diuinam respiciat sapientiam, quantæuis sit eruditionis,
Mutus. & quantæcunque sapientiæ, multo amplius quàm apud nos
sunt pecudes, ipse apud Deum mutum se animal p̄fitebitur.

¶ HOMILIA XII.

Tu si filium tuum scire vis literas liberales, verbi gratia
rhetoricam disciplinam, nunquid eum vacuum & liberū esse
concedis ab oībus alijs: omissis cæteris, huic vni studio ope-
rā dare iubes, pædagogos, magistros, libros, impensas das, ni-
hilque deesse concedis, quod ad profectum eius studij facit.
Rhetori- **cus additū-** **simus.** Quis nostrum ita se ad diuinæ legis studia conuertit?

¶ IN LEVITICVM Homilia. I.

Sicut in nouissimis diebus verbū Dei ex MARIÆ carne
ne vestitum, processit in hunc mundum, & aliud quidē erat
quod videbatur, aliud quod intelligebatur: Carnis nāq; aspe-
ctus patebat omnibus, paucis verò & electis dabatur diuini-
tatis agnitio: Ita & quum per prophetas, vel legislatorē ver-
bum Dei profertur ad homines, non absq; cōpetentibus p̄-
fertur indumentis: Nā sicut ibi carnis, ita hic literæ velamine
tegitur: vt litera quidē aspiciatur, tanquàm caro: latens verò
intrinsecus spiritalis sensus, tanquàm diuinitas sentiat.

¶ HOMILIA V.

Sicut cognationem sui adinuicem gerunt visibilia & in-
uisibilia, terra & cœlum, anima & caro, corpus & spiritus, ex
horum coniunctionibus constat hic mundus: Ita etiam san-
ctam scripturam credendum est ex visibilibus & inuisibili-
bus constare, veluti ex corpore quodam literæ scilicet quæ
videtur, & animæ sensus, qui intra ipsam deprehenduntur:
Ex spiritu secundum id, quod etiam quædam in se cœlestia
teneat (vt Apostolus dicit) quia exemplari, & vmbra cœles-
tium deseruiunt. Quia ergo hæc ita se habeant, inuocantes
Deum qui fecit scripturæ animam & corp⁹ & spiritum: Cor-
pus quidem his, quæ ante nos fuerunt, animam nobis, spiri-
tum autem ijs, qui in futuro hæreditatem vitæ æternæ conse-
quentur, per quam perueniat ad regna cœlestia: eam nunc,
quam diximus, legis animam requiramus.

¶ HOMILIA VIII.

Oīs medicus ex herbarum succis, vel arborū, vel etiam Medicus,
metallorū venis, vel animātium naturis, profutura corpori-
bus medicamēta cōponit. Sed herbas istas si quis forte ante-
quam ratione artis cōponantur, aspiciat, si quidē in agris, aut
montibus velut fœnū vile conculcat & proterit: Si vero istas
intra medici scholā dispositas per ordinē viderit, licet odorē
tristem forte, & austerū reddant, tamē suspicabitur eas curæ,
vel remedij aliquid cōtinere, etiam si nōdum quasi vel qualis
sit sanitatis ac remedij virtus, agnouerit. Veni nūc ad IESVM
cœlestē medicū: Intra ad hanc stationē medicinæ eius eccle-
siā: Et quia IESVS hic, qui medicus est, & verbū Dei est egris
suis, nō herbarū succis, sed verborū sacramentis medicamen-
ta conquirat: Quæ verborum medicamenta, si quis incultius

Mutua co-
gnatio.

per libros velut per agros videat esse dispersa, ignorans singulorum dictionum virtutem, vt vilia hæc, & nullum sermonis cultum habentia præteribit: Qui vero ex aliqua parte didicerit animarum apud Christum esse medicinam, intelligit profecto ex his libris, qui in ecclesia recitantur, tanquam ex agris, & montibus salutates herbas assumere vnumquenque debere sermonum duntaxat vim: vt si quis ille est in anima languor, non tam exterioris frõdis & corticis, quam succi interioris haustæ virtute sanetur.

IN LEVITICVM HOMILIA V.

Tantum si causa dicenda sit apud iudicem terrenum, quæ Metuens à aliquem metum ex legibus habere videatur: nõ ex omnibus causa cade vigilijs excubatur, aduocato patrono munera præparantur, etiam si anceps periculum sit, aut etiam solius notæ metus vel damni ratio: Nos quare non credimus quod omnes astabimus ante tribunal Christi, vt reportet vnusquisque propria corpora, prout gessit siue bona siue mala.

HOMILIA VIII.

In vulneribus corporum posteaquam curata fuerint, remanet nudum ipsius vulneris signum, quod cicatrix appellatur. Vix enim est qui ita curetur, vt nullum suscepti vulneris residere videatur indicium. Transi nunc ab ista legis vmbra ad veritatem eius, & intueri quomodo anima quæ peccati vulnus acceperit, etiam si curetur, tamen habet peccati cicatricem in loco vulneris residentem. Quæ cicatrix non solum à Deo videatur, sed & ab eis, qui acceperunt ab eo gratiam, qua præuidere possint animæ languores & discernere, quæ sit anima ita curata, vt omni generi vestigium illati vulneris abiecerit, & quæ curata sit quidē, sed ferat adhuc veteris morbi in ipso vestigio cicatricis indicia.

HOMILIA X.

Sicut hi quibus artificium est signa ex cre facere, & staturas fundere, antequam verum opus aris producāt aut argenti aut auri, figmentum prius luti ad similitudinem future imaginis formant, non quod figmentum necessariū sit, sed vsique quo opus quod principale est expleatur. Cum autem fuerit effectum opus illud propter quod figmentum luti fuerat formatum, vsus eius vltra non queritur: Tale aliquid etiā in his,

quæ in typo & figura futurorum in lege & prophetis, vel scripta vel gesta sunt. Venit enim ipse artifex, & author omnium & legem quæ vmbra habebat futurorum bonorum, transtulit ad ipsam imaginem rerum, & quæ sequuntur.

HOMILIA XVI.

In agonibus corporalibus gradus quidam, & differentie Agones: singulorum quorumque; obseruari ordinum solent, vt pro qualitate certaminum, præmio remuneretur vnusquisque; victoriæ. Verbi gratia, si inter pueros quis habeat agonem, si inter iuvenes, si inter viros, quæ per singulos ordines obseruatio haberi debeat, quid fieri liceat, quidue non liceat, & quæ certaminis regula custodiri, quid etiam post hæc remunerationis mereatur palma vincētis, ipsis nihilominus agonis legibus Palma, cautum est: Ita & nunc omnipotens Deus obseruandæ legis suæ in hoc mundo agonem mortalibus ponens, posteaquam tradidit obseruanda quàm plurima, & quid fieri, quid non fieri ascripsit, conuenienter ad vltimum iam Levitici librum, in quo de singulis quibusque obseruationibus constitutum est, quid muneris reportet, qui impleuerit, quid pœnæ subeat qui non obseruauerit, enuntiat.

IN NUMEROS HOMILIA III.

Scriptum est de manna, quia secundum tempus illud si Manna, quis id ita sumpisset, nutriretur ex eo: Si quis vero contra preceptum Dei, & contra statutum diuinitus modum, voluisset assumere, non frueretur eo vt vitali cibo, sed vermes ebulliret ex eo: Et ita fiebat vt vna atque eadem species mannae alijs vermes & putredines generaret, alijs vero salubrem cibum conferret, & vitæ necessarium. Igitur & nostrum manna verbum Dei est, & apud nos ergo sermo Dei alijs efficitur ad salutem, alijs ad pœnam.

Et propter hoc arbitror, quod dominus qui est viuus Dei verbū dei dicebat: In iudicium ego veni in mundum istum, vt non videntes videant, & videntes cæci fiant. Quanto melius esset nonnullis omnino nec audire verbum Dei, quàm audire cum malicia, vel audire cum hypocrisis: Melius autē dicimus ad comparationem malorum, vere autem melius & veretius ac perfectius est, vt qui audit verbum Dei, audiat corde recto & parato, vt in terra bona fructificet & crescat.

¶ HOMILIA VI.

Fons.

Licebit tamen ex ingentibus campis paucos flosculos legere, & non quantum ager exuberat, sed quantum odoratus sufficiat carpere. Sicut & cum quis accedit ad fontem, non ei tantum haurire necesse est quantum vena diues effuderit, sed quantum arentes siti mitiget fauces. Ne forte plus iusto sumpta, fiat potanti salubris vnda permittis.

¶ HOMILIA VIII.

Dæmonia
ci.
Mente alie-
nati.

Sed nunc sicut ij qui vel dæmone repleti, vel mente alienati sunt, non sentiunt si vulnerentur, quia naturalibus sensibus caret: Ita & nos vel cupiditatibus seculi ametes effecti, vel vitijs inebriati sentire non possumus, quanta vulnera, quatas contritiones animæ peccando conquirimus.

¶ HOMILIA XII.

Sermo dei

Sicut enim vnus iste puteus, qui est sermo dei efficitur pueri, & fontes & flumina innumerabilia: Ita & anima hominis quia ad imaginem est Dei, potest in se habere & producere ex se & puteos & fontes & flumina. Sed & reuera putei qui sunt in anima nostra indigent fodiente: debent enim mundari, & omne quod terrenum est ab eis debet auferri. Vt venæ illæ rationabilium sensuum, quas ei inseruit Deus, pura ac sincera fluentia producant. Donec enim terra contegit aquarum venas & obturatur occultum fluenti, non potest puri laticis vnda profluere.

¶ SUPER NUMEROS HOMILIA XXIII.

Castitatis
fermentum

Sicut enim ex iusticia generatur iusticia, & ex castitate castitas. Si quis enim primò tenuiter castus esse ceperit, accepto castitatis fermento quotidie castior efficitur: Ita & qui semel intra se licet paruum posuerit fermentum, quotidie semetipso nequior efficitur ac deterior.

¶ HOMILIA XXVI. in Numeros.

Harmonia
chordarū.

Tanquam in Muscis si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit. Si vero sit aliqua in fidibus dissonantia, ingratisissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: Ita & ij qui Deo militant, si dissonationes & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur, etiam si multa bella conficiant, etiam si spolia multa deferant, & multa mu-

nera offerant Deo. Ego autem amplius aliquid dicam. Nisi talis fueris, vt in nullo dissentias à mādatis Dei, nec in aliquo discrepes ab euangelicis præceptis, non poteris superare inimicum. In eo enim ipso, quo dissentis, victus es à diabolo.

¶ HOMILIA XXVII.

Non solum homo quum viderit cibum animalium, scit suus cuique; eum non pro se, sed pro animalibus creatum: sed & ipsa animalia agnoscunt proprios cibos: & alij quidem (verbi causa) vitur leo, alij ceruus, alij bos, alij verò aues: Sed inter homines sunt quædam differentiæ in appetendis cibis. Et alius quidem, qui bene sanus est, & habitudine corporis valens, fortem cibum requirit, & credit, confiditque se edere omnia velut robustissimi quique athletarum: Si quis verò infirmiore se sentiat, & inualidum, delectatur oleribus, & fortem cibum pro sua infirmitate rejicit: Si verò sit aliquis paruulus, etiam si voce indicare non possit, re tamen ipsa nullam quàm lactis requirit alimoniam. Et ita vnusquisque vel pro ætate, vel pro viribus, vel pro corporis valetudine, aptum sibi, & competentem viribus suis expetit cibum. Si sufficienter rerum corporalium confideratis exemplum, nunc ab ijs ad intelligentiam spiritualium veniamus. Omnis natura rationalis proprijs & competentibus nutriri indiget cibus. Cibus autem verus naturæ rationalis sermo Dei est. Sed sicut in nutrimentis corporis multas paulò antè dedimus differentias: ita & natura rationalis, quæ ratione, & verbo Dei (vt diximus) pascitur: non omnino atque eodem verbo nutritur. Vnde ad similitudinem corporalis exempli est aliquibus etiam in verbo Dei cibus lactis apertior scilicet, simplicior doctrina: vt de moralibus esse solet, quæ præberi consuevit ijs, qui initia habent in diuinis studijs, & prima eruditionis rationalis rudimenta suscipiunt.

¶ HOMILIA SUPER IESVM

NAVE.

Hæc idcirco diximus, quia videmus in scripturis sanctis referri, quòd propter vnum peccantem anathema facti Anathema sunt filij Israël, ita vt vincerentur ab hostibus. Sed videamus & ipsum peccatum eius quale sit. Furatus est (inquit) Lingua auream, & posuit eam in tabernaculo suo. rea.

Non puto illo furto parui auri tantam vim fuisse peccati, vt tam innumerofam domini ecclefiam maculareret. Sed videamus forte interioris intelligentiæ fit tâta, & tam grauis accubitas ifta peccati. Multus decor eft in verbis, & multa in philofophorum vel rhetorum fermonibus pulchritudo, qui omnes de ciuitate funt Hiericho, id eft, huius mundi homines. Si ergo inuenias apud philofophos peruerfa dogmata luculenti fermonis afferentionibus decorata, ifta eft lingua aurea. Sed videas ne te decipiat fulgor operis, ne te rapiat fermonis aurei pulchritudo. Memêro, quia I E S V S anathema iuffit eſſe omne aurum, quod in Hiericho fuerit inuentum. Si poëtam legeris modularis verſibus & præfulgido carmine Deos Deaque tepentem, ne deleſteris eloquentiæ ſua uitate. Lingua aurea eſt: ſi eam ſuſtuleris, & poſueris in tabernaculo tuo, ſi introduxeris in cor tuum ea quæ ab illis afferuntur, pollues omnem eccleſiam domini: Hoc fecit infelix Valentinus & Baſilides, hoc fecit & Martion hæretici: furati funt iſti linguas aureas de Hiericho, & philofophorum non reſtas nobis in eccleſias introducere conati funt ſectas: & polluere omnem eccleſiam domini. Sed nos præcedens primum ſequamur ex emplum, diſcutiamus diligētius, ne quis abſconditam in tabernaculo ſuo habeat Hiericoniam linguam, & abijciamus malum ex nobis iſtis, quia etiam ſi nos ceſſamus, arguet Deus ita vt ipſe ſponte conſtitæatur & dicat: Furatus ſum linguam auream.

HOMILIA. XI.

Ait enim, quia eſt quædam arbor quæ vlmus appellatur, quæ fructum non aſſert, portat tamen vitem, quæ aſſert plurimum fructum, & ex eo quod adminiculo eſt viti, quæ eius viribus nitens vel aſſerre vel ſeruare poteſt plurimum fructum, etiam vlmus, quæ infructuoſa eſt, neceſſaria videtur & vtilis, ex hoc ipſo quod frugiferæ deſeruiat viti: Tale aliquid intellige etiam in Gabaonitis, qui non depoſuerunt quidem veterem hominem cum actibus ſuis, miniſtrant tamen ſanctis & ſeruiunt, & aliquid vtilitatis impendunt, & tali quodam ordine ab I E S V ſalutem cum iuramentis inrepoſitione ſuſcipiunt.

HOMILIA. XIII.

Hiericho.
Peruerſa
dogmata.

Poëta.

Valentinus
Baſilides.
Martion.
Sectæ.

Hierecon-
tia lingua.

Vlmus.

Gabaoni-
tæ.

Neque enim aliquid amarius poteſt eſſe peccato, etiam ſi Nihil pedulia quædam videatur in primis ſicut Salomon ſcribit: Sed cato amari in nouiſſimis (inquit) amarius felle inuenies, quod dulce in ius. in iſtis videbatur, & acutius acie gladij. Iuſtitie verò natura contraria, in initijs videtur amarior, in nouiſſimis vero melle dulcior inuenitur, cum virtus fructus attulerit.

HOMILIA. XX

Solent medici præbere interdum cibum aliquem, interdum etiam potum dare, verbi gratia ad diſcutiendam caliginem viſus, nec tamen in edendo ipſo cibo, vel in potando ſentimus, quia vtile eſt & prodeſt oculis, ſed cum tranſierit viſum cibi illius, aut poculi virtus, paulatim purgata aſpectum, & tunc demum ſentire incipimus, quia cibus ille, vel potus proſuit oculis. Sed & in alijs ſimiliter corporis partibus eadem fieri ſolent. Hoc ergo modo credendum eſt etiam de ſcriptura ſancta quia vtilis eſt, & animæ prodeſt, etiam ſi ſenſus noſter ad præſens intelligentiam non capit, quoniam (vt diximus) & bonæ virtutes quæ nobis adſunt, reſciantur in ijs fermonibus, & paſcuntur, & contrariæ torpeſcunt in ijs meditationibus & effugantur.

IN IOSEPH HOMILIA I.

Cibi ſunt opera bona, quæ nos ad futuram vitam velut fidele viaticum comitantur.

IN SUPER LIBRVM IVDICVM HOMILIA V.

Vinum ſanos & commode degentes iuuat, & (ſicut ſcriptura dicit) cor hominis duntaxat lætificat. Fabricitantibus Fabricitæ verò ſi ſumpſerint, perniciem continuo & interitum parit: tes. Ita ſit vt eadem res eodem modo ſumpta, vni quidem vitam, alij autem conferat mortem.

IN LIBRVM REGVM HOMILIA VNICA.

Vt luna cum videatur vna eſſe, per ſubſtantiæ immutationem tamen ſemper à ſemetiſſa alia eſt, ſemperq; diuerſa: Luna. Et ſic etiam in ipſa conſtat, quod vna multæ ſint. Sic ergo & nos qui adhuc inſipientes ſumus & imperfecti, quia ſemper mutamus ſententiâs, & ſemper diuerſa cupimus & ſentimus, vnus non poſſumus dici.

IN LIBRVM IOB LIB. I.

Sol. Sicut enim sol nisi vibrauerit super faciem terræ, nullus ex fructibus eius crescit, neque adolescit, neque maturi scit: Sic similiter nisi per fidem veritas refulserit in animabus hominum, nunquam erunt acceptabiles coram Deo.
Fides. Sicut enim nihil est delectabile hominibus sine luce: Sic similiter nihil est delectabile neque acceptum Deo, absque fidei lumine.

Lux. ¶ **IN IOB HOMILIA I.**
 Sicut cœli luminaria ac sydera in firmamento cœli à Deo collocata, cunctis indifferenter quæ sub cœlo sunt fulgent atque omnibus quæ super terram sunt per tempora ac tempora per generationes & generationes, mirabiliter relucet, alia quidem per noctem, ut luna & stellæ, alia nihilominus per diem, ut solis speciosissimi radij: Sic & sanctorum virtutis insignia, atque beatissimi eorum agones omnibus in perpetuo singulariter fulgent, omnibus in æternum bonorum formam tribuunt omnibus sub sole peritatis exemplum ostendunt. Quod autem syderibus atque luminariibus comparatur omnes sancti demonstrat Ap. Petrus dicens: Stella differt à stella in claritate: sic rit & resurrectio meritorum proculdubio sanctorum. Sed & angelus ad Danielem: Tunc iusti effulgebunt ut lumina cœli, & tanquam sol & luna, & tanquam stellæ in secula. Sic itaque effulget atque emicant omnes sancti non solum in tempore restitutionis, sed & nunc in tempore huius presentis sæculi. Alius fide fulget, ut Abraham: alius castitate, ut Iosaphat: Alius nihilominus mansuetudine, ut homo deus Moyses: Item verò alius constantia atque tolerantia vehementium dolorum, ut admirabilis Iob.

¶ **IN LIBRUM IOB LIB. II.**
 Nā cū percutitur quilibet vel cæditur vehementer, manus pro toto porrigit corpore, & protegit caput & dorsum manu, et videtur illi ut in manu magis percutiatur quàm in dorso vel capite, & dat corium pro corio, corium manus pro corio capit. Hæc itaque vniuersa designans nequissimus, callide dicit de IOB: Corium pro corio. Nam sicut hi qui vapulant, corio manus alterum corporis protegunt corium, ob

Corium pro corio.

hoc tantum ut corpus integrum habeant: Sic (inquit) & exteriora rei familiaris detrimenta contemnit vniuersa, tantum ut corporis effugiat poenam. Sic namque & hi qui in mari nauigant, cum periculum passi fuerint, omnia quæ in nauibus habuerint contemunt, atque in mare proiciunt, ob hoc, ut ipsi euadant: Sic & quicumque diuitum cum in corporis infirmitate incidierint, omnem substantiam suam libenter offerunt: tantum ut corporis incolumitatem recipiant: Sic (inquit) & Iob omnes diuitias & omnem rem familiarem facile contemnit, tantum ut dolores non contingant carnes eius.

¶ **IN LIBRUM IOB LIBRO. III.**

Locutus est tanquam quilibet in dolore positus, querens remedium, tanquam quis in dolore dentium, aut oculorum, aut aurium frequenter pariter vngulis exarat, frequenter etiam semetipsum vngulis exulcerat præ nimietate doloris quem sustinet, coracis ossibus & palpebris atque auribus: Sic & beatus Iob cum perforaretur ossa eius & liquescerent carnes eius, locutus est, maledicens diem qui non erat.

¶ **HOMILIA II. IN PSALM. XXXVII.**

Si in corpore tuo macula aliqua vel vulnus oriatur, aut ex collisione aliqua intumescat, sollicitus es & perquiris, quid curæ debeat adhiberi, quomodo corpori sanitas antiqua redatur. Si circa oculos se aliquis acerbus humor offuderit, sollicitus es & perquiris quomodo succurras, & præuenias cæcitate. Cum anima tua ægrotet & peccatorum languoribus urgeatur securus es, contemnis gehennam, atque ignis æterni supplicia despicias & irrides. Iudicium Dei parumpendis, & commomentem te ecclesiam despicias. Communicare non times corpus CHRISTI, accedes ad Eucharistiã, quasi mundus & purus, quasi nihil sit in te indignum, & in his omnibus putas quod effugias iudicium Dei. Non recordaris illud quod scriptum, quia propter ea in vobis infirmi & ægri, & dormiunt multi. Quare multi infirmi? Quonia non se ipsos diiudicant neque se ipsos examinant, nec intelligunt quid est communicare ecclesiæ, vel quid est accedere ad tanta & tam eximia sacramenta. patiuntur hoc quod fabrica-

Macula.

Vulnus.

Sanitas.

Cæcitas.

**Febri-
cath-
res.** tantes pati solent, cum sanorum cibis presunt sibi met-
ipsis inferentes exitium.

Manna.

¶ HOMILIA III. IN PSALM. XXXVI.
Sicut in deserto sex diebus colligebant manna, in sexta autem die non vnus diei modum, sed quantum sufficeret in crastinū, colligebant, & vnusquisque edebat in die sabbati quæ collegerat in die sexta: Ita etiam nunc velut sexta quædam dies putanda est domini nostri IESU CHRISTI aduentus, & tempus hoc dispensationis eius, quam passione sua hoc seculo procurauit. Et idcirco dum in die sexta sumus, colligamus manna dupliciter, vt sufficere nobis possit dum aduenerit vera sabbati obseruatio populi Dei. Si autem non collegerimus duplices cibos qui nobis & in presententi & in futuro seculo sufficiant, in duobus futuris non saturabimur.

**Respicē-
tia**

¶ HOMILIA IIII. IN PSALM. XXXVI.
Sicut enim in agone fieri solet, vt duobus interim fluctantibus accidat primò quidem cadere vnus, & cum ceciderit surgat, & vincat: Ita etiam in nostro agone qui est nobis aduersum principem huius mundi, si forte acciderit aliquem de nobis vinci, & in aliquo peccato cadere, possibile est vt post peccatum respiciat aliquis, & exurgat & perhorrescat malum quod admisit, & de cæterò non solum contineat se, verum etiam satisficiat Deo: lauans per singulas noctes lectū suū, & lachrymis rigās stratū suum, accipiens verbum propheticæ autoritatis, qua dicitur: Nūquid qui cadit, non adijciat vt resurgat, aut qui auersus est non conuertetur?

**Corporis
medicamē-
ta.**

¶ HOMILIA I. IN PSALM. XXXVII
Sicut corpori medicamēta Deus præparauit ex herbis arte disciplinaque compositis: Ita etiam animæ medicamenta præparauit in his sermonibus quos per diuinas scripturas seminauit atque disperfit, vt hi qui aliqua ægritudine fuerit oppressi, statim vt vim morbi senserint, atque alicuius vulneris stimulum doloremque prospexerint, requirant aptam & conuenientem sibi rationabilem disciplinam, quæ eis ex præceptis Dei possit mederi. huius medicinæ archiatros est CHRISTVS, discipuli sunt medici.

¶ HOMILIA II. IN PSALM XXXVII.

SIMILIA.

163

Sicut ij qui habent intus inclusam escam indigestam, aut humoris vel phlegmatis stomacho grauiter & molestè iminētia, si vomuerint releuāt: Ita etiā hi qui peccauerūt, si quid occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecus vrgentur, & propemodum suffocantur à phlegmate, vel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat semetipsum & confitetur, simul euomit & delictum, atque omnem morbi digerit causam.

Vomitus.

¶ HOMILIA V. IN PSALM. XXXVI.

Si ergo quum ceciderit iustus non prosternitur, non permanebit in peccato, sed exiliet citò tanquam damula ex retibus, & tanquam auis de laqueo.

Damula
Auis.

¶ HOMILIA V.

Si nauigēs & ī nauī positus vides terras ac promontoria Vrbes ter- & montes transeuntia, non quòd illa continuo moueantur, sed quia tu vento prospere flante transis illa, se subducere videntur ac ferri: Ita & in hoc seculo, sancto spirito mētē tuam persilante & spirante, secūdo ac prospero nauigēs cursū, pertransibis sensu tuo omnia hæc quæ videntur, quia temporalia sunt, & intueris illa quæ æterna sunt, sine dubio dices, quia hæc omnia quæ videntur, iam non sunt, quia nec futura sunt.

¶ IN HIEREMIAM HOMILIA II.

Accedit aliquis medicorum ad languentem, quantum ars patitur & industria, medicamina non cessant: sed si aut ægritudo tanta sit, vt repugnet curationi, aut ipse inualidus per impatientiam doloris contra faciat, quam iubetur, relinquit medicus, desperat huiusmodi hominē, & recedit, ne inter manus suas expirans, causam interitus ei⁹ ad se retorquet: Sic ergo & nos, ne in sanctorum angelorum manibus qui ad nos curandos à domino destinati sunt, moriamur, relinquant nos, desperantes animam nostram, & aiunt: Nō est malagma imponere neque oleū, neque alligaturas, quia appropinquauit in cælum iudicium eius.

Medicorū
ars & indu-
stria.

¶ HOMILIA VI.

Saluator noster splendor est gloriæ, splendor autem nō splendor semel nascitur, & deinceps desinit nasci. Quotiescunq; ortus gloriæ fuerit lumē ex quo splendor oritur, toties oritur splendor gloriæ

Saluator noster sapientia est Dei. Sapientia verò splendor est lucis eterne. Sic igitur Saluator noster semper nascitur. Et ideo dicit: Ante omnes colles generat me: Non (vt quidam male legunt) generauit. Si semper ex patre nascitur dominus etiam tu in similitudinem eius tantum adoptionis spiritum habens, semper generaris à Deo per singulos intellectus, per singula opera, & efficiaris filius Dei In Christo Iesu.

¶ HOMILIA IX. in Hieremiam.

Medicus.

Accipiam medicum, ostendens eum vno membro non parere, vt membris omnib. parcat. Accipiã ergo exemplum iudicis boni, pro utilitate communi, quibusdam nõ miserentis, vt perspicere possimus, quomodo multis parens, vni non parcat deus, verbi gratia dictum sic: Habeat iudex propositum, quietem ciuitati & pacem genti, cui præsidet præuidere: huic si offeratur latro honesta forma, ætate factus integer, ex alio latere mater expansis crinib. deprecetur, vt senectutis suæ miseretur: ex alio vxor, ne virum suum interficiat, lacrymabili voce deploret, circumstantes & parvuli liberi cito orbi futuri. Quid hic faciet iudex? miserabitur latronis an non? Quid in commune expedit ciuitati? Si miseratus fuerit, reueratur homicida ad pristinum scelus, sin verò in iudiciali seueritate permanerit, vnus homo interibit, & vniuerso populo prouidebitur. Sic deus si peccerit peccatori, & miserans eius voluerit eum projicere pro scelere, quis non accipiat licentiam? Quis malorum qui nunc saltem propter supplicia terrentur, nõ inuadet tempus, vt expleat quæcunque voluerit, & præcepta feratur in vitia?

Comuni-
tio.

Hec in ecclesia sepe accidentia possumus cõsiderare: peccauit quispiã, & post peccatũ postulat cõmunionem. Si ei cõceditur quod rogat, in incõmodũ omnium venia procedit, & laxatis frenis sceleribus pãditur via. Sin verò cũ rationabili de liberatione, nõ vt misericors, nec rursus vt crudelis iudex, sed & quasi vni prouidus & de omnium salute pertractans cõsiderauerit populi dãnum in vnus venia, haud dubiũ est quin faciet eijci vnũ de Ecclesia, vt multos saluet icolumes. Age nũc cõsidera mihi & medicũ, si cessauerit à seclitõne eius vulneris, quod secatur est, si nõ vsserit id quod indiget cauterio, vide licet propter dolores qui ex talibus remedijs consequuntur,

Cauterium

quomodo crescat infirmitas, & in deterius vetus humor exuberet. Si verò (vt ita dicã) temerarius ad vulnus seclitor accesserit, & inusserit plagã, curat eum qui secatur & vritur, quia paululũ seueritatis assumpsit, licet visus fuerit agrotanti ad horã nõ miserari: Ita & deus non vnũ hominem, sed vniuersum curat orbẽ, cœlestia atq; terrena, & cœnia vbiq; dispensare, & cum hoc prouideat quod vni cõmodum sit, multo magis prouidet quid toti mundo condicatur, & hominibus vniuersis. Prouidet quidem & ea quæ vni expediunt: verum ita, ne vnus utilit. s omnium d. mmo sit.

¶ HOMILIA IN EZECH. III.

Ad medicum decem vadunt, decem habentes species infirmitatũ. Non omnes eodẽ modo curat, sed aliũ illo, & aliũ illo, vt putã sanat emplastro, aliũ aliud tribuit medicamentum, nonnullis quod cauteriũ nuncupatur, imponit, alium amara, alium dulci temperat potione, cuiusdem verò vulnera crassiflore vnguine delinit: Sic & sermo dei pro qualitatib. hominum loquitur, nec passim sapientie suæ ingerit sacramenta.

Medicus.

¶ HOMILIA VIII.

Quomodo multæ sunt margaritæ, quas necesse est possidere eũ, qui venturus est ad vnã preciosissimã margaritã: Sic oportet ingredi multas vias Moysi & Prophetarum omnium eum, qui venturus est ad dicentem: Ego sum via.

Margaritæ

¶ HOMILIA VII.

Quomodo quasdam illecebras escarum aucupes proponunt, vt facilius aues capiant per oblectamentum gula: Sic (vt audacius dicam) est quædam castitas diaboli (id est) decipula humanæ animæ, vt per istiusmodi castitatẽ & mansuetudinem, & iustitiam possit facilius capere, & falsis sermonibus irretire.

Aucupes.

¶ HOMILIA IX.

Quomodo lumen lucernæ ad solis radios obscuratur, & velut alia quædam cæca materies contenti brascit: Sic licet fulgeat iustorum omnium lumen ante homines, non tamen fulget ante christum. Luceat quippe lumen vestrum, dictum est non simpliciter, sed ante homines. Ante Christum non potest. Lumen iustorum vt splendor lunæ, & micatã cœli sydera, priusquam sol oriatur, in stationibus suis ratilant.

orto verò sole absconduntur: Sic lumen Ecclesiae vt lumen lunae, priusquam oriatur lumen illud verum solis iustitiae, resplendet, & clarum est ante homines, cum autem CHRISTVS venerit, ante eum contenebrescit.

¶ HOMILIA X.

Vulnera
Medelae.

Quomodo vulnera quae in corpore sunt, saepe paruo tempore accidunt, medelae verò vulnerum cum tormentis adhibentur ingentibus, non iuxta aequalitatem temporis quo illatae sunt, sed iuxta rationem curationis. Verbi gratia in puncto horae fractura manus, & pedis contritio accidit, hoc quod in modico factum est, mensibus verò tribus ac longo tempore vix curatur: Sic & voluptas, quae nervos animi succidit, & luxuria, & semel vniuersa peccata, cum in paruo tempore infelicem animam illexerunt, magnum postea tempus in supplicij & cruciatibus promerentur.

¶ IDEM ALICVBI.

Caro.

Sicut caro si sale non aspergitur, corrumpitur: Ita anima si tentatione non salitur, continuo resoluitur.

¶ HOMILIA super Euang. Quum esset desponsata mater IESV.

Rubus.

Tres pueri.

Sicut quondam rubus comburi videbatur, & ignis eum non tangebatur: Et sicut tres pueri in carsino inclusi habebantur, & tamen eos non laedebatur ignis incendiū, nec ardor fumi erat in eis: vel sicut fuit in Daniele intra lacum leonum incluso, claustris non apertis allatum est prandium ab Abacuc: Ita haec virgo genuit dominum, sed intacta permansit, mater effecta est, sed virginitatem non amisit.

Vterque Mariae.

Sicut IARIAE virginis vtero nemo ante CHRISTVM, nemo post illum conceptus est: Ita in monumento CHRISTI nemo ante illum, nemo quoque post illum sepultus est.

¶ HOMILIA in Matth. III.

Vita panis
vitiis.

Sicut ergo vita est viuus panis, qui de caelo descendit, & vitam dedit huic mundo: Sic & inimica eius mors, panis mortuus. Omnis autem rationalis anima, aut viuo pane nutritur, aut mortuo, per ea quae suscipit opera vel dogmata bona vel mala. Et quemadmodum est in communi pane, vt quis aliquando quidem gustet eum tantum, aliquando & amplius eum manducet: Sic & in istis panibus, quidam quidem ma-

licum manducant, tantum gustantes: quidam autem & abundantius ex eis manducant: boni quidem de viuo pane qui de caelo descendit, mali autem ex mortuo pane qui est mors. Et forsitan qui & raro & modicum peccant, tantummodo gustant mortem: Qui autem perfectius susceperint spirituale virtutem, neque gustant eam, sed viuo pane semper vescuntur.

¶ IN I. CAP. IOAN. homil. II.

Non enim aliter potuit ascendere in DEVM nisi prius fieret Deus: vt enim radius oculorum nostrorum species rerum sensibilium, coloresque non prius potest sentire quam se solaribus radijs immisceat, vnumque cum ipsis & in ipsis fiat. Ita animus sanctorum puram rerum spiritualium, omnemque intellectum superantem cognitionem non sufficit accipere, nisi prius incomprehensibilem veritatis participationem dignus efficiatur habere.

Radius oculorum.

Sicut ergo aer iste per semetipsum non lucet, sed tenebrarum vocabulo nuncupatur: capax tamen solaris luminis est ista natura nostra, dum per se ipsam consideratur: quaedam verò tenebrosa substantia capax ac particeps lucis sapientiae. Et quemadmodum praefatus aer dum solares radios participat, non dicitur per se lucere, sed solis splendor dicitur in eo apparere: ita vt naturalem suam obscuritatem non perdat & lucem superuenientem in se recipiat: Ita rationalis nostrae naturae pars, dum praesentiam DEI verbi possidet, non per se res intelligibiles & Deum suum, sed per insitum sibi diuinum lumen cognoscit.

Aer.

Natura.

¶ IN MATH. cap. XIII.

Quemadmodum in imaginibus ac statuīs, similitudines non omni ex parte respondent ijs ad quae cōferuntur, sed in plano quidem ligno, vt exempli causa loquamur, cera depicta imago, superficie tantum cum colore similitudinem habet, verum non seruat depressiones atque eminentias, sed harum rerum significationes tantum. In fingendis verò statuīs, similitudinem quae est secundum eminentiam ac depressionem, seruare conatur ars, in colore verò nequaquam. Quod si cerea fiat effigies, conatur quidem vt tranque seruare similitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depressiones ac prominentias, ceterum in profunditate non est ima-

Imagines.
Statuae.

Similitudines Evangelicae. **go**: Similiter mihi cogita de similitudinibus quae sunt in Evangelio: regnum caelorum dum simile dicitur rei cuiuspiam, simile dici non secundum omnia quae ad sunt illi, ad quod confertur similitudo, sed ad quaedam duntaxat, quae conducunt ad assumptam rationem.

Scriba doctus. Noua & vetera.

¶ IN CAP. XIII.

Quoniam autem omnis scriba doctus in regno Dei similis est patrifamilias, qui profert de suo thesauro noua & vetera, haud dubium quin & iuxta prioris dicitur inuersionem, quisquis non profert de thesauro suo noua & vetera, non fit scriba doctus in regno caelorum. Omnibus igitur modis conandum ut congregemus in corde nostro, attendentes lectioni, exhortationi, & doctrinae, & in lege Dei meditatio die ac nocte, non solum noua Evangeliorum oracula & Apostolorum, & horum explanationes, verum etiam vetera legis, ymbra habentes futurorum bonorum, ac Prophetarum quibus conseruatae praedixerunt. Haec autem colligentur, quum & legerimus & intellexerimus, & memores horum, spiritualibus tempestiue comparauerimus, non incomparabilia inter se comparantes, sed comparabilia quaedam sermonis similitudinem idem declarans habentia, tum in sensibus, tum in dogmatibus, ut in ore duorum triumue aut plurium testium scriptura citatorum, fundemus & confirmemus omne verbum Dei. Ac per hos silentium imponendum est his, quod in ipsis est, deitatem diuidunt, & a veteribus noua dissecant, quippe qui procul absint a similitudine patrisfamilias profertis de thesauris suis noua ac vetera.

¶ IN MATTH. CAP. IDEM.

Magnes Naphtha.

Quemadmodum in corporibus naturalis quidam attractus quibusdam ad quaedam inest, veluti magneti lapidi ad ferrum, & bitumini, quod dicitur naphtha, ad ignem: sic huiusmodi fidei ad diuinam virtutem. Iuxta quod & illud dictum est: Si habueritis fidem ut granum sinapis, dicetis moti huic, transfer te hinc illuc, & transferet sese.

¶ IN MATTHAEI caput idem.

Margaritae honore.

Proinde vide ne qui non habet margaritas, aut qui non habet preciosum illud margaritum, nec discipulus sit seruatoris. At margaritae inquam bonas, non nubilas, non for-

didas ac turbidas, quales sunt sermones ab Ecclesiae decretis differentium, quae nascuntur non ad orientem, sed ad occiduum ac boream, si tamen & has oportet adiungere. ob eam quam inuenimus differentiam margaritarum diuersis in locis nascentium. Fortassis autem turbidi sermones, & in operibus carnis volutate haerentes, nubila sunt & in limo palustris nascentes margaritae non bonae.

Quemadmodum enim eum qui futurus sit sapiens, in sermonibus veritatis prius oportet elementis institutum esse, & hinc ad maiorem pergere institutionem, magnisque facere elementariam institutionem, non tamen in hac oportebit permanere, veluti qui iam eam in pretio habuerit inuito, sed progressum ad perfectionem habere gratiam, haecenus vtiliter factae institutioni: Sic ad plenum intellecta quae sunt legis ac Prophetarum, institutio quaedam elementaris est ad intelligendum Euangelium, atque omnem sensum de CHRISTI IESU factis ad dictis.

Elementaria institutio.

Quemadmodum in rebus corporalibus, nec agricultura per se sufficit ad conuehendos fructus, nisi caelum quod terrae circumfunditur, opitulatur, imo potius nisi opitulatur is qui caelum gubernat, faciens id quaecumque vult, neque caelum vel potius ille penes quem est rerum providentia fecerit, ut exoriantur e terra ea quae solent exoriri, sine agricultura. Semel enim hoc fecit in hoc quod dixit, Producat terra herba gramini, seminans semen iuxta genus ac similitudinem: Sic neque virtutum operationes absque fide illorum qui sanantur, perfectum opus praestet ad sanitatem conferendam, neque fides qualiscumque fuerit absque diuina virtute.

Virtutum operatio-nes.

¶ IN MATTH. cap. 14.

Quod si videre vis quales sint animi morbi cogita mihi auaros, gloriae cupidos, & puerorum amatores, & si quis est mulieribus deditus. Nam & hos in turbis visos, eosque miseratus sanauit. Non tamen putandum est quod his peccatum esse morbum, sed id quod in tota computruit anima. Tales enim videre est pecuniarum amatores, totos incumbentes argeto, & in huius tum custodiam, tum coaceruationem, auidos laudum, gloriolis inhiantes. Inhiant enim captadis a vulgo vilibusque hominum laudibus. Ac iuxta consimilem rationem

Animi morbi.

cogitabis de reliquis morbis quos nominauimus, & si quis alius est horum confimilis. Quoniam igitur inter enarrandum quod dictum est: Sanauit egrotos eorum, diximus non quoduis peccatum esse morbum, operæ pretium est è scripturis de horum differentia differere. Ait sanè Apostolus Corinthijs, qui varijs peccatis laborabant, scribens, propterea inter vos infirmi multi, & ualitudinarij, & dormiunt multi. Audi siquidem Apostolum in his etiam uinculum necessitatem, contextumque facientem ex diuersis peccatis, iuxta quod alij quidem sunt infirmi, alij uerò agroti, uidelicet plus quam infirmi. rursus alij utriusque peius habentes, qui dormiunt. Nam qui propter imbecilles animi vires, procliuēs sunt ad labendum in quoduis peccatum, etiam si non toto animo fuerint obnoxij alicui peccato peculiari, quemadmodum sunt egroti, tamen infirmi sunt. Porro qui pro Deo quem diligere debent, tota anima, toto corde, tota mente, diligunt pecuniam, aut gloriā, aut mulieres, aut pueros, hi peius affecti sunt quam infirmi, suntque agroti. Dormiunt autem qui quum debeant attendere & aduigilare animæ suæ, non faciunt id, sed ex nimia negligentia dormitant uoluntate, & somniculosi sunt cogitationibus, qui quidem somniantes, carnem quidem polluunt, auctoritatem uerò spernunt, glorijs autem maledicunt. Non enim possunt qui adhuc agrotat, capere panes benedictionis Iesu: uerum etiam si quum aliquis audire debuerit illud: Probet autem unusquisque seipsum, & sic comedat ex illo pane, reliquæque quæ sequuntur, hæc non audierit, sed temere sumpsit panem domini, & poculum eius, infirmus fit aut agrotus, aut etiam (ut ita loquar) ex grauedine quæ nascitur ex huius panis vi, dormiens.

IN CAP. XV.

Circumcisio.

Quemadmodum enim Iudæi peccantis circumcisio pro præputio habebitur, contra gentilis rectè agentis præputium pro circumcisio: Sic & quæ pura creduntur, pro impuris imputantur ei, qui non ut oportet, neque quantum oportet, neque uide oportet, illis utitur, sed quæ dicuntur immunda, omnia sunt munda mundis.

Quemadmodum enim uenter quum non sit Deus, tamen uoluptatibus deditorum, qui plures faciunt uoluptatem,

quam amorè dei, à Paulo dicitur deus: Sic & qui non est deus princeps huius seculi, de quo dicitur seruator: Princeps mundi huius iudicatus est, deus esse dicitur eorum, qui reculant accipere spiritum adoptionis filiorum dei, ut fierent filij seculi illius, ac resurrectionis ex mortuis, & propter hoc perseuerarunt in conditione filiorum seculi huius.

Dixerit autem quispiam in hunc incidens locum, quòd Ingressus sicut quod ingreditur in os, non polluit hominem, etiam si pu in os teneat à Iudæis pollutum, ita quod ingreditur in os, non sanctificat hominem, etiam si à simplicioribus credatur sanctificare, nimirum is, qui uocatur panis domini, & est (ni fallor) Panis domini oratio non contemnenda, eo quæ desiderans dilucidam expositionem, quæ mihi quidem talis esse uidetur.

Quemadmodum non cibus, sed conscientia cum hæsitante uisceris polluit edentem, eò quòd qui hæsitat, si uisceribus polluitur, iudicatus est, quia non ex fide. Et quemadmodum nihil est impurum per se polluto & incredulo, sed propter ipsius immunditiam & incredulitatem: Ita quod sanctificatur per uerbum Dei, & per obsecrationem, non inapte natura sanctificatur utentem. Nam si id esset, sanctificaret etiā illum, qui comedit indignè domino, neque quisquam ob hunc esum infirmus aut agrotus fuisset, aut obdormisset. Nam tale quiddam Paulus demonstrat quum ait: Propter hoc inter uos infirmi, & male habentes, & dormiunt multi. Proinde etiam in pane diuinitatis uilitas est uisceris, quum impolluta mente puraque conscientia, particeps est panis illius. Sic quod ad esum per se attinet, nec ex hoc quia non edimus de pane uerbo Dei, & per obsecrationem sanctificato, fraudamur aliquo bono, nec ex edendo abudamus aliquo bono. Siquidem causa defectus, est malitia peccatæque: & abundantia causa est iustitia ac rectè facta, ut tale sit quod dicitur apud Paulum his uerbis: Neque si comederimus, abundamus, neque si non comederimus minus habebimus. Quòd si quicquid ingreditur in os, in uentrem abit, & in secessum eijcitur, & ille cibus qui sanctificatur per uerbum Dei, perque obsecrationem, iuxta id quod habet materiale, in uentre abit, & in secessum eijcitur: cæterum iuxta precationem quæ illi accessit, pro portione fidei fit uilitas, efficiens ut perspicax fiat animus, spectans ad id quod uti-

le est. Nec materia panis, sed super illum dictus sermo est qui prod. si non indigne domino comedenti illum.

¶ IN MATTHAEI CAP. XVI.

Vtrum enim uero & illud scire oportet, quod sicut ciuitatum porta proprium quaeque nomen habet: eodem modo portae inferorum nominari possunt iuxta speciem peccatorum: ut una quidem inferorum porta uocetur scortatio, per quam ambulantes scortatores: altera uero negatio, per quam qui Deum abnegant, descendunt ad inferos.

¶ IN CAP. IDEM.

Ego uero sum in hac opinione, quod sicut qui adulterium committit in toto corde, nondum omnino progressus ad opus: ita si quis fecerit in corde caetera, quae prohibita sunt, uerbi causa si quis corde tantum sit furatus, aut corde tantum falsum testimonium dixerit, non ut ille qui factus furatus est, aut falsum testimonium perpetrarit, sed tantum ut qui corde solo tala fecerit, punitur, idque si per ipsum fecerit, quod minus peruenit ad prauum facinus. Quod si praeterquam quod uoluit, aggressus quidem est, sed non successit, punitur ut qui non solum corde, uerum etiam opere peccauerit. Super haec quaeret aliquis, an adulterium committat aliquis solo corde, etiam si factum adulterij non peregerit, sed in solo corde fuerit impudicus. Simili modo facies de caeteris laudabilibus. Habet autem hic locus quo probabiliter falli possumus, quod hac opinio ratione tollendum est. Adulterium quidem in corde peractum, minus est peccatum, quam si quis adiugat etiam factum. Non potest autem fieri ut pudicitia sit in corde quae obstat impudico facto, nisi quis hic quoque in exemplo sumat uirginem, iuxta quod lex dicit, in solitudine uiolatam, fingamus enim cor alicuius esse purissimum, caeterum uolentiam peregerisse corruptionem corporis pudice, in eo quod lasciuum est. Hec sane mihi uidetur prorsus esse casta in occulto quidem, corpore uero non esse pura, quemadmodum erat ante uim illatam. At uen quia non pura, statim impudica.

¶ HOMILIA super illud Matth.

Angelus domini, &c.

Canis saxi Sicut canis infans saxo percussus, dum percutientem se obmordens quin non praeualet, ad ipsum furorē conuertitur lapidem quem

pedibus dentibusque dissipare perquirat: Non aliter Herodes sua praecipitatus iracundia, solitoque insanæ suae mentis furore infantium caede uersatus & concitatus est.

¶ IN EPIST. ad Roma. lib. III.

Velut si quis fundamenta faciat demus, & unum aut Domum faciat duos parietes extruat, aliquid etiam materiae conuechat, ciens, nunquid dicitur fecisse domum, quamuis operatus uideatur in domo? Sed ille dicitur domum fecisse qui totius edificij ad perfectum singula quae iue membra produxerit. Ita arbitror & hic Apostolum dicere neminem fecisse bonitatem, hoc est, à nullo eam ad perfectum & ad integram consummatam. Si autem requiramus qui sit uere bonus & qui perfectam fecerit bonitatem, illum inueniemus scilicet qui dicit: Ego sum pastor bonus. Et iterum: Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus suis.

¶ IN EPISTOLAM ad Roma. lib. VI.

Quod ut euidentius fiat, utamur etiam similitudine exē. Volens scilicet, uerbi gratia, uult quis sapiens fieri, nec tamen statim utri sapiens uoluit, sapiens effectus est, sed uoluntas quidem praecessit, nec sine uoluntate aliquis sapiens fieri potest: sed tamen cum uoluntas fuerit, adhibendus est labor, studium, sollicitudo, uigilia, doctrina, institutio, & uix aliquando uis longo, & meditatione continua sapiens efficitur. Iste ergo ab initio quidem statim uoluntatem habuit ut esset sapiens: sed non statim affuit ei opus sapientiae: sed in eo ipso eruditur ut sapiens fiat: quod ante stultitiam & contra sapientiam gesserit, quae tamen intellegere quidem potuit, quam stultitiam gesserit, habebat iam studium sapientiae, non tamen ita iam sapiens erat, ut cauere posset ne quid insipienter admitteret. Iste ordo & de pudicitia habendus est, quoniam non statim ut uoluerit quis pudicitiam profiteri, etiam opere implebit, ut nullis concupiscentiae stimulis agitetur: Sic & de mansuetudine & de patientia, & de singulis quibusque uirtutibus sciendum est.

¶ IN EPIST. ad Rom. lib. X.

Ad illam autem summam scientiam, uel ad perfectionem quae in caelestibus est ordinibus, nullus potest inter homines perfectus dici uel esse: ut si dicamus in puerilibus studijs ad comparationem illius qui nuper imbuitur, & prima literarum

Magister suscipit elementa, magister ipse librarius appellatur perfectus, sed non est ita perfectus, ut ille qui grammaticam docet: Ipse verò grammaticus quamvis perfectus sit, superior tamen & perfectior est Rhetor. Et his omnibus longè eminentior philosophicè doctrinæ perfectio. Cuius in his omnibus sit literaturæ doctrina, diuersus tamè gradus perfectionis & magisterij in vnoquoque habetur. Ita ergo potest fieri ut cum Paulus dicit: Non quod iam affectus sim aut perfectus sim, ad illum apicè cœlestis perfectionis aspiciens, hæc videatur scribere: Cum verò dicit, quicumque; ergo perfecti sentiamus, ad humanæ tantum perfectionis respicit gradum. Sic ergo & in presenti loco intelligendi sunt vel pace vel gaudio, vel bonitate vel scientiâ repleti, siue Romani, siue Corinthij, in quantum possibile est repleti eos qui docentur in Ecclesia, & sub perfectis doctoribus aguntur.

Hostia.

Sicut ergo Pontifices cum offerebant, necessariò eis erat prouidendum ne macula inesset hostiæ, ne vituperationis vitium, ut possent accepta Deo esse & grata. Itē & qui Euangelium sanctificat, & verbum Dei annunciat, curare omnimodè debet, ne qua in prædicando macula, ne quod in docendo vitium, ne qua in magisterio culpa nascatur: sed (ut ita dixerim) si fieri potest, semetipsum primò immolet, se primum vitij iugulet, & sua prius peccato membra mortificet, ut non solum doctrina, sed & vitæ exemplo discipulorum salutem oblationem suam acceptam faciat Deo.

IN CANTICA CANTICORVM
HOMILIA IIII.

Sampson.
Trecentæ
vulpes.

Nam de Sampson qui trecentas vulpes cepisse & colligasse per caudas atque interiecit lampades ardentes in medio caudarum, atque immisisse per messes allophylorum, & incendisse eas cum stipulis & oliuetis vineis hæc memoratur. Valde mihi difficilis formæ huius vel figuræ videtur explanatio. Tentemus tamen aliqua ex his pulsare pro viribus, & ponamus sicut expositio nostra in superioribus continet vulpes esse fallaces peruersosque doctores. Hos Sampson (qui veri & fidelis imaginem tenet doctoris) capiens verbo veritatis, caudam ad caudam colliget, id est, aduersantes sibi, & diuersa à se iniucè sentientes docentesque confuter, atque ex ipsorum ver-

bis propositiones collectionesque accipiens, in allophylorum legem igne conclusionis emittat, & ex proprijs eorum argumētis oēs eorum fructus atque vineas & oliueta pessimæ generationis incendat. Sed & ipse numerus trecentarum vulpium quæ à semetipsis diu ersæ & dissonantes erant, triplicem formam indicat peccatorum. Omne enim peccatum aut in facto, aut in verbo, aut in cōsensu mētis admittitur. Verum ne illud quidem quod in secundo libro Eisdem scriptum diximus, penitus omitendum est. Vbi cum edificarentur sancta sanctorum, id est, cum fides CHRISTI & sanctorum eius mysteria cōderentur, inimici veritatis fideique cōtrarij (qui sunt sapientes huius seculi) videntes absque arte Grammatica & peritia Philosophica, confurgere muros Euangelij, velut cum irrisione quadam dicunt, perfacile hoc posse destrui caliditate sermonum per astutias, fallacias, & argumenta Dialectica.

DE A. ATHANASIVS DE PASSIONE DO.

Quemadmodum nos concipientes ea quæ sunt sub oculis, videndo non fallimur, nec aliter videmus quàm sunt, sed quemadmodum sunt ita videmus: Sic & Prophetæ futura tantum præsentia videbant, & quæ videbant, fieri erat necesse, namque quæ fiebant, omnino videre oportebat. Et rursum quæ admodum nos quæ videmus oculis, omnino necesse est ut sint, siquidem ea quæ sunt videmus, nec potest aliter fieri quàm ut videmus: Sic & Prophetæ quæ præuidebant oportebat omnino esse, nec aliter fieri poterant, quàm quemadmodum præuiderant. Nam si futura non præuidissent, iam non fuissent Prophetæ.

Perinde ac si quis aduersarium suum videns trepidantem, metuque fugientem, simularet imbecillitatē, quò illū prouocet, mox ille qui fugiebat, respiciens ad illius imbecillitatē, sumpta fiducia aggrediatur, deinde præclarus ille luctator qui imbecillitate prouocatur, propria virtute vincet: Sic dominus humana infirmitate prouocans aduersarium, sua virtute corroboraunt hominem aduersus hostem.

Quemadmodum etiam si quis serpentē apprehendat manu, dumque conatur in alterum projicere, prius ipse mordeatur: aut si quis ignem manu tenens, dum vult hostē ledere-

re, non intelligat quod ipse prorsus exuritur. Sic malitia mi-
lirat aduersus eos qui ipsa videntur, magisque lædit eos à qui-
bus habetur, quam eos in quos intenditur.

Medicus. Neque enim quis ex hoc medicus esse cognoscitur, si
rectè valeat ipse, nisi & alijs morbo laborantibus ostendat
artem. Neque sol si radios in sese contrahat, cognoscitur esse
lumen, nisi eos in orbem hunc proferat, eiusque tenebras
sua luce discant: Ita seruator non seruat semetipsum. Si qui-
dem ipse quum esset seruator, non opus habebat salute, sed
ex eo quod ceteris beneficeret, velut ab omnibus agnosci
seruator omnium.

Quemadmodum enim infestum animalculum, cui nomē ve-
spa, quum impetit petram, non eam lædit incursum, sed potius per-
dit aculeum: Sic & mors vehementer falsa est incurrens vi-
tam quæ est Christus Iesus. Non enim potuit eum tenere mors,
sed ipsa potius aculeum perdidit, adeo vt quos prius terrebatur
aculeus, nunc insulset ac dicant: Vbi tuus mors aculeus? Vbi tua
contentio tartare? Acrursus deuorauit mors inualescens. Et
iterum: Abstulit Deus omnem lachrymam ab oculis oim.

Medicus. Perinde quasi si quis medicus ingressus ad egrotos, pri-
sciscitetur an velint curari, ne dum ipse curam susceperit, & illi
nolint, inuicilis existat curatio, nimirum ijs qui laborant ad-
uersus artē medici pugnātib: Sic & dominus eos qui sana-
bantur percontabatur, nec nisi fidentibus conferebat bene-
ficium, vt per fidem & beneficium conseruari possent. Per
fidem enim dignoscitur animi propositum.

Fides. Etenim si in paganorum iudicijs regem terrestrem
testem citare fas non est, vt potè maiorem & ijs qui ci-
tant & ijs qui iudicant: quum Deum increatum ad res crea-
tas inuocamus, facientes vt Deus ab hominibus contēnatur?

DE VERBIS EVANGELICIS. QUI-
CUNQUE DIXERIT VERBUM
IN FILIUM. &c.

Cibus celestis. Quod et hominibus sufficisset corpus ad esum vt hoc
totius mundi fieret alimentum, sed hac de causa meminit
ascensus in cælum filij hominis, vt corporale cogitatione ab
eis auelleret, & posthac discerent, carnem de qua fuerat lo-
quutus, cibum esse superius celestem, & spirituale alimentum

ab ipso dari. Quæ enim dixi vobis, inquit, spiritus sunt & vi-
ta. Quod idem valet ac si diceret: Quod quidem ostendi-
tur oculis ac datur, pro mundo dabitur alimentum, vt spiri-
tualiter hæc in vnoquoque distribuatur, fiatque omnibus co-
seruatorum ad resurrectionem æternæ vitæ.

DE DECRETIS NICENÆ SYNODI.
contra Eusebium, epistola.

Non res quæpiam extrinsecus adinuenta est filij substantia,
neque ex nihilo iuducta est, sed ex patris substantia nata est,
quæadmodum à luce splendor, quemadmodum ab aqua vapor,
Neque enim splendor, neque vapor est ipsa aqua, aut ipse sol, neque
res aliena, sed defluxus ex patris substantia, ita vt patris substantia
non precisa sit partitione. Nam quæadmodum sol idem manens non
minuitur radijs ab ipso effusus: ita nec substantia patris mu-
tatione permissa est, quum habeat suam ipsius imaginem filium.

DE INCARNATIO. VERBI. lib. 2.

Si enim & sol ab ipso conditus, nobisque conspicuus, Sol,
cursum sui lineam in cælo tenens, cum terrestria tangit, nul-
la forde inquinatur, nullisque obtegatur tenebris, sed ipse po-
tius omnia illustrat, & mundat: multo sanè dignius sanctissi-
mum illud Dei verbum, cuius est sol & opus, & famulus in cor-
pore præfens nulla tangi poterat labe, sed cum esset incorru-
ptibile, mortale viuificabat corpus atque mundabat. Qui pec-
catum inquit non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.

Quocirca non sibi ipsi deligit mortem, sed aliorum infidij
inictam tulit, vt quæ ipsi intulerant necesse, ipse aboleret. Atque
in morte Gnosij luctatoris, prudentiaque & fortitudine præstata Luctator,
tuis, qui non sibi ipse comparem eligit, ne formidare quempiam
existimetur, sed id spectantium permittit arbitrio, maximeque
si illi inimici sint, vt eo in humum chiso, quem illi aduersum
se ad certamen elegerint, cunctis præfere credatur.

Et sicut mens, cum in toto diffusa sit homine, ex parte ta-
men corporis, id est, lingua signatur, neque tamen id eo quif
quam mentis substantiam dicit imminui. Ita & verbum cum
per omnia sit indignum, aut indecens, minime videri debet si
humano vti voluerit ad se ac patrem iudicandum instrumen-
to. Nam si, vt iam diximus, indecens est, corporis vti in-
strumento, indecens erit ipsum & in toto esse.

Oculus purgatus. Quemadmodum si quis intueri solis lucem velit, oculum purgat, clarioremque reddit seipsum, firme ad eius, que cernere cupit similitudinem mandans, ut ita lux in frons oculi, solis lucem queat intueri. Aut quemadmodum, si quis ciuitatem, aut regionem inspicere cupiat, pergit ad locum inspicendi gratia: Ita & qui theologorum assueti intelligentiam cupit, abluere prius animam debet atque detergere, & per vitæ mortuumque similitudinem, ipsos adire sanctos, ut voto atque instituto illis coniunctus, ea etiam que illis Deus reuelauit, intelligat. Nam absque mundicia animi & vitæ sanctitatis emula, possibile non est sanctorum dicta intelligere.

DE VARIIS QVAFST. AD ANTIOTICHUM PRINCIPEM, QUEST. XXXI III.

Purgatorium. Num sentiunt aliqua beneficia etiam peccatorum animæque super illis sunt conuentus & peractiones bonorum operum? Respondet: Si non aliquo beneficio participaret ex illo, non utique in cura & exequijs fieret commemoratio. At sicut vitis floreat extra in agro, & odorem eius sentiat in vase vinum reclusum, sicque conflorescit etiam ipsum: Ita intelligimus peccatorum animas participare aliqua beneficentia, ex ægui immolatione & gratificatione pro ipsis facta, sicut solus ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit Deus noster.

GREGORIUS NAZIANZENSIS

DE THEOLOGIA LIB. I.

Morbosi oculi Vt parum feliciter cesserit, si morbosus oculis in solares radios intueri coneris: Ita impurus ipse, summam puritatem non sine periculo atrectaris.

Princeps animi facultas. Quemadmodum inepte quidam de formibus literarum figuris elegantes aliquot appingunt, cænoque permiscent vnguentum: & nobis eodem modo princeps animi facultas, diuinæ contemplationis capax vitiosa pariter & fallaci inanum rerum indagatione confunditur.

Vox intensior. De his solum ad quæ humani ingenii acies pertingere potest, & quatenus conditio auditoris & facultas quiescit assueti: ne ut intensior vox auribus, aut alimentum immodicum corpori, utque onera paulo grauiora subeuntibus, terredemque crebriores

plurimè nocet: ita sanè & auditores questionibus altioribus, & quasi solidioribus degravati depressisque, damni aliquid accipiant.

Mel. Si quidem & mellis fatietas, vomitum mouet, quantum sit mel. Breuiter ut Salomoni, sic & mihi videtur, suum cuique negotio destinatum esse tempus. Et videmus quæ per se bona sunt, si non bene quoque tractentur, boni gratiam amittere. Non aliter atque hybernis mensibus sunt intemptari flores. Nec mulieres virilis, nec viros muliebris ornatur decuerit. Ut nec luctui conuenit musica, nec in potum lachrymæ.

Musæ. Quemadmodum musæ vulneribus, ita hi nostris insident faris aduersis, aut si ita maus, erratis.

DE THEOLOGIA, LIB. II.

Vt vociferantium tenor obuij status impetu frangitur: sic & æterna mentis cogitatio externorum sollicitatibus iterpellatur.

Fabrefactio. Vt qui bellam fabricatam cytharam, eiusque concinitate compositionemque miratur, aut concentum audit, nihil aliud quam ipsam cytharam vel artificem, vel moderatorem cytharæ dum animo concipit, eoque tota cogitatione conuertitur, etiam si oculis fortassis eum non cernat: Ita & nobis seipsum perdit illudque & facit cuncta, & facta monet atque conseruat: cum interim quod illud tandem sit, mentis nostræ angustia nequeat comprehendendi.

Labore partum Nubes. Vt enim quod labore partum est, sollicitus conseruari sollet: ita facile parta, facillime celum trinitusque respuuntur.

Quemadmodum inter Aegyptios & Hebræos olim nubes, sic & nunc inter Deum & nos corporalis hæc caligo interstat: hæc gratia ut dum purgatores materiamque cum sudore desiderij nostri scopum contendimus, industriæ nostræ lucidæque vitæ premium quoque magnificentius contingat.

Vmbra. Quemadmodum fieri non potest, vt vel tuam ipsius vmbra, quantumvis etiam festines, præcurras (semper enim quantum tu vrgendo processeris, tantum ipsa sequendo occurrat) vel in colores oculorum radios, nullo aut lumine, aut ære deueniente defigas, vel denique extra aquas natatis illa piscium natura sua se lubricitate promoueat: ita nulla est via cuius ductu, hi qui in corpore sunt, ad intellectualem naturam, omnino sine corporalium rerum interuentu, pertingere queant.

Dei tergū. Hoc enim Dei tergū est, quicquid eū nobis suo iudicio refert, ut tamē illius naturā nō contingat: perinde ac vmbra & in aqua relicens solis imago hebetiorib⁹ oculis illū adumbrat: dum illū ipsum præ nimio purissimæ lucis fulgore, quo sensum facile exuperat, intueri nequeunt.

Chorus. Denique idē quo ingenio temporū vices sic moderatur, sic dispensat, ut naturæ convenienter aliæ decedant, aliæ accedant, p. rinde ac si in choro aliquo innicem sibi cōnectantur, & nihilominus inter se certis spacijs distent.

¶ DE THEOLOGIA, LIB. III.

Aqua. Quæmodum aqua, quæ non certis canalium marginibus dirigitur, sed per arces diffunditur planitiæ, euascat: Ita & res per sermonis vastitatem diffusā, leuorem fallit, idē & hoc nos sequemur.

Sed enim nostra sententia hæc est, ut equi, ut bouis, ut hominis, breuiter ut vniuersiusque eorum, quæ ad eandem speciem pertinent vna quædam est ratio: & cuiuscunque hæc eadē gratia competit, hoc & propriè inde nomen habet: cui verò non conuenit, hoc inde aut nullum, aut impropriū habet: Ita & Dei essentiā, naturā appellationemque vnā eundem esse, quamuis pro diuersa sortiatum, tum uod propriè Deus dicatur, hoc & esse Deum. Quod verò fuerit secundā naturam, hoc & vere nominari.

¶ DE THEOLOGIA LIB. IIII.

At quatenus ferri forma est, feruis ac feruis sese accommodat, & alienæ formæ conformat, totum me vnā cū meis in seipso gerens, ut quemadmodum vel ignis ceram, vel terræ vaporem sol, sic quod in me vilius est, in se ipse consumat ex quo commercio bonorum, illius & ipse siam particeps.

Ignis.
Sol.

Fax.

Sabellij.

Quemadmodum fax ab ingenti aliquo rogo primū auulsa, deinde rursus coagmentata in eundem redit: sic & in patrem, resolutio filio (ne hoc si rnone corrūpantur Sabellij) sed Deus totus, cum nō amplius erimus multa, ut nunc, Dei vel omnino nihil, vel admodum parum in nobis gestantes, affertibus nimirum & varijs animorum motibus occupati: sed toti (vt sic dicom) deiformes, totiusque Dei ac illius solius capaces. hæc enim est perfectio, ad quam omnes festinamus

¶ DE THEOLOGIA. LIB. V.

Nam quod in vijs & in fluuijs comperire licet, ut quæ in viæ diuersum tendentia scindantur, eadem in seipsa reuertantur, Fluuij. confluantque: hoc ipsum & hic præ impietatis impietate contingit: nimirum, ut qui alibi distident, eidem in alijs inter se conueniant: ut qua parte consentiant, quæne inter se pugnet, hoc verò adamussim cognoscere non possis.

Ut enim nauiseabū illi, si vnū aliquod genus cibi egrè di. admitunt, & reliqua alimēta velut suspecta respuunt: Ita & nos ad omnem disputationem, æque atque ad illā superiorem affecti sumus: attamen adspirabit spiritus, & sermo current, & Deus glorificabitur.

Nauiseabū

Sed quoniam difficile est te, qui semel iam spiritui insul ferocitasti, in medio cursus impetu retineri, imò velut ferociores ressus. fues solent obniti, & in ipsum venabulū incurrere, non ante definis, quàm ferrum totum in te recipias.

Quãobrem pædagogorū medicorūque, more, ex patria resli. gide, dū aliud abrogat, aliud verò cōcedit nō nihil pristini rit⁹, q. voluprati, sit, ipsi permittit nō aliter atque medici egro Medicina tātib⁹ facere solēt, huc spectātes, ut medicina alioque acerba dul dulcore aliquo ad artis p̄scriptū tēpata, egorib⁹ aīs recipiāt, core tēpe-

Quæadmodū cibo imodico obrui stomachū auferūt lā- rara. Cibo imo us obscuriorē oculorū acie expiūtur: Ita & illi de vimb⁹ tuis dico obrui periclitantur sed vt paulatim alio post aliud additamēto fa ti. Æo, ac sicut David, inquit, gradib⁹ & à gloria in gloriā pro Lumine cessibus profectibusque trinitatis lux illustrioribus affulgeat. Solari one

¶ IDEM APOLOGETICO AD PATREM, ET NAZIAN rati. zentes post fugæ reuersionem.

Querēbam igitur petram, aut locum præruptum, sine murum durum, sub quibus delitescere possem aliorūque di cebam sint honores & labores, aliorum bella & victoria: mi hi autem satis sit fugere pugnas, ac ad me ipsum respicere, & ita viuere: sicut possum, quemadmodum qui in fragili rate paruum trāsfretant mare, paruumque mansionem illic in pau Fragili raperculo præsentis politæ habitaculo adipisci studebam. nā te transire humilium fortassis est intellectus, sed securiorum, ut ab al- tare. tudine & casu caueant.

ORATIONE funebri in laudē Basilij.

Terra
Coelum

Quemadmodum enim terra & cœlum, nec non aër, & similia, non idēo sunt contemnenda, quia quidam male his sunt abusi, pro Deo ea quæ Dei sunt venerantes. Ita quicquid utilitatis ex philosophia percipi potest, id omne ad vitæ usum fructificare debemus: ita tamen, ut periculum effugiamus, & nequaquã cõtra creatorē creaturam, iuxta inspectus, cõtemimus, sed ex officio opificem deprehēdamus: & sicut divinus inquit Apostolus, omnē intellectus CHRISO captivem.

ORATIONE CONSOLATORIA.

Imber rapidus & placidus.

Non patior ut fons obturetur, ac torrens profuatur, sed abscondatur, & astra splendeant, canicies cedat ac iuvenus ferat leges, sapientia obticeat, & rerum inexpertus juveniliter verba faciat: imber enim rapidus, nequaquã placido est utilior. Ille enim quī impetuose fertur, rura trahit, agricolâque lucro plectit capitali: hic vero leuiter effusus, & ad inferiora delapsus, terram fecunditate replet, arantemque eâ labore liberat, ac spicam ad fructum perducit maturum. Ita & in sermonibus abundantior nequaquam sapiētiori est utilior: hic enim aliquantulū fortassis oblectans evanescit, pariterque cum aëre percusso dissolvitur, nihil ultra hoc conferens, sed auditū avidū faciūdia tanquã incâtamento demulcet: qui vero in mētē penetrat, ac os dilatat, repletur spiritu, & generatione videtur logior, multūque fructū paucis producit syllabis.

ORATIONE BYNEBRI IN

LAYDEM BASILII MAGNI.

Medicamēta theriacalia.

Disciplinas nō esse vituperandas.

Quemadmodum igitur ignē, & cibum, ac ferrum, nec non alia per sese nec utilia, aut noxia esse scimus, sed quemadmodum videtur utentibus: quin ex reptilibus medicamēta etiam quædam Theriacalia temperamus ad salutem. Ita & in illis: siquidem indagatiōem, & contemplatiōem suscipimus, quum autem ad dæmones & errorem perducit, nec non perditionis profundum, contemnimus. Nam licet nequaquam nobis ad pietatem profint, ex deteriori tamen id quod melius est seligim⁹, ac sermonē nostrū cum illo roboramus. Haud quaquam igitur disciplinæ sunt vituperandæ quemadmodum nonnullis videtur, sed rudes & imperitæ, & qui ita habent, sunt negligendi, vellent enim omnes, tales

qual es ipsi sunt, esse, quo in communi ignorantia latere & inscitia argumenta effugere possent.

Qui enim vel vitam solū rectē instituunt, aut eloquentia tantummodo student, ita ut alterum omittant, nihil mihi à monoculis distare videntur, quibus magnū est nocumentum, maior vero turpitudine, quum quempiam inspiciunt, seu inspiciuntur, quibus vero contingit, ut in vtrisque excellant & sint idonei, ij illud etiam assequuntur, ut perfecti evadant, & cum beatitudine vivant futura.

Nam & visus haud facile à iucundis diuelli solet spectaculis: si verò violentia quadam abstractus fuerit, iterum illac referatur: quemadmodum sermo à narrationibus suavisimis,

Verūm nil oberit, si sermoni narratiunculam quandā breuem, tanquam condimentum aliquod addamus, quo scientibus memoriā reficemus, ignorantibus autem doctrinam impertiamur. Athenis ex iuuenib⁹ quā plurimī, imō modestiores etiam, circa sophisticam desipiunt, non ingeniosiores solum, & nomine obscuri, sed generosiores iam & elatiores, nō secusque ac multitudo inter se decertāt, quum moribus præditi sunt iuuenilibus, & haud facile cohiberi possint, ac idēo video idē illis accidere, quod & equorum ac spectaculorum amatoribus, in cursu equorū aduersariorum, saltant enim, clamant, puluerem in cœlum spargunt, in aurigis sedentes, aërem verberant, equos digitis tanquã flagellis cum coniungentibus coniungunt, & quum nullius sint domini, facile inuicem cõcedūt, aurigas, equos, stationes equorum, præfectos, ac quinam sunt illi? ut plurimum indigentes ac pauperes, & qui nec tantum habent ut vno sustineantur die: eodem modo & ij, in his admodū pro doctoribus suis conflictantur, & aduersarijs indignantur: quo ipsi plures existant, ac doctores quorum illi curam gerunt præcipuam, locupletiores reddant, quæ res admodum absurda est, pariter & infelix.

Qui enim corpora amāt quoniam fluxa sunt, instar veris dissolunt floribus, quin nec flamma permanet, quum materia est consumpta, sed cum illa accendente evanescit:

Monoculi

Visus.

Sopbistice.

Equorum spectaculorum amatoribus.

Corpora fluxa. Flamma.

Ita nec desyeriū subsistit, quum marcet feruor, modesti vero, & qui se cū dūm Deum viuunt, postquam rei sunt firmioris, ideo etiam stabiliore existunt, ac quantū pulchritudo plus ab eis imaginatio ne deprehenditur, tanto illos magis sibi ipsi & amatores eorum iunice colligat.

Sane nequaquam rerum & ordinis apud nos laudocōfusiouem, quum aliquādo peruenire a quibusdē p̄sidentur in gradibus, siquidem non omnes accusare audeo, neque visum est: obiter tamen legem laudaturarum, quae prius gubernatori remum in manus dat, indeq; in proram deducit, & vltiora concedit. Itaque tandem super gubernacula, cum multa maris experientia, & ventorum statuit cognitione. Patitur & in rebus fieri solet bellicis, miles sub in itium quis efficitur, deinde ordines regit, tandem in ducem euadit, siquidem ordo ipse optimus est incipientibus pariter & vtilissimus: res vero nostrae multum dignae essent, si ita se haberent: nunc autem sanctissimus apud nos periclitatur ordo, ne praerebus cunctis sit ridiculosissimus: non enim ex virtute magis quam ex malitia oritur praesidentia, neque digniorum sed potentiorum sunt throni. Samuel inter prophetas suura prauidet, sed & Saul ad iectus, Roboam Salomonis inter reges, qui a Hieroboam seruus & defertor: at nec medicus, nec pictor vllus est, qui non prius aegrotantium considerat manus, aut colores temperat multos, & delinat figuras. Cathedra vero sine vlllo acquiritur labore, non secus ac cum fabulae gigantes fingunt: vnus diei sanctos facimus ac sapientes esse iubemus eos qui nulli praediti sunt sapientia, & qui nil ad gradum, praeterquam velle afferunt. Et hic quidem inferiorem amat locum, & humiliter consistit, quam dignus sit sublimi, ac multum in literis exercitatus diuinis, multumq; carnis ad spiritus domauerit subiectione: alius vero sedet arrogans, superciliosusque tollit contra meliores, nec tremet ob thronos, minus horret aspectum, modeste deorsum aspiciens: sed longe se viribus suis, & seipso se meliore censeat, male sentiens, ac sapientia a potestate desumens.

¶ SERMONE DE PACE TERTIO.

Vertiginosum. Quem idmodum eadem terra stat quidem sanis, & non aegrotantibus, mouetur autem vertiginosus, & qui se circa-

uolunt: quum videntiam passio ad id quod cernitur, transmutatur: aut si maius quemadmodum eadem statua, maior quidem ijs qui prope sunt & considerant, minor vero distantibus apparet, quum aer suffuretur distantiae, visui vero dilatet crassiora: Ita & nos facile decipimur propter inimicitias, vt in eisdem nequaquam iisdem amici sumus, nec nos cognoscimus.

¶ ORATIONE consolatoria, quum pater eius eps ob gradinis taceret calamitate.

Siquidem non is qui in verbis sapit, mihi sapiens erit, neque is qui linguam habet volubilem, animum vero in-
Lingua volubilis.
Siquidem non is qui in verbis sapit, mihi sapiens erit, neque is qui linguam habet volubilem, animum vero in-
Siquidem non is qui in verbis sapit, mihi sapiens erit, neque is qui linguam habet volubilem, animum vero in-
erudium se pulchrorum instar, quae extrinsecus sunt ornata
& speciosa, intus autem mortuorum cadauera, & multum re-
condunt fetorem: sed ille qui pauca de virtute loquitur, multa vero ostendit operibus, fidemque sermonis per-
Opera.
vitae roborat actionem, siquidem longe mihi praestabilior est
formae pulchritudo, quae conspici potest, quam quae ser-
monis pingitur industria, nec non diuitiae quae manibus con-
Sapientia,
tinentur, quam quae effinguntur somnio, ac sapientia quae
non sermonibus splendet, sed operibus collucet: intellectus
enim bonus omnibus facientibus eam, scriptura inquit, &
non qui praedicant illam.

¶ ORATIONE habita in funere patris.

Ita enim minori afficemur tristitia, si citius ex hac vita emigremus, imò potius letabimur, si nos sermo hinc ab-
duxerit, & in superis statuerit, ac praesentem in suauitatem
bono adscenderit futuro, nobisque persuaserit, quod ad do-
minum agamus bonum, & quod melior sit habitatio firma,
quam peregrinatio incerta, quodque nauigantibus portus
est tranquillus, id ijs qui in huius vitae aetantur tempesta-
te, transmigratione hinc sit & translatio. Aut quemadmodum
Longam
ij, qui iam longam praecipuerunt viam, peregrinanti-
bus & adhuc laborantibus vegetiores sunt, & minus defa-
tigantur. Ita qui hospitium assequuntur quod ibi est, illis,
qui adhuc vitae praesentis terunt inaequalia & praecipitia, fe-
liciores & quietiores existunt.

Enim quemadmodum in vndis euenire cernimus stā-
tibus, vt quotiescunque calculus iniiciatur, centrum oria-
Calculus.

Circulus. tur aliud circulusque super alio suscitatus, & assidue dilata-
tus, semper dissoluatur excurram: illud idem & mihi palam
in re presentem accidere video: dum enim mihi aliquid in me-
tem venit, aliud elabitur, ac ideo circa electionem laboro,
quum assidue id quod in memoria erat, preoccupet illud
quod od denuo affluat.

Quis magis superbiam castigauit? aut humilitatem di-
lexit nequaquam fictè, aut superficialiter, quemadmodum nunc
multi se philosophari simulant, ac prestantes videntur, non
secus ac Mulierculæ inspicitissime, quæ cum pulchritudine ca-
reant naturali, ad colorum fucos confugere solent, suntque; (quo-
nam modo dicere debeo) theatrales ornatissime, propter vere-
cundiam inuerecundissime, & propter turpitudinem turpissimam.
Humilitas. Humilitas enim nequaquam illi in vestimento sita erat, sed
in penetralibus animæ; quin nec cervicis inflectione mollè,
aut vocis infractione, seu vultus compositionem fictam, vel bar-
bæ densitate promissam siue capitis colorationem adulteri-
nam, aut incessus modum compositum humilitatem esse iu-
dicabat, talia enim facile effinguntur, citò tamen redargu-
tur: nil enim simulatum durabile esse potest.

ORATIONE AD SVEDITOS TIMORE PERCVLSOS.

Est enim ex legibus nostris hæc vna admodum laudan-
da, & optimè per spiritum lata: quæ possibilitate honestati ad-
miscuit, & ita statuit, ut quemadmodum serui obtemperat
dominis, & uxores viris, & ecclesia domino & discipuli pa-
storibus & magistris: Ita etiã homines cuncti potestatibus sub-
diti sint sublimioribus, non solum propter iram, sed & propter
conscientiam, ac ideo & tributum soluatur, & legem nequaquam
ob malefactorum prohibitionem odio habeant, nec gladium
expectent, sed timore purgati à potestate laudentur. atqui
& amissis hæc est vnica, recto enim parit: superfluum vero
abscindit: vnus est sol, attamen sanos illuminat oculos, cum de-
biles magis obscuret. Vis ut aliquid etiam de nostris dicere
audeam, vnus est CHRISTVS, sed in ruinam positus est,
& in resurrectionem, in ruinam infidelibus, in resurrectione
incredulis. & his quidem petra est offensionis & la-
pis scandali, qui non cognouerunt nec intellexerunt, sed in
tenebris ambulant, vel idola colunt, aut vsque ad hunc

**Muliercu-
larum fuci.**

Humilitas

**Hypocri-
tarum habitus**

**Lex multo
Laudatissi-
ma.**

**Amissis.
Sol.**

vident, & super hanc nec illuminari volunt nec possunt.
Alijs autem lapis angularis & petra laudabilis, cui colligā-
tur sermone, & in ipso abulant, aut si vis margarita illa quæ
bonus ille mercator, omnibus quæ habebat diuenditis emit.
Nobis autè fratres tale quid accidit, quum vitam nostram emēda-
re nolumus, sed contra potestatem indignamur, quale & ijs
qui Agonotheten inculant tanquam malum, quum ipsi in cer-
taminibus sint ignaui, aut medicum tanquam imperitum &
temerarium in cisionibus & adustionibus, quum ipsi met ma-
le sint affecti, & austerioribus indigeant remedijs.

**ORATIONE DE PAVPER-
TATE FOVENDA.**

Proinde nequaquam inuenta facile est, quoniam ex virtu-
tibus præcellat, ut ei victoria tribuatur palma, quemadmo-
dum nec in prato odorifero, ac varijs floribus distincto, flo-
sculum discernere pulcherrimum & fragrantissimum, quum
alius aliter adoratum & aspectum ad se rapiat, ac ut primum
decerpatur, suadeat.

Sicut variae sunt vitæ electiones, ita & multæ apud Deum
mansiones quæ secundum dignitatem vnicuique diuidun-
tur & distribuuntur, & hic quidam hanc excolit virtutem,
alius verò aliam, quidam etiam plures, nonnulli quoque om-
nes, si saltem est possibile, tantummodo vltra pergat quisque,
& anteriora concupiscat, ac vestigia insequatur eius qui re-
cte deducit & dirigit, qui que per angustam viam & portam
ad latitudinem quæ illic est perducit.

Omnis qui nauigat, naufragio est proximus, & tanto
plus, quanto nauiga: audacius: ac omnis qui corpore est cir-
cundatus, proximus est corporis malis, quanto elatius per-
transit, & ante se iacentem non respicit. Quamdiu vento na-
uigas secundo, manum naufrago prebe, Quamdiu recte va-
les & diues es, afflicto succurre, nec expecta donec ex te ip-
so discas quantum malum sit inhumanitas, & quantum bo-
num viscera aperire indigentibus.

ORATIONE DE STATV EPISCOPALI.

Hæc ego quum sciam, & quod nemo magno Deo, ac sa-
crificio, & pontifice dignus est, qui non prius seipsum Deo
offert sacrificium viuens, seu potius qui non factus est tem-

Margarita

Agonothetes.

**Pratum odo-
riferum ac
varijs flori-
bus distin-
ctum.**

**Variae vi-
tæ electio-
nes.**

Nauigans

Mance

Petrus.

Centurio.

Zachus.

Vifus.

Sol.
Ver.

Suauiffi-
ma narra-
tio.

plum Dei viuentis, & viuens: ac igitur quomodo e-
go me audacter diuinis ingererem sermonibus, aut boni
confulerem, si alijs se audacter ingereret: quandoquidē de-
fideriū tale nunq̄ laudabile est, conat⁹ vero terribilē, ac ideo
debet, vt vnusquisq; primo se expurget, deinde cū puro cō-
uerfetur, si nō velimus Mance illud audire & dicere, quō in
Dei contēplationē incidimus: Perij o mulier, quia Deū vidi:
feu Petri instar Iesum a nauicularē pellere, tanq̄ numine &
ob timiditate digni, aut sicut Centurio ille, qui sanitate pro
filio expetebat, sanantē verō nequaq̄ excipiebat: dicitur, igitur
vnusquisq; ex nobis quādiu Centurio est, & multa in ma-
licia potēre, Cęlariq; deorsum trahēti & huius mūdi militat
domino, non sum dign⁹ vt te cū meū iubeas: Quō autē Ie-
sum videbo, etiā si arate spiritali adhuc sum paruus, Zachēi
illius instar, & super fycomonū attollar, mortificans mēbra
super terrā, ac euacuāhero corpus humilitatis, tū Iesum ex-
cipiā & audiam, hodie facta est salus domui huic.

Quin neque spiritus curiose scrutēris processum, suffi-
cit mihi quod filius, quod ex patre, & quod hic sit pater, ille
verō filius, & nihil in his curiose scrutor, ne in vocibus quæ
penitus oēm elocutionē superat humanā, mihi accidat quod
visui quum in radios dirigitur solares. Quantū em̄ quis pl⁹
& diligētius videre voluerit, tāto magis sensū letatur, & dū
in tūmū cernere querit, etiā illo quod plus est priuatur, quā
que videri debet, longe etiā visum exuperet, si illam totā vi-
dere volueris, & non ita quēadmodū cernere est tuum.

ORAT. IN CYPRIANVM.

Quoniam sol diu nubibus obtectus lætius splendet, sed
& ver post hyemistriftitiā & acceptius, iucundior & tran-
quillitas blanda, ac mare quietum post seditiones ventorum
& perturbationē aquarum littoribus allidens,

Atqui narratio dehinc mihi suauiffima crit, vicit virgo,
vincitur dæmoniū, tentator ad amatorē accedit, viciū se pre-
dicat, contennitur, contēptus indignatur, ac contēptorem vli-
ciscitur, vltio autē quēquā fuit in cultorē ipsum inigrat, quo
malum malo pellitur, & rabie rabiei medicamē fieret, à vir-
gine enim repellitur, non secus ac machina à muro firmo &
generoso, ob verba & orationes profugus,

ORAT. DE MODESTIA IN DISPUTATIONIB.

Ordo etiam in Ecclesia ita statuit, vt alij sint oues, alij
vero pastores, ita vt hi imperent, illi vero obediant, sitq; hō
tanquam caput, illud pedes, istud manus, hoc oculi, illud ve-
ro aliud corporis Membra, quo oīa recte inter se cōueniant,
commodūq; tā ad p̄fectos q̄ ad subditos rediderit, & quē-
admodū in corporibus mēbra nequa q̄ se diffident, sed cū-
cta corpus vni ex diuersis sunt cōposita, nec idē oīm est of-
ficiū ac vīus, ad mutua necessitatis beneuolentiā, neque ocu-
lus graditur, sed ducit, quēadmodū nec pes cernit, sed vadit,
ne lingua excipit voces, id em̄ ad auditū pertinet: sicut nec
auditus loquitur: nā lingue, i. officii, nāvis vero odoris est
instrumentū, at guttur cibū gustat, inquit, Iob manus autē dā-
di & accipiendi est instrumentū, mēs verō cunctis hōmī⁹ dux
est, penes quam & sentire, ac inquam est sensus: Ita & apud
nos, qui commune corpus CHRISTI sumus: omnes e-
nim corpus vnum in Christo, ac per vnum Christum inter
nos membra sumus, hoc enim imperat ac p̄sident, istud ve-
ro obedit & dirigitur, nec amborum idem est officium quē-
admodū nequaquam eorūdem est imperare & subesse, sed
ambo vnum sunt in vnum Christum, ab eodem cōposita
& conglutinata spiritu, licet imperantes à subditis, rursus tā
quam mediū, & doctrina, & exercitatione & arate distent:

ORATIONE FVNEBRI IN ATHANAS.

ALEXANDRIÆ EPISCOP.

Quod enim sol est sensibus, hoc intelligētibus est De⁹,
hic enim mundū illuminat visibile, ille verō inuisibilem; &
hic quidē visum corporalē illustrat, ille verō naturas intelle-
ctuales splendidas reddit, & quēadmodū hic vidētibus & vi-
sibilibus his quidē vt videāt, illis autem vt videantur, vi sub-
ministrat, ipseque inter visibilia est pulcherrim⁹: Ita & De⁹
intelligentibus & intellectis, his quidem intelligere, illis ve-
rō vt intelligantur suppeditat, ac ipse inter intelligibilia est
altissimus, in quo omne desiderii consistit, & super quē mi-
nime fertur, nil enim sublimius quid habet omnino deside-
rium, neque mens sapientissim⁹, & indagatrix seu curiosissim⁹,
hoc enim ex appetitiuis est nouissimum, & nondum in
lucem æditis totius contēplationis requies.

Oues.
Pastores.

Membra.

Sol.

Athanasij per superatur, nonnullos etiam superat, si hoc nimis dictum est audacter: & hos quidem verbis, alios vero operibus, quorundam mansuetudinem, aliorum vero zelum, nonnullorum pericula, & horum quidem plura, aliorum vero omnia est imitatus, ac aliud quid pulchritudinis ab alio sumpsit: non secus ac ij qui formas ex excellentia desingunt: & in solam animam suam deduxit, ac vitam virtutis faciem ex omnibus diligenter collegit: eos enim qui sermonibus prestant, operibus: qui vero operibus excellebant, sermonibus vicit: aut si vultis, sermone eos, qui sermone erant celebres, operibus autem eos qui operibus fulgebant superavit: eos vero qui in vtriusque his mediocriter se habebant, in altero supergrediebatur, illos autem qui in vtroque summi erant, ambobus precebat.

ITEM DE MODESTIA IN DISPUTATIONIBUS.

Magnum quid est docere, verum discere periculo caret, quur te ipsum facis pastorem, quum sis ovium? cur caput esse contendis, quum pes existas? quur exercitum ducere quæris, quum inter milites adhuc censearis? Quur magnum, sed nequaquam tutum lucrum maris sectaris, quum sine periculo terram colere possis? Sanè si vir es secundum CHRISTUM, sensusque habes exercitatus, tibi que lumen splendat cognitionis loquere sapientiam que profertur inter perfectos, nec non absconditam in mysterio, & illam quum tempus ceperis, & tibi concredita fuerit. Quid enim apud te ipsum habes, quod tibi datum non sit: aut quod nequaquam acceperis? Si vero adhuc parvulus es, & humi reptans intellectu, nec sufficiens ut cum sublimioribus progrediaris, has Corinthius, lacte alat: quur cibum quæris solidiorem, quem membra non concoquunt, ac nutrimentum faciunt per imbecillitatem, loquitur quidem, si quid melius habes quam quod tacetur, siquidem ordinem labijs ornare opus esse laudabile nosti, ubi vero silentium melius est sermone, ibi quietem dilige: decept enim quædam dicere, alia audire, nonnulla laudare, aliqua vero amarulenter rejicere.

Sanè turpe est ut qui vestem & victum eligat, non splendidiorem sed viliosem, genuumque callis, ac oculorum ton-

tibus ieiunijs insuper & vigilijs, in humo præterea dormitione, labore, ac cunctis rebus humilitatem & propriam imbecillitatis conscientiam ostendat: in sermonibus vero de deo se cunctis præferat hominibus, & plane imperatorem & tyrannum agat, nullisque omnino cedat, sed supercilia vltra omnes legis doctores attollat, quum interim humilitas cum gloria securitatem etiam habeat.

Inter primos ego sapientiam laudo eorum, qui in divinis exercentur literis, seu exerceri cupiunt, nec unquam exercitio huic aliquid prætulero, nec male à philosophia ipsa audire vellem, tanquam sapientiam ac disciplinam spernere, obiter tamen immoderatum fugio, & insatiabilitatem reprehendo. Immoderatumque ignavium, quam curiosior haberi, si non vtrique effugestiam. Res posse immoderatusque esse & timidior, quam audacior vocari: tu vero quum ego tibi prohibeam intemperatiam, unicum me cibum prohibere putas, aut etiam cæcitatem laudare, quia modeste conturri iubeam.

Alius autem parvus est intellectu, & pauper lingua, sermonumque versutias ignorat, ac captiones sapientum & ænigmata, nec non Pirrhoneis instantias ac prohibitiones, vel oppositioes, syllogismorumque Chryssippi resolutiones, seu ex Aristotelis artibus artes malas, aut Platonice facundie incantamenta, quæ male in Ecclesiam irrupere nostram non secus ac flagella quædam Aegyptiaca.

Nil fratres fide nostra iniustius esset, si in sapientes solus caderet, & eos qui sermonibus & logicis præstat demonstrationibus, oporteret enim ut multi hanc, non secus ac aurum & argentum, nec non alia quæ apud multos rerum infernarum studiosos censentur preciosa, consequerentur: quod enim sublimis esset, & ad quod pauci pertingere possent, Deo placeret & esset acceptum: quod vero propinquius foret, & à multis consequi valeret, despiciendum esset & vile, siquidem nec hominibus modestis accideret, ne pro viribus expeterent honores, sed solum gauderent ijs quæ antea haberent.

Oportet igitur ut quemadmodum pueros prius moribus formamus, quo postea effugiant vitia: ita etiam ne in sermone circa parva videamur temerarij & inruditi, ne circa maiora meditatione abutamur: facilius enim est sub initiis

Humilitas
Hippocrisis & fastus
Ecclesiarum.

Aristoteles
Plato.
Flagella
Aegyptiaca.

Pueri moribus formandi.

Lapis.
Præcipua
corrige
di
proximū
ratio.

Sterilis &
inutilis fi-
cus.

Echidnæ
venenum.

prauitate non maculari, illamque ingruentē effugere, quam quum processerit abscondere, & ea superiorem apparere, quemadmodū facilius quoque est lapidem sub initiū retinere, quam quum ē manibus missus est renocare.

Cæteri corrigendus est ille: facias igitur hoc modeste, ac humaniter, & nequaquam vt inimicus, nec medicus vt incidēs, ac non solum agnosco quē admodū ille iniuri aut incidi debeat, sed & reipsum ac propriā cognosce infirmitatem: quare cū si oculorū teneris morbo, sol tibi videatur obscurus: quid autē si cuncta tibi circumuerti videantur, quū tu nauisā patiari, aut etiā sis ebrius: ignorantiamque propriam aliorū esse censes proinde multum iactari & tolerare oportet, priusque alterius cognoscatur impietas, nequaquam simile est plātā excindere, aut florē etiā odoriferū, ac hominē. Imago Dei es, & imaginem Dei condēnas. Iudicaberis & tu qui iudicas, alienum iudicas seruum, & quem alius gubernat, ita fratrem tuum probato, tanquam tu eadē mensura sis iudicandus, ac ideo haud quanquam in abscondendo festinē aut cōfestim mēbrū alienes, incertum enim est, ne ideo quod sanū est corrumpatur, verum admone, hortare, increpa, medicamenta habes, regulas habes, Christi es discipulus, humilis & mansueti, qui iniquitates nostras portauit, quod si primū tibi resistit, lōganimis esto: si vero secundo, desperare noli, adhuc sanādi tēpus est, at si tertio fias agricola humanus, dominum roga ne excindatur, aut odio habeatur sterilis & inutilis illa ficulnea, sed ad illam te conuerte, & eius curam gere, eamque stercorato, per cōfessionem que occulta prodit, & manifestis pudorem inijcit, ac turpiora rectius iustituit, quis scit vtrū immutetur, ac fructum ferat? Iesumque à Bethania redeuntē pascas, affer remedium aliud contra fratris putorem, siue sit, vel esse putetur, tu qui spiritali vnguento inunctus es, quod pigmetarij arte sit confectum, & hoc bono tuo tribuas odori. Nō est echidnæ venenum malitia illius, vt percussus cōfestim dolore corrigiaris & corrumparis, ac ideo venia tibi danda, si bestia illā fugeris ac occideris. Igitur si potes, fratrem curato, si minus, in hoc saltē eris securus, quod nequaquam illius participes fueris prauitatis, odorem insuavis animi eius, morbus, quem tua forsitan abiget fragrantia, quum superauerit.

Vt in creaturis primaria dona non aliorū nostri sunt: Primaria sed omnī, & vnus creaturæ communis est gratia: Ita & in dona, fide, que saluan: non eorum tantum sunt qui magis possūt, Fides, sed & eorum qui volent.

Quemadmodū inter homines multæ sunt differentie viarū, ac electionum instituta, tam maiorū quam minorū, splendidi rē ac periculosi: Ita & in dminis, non vnica solum virtutis est via per quam saluamur, sed plures: Variæ virtutis viæ. & quod plures solum sunt apud Deum, hoc vbi que diuulgatum est, ac omnī celebratū ac cognitum linguis, ob nullam aliam causam, quam quod multæ sunt viæ quæ illac ferunt, quædam periculosiores, clariiores tamen, aliæ vero humiliores, sed tutiores, quare igitur securiores relinquimus? & ad hanc vnā nos conuertim, cū sit lubrica, ac perniciosa, & quoniam ferat ignoremus: siquidem non omnibus idem conuenit cibus, sed alijs alius, iuxta veritatē ætatis ac habitus.

ORATIO. AD HERONEM

PHILOSOPHYM.

Verum rursus regnum impiū, rursus malum reuertitur, & non secus ac ex vlcere, recis sanies effunditur, & lupi gra Recisa vlcera, ues, alius aliunde nos discerpens, Ecclesiam dilacerant, facerdosque contra sacerdotem armatur, ac populus contra populum insanit. Rexque impietati tribuit audaciam, ac leges contra rectam fert opinionem.

Generosius enim est ex passionibus philosophici, nō se Ferrum cācus periculis, quam ferrum candens, & aqua frigida solidatum. dens.

Tu autem quā pulchra peregrinatione peregrinatus fueris, trinitatis mihi memor esto, in tabernaculis habitantis, si deus saltē in manufactis habitat, & qui huiusueris, nequaquam ex paruis pietatis seminibus, licet adhuc parui, & pauperis, Stipulæ. ac paulatim collecti, facti enim sumus tanquam stipulas colligentes in messe, siquidē Prophetæ illud hoc tempore proferte decet, & tanquam racemuli in vindemia, quum nō sit Raceculi persint racemi. Cernis quanta sit congregatio: ac ideo aduolere vt aream nobis ditiozem, torcularque reddas abundantius

ORATIONE AD EOS qui in classe ex Aegypto aduenerant.

Sed quæ ad Cæsarem pertinuerūt, Cæsari dedistis, que

Veſtigal. vero Dei, obtuliftis Deo: huic quidē veſtigal, huic vero timorem, populūmq; veſtris alentes, ad nos venitis alēdi, nam & nos ſumentum diuidimus, forſitan diſtributione veſtra nō deterius. ad ſic igitur, ac panem meum comedite, ac vinū bibite quod miſeri vobis, ad uoco vos cum ſapientia ad mēſam meā, ſiquidē animi veſtrilaudō gratitudinē, & ad promptitudinem veſtram accuro, quoniam ad nos tanquā potum ſingularē conſugiſtis, & ad ſimiles vobis accuriſtis, fideiq; cognationem honoratiſtis, ac inter abſurda eſſe reputatiſtis, quod conſociatores rerum ſupernarum, vnā ſentire & interſe concordare poſſint, & putare quod per vnumquēq; matridum, recte diſponi, valeat cōcordatio communitatē, non ſecus ac ſonijum nexibus complicata.

ORATIONE DE SEIPSO.

Magnes. Siquidem illud idem vobis propter nos accidiffe videtur, quod ferro ob lapidem magnetem, vt à me & inter vos quoq; pendeatis, ac vnum ſentiamus, deniq; ſimus oēs, ex quo ſunt omnia. Proh catenā admirandā, quā ſpiritus neſcit ſanctus, vinculis indiſſolubilibus compaginatum.

Alienus fons. Nequaquā igitur vobis alienū fontem eliciuimus, quē admodum illū quē Moſes in locis aridis oſtēdit ijs, qui ex Aegypto perſecutionē ſuſtinebāt, ſed abſconſum & cōcluſum, per magni Iſaac pueros recluſimus, non ſolum fontē aquę viuę fodientes, ſed à Philiftæis obſtructum repurgantes.

Carbones Inuidia apoſtatam tyrannum cōtra nos excitauit, cuius adhuc relicti ſunt carbonēs, licet ſtammam euāſerimus.

Proinde vir bone, ſi nauis impetibus iactatę manum porrigercimus, aut ciuitati obſiſtā, aut domui igne ſuccēſe turmatim vaſis & inſtrumētis ſuccurremus reſtiſtorijs, plene nos ſubmerſores vocares, aut ciuitatis vel vr̄bis amatores, & non potius præſectos & curatores, ſed ais, non ita multis egiſſe videris, verum quid mea reſert, ſi plures, imo om̄s opinione potius quā veritate ducantur, ſiquidem hoc in controuerſia verſatur num iuſte egerimus, vel Eccleſiam miſerādam aut beatā reddiderimus, videri verō illud tuū nihil ad nos, nō ſectus ac ſomnia aliena. Non ita inquis, hō multis videris, nunquid terra vertiginem patientibus ſtare videntur?

Vertiginē patientes. & ebrijs, ſobrijs eſſe putantur, qui ſunt ſobrijs? & nō potius cū

capite ābulare, aut inuerti, mel aut nūquid amarū eſt: etiāſi ægrotātibus quibusdam ac male affectis ita videatur, nō igitur in his res ita ſe habet, quemadmodū videtur patiētibus.

Si quis id quod bonum eſt, alicuius rei gratia exerceat, non tamen plane virtutis gratia, ad bonū tamen illud aliqñ peruenit, idque aſſequitur, quemadmodū is, qui lucri cauſa nauigat, eō peruenit quo tendit, etiāſi nō lucretur: qui eū bonum propter ſeipſum honorat ac fouet, quoniā rē amat ſtabilem, firmam etiam circa illud habet animi propēſionē, ita vt diuini quod patiat, & Dei illud dicere poſſit. Ego ille idem ſum, nec immutor: nequaquā igitur tranſmutabitur, nec tranſponetur, neque vna cū tēporibus ac rebus cōcideret, alius ex alio factus, ac multos aſſumēs colores, quē admodū polyꝑi à petris, quibus adhærent: manet tamen ille idem ſolidus in diſſolubilibus, & inuertibilis in vertibilibus. Petra, vt arbitror, contra ventorū impetū & vndarū, quia non concutitur, neque abſumitur ab ijs, que illam oppugnant.

ORATIONE quum poſt ea quę contra Maximū g eſta fuerant reuocaretur ex agro.

Ego igitur quum apud vos agerem, minime ſentiebam affectum, quum vero ſeparatus eſſem, deſiderium cognoui, tyrannum illum dulcem, nec nouum quid. ſi enim bubulcus adeo conqueritur, quum vitulus ab armēto aberrauerit: & paſtor quum ouis gregem dereliquit: aut auicula quę foetū ſuum deſiderat, quem nuper reliquerat, vt fiſtulas ſumat, & in ſpēculam quandam aſcendat, ac triſtitie inſict calamos, reuocetq; ab errantia tanquam rationabilia: & ſi exaudiunt, plus gaudet, q̄ ob alia cuncta ſimul quorum curam non geret: auicula vero cum ſtridore ad nidū aduolat, ac in ſtridentes incidit pullos, alijsque cōfouet: quāto maiori curę, oues rationales idoneo paſtori eſſe debēt? præcipue quū aliqua-liter p̄ illis fuerit periclitatus. Nā & id amorī aliquid addit, ac iō graues iſtos lupos timeo, ne tenebras obſeruātes, gregē noſtrū diripiāt ſermonibus direptijs & violētis, Tēporis enim opportunitatē quę: ut, qui in aperto vires nullas habent. Timeo & latrones ac fures, ne atrii tranſcendant, vel per impudentiā compilent, vel per deceptionem furentur, vt iugulēt, occidant, ac perdant, rapientes rapinas, deuoran-

Lucricauſa nauigās

Auicula.

Oues. Paſtor.

Lupi.

Latrones.

tes animas, quæadmodum ex Prophetis quidam inquit: Timor & postica, ne aliquis ex ijs qui heri ac pridie à nobis stabat, illa aperta inueniat sicq; perinde ac domesticus ingredatur, tanq̃ alienus vero insidietur, multæ enim ac variæ sūt in siliciæ illius, qui hæc operatur: nec aliquid talis est architectus ac tam versipellis quæadmodum sophista maliciæ, aduersarius ille. Timor quoq; quod canes iam violenter pastores esse cõtendant, quod mirum quid est, quum nil habeant pastorale præter q̃ vt comã præcindant, quã male produxerãt qui ne que canes pmanet, nec pastores sūt, excepto quod dilaniãt, dũcerpunt, ac labore dissoluũt alienũ: quomã longe facilius est destruire, q̃ conseruare. Et homo quidẽ, inquit Iob, nascitur labore, fabricatur & naui labore, per labore etiã domus cõstruitur, occidere vero vel dissoluere, aut scidere vni cuiq; est perfacile. Quapropter ne nũc quidẽ admodum gloriẽtur, qui canes in gregẽ instigare cõtendãt, qui nec vnica ouem ostendere possent quã congregassent vel saluassent; nõ em̃ bñfacere didicerũt, qui scelera perpetrãnt, si autem gregẽ perturbãt, hoc & tẽpestas modica, hoc & morbus paruus, hoc & bestia vnica subito inuadẽs facere potest.

Sophista.
Canes.

Fides

Quæadmodum em̃ nullũ opus sine fide est approbatũ, quod multi gloriæ gratia, illi, quod honestũ est dat operã, aut etiã instinctu naturæ aliquid boni agũt: ita & fides sine operibus est mortua. Ne quis vos decipiat inanib; verbis, ex ijs qui prompte omnia concedunt propter vnũ: nempe, vt impie agatur in dogmatis, & mali operis mala psoluatur merces. Ostendite igitur ex operibus fidẽ, religionis vestræ fertilitatem, nõ in vanũ laborauerim;? Nũ manipuli vestri vim habeant ad faciendũ farinã? & digni sint, vt reponantur quo promptius vos excolamus, quisnã fructum faciat ceteranarium, quis sexagenarium, quis demum vel tricenariũ, aut rursus, nõ quis ex tricenario ad sexagenariũ excreseat siquidem ordinem hunc in Euangelio habemus, qui in ceteranarium definit, vt progrediens sicut Isaac magnus fiat, prociens à virtute in virtutem, cantilenas decantans ascensio. nemq; in corde reponat.

Opera.

ORATIONE postquam reuertetur ex agro.
Vellem tanquã bonus mercator, & vbiq; lucri cupidus,

& hic, quomodoque vobis mercis aliquid afferre. De cõbulabã officiosus in litore, inclinante iã die (consueui enim semper curas talibus dissoluere remissionibus) Nã nec arcus sustinere potest vt assidue intendatur, sed indiget vt parumper quãdoque relaxetur, si rursus vsui esse debeat, & nequaquã inutilis sagittario in tempore necessitatis. De cõbulabã igitur & pedes me ferrebãt, aspectus vero ad mare dirigebatur. Erat autem spectaculum illud nequaquã iucundum, licet aliã sit gratissimũ quũ tranquillũ est & purpurascit, leniterq; ac placide litorebus alludit. Sed quid hoc erat? dicam enim lubens verbis scripserã. Vento magno flante, insurgebat mare, & fluctuabat, vnde aut quæadmodum in similibus fieri solet, partim à longe innumescibãt, ac paulatim attollebãtur, inde confractũ litorebus illidebantur, alię autẽ proximis impacte scopulis ac repullã, in spumãque versę leuitate sua in altũ iactabantur, ut conchę & phocus marinus, nec non ex ostreis leuissimãq; nunc expellebantur, & eijcebantur, nũc vero rursus resorbentur, quũ vnda rediret: at quædam immobilia erant & firma nihilq; perpetiebantur, nec perturbabãtur, præterquã quod vndis tundeantur. Hinc ego ad philosophiã vilitatẽ aliquid desumpsi, &c. Mare vita nostra est (humana em̃ multum salis ac instabilitatis habent) venti autẽ sunt tentationes incidẽtes, & quę in expectatẽ eueniũt. Quod mihi et admirandus ille David cognouisse videtur, dũ ait: Salua me dñe, quoniã ingressã sunt aquę vique ad animã meã. Et libera me à profundo aquarũ, & perueni ad imum maris, ac tẽpestas submersit me. Ex ijs autem quę tantabantur, quę mihi ostrearum demortuarũ teste leuissimã videbantur, quã flatu hinc inde iactarentur, & nihil omnino tẽtationib; resistebãt. Nõ enim in seipsis robur habebant, & granitatẽ consilij sapiẽtis, quibus aduersitatibus resistere possent incidẽtibus. Quidã autẽ videbantur petra, petra illa digni, supra quam firmatus sumus, & cui seruimus quicũque sapienti vsi ratioẽ, & multorũ exuperãtes humilitatẽ, omnia tolerãt constanter & incõcus se, deridẽtq; eos, vel miserẽtur eorũ qui concuiuntur: hoc quidẽ propter sapiẽtiã, illud autẽ propter humanitatẽ. Ipsi autẽ inter turpia ponunt absentia mala continere, seu potius non timenda esse, præsentia verò inculpare, & quę nã ex his?

Tẽpestatis
descriptio.

Mare vita
nostra.

Petra.

transitoria nepe non secus ac stabilia, & extratēpus philoso-
phari, ut in nec essitibus omni carere prudētia, quemadmo-
dum si quis se optimū athletā cōseat quū tū nūq̄ in studiū de-
scēderit, aut gubernatorē eximīū, qui in tranquillitate multū
de arte gloriatur, in tempestate autē gubernacula relinquit.
Ceterū postq̄ semel in hos incidi sermones, ad aliā quo
que deueni similitudinē, admodum rebus presentibus cōue-
nientem, forsitan in senē & fabulæ narratorē existimatis, li-
cet illā vobis explanauerim: sed parcēdum mihi puto quom
sciam scripturā sēpius ad demonstratiōnē manifestiorem ta-
libus vni. Arbor quædā est fabulosa, quæ excisa magis germi-
nat, & contra ferrū decertat. Et si quid mirabilius in re mira-
biliori dicere oportet, morte viuūt & abscessa pullulat, nec nō
consumpta augetur. Hæc referunt fabulæ, & arbuti illius na-
tura talis est. Mihi autē manifeste videtur, tale quid philo-
sophum esse, qui per afflictiones clarescit, & ex grauibus ma-
teriam facit virtutis, ac in aduersis gloriatur, nec dextris iusti-
tiæ armis extollitur, nec sinistris deprimūt, sed semp̄ ille idē,
licet nō eisdē p̄manet tanq̄ aurū in fornace igne examinātū.
Quod si pulchritudinem quis nactus est, pulchritudini
pulchritudinem addat, animē nepe corpus, quod si flos per-
transijt inoffense, vergit ad seipsum, neque nouit an sit visus
turpis aspectū, pulcher verō recessit, non secus ac rosa odo-
ra in calice suo recondita, redolet, etiam si non amplius flo-
reat. Si quidem vera pulchritudo apud filios hominum, nul-
lo vnquam tempore ab extra se spectandam præbet, verū
obitūm ad internum flectit hominem.
ORAT. HABITA CORAM. 150. EPISC.
Non enim indocte docemus, neque iniurijs decertam⁹,
quemadmodū accidit multis, qui sermōe pugnant contra lo-
quentes, paruitatēq; intellect⁹, iniurijs quādoque detegunt.
Illi enī sermōes quædam modū & sēpiæ extramentum contra se
ip̄os expuūt, quo effugiant venantes, aut latent indagātes.
Vnde nos cognoscere poteritis vtrū non frustra odio ha-
beamur, ob manifestatiōnē veritatis, dum cum quibusdā de-
certamus, alios vero præuenimus. Quædam modū enī in sub-
mersione aquarum, quædā penitus in p̄fundo celantur: quædā
vero impulsā ebulliunt, auditūq; eiectionē promittūt, disse-

runt tamen: quædā vero resorbentur. Ita ij, qui de Deo phi-
losophantur, ne dicā, qui penitus sunt ingrati. Hi enim omni-
no occultam & latentem in se habent pietatē. Alij enim par-
turiunt, qui quidem quod ipsū est fugiunt, quod autē pium latens pie-
est nequaquam libere profitentur: siue quod domestica qua-
dam dispensatione vtatur in sermonib. siue quia ob timidita-
tem illac fugiant & mēte quidē recte valēt, vt aiunt, populū
autem nequaquā sanant, tanq̄ suam & non aliorum administrēt
presidentia, quidā autē publicant thesaurū, dum nequaquam
dolorem in pietatis tolerant partu, neque vt soli seruantur, sa-
lutem putant, si non & alijs quod bonum est impertiantur.

EPIST. AD CLIDONIUM.

Tu autem æque facis, ac si quis oculum hominis aber-
rantem curet, quū pes ægrotat, aut pictorem non apte pin-
gentem imitatis. Nam quod pictum est immutas, at pictorē
nequaquam emendatum exhibes.

Verbum caro factū est, & habitauit in nobis, ac propte-
reā ab homine adiunt quod est pulcherrimum, perinde ac ro factum.
ij qui pinguisiora auferunt cum pellibus, quo deum prohibe-
ant à carne, tempus est vt illis dicatur, deum solum carnis et marum.
se deum, & non etiam animarum secundum quod scriptum
est: quemadmodum dedisti ipsi potestatem vniuersæ carnis,
& ad te omnis caro veniet. Et benedicat omnis caro nomen
eius sanctum, hoc est omnis homo. Nō oportebit patres nos-
tros rursus incorporabiliter & inuisibiliter, in Agyptū de-
scendere, ac solam Ioseph animam, à Pharaone ligari, quia che-
scriptum est, In 75. animabus descenderunt in Agyptū, &
& ferrum pertransiuit animam eius, re quæ ligari nequit, igno-
rant enim qui hæc dicunt quod per synecdochē sint prola-
ta, à parte totum ostendentem. Sicuti & pulli coruorum in-
uocant Deum, quo volatilis demonstraretur natura, & plia-
dum & vesperis & arcturi mentio fiet pro omnibus astris &
horum dispensatione.

ORATIO. AD VIRGINEM EXHORTATORIA.

Sed & hoc audi virgo, nequaquā illi qui præest cohābita, quū
Christum habeas sponsum, qui ob puritatem tuam zeloty-
pus existit. Quis enim quum carnem fugis, ad carnem mi-
hi reuerteris? non omnes splendorem tuum capiunt. Nam

Athleta.
Guberna-
or.

Arbor fa-
bulosa.

Pulchritu-
do.

Rosa.

Indocti
docentes.

Sēpiæ atra
mentum.

Occulta &

Cato.

Synedo-

Rosa inter spinas. quemadmodum rosa inter spinas, ita & imultis versaris, & super laqueos gradieris malignos. Idem alicubi. Qualis est sua sententia stupentium membrorum motus sensusque, talis qui sua sententia eloqui nescit animus.

ORATIONE IN DICTVM ENANGELII.

Cernitis quod fontes, plumbicis inclusi fistulis quia valde ob angustiam vrgentur, & in vnum feruntur, adeo plerumque aquae vim exuperant naturalem, vt etiam ad superna prorumpant, quum assiduo a sequentibus propellantur. Ita etiam, si cupiditatem extinxeris & tota adeo ad gloriandam habebis, in altu eleuaberis, vnde no dissides, vñ no sepaberis, tota Christi permansens, donec spolum tuu videas Christu, inaccessibile te seruato, tam sermone quam opere, vita, cogitatione, & motu. Vndique te malignus tetere satagit, omnium speculatur, vbi iaculetur, vbi vulneret, ne quid nudu & plage inueniat obnoxium, quanto puriorem videt, tanto magis inquinare contendit. Siquidem splendidæ vestis fordes sunt manifestiores. Ne oculus oculum trahat, ne risus risum, ne consuetudo noctem, ne nox perditionem, quod enim particulatim subtrahitur, & furto iurripitur, insensibile ad presens damnium habet, sed ad summam malitiæ oram.

Crede trinitatem margaritam esse vnam, vndique similem, & equaliter splendens: margarita enim si in aliqua parte deturpatur, tota eius gratia euanescit: Ita cum filium ignominia afficis, quo patrem veneris, nequaquam honoratum suscipit, ob filij dehonoratione pater minime glorificatur: si sapiens filius lætificat patrem, quanto magis filij honor, honor erit patris?

AD EVAGRIVM DE DEITATE.

Lucis radij. Quemadmodum enim lucis radij habitū inter se iuxta naturam habent indiuisibilem, & nec a luce segregantur, aut iuicē abscinduntur, sed ad nos vsque gratiam luminis mittunt: eodem etiam modo saluator noster, & spiritus sanctus gemin⁹ patris radi⁹, ad nos vsq; veritatis lumē subministrat patrique communicat.

Nectareus humor. Et quemadmodum quum humor nectareus, a fonte aliquo aquarum copiose scaturiens, pro fluuio suo abundantiam ostendit, inde lapsu perenni in flumina duo incidit:

vnicum ex vno fontis ortu vim a principio continens, bifariam autem fluminum formatur specie, sine nocumento tamen essentiae flumen illud diuiditur: Humor enim positione tantum fluor ille discriminatur, at humoris qualitatem vnam & eandem continet, etiam si flumen vtrunque, vt dictum est, quam longe distare, & multum a fonte abesse videatur: principium enim ad continuitatem fontis communitatem cum sua habet matre. Similiter etiam omnium bonorum Deus, veritatis ille administrator, & saluatoris pater, prima vitæ causa, ac immortalitatis planta, fons vitæ sempiternæ, bifariam quandam filij & spiritus sancti cognoscibilem ad nos demisit gratiam, ipse vero nullum propterea nocumentum in essentia est peressus. Nullam enim immunitionem propter istorum ad nos demissionem, & ad nos vsque accessum sustinuit, nec illi propterea a patre separatione vlciam sustinuerunt: indiuisibilis enim, quemadmodum sub initium diximus, meliorum est natura.

ORATIONE IN SANCTVM

LA VACHRYM.

Ac sepius qui popularib⁹ rebus obnoxius fuit, parūper emendatus, plus consequutus est, quā is qui in libertate sua non penitus se emendauit. Quemadmodum vt arbitror magis mirandū est, quæpiā pedicis vincu, aliquatisper progredi, quā cum nihil degrauiat vehemēter currere. Ac per cœnū parūper defœdari, quā in mūda via, omnino mūdū remanere. Huius sermōis testimoniū ē quod Raab meretricē, i alijs nō laudādā solū iustificauit hospitalitas: publicanūq; nullo alio testimonio suffultum extulit humilitas, vt & tu disceres, tibi facile desperandum non esse.

Noli mihi dignitates eorū qui te purgāt, curiose expēdere, neq; ex maiorū p̄sapia indica. Et cū ali⁹ alio melior vel humilior, at te vn⁹ quisq; ē sublior. Ceterū ita cōsidera: sint ānu h duo, aure⁹ hic, ferre⁹ ali⁹, vtiq; eadē regia imāgie sculpt⁹. Certe abo spmētur, quid inter signū hoc & illud itererit? nihil. Discerne materiā in cœra, etiā si sapiētissim⁹ existas. Dic quodnā ferrī quōdue sit auri signaculū. Sed quo pacto vnam est? quia iter materiā, nō character est diuersitas: Ita & vbi sit om̄is baptizator, qui tāctū cōditione excellat, equalis ta-

Pedicis vincu.

Raab meretricis.

Dignitates purgantium.

Annuli.

Baptizator

men baptismatis vis est, ac vnusquisque tibi equalis sit expurgator, qui fide eadem est formatus.

ORATIONE IN SANCTYM PASCHA.

Sed quo pacto reformaretur, & rursus aliquid fieret id quod vehementer medellā reijceret: tanquā inobediens, & quod minime propter longi tēporis superbiam corrigi posset. Nēpe vt mansuetus & humano curationis modo, ad correctionē induceretur, cum neque ramus incuruus, sub ita inflexione, & productis manus violentiam ferret, citiusq; frangeretur, q̄ dirigeretur. Neq; equus ferox et adultus, absq; assentatione & demulsiōne, freni susciperet tyrānidem.

Ram^o incuruus.
Equus ferox.

ORATIONE IN SANCTAM PENTE.

Qui malē loco separatur, sermone verō colligantur, tā tūq; inuicem discordat, quantū oculi strabi, idē videntes; & non vili, sed positione dissidentes, quibus & si quod strabi sint, obijci possit, non tamen quod cæci.

Strabi oculi.

IN IULIANVM IMPERATOREM, ORATIONE I.

Postquā vero in vices euasere, ac iā philosophiæ attigerant dogmata (quod vtiq; nunq̄ euenisset) vniq; ex sermone acquisuere, quæ mansuetis quidē virtutis est armatura, scelerioribus verō malitiæ sit aculeus, non iam amplius morbum penitus quantus erat celare poterat, neque omnino impietatis dolum in seipso tantum philosophice exercere valebat, sed tanquā ignis in materia delitescens, & si nondum flammā claram emittat, ē scintillis tamen quibusdam micantibus, aur fumo ē profundo emergentē indicatur. Aut si manus, quemadmodū fontes, qui p̄ fistulas quasdam vi spiritus sub terra feruntur postea nec spaciū latum neque exitum habent liberum, sepius terram inflant, & infernē submurmurant, impetu quidē spiritus impulsū, sed vi superna cohibiti & intercessi: ita & ille plurimum impietatis, ob temporis gratiam, & institutionem Constantij imperantis abscondebatur. Nundum enim tutum erat palam impie agere, nonnunq̄ tamen metus detegebat arcanū, acutioribus impietate q̄ intellectu, præcipue in sermonibus ad fratres, plus q̄ bene haberet, pro gēlibus contendēs. nempe sub prætextu, tāq̄ sermonē exercere tenuē. Cæterū hæc potius quæ veritatis erāt exercitamenta quum omnib⁹ gauderet quibus impij denotarentur morte

Ignis in materia delitescens.
Fontes,

Solet enim generosa prudentia, pertinacius violentiæ resistere, non secus ac flamma à vento agitata, tanto plus accenditur, quanto vehementius inflatur. Et hoc non solum consideratione didicit propria, sed etiā ex priorib⁹ cognoscere potuisset persecutionibus, quæ Christianismum honoratiore ferē q̄ imbecillior em reddidere, quoniam ijs animæ magis i pietate sunt obfirmatæ, & per discrimina tanquā ferrum cadens aque vi temperatæ ac solidiores redditæ.

Flamma à vento agitata.

Sed que madmodum Chamaelcontem facile ferūt variari, omnesq; assumere colores præter candidum, vt interim fabulosum illum Proteum Aegyptium sophistam omittā: Ita & ille omnia præterquam mansuetus erat, & factus est Christianus, eratq; illi humanitas res admodū inhumana, suadellāq; nil aliud, quā violentia, & pro immanitatis excusatione probitas, quo iure videretur ad violentiam confugere, quū persuadendo nil proficere posset.

Ferrum cadens.
Chamaelcon.
Proteus.

Siquidē multi fuere in potestatibus & sublimitatib⁹ constituti, quos magis credibile erat, tam propter metum quā spem superari posse: multi etiā ex humilioribus, & numero tantū noti, in quos ille irruens, nō secus reiectus est, ac machina quædam haud tempestiue generoso muro admota.

Machina.

Quemadmodū enim in corporibus, quum vnum aut duo membra male sunt affecta, haud difficulter reliquis succurri male affectis, sanitatisq; bonū maioribus subuenit partibus, quo celeriter & illa cōualescant, quū vero plura dissidēt & male habēt, nullo remedio subueniri potest, quin omnia ægrotēt, periculumq; illud iam manifeste se ostendit. Ita morbi etiā, qui singulis acciēt subditis, à communi populo, qui melius habet, sunt abscondendi, quum vero maior pars corrupta est, tum vniuerso imminet periculū: nec mihi secus hoc tempore, ijs qui nos tam capitali profecuti sunt odio, nec non tantæ Christianorum retributioni euenisse videtur.

Membra male affecta.

Quemadmodū cibo admiscetur venena, sic etiā consuetis Imperatorū honoribus pietatem commiscuit, in vnūquenq; Romanorum leges, ac idolorum contraxit adorationem.

Venena.

Sanē licet tali duceretur impetu, & eo ad multā metis vteretur malevolentia, nequaquā tamē viri cogitationes firmitudinē habebāt, neq; plus proprijs indulgebatur considerationibus,

Aethiæus ignis. quàm dæmoniorū iactationibus: nec sententiā in finē vsq; minus prauitatis arcanū seruabat, sed tanq̄ Aethiæus ignis in imo montis reconditus sursum tendit, ac vi erūpit in apertū siue aliud quid hoc est: seu halit⁹ Gigātus supplicium expēditis, eo vsq; terribiliter resonās, fumumq; ob prauitatis iudiciū eructans, seu spiritus est nimīū alicubi assumens augmentū, ita vt retineri nequeat, sed ex peculiarib⁹ erūpēs finib⁹ sursum delatus super crateres effunditur excelsos, ac nō vsq; subiectā terrā incredibili ac horrendo deuastrat fluuio: Ita & Iulianum cernere erat, sub initiū quodatenus sui ipsi⁹ & cōfici dogmatis dominari, deceptionēq; res nostras male afficere: vbi vero aliquando irā superabat exæstiuatio, haud quaquam prauos mores celare poterat, sed contra Deū, & pium nostrum ordinem aperta vt batur persequutione.

Ignis in ligno. Scler enim populus, etiam si ad præsens irā cohibeat tū quā ignis in ligno delitescens: seu fluuius vi cohercitus, vbi tempus est oblatum, reaccendere & erumpere.

Harmonia. Sed quemadmodum in harmonia artificiali, aut musica, ali⁹ est sonus intensus, aut remissus, quum alia quædā chorda pulsatur: omnia autē ynus sunt moderatoris & artificis, ad vnā harmoniæ suauitatē tendentia: Ita & in his opifex & magister sermo, in alijs quidem alius cuiusdā opifici j aut artis proposuit virtutem, cūcta autem in mediū posuit, omnibus communi ac humano commercio vti volentibus, vitā nostram colligans illamq; reddens humaniorem.

IN IULIANVM IMPERATOREM ORATIONE. II

Imperit pugil. Gubernator. Qui vero ob possidendi spem facultates suas cunctas periculo subijcit, admodum fatuus existit, ac imperito pugili mihi similis videtur, qui prius ictum intentat, quā se in statione firmat: aut gubernatori, nauis suæ corrupta & ad nauigandū inutili, nauē submergenti hostilē, aut submergere studentem: quorum nil mihi Iulianus considerasse videtur, sed ictū spectāde ea que animo cōceperat adgressum esse, re Romana & nūc quoque deplorante, & male ob illum affecta.

Spica. Aquorū culpa si quis Iulianū liberare, ac successorem ei⁹ accusare velit, admodū ingratus mihi est considerator rerū tunc temporis accidentium: non enim metentis, sed seminātis est spica, neq; incēdiū illius euenit culpa, qui id extingueret

valet, sed potius ignē prius admouentis: ac ideo Herodoti incendiū. illud de Samiorum tyrannide, haud inepte vsurpari potest Calceum hunc Histiaus consuit, Aristagoras autem iduit, Herodoti quid quod prius inceptum fuerat suscepit. apotheca.

Quomodo facti sunt in desolationē, repente destituti gma. sunt, perierunt propter scelera eorum, tanquam puluis qui Desolatio. disperditur à procella, tanquam arena vento dissecta, tanquam ros matutinus, tanquam sibilus sagitte emissa, tanquam ictus tonitru, tanquam choruscatio perstringens.

Non ita filij mei, dicit alicubi sacerdos Heli, filios suos in Deū peccātes admonēs, sed scirote facilius esse prosperitatē ab euntē reuocare, quā cōseruare cū ex Dei gratia cōtingit. Nam quū discessit, modestia illā reducit: quū vero præsens est socordia eam dissoluit. Siquidem & corpora ægrotantia Aegrotantia medela restituitur & abstinentia, ob paruam autē negligētia corpora. tiā & repletionem iterum prior morbus affluere consuevit.

Vides quod nō in finē vsq; tacituri neq; irrationabilitatis condēnati erant dogmatib⁹ tuis, sed libera aliquando vocē emissuri, & tuæ stultitiæ redargutricē, siquidē impossibile est, Nili cataraclas fluuij impetū ab Aethiopia in Aegyptum ruentis compescere, aut Iliacum lit⁹ abscondi, etiāsi Nili cataraclas. ad tempus nebula cōtegatur, aut Christianorum linguam impedire, quo minus res vestras notet infamia, Iliacū litus.

Sed magnum est neq; ab initio peccare, aut saltē nō in maximis delinquere, quoniā penitus à peccato liberū esse Deus supra humanam naturam ordinauit. Secundo autem quemadmodum mihi videtur magnū est vt qui in re aliqua peccare, & correpti sunt, ac deinde renouati, vt in seſu per maneant disciplinæ, fugiatq; secundū ex secunda prauitate flagellū, Quapropter & nos, cū diuinæ correptionis opere emersimus, ostendamus nos dignos, non eorū quæ prius sumus perpeſsi, sed quæ postea sumus consequuti. Respondeamus ad calamitatem que nos comprehendit, quoniā nō vt malefici gentibus traditi sumus, sed vt filij modestiores sumus facti. Non obliuiscamur tēpeſtatis, postquam in supernam saluati sumus Hierusalem, nec Aegypti post Aegypti memores sumus, nec faciamus melius afflictionis tēpus quā quæſis. Ostendemus autem, si videbimur tunc quidē timore

Dei correpti modeste egisse, & spes omnes in cœlum posuisse, nunc autem postquam laudem & relaxationem assequuti sumus, haudquaquam ad eadem rursus peccata recurrisse, ob quæ in euenientes nobis impigimus calamitates.

LIB. VII. DE RECONCILIATIONE MONACHO.

Ramus arboris. Veluti si quis ramum arboris in aliam partem vertat, torqueat aut inflectat, cum forte remiserit, in id quod fuerat ad matris pectus recurrit, & naturæ prioris obtinet locum, atque ostendit quod violenter quidem dechnatus fuerit, non tamen redierit violenter: Ita qui contra naturam aut debita segregati fuerunt aut discissi, quanto diffusius separati fuerint, tanto ardentius & instantius adiuuantur.

GREGORII NYCENI IN MYSTICA MOSAICÆ VITÆ ENARRATIONE.

Vt agriculturæ finis est frugum perceptio, ædificationis ædium est habitatio. Et navigationis diuitiæ, certaminis corona: sic virtuosæ vitæ finis est, vt seruus Dei & sis & vociteris.

Pernitiosi humores. Quemadmodum si prauis ac pernitiis humores in pectoribus ac intestinis lateant, non accusatur medicus quod eos ipse fecerit, si arte ipsos in cutem vt appareant traxerit: sed effecit quidem illos inordinata diæta, traxit autem in manifestius non imperitus medicus: sic cum dolores ac cruciatus hominibus à Deo factos audimus, intelligere decet à nobis ipsius initia & causas earum vexationum fuisse.

Dolores Cruciatu. **IOANNES CASSIANVS COLLAT. I. CAP. V.** Quemadmodum quibus visus est bellica tela tractandi cum ante regem mundi huius artis suæ cupiunt peritiâ demonstrare, in paruissima quadam scutula, quæ figurata in se continet premia, iacula sua, vel sagittas intorquere contendunt, certi quod non aliâs, nisi destinationis suæ linea, ad finem possint desiderati præmij peruenire, securi de illo si modo propositum scopum valuerint obtinere. Qui si forte ab eorum fuerit subtractus intuitu, nec indeclinabiliter ei sagacissimorum obtutum pernicia inhaerit, quantumlibet recto tramite cassi peritorum deceret intentio, & excidisse se tamen à contemplatione non sentiet, & cum sibi efficacissimis telorum emissionibus videmur ioniti, frustrato inertis labore falluamur quia illum subtilissimum destinationis limitem persequi oti,

Bellica tela.

lis ac mente non norunt, & cum inutiles in ætra vacuosque ictus effuderint, in quo peccauerint, quibus decepti sint diiudicare non possunt, quippe quos nulla mensura proposita arguit, quantum à directione discesserit, nec quoque deinceps corrigere vel reuocare debeant lineam disciplinæ, docere potest passiuus obtutus: Ita igitur & nostri propositi finis quidem iuxta Apostolum, vita æterna est. Scopus vero puritas mentis, quam Paulus sanctificationem nuncupauit, sine qua prædictus finis non poterit apprehendi.

COLLAT. I. CAP. XX.

Efficiamur secundum preceptum domini probabiles trapezæ. Quorum summa peritia est ac disciplina probare, quodnam sit aurum purissimum, & (vt vulgo dicitur) obrium, quod tunc minus purgatione ignis excoctum, æreo quoque vilique denario, si pretiosum numisma sub colore seu indumento auri fulgentis imitetur, prudentissima discretionem non falli, & non solum numismata veteranorum vultum exprimentia, sapienter agnoscere, sed etiam illa quæ sunt veri quidem regis imagine, sed non legitime figurata, peritia sagaciore discernere, deinde ne quid illis à legitimo potest dèrè diminutum sit, cœtura trutinæ diligenter inquirere. Et nos explorare conueniet, ne aut purissimo scripturarum, praua interpretatio coaptata, metalli preciositate nos fallat, in quo Sathan CHRISTO tentauit imponere.

Probabiles trapezæ

Nummis.

COLLATIONE: V. CAP. XX.

Huius passionis figura qua necesse est quauis spiritalem summumque monachum coartari, proprie satis aquilæ similitudine designatur. Quæ cum excelssimo volatu ultra nubium fuerit altitudinè sublimata: seseque ab oculis cunctorum mortalium, ac à facie terræ totius absconderit: rursus ad vallium ima submitti, & ad terrena descendere: ac morti cinis cadaueribus implicari ventris necessitate compellitur. Quibus manifestissime comprobatur Gastrimargiæ spiritum nequam posse vt cætera vitia resecari, vel per omnia similiter extingui: sed aculeos eius ac superfluos appetitus virtute animi retundi tantum atque cohiberi.

Gastrimargia.

CAP. XI. In huius vitæ naturam quidam tenent cum philosophis disputans: qui eum pro simplicitate Christiana velut rusticum

Multis de-
bitoribus
obnoxius

credere fatigatum: sub hoc problematis figuram colore eleganter expressit. Multis, inquit, creditoribus pater meus me dereliquit obnoxium: ceteris ad integrum solutus ab omni conventionis eorum molestia liberatus sum: vni satisfacere quotidie, soluendo esse non possum. Cumque illi ignorantes vim propositae quaestionis absolutioe eius precario postularent: Multis, ait, vitij sui naturali conditione costrictus sed inspirante domino desiderium libertatis, cum ceteris illis tamquam molestissimis creditoribus renunciatis huic mundo: & omnem substantiam quam mihi successione patris obuenerat, à me pariter abijciens lausfecit: atque ab eis sum omnimode absolutus: Gastrimargiae verò stimulis nullo modo carere praualui. Nec enim quamuis eam in paruum modum vilissimamque redigerem quantitatem, vim quotidianae compulsionis euado: sed necesse est me perpetuis eius conuentionibus perurgeti, & interminabilem quandam solutionem iugisuaactione dependere: atque inexplebile indictionibus eius inferre vestigal.

Gastrimargiae sti
muli.

Cera.

¶ COLLATIONE VI. CAP. XII.
Mens veri iusti non debet esse similis cerae, vel alterius cuiusquam materiae mollioris, quae semper characteri signantur cedens, pro eius forma atque imagine figuratur, quaequam in se tam diu retinet, donec alio rursus superimpresso signaculo reformetur, atque ita fiet ut nunquam in sua qualitate persistens, ad formam eorum quae imprimuntur, semper conuertatur ac transeat: quin potius debet velut quoddam esse adamantinum signatorium, ut inuolabilem mens nostra figuram sui semper custodiat characteris vniuersaeque incurrerint sibi ad qualitatem sui status signet atque transformet, ipsa verò insigniri nullis incursumus possit.

Adamas.

¶ INSTITUTORVM, LIB.
XII. CAP. XII.

Fumus.

Omnis longanitas huius vitae cum ad illam futuram gloriae perennitatem respexeris, euanescit. Et dolores cuncti contemplatione illius immentae beatitudinis, effugantur, atque ut fumus ad nihil extenuati liquefiunt, & nusquam ut fauilla comparantur.

¶ COLLAT. XIII. CAP. XIII.

Nemo in vas foetidum atque putridum siue corruptum va-

guetum aliquid nobile aut mel optimum, aut pretiosum quicquam vnguentum liquoris infundit. Facilius enim quamuis odoratissimam myrrham semel horrendis imbuta foetoribus testa contrammar, quam ut aliquid ex eo suauitatis aut gratiae ipsa concipiat, Vas nisi quia citius munda corrumpitur, quam corrupta mudatur: sicerum &c.
Ita & vas pectoris nostri, nisi prius fuerit ab omni foetidissima vitiorum contagione purgatum, non merebitur suscipere illud benedictionis vnguentum, de quo dicitur: Sicut vnguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, Quod descendit in oram vestimenti eius, nec illam scientiam inspiritalem & eloquia scripturarum, quae dulciora sunt super mel & fauam, impolluta seruaue. Quae enim participatio iustitiae cum charitate? Aut quae societas luci cum tenebris? Quae autem conuentio IESU ad Belial?

¶ COLLAT. XIII. CAP. XVI.

Qui sacrorum voluminum lectioni, & memoriae scripturarum diligenter insistent, carnalia tamen vitia non relinquunt, similes sunt illi mulieri, de qua dicitur in Prover. Capit. 31. Sicut inauris aurea in naribus suis, ita mulieris male moratae species. Quid enim prodest quae empium ornamentum eloquiorum caelestium, & illam pretiosissimam scripturarum speciem consequi, si ea lutulentis operibus vel sensibus inhaerens quasi immundissimam terram subigendo confringat, aut ceteris libidinum suarum polluat volutabris: fient enim, ut quod recte ventibus decori esse consuevit, non solum istos ornare non possit verum etiam maioris ceteri colluione, sordescat. Ex ore enim peccatoris non est pulchra laudatio.

Carnalia
vitia.Eloquia coe-
lestia.

¶ COLLAT. XVII. CAP. XIII.

Neque opificij cuiusquam desertio est demutatio ferram. Via com-
ti, aut signum arguit viatoris viae compendiosioris ac di-
rectionis electio: Ita & in hac parte emendatio dispositionis
pediaria.
improvidae non spiritualis voti, est iudicanda transgressio: quic-
quid enim pro charitate DEI & pietatis amore perficitur
non solum nulla reprehensione, sed etiam laude dignissimum est.

¶ COLLAT. XXII. CAP. II.

Sed sicut verbi gratia, stanni metallum quod alicuius vii. Stannum.
latis & gratiae putabatur, fit argenti contemplatione vilis-
Argentum
simum & rursus auri comparatione, meritum euanescit Aurum.

Margarita argenti: aurum quoque ipsum gemmarum collatione cō-
temnitur, & ipsarum nihilominus quamuis insigniū mul-
titudo gemmarum vnus margaritæ candore superatur:
Ita illa omnia merita sanctitatis, quamuis nō solum in præ-
fenti bona & vtilia sunt, verum etiam donū aternitatis ac-
quirunt, tamen si diuinæ contemplationis meritis confere-
ratur ciuilia atque (vt ita dixerim) vendibilia censentur.

COLLATIONE VIII. CAP. III.

**Ager fe-
rax.** Ideoq; satis proprie scriptura diuina agro optimo ac fer-
tili comparatur, qui cum multa gignat ac proferat quæ ad
hominum victū, sine aliqua ignis coctione proficiat, quæ-
dā nisi prius flammæ colore mitigata atq; mollita omnem
asperitatē suæ deposuerit cruditatis, vel incōgrua erūt vī-
bus humanis vel noxia. Nōnulla vero ita in vtrūq; apta na-
scūtur, vt nec incocta sua cruditate displiceat vel offendat,
& tū ignis calore lenita, salubriora reddātur. Plura quoq;
ad eadē rātūmodo irrationabiliū iumentorū & animalium
mitiū vel ferarum, siue volatiliū oriuntur vsūm, cibis hoīm
minime profutura, quæ etiā in sua asperitate manētia, abi-
q; vlla ignis cōfectione, vitale iumentis cōferūt saturitatē.
Quā rationē satis euidenter aspiciamus in hoc vberissimo sci-
prurarum spiritualium paradiso cōtineri, in quo ita quedā
signatione literæ plana ac luculēta resplendēt, vt cū subli-
miore interpretatione nō egeat, simplici tamen literæ so-
no, ab dōe pascāt ac nutriāt audietes: vt est: Audi Israel, &c.
Diliges dñm Deū tuū &c. Quædā autē si allegoriæ expla-
natione extenuata non fuerint, & spiritualis ignis examina-
tione mollita, nullo modo ad sanitatem interioris hoīs ci-
bum, sine corruptiōis labe peruenient, magisq; ex corū p-
ceptiōe læso, q̄ vtilitas aliqua subsequatur, vt illud est: Sine
lumbi &c. Qui non habet gladiū, vendat tunicā & emat si-
bi gladiū. Et qui non accipit crucē suā & sequitur me, non
est me dignus. Quod quidā distrinctissimi monachorū ha-
bētēs quidē v. elū, sed nō secundū sciētā simpliciter intelli-
gētēs, fecerūt sibi cruces ligneas, easq; iugiter humeris cir-
cūferentes nō ædificationē sed risum cūctis vidētibus iule-
runt. Nonnulla vero ad vtranq; perceptionē, id est, ad hi-
storiam, & allegoricā ita commoda sunt ac necessaria, vt

vt aque explanatio vitales animæ succos impartiat, vt est
illud: Si quis te percusserit in maxillam dextram, præbe il-
li & alteram. Et cū vos persecuti fuerint de vna ciuitate, fu-
gite in aliam. Et si vis perfectus esse vade, vende omnia.
Producit sane & scētū iumentis, quibus pabulis oēs scriptu-
rarum repleti sunt cāpi, simplex scilicet puraq; narratio hi-
storica lectiois, qua simpliciores quiq; & minus capaces
perfectæ & integræ rationis (de quibus dicitur, Homines &
iumenta saluabis domine) secundum status ac mensuræ suæ
cōditionem ad opus tuū & laborem actualis vitæ vegetio-
res obustioresq; reddantur.

LIB. V. DE INCARNA.

Sicut vir & mulier vnū corpus sunt: Ita maiestas diui- Vir & mu-
nitatis & caro hominis vniuntur, & facti sunt ij idem Deus licet.
& anima in carne vna. Quia sicut caro illa habitatorem in
se habuit Deum, ita animam quoq; incohabitantem Deo,

LIBRO SEPTIMO.

Spinæ utiq; ac tribuli ex radicibus emergētes qualita-
te sui stirpem suam produunt, ex eo ipso quod sunt, indicāt Spinæ.
vnde nascātur: Ita & tu Pelagianæ hæreseos spinosam fabu Tribuli.
si fidē ostendis i germine, quod pater tu habuisse traditur
in radice. Veneficorū quorundā (vt aiunt) cōsuetudo est, vt
in poculis quæ conficiunt, venenis mella cōmiscant, vt dul Venefici.
cibus nocitura celentur, & dum quis mellis dulcedine capi-
tur, veneni peste perimatur: Ita & hæretici.

INSTITVT. LIB. IX. C. III.

Vestimentum tinearum esu atactum, nullius precij v-
sus poterit alterius habere commercium. Itidemque lignū Tinea.
vermibus exaratum, non iam adornatum vel mediocris æ-
dificij, sed ad combustionē ignis merebitur deputari: Ita Vermes.
& anima quæ edacissimis tristitiæ moribus deuoratur, in-
utilis erit vel vestimento illi pontificali, quod vnguentum
spiritus sancti de cœlo descendens, prius in barbā Aaron,
deinde in oram suam solere suscipere, sancti David vaticini-
o perhibetur: Sicut vnguentum in capite &c.

LIB. I. DE INCARNATIONE CHRISTI.

Tradūt fabulæ poetarū defectus quōdā hydram capiti- Hydra.
bus, numerosius renascentē per sua dāna creuisse. Itaq; no-

no inauditoq; miraculo, multiplicato mortib⁹ suis mōstro,
 lucri genus esset amissio, scilicet dū quicquid ferrū secantis
 abscinderet, totū id fecunditas prodigiosa germinaret, do-
 nec laborans atq; astuans corp̄e illius defectiois indu-
 strius appetitor, castatis totiens in efficaci opere virtutibus,
 fortitudinē belli armaret arte consilij, & admotis (vt aunc)
 igitibus multiplicē portentuosū corporis prolē feruētī gla-
 dio decicaret, ac sic ambustus intrinsecus medullis cū rebel-
 les venas improbae fecūditatis exureret, tandē parturitiō
 monstruosa cessaret: Ita etiam hareses in ecclesijs illiusq;
 potētātū commēta finerunt hydrā, similitudinē gerunt. Et
 istā em̄ aduersum nos linguis feralibus sibilāt, & istā virus
 lethale iaciūt, & iste seētis capitib⁹ renascitur, Sed q̄a resur-
 gēte morbo nō debet cessare medicina, & q̄to maior fuerit
 aegritudo tāto instātiō debet esse curatio. Petēs em̄ est do-
 min⁹ deus noster, vt quod de morte hydrē illi⁹, gētū sal-
 sitas finxit, hoc in ecclesiarū bellis veritas peragat, & igni-
 tus sancti spirit⁹ gladius, ita in extinguēdo nouella haresis,
 omnes penitus medullas perniciosae generatiōis exurat, vt
 tandē prodigiosa fecūditas, morētibus venis parere desi-
 stat. Non noua sunt hae in ecclesijs mōstruosi seminis ger-
 mina, semper has dominici agri seges lappas sentesq; tole-
 rauit, & ad summum in ea suffocatricis Zizaniae germen
 emerit hic Habionitē. Ita singuli ex sui similitudine hae-
 reses. scos haresim procreantes, omnes quidem à se diuersa, sed
 omnes tamen fidei aduersa miserunt.

Hareses.

¶ CYRILLVS IN IOAN-
 NEM, LIB. I. CAP. II

Agricola. Quēadmodū optim⁹ solertissimusq; agricola cū omnes
 ab horto eradicare vepres desideret, diligētē lōgis rostro-
 rū dētibus radices euellit. Sic beatissimus quoque Ioannes
 acutissime ac solertissime germinaturas cōspiciens falsas
 haereticorum opiniones, hoc euangelio quasi rostro eas e-
 uertit, ac in recta fide studiosum conseruat lectorem.

Ignis.

Indecēs esset si ignis quidē qualitatē suā cōiunctae sibi
 materiae immittere possit, ac eo mō materiā in se transmi-

zare: Verbum autē Dei prosperū sibi naturaliter bonū. i. vitā
 cōiunctae sibi carni nō possit infundere: p̄pterea igitur dixit
 Euāgelist. Verbum caro factū est, q̄ ex parte maxima corru-
 pra vt vnione vniuersali viuificat totius reparationem si-
 gnare voluerit.

Canes venaticos imitatur sapiens ac probus auditor, Canes ve-
 huc illucque feras quarentes. Ipse enim non intellectam natici.
 rem sepe ac multum inuestigans, interrogansq; tandē asse-
 quitur.

¶ IN CAPVT VN-
 DECIMVM.

Quēadmodū cruditati vulnerū, nō vnū, s. d. varia vicif- *Cruditas*
 sim remedia cōferuntur, neq; semel sed frequētē appositus re *vulnecum.*
 medijs mollitur: sic duro animo varia q̄dā & frequēs accō-
 modāda doctrina est, vt si prima parū profecerit, secunda
 saltem aut tertia vel eisdem verbis allata permulcere atque
 attrahere possit.

Quemadmodum quamuis vniuersis sol oritur, nihil ta *Sol.*
 men inde caecus vtilitatis cōsequitur: nec propterea merito
 quispiam splendorem solis accusabit, sed non videndi cul-
 pam caecitati attribuet: Sicut vt arbitrator de vniogenito eti-
 am intelligendum est, lux enim vera ille profecto est, &
 splendorem suum ad omnes emittit.

Quemadmodum in veteri lege oblatio pecudum *Oblatio*
 praep̄ta fuit offerri & immolari ad latus altaris, quod re- *pecudum.*
 spicit aquilonem, & non ad austrum vel meridiem: Ita
 translatum est Euangelium ad gentes, quae in aquilonari
 parte habitant, relictis Iudaeis qui in australi parte ha-
 bitabant.

¶ IN CAPVT DECI-
 NVM QVINTVM.

Quemadmodum si quis scintillam ignis in sceno, aut
 palea occultauerit, totum inde ignitum necesse est fiat. Sic Scintilla
 verbum Dei tāquā scintilla in naturam nostrā immissum ignis.
 totam inde inflammavit, atque ad vitā, interitu penitus de-
 structo, reduxit.

¶ IN CAPVT DECI-
 MVM SEPTIMVM.

Aaiij

Liquefacta cera. Sicuti si quis liquefactæ cere aliam ceram infuderit, alterâ cū altera per totum cōmiscet necesse est: Ita si quis carnem & sanguinem domini recepit, cum ipso ita coniugatur, vt Christus in ipso, & ipse in Christo inueniatur.

Vt subtractione lignorum ignis extinguitur: Ita cedente eo, in quem quis irascitur temperat iracundiæ.

¶ IN CAP. XIX.

Præcedens. Solet enim vulgo qui præcedit, posterioribus gloriosior semper videri. Sicut qui fabrilem quandam artem aut quamuis aliam absolute tenuit, præcedit aut gloriosior eo est qui adhuc discens, magistrum sequitur & ad vltius continue graditur. Qui tamē cum magistrum suum cognitione artificij vicerit, non iniuriâ à superato poterit audire magistro. Qui post me venturus est, prior me factus est. Hac igitur imagine sensum huius orationis saluatori & Baptistæ attribuens, recte mea quidem sententia intelliges.

¶ LIBRO III. IN IOAN. CAP. XXXIX.

Auditor. Probus enim auditor ac sapiens, quæ intellexit, nulla intelligentiā remoratus, mentis ea thesauro statim commendauit, si qua vero ardua videntur sæpe ac multum inuestigans atque interrogans tandem assequitur, vcnatrices apprimet canes imitatus, qui huc atque illuc percurrunt feras quærentes: Sic affectum esse sapientem propheticus quoque sermo denotat dicēs: Cōquirens quærere & apud me habita. Quærendum enim ita semper est vt apud eum habitemus, & ad alienas sententias non offeramur.

Aqua frigida. Quamuis naturaliter aqua frigidior sit, aduentu tamē ignis, frigiditatis suæ oblita æstuat. Hoc sanè modo etiam nos quamuis propter naturâ carnis corruptibiles simus, participatiōe tamē vitæ ab imbecillitate nostra reuocati ad proprietatem illius ad vitâ reformamur. Oportuit enim vt non solum anima per Spiritum S. in beatam vitam ascenderet, verum etiâ vt rude atq; terrestre hoc corp⁹ cognato sibi gustu, tactu & cibo ad immortalitatem reduceretur.

Mel. Si mel quum naturaliter dulce sit, ea dulcia facit quib⁹ immiscetur: Nonne stultum erit viuificam verbi naturâ putare non dedisse homini quo habitat, viuificandi virtutem?

Panis. Vt panis hic terrestris facit imbecillitatem carnis nostræ,

sustinens atq; conseruans: Ita & ipse per spiritum sanctum spiritu nostrū viuificat, & corpus ipsū à corruptione liberat.

¶ ERASMVVS LI. III. ECCLESIAST.

Nec tutum est proferre simulacra rerum conditarum ad declarandam eandem naturam in tribus personis, quod quicquid adhibueris, multam habet dissimilitudinem. Summæ illi naturæ nihil est simile. Quod si videbitur commodū adhibere docendi gratia, similitudinem, præfundū est, eā nō congruere nisi tenui quadā vmbra.

¶ IOANNES DAMASCENVS LIBI

ORTHO. FIDEI, CAP. IX.

Sicut simul ignis & simul ab ipso lux, neq; pri⁹ est ignis, & posterior lux, sed simul sunt, & quæ admodū lux ab igne semper gignitur, & nequaquam separatur ab eo: Sic & filius à patre gignitur & nequaquam ab eo separatur, sed semper in eo est. Sed lux quæ ab igne inseparabiliter gignitur, in ipso semper manens, non habet propriam substantiā præter ignem. Nam natua qualitas ignis est, verū filius dei

Ignis.
Lux

vnigenitus à patre inseparabiliter genitus & indiuisibiliter & in eo semper manens propriam habet substantiā præter eā quæ patris est. Et quæ admodum non dicimus alteri⁹ substantiā ignē, & alterius lucem, hūc in modū fieri nō potest vt recte dicamus patrem & filium alterius & alterius substantiæ, sed vnus & eiusdem, & quo pacto dicimus per eā lucē quæ ab ipso est ignē illucere, & nō ponimus organū administratoriū ignis esse lucem quæ ex ipso est, sed poti⁹ virtutē naturalem: Sic dicimus patrē quæcūq; facit per vnigenitū filium eius, nō vt per instrumentū seruale, sed vt per virtutē naturalem & substantialem. Et vt dicimus ignē illuminare, & rursus dicimus lucem illuminare: Sic omnia quæcunq; facit pater, similiter & fili⁹ facit, sed lux quidem propriā substantiam præter ignem nō possidet: filius autem perfecta substantia est à substantia paterna discreta.

Vnigenit⁹
à patre.

¶ CAP. II

Sicut ex sole radius & splendor (ipse enim fons est & radius & splendoris) & per radium nobis splendor tribuitur, & ipse est qui illuminat nos.

Sol.
Radij
solis.

¶ CAP. DECIMOTERTIO.

Vero, sermo docet simpliciter esse deum, & vnam simpli-

cem habere operationē omnib⁹ omnia operantē instar so-
lis radij, qui omnia fouet & in vnoquoq; secundū natura-
lem habilitatem & quātū capere potest operatur ab eo qui
cum condidit Deo, talem adeptus operationis virtutem.

LIBRO II. CAP. III.

Nihil est malum nisi boni priuatio sicut & tenebræ lu-
nis est carētia: bonū em̄ lumē est intelligibile simul & tene-
bræ intellectuales sunt malum. Quod hominibus est mors
hoc angelis est lapsus. post lapsum nō est illis pœnitentiæ
locus vt neque post mortem hominibus.

CAP. III.

Vt oculus in corpore, sic mens in anima.

LIB. III. CAP. VIII.

Oculus.
Mens.

Hyposta-
sis.

Non nudā carnem adoramus, sed cōiunitā diuinitati, vt
in vnā personā & vnā hypostasin dei verbi, timeo carbo-
nē tāgere propter, ignē ligno coniunctum, adoro Christi
simul vtrūq; propter carni cōiunctā cōiunitāq; diuinitatē.

CAPVT. XV.

In ignito gladio sicut naturā saluatur ignis & ferri, sic
& hic actiones & perfectiones eorum, ferrum habet virtu-
tem incidendi, ignis vrendi. Incisio perfectio operis ferri, i-
gnis combustio: Sic i Christo diuinitas & diuina opera, hu-
manitas & eius opera.

CAP. XVII.

Vrit ignitum ferrum, non naturali ratione vsuam pos-
sicens actionem, sed ex vnione ignis ad ferrum, illud obti-
net: Ita humanitas diuinitati sociata.

CAP. XXVI.

Quemadmodum si quis ignito ferro superius fundat aq̄
quod quidē natum est pati ab aqua (ignis dico) extinguitur
incolumē vero manet ferrū: nō natum enim est ab aqua cor-
rūpi: multo magis carne passa, sola impassibilis diuinitas,
passionem non adimit, inseparabilis ab ipsa permanens.

LIB. III. CAP. XXVI.

Quemadmodum sole arborem superillucente, si secu-
ris incidat arbore in intus & i passibilis perseverat sol, mul-
to magis impassibilis verbi diuinitas secundum hypostasin
carni copulata, carne patiente impassibilis perseverabit.

LIB. III. CAP. III.

Eodem modo, quo rex & nudus adoratur & indutus, Rex.
& purpura vt nuda purpura & cōculcatur & i roijcitur, facta
autem regis amictus honoratur & glorificatur: & si quis illā
proterere praesumpserit, per sepe morte mulctatur. Et quē-
admodum lignum nudum non est tactui inaccessibile, atq;
coniunctum & carbo factum, non propter seipsum, sed pro-
pter coniunctū ignem inaccessibile fit, & non vt ligni natu-
ra tactu inaccessibile est, sed vt carbo, id est, quando ignitū
est lignum: Sic & caro Christi secundum suam naturam nō
est adorabilis: adoratur autem in incarnato Deo verbo, nō
propter seipsam, sed propter coniunctum sibi secundū hy-
postasin, Deum verbum: nō dicimus quod carnem nudam,
sed carnem Dei, id est, incarnatam Deum.

CAP. XII.

Fide omnia & humana & spiritualia constant. Neque Fides.
agricola sine fide incidit terrā surculū: neq; mercator paruo
ligno suam animam infano maris pelago committit:
non nuptia sunt, non aliud quicquam in terra sine fide. Fi-
des est inscrutabilis consensus.

Sicut quatuor extrema crucis per medium centrum cō-
tinentur & cōstringuntur: Sic per Dei virtutem altitudo, pro-
funditas, lōgitudō, latitudo, id est, omnis inuisibilis & visibi-
lis creatura continetur.

LIB. III. CAP. XIII.

Si Dei verbum viuens, quod fecit omnia quæ voluit:
Si dixit fiat lux, & facta est lux, fiat firmamentum, & factū
est. Si verbo Dei cœli firmati sunt, si volens homo factus
ex virginis purissimis sanguinibus carnem sustentauit: non
potest panem ipsius corpus facere? & vinum & aquam san-
guinem. Dixit: producat terra herbam virētem, & vsq; nūc
pluuia facta producit gēmina. Sicut omnia quæcūq; fecit
Deus, Spiritu sancto operante fecit: Sic & nūc spiritus san-
cti operatione hæc super naturam operatur, quæ nō potest
capere nisi sola fides. Quomodo fiet istud? respōdit Maria,
ait angelus: Spiritus sanctus superueniet in te, & nunc inter-
rogas, quomodo panis fit corpus Christi, & vinū & aqua s̄
quis Christi. Respōdeo & ego tibi: Spirit⁹ sanct⁹ obūbrat,
Euchari-
stia.

- & hæc operatur super sermonē & intelligentiā, panis & vinum transumuntur. Nouit deus humanā infirmitatē quod complura vsū non trita auersatur, moleste ferēs, assuetō igitur cōdescensū vsus per cōsuetā naturā ea facit quæ sunt super naturā. Et quemadmodū in baptisinate quia cōsuetudo hominib⁹ est aqua lauari & oleo ungi, cōiunxit oleo & aquæ gratiā spiritus sancti, & fecit illud lauacrū regenerationis: hunc in modū quia mos hominibus est panē manduicare & vinum & aquā bibere, cōiunxit his ipsis suā diuinitatem & fecit hæc suum corpus & sanguinē, vt per affusa & quæ sunt secundū naturam in ijs quæ sunt super naturam collochemus. Corpus enim secundū veritatē coniunctū est diuinitati, quod ex sancta Maria virgine corp⁹ est, nō quod ipsum corp⁹ assumptū ex cælo descēderit, sed quod ipse panis & vinum transumuntur in corpus & sanguinem Dei.
- Baptisima.**
- Panis.**
- Vinum,**
- Aqua.**
- Incarnatio** Et sicut ex incarnatiōe sua nihil cognouim⁹, nisi quod verbū verū factū caro, per spiritū sanctū: Ita hic modus quo fiat inscrutabilis, neq; etiā hoc dictū prōptū, quomodo naturaliter per comestionem panis & vinum & aqua per portionē in corpus & sanguinem comederitis & biberitis, transfmutatur & non, fit aliud corpus præter id quod prius erat ipsius. Sic & propositiōis panis, vinumq; & aqua per inuocationem & aduentum spiritus sancti: super naturaliter transfmutatur in corpus & sanguinē Christi, & non sunt duo sed vnum & idem. Et quemadmodum mors Christi credētib⁹ facta est vita æterna, infidelibus autem domini interfectōribus in supplicium & pœnam æternam: Ita & ijs qui fide diuine assumunt in remissionem peccatorū & vitā æternam.
- Mors.**
- Diuinus carbo.** Diuinum carbonē sumimus, vt ignis in nobis desiderij assumēs eo ex carbone ignitionē, comburat peccata nostra, & illuminet corda nostra, & participatiōe diuini ignis igni amur & deificemur. Carbonē vidit Isaias. Carbo autē simplex, non est, sed vnitus igni: sic panis cōmunionis, nō panis simplex est, sed vnitus diuinitati. Et corpus vnitum diuinitati.
- Rex.** Dicitur rex etiā regis imago: Ita sancti dij, qui id participatione sunt effecti, quod ipse est natura. Quomō igitur

CAPITE DECIMOSEXTO.

¶ **LIBRO IIII:CAP. XXVI**

Quemadmodū circūcisio non vtile membrū amputat corporis, sed superfluitatē inutile: Sic per baptisina sanctū à peccato circūcidimur. Manifestū autē quod peccatū superfluitas cōcupiscētiæ est, & nō necessaria cōcupiscētia.

Impossibile enim est quenquā nullo mō cōcupiscere, aut tandē sine gustu voluptatis esse. Sed quod inutile est voluptatis. i. inuis cōcupiscētiæ, & voluptas, hoc est pctū: id ipū quod circūcidit sc̄m baptisina, præbens nobis signum honorabile, crucē in fronte, à gētilibus discriminās nos (nā cōs gētes baptisina persecute sunt & signo crucis insignitæ) sed vnaquaque gente fidelem ab infideli distinguit.

¶ **LIBRO IIII:CAP. XXVI**

Quemadmodū circūcisio non vtile membrū amputat corporis, sed superfluitatē inutile: Sic per baptisina sanctū à peccato circūcidimur. Manifestū autē quod peccatū superfluitas cōcupiscētiæ est, & nō necessaria cōcupiscētia.

Impossibile enim est quenquā nullo mō cōcupiscere, aut tandē sine gustu voluptatis esse. Sed quod inutile est voluptatis. i. inuis cōcupiscētiæ, & voluptas, hoc est pctū: id ipū quod circūcidit sc̄m baptisina, præbens nobis signum honorabile, crucē in fronte, à gētilibus discriminās nos (nā cōs gētes baptisina persecute sunt & signo crucis insignitæ) sed vnaquaque gente fidelem ab infideli distinguit.

CAPITULO XXVIII.

Resurrectio est secunda eius quod interijt statio.
 Nam animæ cum immortales sint, quomodo resurgent
 secundo, siquidem mortem disidentes dicimus esse sepa-
 rationem animæ à corpore: resurrectio omnino erit con-
 iunctio animæ & corporis, & secunda iterataq; eius,
 quod dissolutum est, veritque pessum animalis restitutio:
 ipsum igitur corpus quod corrumpitur, resurget incorru-
 ptibile. Non impotens enim est is qui in principio ex pul-
 uere terræ ipsum constituit, rursus resolutum & conuer-
 sum in terram ex qua sumptum est (secundum condito-
 ris dictum) iterato suscitare illud. Qui puluerem incor-
 pus sola voluntate transmutat, qui paruam materiæ stil-
 lam, id est semen in utero adulescere præcepit, & fecit il-
 lud multiforme, & multumodum corporis organum, non-
 ne magis quod fuit, & defluxit, iterum suscitabit, sola vo-
 luntate? Considero in sulcis tanquam in sepulchris semina
 suffossa, quis illis radices imponit & stipitè & folia, & sub-
 tilissimos culmos? nonne qui vniuersorum artifex est eius
 præcepto condita omnia? Sic crede & mortuorum resurre-
 ctionem fore diuina voluntate & nutu: cõcurrentem enim
 habet voluntati virtutem.

¶ DIONYSIUS DE COELE-
 STI HIERARCH.

Ignis. Quæadmodû ignis sensibilis ea quibus insederit, in
 suum traducit officium, omnibusque quomodolibet sibi
 propinquantibus sui consortium tradit: Haud aliter domi-
 nus noster, & Deus, qui ignis consumens est, nos per ci-
 bum hunc sacratissimû in sui traducit effigiem deiformes-
 que reddit.

¶ MARCVS EREMI-
 TA DE LEGE SPIRI-
 TVALI.

Animi co- gnitio. Quæadmodû operibus & sermonibus manifestabitur
 animi cognitio: Sic cordis operationibus futura retributio,
 Qui laudi prætextu cælat calumniam, comprehensu
 difficilis est simplicioribus. Similis est autem illi qui vesti-

tu sordido amictus ambitiose arrogans est.

Quemadmodum ijs qui crudo & indigesto sût stoma-
 cho amarum prodest absinthium: Sic male moratis mala
 tolerare, vtile est.

Quemadmodû aquæ & ignis cõtraria est societas: Sic
 quoque contraria sunt inter se causæ dictio & humilitas.

Quæadmodû sunt serpentes occurrentes in nemorib;
 sunt item & alij in ælibus latenter excubantes: Sic aff:ctus
 sunt rationaliter formati, sunt item alij latentes in operi-
 bus, tametsi ex alijs in alios subinde transeuntur.

Quemadmodum vnæ sunt diuitiæ sensibiles, iuxta au
 tem possessionem multiplices: Sic vna virtus est, diuersimo-
 das habens actiones quibus perficitur.

¶ IDEM DE IIS QUI PVNTANT EX
 OPERIBVS IYSTIFICARI.

Qui ante præceptorum operationem spiritus opem
 aut efficaciam quærit, seruo arte empto non est ab similib;
 qui simulatque emptus fuerit vnâ cum rebus venalibus e-
 tiam libertatis libellum quærit.

Semen non excrefcit accepto augmento sine terra &
 pluuia. Neque homo quicquam vtilitatis capiet sine labo-
 ribus voluntarijs, diuinoque adiutorio.

Non effunditur sine nubib; pluuia. Neq; sine bona cõ-
 scientia deo placere possibile est.

Quemadmodum imperitus vitulus currens in grami-
 ne defertur ad præcipitium: Sic inuenitur anima quæ pau-
 lis per conditionibus agitata aut pasta fuerit.

Quemadmodum ij qui mare nauigant, solis estû libe-
 ter perferant: Sic illi quibus odio sunt vilia, reprehensio-
 nem diligunt. Ille enim ventis aduersatur, hæc vero affecti-
 bus.

Quæadmodû fuga in hyeme & sabbato dolor est cor-
 pori & profanatio animæ: Sic affectuum impugnatio senes-
 centi corpori & animæ sanctificata.

Talpa terra super capta oculis stellas videre nõ potest,
 & qui de rebus temporaneis deo fidẽ non habet, neque de
 æternis potest credere.

Quemadmodû in aquis ignis durare nõ potest: Ita ne-

Aqua.

Ignis.

Serpentes.

Diuitiæ.

Seruus æ-
re emptus.

Semen.

Pluuia.

Vitalus.

Talpa.
Fides.

Turpis cogitatio que turpis cogitatio in corde Dei amante.
 Quemadmodum à poenitentia agente alienum est elato animo superbire: Sic sua sponte peccantem, humilem esse impossibile est.

Leena. Quemadmodum pluuia terrae infusa, accommoda, qualitatem plantis suppeditat, dulcem quidem dulcibus, amarâ autem amarâ: Sic quoque gratia fidelium cordibus indeclinabiliter adiciens, conuenientibus virtutibus actiones largitur.

Ouis. Sicut leena iuuenam amico non accedit animo: Ita neque impudentia tristitiam secundum Deum beneuolè & libenter accipit.

Lupus. Quemadmodum ouis cum lupo procreanda sobolis gratia nullam conuersatione contrahit: Ita neque cum fatiditate labor cordialis procreandarum virtutum gratia ullam coniuunctionem copulat.

MAXIMVS DE CHARITATE.

Natura bonus. Quemadmodum natura bonus existens, & omni carens affectu, omnes pariter ex æquo diligit, veluti suas creaturas, attamen virtute præditum glorificat, vt eum qui cognitione rectè obseruet. Non secus facit qui animo bono & affectibus vacuo præditus fuerit.

Fides. Quemadmodum ignis recordatio corpus non calefcit: sic fides sine charitate non operatur in anima cognitionis illuminationem.

Dei cognitio. Quemadmodum solis lumen sanum oculum ad seipsum trahit: sic DEI cognitio sanam mentem per charitatem naturaliter ad seipsum pertrahit.

Quemadmodum passerulus pede alligatus, volare incipiens in terram funiculo detrahitur: Sic quoque mens nodum affectibus liberata, & ad rerum cœlestium cognitione volare conuolens, ab affectibus ducitur, & ad terram detrahitur.

Mēs pura. Quemadmodum rerum visibilium pulchritudo, sensibilè oculum: sic metem quoque puram rerum inuisibilium cognitio ad se pertrahit: Inuisibilia dico ea, quae sunt incorporea.

Sol iustitiae. Quemadmodum sol exorietis, & mundum illuminans, cum seipsum, tum res à se illuminatas demonstrat: Ita quoque sol iustitiae purgato animo exorietis, seipsum videndum exhibet, & rerum quae à se factae sunt, & deinceps fient, ra-

iones demonstrat.

LIBRO II. DE CHARITATE.

Quam rem aliquis amat, eadem etiam omnibus modis amplectitur, & omnia quae illi erga illam impedimento sunt aut obstaculo, contemnit, ne re ad amata priuaretur: Ita qui Deum diligit, purae precationis curam habet, & omnem affectum suum erga hoc obstantem ex seipso cœctum abijcit.

Quemadmodum corpus propter res peccat, habetque corpus ad disciplinam virtutes corporales, quarum adminiculo respicit. Non secus quoque animus per cogitationes, affectus in corde generantes, pari ratione ad disciplinam virtutes habet animales, vt pure & sine affectibus res continens ad meliorem mentem redeat.

Quemadmodum diebus succedunt noctes, & aestates suscipiunt hyemes: Sic inanè gloriae cupiditate & voluptate suscipiunt dolores & tristitia, aut in praesenti aut in futuro.

Quemadmodum famelici animus panem imaginatur, & sitientis, aquam: Sic hominis crapulosi, & ventri seruiantis ciborum varias cupiditas & lantitas, & voluptatum amantis mulierum formas, & vanae gloriae cupidi honores, quae sibi habeantur ab hominibus, & auari lucrum, & iniuriarum memoris, vnde dictum eius à quo laesus est, & inuidi afflictionem eius xui inuidet.

LIB. III. DE CHARITATE.

Quem amat aliquis, hunc omnibus modis, studet & ad properat etiam reuerenter habere & colere. Itaque si quis Deum amat, omnino etiam ea quae sibi maxime placitura sunt, festinat facere. Caeterum si qui carnem amat, ea quae carni voluptati sunt, facit.

Quemadmodum corpus habet mundum res ipsas: Sic etiam animus habet mundum ipsas cogitationes.

Sicut corpus scortatur cum corpore mulieris: Sic etiam animus scortatur cum cogitatione mulieris per proprii corporis imaginationem.

Quemadmodum patentes corporum compatiuntur naturam ex se liberis: Sic etiam animus naturaliter indulget rationibus & cogitationibus. Et quamquam omnium & per omnia liberi fuerint ridiculosi & turpissimi, omnium tamen videtur sanissimi & formosissimi: Sic etiam amenti animo suae cogi-

Simia a-
mat catu-
los, & c.

tationes & rationes, tamen ex omnibus fuerint pessimæ
sapi-entissimæ tamen esse videntur.

Quemadmodum rerum humanarum cogitatio, non co-
git animū res diuinas contēnere: Sic neque nuda cogitatio
rerū diuinā eadē adigit, vt res humanas profus respuat.

LIB. III. DE CHARITATE.

Quemadmodum sanitas & morbus in animantis cor-
pore considerantur, ac lumen ac tenebræ in oculo: Sic vir-
tus & vitium in animo: Sic cognitio & ignorantia in animo.

PASTOR NVNCIVS
POENITENTIAE.

Aerarius. Tanquam aerarius producens opus suum, exponit ei cui
vult: Sic & tu verbum quotidianum iustum docens, abscin-
des grande peccatum.

Abfynthiū
Mel. Si quis enim sumat abfynthij pusillum, et mittat in am-
phoram mellis, non in totum mel exterminabit, & tantum
mellis à modico abfynthio disperit & perdit dulcedinē mel-
lis, & iam non habet gratiam apud dominum suum, quon-
iam vsum suum perdidit. Vide enim quoniam æquanimi-
tas dulcissima est plus quàm mel, & utilis erit domino qui in
ipsa commoratur. Si ergo iuxta fuerit iracundia æquanimi-
tate contribulatur animus, & non est utilis oratio illius.

Aequani-
mitas. Sicut vites bonæ quæ negliguntur, ab herbis & spinis
præmuntur & necantur: sic & homines qui diuinis seu arolis
crediderunt, in negotijs & actionibus multis inciderunt, &
euacuantur à sensu suo, & nihil omnino intelligunt de diui-
tys cogitantes. Sed si quando audierint à domino, sensus eor-
um in negotijs ipsorum est.

Vites bonæ
Diuinæ.
Arioli. Sicut enim vinum aceto mixtum eandem suauitatem nõ
habet: Sic & tristitia spiritui sancto nexa, eandem orationē
mundam non habet.

Vinum ace-
to mixtū. Accipe lapidem, & mitte in cœlum, aut siphonem aquæ
& eiaculari in cœlum, & vide si possis perundere cœlū.

Siphō siue
fistulæ aquæ
Stillicidiū. At grando minimum granum est, & cū cadit super caput ho-
minis, quomodo dolores præstat: aut vide stillicidium quod
à tegula cadit in terrā, & cauat lapidē: Sic igitur minima quæ
deforsum cadunt super terrā, magnā habēt virtutem.

Sicut enim homo cū impleuit amphoras bono vino, &

inter illas, paucas semiplenas & posuit, & venit vt tentet &
gustet amphoras, non tentat plenas: Scit enim quia bo-
næ sunt, semiplenas autem gustat sint ne acidæ factæ: Cr-
to enim semiplenæ acescunt: Sic & qui pleni sunt in FIDE,
resistunt diabolo, & fugit ab eis quia non habet locum
intradā, sed in semiplenas intrat, & quæcunque vult, fa-
cit illis, & fiunt famuli eius.

Plenæ bo-
ni vini am-
phoræ.
Semiplenæ

Vitis fructifera est: Vlmus autē lignum sine fructu est,
sed vitis nisi applicita fuerit vlmō, non potest multum fru-
ctum facere: iacens enim in terra malos fructus dat. Sed
si suspensa fuerit super vlmum, & pro se & pro vlmō fru-
ctū dat: Vlmus ergo non minorem fructū dat quàm vitis
sed potius maiorem. Hæc igitur similitudo posita est in
seruos DEI, in pauperem & diuitem. Diues enim ha-
bet opes, à Dño verò pauper est. Distrahitur enim circa
diuitias suas, & valde exigua habet orationem ad Domi-
num, & quam habet, inertem habet, & non habentem virtu-
tem. Cum igitur diues prestat pauperi quæ illi opus sunt, pau-
per orat ad dominum pro diuite, & Deus præstat diuiti om-
nia bona, quia pauper diues est in oratione, & virtutem ma-
gnam habet apud dominum oratio eius. Sunt ergo ambo cõ-
fortes honorum operum suorum.

Vitis,
Vlmus.

Vt hyeme arbores omnes similes sunt aridis, nec fructi-
feræ ab aridis internosci possunt: Sic nec iusti ab iniustis di-
gnoscuntur, sed similes sunt in hoc seculo.

Vt in æstate fructus arboris cuiusque declaratur & pa-
ret: Sic & iustorum facta declarabuntur & patebunt cū illu-
xerit misericordia domini, & omnes hilares & gaudentes
in illo seculo restituentur.

Arbores
fructiferæ
& aridæ.

TERTVLIVS LIBRO
DE POENITENTIA.

Hoc enim pretio dominus veniam addicere instituit
hac poenitentię compensatione redimendam proponit im-
punitam.

Si ergo qui vendit, prius nummū quo paciscitur, exa-
minant, ne calptus, neue rasius, ne adulter etiam: dominū cre-
dimus, poenitentiæ probationem prius inire, tantā nobis mer tes-
cedem perennis scilicet vitæ concessuram?

Publicatio sui. Plerosq; tamē hoc opus vt publicationem sui aut suffu- gere aut de die in diē differre, præsumo, pudoris magis me- mores quāam salutis: velut illi, qui in partibus verecūdiōri-⁹ corporis contracta vexatione, conscientiam medentium vi- tant, & ita cum crubescētia sua pereunt.

LIBRO DE VELANDIS VIRGINIB.

Alia quibus plane maior est palma omīi fimbria & filo non minus capite suo abutuntur, vt bestia quædam magis quā auis licet pennata, breui capite, protracta ceruice, cæte- ra altegradia. Hanc aiunt cum delitescēdum habet, caput solum plane totum in condensum abstrudere, reliquam se in aperto relinquere. Ita dum in capite secura est, nuda quā maior est capitur tota cum capite. Tales erunt & istæ mi- nus quā vile est teclæ,

Gratia. Aspice ipsam creaturam paulatim ad fructum promou- ri. Granum est primo, & de grano frutex oritur, & de fruti- ce arbuscula enititur. Deinde rami & frondes inualescunt, & totū arboris nomen expanditur, inde germinis tumor, & flos de germine soluitur, & de flore fruct⁹ aperitur. Is quoq; rudis aliquandiu & informis, paulatim ætatem suam diri- gens, eruditur in mansuetudinem saporis: Sic & iustitia (nā idem Deus iustitiæ & creaturæ) primo fuit in rudimētis, na- turæ Deum metuens. Dehinc per legem & prophetas, pmo nit in infantiam. Dehinc per Euangelium efferebuit in iuue- titem. Nunc per paraclitum componitur in maturitatē. Hic erit solus à Christo magister & dicendus & verendus. Non enim ab se loquetur, sed quæ mandatur à Christo, hic solus antecessor, quia solus post CHRISTVM. Hunc qui rece- perunt veritatem consuetudini anteponunt.

LIBRO DE CVLTV FOEMINARVM.

Forma. Perit enim ille simul in tua forma si concupierit, & ad- misit iam animo quod concupierit, & facta es tu gladius illi, vt etsi à culpa vaces, ab inuidia non liberaberis. Vt cum in alicuius agro latrocinium gestum est, crimen quidem doma- num non constringit, dum res tamen eius ignorantia nota- tur, ipse quoque infamia aspergitur.

Patres fa- milia. Nōne sapientes patres familia de industria quædam ser- uis suis offerunt atque permittunt, vt experiantur an æqua-

liter permissis vtatur, si probe, si modeste? Quanto autem **Scruui.** laudabilior qui abstinerit in totum, qui timuerit etiam in- dulgentiam domini. Sic igitur & Apostolus: Omnia, inquit, licent, sed non omnia ædificant: quanto facilius illicita time- bit, qui licita verebitur.

LIB. II. AD VXOREM.

Nōne quique domini & disciplinæ tenacissimi seruis su- is foras nubere interdicit, scilicet ne in lasciuia excedant officia deserant, dominica extraneis promant? Nōne insu- per consuerunt seruituti vindicandos qui cum alienos ser- uos post dominorum denunciationem in consuetudinē per- seuerauerunt? Seueriores habebuntur terrenæ disciplinæ cœ- lestibus prescriptis: vt gentiles quidem extraneis iuncti li- bertatem suam amittant, nostræ verò diaboli seruos sibi cō- iungant & in statu suo perseuerent: scilicet denegabunt si- bi à domino per Apostolum eiusdem denunciatum.

DE PALLIO.

Luna modulationib⁹ mensuris variat, syderum distincta Luna. confusio, interdum rejicit quid, interdum res vitiat, celi ambi- Sydera. tus nunc sub sudo splendidus, nunc nubilo sordidus, aut im- bres ruunt, & si qua missilia cum imbris, dehinc substillū & denuo sudum: Sic & mari fides infamis, dum & flabris æ- Mare. que mutantibus de tranquillo probum de lustris temporatū & extemplo de decumanis inquietat: Sic & terram recense- as temporatim vestiri, amantem propeffis eadem negare, memor viridem cum conspicias flauam mox viturus, & canam.

CAPOLQGETICO ADVERSVS GENTES CAP. XXII.

Multum spiritalibus viribus licet & invisibiles & insen- sibles in affectu potius quā in actu suo apparent. Ac si po- ma, si fruges nescio quod auræ latens vitium in flore præci- pitat, in germine examinat, in pubertate conuulcrat, ac si cæca ratione tentatus aër pestilentes haustus suos effundit: eadem igitur obscuritate contagionis aspiratio dæmonum, & angelorum mentis quoque corrupte illas agit furoribus & amētis fœdis, ac sæuis libidibus cum erroribus varijs.

DE PRAESCRPTIONIBVS HAERETI.

In pugna pugilum & gladiatorum, plerumque non quia

fortis est, vincit quis, aut quia non potest vinci: sed quoniam ille qui victus est, nullis viribus fuit, adeo idem ille victor bene valenti postea comparatus, etiam superatus recedit. Non aliter haereses de quorundam infirmitatibus habent, quod valent, nihil valentes si bene valentem fidem incurrant.

Febres.

Sed enim febrem ut malum & de causa & de potentia sua, ut notum est, abominamur potius quam miramur, & quantum in nobis est praecavemus, non habentes abolitionem eius in nostra potestate. Haereses vero mortem aeternam & maioris ignis ardorem inferentes malunt qui iam mirari quod hoc possint, quam deuitare ne possint: cum habeant deuitandi potestatem.

Oliuae nucleus.

Caprificus.

Etiam de oliuae nucleis mitis & optimae & suauissimae, venetosa & vana caprificus exurgit: ita & haereses de nostro fructificauerunt, non nostrae: degeneres varietatis grano, & mendacio syluestres,

C A D V E R S Y S M A R C I O N E M L I B. I I I.

Sicut fructus separatur a semine, cum sit fructus ex semine: sic & euangelium separatur a lege dum protulitur ex lege. Aliud ab illa: sed non alicuius: diuersum, sed non contrarium.

C Y P R I A N V S L I B. E P I S T O - L A R V M. I. A D C A E C I L I V M.

Quomodo ad potandum vinum venire non potest, nisi botrus calcetur ante & prematur: sic nec nos sanguine Christi possimus bibere, nisi Christus calcatus prius fuisset, & pressus, & calicem prius biberet, quem credentibus propinaret,

Quemadmodum grana multa in vnum collecta, & comelita, & commixta vnum panem faciunt. Sic in Christo, qui est panis caelestis, sciamus vnum esse corpus, cui coniunctus sit noster numerus, & adunatus,

Mendacia.

Atque haec est frater verè dementia, non cogitare, nec scire, quod mendacia non diu fallunt: noctem tam diu esse quam diu illucescat dies: clarificato autem die, & sole oborto luci tenebras, & caliginem cedere, & quae grassabantur per noctem, latrocinia cessare.

Fidei robur.

Manere debet apud nos frater fidei robur immobile, & stabilis atque inconcussa virtus contra omnes incurfus, atque impetus oblatantium fluctuum, velut petrae obiacentis fortitudo.

dine & mole debet obistere.

L I B. I I. E P I T O L A. I I I I.

Succesit hyemi verna temperies rosibus laeta, & floribus coronata, sed vobis rosae & flores de paradisi delicijs aderant, & & caput vestrum serena caelestia coronabant. Aestas ecce mesium fertilitate fecunda est, & area frugibus plena est, sed vos qui gloriam seminastis, frugem gloriemctitis. Atque in domini area constituti exuri paleas inextinguibili igne conspicitis ipsi ut tritici grana purgata, & frumenta pretiosa iam probati & conditi, hospitium carceris horreum computatis. Nec deest autumno ad munera fungenda, temporis gratia spiritalis. Vindemia foris premitur, & profutura poculis in torcularibus vna calcatur. Vos de domini vinea pingues racemi & iam maturis fructibus botri, pressurae secularis infestatione calcati, torcular nostrum sentitis. Vini vice, sanguinem funditis ad passionis tolerantiam fortes, martyrij poculum libenter hauritis. Sic apud seruos Dei annus euoluatur: Sic spiritualibus meritis, & caelestibus praemijs, agon vnum sed multiplici praeliorum numerositate congestus.

L I B R O E P I S T O L A R V M I I I.

E P I S T O L A. X I I I.

Quid enim si in mari portus aliquis munitionibus suis ruptis infestus & periculosus esse nauibus ceperit, nonne nauigantes, ad proximos portus naues suas dirigunt, vbi sit tutus & salutaris introitus & statio secunda? Aut si in via stabulum aliquod obsideri & teneri a latronibus ceperit, ut quisquis ingressus fuerit, insidantium illic infestatione capiat, nonne commeantes hac opinione comperta, stabula illa in itinere appetunt tutiora, vbi sint fida hospitia, & receptacula commeantibus tuta? Quod necesse est apud nos esse frater charissime, ut fratres nostros, qui iactari Martiani scopulis, petunt ecclesiae portus salutare, suscipiamus prompta, & benigna humanitate, & stabulum commeantibus praebemus, quale est in euangelio, quo a latronibus sauciati, & vulnerati suscipi, & foueri, & tutari ab stabulario possunt.

L I B R O. I I I. E P I S T O L A. I I.

Graues viros & semel super petram robustam, solida ri.

Bb iij

stabilitate fundatos, non dico aura leui: sed nec vento, nec turbine commoueri, ne anim^o dubi^o & incert^o variis opinionibus, velut quibusdā ventorū incurfantū flatibus, frequenter agitur à pposito isto quā leuitatis reprehensione mutetur.

LIB. III. EPISTOLARVM, EPISTOLA. XVI.
Nemo adhuc importuno tempore acerbā poma decerpit. Nemo suā nauē quassatā & perforatā fluctib^{us}, priusquā diligenter eā refecerit, in altum denuo committat. Nemo tunicam scissam accipere & indicare potest, nisi eam ab artifice perito sartam viderit, & fullone curatam receperit.

Nec ad communicationem venire quis potest nisi pri^o il^{li} à pastore manus fuerit imposita.

LIB. IIII. EPISTOLA. II.

Operari tu putas rusticum posse, si dixeris: Agrū peritiam omni rusticitatis exerce, culturis diligenter insiste, sed nullam messē metes, nullam vindemiā prumes, nullos oliueti tui fructus capies, nulla de arboribus poma decerpes? Vel si cui demum vsum pauim suadens dicas. Materiam de excelentibus syluis mercare frater, catenam præualidis, & electis roboribus intexē clauo, funibus, velis, vt fabricetur atque armetur nauis, operare, sed cum hoc feceris, fructum de adhib^{is} eius, & cur sibus non vides? Ita si tollas pœnitentiam, quis non statim pereat? qui non ipsa desperatione deficiat.

LIB. EPISTOLARVM IIII. EPISTOLA. VII.

Sicut scorpj & serpentes, qui in sicco præualent, in aquā præcipitati, præualere non possunt, aut sua venena retinere: Sic & spiritus nequam qui scorpj & serpentes appellantur, & tamē per nos data à domino potestate calcati, permanere ultra non possunt in hominum corpore, in quo baptizati & sanctificati incipit spiritus san^{ctus} habitare. Hoc denique & rebus ipsis experimur, vt necessitate vrgente in ægritudine baptizati, & gratiam consecuti carent in mundo, quo antea mouebantur, & laudabiles in ecclesia viuunt.

Si dies omnibus æqualiter nascitur, si sol super omnes æquali & pari luce diffunditur, quāto magis CHRISTVS sol & dies verus in ecclesia sua, lumē vitæ æternæ, pari æqualitate largitur? Cuius æqualitatis sacramentum videmus in Exodo esse celebratū, cū de cœlo māna deflueret, & futurorū

præfiguratione, alimentū panis cœlestis, cibum CHRISTI venientis ostenderet. Illic etiā sine discrimine sexus vel ætatis, gomor à singulis æqualiter colligebatur. Vnde apparebat, CHRISTI indulgentiam & cœlestem gratiā postmodū secuturā, æqualiter omnibus diuidi, sine sexus varietate, sine annorum discrimine, sine acceptione personæ, super omnem Dei populum spiritualis gratiam muneris infundi. Placēt eadē gratia spiritualis, quæ æqualiter in baptismo à credentibus sumitur in conuersatione atq; actu nostro postmodū vel minuitur vel augetur, vt in euāgelio semen æqualiter seminatur, sed pro varietate terræ aliud absuntur, aliud in multiformem copiā, vel tricesimi, vel quadagesimi, vel centesimi numeri, fructu exuberante cumulat.

EPISTOLA AD MAXIMUM.

Quod si aliquis in illo mouetur, quod quidā agri baptizati spiritibus adhuc immūdi tētatur, sciat diaboli nequitiam pertinacē vsq; ad aquā salutarē valere: in baptismo vero omne nequitie suæ virus amittere. Quod exemplū cernimus in rege Pharaone, qui diu reluctat^{us}, ac in perfidia sua demoratus, tam diu resistere potuit, & perualere, donec ad aquā veniret: quò cū venisset, & victus est & extinctus.

TRACTATV SECVNDO de habitu virginum.

Si hausto poculo moreretur ille qui biberat, venenum scires esse, quod ille potauit. Si accepto cibo, qui acceperat interiret, scires esse lethale, quod acceptum potuit occidere, nec ederes inde nec biberes, num interire alios antè cōspiceres? Nunc quāta ignorātia veri est animi, quāta animi dementia, id velle quod & nocuerit semper, & noceat, & putare quod inde ipse non pereas, vñ alios perisse cognoscas.

IBIDEM.

Si quis pinguendi artifex vultum alicuius & speciem, & corporis qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam consummatoq; simulachro manus alius afferret, vt iam formata iam picta quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio videretur. Tute existimas impune laturam tam improbæ temeritatis audaciam, Dei artificis offensam? Vt enim impudica circa homines & incesta fucis lenocinantibus non sis corruptis violatisq; quæ

Pœnitētia

Scorpj.

Dies.
Sol.

Semen.

Spin^o im
mundi.

Poculū ve
nenosum.

Pinguendi
artifex.

Dei sunt peior adultera detineris.

TRACTATV. III. de simplicitate praelatorum.

Ecclesia vna est, quæ in multitudinē latius incrementō fecerit
Solis radij ditatis extēditur, quō solis radij multi, sed lumen vnum & ra
mi arboris multi, sed robur vñū tenaci radice fundatū. Et cū
Rami, de fonte vno riuū plurimi defluunt, numerositas licet diffusa
Riuū. videatur exundantis copix largitate: vnitās tamē seruat
in origine. Auellē radiū solis à corpore, diuisione lucis vni
tas non capit. Ab arbore frāge ramū, fructus germinare nō
poterit. A fonte præcide riuū, præcisus ardescet: Sic & ecclesia
dñi luce perfusa, per orbē totū radios suos porrigit, vñū tū lu
mē est, quod vbiq; diffunditur, nec vnitās corporis separatur,
ramos suos in vniuersam terrā copia vbertatis extēdit,
profluētēs largiter riuos latius expādit, vñū tū caput est & ori
go vna, & vna mater fecūditatis successib⁹ copiosa. Illius fecū
tu nascimur, illius lacte nutrimur, spū eius aīamur. Adultera
ri nō pōt spōsa c H R I S T I, icorrupta ē & pudica. Vnā do
mū nouit, vni⁹ cubiculi scītatē casto pudore custodit. Hæc
nos Deo seruat, hæc filios regno, quos generauit, assignat.

Gratulandum cū lupi, bestix, de ecclesia separantur, ne
columbas, ne oues c H R I S T I sanna sua & venenata cōta
gione prædētur. Cohærere & cōiungi non potest amari
tudo cū dulcedine, caligo cū lumine, pluuia cū serenitate, pu
gna cū pace, cū fecūditate sterilitas, cū fontibus siccitas, cū
tranquillitate tēp. stas. Nemo putet bonos posse de ecclesia
discedere. Triticū nō rapit vētus, nec arbore solida radice
fundatam procella subuertit. Inanes palæ tēp. estate iactā
tur: inualidæ arbores, turbinis incurisione euertuntur.

Diabolus dicitur serpens, quia cū latenter obrepit, cum
serpens. per pacis imaginē fallens occultis accessibus serpit (vnde
Astituta. nomen serpētis accepit) ea est eius astutia, ea est circumue
niendi hominis cæca & latebrosa fallacia, vt asserere videatur
noctem pro die, venenū pro salute, desperationem sub
obtentu spei, perfidiā sub pretextu fidei. Antichristū sub vo
cabulo c H R I S T I vt dū verisimilia mētūtur, veritatē sub
tilitate frustrētur. Nam transfiguratur se in angelum lucis.

Vnitās. Scīdī vnitās nō pōt, nec corp⁹ vñū, diffidio cōpaginis se
parari, diuisis laceratōe viscerib⁹ i frustra discerpi. Quic

quid à matrice discesserit, seorsum viuere & spirare non po
terit, substantiam salutis amittit.

Corruptores euangelij, atque interpretes extrema ponunt,
& superiora prætereunt, partim immemores, & partim
subdole corruptentes. Vt ipsi ab ecclesia scissi sunt: Ita capi
tuli vnitatis sententiam scindunt.

TRACTATV PRIMO contra Demetrianum.

In agro, inter cultas & fertiles segetes lolij & auena do
minatur: Ita iusti cum impijs, mali cum bonis. Lolium. Mali.

SERMO NE. III. de immortalitate.

Carnis incōmoda sunt nobis cōmunia cū humano gñe.
Sic cū statu sterili, terra ieiuna est, neminē fames separat: sic
cū incurisione hostili ciuitas aliqua possessa est, oēs simul ca
ptiuitas vastat. Et quā imbres nubila serena lōga suspēdūt, captiuitas.
omnibus siccitas vna est. Et cū nauem scopulosa saxa con
fringunt, nauigantibus sine exceptione commune periculū
Siccitas est. Et oculōrum dolor, & impetus febrium: & omnīū vale
Periculū. tudo membrorum cum ceteris nobis communis est.

Sit tibi vir grauis & laudabilis aliquid polliceretur, habe
res utiq; pollicēti fidē, ne te falli ac decipi ab eo crederes,
quem stare in sermonib⁹ atq; actibus scires: nūc De⁹ tecum
loquitur, & tu mētē credula perfidus fluctuas: Deus tibi de
hoc mundo recedenti immortalitatē pollicetur atq; aterni
tatem, & tu dubitas: hoc est Deū omnino nō nosse, hoc est
Christū credentīū magistrū peccato incredulitatis offende
re: hoc est in ecclesia cōstitutū, fidē i domo fidei nō habere.

Nisi præcesserit pugna, non pōt esse victoria: cū fuerit
in pugna cōgressione victoria, tunc datur vincentib⁹ & co
rona. Nā gubernator in tempestate dimoscitur, in acie miles
probanur. Delicata iactatio est, cum periculū non est, confi
latio in aduersis, pbatio est veritatis, Arbor quæ alta radi
ce fundata est, vennis incumbētib⁹ non mouetur, & nauis
quæ forti cōpage solidata est, pulsatur fluctibus, nec fertur:
Et quando arca fruges terit, ventos grana fortia & robusta
contemunt, inanes palæ statu portante rapiuntur: Sic &
Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis gra
uia tormenta, non vexari, sed emēdari se dicit in aduersis.

S. in habitaculo tuo parietes vetustate mutarēt, terra de

Mente flu
ctuas.

Pugna.
Victoria.

Arbor.

Nauis.
Arca.
Palæ.
Paulus.

Dom^o mi-
nā minitās
Tēpeftas.
super tremeret, domus iam fatigata, iam lassā, edificijs se-
nectute labentibus, ruinā proximā minaretur: nōne omni
celeritate migrat? Si te nauigāte turbida & procellosa tē-
peftas fluctibus vi vētis excitatis, p̄nunciaret futura naufra-
gia: nōne portū velociter peteres? Mundus ecce nutat &
labitur, & ruinā sui, nō iā senectute rerū, sed sine testatur, &
tu nō Deo gratias agis, nō tibi gratularis, q̄ exitu maturio-
re subtrahē, ruinis & naufragijs, & plagis imminētibus exu-
aris? Considerandū est fratres dilectissimi, & identidē cogi-
tandū, renūciāsse nos mūdo, & tanq̄ hospites & peregrinos
hic int̄ rē degere. Amplectamur diē, q̄ assignat singulos do-
micio suo, q̄ nos istinc ereptos, & laq̄is secularib^o exutos
paradyfus
paradyso restituit ē regno celesti. Quis nō peregre cōsti-
tutus p̄peret in patriā regredi? Quis nō ad suos nauigare
fustinās, vētū p̄perū cupidius optaret, vt velociter charas
licet ē apl. cū? Patriā nostrā paradyfū cōputam^o, parētes no-
stros, patriarchas habere iā ccepimus: qd nō p̄peramus &
currimus, vt patriā nostrā videre, vt parētes salutare possi-
mus? Magnus illic nos charorū numerus expectat, parētum,
fratrū, filiorū frequēs nos & copiosa turba desiderat, iā de
sua immortalitate secura, de nostra sollicita. Ad horū cōspe-
ctū & cōplexū venire, q̄ta & illis, & nobis in cōq̄ letitia est.
Lubrīca na-
turę mala.
Si tibi in his naturę lubricis mali posito, vitę promittē-
tur excessus, nōne omni mente gauderes? Si qua te in hui^o
vitę turbīnib^o fluctuante vicina accesserit requies, nōne mor-
tem pro remedio computares, positus inter arma carnificū
ac tela praeliantium? & c. Feriant licet fluctus, & reuola-
tum æquor identidem pulset, tamen hæret immobilis vir-
tus, nec vndis circumspumantibus ad operata succumbit, do-
nec per scopulos vix digesta se sup̄primat, & superiacens in
aperta littoris sp̄acia, ipsum equor euadat.

LIBRO DE DVODECIM AVSIONIBVS.

Flos. Sicut fruct^o nō inuenitur in arbore, in qua flos prius nō ap-
paruit. Sic i senectute honorē legitimū cōsequi nō poterit,
Honor. q̄ in adoleſcētia disciplinæ alicui^o exercitatiōe nō laborauit.
Oculi. Quę admodum ijdem oculi cœlum & terram pariter
nequaquam aspiciunt: Ita mundi amor, & Dei pariter, in
vno corde habitare non possunt.

SERMONE V. DE LAP SIS.

Impertus est medicus, qui tumentes vulnerū sinus, ma-
Impertus
medicus,
Vulnus.
miparcente contrectat, & in altis recessibus viscerum, virus
incensum, dum seruat exaggerat. Aperendum vulnus est &
secandum, & putredinibus amputatis, medela fortiore cu-
randum, vociferetur & clamet licet & conqueratur æger, im-
patis per dolorem, gratias agat postmodum, cum senfe-
rit sanitatem. Sic oportet Dei sacerdotem in obsequijs deci-
pientibus fallere, sed remedijs sceleribus prouiderē.

DE EXHORTATIONE martyri ad Eortunam.

Neq̄ idoneus potest esse miles ad bellum, qui non ex-
Miles
Agonisti-
ca corona.
ercitatus in campo prius fuerit. Aut qui agonisticam coro-
nam querit adipisci, in stadio coronabitur, nisi vsum & pe-
rriā virium antē meditetur.

Si confectā & paratā iā vestem darem, vestis esset mea,
Vestis
qua alius vteretur, & forsā non pro habitudine staturę &
corporis, res alteri facta, minus cōgruens haberetur. Nūc ve-
rō de agno, per quē redēpti & viuificati sumus, lanā ipsā &
Agnus.
Lana.
Purpura.
purpurā misi, quā cū acceperis, tunicā tibi pro volūtate cōfi-
cier: & plus in domestica tua atq̄ pp̄ria veste læta beris, &
ceteris quoq̄; vt cōficere & ipsi p̄ arbitrio suo possint, q̄ mi-
simus exhibebis, vt vetera illa nuditate cōtecta, p̄ferat om̄s
iadumēta I E S V, cœlestis gratiæ sanctificatione vestiti.

SERMONE V. DE LAP SIS.

Hoc sunt peccata lapsis, quod grandio fragib^o, quod turbi-
Peccata.
dum sidus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod
nauigijs seua tempeftas.

DE SINGVLARITATE CLERICORVM.

De carbonibus scintillę dissiliunt, de ferro rubigo nu-
Carbones
tritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit cōcupiscē-
tię pestilentiam, quam Salomon sic comparat dicens: De
vestimento procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.

Habent multi diuitias, quas suis v̄sibus negant, quibus si
Diuitiæ.
nulla cupiditas in hæsisset, nec cupiditatis insignia possiderēt.
At verō qui cupiditate possessi sunt, perfrutur animo q̄ v-
sū nō tangūt: Ita qui despexit vinculū nuptiarū, & aliter vin-
culis fœmīnæ obligatur, quāuis nullo cōcubitu miscatur:
desiderio tamē, visu, colloquio, cōiunctiōe semp̄ oblectatur.

Habes nunc carnem tuam quam superes seper. Quid tibi vis altera velle conducere? Nemo super vnam febrem cupit adhibere peiorem: ne incipiat hemitritoxo infatigabili laborare, cui nullus valeat medicus subuenire. Neque aliquis super onus proprium, tollit alienam, ne oneribus duobus vsq; ad inferos demergatur.

Ex improbitate vel transeunter ad horam foemineus aspectus occurrens, velut sagittas alienis oculis iactat.

Acrius diuitibus quam pauperibus invidetur, & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sarua latronum. Plus duces & principes, quam milites ab hostibus appetuntur in pugna. Et violentius propulsantur ventis & turbinibus culmina quaecumque sunt altiora: Ita magis magisque quod plerumque vniuersis que potest, sciat esse sibi metuendum ne in aliquo minoretur.

Quod si aliquis dicit: captiuum teneo aduersarium meum cui sepe insulte: videat ne forte aduersus cum captiuus incipiat praualere. Numquam securus cum thesauro latro tenetur incluius, nec intra vnam caueam habitas, cum lupo, tutus est agnus. Ipse se voluit superari, qui hostem proprium in suas portas induxit, & istiusmodi gladium sibi ipse supposuit, quod locum habitatiois suae aduersarii ingressibus reuerat, & qui fretus est conuersari cum scadalo, sine causa dicit: Pacatus volo esse cum diabolo, contra Apostolum dicit: Nolite locum dare diabolo. Omni ergo modo munitus est locus, ubi fuerit thesaurus absconditus, ne per vnam cauernam, totum parietem latro suffodiat.

Oes ergo rimae ne dicantur claudere sunt, ne per vnum foramen castra omnia penetrantur, & vniuersa componenda sunt munimenta, ne per modicum non munitum, tota ciuitas ruat. Si cut Salomone reperit dicens: Qui spernit modica, paulatim cadit.

Ambulantes in tenebris sibi metipsis lumen non possunt ostendere, nisi vltro eum se ipsos non videntibus offeratur lumen: ita humana caecitas ad Deum non dirigit viam, nisi ipse se lucernam legis ostendat.

Vni contingit per tempestates nauigia feliciter explicare, & alteri talis felicitas non potest euenire. Sic vnus sine quo relatum mulieribus conuertatur, alius cadit.

¶ Sermo II. DE ZELO ET LIVORE.

Si hominibus laetum est & gloriosum, filios habere consimiles, & tunc magis generasse delectat, si ad patrem liniamen- tis paribus soboles subiectua respondeat: Quanto maior in Deo patre letitia est, cum quis sic spiritualiter nascitur, ut a- tribus eius & laudibus diuina generositas praedictetur?

Sicut bonus dominus mali serui ministerio bona facit elemosynam: Ita & per alium licet impoenitentem, misericors dominus alium renocare vult ad poenitentiam.

Cum maleficus quispiam condemnatur, quod filium regis aut principis iugulauerit, & tu interim velut inuocens securus cataractas luderes, donec terrifico comprehensus conuinceris, quod homicidium subornasses. Vbi reuera tibi latissimum terrarum orbis in angustum contrahi deberet, praesertim si conscientiae quoque testimonium te destitueret. Ita longe pauidior fieri debes, cum Christi passionem animo reuolues.

Sicut tibi (si modo sanae mentis homo es) dolet te spiritualiter a morte peccati & spiritu maligno cruciari: Ita dolet, & vehementer dolet id Christo propter te in sua passione.

Episcopus sacer templum consecrans, pueros confirmans non consecratur ijs ipsis temporibus in Episcopum: imo nisi ante esset consecratus Episcopus: nullum istorum quicquam valeret, essentque puerilia, stulta & ludicra: Ita CHRISTIANUS per fidem suam consecratus, bona facit opera: sed non per haec magis sacer aut Christianus efficitur: hoc enim solus fides est, imo nisi ante crederent, nihil profus valeret omnia opera, essentque vere impia & damnabilia peccata.

Sicut infantibus maxime opus est foueri sinu, & officio puellarum, ne pereant, quibus tamen adultis periculum est in rer puellas versari: Ita & feruentis aetatis hominibus opus est, ut caeremoniarum claustris etiam ferreis teneantur, ne ita remota potentis eorum anima per vicia praecipit: & tamen mors strata fuerit, si non opinione iustificationis in eis perseverantur, cum docendi potius sint, non ideo se fuisse sic incarceratos, ut per haec iusti sint, sed ne mala facerent, & ad iustitiam fidei facilius erudirentur.

Quemadmodum vitam energiam, nempe fidem, cor- di indere nemo potest, nisi solus Deus: Ita & malitiam seu

Consimiles filij.

Laxitia.

Maleficus.

Homicidium.

Infantes.

Ferrea ce-

rum clau-

strata-

Fides.

incredulitatem cordis nemo à se depellere potest, nisi per gratiam & spiritum DEI.

Aquæ gutta. Sicut modica aquæ gutta multo vino infusa se tota deficit, viniq; saporem & colorem induit: Ferrum candens pristina propriâque forma exiuit, & igni simillimum efficitur dens.

Solis radij. claritatem. Et speculum radijs solatibus directè irradiatum, speculum solis in se recipit similitudinem, idque putares alterum esse solem: Ita etiam beati Dei claritate, in intimis suis totaliter penetrantur, sicque Deiformes effecti in DEI similitudinem transformantur.

Vidēs speculum. Sicut videndo speculum, homo videt seipsum, & multa alia ibidem præsentia: Ita & beatus videndo Deum, simul & semel vnica visione videt seipsum, omnia ad beatitudinis integritatem sibi necessaria.

Oculus. Sicut oculus vnus verti non potest, quo & alius nõ vertatur: Ita & quicquid vnus voluerit, eò & aliorum voluntas vertetur.

Sicut etiam oculus non valet esse manus, nec manus valet esse oculus: Ita etiam licet distent ab invicem differentibus meritis, tamen singulis sua præmia sufficiētur.

Mercator Pignus. Mercator dum quicquam emit, & iam aliquid pignus recepit, tamen si merces suas nondum habeat, eas tamen habere se reputat: Deus suam gloriam nobis promisit in pignus interm & filium suum in Euchristia dedit.

Viaror. Medicus. Viator qui ambulando laborat, ideo laborem patienter tolerat, quia tandem peruenire sperat: tolle spem perueniendi cōtinuo frāguntur vires ambulandi. Medicus expromit ferrum ad secanda vulnera, dicit ei quem secturus est patientem esto, sustine, tolera: in doloribus exigit patientiam, sed post dolorem promittit sanitatē: agrotus autē nisi sanitatis spem sibi proponeret, in dolore quem patitur deficeret: Ita & iugū domini portatibus, spes gloriæ mirā parit cōsolationem.

Agrotus. Sicut enim corpori exitiale est corporale cibū, nõ posse percipere: Ita aīæ perniciosum est, spūales delicias fastidire.

AD POMPEIUM CONTRA
EPISTOLAM STEPHANI.

Canalis aquæ. Sicut canalis aquæ qui copiose prius & largiter pfluēbat,

subitò deficiat: nõne ad fontem pergatur, ut illic deflectionis ratio noscatur, vtrumne crescentibus vanis, in capite siccauerit, an verò integra fide & plena procurres, in medio itinere destiterit? Aut si vitio interrupti vel libuli canalis effectū est quo min⁹ aqua perseveraret, cōtinuè ac iugiter flueret, refectio & confirmato canali ad usum atque potū civitatis, aqua collecta eadem vbertate atq; integritate repræsentatur, quæ de fonte proficiēsitur. Quod & nūc facere oportet DEI sacerdetes, præcepta diuina seruantes, ut in aliquo, si nutauerit & vacillauerit veritas, ad originem Dominicanam, & euangelicā & Apostolicā traditionē reuertantur, & inde surgat actus nostri ratio, vnde & ordo & origo surrexit. Nā si ad diuinæ traditionis caput & originē reuertamur, cessat error humanus, & sacramentorum cœlestium ratione perspecta, quicquid sub caligine ac nube tenebrarum obscurum latebat, luce veritatis aperitur.

IN EXPO. SYMBOL. APOSTO.

Cœnum. Si quis videat paruulum in profundo cœni necari, & ipse cū sit vir magnus & potēs, extremis (vt ita dixim) plātis ingrediatur cœnum, & paruulum morientem liberet, pollutusne à te accusabitur hic vir, quod paruulum luti calcauerit? an vt misericors laudabitur, quod vitam contulerit morturo? Sed hæc etiam de communi honore dicta sunt. Re deamus nunc ad naturam eius qui natus est. Quantum putas natura Solis eo inferior est? quantum creatura sine dubio creator? Intuere nunc solis radios, si in cœni alicuius voraginem demittatur, nõquid iam aliquid inde pollutionis acquirunt? aut obscœnorum illustratio Solis ducetur iniurijs? Ignis quoque natura quantum est inferior hijs de quibus sermo est? Et nulla materia vel obscœna, vel turpis, adhibita ei ignem polluisse creditur. Cū ergo hæc ita esse in rebus naturalibus constet: vt in illa superueniēt & incorporea natura, quæ super omnem ignem & supra cunctum lumen est pollutionis aliquid putas aut obscœnitatis incidere?

Ignis. Sicuti ergo hamum esca confectum si piscis rapiat, nõ solo hamum escam cum hamo non remouet, sed & ipse de profundo esca alijs futurus educitur: Ita & is qui habebat mortis imperium, rapuit quidem in mortē corpus IESV, nõ sentiens in eo

hamum diuinitatis inclusum, sed ubi deuorauit, hæsit ipse continuo, & disruptis inferni claustris, velut de profundo tractus traditur, vt e sca cæteris fiat.

Nauem in
grediens
Agricola.

Sicut nauem quis ingreditur, & liquido ac profundo vitam committit elemento, nisi se credat prius posse saluari? Nec agricola semina sulcis obruit, & pro frugibus spargit in terram, nisi crediderit vêturos imbres, affuturum quoque portum, quibus terra conferta, segete quoque multiplicata, frugem producat, & ventis spirantibus inebriet. Sic nihil est quod in vita generari potest, nisi credulitas antè præcesserit. Et sicut matrimonia contrahuntur, quia creditur successura posteritas. Et pueri discendis artibus traduntur, quia magistrorum in discipulos transfundenda creditur disciplina. Imperij quoque insignia vnus suscipit, dum credit sibi vrbes, populosque, ac armatum exercitum paruitos. Quod si hæc singula, nisi prius crediderit futura, nullus aggreditur: quomodo non multo magis ad agnitionem Dei credendo veniatur?

Imperij in
signia.

Cum proferuntur exempla, non per omnia similitudinem seruare possunt rei illius cui præbere putantur exempli, sed vnus alicuius partis, pro qua videntur assumpta, similitudinem tenent. Verbi gratia, vt cum in Euangelio dicitur: Simile est regnum cælorum fermento, quod abscondit mulier in farina mensuris tribus. Nunquid putamus regnum cælorum sic per omnia simile esse fermento, vt & substantia illa palpabilis sit ac fragilis, vt acida fieri possit & corrupta? an ad hoc solum exemplum istud videtur assumptum, vt ostenderet ex parua prædicatione verbi Dei, humanas mentes fidei fermento posse coalescere. Similiter & cum dicitur: Simile est regnum cælorum reti missio in mare, quod ex omni genere piscium attrahit: & in hoc nunquid putandum est, quod naturæ lini quo rete aptatur, ac nodis quibus macula neciuntur, regni cælorum substantia per omnia conferatur? An ad hoc solum videtur assumpta comparatio, vt ostenderet, quia sicut rete de profundo maris pisces adducit ad litus: ita de profundo huius seculi errore, humanæ animæ regni cælorum prædicatione liberantur? Ex quibus constat, exempla non in omnibus his quorum exempla sunt, esse similia. Alioquin si eadem essent omnia, iam non dicerentur, sed ipsæ potius res de quibus agitur, viderentur,

Fermentum
in tribus
mensuris fa-
rine abscon-
ditum.

Verriculū
sive rete in
mare missū

Velut si quis rex pergat ad gentem, in qua proprios habeat captiuitatis vinculo alligatos, deuictaque, carcere iniret, in quo vinciti detinebatur, soluat carceris vincula, & claustra comminuat, & vincitos in remissionem educat, & eos qui sedent in tenebris & in umbra mortis, luci ac vitæ restituat. Ergo dicitur rex fuisse quidem in carcere, non ea tamen conditione qua ceteri qui tenebatur inclusi, sed illi quidem vt pœnas solueret, hic verò vt absolueret pœnas: Ita diuina natura in mortem per carnem descendit, non vt lege mortali detineretur à morte, sed vt per se resursecturus, ianuas mortis aperiret.

Cum videas quod mortale ingenium demersas in profundum terræ metallorum venas rimatur, & artificis oculus aurum videt, in quo imperitus terram esse putet: & qui aurum propriam esse venam, & argenti aliam, aris quoque dispersam, ferri quoque; & plumbi diuersa in terra species latere mortale deprehendat ingenium: Diuina virtus inuenire posse & discernere non putabitur vnus cuiusque carnis proprium sensum, etiamsi videatur dispersum?

Metallo-
rum
venæ,

Si quis diuersa semina in vnum permisceat, & hæc indistincta se creta seminet, vel passim spargat in terram, nonne vnus cuiusque minima in vique seminis, quocumque loco fuerit satio, competenti tempore secundum naturam suam speciem germen producit, & culmen suam formam suamque corporis reparat? Ita ergo & vnus cuiusque carnis substantia, quamuis variè & diuersè dispersa sit: ratio tamen ipsa quæ inest vnus cuique; carni, immortalis est.

Iob quoque mysticis redondas totus eloquijs, audi quàm euidenter resurrectionem prædicet mortuorum: Est, inquit, arboris spes, si enim abscissa fuerit, iterum pullulabit, & virgultum eius nunquam deficit: quod si senuerit, in terra erit radix eius. Si autem in petra mortuus fuerit truncus eius, odores aquæ reflorabit, & faciet fruticem quasi nouella. Vir verò si mortuus fuerit, abiit, & mortalis si ceciderit, vltra iam non erit. Non tibi videtur in his cum quodam pudore arguere, homines, & dicere: Itane est stultum hominum genus, vt cum videant abscisse arbori vitam redire, ipsis nec lignis simile aliquid de semetipsis, nec arboribus opinentur?

Arbor re-
diuina.

¶ SERMONE DE BAPTISMO.

Ecce in nomine suo nihil quaestuarij peragunt exorcistæ,

Cc ii

Quæstua nec se eis deferre ipsi damōes proficietur, sed nomē CHRIS-
 TI, etiam per lucorum sectatores suæ gloriæ retinet po-
 stæ.
 Mercena- naues onerariæ, quæ per pelagus euehunt infitiores, quarum
 riu. tectores potius, eorum quos ducunt, pecunijs inhirant,
 nerariæ. quàm saluti. Et tamen mare huius sculi, necessarios habet
 huiusmodi transuectores, alioqui cessabunt commercia, nec
 ex transmarinorum copia, aliorum inopia habebit subsidi-
 um, nec occurrent sibi solaria regionum, si vehicula tollan-
 tur, imò & pelagus immeabile relinquatur. Bonis quippe
 saepe malorum ministeria suffragantur.

EXSENTENTIIS episcoporum cōcilij Carthaginēsis.

Maritus
 Vxor.

Si maritus peregre proficiscēs, amico suo cōmendat vxo-
 rem suā custodiendā, commendatā sibi ille quāta possit di-
 ligētia cōseruet, ne ab aliquo sanctitas & castitas adultere-
 tur: CHRIS T V S dominus & Deus noster ad patrem profi-
 scens, sponsam suam nobis commendauit: vtrūmne ea in-
 corruptā & inuolatā custodiemus, an integritatem eius &
 castitatem moechis & corruptoribus prodemus? Qui eum ba-
 ptisima Ecclesiæ cum hæreticis cōmune facit, sponsam Chri-
 sti adalteris prodat.

Fulgur

Motu ta-
 ctus.

Quomodo fulgur nubes dirumpit, & repentina coru-
 scatio non tam illuminat, quàm hebetat oculum. Ita aliquā-
 do nescio quo motu tangeris à Deo, & tāgi te sentis: eum tu
 qui te tangit, non intueris.

Anima,

Corpore sic vitur anima, sicut faber malleo, vel icude,
 in qua format omnium turpitudinum idola, & fabricantur
 quælibet quarumcunque voluptatum simulachra. Nō est ca-
 ro diatrix peccati, neq̄ iuentrix malitiæ, nec cogitatus for-
 mit, nec disponit agenda, sed officina est spiritus, qui in ea, &
 per eam quæcūq; affectauerit, peragit & consummat.

SERMO DE CENA DOMINI,

Sicut panis cōmunis, quæ quotidie edimus, vita ē corpo-
 ris: ita panis iste sup̄substantialis, vita est aig, & sanitas mētis.

DE LA VDE martyrij.

Martyriū,

Igitur cum sit sublime excelsumq; martyriū, nūc magis
 est necessarium, quo mundus ipse subuertitur, partimque

orbe concusso, natura deficiēs vltimi exitus monumenta te-
 statur. Nam & cum cælo imber incumbit, pluuias & triste
 præcendit, quoties atra tempestas horrenti imminet pelago,
 per inter apertam fluminum noctem coruscantium fulmi-
 na relucescunt, sedet, quum magnis maris fluctibus voluitur
 paulatim vnda se rollit, paulatimq; equor albescit, donec cer-
 ta sit postmodum ruere, vt in illis quibus reciditur saxis spu-
 mam altius iaciat, quam vndam tumidum pelagus expue-
 bat: Sic quum sublime excelsimq; sit martyrium, nunc ma-
 gis est necessarium, quo mundus ipse subuertitur.

Mors quippe integritatem facit. Mors magis deducit ad
 gloriam, si quotiescunque latentes stipulis distenta imbribus
 frumenta turgescant, fœcundæ messis coguntur aestate: Sic
 quoties ferro vitis absconditur erumpentibus pampinis, me-
 lius vna vestitur. Nam in augmentum prouenit temporis, seges
 quicquid iniuria sua proficit, flammis quippe plerumq; a-
 gris iubet immittere, quo calore vagantis incendij cæca ter-
 ræ spiramenta laxare iubet stipulas, crepitanti igne torrere,
 vt se in altius grauida seges tolleret, parturientibus culmis
 densior arista floreret. Igitur talis & martyrij primò, casus
 postmodum fructus est, qui morte vitā condemnat, vt mor-
 te vitam custodiat.

Sanguini nostro patet cælum, sanguini gehēne cœlita
 bernaculum. Et inferus omnium gloria pulchrior & integrior
 corona signatum sit quotiens de hoste triumphabilis spolijs
 onustus spolijs ingreditur miles, vulneribus suis gaudēs: Sic
 quotiens tempestatibus diu nauta fatigatus litora tuta cōti-
 gerit fœlicitatem suam depresso periculo ducit.

Miles.
 Nauta.

PHILARIUS IN COMMENTARIO IN MATH.

Quæ autem sit serpentis prudentia contuendum est.
 Nescio quid in illo prudentiæ, consilijq; extet, licet quædā
 hinc aliqui memoriæ mandauerint, quod vbi se in manus
 hominū venisse intelligat omni genere ab ictu caput sub-
 trahat, idq; aut collecto in orbem corpore contegat, aut fo-
 ueæ immergat cædiq; partem reliquā derelinquat. Nōsq;
 hoc exemplo oportere, si quid acciderit persecutionū, caput
 nostrum, quod est CHRIS T V S, occulere, vt oblati nobis
 iocri cruciat, fidē ab eo accessitā iactura corporis cōicam?

Serpentis
 Prudentia

Grauitas. Quemadmodum autem si euolarent, vnum essent, id est corpus in naturam animæ transisset, & grauitas illa terrenæ materiæ in profectum & substantiam animæ aboleretur, fieretque corpus potius spirituale. Ita peccatorum pretio venditis, in naturam corporum animæ subtilitas grauescit, & terrenam contrahit ex vitiorum sorde materiam, sitque vnum ex illis quod tradatur in terram.

¶ PROLOGO. IN LIB. PSALMORVM.

Psalmorū liber. Liber omnis Psalmorum similis est vrbi pulchræ atque magne, cui complures aedes diuersæque sunt, quarum fores proprijs clauibus diuersis que claudantur, que cum in vnum locum congestæ permixtæque sunt, volenti vnquamque aedem aperire, maximam ignaro afferat difficultatē, vt claues vniuscuiusque aedis inueniat aut familiaris sciētia cognitam clauem ex copia illa congestæ in vnum qualitatis eligere, aut ingentis laboris aptam & congruam clauem aperendi vniuscuiusque aditus inuenire: quia ratio & qualitas non sunt, non suas clauis claustris disparibus coaptare.

¶ IN PSALMVM PRIMVM.

Puluis. Lutum. Quod enim nullus labor est vento puluerem dissipare, & quam lutum in plateis ingredientibus propē calasse non sentiant: Ita poenæ illi inferni facile est impios delere atque dispergere, quos peccatorum ratio & in lutum soluerit & coluerit in puluerem, non relicta neque substantia firmitatis, cum puluis & lutū sint, & per id quod puluis & lutum sunt, in natura tamen poenalis substantiæ reseruati.

¶ IN PSALMVM II.

Sermo DEI, quo ex errore ad veritatē retrahimur, quo per comminationem terroremque iudicij, ad innocentis & sanctæ vitæ viam regimur, virga est per quam intra disciplinā diuini metus cohibet timoratio, ac prouidentis rectoris monitu coercemur. Apostolus monuit Corinthios, vnum mallent cū seueritate doctrinæ atque obiurgationis, adesse, an in spiritu lenitatis. Quod virtūq; secundū modestiæ tenore erat necessariū, vt obedientibus lenior, insolentibus verò sauior adueniret. Virga de radice Iesse floruit, vt virgæ seueritatem floris suauitas temperaret, cum vnicuique nostrum doctrinæ terror regimē perfectæ beatitudinis ammoneret.

Pœnitentiam quoque suam DE VS memorat ad poenā, quia puniri desinerent qui esse impij destitissent. Vt ergo Figulus figulo promptum est amissum vas ad eādem, vel quam vollet, speciem reformare: Ita DEO facile est post vitiorum casus volentes se erigi, per doctrinæ suæ institutionem ad pietatem ab impietate reparare.

¶ IN PSALMVM LI.

Nouacula ad nitorem vultus acuitur, vt abradens hirsutam atque horrentem faciem, leuiget. Hæc si potius vuleret, dolum fecit, quippe cum preparata ad ornatum, mini steriū suum præbuerit ad vulnus: Ita lingua impij in malitiā potentis, quam natura ad eloquendas rationabiles cogitationes consulti cordis preparauit, ipsa potius irrationabiles cogitat iniquitates.

¶ IN PSALMVM LXVII.

Fumus. Ignis. Cera. Fumus cum emerferit licet glebæ siccus & crassus, tamē paulatim ita deficit aboleriturque, ne exeret. Sicut in conspectu ignis cera sic liquescit, vt non sit, fumo quidem in igne per leuitatem sui tenuitatemque dilapso: cera autem vi & calore ignis absorpta, quia infirma ipsa per sese naturæ potioris diripiatur ardore: quem in modum omnis iniquorum potestas à sine DEI, id est, DEI iudicio liquefcit.

Sicut ex natura sua lac ipsum vicio accedente degenerat, & quadam sui corruptione coalescit: Ita hæc genera doctrinarum que in initia cognitionis ex innocētia sinceroque lacte deducunt, corrumpuntur in vitia, fiuntque corruptione sui coagulata vel cascata ne lac sint.

¶ IN PSAL. CXVII.

Qui ad doctrinam rationalis & perfectæ prudentiæ preparantur, ab ipsis statim literarum elementis docendi sunt, vt perfectam veramque rationem tanquam ab exordio primæ institutionis consequantur. Sciens illud Sanctus Paulus Apostolus eā solam veram atque vtilis doctrinæ esse prudentiam, que ab ætatis initijs atque ab infantia ipsius inchoaretur exordijs, hæc ad Timothæum inter magna atque præclara fidei studijs præconia in. 2. epistola scribit: Tu verò permance in his que didicisti & credidisti, & sciens à quibus didicisti, & quod ab infantia sacras literas nosti, que te

Elemento possunt instruire in salutem. Hoc propter presentem Psalmum ita dictum sit, in quo cum cognitio veritatis ad eruditionem humanam ignorantiae esset agenda, per ipsa elementorum initia doctrinae ordo est distributus.

Parvuli Hanc igitur extitisse causam existimo, ut per literas totius iste Psalmi ordo decurreret, ut sicut parvuli & imperiti & ad legendum imbuendi, haec primum per quae sibi verba contenta sunt literarum elementa cognoscerent: Ita & humana ignorantia ad mores, ad disciplinam, ad cognitionem Dei per hunc singularem literarum octonarium numerum ipsis veluti infantulis doctrinae initijs erudiretur: arduum enim & difficile est, hominem per seipsum vel per seculi quosdam doctores ratione praceptorum caelestium consequi, nec naturae nostrae recipit infirmitas, divinis institutis, nisi per eius gratiam quae haec ipsi dederit, erudiri.

Octonarius uerius. fantulis doctrinae initijs erudiretur: arduum enim & difficile est, hominem per seipsum vel per seculi quosdam doctores ratione praceptorum caelestium consequi, nec naturae nostrae recipit infirmitas, divinis institutis, nisi per eius gratiam quae haec ipsi dederit, erudiri.

¶ IN PSALMVM. CXVIII.

Egressus regum. Sed nunc ex desiderijs humanis Prophetae desideria metiamur. Ad egressus regum quanta expectationis sollicitudine currunt? Et quod videntibus gaudium esse, cum se praebuerint contumendos? Quid illum caelestis spiritus capacem virtutum estimabimus velle? Quanto desiderij ardore cupere, ut Deum cernat, qui ipsam illam invisibilem maiestatem, per has angelorum claritates, & Mosi gloriam metiatur.

Aves Herbae. Contra vero ad conspectum viri fidelis, religiosi omnibus quibus timor Dei est, laetantur, ut vel solo corpore contemplationis visu gratulentur, modo autem herbarumque, quarumdam, quae visu tantum & conspectu morbis aliquibus, & infirmitatibus medentur.

Corporis vitia. Claudius enim per corporis vitia animae nostrae adit: qui si coeperit, emundatis omnibus, patere, ilico introibit, modo solis, qui clausis fenestris valuis introire prohibetur, patentibus vero totum imminuitur.

Animae amaritudo. Sed ut mel per aegritudinem aestumque, febrius ea quae acciderint oris amara mirificat: Ita animae nostrae amaritudines, & tristes cupiditatum infalutarium febres, infusa Dei eloquijs mirificant: si modo non ore contineantur, sed faucibus deuorentur.

Lucerna. Ut enim quis nocte egressus, lucernam ante fert, & quae

pedem inferat, contuetur, atque ad singulos gressus natum se esse existimet, ut rursu postquam natus est nullus esset, lumine praesente sollicitus esset: Ita unusquisque nostrum manens in se verbum Dei in omnes operum processus, tanquam lucernam praetendit. Omnis enim doctrina caelestis: dux nobis ad iter vitae est, quae lucerna modo in hac nocte seculi praefrendenda est, cum aliquid aut agimus, aut cogitamus, aut loquimur, ut ea in omnem progressum cuiuscumque operationis vitamur.

Ut enim per os in alimoniam corporis cibos sumimus: Os. Ita per cor ad viuificandam animam escas doctrinae caelestis cibi accipimus, quae nisi amplificato & patente corde attractae Cor. quodammodo fuerint, non adibunt.

¶ IN PSAL. CXVIII.

Ut quaedam metalla atque gemmae naturae suae fulgore Metalla. in ea quae sibi proxima, refundunt, & emulantem speciem eximita sui speciem praestant, & ut Moses ex contemplatione gloriae Dei lumen accepit, ita ut honorem gloriae suae populus sustinere non posset: Sic & Propheta seruum Dei se illuminari, precari, & iustificationes Dei doceri, ut à se non ex parte, neque per legis umbram, sed facie ad faciem, & spiritali contemplatione cernatur.

Nihil à Deo vacat, nihil indiget. Vbiq; est, modo animae incorporalis quae in membris omnibus diffusa, à singulis quibusque partibus non abest, etiam si priuata quaedam ei regia in toto corpore sedes est, tamen in modicis, digitis, artubus infunditur. Iam si corruptis aliquibus corporis membris, recisione erit necesse, cum usum suum eadem membra vitijis emortua non habebunt, id quod putre caducumque carnis est, sine detrimento animae reciditur. Ipsa enim corporis nostri anima sanis & integris admixta membris est, & cum eadem fuerint putrida & recidenda, non sequitur.

Quinetiam adhuc cum diuinarum atque inuisibilium rerum intellectus, ex contemplatione corporalium rerum naturisque sectamur, solé videmus in quadam caeli parte, prout cursus est, demorantem, & cerere vbiq; protendit, vbiq; adest, & quatus per omnia est, ita vbiq; est tatus infunditur: sed si in clausis domorum fenestras incidet, lumen quidem illi presto est, sed ipsa sibi lucem eius, quae obserata sunt, denegabunt

Cogitatio **¶** IN PSALMVM. CXX.
 Humanæ mentis natura est, vt si cogitatione aliquid cõ
 templemur, talè se nobis vnaquæque species exhibeat, qua-
 lem eam & cogitando formemus. Quoquod enim mētis no-
 stræ oculos intenderimus, id ipsum in quo defixi sunt, refer-
 runt ad sensum. Et vt planius intelligi id quod dictum est,
 possit, afferemus exemplum: Si quis hyemali die ver cogita-
 uerit, & ornatum eius lumine mentis inspexerit, obliterata
 hyeme in qua sit, atque algeat, totum ei in sensu suo ver cum
 habitu sui ornatuq; consistet, ad cõ mētis oculi oculis corpo-
 ris præstant, vt ineunte in nos obliuione præsentium, totos
 nos obtineat quidã quasi animo præsumptus vltus absentiu.

Ver.
¶ IN PSALMVM. CXXVII.
 Mos autem eorum est qui nequaquã longis, atque assiduis
 prælijs præualēt, vt victorẽ exercitũ, & firmis agminibus in-
 cedentem, à tergo adcãt, & dorso sicubi viam prætereat, in-
 sidias machinentur. Illic dolos fabricantur, illic omnia insi-
 diarum artificia exercent. Ita & peccatores tentatos incal-
 sum fideles viros cuntes iam in veritatis via, dorso insidiantur,
 dorso dolos concinunt.

**Peccato-
res.**
Fideles viri
Myrrha.
¶ IN PSALMVM. CXXXII.
 Vt myrrha omnes fetentes odores & immundos cor-
 dium spiritus quocunq; insusa fuerit, extinguit, scq; in om-
 nia, in quo infertur odor hic suauitatis, infundit: Ita per hoc
 sacramētũ vnctiõnis insusa & per eã omni terrenorũ ac sor-
 detium vltionum nostrorum fetore deteriso, Deo iam quod
 suauè est, spiramus.

¶ IN PSALMVM. CXXXIII.
 Vt enim nõ omnũ est, herbarũ genera virtutẽq; nosse,
 & si quis imperitus aut nescius in agrum his salubribus her-
 bis diuitem venerit, omnia inutilia & promiscuè geni-
 ta existimans præteribit: at verò si peritus & doctus hunc
 preciosum in his germinibus agrũ fuerit ingressus, omnia q̃
 ab alijs præterita erunt, demetet, & ea quæ ab ignaris erunt
 neglecta, mirabitur: sciens quando vtile metendorũ eorum
 tẽpus sit, & in quẽ genera sanitatũ his vtendũ sit, & quantum
 ex his, & quousq; moderadũ sit: Sic & in dñis scripturis esse
 intelligẽdũ est, vt sic eas impia auris, & mens rustica audiat,

**Impia au-
ris.**

tanq̃ ociosas & non necessarias negligat: at verò si cadès ad
 cognitionẽ Dei auditor ac lector astiterit, & cui frequens le-
 ctio & spiritalis gratiæ donum scientiam diiudicandi sin-
 gula intelligendi que præstiterit mirabitur omnia, atque his
 secundũ naturales eorũ virtutes & efficientias vtetur, nõ ig-
 narus, qñ quid præsumendũ sit, & in quã cõrationẽ eligẽdũ,
 quando ex eo corpori sanatio, quando animæ medela tri-
 buenda sit, ne quid præproperũ, ne quid importunũ ac tar-
 dum: sed collatis & virtutibus, & temporibus, & rebus, non
 imperitè hijs quæ sibi comperta fuerint, vtatur.

¶ IN PSALMVM. CXXXV.
 Si in viris prudentibus expectari id maxime solet, vt ea
 que loquuntur grauitate eorum doctrinãq; digna sint: om-
 nis que sermo non sit fortuitus & vagus, sed ex rationabili-
 bus causis profectus, & expectationi audientium vtilis, &
 auctori congruus differentium: Quantò magis id in cælesti-
 bus eloquijs opinandum est, vt quicquid in his excelsũ est,
 diuinum rationabile, & perfectum esse existimetur,

¶ IN PSALMVM. CXL.
 Vt lumen ex oleo luminis habet causam: Ita vt lucem spi-
 ritualis gloriæ retineamus, doctrina atq; operatio præstat.
 Vt caput nostrum sedes scilicet & prudentiæ, vitæ, & om-
 nijum sensuum, oleo operationis doctrinãq; pinguescat.
 Vt à sancto & à fidei viro argui se velle prudentis est, iurgatio.
 quia agris animis & peccatorum morbo languentibus, vti-
 lis est seueræ obiurgationis sub honesto auctore medicina.
 Ita miserum est per peccati miserationem, vsque ad ipsam
 peccantium misericordiam, decidisse. **Miseratio.**

¶ LIBRO DE TRINITATE II.
 Vt quædam medicamentorum genera sunt ita compara-
 ta, vt non in singulis tantum agritudinibus vtilia sint, sed o-
 mnibus in commune medicantur, habentque in se virtutem
 generalis auxiliij: Ita & fides catholica non aduersus singu-
 las tantum pestes, sed contra omnes morbos opem medelæ
 impertit, non infirmanda genere, non viuenda numero, nõ
 diuersitate fallenda, sed vna atque eadem aduersus singula
 omniaq; consistit. **Medicamẽ
ta malis õ-
nibus ab-
sistenti.**

¶ LIB. DE TRINITATE VIII.

Vt verò bonis & prudentibus viris naturæ ac studij est, totos se ad beatæ sp̄i alicuius cōtinendâ vel rê vel tēpus præparare, ne in aliquo minor sit expectatione præcinctus: ita istis hæretico furor amentibus, sollicitudinis maximè est, toto aduersus piæ fidei veritatem, impicitatis suæ ingenio laborare, vt aduersus eos qui religiosi sunt, vincant esse irreligiosi, & ultra sp̄em vitæ nostræ, vitæ suæ desperatione potiores sint, & plus impendant cogitationis ad falsa, quàm nobis doctrinæ aptamus ad vera.

LIB. X. DE TRIN.

Vnigenitus Deus hominem verum secundum similitudinem nostri hominis nõ deficiens, à se Deo sumpsit. In quo quamuis aut ictus incidere, aut vulnus descenderet, aut modo concurrerent, aut suspensio eleuaret, afferrerent quidē hæc impetum passionis, non tamē passionis dolorem inferrent, vt telum aliquod aquam perforans, vel ignem compungens, vel ærea vulnerans.

Telum.

Hæretico- Pestifera contagione inquinati, non cessant ore impio, rum nota- & sacrilego animo Euangeliorum sinceritatem corrumpere, & recta in Apostolorum regulâ deprauare: diuinos Prophetas non intelligunt, callidi & astuti artificio quodâ vitur. Inclusam perniciosam corruptelam exquisitorum verborum velamene contegunt. Non prius venenatum virus infundunt, quàm simplices & innocentes sub prætextu nominis Christiani, raptos atque irretitos inuoluant. Ne soli pereant sed participes horridi criminis sui reos faciant.

Virus.

ARBONIVS PROLOGO IN PSALMOS-

Sitientes.

Nullus sitiens, præparantibus aquam, irascitur. Alij parauerunt vini fragrantia mella. Alij nectareis plena liquoribus pocula: hos ex sarculo oris nostri terram hinc inde lacero verberantes impulsu, Davidicum laticem licet tenuiter sitim patientibus, appetimus sitientes vt bibant. Hi autem qui cum Apostolis tertia diei hora ebrii sunt in Spiritu sancto, lætetur & floreat, nullatamen sitientibus impedimenta patiantur inferri. Neque enim qui vino exuberant, aquam volentes bibere prohibent.

IN PSALMVN. XXXIIII.

Pacifica res est concupiscentiæ fructus, Sed super iram

dolosa cogitant. Sicut in hamo esca dulcis in aspectu, letalis in gustu.

IN PSALL.

Dicere enim solemus: Vt quid mihi sic fecit Deus? Quare hoc? Ecce iniqui regnant, iusti affliguntur, vicit cum iudicatur. Vt medicus qui desperatis iubet ad velle seruire, & omnia quæ desiderant, præcipit non negari. Quos autem scit posse saluari, iubet eos artari, amarum potionebus potari, ferro secari, cauteriari. Sic fiet, vt dum saluati fuerint abstinentes, Abstinētes bitur medicus in sermonibus suis. Dicitur ei: Nos te iniuste culpabamus, dum ligares, dum secares homines bonos, & malos nec secares, nec affligeres. Insuper etiam permitteres suis desiderijs frui.

IN PSAL. LXXVI.

Rota licet in terra voluatur, tamen dum steterit, magna pars est aliena à terra, & parua pars eius in terra consistit: Sic licet corporis pars sit in terra ambulans, tamen animæ, quæ maior pars est hominis, conuersatio est in cælis:

IN PSAL. CXVIII.

Defecit in salutare. Sicut nec fluuius cum mare ingreditur & circum terras, de sinu sui fontis vnquam est absens: Ita proculdubio verbum tuum domine Christus cum ad nos venerit, de sinu tuo pater, nunquam abscedit.

IN PSAL. CXLVI.

Sicut qui literas docent, timorem discipulis & terrorem inducunt, non vtique necessarium magistris, sed valde diculis profuturum. Et sicut illos exhorrent, qui sine timore & sine spe sunt, sciunt enim eos ad eruditionem peruenire nõ posse: Ita in eos dilectione se habere commemorant, qui timentes eos & in eos, qui sperant in eruditione eorum. Et hoc de hominibus tantum longe est à comparatione Dei, quântum longe est à diuinitate humanitas. Sed comparatio ad aperitione rei dicte, ad sp̄ nos & misericordiã diuinã impellat, vt eorum participes faciat, super quos beneplacitum est domino.

HERONYMVS AD HELIODORVM IN EPITAPHIO NEPOTIANI.

Vt enim creatorem non in cælo tantum miramur & ter- Creator.

ra, sole, oceano, elephantis, camelis, equis, bubus, pardis, vrsis, leonibus: sed & in minutis quoque animalibus, formica, culice, muscis, vermiculis, & innumeris generibus, quorum magis scimus corpora, quam nomina: eandemque in cunctis veram solertiam: Ita mens Christo dedita, æque & in maioribus, & in minoribus intenta est, sciens etiam pro otioso verbo, reddendam esse rationem.

Lata segetes. Quomodo enim lata segetes, & vberes agri, interdum culmis aristisque luxuriant: Ita præclara ingenia, & mens plena virtutibus, in variarum artium redundat elegantiam.

Hippias omnisci. Unde & apud Græcos philosophus ille laudatur: qui omnino vteretur, usque ad pallium & annulum, manu sua factum gloriatus est. Hoc idem possumus & de isto dicere, qui basilicæ ecclesiæ, & martyrum conciliabula diuersis floribus, & arborum comis, vitiumque pampinis adumbravit, ut quicquid placebat in ecclesia, tam dispositio quam visus: presbyteri laborem & studium testaretur.

HERASMYS IN SCHOLIA IN EPISTOLAM AD RUSTICVM MONACVM.

Vbi copiores vna faciunt iter, si quis fuerit lentior, ab alijs perueniens, utcumque protrahitur: si quis æquo properatior, à cæteris retardatur. Contra qui solus facit iter, aut studio perueniendi nimium festinat, aut redio itineris residet & ab doro miscit alicubi. Rufem, qui solus ambulat, nonnunquam aberrat. Inter multos, si quis aberrat, non deest, qui commouet viam: Idem accidit in vita solitaria, & gregaria.

AD RUSTICVM MONACVM DE VIVENDI FORMA.

Serpens. Et apertius in Ecclesiaste: Sicut mordet serpens in silentio: Sic qui fratri suo occultè detrahit.

Sagitta. Sicut enim sagitta si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem, illudque completur: Facti sunt mihi in arcum prauum. Et alibi. Qui mittit in altum lapidem, recidet in caput eius: Ita detractor, cum tristem faciem viderit audientis, nonne audientis quidem, sed obturatis aures suas, ne audiat iudicium sanguinis illico contrectat, pallor vultus, hærent labia, salua siccat.

IN EPISTOLA AD LAETAM DE INSTITUTIONE FILIAE.

Unde & tibi est prouidendum, ne ineptis blanditijs famularum, dimidiata dicere verba consuecat: & in auro atque purpura ludere, quorum alterum lingua, alterum moribus officit: nec discat in tenero, quod ei postea deducendum est. Græcorum eloquentiæ, multum ab infantia sermo matris contulisse scribitur. Hortensij oratio, inter paternos finis coaluit. Difficulus eraditur, quod rudes animi perhiberunt. Lanarum conchyliis quis in pristinum candorem reuocet? Recens testis, diu & saporem retinet & odorem, quo primum imbuta est. Græca narrat historia, Alexandrum potentissimum regem, orbisque dominum, & in moribus, & in incensu, Leonidis pædagogum sui non potuisse carere vitijs, qui bus adhuc paruulus fuit infectus.

Lenoides pædagogus

AD PAVLVM DE ALPHABETO HEBRAEO.

Quomodo autem in his nostris literis, non potest quis ad legenda verba texandaque procedere, nisi prius ab elementis coeperit: Ita etiam in scripturis diuinis non valemus ea que maiora sunt nosse, nisi ab ipsis ethicis mandatis habuerimus exordium, secundum illud quod propheta dicit: A mandatis tuis intellexi: quod videlicet post opera coeperit habere scientiam secretorum.

Elementa

IN EPISTOLA AD PRINCIPIAM VIRGINEM.

Quomodo enim iuxta qualitatem ciborum de stomacho ructus erumpit, & boni vel mali odoris status indicium est: Ita interioris hominis cogitationes verba proferunt, & ex abundantia cordis os loquitur.

Ructus.

Quomodo autem in stamine ex quo dependent fimbrie, subtegmen intexitur, & tota vestimenti virtus, in stamine est: Ita in varijs sensibus scripturarum, in quibus vestis ecclesiæ omnis intexitur, miscentur aliqua de natura, de moribus: & hoc ipsum significat vestis Aaron auro, purpura, cocco bysso, hiacynthoque contexta, quam fecerunt mulieres quibus Deus ad texendum dedit sapientiam.

AD DEMETRIADEN DE VIGINITATE SERVANDA.

Quæ viuunt in monasterio: & quarum simul magnus est numerus, nunquam solæ, nunquam sine matre procedant. De agmine columbarum, crebro accipiter unam separavit: quæ statim inuadat laceret: cui carnibus & cruore saturaretur.

Morbida oues. Morbida oues, sum relinquit gregem: & luporum faucibus deperantur. Scio ego sanctas virgines, quae diebus festis propter frequentiam populorum, pedem domi cohibent: nec tunc egrediuntur: quando maior est adhibenda custodia & publicum penitus deuitandum.

AD SALVINAM DE VITATE SERVANDA.

Fama pudicitiae. Tenueres in foemina fama pudicitiae est, & quasi floris pulcherrimis cito ad leuem marcescit auram: leuique flatu corrumpitur, maxime ubi & aetas consentit ad vitium: & maritalis deest autoritas, cuius umbra tamen vxoris est.

AD FVRIAM DE VIDV. SERV.

Triduanai ieiunia. Quicquid facit feminarium voluptatum, venciū puta, parcus cibis, & veter semper cūriēs, triduanis ieiunijs preferatur. Et multo melius est quotidie parum, quam raro latis sumere. Pluuia illa optima est, quae sensim descendit in terram.

Imber. Subitus & nimius imber in praecipis, arua subuertit.

Morsus hominum. Fieri quidem non potest: vt absque morsu hominum, vite huius curricula quis pertrahat, malorumque solatium est, bonos carpere, dum peccantium multitudine, putant culpamini peccatorum: Sed tamen cito ignis stipulae conquefcit, & exundans flamma, deficientibus nutritis: paulatim emoritur. Si anno praeterito fama mentita est, aut certe si veni dicit: cesset vitium, cessabit & rumor.

Ignis stipulae. Exundans flamma.

AD GAUDENTIUM DE PACATVLAE INFANTVLAE. EDVCA.

Examina coturnicū. Tale verò quid & Israelitico fecisse populo dominum: vt cupientibus Aegyptias carnes, vsque ad nauicam & vomitum praebere examina Coturnicum: multo que seculi prius homines, facilius carere experta corporis voluptate, quam eos qui à pueritia libidine nesciunt. Ab alijs enim nota calcari, ab alijs ignota appeti. Illos vitare poenitendo suauitatis infidias, quas sugunt. Hos carnis illecebras, dulci titillatione corporis blandientes, dum mella putant, venena noxia reperire: Mella enim distillare labia meretricis: quod ad tempus impiguit vescentium fauces: & postea felle amarior inuenitur.

Fragilis & sutillis. Virgo es, quid te mulieris delectat societas? Quid fragilis & sutillitate, magnis committis fluctibus: & graue pericu-

lūm navigationis incerta, securus ascēdit? Nescis quid desideres: & tamen sic eis iungeris: quasi aut ante desideraueris: aut (vt leuissimè dicam) postea desideraturus sis.

Aqua. Vt aqua in areola digitum sequitur praecedentem: Ita Arcola. aetas mollis & tenera in vtranque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur.

AD MARCELLAM IN EPISTO. QVA INUITAT EAM AD RUS BETHLEHEMICUM.

Histrion. Quomodo in theatralibus scenis, vnus atque idem histrion, nunc Herculem robustus ostendit: nunc mollis in Venerem frangitur, nunc tremulus in Cybelem: Ita & nos (qui si de mundo non essemus, odiremur à mundo) tot habemus personarum similitudines, quot peccata.

AD PAVLVM CONCORDIENSEM.

Aqua plena lagena. Misimus interim te tibi, id est, Paulo seni Paulum seniore, in quo propter simplices quosque, multum in deiciendo sermone laboramus. Sed nescio quomodo etiam si aqua plena sit: tamen eundem odorem lagena seruat, quod dum rudis esset, ambuta est.

IN EPI. AD PAVLVM SUPER OBITU BLESILLAE FILIAE.

Triumphatus. Paucis & Apostolus aliquid quod non vult, pro quo et dominum deprecatur. Sed dicitur ei: Sufficit tibi gratia mea: Quia virtus in infirmitate perficitur, & ad reuelationis humiliandam superbiam, monitor quidam humanae imbecillitatis opponitur, in similitudinem triumphantium, qui- bus in curru retro comes adhaerebat, per singulas acclamationes civium, dicens: Hominem te esse memento.

IN EPISTO. AD PAMMACHIVM.

Sanatum vulnus. Sanato vulnere, & in cicatricem superducta cuti, si medicina colorem reddere voluerit: dum pulchritudine corporis querit, plagam doloris instaurat: Ita & ego senis consolator, qui importune per biennium tacui, vercor ne nunc importunus loquar: & attrictans vulnus pectoris tui, quod tempore & ratione curatum est, commemoratione exulcerem.

Senio te diuini ardere doctrinis, nec temeritate quorundam docere quod nescias, sed atē discere quod docturus sis: Simples epistolae tuae olent prophetas, Apostolos sapiunt. Non cothurnatam affectus eloquentiam, nec more puerorum

Turgens spuma. argutas sententias in clausulis struis. Cito turgens spuma dilabitur, & quamvis grandis tumor, contrarius sanitati est. Scitum est illud quoque Catonis: Sat cito, si sat bene.

¶ IN EPISTOLA AD EVSTOCHY-
VM VIRGINEM IN EPISTAPHIO
DE OBITU PAULAE MATRIS.

**Gemmæ. Iubar So-
lis.** Hæc sicut inter multas gemmas preciosissima micat: & Iubar Solis, paruos igniculos stellarum obruit & obscurat: Ita cunctorum virtutes & potentias, sua humilitate superavit: Minimaque fuit inter omnes, ut omnium maior esset. Et quâto se plus deiciebat: tantò magis à CHRIS TO subleuabatur. Latebat, & non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur: quæ virtutem quasi ymbra sequitur, & appetitores sui deserens, appetit contemptores.

Plectrum. Lingua. Sicut enim plectrum chordis: Ita lingua eliditur dentibus, & vocalem reddit sonum.

¶ IN EPISTOLA AD IULIANVM.
Quòd si tibi tacita cogitatio scrupulū mouerit: cur monitor ipse non talis sim, qualem te esse desydero, & nonnullos videris in medio itinere corruisse: illud breuiter respōdebor non mea esse quæ dico, sed domini Saluatoris. Non mone- re quod ipse possim, sed quid debeat velle, qui seruus futurus est CHRISTI. Et athleta suis incitatoribus fortiores sunt, & tamen monet debilior, ut pugnet ille qui fortior est.

¶ IN EPISTOLA AD AMANDAM.
Putridæ carnes. Putridæ carnes ferro indigent & cauterio. Nec est medicinæ culpa, sed vulneris, cum clementi crudelitate nō parcat medicus ut parcat, sanit ut misereatur.

¶ IN EPISTOLA AD RUFFINVM.
Tēpestare iactatus. Credas mihi frater, non sic tempestate iactatus, Pontū naua prospēctat: nō sic sitientia umbres arua desyderant, nō curuo assidens littori anxia filium mater expectat. Postquā me à tuo latere subito turbo conuulsit, postquam glutino charitatis hærentem impia distraxit, auulsi. Tunc mihi cœ rulus supra caput astitit imber, Tunc maria vndique, & vndique cœlum.

¶ IN EPISTOLA AD GRYSOGONVM MONACH-

Verum tu quod natura lynces insitum habent: ne possint Lynces. tergum respicientes, meminerint priorum: & mens perdat, quod oculi videre desierint: Ita nostræ es necessitudinis penitus oblitus, ut illam epistolam quam in corde Christiano- rum scriptam Apostolus refert: non parua litura: sed imis (ut aiunt) ceris eraseris. Et illæ quidem (quas diximus) feræ, sub frondente captantes arboris ramo fugaces capreas: aut timidum ceruus animal comprehendunt: currentemq; frustra prædam, dum hostem suum secum vehit: rabido desip ore dilaniant: & tamdiu meminere prædandi, quamdiu ven- ter vacuus, siccū fame guttur exasperat. Vbi verò sanguine pasta feritas viscera distenta compleuerit: cum saturitate succedit oblitio: tamdiu nescitura quid capiat: donec memo- riam reuocauerit esuries. Tu necdum faciatus es nobis cur si- nem iungis exordio: cur amittis antequam teneas? Nisi forte negligentia semper excusatione socia, auferas te non habuisse quod scriberes: cum hoc ipsum debuisses scribere, te non habuisse, quod scriberes.

¶ IN EPISTOLA AD RUSTICVM.
Scite non possumus agrotationis mala, nisi cum fuerit Aegrota- sanitas consecuta. Et quantum boni virtus habeat, vitia de- monstrant clariusque fit lumen, comparatione tenebrarum.

¶ AD INNOCENTIAM DE MULIERE SEPTIES ICTA.
Igitur cōsularis pastis cruore liminibus, ut fera, quæ gu- statū semel sanguinē semper sitit: duplicari tormenta iubet, & sæuam dentibus frendens, simulē carnisfici minitatus ē pœ- nam nisi cōsiteretur se xus infirmior, quod nō poterat robur virile reticere.

¶ IN VITA MALCHI CAPTIVI MONACHI.
Qui nauali prælio dimicatori sunt, antè in portu & trā. Nauali prælio di- quillo mari flecunt gubernacula, remos trahūt, ferreas ma- micaturū nus & vncos præparant: dispositumq; per tabulata militem pendente gradu, & labete vestigio stare firmiter; consuecūt ut quod in simulachro pugnae didicerint, in vero certamine non perhorteſcāt: Ita & ego qui diu tacui (silere quippe me fecit, cui meus sermo supplicium est) prius exerceri cupio i Rubigo paruo opere, & veluti quendam rubiginem linguæ abster- gere, ut venire possim ad latiore[m] historiam.

Calculus.

¶ IN EPIST. AD DAMASVM. Sicut enim calculus genus est lapidis durissimi, & rotundi, & omni puritate leuissimi: Ita sermo Dei, qui neque hæreticorum, qui omnium aduersariorum potest contradictionibus cedere, dicitur calculus.

¶ ADVERSVS IOVINIANVM.

Quomodo in legionibus & exercitibus sunt duces, sunt tribuni, sunt centuriones, sunt ferentarij ac leuis armaturæ, & miles gregarius, & manipuli: commissaq; pugna vacant nomina dignitarum, & sola fortitudo queritur: Ita & in hoc campo, & in prælio quo contra dæmones dimicamus, non quaruntur nomina, sed opera, & gloriosior ille sub vero imperatore Christo, non qui nobilior, sed qui fortior est.

¶ LIBRO. I. aduersus Iouinianum.

Ignis
Carbones

Alligabit quis in sinu suo ignem, & non comburetur: aut ambulabit super carbones ignis, & non ardebit: Quomodo igitur qui ignem tetigerit, statim aduritur: Ita viri tactus & scemine, sentit naturam suam, & diuersitatem sepius intelligit.

Tactus

Quomodo enim dentium officium est mandere, & in alium ea quæ sunt mansa, transmittere, & non habet crimen qui coniugæ mæ panem dederit: Ita si genitalium hoc est officium, vt semper fruatur natura sua, meam lassitudinem alterius vires superent, & vxoris (vt ita dixerim) ardentissimam gulam fortuita libido restingat.

¶ LIBRO. III. aduersus Pelagianos.

Hoc & nos dicimus posse nõ hõinẽ peccare, si velis pro tempore, pro loco, pro imbecillitate corporea, quàm diu inrensus est animus, quandiu corda nullo vitio laxatur in cythara. Quod si paululum se remisit, quomodo qui aduerso flumine lembum trahit, si remisit manus, statim retrolabitur, & fluentibus aquis, quod non vult, ducitur: Sic humana conditio si paululum se remisit, discit fragilitatem suam & multa se non posse cognoscit.

Aduerso
flumine le
bũ trahẽs

¶ ADVERSVS LVCIFERIANOS.

Coruus,
Colũba sã
Et spũs.

Ermittitur de arca coruus, & non redijt, & postea pacem terræ nostræ columba spiritus sancti nunciat: Ita & in baptisinate ecclesiæ, teterrimo alite expulso, id est, diabolo,

pacem terræ nostræ columba spiritus sancti nunciat.

Qui dormientes sitiunt, auide fauces fluminibus ingur sitientes. Et qua nrò plus hanferunt, tantò plus sitiunt: Ita mihi & tu videris aduersus quæstionem quam proposui, hinc atque hinc argumenta quæsisse, & nihilominus in eadem quæstionum siti perseverare.

Vt sal omnem cibum condit, nec est aliquid tam suaue sal quod absque eo gustum demulceat: Ita mudi totius & propriæ ecclesiæ condimentum episcopus est, qui si infatuus fuerit, siue per negationem, siue per hæresim, siue per libidinem, & (vt semel dicam) per vniuersa peccata, à quo alio poterit condiri, cum ipse fuerit omnium condimentum?

Ecclesiastę. 12. Verba sapientum vt stimuli & quasi in alium defixi. Hieronymus in Ecclesiasten ca. 12. Simul & hoc notandum est, quòd dicantur verba sapientum pungerẽ, nõ palpate, nec molli manu attrahere lasciuiam, sed errantibus & (vt supra diximus) tardis, pœnitentiæ dolores & vulnera infigere. Si cuius igitur sermo non pungit, sed oblectatione facit audientibus, iste non est sermo sapientis. Verba quippe sapientũ vt stimuli. Quæ quoniã ad conuersione prouocant delinquentem, & firma sunt, & à concilio sanctorũ data, atque ab vno pastore concessa, & solida radice fundata sunt. Hoc stimulo necdũ Paulũ, sed adhuc Saulũ puto in via cõfossam erroris audisse: Durũ tibi est calcitrare contra stimulum Dei.

Quò em̃ hydria quæ cõteritur, cessat haurire & rota p Hydris. quã de lacu & puteis leuatur aquæ, si cõfracta fuerit, siue (vt Rotæ. alij interpretes voluerunt) in suo funiculo cõuoluta, aquæ vsus interceptur: Ita & cũ funiculus argenti si fuerit interruptus, & animæ quinis recurrerit ad fontem interibit homo.

¶ LIBRO. II. commenta. in prouerbia cap. xi.

Sicut acetũ dẽtibus, & fumus cõtrarius est oculis: Ita sacerdos in ecclesia prauus per acedine peccati, fidelium sensus obundere facit: atq; erroris ignorãtia, oculos cordis eorum ab inuicem fidei seu intellectu rectitudinis, nõ caligant, velut fumus excaecat. Sicut hæreticorũ perfidia bonis doctoribus molestiam generat & lachrymas: sic male viuens catholicus, eis qui se fidem suam ex operibus ostẽdere iussit.

Dij

Oculi. runt, per inertiam grauis est. Oculi quippe & dentes praedica
Dentes. tores sunt sanctae ecclesiae, qui ei recta itinera prauidere, & alimenta spiritalia suggerere solent. Porro acetum quod a vino degenerat, & fumus qui ab igne ascendens euanescit, eos qui ab ecclesiastica suauitate & charitate per superbiam vel socordiam recedentes, hanc etiam uerbis impugnant, figurate denunciant, de quibus dicit Ioanes: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.

Solis calor. **¶** DECIMA HELDIBIAE quaestione.
 Vnus est solis calor, & secundum essentias subsistentes, alia liquefacit, alia indurat, alia soluit, alia constringit. I liquatur enim cera, & induratur lutum, & tamen caloris non est diuersa natura: Sic & bonitas & clementia Dei, uasa irae quae apra sunt in interitum, id est, populum Israel indurat: uasa autem misericordiae, quae praeparauit in gloriam, quae uocauit, hoc est nos: qui non solum ex Iudaeis sumus, sed etiam ex gentibus, non saluat irrationabiliter & absque iudicij ueritate, sed causis praecedentibus,

Solis radij. **¶** III. ad HELDIBIAM quaestione.
 Ecce hic positus est in ruina, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicitur, solisque radices tam multa loca excipiant quam immunda: & sic in floribus quomodo in stercore luceant, nec tamen solis radij polluantur? Sic & CHRISTI bonus odor, qui nunquam mutari potest, nec suam naturam amittere, credentibus uita est, incredulis mors.

Semina. **¶** IN III. ad ALGASIAM quaestione.
Elementa. Sicuti semina paulatim formantur in ueteris, & tandiu non reputatur homo, donec elementa confusa suas imagines membraque suscipiant: Ita sensus ratione conceptus nisi in opera proruperit, adhuc in uentre retinetur, & cito abortio perit, cum uiderit abominationem desolationis stantem in ecclesia, & Satanam transfigurari in angelum lucis.

Medicina. **¶** IN VIII. ad RANDEM quaestione.
Venena. Quomodo medicina non est causa mortis, si offendat uenena mortifera, licet his mali homines abutantur ad mortem, & uel se interficiant, uel insidiantur inimicis: Sic lex data est ut peccatorum uenena monstret, & hominem

male libertate sua abutentem, qui prius ferebatur improbus, & per praecipitia labeatur, freno legis retineat, & compositis doceat incedere gressibus, ita ut seruiamus in nouitate spiritus, & non in uetustate literae, id est, uiuamus sub praeepto, qui prius in modum brutorum animalium dicebamus: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

¶ AD PAMMACHIUM ADVERSUS errores Ioan. Hieroso.

Nasci de adulterio, non eius est culpa qui nascitur, sed illius qui generat. Quod in feminis non peccat terra quae fouet **Semina.** non semen quod in sulcis iacitur, non humor & calor quibus **Terra.** temperata frumenta in germen pullulant: sed (uerbi gratia) fur & latro, qui fraude & vi eripit semina: Sic in generatione hominum recipit terra, i. uulua quod suum est, & receptum compositum corporat, corporatum in membra distinguit.

¶ IN EPISTOLA AD CYPRIANUM.

Quomodo enim loquens sermo praeteruolat: Ita & orationis **Loquentis** per araneae incassum textitur. De quo super persona haereticorum scriptum est in Isaia. Telam araneae texunt, quae paruua & leuia potest capere animalia, ut muscas, culices, & caetera huiusmodi: a fortioribus autem rumpuntur, instar leuium in ecclesia simpliciumque qui eorum decipiuntur erroribus, cum viros in fidei ueritate robustos non ualeant obtinere.

¶ IN COMMEN. in Math. capite. v.

Quemadmodum Iudei uictimas immolabant Deo, ne **Victimaz.** as idolis immolarent: Sic & iurare per mittebatur in Deum, non quod recte hoc facerent, sed quod melius esset Deo id iuramenta exhibere quam daemionibus, Evangelica autem ueritas non recipit iuramentum, cum omnis sermo fidelis, pro iureiurando sit.

¶ IN CAPYT. VII. PRIORIS ad Corinth. episto.

Et si quis se incontinentem non erubuerit confiteri, in **Aeger.** languore incontinentie reclamanti non denegetur remedium nuptiarum. Quomodo si peritus medicus inquieto aegro & neganti se posse a pomis omnibus abstinere, concedat aliquantum, ne illa perniciose praesumat.

¶ IN EPISTOLAM ad Galatas cap. III.

De iij

Sicut in vinea multi vsque ad prælum gradus sunt, & primum necesse est, vt vitis gemmet in pampinis, spem promittat in floribus: dehinc vt flore decusso, futuri botri species deformat: ita paulatimq; turgescens vva parturiat, vt pressa torcularib; dulcia multa defudet: Ita & in doctrina singuli beatitudinum sunt profectus, vt audiat quis verbum Dei, vt concipiat, vt in vtero animæ eius adolescat, & ad portum vsque perueniat: Vt quum pepererit illum, lacte enutriet: & p infantiam pueritiam, adolescentiam, iuuentutem ad perfectum virum vsque perducatur.

Vulna

Sicut in vuluam mulieris primum semen iacitur informe vt sulcis & fundo eius quasi quodam glutino adhæreat: Deinde per nouē menses restricto sanguine, futurus homo coagulatur, corporatur, pascitur, atque distinguitur, vt postquam in vtero palpitarit, statuo tempore fundatur in lucem: & tantis difficultatibus nascitur, quantis postea nec intereat, enutritur: Ita & semē sermonis Christi quum in animum audientis incidit, per gradus crescit, & vt multa pteream, tamdiu in ancipiti est, quamdiu pariat qui concepit.

¶ IN EPIST. AD GAL. CAP. II.

Quomodo autem iuxta Apostolum Iacobum fides sine operibus mortua est: Sic absque fide, quamuis bona opera sint, mortua computantur.

Quomodo in coniugio sæpe viri semen in causa est ne liberi procreentur, & nonnunquam sterilis vxor femina nõ tenet, & frequenter neuter ad generandum aptus est, & e contrario vterque fecundus: Ita & in his qui verbum Dei seminant, quadriariam hæc diuisio custoditur, vt impleat quidē suum doctor officium, sed sit sterilis auditor: vel auditor bonæ indolis sit, sed per imperitiam doctoris verbi semē intereat: aut certe tam vecors sit qui docetur, quum ille est qui præcipit, raròq; contingit, vt & magister, & discipulus sibi consentiant, scilicet vt tantum iste doceat, quantum ille potest haurire, vel tantum suscipere doctus quantum doctor ingerere.

¶ LIBRO. III. COMMENTA. IN EPISTOLAM AD GAL. CAPIT. V

Scintilla res parua est, & penè dum cernitur, non videtur sed si fomitem comprehenderit, & nutrimenta quamuis paruus ignis inuenit, incæna vrbes, latissimos saltus regionefque consumit. Fermentum quoque eius ad aliam partem in ignis: Euangelio parabola temperata est, res modica videtur & nihil: sed cum farinae conspersum, tota massam suo vigore corruerit, in illius vim transit omne quod mixtum est: Ita & doctrina peruersa ab vno incipiens, vix duos aut tres primum in exordio reperit auditores, sed paulatim cancer serpit in corpore, & iuxta vulgare prouerbum, vni^o pecudis scabies totum commaculat gregem. Igitur & scintilla statim vt apparuerit extinguenda est, & fermentum à massæ vicinia semouendum: secunda putridæ carnes, scabiosum animal à caulibus ouium repellendum: ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arius in Alexandria vni scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est.

¶ SIM. COMMENT. EPIST. AD EPHES. CAP. I.

Signaculum Dei est, vt quomodo primus homo conditus^o Prim^o ho est ad imaginē & similitudinem Dei, sic in secunda regemone. ratione, quicumque spiritum sanctum fuerit consequutus, si Secunda^o generatio. gnetur ab eo, & figuram conditoris accipiat.

¶ LIB. COMMENT. II. IN EPISTOLAM AD EPHESIOS CAP. III.

Quod vt manifestius fiat, imperfectum licet & non implens similitudinem, tamen per quod possit intelligi quod dicitur, sumamus exemplum. Mare certè immensum est, & capacitas eius Deo soli nota, ex hoc si quis velit multis hominibus secundum id quod gestare queunt, tradere: necesse est, vt ad mensuram vnicuique tribuat, & partes eius recipiant, cuius solidum immensurabile est: Ita & spiritus factus, immensus quidem est, & nullo sine concluditur: tamen vnicuique datus secundum quod expedit.

Qui autem vult hæc cum non de humilitate, sed de conficietia protulisse, dicit: Paulus apostolus, homo erat acuti & acris ingenij: & qui ad primos quosq; disputantiū conatus,

sagaci mente quæ erant inferenda, prænosceret. Videbatur saepe ex utraq; parte sic dici: & tam verisimilia in rebus contrarijs asseri, ut ambigere facerent audientem: idcirco ut homo, & adhuc in fragili corpusculo constitutus, circumferre- batur quid em omni vento doctrinæ, sed non elidebatur in saxa, nec nauis eius gurgitibus implebatur. Stabat quippe in puppi gubernaculum tenens: & spumantes hærefeos flu- ens, fidei securitate frangebat. Non tamen intrepidus & se- curus, nec quietus & placidus, prospiciebat ventos hinc ide- perflantes, & sollicita aure captabat, vicebatque cõtraria: sed non erat illi securi victoria.

Aedifica- Hæc autem tota ædificatio per quem Ecclesiæ p par-
tio. tes corpus augetur, mutua in se charitate complebitur. To-
Rationalitas rationabiles creaturas sub vniuersi rationabilis animalis itel-
creatura. ligamus exẽplo, & quodcuq; de huius mẽbris dixerimus & partibus, hoc sciamus esse referendum ad vnamquamq; ra- tionabilem creaturam: Putemus hoc animal ita per artus, venas, carnesq; laceratũ: ut nec os ossi hæreat: nec neru⁹ iun- gatur ad neruum, separatim oculi iaceant, seorsum nares: ma- nus alium locum teneant: alio proiecti sint pedes: & reliqua membra in hunc modum inter se dispersa sint & diuisa. Fin- ge alioquem venire tantæ scientiæ medicum, qui iuxta fabu-
Aesculapi- las ethnicorum, Aesculapium possit imitari: & in nouam fig-
us. gurã nouemq; nomen Virbium suscitare: hic necesse habe-
Virbius. bit vnumquodq; membrũ suo loco restituere: & cõpagem copulare compagi: & quodam glutino partibus restitutis, v- num corpus effi cere. Hucusque nobis vna similitudo pcesse- rit. nunc in eandem similitudinem ad id quod intelligi volu-
Paruulus mus, aliud trahatur ex emplum. Paruulus crescat: & occul-
crescens. tuo in perfectam adolcscat ætatem suam manus augmentũ habebit, sua pedes sentient incrementa: venter dũ nescimus impletur: humeri dũ falluntur oculi, dilatantur: & omnia membra per partes iuxta mensuram suam sic crescunt, ut ta- men non sibi, sed corpori videantur augeri: Ita igitur & in restitutione omnium, quando corpus totius Ecclesiæ nũc dis- persum atq; laceratum: verum medicus **CHRISTVS IESVS** sanaturus aduenit: vnusquisq; secundũ mensuram fidei, & agnitionis filij Dei: quem ideo agnoscere dicitur, quia pri-

us nouerit, & postea nosse desinit, suum recipiet locũ & in- cipiet id esse quod fuerat: Ita tamen ut non iuxta aliam hæ- refim, omnes in vna ætate sint possiti, id est, omnes in ange- los reformentur: sed vnumquodq; membrum iuxta mẽsurã & officium suum perfectũ sit. Verbi gratia: ut angelus resu- ga id esse incipiat, quod creatus est: & homo qui de parady- so fuerat eiec- tus ad culturam iterum paradyfi restituatur.

¶ LIBRO. I. comment. in Esai. capit. 116. r.

Hæretici quoq; Euangelicam veritatem corrumpunt pra- ua intelligentia, & sunt caupones pessimi, facientes de vi- Caupones
no aquam. Cum e contrario domus noster aquas in vi- Aqua.
num verterit, & tale vinũ, quod miretur architriclinus: Qua
le & regina Saba in Salomonis est mirata conuitiũ, pincer-
nas eius, & ministros vini, sua voce collaudans.

¶ LIBRO. II. commentar. in Esai. cap. v.

Quod autem iuxta Hebraicũ & omnes alios interpre- Funiculiva
tes, appellantur funiculi vanitatis hoc significat, quod faciẽ-
ribus peccatum facile textitur, & tam inane & futile est, ut a-
rancarum fila texuntur: sed cum inde voluerimus exire, Arancarũ
solidissimis vinculis nectimur, fila.

¶ LIBRO. XVI. commentar. in Esai. cap. 57.

Sicut igitur mare seruens quiescere nõ põt, sed redundat Mare.
fluctus eius, & reuoluũtur ad littora, atque iterum reforbẽ-
tur, & in se fracti lutum efficiunt quod pedibus conculca-
tur: Sic impij æternæ conculcationi subiacebunt, quorũ nul-
lum est gaudium, & qui nulla pace requiescunt, in eo quod
impij perseuerent.

¶ LIBRO. VI. com. in Esai. cap. XIII.

Sicut enim quidam cadaueris materia est, & aliquis humor Cadauer.
in cadauere, vermes nascuntur ex putredine: Sic ex ipsa ma-
teria peccatorum supplicia gignuntur.

¶ LIBRO. VI. com. in Esai. cap. XVI.

Doctrina hæreticorum quæ pãrdis & præuaricatoribus
comparatur deserta erit, & deducetur ad nihil, pãrdi sunt in
Hieremia varietates, & maculæ non mutantur, & apostatæ:
de quibus in Psalmo legimus: Præuaricatores reputati om-
nes peccatores terræ.

¶ IN. ESAT. CAP. 44.

**In baptif-
mate rena-
scetes.** Et germinabunt inter herbas, quasi salices iuxta præter-
fluentes aquas. Comparat quoque in baptifmate renascen-
tes, herbis virentib. & salici, quæ iuxta fluentes aquas oritur,
& contra rerum naturam affert fructus, quæ prius sterilis e-
rat: vel cuius semen in cibo sumptum sterile facit.

¶ IN ESAYAM. CAP. LVIII.

Bos. Omnes enim qui hæreticis vinculis alligantur, declinât
à domino, & quasi bos ductus ad victimam eligunt at-
que commutant pro veritate mendacium.

¶ LIB. COMMEN. XVIII. IN ESA. C. LXV.

**Horti-
Caro.** Omnis hæreticus ad iracundiam prouocat dominum;
& in falsitate dogmatum suorum immunda offert sacrificia,
nequaquâ firma & mensura perpetuo: sed instar h. rtorum
ad breue virentia, carnis delitijs prouidens. Cui dicitur: Om-
nis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni, Aui-
fœnum, & flos decidit: Verbum autem Domini quod in Ee-
clesijs prædicatur permanet in æternum,

¶ IN ESAYAM CAP. LXVI.

Ecclesia. Quomodo solebant filij Israël dum eorum staret reli-
gio, & templi ceremoniæ seruarentur, offerre victimas cũ
Psalmis in domo domini: Ita vsque hodie in domo Dei
(quæ est Ecclesia) filij Israël, qui mente conspiciunt Deum
spirituales offerunt hostias cum fructibus atque virtutibus
animæ suæ in vasis mundis, hoc est, in sanctis corporibus.

**Vermis.
Ignis.** Vermis autem quomodo morietur, & ignis qui non ex-
tinguetur, à plerisque conscientia accipitur peccatorū, quæ
torquet in supplicijs cōstitutos, quare vitio suo atque pec-
catō caruerint electorum bono, iuxta illud quod dicitur:
Versatus sum in miseria, dū infigitur mihi spina. Et in Pro-
uerbijs, Tinea ossium cor intelligens. Et iterum sub obello:
Sicut tinea vestimentum, & vermis lignum: Sic mœror ex-
cruciat cor viri.

¶ IN I. HIEREMIAE CAPVT.

**Nux.
Amigda-
lun.** Quomodo nux sive amygdalum amarissimum habet
corticem, & testa durissima cingitur, vt detractis austerio-
ribus & duris, fructus dulcissimus reperiatur: Sic omnis cor-
reptio, & labor continentæ, amara quidem videtur ad præ-
sēs, sed fructus parit dulcissimos. Vnde & yet illa sententia est:

Literarum radices amaræ, fructus dulces.

¶ LIBRO. II. commentar. in Hieremiam cap. VI. Cisterna.

Quomodo cisterna vel lacus frigida facit aquam suam:
Sic in medio Hierusalem malitia quæ in ea est, omnem ca-
lorem perdidit vitæ, & quæ sequuntur.

Polluitur enim ex vno peccatore populus, sicut ex vno ioue
morbidus vniuersus grex inficitur: Sic ex vno fornicatore, vel
aliud quodcūq; scelus cōmittente, plebs vniuersa polluitur.

¶ IN HIEREMIAM LIB. VI. capite. XXXI.

Peccata sunt vna acerba, vt comedentium dentes obstu-
pescant, & non possint eius suauitatem sentire, de quo dici-
tur: Gustate & videte, quoniam suavis est dominus.

¶ LIBRO. IIII. comment. in Ezechielem. CAP. XIII.

Oēs hæretici ppter fraudulentiam ac nequitiam, vulpium simi-
les sunt de quibus saluator loquitur: Vulpes foueas ha-
bent, & volucres cœli nidus. Et de Herode scriptum est: Dicit
te vulpi hinc. Et de eisdem vulpibus, quæ paruulos simpli-
cesq; decipiunt, & populantur vineam Christi, Salomon lo-
quitur: Capite nobis vulpes paruulas dissipantes vineas. Et
in Psalmo super his qui eorum fraudulentia supplantantur,
canitur: Introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus
gladij, partes vulpium erunt.

¶ CAP. XVI.

Cruenta infantium corpora statim vt emittuntur ex v-
tero, lauari solent: Ita & generatio spiritalis lauacro indiget
salutari. Nullus enim mundus à sordibus, nec si viuus quidem
dei fuerit vita eius.

¶ COMMENTARIA IN EZECHIEL. LIB. VIII. CAP. XXVI.

Finge aliquem diu seruata pudicitia, multis floruisse virtuti-
bus, & postea in aliquo graui, mortaliq; peccato esse col-
lapsum. Nonne ad fontem ruinæ eius interfectarūque vir-
tutum omnes insulæ mouebuntur: hi videlicet qui falsis a-
mansque huius seculi tanduntur fluctibus? & descendent de
throno superbiæ suæ, oēs qui in seculi huius sanguine prin-
cipes videbantur: & humilitate deiectione, auferent diademata
de capitibus suis, quæ videbantur bonis operibus possidere,
& vestimenta varia diuersitate virtutum abijcient: & indu-
entur stupore sive timoris magnitudine, quodammodo vide-

Lacus.

Ouis mor-
bida.

Suauitas.

Hæretici
Vulpes.

Cruenta in-
fantium cor-
pora.

Repen- buntur insani: si debuntq; humi, & stupentes super repenti-
 nus casus. no casu eius admirabuntur, in tantum vt omnes assument
 planctum & lamentationem super eum qui corruit, & dicat:
 Quomodo peristi qui prius saluus eras? quomodo corru-
 sti qui tanto tempore steteras? qui in mari huius seculi inter
 omnes inclytos putabaris, qui eras cunctorū opinione robu-
 stus; & habitatores Tyri: hoc est, cogitationes fortissimæ ad-
 uersum omnia ignita diaboli iacula resistentes, quæ prius e-
 rāt formidini omnibus aduersarijs, verisæ sunt in stuporem,
 Sed & naues, omnes videlicet sancti qui huius seculi fluctus
 transeunt, obstupescunt cum te viderint concidisse. In die pa-
 noris & ruinæ tur turbabuntur insula: ne & ipsæ similia su-
 stineant. Aliorū enim ruinæ, exempla iustorū sunt: dum oēs
 infirmo & imbecillo statu fluctuātq; vestigio in seculo cō-
 moramur, & nūquam est nostra certa securaq; victoria: quā-
 do egredientur ex te qui prius steterant, vel in exitu tuo in
 fine & consummatione tua. Non enim ex præteritis, sed ex
 præsentibus iudicamur. Cauendum q̄ est & semper timen-
 dum, ne veterem gloriam & solidam firmitatem vnius ho-
 ræ procella subuertat.

LIBRO. I. COMMENT. IN OSEE CAP. III.

Sicut vacca percussa a fyllo, percussi sunt hæretici arden-
 tibus diaboli sagittis, & legis notitiam reliquerunt: ideo pa-
 scebantur in lara & spaciola via que ducit ad mortem, & patien-
 tia domini boniq; pastoris eos inuitat ad interitum.

Vinum. Sicut vinum & ebrietas eum, qui biberit, mentis suæ im-
 potē facit: Ita & fornicatio, ac voluptas peruertit sensum, a-
 nimumq; debilitat, & de rationabili homine brutum efficit
 animal, vt ganeas & lupanaria & libidinum lustra sectetur.

COMMENT. IN OSEE LIB. II. CAP. VII.

Hæreticorum corda diaboli igne succēsa, vt in eis pa-
 nes coquat̄ Anachristi, nemo ambigit, qui idcirco primū
 quiescunt in Ecclesia, & loquuntur occulte, & omnia pacifi-
 care promittunt: vt cancer paulatim serpat in populos, & fer-
 mentū doctrine eorū (quod & dominus intelligens loquitur.
 Cauete à fermento Phariseorū) cum intumuerit in cordib;
 deceptorum, tunc in apertā prorumpit insaniam, & imple-

ur in eis, quod à Ioan. apostolo dicitur: Ex nobis exierunt,
 sed non fuerunt ex nobis, si enim fuissent ex nobis, mansi-
 sent vtique nobiscum.

LIB. COM. I. II. IN OSEE C. X.

Quomodo radix omnium malorum est auaritia: Sic
 peccatorum scelerumque cunctorum radix est impietas,
 qua qui arauerit siue seminauerit, metet iniquitates.

LIB. V. COM. IN OSEE CA. XIII.

Quia verò Galaad interpretatur translatio testimonij,
 & Galgal volutabrum, hoc dicere possumus, quod principes
 hæreticorum testimonia veritatis transferāt in mendacium,
 & quicquid colunt, idolum sit: & sacrificia eorum habeāt si-
 militudinē, vel acruorū de lapidibus congregatorū, vel te-
 studium. Quomodo enim acruū hinc atque illinc de la-
 pidibus & sabulo congregantur: ita & hæretici de sapientia
 seculari & argutijs hominum, fraude atque mendacio simu-
 lachra componūt. Et cum hoc fuerint, tardis gressibus in y-
 no mouentur loco, & totum orbē occupare non possunt. Te-
 studo tardigrada, & onerata, imò oppressa pōdere suo, non
 tam ambulat quā mouetur, hæreticorum grauissima pecca-
 ta significans, qui suis in coeno & volutabro luti erroribus i-
 molant, adorantes opera manuum suarum, & iustar boum Boues.
 cuncta pro terrenis frugibus laborantes.

IN IOHELEM CAP. III.

Ergo egredietur fōs de domo domini quæ interpreta-
 tur Ecclesia. De quo & Ezechiel & Zacharias ponunt in si-
 Ecclesia. ne voluminum suorū, vt spinas nostras & vitia atque pecca-
 ta, quæ nullam frugem habuere iustitiæ, commutent in do-
 Noualia. mini noualia, & ariditatem nostram rigent aquis largitissimis
 & pro spinis ac vepribus, flores multiplices germinemus.
 Et in eo loco vbi quōdam fornicatus est Israël, & iniua-
 tus est Beelphegor, lilia castitatis, & rosæ pudoris ac virgini Lilia.
 tatis exuberent.

IN PROEMIO IN ABACVC PROPHE TAM.

Quomodo si ægrotus & æstiuans febribus, aquam frigi Aegrotus,
 dam postulet, & dicat ad medicū: Vim patior, crucior, vror,
 exanymor, vsquequo medice clamabo, & non exaudies? Et
 respōdeat ei sapientissimus ac clementissimus medicus: Scio

quo tempore dare debeam quod postulas, & non misericors in modo, quia misericordia ista, crudelitas est, & voluntas in a contra te petit: Ita & Deus noster sciens clementiæ suæ potestatem atque mensuras, interdum non exaudit clamantem, vt cū prober, & magis prouocet eum ad rogandum, & quasi igne excoctum, iustiorum & puriorum faciat. Quod intelligens Apostolus secundum id quod misericordiam consecutus est à domino, ait: Sed non defecimus in tribulationibus. Et benedicit dominum in omni tempore. Et scit quod qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: & gloriatur in labore & dolore: & cum Hieremia dicit. Tribulatione & miseria inuocabo, & quomodo alius inuocat Deum. Sic sanctus vir ac bellator inuictus ad exercendum se & probandum, tribulationem & miseria inuenire desiderat.

¶ IN ABACUK CAP. II.

Vinum.

Quomodo vinum contra potantem facit, & postquam surrexerit, neque pes, neque mens suum officium tenet, omnisque lætitia & mentis exhilaratio vertitur in ruinam: Sic vir, superbus non decorabitur, nec voluntatem suam perducet ad suam.

Superbus.

¶ CAPITE .III.

Tyrānus.

Cum tyrannus detruncatur, imagines quoque eius depununtur & statuae, & vultu tantummodo commutato, ablatoque capite, eius facies, qui vicerit, superponitur: vt manente corpore, capitibusque praecisis, caput aliud commutetur. Sic haereticorum conciliabula, quia capitibus haereseon à ceteris separatis populis, in loco eorum caput esse CHRISTVS scipiat.

¶ IN NAYM CAPITE I.

Capilli.

Quomodo enim numerus capillorum acutæ forcipis non repugnat: Ita & numerus aduersariorum DEI facili succisione tollitur.

Forc. ps.

Flumina.

Sicut enim flumina de ventre iusti fluunt, & fontes vberes in vitam æternam per varias multiplicesque sententias quibus imperat sermo domini: Ita & haeresiarchæ aquas suas quibus imperant, & quæ ex eorum primum fonte manant.

¶ IN MICHEAE CAP. I.

Aquila.

luciel

Quomodo aquila, quæ regina est avium, certo tempore amittit pilos, & remanet implumis: Sic etiam Israël de-

ponat omnem gloriam suam.

Quemadmodum in vulneribus putridis, ne cancer ferat, & emortuū corpus vitas carnes depascatur, medici statim vultus & vrunt cauterio, vel puluere cauterico: Ita spiritus DEI, finem posuit mendacio, ne vltra populus DEI pseuod prophetatarum vocibus subuertatur.

¶ IN CAP. II.

Quomodo in fabricatione turris lingua, quæ malè vniuersa fuerat, separata est, & pessimum foedus vtili diuisione concisum: Sic & capita haereticorum, quæ cum corporibus siue inter se videbantur habere concentum (plura enim haereticorum capita sunt, quæ cum diuersos oculos habeant, tamē in vna (vt ita dicam) lingua blasphemiae aduersus Ecclesiam latrant) diuiderentur in partes, & à decerpis corporibus separata, ab vno capite locum facerent.

¶ AMBR OSIVS SERMONE I.

Sicut granum sinapis, prima fronte, specie sui est paruū, vile, despectum, uon saporem praestans, non odorem circūferens, non indicans suauitatem: At vbi teri coeperit, statim odorem suum acrimonia exhibet, cibum flammei saporis exalat, & tanto feruoris calore succenditur, vt mirū sit in tā friuolis granis, tantum ignem fuisse conclusum: Cuius etiam seminis cibum, homines, hyemis tempore praecipue, magna pro suauitate percipiunt, quatenus repellant frigora, humores egerant, viscerum interna calefaciunt. Sæpē etiam capiti ex hoc adhibent medicinam, vt si quid inualidum, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur: Ita & CHRISTIANA FIDES, prima fronte videtur esse parua, vilis, tenuis, non ostendens potentiam suam: at vbi diuersis tentationibus teri coeperit, statim vigorem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem dominicæ credulitatis aspirat, & tanto diuini ignis ardore iactatur, vt & ipsa ferueat, & participatē sibi ardere compellat. Granum sinapis membrorum viscera calefacit: fidei autem vigor cordium peccata comburit. Illud quidem asperum, algorem frigoris remouet. Hæc autem delictorum diabolicum frigus expellit. Sinapis iniquos humores decoquit corporum: fides autem libidinum fluentia consumit. Per illud medicina capiti procuratur: per fidem au-

Christiana fides.

tem spirituale caput nostrum, quod est CHRISTVS, sepius refouetur, fidei (iuxta comparationem sinapis) odore iuncto perfumitur.

Sinapis succus.

SERMO II.

Sicut cum sinapis succum sumimus, vultu contristamur, fronte contrahimur, ad lachrymas promouemur, & ipsam salubritatem corporis nostri, cum quodam fetu austeritatis accipimus. Illinc enim nos amaritudo exasperat, acrimonia penetrat, hinc calor ignei saporis accendit, & toto perturbati corpore, tunc magis sani efficimur, cum amplius deploramus: Ita & cum fidei Christianæ mandata percipimus, contristamur animo, affligimur corpore, ad lachrymas promouemur, & ipsam nostram salutem cum quodam fetu ac merore consequimur. Inde ieiunia nos exasperant, illinc peccatorum conscientia macerat, hinc patrimonij iactura conturbat & toto contristari habitu magis salutem consequimur, si amplius desicemus, sicut Dominus ait: Vos plorabitis, & c. Beati qui lugent. Quod succus sinapis in corpore: hoc fides Christiana operatur in anima.

SERMO VIII.

Laudauerim virtutem gubernatoris, qui nullas procellas senserit, & cursum nauigij direxerit, nulla tempestate iactatus? Sed illum laudauerim, qui aduersus ventos renititur, iusurgit aduersus fluctus, non timet vel cum eleuatur vndis nauigium, vel cum ad profundum ima deponitur: Ita & ille laudandus est gubernator sui, qui ea quæ aduersa sunt, vincit patientia, virtute superat, secundis non extollitur, aduersis non frangitur. Rege ergo te ipsum, quando turbatur animus, mens fluctuat.

Laudandus gubernator.

SERMO XX.

Coluber.

Fertur coluber cum virgetur periculo, caput semper abscondere, & in orbem se colligens, obiecta reliqua parte corporis, hoc solum tueri: quod illela, feratur membra cætera, saluo capitis vigore, reparare: Hoc & tu moraliter serua caput, hoc seruato mysticè, hoc caput, quod CHRISTVS est, seruati humani serpentes, etiãsi omnia membra cædantur, totum vratur corpus incendijs, mergatur profundo, cuiusceterum à bestijs: hoc tamè capite custodito, vitæ salus integra est.

Caput Christus.

SERMO XLIII.

Pascua sunt libri scripturarum cælestium, in quibus recreamur, & reficimur, cum ea quæ scripta sunt degustamus, vel summo ore libata frequētius ruminamus. His pascuis grex Domini saginatur. Carpis illic nouum florem, qui bonum odorem dedit resurrectionis. Carpis lilium in quo sit splendore æternitatis. Carpis rosam, hoc est Dñici corporis sanguinem. Pascitur os nostrum hic, cum loquimur mandata verbi: pascitur oculus interior, lucernæ spiritualis lumine, quæ nobis in hac mundi nocte præluceat, ne sicut in tenebris ambulantes, incertis ritubemus vestigijs, & viam veram inuenire nequeamus.

Amoenissimi scripturarum cælestium pascua.

SERMO XLVII.

Ignitum eloquium tuum. Ignis est verbum Dei, quem misit qui secretos mentium diuinæ ardore cognitionis inflammaret affectus, qui vapore fidei & deuotionis adoleret, qui cupiditatem virtutis accenderet. Bonus ignis qui calefacere nouit, nescit exurere, nisi sola peccata. Hoc igne super bonum fundamentum posito, apostolicum illud aurum probatur: hoc igne illud mortuum vel operum examinatur argentum, hoc igne lapides illi pretiosi illuminantur, scænum autè & stipula consumuntur. Mudat hic ignis aurum, consumit errorem. Hoc igne vrebatur rubus, & non exurebatur. Vrit enim sermo diuinus, ut corrigat conscientiam peccatoris: non exurit ut perdat. Hic ignis habitare per fidem Christum in cordibus facit. Hic ignis materialium extinguere scæua scæmarum consumit incedia. Denique Hebrei hoc igne successi, fornacis ardētis vaporem nec timere, nec sentire potuerunt.

Ignis. Scrimo.

Aurum. Argentum. Scænum.

SER. LVIII DE SEPULTURA domini.

Quis cõtētus sit potare de riuulo cum possit haurire de fonte? Terra enim aquarum tenuè rotè omnino non suscipit postea Fons. Quæ largus pluuiarum imber infuderit: Sic vestra dilectio inuimber. data Sacerdotis N. eloquio sermōis mei parietur vile fastidium.

SERMO LXXX.

Nihil proste offerre pabula recusati, & potum porrigerè Pabula. minimè sitienti, cum id quod offeras, non tam libèter hauriat quam fastidiose, velut turbulentum reddat, atque ita sit, ut & poculi sinceritas vitietur, & causas delicti fastidiosus peccator inueniat: Sic & charitati vestre ingerere Domini.

Potus..

Domini.

Dominicū poculum. nīci poculi prædicationem forte superflūū est, cū id anima vestra clausis viscēribus, non tam sitienter hauriat, quā diffusimulenter infundat.

¶ SERMO. LXXXII. de defectione lunæ.

Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non percipit? Ecce ego pascō gregem Christi, & gregis fructum extorquere non valeo: pascō gregem domini, & nulla ex eo religioſitatis alimenta percipio. Nulla enim me fidei eius dulcedo lætificat: sed quicquid ex eo profluit, asperum & amarum est.

Cantus Cantauimus vobis, & non saltastis, id est, annūciauimus vobis regnū cœlestis gaudium, & minime corda vestra motu quodā alacritatis exultat. Lamētāuimus vobis, & nō plāxistis. i. prædicauimus triste iudiciū, & sensus vestri ad penitentiam in lachrymas nō prorūpunt. Sicut enim qui corporaliter saltat, nūc in aëre suspēditur, nūc ad aliora iactatur, nūc alternis saltat. loca diuersa collustrat: Ita & qui spiritualiter saltat, interueniēte fide, modo in aëris sublimitate erigitur, modo ad syderū cogitationem, saltibus paradisi cœlumq; collustrat. Et sicut qui corporaliter saltat, volubilitate membrorū se exerceō, gyrū sibi saltationis acquirit: Ita qui spiritualiter saltat, fidei alacritate semper mouens, gyrū sibi totius orbis assumit. Solent autē homines (sicut mos est) in votis suis, hoc est, in nuptijs præcipuē saltare vel canere, vnde nos habemus votiuas nuptias, in quibus saltare vel canere debemus, qui habet sponsam sponsus est, propter has nuptias nos saltare cōuenit. Siquidē & Dauid rex pariter & propheta, dū multa cecinerit, ante arcā testamēti etiā saltasse dicitur. Elatus enim gaudio, in saltationem prorūpit. Arcam autē quid nisi sanctā MARIAM dixerimus? Siquidem arca intrinsecus portabat testamēti tabulas: MARIAM autē ipsius testamēti gestabat hæredē. Illa intra semet legē, hæc Euāgelii portabat. Arca intus & foris auri nitore radiabat: sed & sancta MARIAM intus forisq; virginitalis splendore fulgebant. Illa terreno ornabatur auro: ista cœlesti.

¶ SERMO. LXXXIII.

Apes. Sicut apes de diuinā scripturā stoculis, suauias mella conficiant, & quicquid ad medicinā pertinet animarū, oris

sui arte cōponunt. Et sicut apes castitate corporis præferunt, cibum vitæ cœlestis exhibēt, aculeū legis exercent, puri ad sanctificationē, suaues ad refectiōē, seu eri ad vitionem. Apibus planē cōparandi sunt, qui velut alucario quodā, gratiā matris Ecclesie continent, in qua dixerorum mriterorum cellulas, dulcissimis prædicationibus componentes, de vno siluatoris examine, tyrannorū examina multa produciunt.

¶ IN LV. lib. III. in præfat. one.

Si hi qui magnū mare littorali parant nauigatione trāsmittere, altioris compendium cursus itidē vt nos fiducia in-firmitatem vitantes, agrū & vrbes littore deductas, capti lo-corum decore frequenter inuisunt: quantō magis nos in tā-to non elementorū, sed gestorum cœlestiū siti profundo, vi-ciniores legere portus, & frequētes amare debemus ex cur-sus, ne quis longæ nauigationis tædio fatigatus, fastidio vo-mitum tenere non possit. Certē si quis in tutæ ratis vitia infi-da perspexerit, tanquam frequēti librorum portu obiecto, licet vt aurium vela deponat, lectonis anchoram figat, non videtur deseruisse nauigiū, sed cōfecisse cursum qui descen-dit in portū. Et plerisq; locis fortasse amœnitas locorū ipsa inuitet prætermeuntē. Nā si Vlyx em illū (vt fabulæ ferunt) licet & Propheta dixerit: Habitabūt in ea filiæ Syrenarū, & si non dixisset Propheta, nemo tamē iure reprehenderet, cū & gygātes, & vallē Titanū scriptura cōprehenderit. Si ergo Vlyx illū post decē ānorū exilia, quib. bellatum in Ilio est decemq; erroris annos festinātē ad patriā, Lotophagi suauitate bacarū tenere potuerūt, si horti Alcinoi retardarunt, si postremo Syrenū cātū vocis illectum, ad illud famosum vo-luptatis naufragiū pene deduxerāt, nisi aduersus illecebrele sonitus cātū enē, inserta cera sociorū clausisset aures: Quā-to magis religioſos viros factorū cœlestiū decet āmiratione mulceri? Atq; hīc iā nō bacarū suauias hauriēda, sed panis ille qui de cœlo descendit. Non area Alcinoi spe dāda, sed sacramenta sunt Christi. Nō claudendæ igitur aures, sed reserandæ sunt, vt Christi vox possit audiri: quam quilibz per-ceperit, naufragium non timebit.

¶ LIBRO. VI. CAP. XXXVII.

Hoc quidē mirū: Quicquid de fluminibus haurias, si-
Ec ij.

Excursus.

Vlyxes.
Syrenes.

Vallis Ti-
tanum.

Horti Alci-
noi.

Fontes. gno dispendij non notari. Quicquid de fontibus hauseras, vlturario quodā reparari meatu. Sed ex stum inib. si nihil de cederet, nihil tamen videtur accedere, & fontib. vt cumula- ta fluēta cernitur: ita dū minnūtur fluēta, prodūtur. At verō hic panis quē frangimus. i. sermo dei, cū diuiditur, augetur: dū editur, sine vlla dispendij comprehensione cumulatur.

LIBRO. VII. CAP. XLI.

Vestimēta Christi alba sicut nix, id est, verba eius. Nix ē cælo missa in terram, ieiuna nostrorum arua peccatorū fecundat, vt mens nostra pluuia: huius humore viridescat, ter- ram nostram, huius niuis candore respergat, ne præpropere calore vernantis corporis arua luxurient, sed potius for- niuali, femina verbi cœlestis pressa fecundet. Nix cum ca- dit aues cæli non habent vbi inhabitent, & lætior solito tri- tici prouentus exuberat.

LIBRO. IIII. super Lucam cap. IIII.

Nemus. Eadem est virtutis natura, quæ nemorū, vt si adhuc exi- gua de terrenis ad superna se subrigunt, dum teneris ætas a- dolescit, frondibus sæui veneni obnoxia facile aut sug- cidi possit, aut vri. Si vero alta se radice fundauerit, & ne- morum sublimitatem sustulerit, frustra eam vel ferarū mor- sibus, vel lacertis agrestium, vel diuersorum flatuum procel- lis arbor robusta tentatur.

Crudititas. Sicut ex multa cruditate & febres nascitur & vermes.
Febres. Ita si quis nō decoquat peccata sua, velut quadā interposita sobrietate abstinet, sed miscēdo peccata peccatis, tāq̄ cru- ditatē quandā cōtrahat vestrū recentū delictorū igne adu- retur perpetuo, & suis vermibus cōsumetur, vnde & Isa. ait: Ambulate in lumine ignis vestri, & flāma quam accēdistis.

LIBRO. V. CAP. XXIX.

Vulpes. Hæreticis dominus vulpes comparat. Vulpes plenum est fraudis animal, foueam parans, & in fouea latere semper desiderans: Ita sunt hæretici, qui domū sibi parare non no- runt, sed circuentionibus suis alios decipere conantur: Ia- cob domū habitat, hæreticis in fouea est: vt fraudulenta vul- pes, galinæ Euāgelicæ dōlū intendēs semper merito foue- as habēt, quia domū q̄ habuerāt, perdidērūt. Hoc animal ne- q̄ māsuēcit vñq̄: vnde & Apōst. ait, Hæreticū hoīem post

vnam correptionem deuita: neq̄ vilius vsui est, aut cibo v- tile est. Ideo Sampson ad caudas earum faces ligauit, & di- misit in messes alienigenarum, eo quōd hæretici fructus in- cedere conentur alienos, latratibus magis sonori, quā vo- cibus excitati. Qui enim vnum verbum negat, nec vocem habet ad presens ore liberi, sed in futurum finem iam vincit caudæ facibus significantes sui finis incendium.

LIBRO. LV. LI. IIII. CAP. XLVII.

Peccatū est febris, eo quōd ignitē sunt cupiditates, quōd ignē in ossibus animæ & corporis implicant, mētē animūq̄ pertentāt. Vehementior est animi quā corporis febris, & ideo pro animi voluntate corporis salus plerunq̄ contem- nitur: nec à periculis, abstinetur. Vnde nō alienum videtur **Theotim** repeterē: quemadmodum Theotimus cum graui oculorum in- cómodo laboraret, & amaret vxorē, interdīcta sibi à me- dico facultate cōeundi, cupiditatis impatiens, atq̄ impetu li- bidinis raptus, se moderari nequiuērūt. Sciens enim prudēs q̄, quod esset oculos amissurus, priusquā cōueniret vxo- ri, in ipso actu feruentis cupiditatis & cōsuetudinis appa- ruit: Vale, inquit, amicū lumen. Sic ferē libido fragratior est, Vale ami- grauiusq̄ præcipitat & inflammat. Sed vbi quis resipuerit a furore, tūc conscientia interioris visus aperitur, facti q̄ suc- cedit pœnitentia, & pudenda sui vnusquisque facinoris eru- bescit. Etenim quasi clauis quibusdam suffigitur anima cor- poreis voluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus mersa terrenis, difficile in altum potest vnde descendit, sine Dei fauore, reuolare. Aq̄uum enim suorum vincula laqueis, & deliciarum secularium illecebris obnoxia iam tenetur.

LIBRO. V. CAP. XXIX.

Deserto mundus cōparatur adhuc incultus, sterilis, infoc Desertum. cundus, in quem negat nobis dominus ita prōdeundū. &c.

Arundines sumus, nulla validioris naturæ radice funda- Arundines ti. Si leuis aspirauerit prosperioris auræ successus, vago mo- tu, proximos verberamus, inopes ad suffragandum, faciles ad nocēdum. Arundines fluuios amant, & nos labentia mū- di caduca delectant. Tamen hanc arundinem si quis de ter- ræ euellat plantarijs, & superfluis exuat, expolians vete- rem hominem cū actibus suis, & scribe velociter scribentis

manu temperet: incipit non arundo esse, sed calamus, quæ præcepta cœlestium scripturarum penetralibus mentis imprimat, tabulis cordis inscripta.

LIBRO VII. CAP. LXIII.

Hæresis. Hæresis velut Eua semine rigore fidei tentat affectum, & lubrica facilitate prolapsa, lenocinia falsi decoris affectat, intemperatam negligens pulchritudinem veritatis.

LIB. I. DE CAIN & ABEL. CAP. XL.

Mulieres. Duæ mulieres vnicuique nostrum cohabitât, inimicitijs ac discordijs distindentes, velut quibusdam zelotypiæ contentionibus nostræ replêtes animæ domum. Vna earum nobis suauitati & amicitia, blandæ conciliatiuæ gratiæ, quæ vocatur voluptas, quæ est meretrix. Nam quid tam meretriciis, quàm secularis voluptas, quæ à fenestra domus sui intrat, oculis prima testat: menta præludens, & penetrat cor: situ in plateas prospiciens, id est in publicas transeuntium vias, nõ in legis interna mysteria, obtutum mentis intendas? Ea profecto est, quæ validioribus vinculis, velut cubile quoddam confociatæ nobis communitatis interit, ut qui inclinauerit se, ligetur, & opprobriosa fraudis velamen, operiri corporis sui stratum, ad sollicitandum animos inueniunt, absentia viri, hoc est, iniuriam legis obtexens. Lex enim peccantibus abest. Nam si adesset, non delinqueretur. Ideo ait: Non est vir in domo eius, quia in gratiam sui legem velint esse venialium. Spargit odores suos voluptas, quia CHRISTI odorem non habet. Thesaurus ostendit, regna promittit, amores spondet continuos, disciplinas sine pedagogo, sine monitore sermones, vitam sine sollicitudine, mollem somnum, inexplabilem cupiditatem.

LIBRO DE CAIN & ABEL.

Solis splendor. Sicut solis splendor ostendit ipsum solem, & ex sole procedit: ita opera ostendunt fidem, & duntaxat sunt indicatiua fidei. Et sic verum est quod dixit Iacobus: Abraham etiã ex factis, tanquàm ex signis fidei, iustificatur.

Opera Fides. Agni. Sicut agni multo lacte pinguescit, & sicut oues bene pastæ ad ipem nitenti: ita apostolico succo pasta, fidelium pinguescit oratio.

LIBRO II. de Cain & Abel cap. I.

Sicut fumus oculis. Sic iniquitas ventibus ea. Recte ini Fumus. quitas fumo comparatur, quæ velut quadam seculari caliginæ, aciem mentis obducit.

LIBRO de Isaac & anima.

Charitas est fortis vt mors, quia sicut mors est finis peccati & Mortis. ita & charitas, quoniã qui diligit Deum, peccare desinit.

LIBRO de Iacob & beata vita, cap. VIII.

Perfecti viri est, quasi fortem militem grauisimorum Persecutionum sustinere incursum, confictus subire, & quasi prouiri gubernatorem, nauem in tempestate regere, atque occurrendo, insurgentibus fluctibus magis vitare naufragium sulcando vandas, quàm declinando.

DE HELIA & ieiunio cap. II.

Sicut cum in intimis puerorum visceribus vermes ex cibus indigestione nascuntur, extingui non queunt, nisi cum a maioribus infunditur, aut medicamentorum vis inolescit asperior, quorum odore moriantur: Ita profundum animæ virtus ingressa ieiunij, culpam latentem inficit.

HEXAMERON LIB. IIII. CAP. I.

Qui vindemiam colligit, vasa prius, quibus vinum infunditur, mundare consuevit, ne fors aliqua vini gratiam decoloret. Quid enim prodest ponere vitem ordine, fodere quotannis, aut aratris sulcos ducere, putare, subrigere, adungere vlmis, & quodam connubio copulare: si tanto labore vina quæ sita in vase coalescant?

Matutinos quoque solis ortus si quis spectare desiderat, mundare oculos suos, ne quid pulueris, ne quid purgamentosi oculis eius infideat, quo intuitus hebetetur obtutus, neue aliqua caligo nebulosa, corporcos visus spectatus obducatur. Sol CHRISTVS incipit, oritur in lectione scripturarum: emunda oculos mentis, animique interiores obtutus, ne qua festuca peccati, aciem tui præstringat ingenij, & puri cordis turbet aspectum. Emunda autem aurè, vt vase syncero, scripturæ diuinitida flueta suscipias, ne qua ingrediatur contagio. Cave autem solis perpendere magnitudinem, ne nimius fulgor eius visus tuæ mentis obcæcet, & qui è regione in radium eius intendit, repercusso lumine, omnem subito amittit aspectum, ac nisi in cæteras partes vultu sui oculosque cõ-

vertat, asimet se nihil videre, & intuendi munere esse fraudatum: si verò deficiat obtutum, integrum sibi perseverat officium.

LIBRO. V. CAP. XII.

Obliviosi viatores.

Retrouocamur ad superiora sicut obliviosi viatores, q cum inconsulto praterierim, in sua reuertentes vestigia, incuria suę multum repetito itineris labore suscipiunt.

Est tamen etiam bonus viator, qui dispendium regressonis reliqui itineris compendiofa celeritate compenſat. Ita mihi faciendum.

LIBRO. VI. CAP. II.

Pauper cōtiosa ambiatate ostētant.

Nec vereor, ne quis mihi pauperis conuiuæ præsumptionem conferendam putet, qui studio humanitatis complures roget, nec his quicq̄ nisi viles & vſitatos apponat cibos, & tenui mensæ pauperis apparatus, plus reprehensionis incurrat ex fastidio conuiuarum quam gratiæ referat ex hoc hospitalitatis affectu. Nec enim Heliz cum amici quasi malum conuiuiam, agrestia apponentem olera, refutarunt.

LIB. I. offi. capi. 27.

Animātia

Omnibus animantibus innatum, salutem tueri, cauere quæ noceant, expetere quæ profunt, vt pastum, laubula, vt se à periculis, imbribus & solo defendant etiam, hoc est prudentiā. Solus homo non prospicit æternam salutem.

LIBRO. II. de officijs.

Bona facta.

Habent vitam æternam & bona facta, quia vir iustus & dicitis & rebus probatur. Nam etſi exercitatus sit in sermonibus, & defidiosis in operibus, prudentiam suam factis repellit, Contrā quoque strenuum esse in operibus, & affectu infidum, ita est, ac si vicioso fundamento pulchra culminum velis eleuare fastigia, quod quò plus struxeris, plus corrui, quia sine munimento fidei non possunt bona operamane.

IN COMMENT. super epist. PAULI.

Vinum. Scientia.

Sicut vinum non tēperatū admixtione aquæ, mētē ahenat: Ita & sciētia superbū facit, nisi fuerit charitate tēperata.

Diuitiæ.

Sicut diuitiæ, negligentiam pariunt salutis: Ita egestas dum saturari querit, à iustitia declinat.

IN EPISTOLAM Pauli ad Romanos.

Sapiētes se arbitrantur, qui rationes Physicas inuestigare se putant, scrutantes cursus syderum, & qualitates elementorū dominum autem horum spernentes, ideo stulti sunt: cum hæc laudanda sint, quanto magis creator illorum? solent tamen pudorem passi, neglecto Deo, misera vt excusatione ac dicere: per istos posse ire ad DEVM sicut per comites peruenitur ad regem. Age, nunquid tam demens est aliquis, aut salutis suæ immemor, vt honorificentiam Regis vendicet comiti? cum de hac re, si qui etiam tractare fuerint inuenti, iure vt rei damnantur maiestatis, & isti se non putant reos, qui honorem nominis Dei deferunt creaturæ: relicto domino, conseruos adorant, quasi sit aliquid plus quod seruetur Deo: nam & ideo ad regem per tribunos & comites itur, quia homo vtique est rex, & nescit quibus debeat Rex. latet (omnium enim merita nouit) ad promerendum suffragatore non est opus, sed mente deuota.

IN COMMEN. I. CORIN. V.

Nescitis quòd modicum fermētum totam massam corrumpit? Ita peccatum vnius, quod cognitum non arguitur, Massa, multos contaminat, imò omnes qui norunt & non deuitant aut, cum possint arguere, dissimulant: non enim sibi videtur peccare, quando à nullo corripitur aut vitatur.

IN EPIST. ad Corin. I. cap. XVI.

Infidelitas non potest clarā resurrectionem habere, sicut carbocinere suo coopertus obcæcatur: Ita & hi perſidia sua erroris tenebris circūdati, luce carebunt.

IN PSAL. Beati immaculati. Sermon. 3.

In vineis Engaddi lignum est, quod si quis compungat, vnguentum emittit. Si non incidatur lignum, non ita fragrat & redolet: Ita homo iustus &c.

IN PSAL. CXVIII. Sermo. XIII.

Neque arborem dixerim custodire fecunditatem naturæ, quæ luxuriat in folijs, vanescit in fructu. Nec terram illam dixerim custodire fructus suos, quæ cum filicē inuisam pascit, agricolis edere frumenta non solet. Nec pastor custodire videtur pecus, qui eligere pabula profutura non noverit, lupos cauere, canibus vallare ouilia sua, nesciat potum

cum opus sit ministrare: Nam producere tantum de sine vlla cura mutum pecus, tantum est, quantum scripturas legere tantum populum ludicorum, & nescire ubi sint spiritalis pasce sacraementi, ubi litera occidat, ubi intelligibiles incurrant lupi, ubi sit requies resurrectionis, ubi spes resurrectionis, qui sint canes qui pro gregis possint latrare custodia: populus & ipso grege magis mutus ignorat.

IN P.S.A.L. XXXVI.

Philosophi.

Philosophi in sermone diuites sunt, fidei inopes, veritatis extorres, & sunt plerique simplices domini sacerdotes, in sermone pauperes, abstinentia & virtute sublimes, illi multa loquuntur perfidiam, isti paucis fidem afferunt: illi suos amittunt quotidie, sacerdos hic pauper populos acquirit ecclesie, numeroq; credentium: qui ergo hos audierit, & viderit eorum qualitatem, dicit: Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Hinc Salomon deriuauit illud, quod quasi suum exposuit: Ex multiloquio non effugies peccatum.

LIB. I. DE FIDE AD GRATIANVM. CAP. IIII.

Hæresis.
Hydra.
Scylla.

Hæresis velut quedam hydra fabularum, vulneribus suis creuit, & dum sepe reciditur, pullulauit igni debita, incendioque peritura. Aut velut quedam monstruosi Scylla portenti, in varias formas distincta, perfidia velut superne vacuum Christianæ sectæ nomen obtendit. Sed quos in illo impietatis suæ freto miseros inter naufragia fidei reperit fluctuantibus beluis succincta prodigijs, retræ dogmatis sæuo dente dilacrat. Cuius speluncam scientiæ imperator (vt ferunt nauarum) cæcis latebris inhorrentem, omnemq; eius viciniam cæruleis canibus, inter perfidie saxa resonantem, clausa quodam modo præterire aure debemus. Scriptum quippe est: Sepi aures tuas spinis. Et iterum: Hæreticum hominem deuota, &c. Itaque tanquam boni gubernatores, quod tutius prætermiare possimus, fidei vela tendamus, scripturarum relegamus ordinem.

LIB. V. AD GRATIANVM DE FIDE. CAP. I.

Auditores

Vos auditores mei, estis, foeneratores vsuræ non pecuniarum, sed verbi vsuræ, vos agricolæ, reditus, ædificatores, aurum, argentum, lapides preciosos superædificantes. Eloquia enim Dei, argenti, igne examinatum. Vos facite diuitem foene-

ratorum, agricolam fructuosum, architectum peritum.

Omnes hæretici vim venenorum in dialectica arte constituant, quæ philosophorum sententia diffinitur non astruendi vim habere, sed studium destruendi: sed non in dialectica constituitur Deo saluum facere populum suum: regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis.

Dialectica
Simplicitas
fidei.

IN SERMO. NATIUE BEATÆ VIRGIN.

Beata Maria non fortuito, aut solùm placito, vt quid impitauerit: sed diuina dispensatione nomen accepit. Ita vt ipsa quoque vocabuli sui figura, magnum quiddam innueret: Interpretatur enim stella maris. Nautis enim mare trafruentibus, vocare est opus stellam maris longe à supremo cæli cardine conuolantem: & ex aspectu illius, dirigere cursum: vt possint portum destinatum apprehendere: Simili modo fratres oportet vniuersos Christianos inter fluctus huius seculi confugere ad Mariam, quæ supremo rerum cardine Deo proxima est, & respectu exempli eius cursum vitæ dirigere: quod quæ fecerit, non iactabitur vanæ gloriæ vêtio: nec frangetur scopulis aduersorum, nec absorbebitur voragine voluptatum: sed prospere veniet ad quietis æternæ portum.

Stella maris.

DOMINI. V. POST EPIPH.

Singuli accipiunt Christum dominum, & in singulis portionibus totus est, nec per singulas minuitur, sed integrum se præbet in singulis. Sed quomodo impossibile videatur vt caro verbi Dei, quæ multo spiritualior & potentior est verbo nostro, sit tota & integra in ore omnium sumentium, cum verbum nostrum idemque totum integrum sit in auribus omnium audientium? Quod enim evidentiis Christus in seipso manifestans, in cœna corpus & sanguinem suum discipulis suis distribuit, & cum in se à singulis sumptus comederetur & biberetur in sacramento, ipse tamen viuus & integer manet. Sed quid mirum si Christus comeditur, & integer manet, cum Sarephthana vidua non minus oleum Sarephthae comederit, quia, restante sacra historia, lechythus olei non natus est imminutus, cum eadē scriptura dicat: Abijt & fecit iuxta verbum Heliaz, & comedit ipsa, & domus eius.

Caro verbi Dei tota & integra in ore omnium sumentium.

Lechythus

LIB. VI. EPISTOLARVM. EPISTO. XII.

Paradyfus est, diuina scriptura, in qua arbor vitæ bonos

fructus facit, & æterna spei mandata diffundit perveniens ad populos: deambulavit in hoc paradiso, & nunc quando divinas scripturas lego, aperiens oculos conscientie, deambulare mihi Deum puté, recognosco, cupio me abdere, cupio vale re, sed nudus sum Deo, apud quem nuda & incepta sunt omnia. Erubescens itaque tegere pudéda facinora desidero, quasi membra mei corporis, sed quia Deus omnia videt, solus obumbrantibus, latebris reclusus appareo, puto me, abscondi, quia corpore amictus sum.

LIB. VII. EPIST. XLIII.

Marc.

Mare est scriptura divina, habes in se scelus profundus, altitudinem propheticonum ænigmatum, in quod mare plurima introeunt flumina, ex huius fluminis plenitudine, quicumque acciperit, eleuat vocem suam, ex hoc flumine aqua saliens in vitam æternam quæ lætificat civitatem Dei. Collige hinc aquam CHRISTI illam quæ laudat dominum, collige de locis pluribus, quam effundunt nubes prophetica.

LIB. VIII. EPIST. LXII.

Manna

Spirituale manna est pluvia spiritualis sapientie, quæ ingeniosis & quæretibus, de celo infunditur, & irrorat mentes piorum, & obdulcat fauces eorum. Qui igitur intellexerit in fusione divine sapientie, delectatur, nec alium cibum requirit: nec enim in solo pane vivit, sed in omni verbo Dei. Melle dulcis est manna, est sermo quæ ordinavit Deus, hæc ordinatio Dei, hæc alimonia alit animam sapientis, & illuminat atque obdulcat, resplendens veritatis corusco, & mulcens tantum fauo quodam diversarum virtutum suavitate, & sermone sapientie: faui enim mellis sermones sunt boni, sicut scriptum est in proverbia. Minutum est, quia granum sinapis minutum est, quod comparatur regno cælorum, quia spiritus sapientie subtilis legitur. Nam spiritus ille unicus, sanctus, multiplex, in obilibus qui sermones suos molat prius, ne quid offédar vel in se vel in alloquio. Hoc manna in die colligebatur, in die alterum non servabatur, eod quod inuetera sapientie in tempore sint gratiora, nec tam miranda quæ spacio temporis reperiuntur, quæ illa quæ presentis funduntur ingenij viuacitate, sine quia futura reuelatur mysteria, eod quod servatum manna usque ad solis exortum, eius iam esse non possit, id est, usque ad Christi adventum, habere

Fauimellis.

gratiam oriente sole iustitie, perfecta illa sumenda ferent.

EPISTOLA. XC.

Vnumquenque fallunt sua scripta, & aurem prætereunt. Atque ut filij etiam deformes delectantur: sic etiam scriptorem indecores sermones sui palpant.

Filij defores.

EPISTOLA. XLII.

Non immerito sanctus Moyses delectationem, serpentis figuravit similitudine. Prona est enim in ventre sicut serpens non pedibus incedens, aut vllis eleuata cruribus: sed sinuoso flexu totius velut corporis sui lubrica. Ei terra cibus est, sicut serpenti, quæ escam nescit cælestem. Corporalibus eum pascat, atque in varias mutatur species cupiditatum, & tortuosus angulatur anfractibus. Venenum in dentibus habet, quibus se vnusquisque euiscerat luxuriosus, helluo i- zereccat, ab liguritor perimit.

Serpens.

AUGUSTINVS DE CIVITA.

DEI, LIB. I. CAP. VIII.

Sicut ab vno igne aurum rutilat, & palca fumat, & sub eadem tribula stipulæ cominuuntur, frumenta purgantur: nec ideo cum oleo amurca confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur. Ita vna eademque vis irritens bonos probat, purificat, eliquat: malos damnat, vastat & exterminat. Vnde in eadem afflictione, mali Deum detestantur, atque blasphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiat. Nam pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suaviter fragrat vnguentum.

Boni.
Mali.
Afflictio.

CAP. XII.

Si enim paterna vestis, & anulus, ac si quid huiusmodi, tantociarius est posteris, quanto erga parentes maior extitit affectus. Nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiarius atque coniunctius, quam quælibet in damenta gestamus.

Vestis.
Anulus.

LIB. DE CIVITA. DEI. CAP. XXI.

Nostra verò ætas cum reipublica, sicut picturam accepisset egre- gia, sed evanescente vetustate, non modo non coloribus ipsius picturæ, quibus fuerat, renouare neglexit, sed ne id quid curauit, yd formam saltem eius, & extrema tanquam liniamenta seruetet.

Scipio. Cum autem Scipio in secundi libri fine dixisset, ut i fidi-
bus ac tubijs, atque cantu ipso, ac voce concertus est quidā
tenendus ex distinctis sonis, quem immutatam aut discre-
Concent^o pantem, aures eruditæ ferre non possunt, isq; cōcentus ex
dissimilimarum vocum moderatione, concors tamen effici-
tur & congruens: Sic ex summis, & medijs, & infimis inter-
iectis ordinibus, ut sonis moderatam ratione ciuitatem
Harmonia consensu dissimilimorum concinere, & quæ harmonia à mu-
siciis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordia, ac missi-
mum atque optimum in repub. vinculum incolumitatis,
eamq; sine iustitia nullo pacto esse posse.

LI. III. CAP. XXXII

Dæmones Sicut enim dæmones nisi eos quos fallendo deceperit
Principes. possidere non possunt: Sic & homines principes non sanè
iusti, sed dæmonum similes, ea quæ vana esse nouerunt, re-
ligionis nomine populis tanquam vera suadebant: hoc mo-
do eos ciuili societati velut arctius alligantes, quò similiter
subditos possiderent. Quis autem infirmus & indoctus
euaaderet simul fallaces, & principes ciuitatis & dæmones?

LIB. X. CAP. V.

Non solùm igitur pecore, vel qualibet alia re corrupti-
bili atque terrena: sed ne ipsa quidem iustitia hominū, De-
um egere credendum est. Totumq; quo rectè colitur De^o,
Fons. homini prodesse, non Deo: neque enim fontē se quisquā di-
Lux. xcrit profuisse, si biberit, aut luci, si viderit.

LIB. X. CVP. XX.

Mediator. Vnde verus ille mediator, in quantum formam serui ac-
cipiens, mediator effectus est Dei & hominum homo Chri-
stus Iesus, cum in forma Dei sacrificium cum patre sumat cū
quo & vnus est Deus: tamen in forma serui sacrificium ma-
luit esse, quam sumere, ne vel hac occasione quisquā existi-
maret cuiuslibet sacrificandum esse creaturæ. Per hoc & sacer-
dos est, ipse offerēs, ipse & oblatio. Cuius rei sacramentum
quotidianum esse voluit ecclesiæ sacrificium, cum ipse cor-
poris ipse sit caput, & ipse capitis ipsa sit corpus, tam ipsa
per ipsum, quam ipse per ipsam factus offerri. Huius veri sa-
crificij, multiplicia variæque signa erant sacrificia prisca san-
ctorū, cum hoc vnum per multa figuraretur, tanquam verbis

multis res vna diceretur, ut sine fastidio multum commen-
daretur. Huic summo veroque sacrificio, cuncta sacrificia
falsa cesserunt.

LIBRO. XV.

Sicut iniquum est auditate possidendi transgredi li-
mitem agrorum: Ita iniquum est libidine concumbēdi sub-
uertere limitem morum.

Transgre-
di limitē
agrorum.

LIBRO. XVI. CAP. II.

Non sanè omnia quæ gesta narrantur, aliquid etiam si-
gnificare putanda sunt: sed propter illa, quæ aliquid signi-
ficant, etiam ea, quæ nihil significant, atextantur. Solo enim
vomere terra profcinditur: sed ut hoc fieri possit, etiam cæte
Aratum. ra aratri membra sunt necessaria. Et soli nerui in citharis at-
Nerui. que huiusmodi vasis musicis aptantur ad cantum: sed ut apta
ri possint, insunt & cætera in compaginibus organorū, quæ
non percutiuntur à canentibus, sed ea quæ percussa resonāt,
his connectuntur: Ita in prophetica historia dicuntur & ali-
qua, quæ nihil significant, sed quibus adhaereant, quæ signi-
ficant, & quodammodo religuntur.

DE DOCTRINA CHRISTI. LI. I. CAP. I.

Quomodo ergo si essemus peregrini: qui beatè viue-
re nisi in patria non possemus, eaq; peregrinatione utiq; mi-
seri, & miseriam finire cupientes, in patriam redire velle-
mus: opus esset vel terrestribus, vel marinis vehiculis: qui-
bus utendum esset, ut ad patriam, qua fruendum erat per-
uenire valeremus. Quòd si amoenitates itineris, & ipsa ge-
statio vehiculorum nos delectaret, conuersi ad fruendum
his quibus uti debuimus, nollemus cito viam finire, & per-
uersa suauitate implicati, alienaremur à patria, cuius suau-
tas faceret beatos: Sic in huius mortalitatis vita peregrinā-
tes à domino, si redire in patriā volumus vbi beati esse pos-
sumus, utendū est hoc mūdo, nō fruendū: ut inuisibilia Dei
per ea quæ facta sūt, intellecta cōspiciantur, hoc est, ut de corpo-
ralibus temporalibusq; rebus æterna & spiritualia capiamus.

Peregrini.
Amœnitas
itineris,
Gestatio
vehiculo-
rum.

LIBRO. II. CAP. XXIII.

Sicut ergo hæ omnes significationes pro suæ cuiusque
societatis consensione animos mouent: nec ideo consense-
runt in eas homines, quia valebant ad significationem: sed

Significa-
tiones.

Signa. ideo valent, quia consenserunt in eas. Sic etiā illa signa quibus pernicioſa dæmonum ſocietas comparatur, pro cuiuſq; obſervationibus valent.

¶ LIB. II. CAP. XXXVII.

Præcepta ambuladi. Tanquā ſi quiſpiam dare volens præcepta ambuladi, moncat non eſſe leuandum pedem poſtiorē, niſi cū poſuerit priorem: deinde minutatim, quemadmodum articulorum & populitum cardines oporteat mouere, deſcribat. Vera enim dicit, nec aliter ambulari poteſt, ſed facilius homines hoc faciēdo ambulant: quā animaduertunt cū faciunt, aut intelligunt cum audiunt. Qui autem ambulare non poſſunt, multo minus ea curant, quæ nec experiēdo poſſunt attendere. Itaq; plerumque citius ingenioſius videt non eſſe ratam cōcluſionem: quā præcepta eius capit: tardus autē nō, eā videt: ſed multo min⁹ quod de illa præcipitur.

Cōcluſio.

¶ LIB. III. CAP. III.

Infantes. Quapropter cū ex infantibus loquentes non ſiant, niſi locutione diſcēdo loquentium: cur eloquentes fieri non poſſunt, nulla loquendi arte tradita, ſed elocutiones eloquentiū legēdo & audiēdo, & quātū aſſequi cōceditur imitādo:

¶ LIB. IIII. CAP. II.

Clauiſ aurea & lignea. Bonorumque ingeniorum inſignis eſt indoles, in verbis verum amare, non verba. Quid enim prodeſt clauis aurea ſi aperire quod volumus non poteſt? Aut quid ob eſt lignea: ſi hoc poteſt, quando nihil quaerimus niſi patere quod clauſum eſt? Sed quoniam inter ſe habent nonnullam ſimilitudinē veſcētes atq; dicētes propter faſtidia plurimorum, etiā ipſa ſine quibus viuī non poteſt, alimenta condienda ſunt.

Veſcētes. Dicentes.

¶ LIBRO. IIII. CAP. XV.

Corporis medicamēta. Sicut corporis medicamēta, quæ hominibus ab hominibus adhibētur: non niſi eis profunt, quibus DEVS operatur ſalutē: qui & ſine illis mederi poteſt, cū ſine ipſo illa non poſſint, & tamen adhibentur: eſt hoc officioſe fiat, inter opera miſericordiæ, vel benedicentiæ deputatur: Ita & adiūta doctrinæ tunc profunt animæ adhibita per hominē, cū DEVS operatur vt profint, qui potuit euangeliū dare hominī, etiā non ab hominibus neque per hominem.

¶ LIB. EODEM CAP. XXVIII.

Sicut autem cuius Pulchrum corpus, & deformis eſt Pulchri animus, magis dolendus eſt quā ſi deforme haberet & corpus. corpus: Ita, qui eloquenter ea quæ falſa ſunt dicunt, magis miſerandi ſunt, quā ſi talia deformiter dicerēt. Quid Eloquenter eſt ergo non ſolum eloquenter, verū etiam ſapienter dicere, niſi verba in ſummīſſo genere ſufficientia: in temperato ſplendētia: in grandi vehemētia, veris tamen rebus: quas audire oporteat, adhibere?

¶ SUPER PSALMVM SEXTVM, IN ILLVD: TVRBATVS EST A FERORE OCVLVS MEVS.

Sane exteriores tenebræ intelligi poſſunt quædam malignitas odij & voluntatis, quæ tunc excrciſcit in mentibus tenebræ reproborum, & quædam obliuio DEI, quia tormentorum interiorum, & exteriorum doloribus adeo afficiuntur & turbantur, vt illis ad cogitandum aliquid de Deo vix vel rarō, vel nunquam mentem reuocent. Vt qui nimio premuntur pondere, adeo ſtupescūt & turbantur, vt interim in aliam cogitationem non ſe extendunt, ſed illuc tendit impetus cogitationis, vbi ſentitur vis doloris.

Nimio pōdere pſſi.

¶ IN PSALMVM OCTAVVM.

Intuere piſces maris, hoc eſt, curioſos, qui perambulāt ſemitas maris, id eſt, inquirent in profundo huius ſeculi temporalia, quæ tanquā ſemitæ in mari tam cito euaneſcūt & intercunt, quā ruruſ aqua cōfunditur, poſtquam tranſeuntibus locum dederit, vel nauibus, vel quibuſcuſque ambulantiſ vel natantiſ.

Piſces maris. Curioſi.

¶ IN PSALMVM XXX.

In te tribulatio fornax artificis eſt: ſi tamen aurum ſis, & non palea, vt ſordibus careas, nō in cinerem conuertaris.

¶ IN PSALMVM XXXII.

Cythara ex inferiore parte habet quo ſonat, plalteriū Cythara ex ſuperiore. Ex inferiore vita, id eſt, terrena, habemus proſperitatē & aduerſitatē, vnde DEVM laudemus ex vtroque. Cythariza quando malē ex inferiori venit, tā ge chordas in corde tuo, & dic tanquā in cythara, in inferiori per te bene ſonāte: Dominus dedit, dominus abſtulit, & c. Cū attēdis ſuperiora dona Dei, quæ tibi cōtulit, cō

Tribulatio.

Plalteriū.

uerte ad psalterium decem chordarum & præcepta Dei.

¶ IN PSAL. LV. in præfat.

Tribulatio est interrogatio hominis, ita quæ seipsum latebat, licet non artificem sit sibi manifestus.

Vua.

Tenet corpus CHRISTI, id est ecclesia in torculari, id est in pressuris. Sed in torculari fructuosa pressura. Vua in vite pressuram non sentit, integra videtur, sed nihil inde manat, mittitur in torculari, calcatur, premitur, iniuria videtur fieri vuae, sed ista iniuria sterilis non est, imò si nulla iniuria accederet, sterilis remaneret.

¶ IN PSAL. LXXI.

Aurum.
Fornax.

Nunquid lucet aurum in fornace aurificis? In monili lucebit, in ornamento lucebit, patiat tamen fornacem, vt purgatum à sordibus, veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc fiat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum, illa in cineres vertitur, à sordibus illud exurit. Fornax mūdus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult aurifex, facio, vbi me ponit, tolero, iubeor ego tolerare, nouit ille purgare. Ardeat licet palea, ad incendendum me, & quasi consumendum me: illa in cinerem vertetur, ego sordibus careo.

¶ IN ENARRATIONE psalmi. XXXI.

Nemo computet bona opera sua ante fidem: vbi fides nõ erat, bonum opus non erat. Bonum opus intentio facit, intentionem fides dirigit. Non valde attendas, quid homo faciat, sed quid cum facit, aspiciat, quò lacertos optimæ gubernationis dirigat. Fac enim hominẽ optime gubernare nauim, & perdidisse quò tẽdit, quid valet quòd antenã optimetenet optime mouet, dat prorã fluctibus, cauet ne latera isfigatur, rãtis est viribus, vt detorqueat nauim quò velit, atque vnde velit, & dicatur ei, vsquequo is? & dicat, nescio, aut non dicat nescio, sed dicat: ad illum portum eo: nec ducat in portum, sed in saxa festinet? Nõne iste quantò sibi videtur in nauim gubernanda agilior & efficacior, tanto periculosus eam sic gubernat, vt ad naufragiũ properando perducatur? Talis est & qui optime currit præter viam. Nõne ergo erat melius & tolerabilius, vt esset gubernator ille aliquantò inualidior, vt cum labore & aliqua difficultate gubernacula regeret, &

Optime
gubernas
nauem,

tamen rectum debitumq; cursum teneret: rursusq; ille pigrius etiam & imbecillius, tamen viam ambularet, quam præter viam fortiter correret? Optimus ergo ille, qui & viam tenet, & bene ibi ambulat, sequentis autem spei, qui & si ali quantulum claudicat, non omnino errat, aut remanet, sed progreditur, & si paulatim: fortasse enim bene sperandum est, cum quò tendit, etiam tardius peruenturum. Ergo ex fide iustificatus est Abraham: sed si fidem opera non præcesserunt, tamen secuta sunt. Nunquid enim fides tua sterilis erit? Si sterilis non es, sterilis non est ipsa, aliquid mali crediti, & igne malitiæ tuæ radicem tuæ fidei cõcremassi. Tene ergo fidem operaturus.

¶ IN PSALMVM XXXVI.

Fumus à loco ignis erumpens, in altum extollitur, & ipsa elatione in globum magnum intumescit: sed quantò fiet globus ille grandior, tantò fit vanior: Sic impius quo magis exaltatur, tanto citius deficit.

¶ IN PSALMVM. LVIII. CONCIONE. II.

Cultus ager fructum non reddens & ingratus agricolæ, Sterilis a pro frugibus spinas affrens, non horreum, sed ignem querit dominus Deus noster, sicut videtis cum bonam hanc terram visitare in tribus solemnibus: Ita cor nostrum verbo suo, tanquam agrum suum visitare dignatur, & de corde nostro querit fructus, quia nouit quid ibi seminet, & quantum pluatur.

¶ IN PSALMVM. LXXII.

Quomodo solent egri qui lentius ægrotant, cum sanitas longe est, vicina sanitate, plus æstuarẽ remissionem criticam medici vocant, per quam transitur ad sanitatem: Sic infirmus animo transiturus ad fidei firmitatem, penè cadit in blasphemam videlicet dubitationem de prouidentia Dei, aut inquam iudicationem de iniqua dispensatione bonorum & malorum.

¶ IN PSALMVM. XLVIII.

Neque descendet cum eo gloria eius. Sicut vua acerba dentibus vexatio est, & fumus oculis: Ita iniquitas vtentibus ea. Quomodo qui manducat ore corporis vvas acerbissimas, obrigescunt, & obstupescunt dentes eius, & minus ido-

Fumus.

ger.

Impius.
Cor.

Ægri.

Critica cre
missio.

Vua,

Vexatio.

netus ad manducandum panem, & remanet illi laudare quod videt, & manducare non posse: Sic & qui iniquitate vsus est, & passus peccatis in corde, incipit non posse manducare panem, laudat verbum Dei, & non facit: vnde hoc facit? quia cum coeperit facere, laborat, quomodo sentimus laborare dentes post vvas acerbis, cum coeperimus panem manducare. Sed quid faciunt illi quibus obstupuerunt dentes? Temperant se aliquantulum ab vvis acerbis, & redunt dentes ad stabilitatem suam, & incumbunt panem: Sic & nos laudemus iustitiam. Sed si volumus manducare iustitiam, temperemus nos ab iniquitatibus, & nascitur in corde non solum delectatio laudandi iustitiam, sed etiam facultas manducandi.

¶ IN PSALMVM. XXIII. super hoc. Et captio quam occultauerunt, comprehendat.

Obstupentes dentes,

Venenum

Ignis. Facula.

Tanquam si quispiam venenalicem prepararet alicui, & oblitus bibat. Et tanquam si foueam quisquam fodiat, in quam quisque inimicus in tenebris incidat, & ille oblitus foderat, ambulans ea via, prius illuc cadat: Ita credite, ita certi estote, videte, prospicite, quia nemo malus non sibi proprius nocet. Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignem. Incendere vis aliquid aliud, illud quod admoues prius ardet nisi ardeat, non incendit, facula est, hanc faculam apponis vt aliquid incendat, nunquid non ipsa facula quam apponis, prior ardet, vt aliquid possit incendere? Malitia autem procedit ex te, & quem prius vastat, nisi te? Quo profundit ramum, ledit: vbi radicem habet, non laedit: Equidem dico quod malitia tua vt alteri non noceat, fieri potest: vt autem tibi non noceat, fieri non potest.

¶ IN PSALM. XI. praefatio.

Torcularia. Pressura.

In torcularibus animaduerimus quaedam tria, pressuram, & de pressura quaedam duo, vnum recondendum, alterum proiciendum. Fit ergo in torculari conculcatio, tribulatio, pedus, & in his oleum eliquatur occulte in gemellarium, amurca publice & per plateas currit. Putatio quia pressuram abundant, tu oleum esto. Nigra tenebris ignorantiae amurca insultet, & illa tanquam per plateas proiecta, publice insultet, tu liquare in gemellarium. Oliua in arbore, vbi fusa quidem tempestatibus agitur, non tamen pressuris,

Oliua.

torcularibus atteritur, ideo vtrunque simul pendet ex arbore, & quod proiciendum est, & quod recondendum est. At vbi ad torcular & pressuram ventum fuerit, vtrunque discernitur, dirimitur, & aliud appetitur, aliud respicitur.

Torcular possumus accipere Ecclesias, eadem ratione qua & aream intelligimus Ecclesiam. Quia sicut in area, siue in torculari, nihil agitur, nisi vt fructus ab integumentis purgentur, quae necessaria erant, & vt nascerentur, & vt crescerent, atque ad maturitatem vel messis, vel vindemiae peruenirent. His ergo vel integumentis, vel iustentaculis, id est, paleis in area, frumenta, & vinatiji, in torcularibus exuuntur. Sicut in multitudine secularium hominum, quae simul cum bonis congregatur, quibus vt nascerentur & apti fierent verbo diuino, necessaria erat illa multitudo, id agitur, vt spiritali amore per operationem ministrorum Dei, separentur.

Torcularia.

¶ IN PSALMVM. LXXXIII.

Vua pendet in vitibus, & oliua in arboribus: his enim vva duobus solent torcularia preparari. Et quando pendet Oliua in frutibus suis tanquam libero aere perfuuntur, & nec vva vinum est, nec oliua oleum ante pressuram: Sic sunt homines, quos praedestinat Deus ante secula, conformes fieri imaginis filij sui, quae praecipue in passione, magnus horrus expressus est. Huiusmodi ergo homines antequam accedant ad seruitutem Dei, fruuntur in hoc seculo, tanquam deliciose libertate, velut vva aut oliuae pendentes, sed quoniam dictum est. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & prepara animam tuam ad tentationem, accedes quisque ad seruitutem Dei, ad torcularia se venisse cognoscat, conculcabitur, conteretur, comprimetur, non vt in hoc seculo pereat, sed vt in apothecas Dei defluat. Exiit carnalium desideriorum integumentis quasi vinatiji: hoc enim illi contigit in desiderijs carnalibus. In istis torcularibus positi sumus filij Chorae, id est, calui (hoc enim sequitur in titulo Psalmi) id est, domini nostri IESV CHRISTI.

¶ IN PSALMVM. LXXXVI.

Arca Noe quae figuram gessit Ecclesiae, aedificata est lignis quadratis. Quid est quadrari? Attendite similitudinem, quadrati lapidis similis esse debet Christianus. In omni tus lapis.

tribulatione non cadit, & si impellitur, & si qua vertitur nō cadit. Nam quadratum lapidem quacunq; verteris, stat. Stantem te sic inueniat omnis casus.

¶ IN PSAL. XXXIII.

Nutrices. Faciunt nutrices mamothreptis, vt aliqua amara ponat in papillis, quo offensus paruuli, ab vberē resiliant, & ad mēsuram inhiēt: Ita N.

¶ IN PSAL. XXXVI.

Vita facta rura. Sic abscondita est apud Deū vita sanctorum vt qui modo laborant in terra, quasi tēpore hyemis arbores non habentes fructū & folia, illa apparētē tanq̄ nouo sole exorto, illud quod in radice viuēbat in fructibus appareat, licet castiget, flagellet, amat iudicium, non derelinquet sanctos suos.

¶ IN PSAL. LXIII.

Anchora. Spem iam in terram sanctam quasi anchorā prāmissim⁹, ne in isto mari turbati naufragaremus. Quēmadmodū ergo de nauī, quæ in āchoris est, rectē dicim⁹, quōd iā in terra sit, adhuc tamē fluctuat: sed in terra quodam modo educta est cōtra ventos & tempestates. Sic contra tentationes hui⁹ peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem, facit nos modo abripi in saxa.

¶ IN PSAL. CXXX.

Medicus. Quomodo cū medicus apponit visceribus aliquid forte
Epithema epithema molestum & ardens, inde tamen curandus est ille, cuius viscera tūebant: cum ille inde ardere ceperit, & cruciari in medicamento, rogat medicum, vt auferat medicamentum. Medicus autem consolatur, monet eum patientiam, quia nouit q̄ vtile sit quod apposuit. Ita Deus ait: Sufficit tibi gratia mea, Ego noui quid apposuerim, noui vnde ægrotas, noui vnde saneris.

¶ IN PSAL. XLII.

Deus vita animæ. Resuscitatus corpore, viuit absente resuscitatore: nō autē sic resuscitatus in anima. Cum enim Deus sit vita animæ, anima verō vita corporis, sicut corpus viuere non potest absente anima, ita non nisi deo præsente anima viuere valet.

Anima vita corporis. Habet itaque anima sibi deum præsente per gratiam: quæ viuens peccatum suum confitetur, eamq; vitam quæ Deus est inhabitat: q̄ in habitando viuere facit: si autem illam in-

habet, ergo templum Spiritus S. facta est: ergo illuminata est: ergo à tenebris peccatorum expiata est: ergo templum diaboli esse desinit, quæ ad lucem venit, cuius aspectus tenebras fugat. Nulla enim (vt ait Apostolus) conuentio est CHRISTO ad Belial: nulla participatio lucis ad tenebras: nulla cōmunicatio iustitiæ & iniquitatis: nullus cōsensus templo dei cum Idolis. Item vt CHRISTVS ait: Omnis qui odit malum, in luce agit: qui autem in luce agit, in CHRISTO operatur, qui autem in CHRISTO operatur, eius filius probatur. Cuius enim opera quisque facit, eius filius esse perhibetur: vnde quibusdam de minimis ait: Si filij Abraham estis, opera Abraham facite. Item: Vos ex patre diabolo estis, quia opera patris vestri facere vultis: nemo autem filius Dei & Diaboli simul esse potest. Nemo enim (vt ipse ait) duobus dominis simul seruire potest. Item vt Iohannes ait in Epistola sua: Qui natus est ex Deo, non peccat: ergo non est filius diaboli: solo enim peccato, diaboli filij sumus: ergo de eius regno translati sumus in regnum claritatis filij Dei: & sumus erepti de potestate tenebrarū, & facti sumus filij lucis.

¶ IN PSALMVM CX. SERMONE XIII.

Dicitur aspis hinc alteram aurem, quàm pressius potest, terræ infingere, inde verō alteram caudæ immisione nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis vox, quid sermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, baptizabor pro mortuo vberissimo quodam profluuiō lachrymarum, apud quem viderim nihil humanæ incantationis quælibet sapientiam, nihil quantumcunque admonitionis industriam præualere. Nouerit tamen vir sapiens non cœlo sese, sed solo infingere caput, quod sapientia quæ defursum est, non modo pudica, sed & pacifica sit. Hæc autem magis (vt ita dicam) aspidica, nisi terrena esse non potest. Sed nec ideo obsurdesceret, nisi cauda quoque obturaret auditum.

Peccato, diaboli filij sumus.

Baptizari pro mortuo.

Cauda.

Cauda est finis intentionis, hæc surditas desperata, dum hic quidem velut terræ infixus, propriæ quisque inhæret volūtati, inde velut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & infigit animo, quod desiderat adipisci. Inde tam mordax & amarus sermo iuenitur i ore hominis obstinati, quod nulla ad eum penetrare queat beneuolentia monitoris. Inde

aspidi: virus in lingua aculeo perseverat: quod aduersus linguam incantatori, tanto se studio obturavit. Aspis latitat in arena, etiam aues volantes flatu attrahit venenato.

¶ IN PSALM. XCI.

Ad præsens deus habenas laxat, sed post astringet. Noli gaudere ad piscem, qui in esca sua exultat: nondum traxit hamum piscator, non iam ille hamum habet in faucibus. & quod tibi videtur longum, breue est, omnia ista cito transeunt.

Reuera fratres nullum mare tam profundum est, quam est cogitatio dei ut mali floreant, & boni laborent. Nihil tam altum ubi naufragat omnis infidelis, in isto vis transire profundum hoc? A ligno Christi noli resiliere, non mergeris, tene te ad Christum, nam ipse laborare voluit ideo in terra.

¶ IN PSALM. XCII.

Sicut dominus deus noster, qui ad eos quibus placet illius opera & verba, decorum induit: sed ad illos quibus displicent, fortitudinem. Sic oportet facere quemlibet predicatorem. Quemadmodum sol oculos pueros, sanos, vegetos, fortes, habet, tranquillitas apparet, in oculos autem lippos, quasi tela aspera iaculatur, intuentem illum vegetat, hunc excruciat, non mutatus, sed mutatum: Sic cum ceperis esse peruersus, & tibi Deus peruersus esse videbitur, tu mutatus es, non ille.

¶ IN PSALM. XCIII.

Venale est quod habeo, dicit dominus tibi, eme illud. Quid habet venale? Requiem, regnum. Dicit illi: Quantum valet? precium ipsius labor est, quomodo si diceret: precium ipsius aurum est, non sufficeret hoc dicere, sed quæres quantum aurum? Nam si solidus est, aurum est, & semituncia, & libra, & tale aliquid: ideo dixit precium, ne labores quæres, quamdiu huius rei precium labor est. Quantum labor est? iam quare tu quantum laborandum sit, tu iudica quanto labore emenda sit requies illa sempiterna sine fine, ubi gaudium incorruptum sine fine, vita æterna sine fine.

Regnum. Quanto labore digna est requies, quæ non habet finem? Precium requies. Quia sempiterna est requies: æqua precium, æterno certo quicquid digna labore æterna requies comparari. Si verum vis comparare, & verum iudicare, æterna requies, æterno labore repletur. Certe tantus debuit esse. Idem sempiternus labor,

pro requie sempiterna. Decies centena milia annorum in labore quid valent? habent finem: quod tibi dabo, ait dominus, non habebit finem. Quis qualis misericordia Dei, nec dicit decies centena milia annorum labora, non dicit vel mille annos labora, non dicit quingentos labora, cum viuis labora patuis annis. Inde iam requies erit, & finem non habebit. Ecce quantum precium damus, quodammodo unam siliquam, ad accipiendos thesauros sempiternos. Siliquam laboris, ad requiem incredibilem.

Sicut stellas in celo non extinguit nox: Sic mentes fidelium in hæretes firmamento scripturæ dei, non vincit iniquitas.

Boni vita quæ ex præceptis Dei agitur, tanquam stilus est, quod auditur scribens in corde. Si in cera scriberetur, facile deleberetur. Scribite illud in cordibus vestris & moribus, & nunquam delebitur.

Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni.

Duos filios habet homo, alterum castigar, alterum dimittit: facit unus male, & non corripitur à patre, alter mox ut se mouerit, colaphis cæditur, flagellatur. Unde ille dimittitur, & ille cæditur: nisi quia huic cæso hæreditas seruatur, ille autem dimissus, ex hæredatus est: Videt eum non habere spiritum, Puer stultus & dimittit eum ut faciat quod vult. Puer autem qui flagellatur, si cor non habuerit, & imprudens fuerit & stultus, gratulatur fratri suo, qui non vapulat, & gemit de se, & dicit in corde suo: Tanta mala facit frater meus, quicquid vult, facit contra præcepta patris mei: & nemo illi facit durum verbum: ego mox ut me mouero, cælor. Stultus est & imprudens, attendit quid patitur, & non attendit quid illi ferretur. Ideo ait Propheta in quinquagesimo Psalmo: Vir insipiens non cognoscet, & stultus intelliget hæc. Quæ sunt quæ non intelliget stultus, & quæ imprudens non cognoscet? Cum exorti fuerint peccatores, sicut foenum. Quid est sicut foenum? Virent cum hyems est, sed æstate arescent. Attendis florere foeni, quid citius transit? Quid lucidius? quid viridius? Non te deleat et viriditas ipsius, sed time ariditatem ipsius. Sed iustus ut palma florebit. Palma in nouissimis Palmarum pulchra est, ut initium eius à terra ducas, finem ipsius in ca-

lauri.
Boni vita.

stus & imprudens.

Iustus.

Cedrus. cumine, ubi habet totam pulchritudinem, aspera radix videtur in terra, pulchra coma sub caelo est. Erit & tua pulchritudo in fine, radix tua fixa sit, sed sursum versus habeamus radicem nostram. Nunquid cum sol exierit, arefcit palma? Nunquid arefcit cedrus: cum autem sol candens aliquando fuerit, arefcit foenum. Veniet iudicium, ut arefcant peccatores, ut virefcant fideles.

Ductiles tubae. **Tribulatio.** **Ductiles tubae.** Ductiles tubae, cretae sunt, tundendo producuntur. Si tundendo, ergo vapulando, eritis tubae ductiles, ad laudem Dei productae. Si cum tribulamur, proficiatis, tribulatio, tunfio, profectus, productio est. Quomodo sonuit, quae suavitatem soni dedit tuba ductilis, qui in tribulatione percussus, gratias agit? Ecce inquit fabricator Deus, illam tubam perficere volo, non perficiam nisi tundam, tradam malleo tundendum: male sonabat, ante quam produceretur, forte productus & factus tuba ductilis, laudes domini sonabit, amissa blasphemia.

Imber. **Terra bona & mala.** **Nubes.** **Imber.** Quicquid loquimur in nomine dei, quoniam dei est per nos loquentis, imber dei est: videte vos qualis terra sitis. Nam quando pluvia venit super terram, si bona terra est, fructus bonos parit, si mala terra, spinas parit: pluvia tamen dulcis est, & super fructus, & super spinas. Qui istis verbis auditis, peior factus fuerit, & spinas de pluvia generaverit, ignem speret, & pluviam non accuset. Qui autem melior factus fuerit, & fruges de bona terra generaverit, horreum speret, & pluviam laudet. Aut quid sunt nubes, aut quid ex pluvia, nisi dei misericordia omnia facientis circa omnes quos diligit, & quibus donavit, ut ab eis diligatur?

Expolitio artificum. **Oculus imperitus.** **Sancti.** Pleraque faciunt artifices, & ostendunt imperitis, & cum iam iudicaverit imperiti esse perfecta, expolitea artifices, quod nouerunt adhuc quid illis desit, ut miretur homines tantam expolitionem rebus accidisse, quas iam perfectas pronunciauerant. Fit hoc in aedificijs, in picturis, & vestibus, & prope in omni genere artium. Sed aliud iudicat oculus imperitus, aliud iudicat artificis regula: Sic & sancti illi versabatur ante oculos dei, tanquam sine culpa, tanquam perfecti, tanquam angeli, nouerat autem quid illis deesset, qui vindicauit in omnes affectiones eorum.

SIMILIA PSAL. CIX. Sicut torrens pluuiaribus aquis colligitur, redudat, per strepitum, currit & currendo decurrit, id est, cursum finit: Sic est omnis iste cursus mortalitatis, nascuntur homines, moriuntur, & alijs morientibus, alij nascuntur, succedunt, accedunt, decedunt, nec manebunt. Quid hic tenetur? Quid non decurrit. Quid non quasi de pluvia collectum in abyssum? Quo modo enim fluuius repenti collectus de pluvia, de guttis triburium, in mare, nec apparet, quia nec apparebat antequam de pluvia colligeretur: Sic hoc genus humanum, de oculis colligitur, & profuit in mortem. Rursum in occultum vergit, medium hoc sonat & transit, de hoc torrente bibit Christus, hoc est, natus, est moriturus.

SIMILIA PSAL. CXX. Sicut qui seminat per hyemem, non deterretur ab opere, propter hyemem: Sic & nos pressura mundi non debemus a bono opere deterri, quia qui seminant in lachrymis, in gaudio metent.

SIMILIA PSAL. CXXV. Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent, ipse agricola quando procedit, & portat semen, nonne aliquando frigidus est ventus, & imber deterret? Attendit caelum, videt tristem diem, attendit & expectat diem letam, ne tempus transeat, & non inueniat quod metat. Seminate & vos in hyeme seminate bona opera.

SIMILIA PSAL. CXXX. prol. Quomodo ut restis fiat, additur spartum sparto, non autem id rectum it, sed torquetur: Sic omnia peccata facta, quae sunt peccata, cum adduntur sibi & addedo peccatum peccato, & peccatum ad peccatum annectitur, fit restis longa. Quorum seminae prauae & flexuosi gressus eorum. Quo autem valet ista restis, nisi ut inde ligetur ei manus, & pedes, & proijciatur quisque in tenebras exteriores? Funiculus enim peccatorum suorum unusquisque constringitur. Ve eis qui trahunt peccata velut restem longam.

SIMILIA PSAL. CXXXIX. Spinae non pungunt in radicibus. Erue spinas de terra, euerecta radices ipsarum, & vide si sentis dolorem. Tamen

Torrens, curri^o mortalitatis.

Seminans

Restis longa Spartum.

Amatores
carnalium

illud vnde dolorem sentis, in superficie de radice processit: Ita amatores carnalium & si videntur, blandi, leutes, radices spinarum sunt.

IN PSAL. CLVI.

Libertas
arbitrij.

Curat equus tuus, sit paratus ad bellum, dominus autē salutem tribuit. Tamē dñi currit, dicit: de virtutē tribuit: quo meo vt curreret: dedit tibijs meis perseverantiā vt starem. Non ergo puto quod te libertas arbitrij ita habeat, quasi nauem per quam vis euadere barbaros de littore, per quā euadere de fluctibus pelagi, per quam ad patriam desideras peruenire: sed si dominus imperauerit ventis prosperis, & aduersis flatib. silentiū dederit, si latentes vndas demonstrauerit, & somnum tulerit gubernantibus nautis, & absque læsione, portū ingredi fecerit: ages post hoc gratias deo, nō nautis, nō naui. Nec ista dicētes excludimus nauē & nautas: sed magis & nauē ornamus: & nautas quib⁹ deū præsulē cōfitemur. Si enim nauis non fuisset vtiq; quod dominus gubernet, non esset. Si nautæ non essent, quos dominus excitaret, nō essent. Si vela nō essent, non essent quibus daret prospera flabra ventorum: Ita ergo dicamus si arbitrium in te non fuerit bonæ voluntatis, non erit tecum pax Dei.

Pax.

DE CORRECTIONE DONATISTARVM
AD BONIFACIVM CAP. XX.

Dauid,
Absalon.

Sed si aliter nō meruit pacem habere dom⁹ Dauid nisi Absalō fili⁹ eius in bello quod cōtra patrem gerebat, fuisset extinctus, quamuis magna cura mandauerit suis, vt eum quātum possent, viuum saluumq; seruarent, & esset cui poenitenti paternus affectus ignosceret: quid ei restitit nisi perditū fieri: & sui regni pace acquisita, suam moesticiam cōsolari? Sic ergo catholica mater bellantibus aduersus eā quid aliud q̄ filijs suis: quia vtq; ex ipsa magna arbore, quæ ramorum suorum porrectione toto orbe diffūdatur: iste in Africa ramunculus fractus est: cum eos charitate parturibat, vt redeant ad radicem, sine qua veram vitam habere non possunt: si aliquorum perdicione cæteros tam multos collegit præsertim quia isti nō sicut Absalō casu bellico, sed spontaneo magis interitu pereunt, dolorem materni cordis lenit, & sanat, tantorum liberatione populorum.

Catholice
mater.

LIBRO DE CORRECTIO. DONATISTARVM CAP. XXI.

Si ijaliqui in vna domo habitarent, quam eertissime sciremus ruituram, nobisque id prænunciatis nollent credere, atq; in ea manere persisterēt, si eos inde posseimus euerere, vel inuitos, quibus imminenti illam ruinam posita demonstraremus, vt redire vltterius sub eius periculum non auderent, puto nisi faceremus, non immerito crudeliter dijudicaremur, &c. Quid igitur de opere misericordie, pro vita æterna, poena æterna vitanda, hominibus debemus impendere, iudicandū est: si pro salute ista, non solū temporali, sed etiam breui, & cum ipsum tempus exiguum liberanda, sic hominibus subuenire, nos ratio vera & benigna compellit?

IN EPIST. XLVIII. AD VINCENTIUM DONATIST.

Istos atroces quondam inimicos nostros, pacem & quietem nostram varijs violentiarum & insidiarum generibus grauius infestates, si sic contemneremus & toleraremus, vt nihil omnino quod ad eos terrendos & corrigendos valere posset, excogitaretur & ageretur à nobis, verum malum pro malo redderemus. Si enim quisquam inimicum suum periculosissimis febribus phreneticum factum currere videret in præcipitiū, nōne tunc potius malum pro malo redderet, si eū perire sic permitteret, q̄ si eum corripiendū ligandūq; curaret? & tamen tunc ei aduersissimus & molestissimus videretur, quādo vtilissimus & misericordissimus extitisset. Sed plane salute reparata, tanto liberius ei gratias ageret, quanto sibi eū min⁹ pepercisse sensisset. Et deinde: O si tibi possē ostēdere certū genus hominū quondā hereticorū, quos molestiā catholicos manifestos habemus, dānantes suam pristinā vitā, & miserabilē errorē quo se arbitrabantur pro Ecclesia dei facere, quicquid iniqua temeritate faciebant, qui tamen ad hanc sanitatē non perducerētur, nisi legū istarū que tibi displicent vinculis tanq̄ phrenetici ligarentur. Et mox: Quā multi ex ipsis nunc nobiscū gaudentes, pristiniū pōd⁹ perniciosi operis accusāt, & fatētur nos sibi molestos esse deinde comitūdius interirent, &c. Nō omnis qui parcat amicus est, nec

Dom⁹ ruituram
nam mini
tans.

Opus mi-
sericordie

Phrenetici-
cus.

Vinculis co-
ercēdi atq;
adeo com-
burendi.

Vulnera. **Oscula.** omnis qui vberat inimicus est. Meliora sunt vulnera amici, quã fraudulãta oscula inimici. Melius est cũ feueritate diligere, quã cum lenitate decipere. Vultus decipienti panis tollitur, qui de cibo securus iustitiam negligebat, quã esurienti frangitur, vt iniustitiã seductus acquiescebat.

Amor studiorum. **Precações** **Fons aquę viuę.** **Artificiosa apis.**

¶ EPI. XXXI. PAVLINI. ad AVGVST.
Forte me in sacris studijs tempore recẽtẽ, & ob hoc, post longa discrimina, post multa naufragia, vsu rudem, vix dum à seculi fluctibus emergentem, tu qui iam solido litore constitutus, tuto excipe sinu, vt in portu salutis, si dignum putet, pariter nauigemus. Interea me de periculis vitę istius & profundo peccatorum euadere nitentem, orationibus tuis tanquam tabulam sustine, vt de hoc mundo, quasi de naufragio, nudus euadam. Idecirco enim me leuare sarcinis, & vestimentis onerantibus exuere curauit, vt vndosum hoc quod inter nos & Deum, peccatis interlatrãtibz separat presentis vitę salutem, omni amicu carnis, & curadici sequentis iubente & adiuvante CHRISTO, expeditus enatem.

¶ EPI. XXXI. PAVLINI ad AVGVST.
Saltterrę. O vere sal terrę, quo pręcordia nostra ne possint seculi vaneſcere errore, condiuntur. O lucerna dignę supra cędelabrum Ecclesię posita, quę latę catholicis orbibz. de septiformi ligno partum oleo lætitię. lumen effundens, densas licet hæreticorum caliginem discutit, & lucem veritatis à cõfusione tenebrarum splendore clarifici sermonis, enubilas. Os tuum, fistulam aquę viuę, & venã fontis æterni merito dixerim, quia fons vitę aquę salientis in vitam æternam, CHRISTVS effectus est, cuius desyderio sitiuit in te anima mea, & vbertate tui fluminis inebriati terra mea concupiuit.

¶ EPI. XXXI. SEVERI ad AVGV.
O verę artificiosa apis DEI, cõstruens fauos diuini cętaris plenos, manantes misericordiam & veritatę, per quos discurrens, delitiatur anima mea, & vitali pastu, quicquid in se min⁹ iueit, at ibecillũ sentit, refarcire & suffulcire molitur.

¶ EPI. LIIII ad MACEDONIUM.
Sicut est aliquando misericordia puniens. Ita est crudelitas parcens. Quis enim non crudelem verius dixit eum qui puero pepercerit, volenti obstinatissimę de serpentibus

ludere? Quis autem non misericordem, qui talia prohibes contẽptorẽ verborum etiam verberibus emendauerit?

¶ EPIST. AD MARCELLINUM.

In corripiendo filio, quamlibet asperę, nunquã profecto paternus amor amittitur: fit, tamen quod nolit & doleat, qui etiam inuitus videtur dolore sanandus, cuius vilitati cõsulendum magis quã voluuntati.

Paternus amor.

¶ EPI. I. ad BONIFACIUM COMITEM.

Molestus est medicus sui entiphrenetico, & pater indisciplinato filio: ille ligado, iste cedẽdo, sed ambo diligendo. Si autem istos negligant, & perire permittant, ista potius mã suetudo, falsa crudelitas est. Si enim equus & mulus quibus nõ est intellect⁹, morſibus, calcibus, resistunt hominibus à quibus eorum curanda vulnera cõrectantur, & cum inter dẽtes eorum & calces sepe homines periclitentur, aliquando vexentur, nõ tñ eos deserunt, donec per dolores & molestias medicinales reuocent ad salutem, quãto magis homo ab homine, frater à fratre, ne in æternum pereat, non est deserendus, qui correctus intelligere potest, quantum sibi pręstatur beneficium, quando persecutionem perpetui querebatur.

Forens. Phreneticus.

¶ EPISTO. LXXXII.

Sicut autem & inter ignem & aquam tenenda est via, vt nec exuratur homo, nec demergatur: Sic inter apicẽ superbis & voraginẽ desidię, iter nostrũ tẽperare debemus, sicut scriptum est: Nõ declinãtes neq; ad dextrã, neq; ad sinistrã.

Ignis. Desidia.

¶ EPI. LXXXVIII. AD FELICITATEM.

Maiores date operam concordandis, quã redarguendis: quia sicut acetum corrumpit vas si diutius ibi fuerit: Sic ira corrumpit cor, si in alium diem durauerit.

Acetum. Ira.

¶ EPI. CV. AD SIXTUM.

Nã & hoc si vt respondeat, rustico proponatur, quę causa fit vt cũ aliud sit olea, aliud oleaster, de semine vtroq; vtrũque nascitur, non omittit inferendi curationem, etiam si non possit istam soluere quæstionem.

Olea. Oleaster.

¶ AD IVLIANUM EPI. III.

Inuid⁹ vir similis ẽ nauĩ quę iactatur in fluctibus maris, Inuidus. In perturbatione semper est, vt lupus rapax insanit inaniter, in miseria detinetur, & tabescens, ad nihilum redigitur. Sẽ-

**Carnalia
alimenta.** per furore plenus, particeps demoniorum efficitur.
Animam tuam nutri diuinis lectionibus: parabant enim
tibi mentem spiritualem, quia sicut ex carnalibus alimentis
pascitur hominis caro: Sic ex diuinis eloquijs, lectionibus &
orationibus, nutritur noſter interior homo.

**Auarus.
Infernus.** **¶ AD IOANNEM COMITEM EPIST. III.**
Auarus enim vir inferno similis est. Infernus enim quā-
tos mortuos deuorauerit, nūquam dicit satis est: Sic & si om-
nes theſauri circumfluxerint in auarum, nūquam ſatiabitur.

**¶ AD SIXTVM ROMANVM PONTI-
FICEM EPIST. CVII.**

Fides. Qui a nec omnium est fides, qui audiunt verbum Dei,
ſed quibus Deus partitur meſuram fidei: Sicut nec omnia
germinant quæ plantantur & rigantur, ſed quibus Deus dat
incrementum.

¶ EPIST. CVIII. AD SELEVCIANAM.
**Peccata ve-
nialia gra-
uant.** Illa dimitti volumus nobis peccata, quæ humanæ fragi-
litati quauis parua, tamen crebra ſubrepunt. Quæ ſi collecta
contra nos fuerint, ita nos grauabunt, & opprimunt, ſicut ve-
num aliquod grã ſe peccatum. Quod enim intereſt ad nau-
fragium, utrum vno grandi fluctu nauis operiatur & obrua-
tur: an paulatim ſubrepens aqua in ſentinam, & per negli-
gentiã derelicta atq; contẽpta, impleat nauẽ, atq; ſubmergat.

**¶ EPIST. CXXXIX. AVDA-
CIS AD AVGVSTINVM.**

Allegoria. Prouocari non vt prælargi peſtoris paſillum libamen
acciperem, ſed vt ingens diuinis vbertim flumine haurirem.
Theſaurum ſapientiæ deſideraui: ſed minus accepi quàm vo-
lui. Opto itaque ſapientiæ floribus paſci, & viuũ fontis hau-
ſtibus irrigari: præſta cupienti. Pot eſt enim ſeminandi robo-
ris velamen genitale viridari, ſi meruerit tuis ſenſim fluentis
augeri. Cur mihi fons orbis paruo ſermone meruit? An mi-
nus apta ſuis ſpirauit corda ſuētis? Cum piteat mens omnis
aquis ſpectetq; loquacem, Religionis opem gratos, dat ſen-
ſibus imbres. Expectat quos plena fides CHRIS TI de ſi-
pitem pendens.

¶ EPIST. CCIII. AD DONATVM.
Modo quod te in puteum, vt morereris, miſiſti, vtq; li-

bera voluntate feciſti. Sed quàm crudel es eſſent ſerui Dei, ſi
te huic malæ voluntati tuæ permitteret, & non te de illa mor-
te liberarent? Quis eos non merito culparet? quiſ non im-
pios iudicaret? Vos tãquàm in ſepibus inuenimus, & intrare ſepes.
compellimus, plenos ſpinis & aſperitate.

¶ EPIST. CLIX. AD MARCELLINVM. Paterna di-
ſtione ſeruatiſti, quando tantorum ſclerum confeſſionem,
non extenſo oculco, non ſulcantibus vngulis, non vrentibus
ſtamnis, ſed virgarum verberibus eruiſti. Qui modus co-
hertiois, & à magiſtris artium liberalium, & ab ſpſis paren-
tibus, & ſæpe etiam in iudicibus, ſolet ab epiſcopis haberi.

**¶ AD PROFVTVRVM
EPISTOLA CXLIX.**

Ita enim inueteraſcens fit odiũ, dum quaſi iuſti doloris
admixa dulcedo, diutius eam in vaſe detinet, donec totum
aceſcat, vaſq; corrumpat. Quapropter multo melius, ne iu-
ſte cuiquàm irascaſtur, quàm velut iuſte irascaſcendo, in alicu-
ius odium & occulta facilitate delabimur. In recipiendis e-
nim hoſpitibus ignotis, iſta ſolem⁹ dicere, multo eſt melius
malum hominem perpeti, quàm forſitan per ignorantiam
excludi bonum, dum cauemus ne recipiatur malus. Sed in
affectibus animi cõtrã eſt. Nam incomparabiliter ſalubrius
eſt, etiã iræ iuſte pulſanti nõ, aperire penetrale cordis, quàm
ad trabem: ſtudet quippe impudenter etiã crefcere quàm
putatur.

**¶ LIBRO .XXXII. CONTRA FAV-
STVM CAPITE XLIII.**

Sicut æger non debet reprehendere medicinalem do-
ctriam, ſi aliud ille hodie præceperit, aliud cras, prohibens
etiã, quod ante præceperat (ſic enim habebat ſanandi eius
corporis ratio). Ita genus humanum ab Adam vſque in fi-
nem ſeculi, quàm diu corpus quod corrumpitur, aggravat
animam, ægrum ac ſaucium, non debet diuinam reprehende-
re medicinam, ſi in quibuſdam hoc idem, in quibuſdam
vero aliud prius, aliud poſterius obſeruandum eſſe præcipit,
præteritum cum ſic aliud præcepturam eſſe promiſit.

Speculi ni
tor.

LIBRO. XXII. contra Faustum CAP. LXV.
Scriptura ut fidelis speculi nitor, nullius accipit adul-
dam personam, si d ad laudanda & vituperanda hominum
facta, illis ipsa iudicat, vel legentibus iudicanda proponit,
nec solū homines ipsos vel vituperabiles vel laudabiles in-
timans, verum etiam quædam in vituperabilibus laudanda,
& in laudabilibus, vituperanda non tacens.

CAP. XLIIII.

Cytharæ.
Organa
musica.
Chordæ.

Sicut in cytharis & huiusmodi organis musicis, nō qui-
dem omnia eæ tanguntur, canorum aliquid resonant, sed
tantum chordæ, cætera tamen in toto cytharæ corpore ideo
fabricata sunt, ut esset uti vincirentur, vnde & quò tenderè
tur illæ, quas ad cantilenæ suavitatem modulaturus & per-
cussurus est artifex: ita in his propheticis narrationib⁹, quæ
de rebus gestis hominum, prophético spiritu delignantur,
aut aliquid iam sonant significatione futurorum, aut si ni-
hil tale significant, ad hoc interponuntur, ut sit vnde illa si-
gnificancia, tanquàm sonantia, connectantur.

AVGVSTINI. XIII. lib. cōtra Fau-
stum cap. 12. & 17. accommodas illud He-
re. 17. Clamavit perdix, cōgregavit quæ
non peperit, faciens diuitias suas non cū
iudicio.

Perdix.

Perdix enim, inquit, contentiosum animal, notum est
quanta auiditate ipsius contentionis currat in laqueum. Nō
enim disputare amant hæretici, sed quoquo modo se parare
impudentissima pernicacia, ut congregent, sicut hic dixit,
quæ nō pepererūt. Christianos enim quos maxime Christi
nomine seducūt, iam per ipsius CHRISTI euāgeliū natos
mueniunt, & faciūt illas diuitias suas nō sanè cū iudicio, sed
cū temeritate incōsiderata. Non enim intelligunt ibi esse ve-
ram & salubrem, & quodammodo germanam atque radi-
calem Christianam societatem, vnde istos sepa-auerunt,
quos ad suas diuitias congregarunt. Et quia de talibus dicit
Apostolus. Sicut enim Iannes & Mābres restiterunt Moy-
si: Sic & isti resistunt veritati, homines mēte corrupti, re-
probi circa fidem. Sed vltra non proficiunt. Dementia eū-
corum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Se-

quitur & hic propheta, & dicit de perdice, qui congregavit
quæ non peperit, in dimidio dierum eius delinquit eum,
& in nouissimis suis erit inspiciens, id est, qui primo tanquā
per pollicitationem & ostentationem excellentis sapientiæ
seducebat, erit inspiciens, cū apparebit, quia dementia e-
ius nota erit omnibus.

CONTRA FAYSTVM LIBRO XV.
CAP. XV.

Per bonū mihi operatum est mortem. Ergo lex semper Lex.
bona, siue obit inanibus gratia, siue proficit plenis gratia,
semper est bona, sicut Sol semper est bonus: quia omnis cre Sol.
atura DEI bona est, sine dolentibus oculis sanitas ad vidē-
dum Solem, hoc est, gratia mentibus ad implendam legem
Et sicut oculi sani non Solis delectatione moriuntur: sed il- Oculi.
lis istibus asperis radiorum, quibus reuerberati in densiores
tenebras pellebantur: Sic anima quæ per charitatem spiri- Anima.
tus salua facta est, non iustitiæ mortua dicitur: sed illi reatu Charitas.
præuancationi quæ lex per literā cū gratia defuit, faciebat.

LIBRO XXII, CONTRA FAU-
STVM CAP. VI.

Qui ea quæ nō intelligūt, repræhendētes, lepram, vel
scabiem, vel verrucas legis esse dicunt, promissuas figuras
sacramentorum, similes sunt hominibus, quibus displicent
ea, quorum non capiunt utilitatem, velut si surdus, videns
moneri labia loquentium, tanquàm superfluos oris motus, Cæcus.
deformēque repræhenderet, vel si quisquam cæcus laudata
sibi aliqua domo, vellet palpando probare, quod dicitur, &
partem leuitatem manu pertractans, in fenestras corrue-
ret, cæque velut inconuenientes illi æqualitati, redargueret,
cauernæque riuos putaret.

LIBRO CONTRA DONATISTAS
CAP. V.

Non polluant mali bonos, in eodem agro, in eadē arca,
in eisdē pascuis, in eisdem riuibus constituti, quia nō eis cō-
municant boni, sed altari & sacramentis DEI. Communi-
cant autem mali, qui consentiunt malis factorum. Scriptū
est enim: Nō solūm qui faciunt, sed qui cōsentiūt faciētibus.

LIB. I. CONTRA CRESTONIVM, CAP. I.
Gg iij

Miles. Neq; propterea pro patria non est miles armandus, quia
Arma. contra patriam nonnulli arma sumpserunt. Aut ideo uti non de-
Ferramenta bent boni deusiq; medici ferramentis medicinalibus ad sa-
 lute[m], quia his ad perniciem etiam indocti pessimiq; abuti-
 tur. Quis enim nescit, sicut vtilia vel inutilia fuerint ea quae
 quaeruntur: ita eloquentiam, hoc est, peritiam facultatemq;
 dicendi sic esse vtilem vel inutilem, ut fuerint vtilia, vel inu-
 tilia quae dicuntur? Quod nec te ignorare arbitror.

¶ C A P I T E . V .

Malignus Sicut malignus suavor peccati, etiam si non persuaserit
suavor pec merito poenam deceptoris incurrit: ita fidelis iustitiae praed-
catori.icator, etiam si ab hominibus respiciatur, absit, ut apud Deum
 sui officij mercede fraudetur. Res enim certa sit ad incertum.
 Incertum dico non primum facientis, sed animum audientis. In-
 certum est nobis utrum assensurus sit cui praedicatur veritas, sed
 certum est talibus etiam veritatem praedicari oportere: at certum est
 fideliter eam praedicantibus retributione manere, siue suscipia-
 tur, siue spernatur, siue etiam propterea quolibet temporaliter,
Apostoli. aduersa pariantur, dominus non suos certos fecit Apostolos,
Pax. an essent eorum pacem suscepturi, quibus eam praedicarent,
 certos tamen fecit ut eam sine cunctatione praedicarent.

¶ LIBRO III. CONTRA CRESCONIAM GRAMMATICAM. CAP. 8.

Ait Cresconius: Dei quidem est dare incrementum, sed si-
 cut qui plantat, & rigat, non nisi colonus fidelis, & diligens
 quaeritur. Sic etiam in sacramento baptismatis, non nisi fidelis &
Colonus iustissimus operarius adhibetur. Quasi vero quod infidelis
fidelis & colonus plantauerit, propter eius infidelitatem, non germi-
gnarus.net vis seminis, & fecunditas terrae coeliq; temperies, hanc
 efficaciam diuinitus non acceperint? vel ad propagandos fru-
 ctus plantatorem vel rigatorem operarium, tantummodo
 expectetur: qua mente operetur, qua laboret intentione, non
 curent, utrum agri dominum fideliter diligit, an sua, non il-
 lius lucra conquirat.

¶ CONTRA CRESCONIVM GRAM-
 MATICVM LIB. III. CAP. III.

Nollemus quidem tamquam a proprii corporis iunctura peccidi,
 sed quando tabescentis vulneris putredo pestifera plus habet
 in abscissione solaminis, quam in remissione medicaminis, in-

ista est causa salubrior, ne per cuncta membra pestilens irrepit Pestilens
 virus, ut cetera pendul. dolore natum deccat vulnus. virus.

¶ LIB. II. CONTRA LITERA: P. TILIANI C. A. P. XXVI.

Si veris falsi permisceas, his de sepe vestigijs verum falsi. Veritas.
 tas imitatur: Si sic hominem simulat pictura verum, quae colori. Falsitas.
 bus exprimit falsas facies veritatis. Sic sic speculi nitor vul. Pictura.
 tum rapit, ut renocet oculos intuentis. Sic sic offert proprios Speculum.
 venientibus vultus, ut ipsa sibi inuicem faciem venientis
 occurrat, tantumque valeat immunda fallacia, ut ipsi se quae Fallacia
 praeyde nati oculi, quasi in altero sese cognoscant. Ipsa quo-
 que umbra cum steterit, imagines geminat, magna ex par. Umbra.
 te, mendacio diuidens unitatem. Nunquid ideo verum est,
 quia figura mentitur?

¶ C A P I T E . XXIII .

Cum eadem luce & sani oculi perfunduntur, & sau- Lux.
 cij, istis aduermum est, illis tormentum. Idem cibus aliis va Cibus.
 Ictodines alit, aliis laedit. Idem medicamentum hos curat, Medicamē
 illos debilitat. Eadem arma alios muniunt, alios impediunt. tum.
 Eadem vestis, alijs tegumento est, alijs implicamento: Sic &
 baptismus alijs valet ad regnum, alijs ad iudicium.

¶ LIBRO II. CONTRA DVAS EPISTO-
 LAS PELAGIANORVM CAP. VII.

Si quis ipsa habens duos debitores, & alteri vellet dimit- Duo debi-
 tere debitum, alterum exigere, cui vult donare, sed neminem torce.
 fraudat, nec acceptio personarum est, quando iniquitas nul-
 la est: Alioquin eis qui parum intellegunt, potest acceptio Vineae ope
 personarum videri, ubi vineae dominus operarijs, qui vna rarij.
 hora illic opus fecerunt, tantum dedit, quantum illis qui per-
 tulerunt pendus diei & aestus, aequales faciens in merce-
 de, quorum tanta distantia fuerat in labore. An non licet
 ei quod vult facere? Sicut ergo hic nulla est acceptio per-
 sonarum, ubi quia alius sic honoratur gratis, ut alius de-
 bito non fraudetur: Sic etiam cum secundum propositum
 DEI vocatur alius, alius non vocatur: Vocato datur gra-
 uitum bonum, cuius honi est vocatio ipsa principium,
 non vocato, redditur malum: Quia omnes rei sunt ex eo,
 quod per vnum hominem peccatum intravit in mundum. Cui
 vult miseretur, quem vult idurat. Qui facit aliud vas in honore,

aliud in contumeliam.

¶ IN ENCHYRIDIO CAP. XXX.

Sese occidens. Sicut qui se occidit, utique vivendo se occidit, sed se occidendo non vivit, nec se ipsum poterit resuscitare, cum occiderit. Ita cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato, amissum est liberum arbitrium. A quo enim quis devictus est, huic & servus additus est. Qualis vero potest esse servi additi libertas, nisi quando eum peccare delectat? Liber est ad peccandum, qui peccati servus est. Vnde ad iuste faciendum liber non erit, nisi liberatus à peccato, esse iustitiae ceperit servus.

¶ LIBRO LXXXIII. quaestionum, quest. LXXI.

Cervorum natura. De cervis nonnulli talium cognitionum studiosi scriperunt. Nam fretum ad insulam transeunt, pascuarum gratia: sic sic ordinant, ut onera capitum suorum, quae gestant in cornibus, superinvicem portent. Ita ut posterior super anteriorem, cervicem caput collocet. Et quia necesse est unum esse qui praecedens ceteros, ante se non habeat, cui caput inclinet, vicibus id agere dicuntur, ut lassatus sui capitis onere & ei succedat, cui ferebat caput, cum ipse praeret. Ita invicem onera sua portant, fretum transeunt, donec veniant ad terrae stabilitatem. Istam fortasse cervorum naturam intederat Salomon, cum ait: Cervus amicitiae & pullus gratiarum tuarum colloquatur tecum. Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio.

¶ DE GENESI ad literam imperfecto CAP. V.

Sicut in cataro interpositioes, certis moderatis; intervallis quamvis vocu privationes sint, bene tamen ordnantur ab ijs qui cantare sciunt, & suavitati uniuersae cantilenae aliquid conferunt. Et vmbrae in picturis eminentiora quaeque distinguunt, ac non specie, sed ordine placent. Nam & vitiorum nostrorum non est auctor Deus; sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores constituat, & ea cogit quae merentur.

¶ DE GENESI ad literam VII. CAP. X.

Homo peccator bestijs simillimus efficitur &c.

¶ LIB. XI. quaest. quaest. LXXXII.

Sic est in animo beatitudo, ut in corpore sanitas. **¶**

admodum in ipso corpore alia praecipitur medicina, ne bona valetudo amittatur, alia vero ut amissa recuperetur: Sic in toto statu hominis, alia tunc praecipitur, data sunt, ne amitteret immortalitatem: alia nunc praecipitur, ut eam recipiat. Et sicut in valetudine corporis si quis praecipitur medici quibus eadem bona valetudo custodienda est, non obtemperando in aliquem morbum inciderit, accipit alia praecipitur ut sanari possit, quae saepe non sufficiunt, si talis est morbus, nisi adhibeantur à medico quaedam adiutoria plerumque: aspera, & dolores importantia, quae tamen valent ad recipiendam salutem. Vnde fit, ut homo quamvis inobtemperans medico, patitur tamen adhuc dolores, non solum de ipso morbo nondum sanato, verum etiam de adiutorio medicinae: Ita homo per peccatum lapsus in huius vitae morbidam & calamitosam mortalitatem, quia primo praecipitur obtemperare noluit, quo sempiternam custodiret ac teneret salutem, si cuncta praecipitur aeger accipit, quibus obtemperans iam eundem non absurde dicitur iuste vivere, sed tamen molestias quas patitur vel de ipso morbo nondum sanato, patitur medicinae.

Adiumenta medicinae.

¶ LIB. quaest. V AD OROSIVM quaest. LII.

Sicut arca de lignis cedrinis construebatur: Ita & ecclesia de sanctis construitur, **¶** Quadratum enim in quacunque parte posueris, fortiter stat, & sancti quibuslibet tentationibus stabiles permanent, non aduersitatibus, non prosperitatibus cedunt.

¶ AD OROSIVM.

Sicut solem non videt oculus nisi in lumine solis: Sic verum & dominicum lumen non poterit videre intelligentia nisi in ipsius lumine, de quo inquit propheta: Domine in lumine tuo videbimus lumen.

¶ DE LXXXIII. quaestionibus

Vt enim visus oculorum si fuerit vitiat, quicquid videre non potuerit, ad esse non putat. Frustra enim oculos circumstat praesens imago rerum, si oculis integritas desit: Ita Deus qui nusquam deest, frustra pollutus animus est, quem videre mentis caecitas non potest.

¶ DE VERBA innocentia.

Sicut oculi exteriores quiddam sunt carnis: ita mēs quāda animi, quod in eo secundū participationem diuinæ ratio nis excellit, & tunc omnibus moribus eius bene præfider, cum superna luce radiatur, vt sit in ea lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

LIB. QUESTIONVM VTRIVSQUE TESTA. QUEST. CX.
Sicut lignum iuxta aquam plantatum sterile esse non potest: ita qui frequenter vsu legi Dei studet, non potest eius operis non habere effectum. Lignum dat fructum tempore suo. Omnis plātatio fructum dat tempore competenti. Sic & hic qui legi Dei obtemperat, fructum habebit tempore præfinito. humore decurrentis aquæ vegetatum lignū, folia continet sua. Sicut ergo lignum auxilio decurrentis aquæ siccitatem non sentit: ita & hic qui legi Dei studet, accedente tētatōe, p̄sidio Dei tutus, nō amittit, sed acquirit salutē.

QUESTIONE. CXX.
Sicut ferrum nisi vsus fuerit, eruginem generat: ita & anima, nisi frequentius diuinis exerceatur lectiōibus, nascuntur illi peccata.

LIB. DE BAPTIS. PARVULORVM.
Quomodo præputium per circumcisionē auferitur, manet tamen in eo quem genuerunt circumcisi: quomodo etiā palea quæ opere humano tanta diligentia separatur, manet tamen in fructu, qui de purgato nascitur tritico: ita peccati quod in parentibus per baptismum est ablatum, manet ei quos genuerunt.

IN LIBRO. QUEST. VETE. & NO. TEST. Q. CXXVI.
Sicut ad comparationem lucernæ tenebræ non tantum obscuræ, sed etiā sordidæ sunt: ad comparationem autē stellarum, lucerna caligo est: ad solis comparationem, stellæ nebulosæ sunt: ad Dei autem charitatem, sol nox est: ita quæ ad nos licita & munda sunt, ad Dei autem dignitatem illicita & quasi immunda sunt. Quam enim bona sunt, Dei tamen personæ non competunt. Nunquid tunica mediocris hominis quāuis munda, imperatori tamē sordida & illicita est: si

Saxonica militis & saxonica senatoris

IN LIB. QUI INSCRIBITUR SPERVLVM PECCATORVM.

Vt thus nō redolet nisi ponatur in igne: nec virtus synapis sentitur, nisi conteratur in lapide: ita nulla sacræ scripturæ sententia vim suam declarat, nisi cocta in corde.

Thus. Sinapis.

ENCHYRIDIO ad Laurentium.
Sicut enim morbis ac vulncribus corrumpuntur corpora, quæ sunt priuationes boni quod dicitur sanitas: ita & animorum quæcunque sunt vitia, naturalium sunt priuationes bonorum.

SERMO. CCXXI. de ebrietate cauenda.
Corpora nostra terrena sunt. Quomodo pluuiaminiū grandis & diurna si fuerit, terra confunditur, & in lutum resoluitur, vt nulla in ea cultura possit fieri. Sic & caro nostra, quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritalem culturam accipere, nec fructus animæ necessarios poterit exhibere. Et ideo, quomodo omnes homines, sufficientem pluuiam in agris suis accipere desiderant, vt & culturam valeant exercere, & de fructuum ubertate gaudere: ita & in agro corporis hinc tamē deberent bibere, quod oportet, ne nimia ebrietate, ipsa corporis terra, velut in paludem conuersa, magis vermes & serpentes vitiorum generare, quàm fructus bonorum operum possit afferre. Omnes enim ebriosi tales sunt quales paludes, videntur serpentes, sanguisugæ, nascuntur ranæ, & diuersa genera vermium, quæ magis horrorem possunt generare, quàm aliquid, quod ad victum proficiat, exhibere. Herbarum quæ in ipsis paludibus vel circa ripas eorū nasci solent, nihil utilitatis habere videntur, intantum vt annis singulis incendio concrementur: ita quod de ebrietate nascitur, igni præparatur.

Ebriosi peiores animalibus. Cum enim illa amplius quàm eis opus est, bibere nolunt isti: & duplum, & triplum, quàm eis expedit, potum accipiunt.

Ebrietas est quasi puteus inferni, quoscunque susceperit, iam si digna subuenerit penitentia, & emendatio subsecuta, ita fortiter sibi vendicat, vt eosdem ipsos de inferni tenebroso puteo, ad charitatis vel sobrietatis lucem redire non permittit, sine penitentia.

DE SCALA PARADYSI.
Spiritus sapientiæ solus dat veram sapientiā & sapidam

facit scientiam, quæ cum alicui inest, inæstabilis saporis cundat & reficit, & de illa dictum est: Sapientia non intrat in maleuolam animam, hæc autem à solo Deo est: & sicut officium baptizandi dominus concessit multis, potestatem verò & autoritatem in baptismo remittendi peccata, sibi soli retinet: vnde Ioannes antonomasticè & discretiue de eo dixit: Hic est qui baptizat in spiritu sancto: Ita de eo possumus dicere: Hic est qui sapientiæ saporem dat, sapidam animæ facit scientiam, sermo datur siquidem multis, sapientia paucis, quam distribuit dominus cui vult, & quomodo vult.

SERMONE DE PASCHA.

Hac locutione dictum est, scientia inflat, quid est scientia inflat? scientia damnata est: sed quoniam adiunxit: charitas verò ædificat, quomodo ibi adiunxit, spiritus viuificat, dedit intelligi, litera sine spiritu occidit, spiritus viuificat, & impleri literam facit: sic scientia sine charitate inflat, charitas cum scientia ædificat.

DE DECEM CHORDIS CAP. XI.

Noli illa contemnere, quia minora sunt, sed tunc quia plura sunt. Attendite fratres mei, minuta sunt, non sunt magna: non est bestia quasi leo, vt vno morsu guttur frangat, sed bestia: plerunque minutæ multæ necant. Si projiciatur quisquam in locum pulicibus plenum, nūquid non moritur ibi? Non sunt quidem maiores, sed infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis bestijs interiri potest: Sic & modica peccata atredite, quia modica sunt, & cauete, quia plura sunt. Quam minutissima sunt grana arenæ: si arenæ amplius in nauim mittatur, mergunt illam vt pereat. Quam minutæ sunt guttæ pluuiæ, nõne flumina implent, & domos deijciunt? Ergo ista nolite contemnere.

Quemadmodum formica æstate colligit vnde in hyeme pascatur: Sic vnusquisq; Christianus in rerum tranquillitate, quam significat ætas, colligat verbum Dei, vt in aduersitate & tribulationibus, quæ hyemis nomine significatur, habeat vnde spiritaliter viuat.

LIB. III. CONFESS. CAP. XIII.

Ecce vbi iacet anima infirma: nondum herens soliditati

Spiritus viuificat,

Grana arenæ.

Formica.

veritatis. Sicut auræ linguarum flauerint à pectoribus optantium: Ita fertur & vertitur, torquetur, retorquetur & obnubilatur ei lumē, & nõ cernitur veritas, & ecce est æte nos.

LIB. V. CONFESS. CAP. VI.

Iam ergo abs te didicerā, nec eo debere videri aliquid verum dici, quia eloquēter dicitur, nec eo falsum: quia inco-polite sonant signa labiorū. Rursus nec ideo verum: quia im-polite enunciatur, nec ideo falsum, quia splendidus sermo est: sed perinde esse sapientiam & stultitiam: sicut cibi vtilis & inutilis. Verbis autem ornatis & inornatis, sicut vasis vrbanis & rusticanis, vtrosque cibos posse ministrari.

LIB. CONFESS. VI. CAP. IIII.

Sicut euenire assolet, vt malum medicum expertus etiā bono timeat se committere: Ita erat valetudo animæ meæ: quæ vtique nisi credendo sanari non poterat, & ne falsa crederet, curari recusabar: resistens manibus tuis, qui medica-menta fidei confestim, & sparsisti super morbos orbis terrarum, & tantam illis autoritatem tribuisti.

LIB. CONFESSIO. VIII. CAP. III.

Et quantò maius periculum fuit in prælio, tantò maius est gaudium in triumpho. Iactat tempestas nauigantes, minaturq; naufragium, omnes futura morte pallefcūt: Trāquillatur cœlum, & mare, & exultāt nimis: quoniā timuerūt nimis. Aeger est curus: & vena eius malum renūciat: omnes qui eum saluum cupiunt, agrotāt simul animo. Fit ei recte: & nõdū ambulat pristinis viribus: & fit iam tale gaudiū, quale non fuit cū antea saluus & fortis ambularet. Easq; ipsas voluptates humanæ vitæ etiā nõ inopinatis, & præter voluntatē irruētibus, sed institutis & volūtarijs molestijs homines acquirunt. Edēdi & bibēdi voluptas nulla est, nisi pcedat esu- nendi & sitiēdi molestia. Et ebriosi quædā saliscula comedunt, quò fiat molestus ardor: quem dū extinguit potatio, fit delectatio. Et institutū est, vt etiā pactæ sponsæ nõ tradatur statim: ne vilē habeat maritus datam, quā non suspirauerit sponsus dilata. Hoc in turpi & execranda lætitiā: hoc in ea quæ cōcessa est & licita est, hoc in ipsa sincerissima honestate amicitia: hoc in eo qui mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est. Vbiq; maius gaudium molestia maiore præce-

Auræ linguarum.

Molestia.

ditur. Quid est hoc domine De^o meus, cū tu in æternū tibi
tuispe sis gaudium, & quædā de te circa te semper gaudeat.

LIB. confess. VIII. CAP. V

Dormiēs. Et sicut nemo est qui dormire semper velit: omniūque
Vigilans. sano iudicio vigilare præstat: differt tamen plerunq; homo
Torpor. somnium excutere, cum grauis torpor in mēbris est, eum-
q; iam displicentem carpit libentius, quis surgēdi tēpus ad-
uenerit: ita certum habebam esse melius tæe charitati me-
dere, quā meę cupiditati cedere. Sed illud placebat, & vince-
bat, hoc libebat, & hoc viciēbat. Nō enī erat quod tibi respō-
derē, dicēti mihi: Surge q; dormis, exurge à mortuis, & illu-
minabit te Christus: & vndique ostēdēti vera te dicere: non
erat omnino qd respōderē veritate cōuictus: nisi tātū verba
lētā & somnolētā. Modo ecce modo sine paululū. Sed modo
& modo non habebat modū- & sine paululū in longū ibat.

LIB. X. confess. CAP. XXXI.

Hoc me docuisti, vt quemadmodū medicamenta, sic ali-
menta sumpturus accedā. Sed dū ad quietē faciētaris ex fi-
digētā: molestia transeo, in ipso trāsitu infidiatur mihi la-
queus concupiscentiæ. Ipse enī trāsitus voluptas est, nō est
alius qua trāteatur, q̄ quo trāsire cogit necessitas. Et cū salus
sit causā edēdi & bibēdi, adiungit se tanq; pedissequa peri-
culosa iocūditas, & plerunq; præire conatur, vt eius causā fi-
at, quod salutis causā me facere vel dico, vel volo, nec idē mo-
dus vtriusq; ē. Nā quod salutis fatis est, delectationi parū est.

DE VERA religione.

Defectus autē iste, q; peccatū vocatur, si tanq; febris in-
uitū occuparet, recte iniusta poena videretur, quæ peccantē
consequitur, & quæ dānatio nūcupatur. Nūc verō vtrq; adeo
peccatū voluntarium malū est, vt nullo modo sit peccatū, si
nō sit voluntariū. Fit hoc quidem ita manifestū est, vt nul-
la huic doctorum paucitas: nulla indoctorū turba dissentiat.

Sicut enim in ipsa rerū natura maior est autoritas vnus
ad vnum omnia redigenti: nec in genere hūano multitudi-
nis vlla potentia est, nisi consentientis, id est, vnum scētici-
tatis. Ita in religione qui ad vnum vocant, eorum maior & fide di-
gnior esse debet autoritas.

Veritas. Vt enim veritate sunt vera, quæ vera sunt: Ita similitu-

dine similia sunt, quæconque similia. Vt ergo veritas forma
verorum est, ita similitudo forma similitum.

Similitu-
do.

Atq; vt in corpore dicebamus aliud esse morbos & vul-
nera curare, quod pauci homines bene facere possunt, aliud
autem famem sitimq; sopire, & cætera in quibus subuenire
hominem homini vulgo passimq; cōceditur: Sic in animo
sunt quæ lā, in quib^o excellentia illa & rara magisteria non
admodum desiderantur, vt cū hortamur & monem^o, vt hæc
ipsa indigentibus exhibeantur, quæ corpori exhibenda es-
se diximus. Cū enim hæc facimus, ope subuenimus corpori.
Sūt vero alia quibus in ultimodī varique morbi animarum
magna quadam & ineffabili ratione sanantur. Quæ medici-
na nisi diuinitus populis mitteretur, nulla spes salutis esset: tā
inmoderata transgressio peccantibus.

Quisquis negat ideo vtrunq; testamentum ab vno Deo
esse posse, quia non eisdem sacramentis tenetur populus
noster, quibus Iudæi tenebantur, vel adhuc tenetur, po-
tente dicere non posse fieri, vt vnus paterfamilias iustissimus,
aliud imperet eis quibus seruitutem duriorē vtilē iu-
dicat, aliud eis, quos in filiorum gradum adoptare digna-
tur. Si autem præcepta vitæ monent, quod minora in vete-
ri lege sunt, in Euangelico maiora, & ideo putantur non
ad vnum deum vtraque pertinere: potest qui hoc putat, per-
turbari, si vnus medicus, alia per ministros suos imbecillio-
ribus, alia per semetipsum valentioribus præcipiat, ad repa-
randam vel obtinendam salutem. Vt enim ars medicinæ,
cum eadem maneat, neq; villo pacto ipsa mutetur, muta-
ta men præcepta languentibus, quia mutabilis est nostra vale-
tudo: Ita diuina prouidentia, cum sit ipsa omnino incommu-
tabilis, mutabili tamen creaturæ variē subuenit, & pro di-
uersitate morborum, alijs alia iubet, aut vetat, vt à vitio vn-
de mors incipit, & ab ipsa morte ad naturam suam & essen-
tiam, ea quæ deficiunt, id est, ad nihilum tendunt, reducat &
firmet.

Vtrūq; te-
stamentū

Diuina p-
uidētia.

LIBRO DE fide & symbolo CAP. IX.

Cū de fonte interrogari, non possumus dicere, quod ipse
sit fluuius, nec de fluuiio interrogari possumus dicere, quod
sit fons, & rursum potionem quæ de fonte vel fluuiio est,

S. Trinitas nec fluvium, nec fontem possumus appellare, tamen in hac TRINITATE, aquam nominamus. Nam si quæro in fonte aqua sit? respondetur aqua. Et si quæramus vtrum aqua in fluvio, nihil aliud respondetur, & in illa potione nō potuit esse alia respōsio: nec tñ eas tres aquas, sed vnā dicim⁹. Sicut in arbore radix non est nisi radix, nec robur nisi robur, nec ramos nisi ramos possumus dicere. Non enim id quod dicitur radix potest dici robur & rami, nec lignum quod pertinet ad radicem, potest alio etiam transito, nunc in radice esse, nunc in arbore, nunc in ramis: sed tantummodo in radice, cum illa regula nominis maneat, vt radix lignum sit, & robur lignum, & rami lignum: nec tamen tria ligna dicantur, sed vnum. Aut si hæc habeant aliquam dissimilitudinem, non possit nō absurde, tria ligna dici propter firmitatis diuersitatem. Illud certe omnes concedunt: si ex fonte tria pocula repleantur, posse dici tria pocula, tres autē aquas nō posse dici, sed omnino vnā aquam, quanquam de singulis voculis interrogatus, in quolibet horum aquam esse respondeas, quamuis nullus transitus fiat, sicut de fonte, in flumina dicebamus. Hęc autē propter illius diuinæ naturæ similitudinem; sed etiam propter visibilibus vnitatem, corporalia exempla data, vt intelligatur fieri posse, vt aliqua tria, non tamen singillatim, sed etiā simul, vnum singulare nomen obtineant.

CAPITE IIII.

Solis radij Solem radijs per cloacam, foetores, & quæq; horribilia vsquequaque diffundi videmus, & in his operari secundum naturam suam, non tamen inde aliqua conraminatione sordescere, cum visibilis lux, visibilibus sordibus sit natura cōiūctior, quātē minus poterat pollui verbū Dei, nō corporeum neq; visibile, de fœminæ corpore, vbi humanā carnē suscepit cū anima & spiritu, quibus interuenientibus habitat maiestas verbi, ad humani corporis fragilitatem secretius?

LIBRO de prædest. sancto. ca. viii.

Sicut integre loquimur cum de aliquo, qui in ciuitate solus est, dicimus: omnes iste hic literas docet, non quia omnes discunt, sed quia nemo nisi ab illo discat, qui enique ipi literas discit: ita recte dicimus: oēs deus docet ad Christum venire, non quia omnes veniūt, sed quia nemo aliter venit.

cur omnes non doceat, Apost. aperuit, quantum aperiendū iudicauit, quia volens ostendere iram, & demonstrare potētiam suam, attulit in multa patientia vasa iræ suæ, quæ perfecta sunt, in perditionem, & vt notas faciat diuitias gloriæ suæ, in vasa misericordiæ quæ præparant in gloriam.

LIB. VI. DE QUESTIONIB. CONTRA PAGA. QVAEST. III.

Quemadmodum vnus atq; idem homo, si deo mane aliquid offerat, aliud vespere, pro congruentia diuini temporis: non Deum mutat, non religionem, sicut nec salutem, quæ alio modo alio vespere saluta: ita in vniuerso tractu sculorum, cum aliud oblatū est ab antiquis sanctis, aliud ab ijs, qui nunc sunt, offertur: non humana præsumptione, sed autoritate diuina temporibus congrua sacra mysteria celebrantur. Non Deus aut religio commutatur.

LIB. DE SALVTARI. DOCUMENTIS CAP. IX.

Recognoscamus & recogitemus qualihonore nobis Dei Deilegatio accipenda. Quid si legatio à rege, aut à iudicib⁹ ad nos veniret? Nūquid non mox alijs curis posthabitis, præpta voluntate, & cum omni deuotione literas acciperemus, & legentes implere satageremus? Ecce de cœlo, rex regū, & dominus dominatū, imo & redemptor noster per Prophetas & Apostolos dignatus est nobis dirigere literas suas, nō vt aliquod seruitium sibi necessarium demandet, sed quæ ad salutem & gloriam nobis prod esse possint, innotescat.

LIB. DE DVABVS ANIMABVS CONTRA Manichæos CAP. V.

Nōne omne quod laudamus, omni quod vituperamus esse anteponendum. Neq; enim quia laudo purgatissimum plūbū, ob hoc illud vituperādo auro, pluris æstimo. In suo em genere quidq; cōsiderandum est. Improbo iuriconsultū multas leges ignorantem: sed eum tamen probatissimo futori sic præfero, vt ne comparādum quidē reprehendo.

DE DOMINI INCARNATIONE contra Iudæos.

Cytharam respice, vt musici melos sonis dulcibus redat, tria pariter adesse videntur: Ars, manus, chorda: & ta-

Iuriconsultus.
Sutor
Cythara.

mē vnus sonus auditur. Ars dicitur, manus t̄gūt, chorda resonat, tria pariter operantur: sed sola chorda resonat. Nec ars nec manus sonū reddūt: sed cū chorda pariter operatur: Sic nec pater, nec spiritus S. suscepit carnē, & tamē cum filio pariter operantur. Sonum sola chorda excutit, carnem solus CHRISTVS accepit. Operatio in tribus constat. Sed quomodo perinet ad solā chordam soni reddito: Sic pertinet ad solum CHRISTVM carnis humanā susceptio.

¶ LIB. DE BONO CONIVGALII CAP. XV. & item in libro DE VIRGINI.

Alimētū.

Iustus quamuis cupiat dissolui, & esse cū CHRISTO tamen sumit alimentum, non cupiditate viuēdi, sed officio consulendi, vt maneat: quod necessarium est propter alios. Sic miserī scēminis iure nuptiarum, officiosum fuit sanctis viris, nō libidinosum. Quod enim est cibus ad salutem hominis, hoc est concubitus ad salutem humani generis.

¶ IBIDEM CAP. XXI.

Cœlibatus.

Sicut non est impar meritū paciētiae in Petro, qui passus & in Ioanne qui passus non est: Sic non est impar meritū cōtinētiae in Ioāne qui nullas expert⁹ est nuptias, & in Abraham qui filios genuit. Nam illius cœlibatus, & istius cōnubiū pro tēporū distributione CHRISTO militauerunt.

¶ DE NVPTIIS ET CONCVPISCENTIA, ad VALERIVM CAP. XXXIII.

Languor. Mala valetudo.

Vnde illo magno peccato primi hoīnis, natura ibi nostra in deterius commutata non solum facta est peccatrix, verum etiam genuit peccatores. Et tum ipse languor quo bene viuēdi Virtus perijt, non est vtiq; natura, sed vitium. Sicut certe mala in corpore valetudo, nō ē vlla substantia vel natura, sed vitium. Et licet non semper, tamen plerumque malae valetudines parentum ingenerantur quodāmodo & apparent in corporibus filiorum.

¶ LIBRO DE CATHECIZANDIS RVDIBVS, CAP. IIII.

Flagitiosus & sordidi amores.

Si in ipsis flagitiosis & sordidis amoribus videm⁹, nichil aliud eos agere q̄ amari vicissim volūt, nisi documētis, quibus valent, aperiant & ostendant, quantum amant, eamque imaginem iustitiae pretendere affectant, vt inuicem sibi reddi

quodāmodo flagitēt ab eis animis, quos illi celebrare mouentur, ipsi que ardentius aestuant, cum iam moueri eodem igne illas mentes, quas appetunt, sensuant. Si ergo & amicus qui torpēbat, cum se amari senserit, excitatur, & qui iam feruebat, cum se redamari didicerit, magis accenditur, manifestum est nullam esse maiore causam, quā vel inchoetur, vel augeatur amor, quā cum se amari agnoscit, qui nondum amat: aut redamari se vel posse sperat, vel iam probat, qui iam prior amat. Et si hoc in turpibus amoribus, quanto plus in amicitiis? Quid enim aliud cauemus in offensione amicitiae, nisi ne amicus arbitretur, quod eū vel non diligimus, vel minus diligimus, quā ipse nos diligit?

¶ DE TRINITATE. III. CAP. LV.

Sicut Amalech restitit filiis Israël, ne intrarent in terram promissionis: Sic nobis diabolus, sed vincitur quando manus in crucis modum extendit Moyses, id est, CHRISTVS in cruce;

¶ LIBRO IX. DE TRINIC. CAP. IIII.

Non sicut ex vino, aqua, melle, vna fit potio, & singula per totum sunt, & tamen tria sunt, nulla enim pars est portio, quae non habeat hęc tria: non enim iuncta, velut si aqua & oleum essent, sed omnino commixta sunt, & substantiae sunt omnes, & totus ille liquor, vna quaedam est, ex tribus confecta substantia. Tale aliquid arbitradum est esse simul hęc tria: mentem, amorem, notitiam, sed nō vnus substantiae sunt aqua, vinum & mel, quāuis ex eorum commixtione fiat vna substantia portio.

¶ LIB. DE TRINITATE XV. CAP. XIX.

Sicut corpus carnis nihil est aliud quā caro: Sic donum Spiritus S. nihil est quā Spiritus S. Corp⁹ carnis.

¶ LIB. DE SPIRITV & LITERA.

Neque qui laudat beneficium medicinae, prodesse morbos dicit & vulnera, a quibus illa hominem sanat: sed quātō maioribus medicina laudibus praedicatur, tātō magis vituperantur & horrentur vulnera, & morbi a quibus liberat, quae ita laudatur. Sic & laus & praedicatio gratiae, vituperatio & damnatio est delictorum.

¶ LIBRO MEDITATIONVM CAP. XXXV

Hh ij

Discernis hoc rectum & iustum esse domine Deus, vt huius seculi, noctis & tenebrarum, prestantiori desiderio virtute atque studio, diligant, & quaerant perituras diuitias, & fugituos honores, quam nos serui tui diligamus te Deū nostrum, per quē facti & redempti sumus. Si enim homo hominem tanta diligit dilectione, vt alter alterum vix patiatur abesse. Si sponsa sponso tanto conglutinetur mētis ardore vt prae magnitudine amoris, nulla perfrui valeat requie, chari sui absentiam, non sine magno moerore ferens. Qua ergo dilectione, & quo studio, quo seruore, anima quam desponsasti tibi fides & miserationibus, debet diligere te verū Deum, & pulcherrimū sponsum, qui nos sic amasti & saluasti, qui pro nobis tot & talia fecisti? Amor tuus suavis & quietus est. Nā pectora quae possides, dulcedine, & strauitate, & tranquillitate replet. Et contra amor seculi, & carnis, anxius est & perturbatur animas certe quas ingreditur, quietas esse non patitur. Semper enim suspicionibus varijsq; timoribus sollicitat eas.

DE CONVENIENTIA X. PRAECEPTOR.
& X. Plagarum CAP. II.

Philosophi. Quae est ista secunda plaga Ranarū in abundantia? In ranis haeretici intelliguntur atque philosophi. Habes cognūter signatam philosophorum vel haeticorum prauitatem si consideres ranarum loquacitatem. Ranae sunt clamantes in paludibus limosis per superbiam, & inanes contentiones, strepitum vocum habere possunt, doctrinam verae sapientiae non possunt insinuare. Qui enim Christianae veritati cōtra dicunt, & in sua vanitate decepti, ranae sunt tedium afferentes auribus, non cibos mentibus.

Medicamentum. DE RECTITVDINE CATHOLICAE CONVERSATIONIS. Sicut nullum in vulnere valet medicamentum, si sit intus ferrum: Ita nihil proficit illius oratio in cuius pectore mortiferum versatur odium.

LIB. DE HONESTATE MULIERUM CAP. V.

Quomodo si aliquis carbonem apprehenderit, si cito eos proiecerit, nihil ei nocebunt: si verò diutius tenere voluerit sine vulnere abire non poterit: Ita & qui ad concupiscendū,

Sponsus.
Sponsa.

oculorum defixerit intuitum, & libidinis malum in corde suscipiens, morari in corde suo permiserit, excutere à se sine animae plaga non poterit. Ideo iugiter clamemus cū Propheta: Oculi mei semper ad dominum.

LIBRO DE SALVTARIBVS
documentis CAP. XXXIII.

Ne quaeo permittamus in nobis cogitationes prauas, Cogitatio ne tanquam minima negligamus, quia qui minima spernit, nes. paulatim defluit, Non spernamus morsum serpentis, ne venenum eius aspergatur in corda nostra, quia quamuis venenum vita sit serpentis, tamen mors est hominis. Abscindam⁹ virgulta spinarum de agro cordis nostri, ne defigat in nobis altas radices. Cor nostrū ager est dñi Iesu Christi: excolumus eum caelestibus disciplinis, & non suamus in agro tanti imperatoris seminarizizania: sed cunctis floribus virtutum decoremus, quia his delectatur.

DE AGONE Christiano. CAP. XVIII.

Nesciunt enim quo modo substantia dei administrans vniuersam creaturam, inquinari omnino non possit. Et tamē Solis radij praedicatū istū visibilē solem, radios suos & per omnes feces, & sordes corporum spargere, & eos mundos & synceros vbique seruare. Si ergo visibilia munda visibilibus mundis cōtingi possunt, & non inquinari: quanto magis inuisibilis & incontaminabilis veritas, per spiritum animam, per animam corpus suscipiens, toto homine assumpto, ab omniibus eum infirmitatibus nulla sui contaminatione liberauit?

DE PRAESENTIA Dei ad Dardanum CAP. VIII

Sicut autē nec ab illo abest, in quo non habitat, totus adest, quamuis cum ille non habeat: Ita & illi in quo habitat, totus est praesens, quamuis eum non ex toto capiat. Neque enim ad habitandum diuidit se per hominum corda seu cor Lux, pora, aliā sui partem huic tribuens, illi aliā: sicut lux ista p. Sonus. aditus & fenestras domorum, sed potius si quemlibet sonū, Surdus. quum corporea res sit, ac transitoria, surdus non capit, surdaster nō tantum capit, atq; in ijs qui audiunt, quum pariter ei appropinquent, tanto magis alius alio capit, quanto est acutioris: tanto autem minus, quanto est obtusioris

H h iij

auditus, quum ille nō variē magis minūscie insonet, sed i eō loco, in quo sūt, oībus æqualiter præsto sit: Quātō excellētius Deus natura incorporea, & immutabiliter viua, qui nō sicut sonus per moras temporum tendi & diuidi potest, nec spacio aërio tanquam loco suo indiget, vbi præsentib, præsto sit: Sed æterna stabilitate in seipso manēs, totus ad se rebus omnibus potest, & singulis totus quīs in quibus habitat, habeat eū pro sua capacitatis diuersitate, alij ampli⁹, alij minus, quos ipse sibi dilectissimum templum ædificauit.

¶ LIB. QVAESTIONVM VETERIS ET NOVI testamenti, quaestio. XLIX.

Sordes.
Aqua.

Sicut sordes corporeas aqua, ita spiritus animam abluunt à peccatis. Et mox ibidem. An ergo dominus ad Nicodemū suadendo illi: Spiritus vbi vult spirat, & vocem eius audis, sed nescis vnde venit, aut quō vadat: Sic est omnisq; renascitur ex aqua & spiritu sancto: vt quomodo vox aduenientis spiritus, id est, venti auditur quidē, non autē videtur, sicut diatum est: Sic & ratio baptismi. Auditur quod dicatur, tamē quomodo per spiritū fit, non videtur: auditur, tamē, cū quid futurū est, ab eo qui verba insinuat, prædicatur, & vt fieri creditur, quod auditur, non tamen ratio facti reddatur.

¶ DE VERA innocentia.

Regenera-
tio.
Lucis ni-
tor.

Regenerationis gratiam ita etiam ij minuūt, qui ei⁹ dona nō seruant, sicut lucis nitorem loca immūda nō possunt.

¶ LIB. III. CONTRA Donatistas de baptismo cap. x.
An vērō solis, vel etiam lucernæ lux, quum per cœnosa diffunditur nihil inde sordidū contrahit, & baptismus CHRIS-
T I potest cuiusquam sceleribus inquinari?

¶ LIB. IIII. DE BAPTIS. CONTRA Donatist. cap. 1.

Ita fit, vt quum paradyfi aqua sit extra paradysum, bea-
tudo tamen non fit nisi intra paradysum: Sic ergo bap-
tismus Ecclesiæ potest esse extra Ecclesiam: munus autē bo-
næ vitæ, & beata non nisi intra Ecclesiam reperitur.

¶ CAP. XXIIII.

Abraham.
circūcisio.
Corneli⁹.
al. dono.

Sicut ergo in Abraham præcessit fidei iustitia, & acce-
sit circūcisio, signaculum iustitiæ fidei: Ita in Cornelio præ-
cessit sanctificatio spiritualis in dōmo spiritus S. & accessit
sacramentum regenerationis i lauacro baptismi. Et sicut in

Isaac qui octauo suæ natiuitatis die circūcisus est, præces-
sit signaculum fidei iustitiæ. Et quoniam patris fidem imita-
tus est, sequuta est in crescente ipsa iustitia: Ita & in baptizati-
onis infantibus præcedit regeneratio nis sacramentum, & si
Christianam tenuerint pietatem, sequitur etiam in corde cō-
uerso, cuius mysterium præcessit in corpore.

¶ LIB. DE GRATIA noui testamenti.

Quemadmodum in ipsis corporibus quæ inferiora sūt, sicut terra & aqua, & ipse aër, meliora fiunt participatioe
Participa-
melioris, id est, quum luce illuminantur, & feruore vegetan-
tio melio-
tur: Sic incorporeæ naturæ rationalis ipsius creatoris fiunt
ris.
participatioe meliores, quum ei coherent purissima & sã-
ctissima claritate.

Spiritus sanctus est patris & filij amor & connexio, ad
ipsum pertinet societas, qua efficiuntur vnum corpus vnici fi-
lij Dei. Sicut enim vnū corpus hominis multis constat mē-
bris, & vegetat omnia membra vna anima, faciens in oculo
vt videat, in aure vt audiat, & sic in cæteris: Ita Sanctus mem-
bra corporis Christi, quod est Ecclesia continet & vegetat.
Et sicut humani corporis membrum præcisum formam qui-
dem qua membrum sit cognoscitur, retinet, sed nequaquam
Spiritus sequitur, quo præter vnitatem corporis viuat: Sic Schisma-
ticum quicquid eā prædictæ pacis vnitatis diuinus est, sacramentū
tici.
quidem tanquam formam retinet, sed spiritu præter vnitatem
non viuunt. Frustra ergo foris de forma gloriantur, nisi intus
spiritu vegetentur.

¶ DE BAPTISMO.

Est vnitas Ecclesiæ quæ latè patet in sacramentorum o-
mnium societate & communionem, quæ complectitur cū gra-
nis etiam paleas, quando eas corporaliter mixtas ita pati-
tur, vt neque illas iuste vitent, neque ab illis iusti vitentur: Sic
sunt in Ecclesia homines mali, vt in corpore humano humo-
res mali, qui interdum exeunt ex corpore.

¶ DE NATVRA & gratia, Cap. xviii.

Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi
cū candore lucis adiutus, non potest cernere: Sic homo etiā
Candor
per se cernere iustificatus, nisi æterna luce iustitiæ diuinitus
lucis.
adiuuetur, recte non potest, vinci.

¶ AD IVLIAN. COMITEM DE PERFECTA IVSTIT.

Serpens. Quemadmodum serpentis quoddam genus cum ita debendum, priusquam ad fontem venit, omne venenum euomit: Ita Christianus cum ad orandum accedit, omnem iracundiam & odium proximi deponat,

¶ LIBRO I. ad Simplicia. quæst. 2.

Ignis. Non cum ferueat calefacit ignis, sed quoniam feruet. Nec ideo bene currit vt rotunda sit, sed quia rotunda: Sic nemo propterea bene operatur vt accipiat gratiam, sed quia accipit.

¶ DE SPIRITV ET LITERA AD MARCELLVM CAP. IIII.

Sed vbi sanctus non adiuuat spiritus, inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, hoc est, charitatē diffundens in cordib. nostris, profecto illa lux quamuis bona, auget prohibendo desiderium malum. Sicut aquæ impetus si in eam partem non cesset influere, vehementior fit obice proposito, cuius molem cum euicerit, maiore cumulo præcipitatus, violentius per prona peruoluitur.

¶ CAPITE. XXVIII.

Sicut non impediunt à vita æterna iustum quædam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur: Sic ad salutem æternam nihil profunt impio aliqua bona opera, sine quib⁹ difficilime vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur. Veritatem sicut in regno Dei velut stella ab stella in gloria differunt sancti: Sic & in damnatione pœnæ sempiternæ tolerabilius erit Sodomæ, quam alteri ciuitati, & erunt quidam duplo amplius quibusdam gehennæ filij.

¶ IN PROL. DE FIDE AD PETRYM.

Tale quippe est, vt sine vera fide quisque velit deo per contemptum seculi placere, quale si quisquam tendens ad patriam, in qua se scit beate esse victurum, relinquat itineris rectitudinem, & improuidus segetur errorem, quo non ad beatam ciuitatem perueniat, sed in præcipitium cadat, vbi non gaudium peruinenti datur, sed cadenti interitus inferatur.

¶ IN REGVLA CLERICORVM.

Si enim frater tuus vulnus habeat in corpore quod vult occultari, cum timet fecari, nõne crudeliter à te sileretur, ac misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius debes manifestare crimen, ne deterius putrescat in corde.

¶ AD EREMITAS in sermone de prudentia.

Prudentia te docet, vt in cunctis semper idem sis tam in prosperis, quam in aduersis. Sicut manus quæ eadem est, & quam in palmam extenditur, & in pugnam restringitur.

¶ LIBRO MEDIT. CAP. XXII.

Scripturarum sanctarum amœna prata ingredior, viridissimas sententiarum herbas exarando carpo, legendo comedo, frequentando rumino, atque congregando tandem, in Dulcedo alta memoriæ sede repono vt tali modo dei dulcedine gustata, minus istius miserrimæ amaritudinis sentiam.

¶ IN IOANNEM TRACTATV. V.

Si superbus fuerit minister, cum diabolo computatur, sed non contaminatur donum CHRISTI: quod per illum fluit, purum est, quod per illum transit, liquidum est, venit ad fertilem terram, puta quia ipse lapidens est, quia ex aqua fructum ferre non potest, per lapideum canalē transit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generans, sed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti ita est, vt lux, & ab illuminatis pura excipitur, & si per imundos transeat, non inquinatur.

¶ TRACTATV. XVIII.

Tales sumus quasi lippientes, cum producatur ad videndum lumen, si forte antea visum omnino non habebat, & recipiunt eundem visum, per diligentiam medicorum utcumq; reparare, & cū probare vult medicus, quātū salutis eis accesserit, tentat & eis ostendere, quod videre desiderant, & non poterant. Et cū viderint fulgorem, in ipso reuerberatur quodammodo, & respondet medico demonstranti: Jam iam vidi, sed videre nõ possum, Quid ergo facit medicus? Reuocat ad solita, & addit collyrium, vt ad illud quod visum est, & videre non pot, desiderium nutriat, & in ipso desiderio curetur plenius, & si qua mordacia reparandæ sanitati adhibetur, fortiter ferat, vt amore illius lucis accensus, dicet sibi: Quando

Vulnus.

Prudentia
Manus.

Amaritudo.

Lapidens
canalis.

Lux.

Lippietes.

Collyriū.

Aquæ impetus.
Obex.

Stella.

Patria.
Rectū iter
Error.

erit vt illud firmis oculis videā, quod faucijs infirmisq; non potui? Vrget medicū & rogat, vt curct. Ergo fratres si forte tale aliquid. s. est in cordibus vestrīs, si vtcunq; erexitis cor vestrū ad videndū verbum, & ipsius luce reuerberati, ad solita recidistis, rogate medicū, vt adhibeat collyria mordacia præcepta iustitiæ. Est quod videas, sed nō est vnde videas. Non mihi antea credebas, quia est quod videas, duce quodā rationis adductus propinquasti, intendisti, palpitasti refugisti. Scis certe enim quod videas, sed idoneū nō te esse qui videas. Ergo curare. Quæ sunt collyria, noli metiri, noli periurare, noli adulterari, furari. Sed cōsueisti, & cū aliquo dolore à cōsuetudine reuocaris, hoc est, quod mordet, sed sanat. Nā dico tibi liberius ex timore & meo & tuo, si curari resisteris, & esse idoneus ad persfruendū hæc luce neglexeris valetudine oculorū tuorū, tenebras amabis, & amādo tenebras, in tenebris remanebis, & remanēdo in tenebris etiā in tenebras exteriores p̄ijceris: ibi erit fictus & stridor dentium.

¶ IN IOANTRA. XII.

Quomodo minuta plura peccata, si negligātur, occidūt, minuscule sunt gutte, quæ flumina implēt, minuta sūt grana arena, sed si multa arena iponatur, premit & opprimit. Hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruēs. Paulatim p̄ sentinā intrat, sed diu intrando, & nō exhauriēdo mergit nānum. Quid est aut̄ exhaurire, nisi bonis operib; agere, vt nō obruat p̄ctā, gemēdo, ieiunādo, tribuēdo, ignoscendo?

¶ DE VERBIS DOMINI SECVN-
DVM IOANNEM. SERMO. LXVIII.

Veluti si quis nostrū aut purpurā, aut regale diadema iacens inueniat, nunquid ea conabitur adorare? Quum vero ea rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit, si ea simul cum rege adorare contempserit: Ita etiam in c̄r̄ris t̄o domino humanitatem non solam aut nudam, sed diuinitati suæ vnitā vnū Dei filiū, Deū verū, & hominē verum qui adorare contempserit, æternæ mortis p̄nam patietur.

¶ SERMO. LIX.

Curemur fratres. Si nec medicū agnoscimus, nō in eū tanquam phrenetici scruiamus, non ab eo tanquā lætargici

Præcepta.
iustitiæ.

Gutta.
Grana.
Sentina.
Fluctus.

Purpura
Diadema.

auertamur. Multi scruendo, multi dormiēdo perierūt: phrenetici sunt qui non dormiendo insanunt: lætargici sunt, qui multum dormiēdo premuntur. Prorsus tales sunt homines lætargici similes, qui non scruūt in Christum, nec maliciosi sunt aduersus Christianos, sed tātum differendo, lægescūt verbis somnolētis in lucē oculos extēdere pigrescūt, & qui eos excitare volūt, molesti sunt. Recedite à me, ait lætargicus. Quare? Dormire volo. Sed ille: morieris inde. Ille amore somni, mori volo, respondet. Et charitas desuper: Nolo. Plerūq; istū charitatis affectū exhibet etiā filius seni patri morituro, post dies paucos, iam vtiq; arate finita, si lætargicū videt, & lætargico morbo premi suū patrem agnoscit, medico dicente sibi. Excita patrem tuū, noli cum permittere dormire, si vis vt viuat, adest puer seni, pulsāt, vellicat, pungit, pietate molestus est, nec mori cito permittit cito moriturū, & si viderit vt aliquādo plures dies viuat cū discesserit successurus. Quāto maiore charitate nos amicis nostris molesti esse debemus, cum quibus non paucos dies in hoc mundo, sed apud Deū, in aternū viuamus? Quidā veterana peccati cōsuetudine, tanq̄ lætargico somno abdurati. At em̄ quibusdā ista non profunt, nunquid ideo negligēda est medicina, quia nonnullorū est insanabilis pestilētia? Sed atēde q̄ multi sunt de quorū salute gaudemus. Nō omnis qui parcit, amicus est, nec omnis qui verberat, inimicus. Meliora sūt vulnera amici, q̄ volūtaria oscula inimici. Melius est cū feritate diligere, q̄ cū lenitate decipere. Vtilius esuriētū panis tollitur, si de cibo securus, iustitiā negligebat, quā esuriētū panis frāgitur, vt iniustitiæ seductus acquirat. Et q̄ phreneticū ligat, & qui lætargicū excitat, abobus molestus, abobus amat. Quis nos pōt̄ aplius amare, q̄ de? Et tñ nos nō solum docere suauiter, verū etiā salubriter terrere nō cessat, fomentis lenibus quib; consolatur, sape etiā mordacissimum medicamētū tribulationis adiungēs, Exercet fame patriarchas pios, populum contumacē p̄nis grauioribus agit. Non aufert ab Apostolo stimulum carnis, tertio rogatus, &c.

Et noueris aliquando furem auertendum p̄coribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello ad gregem p̄cepta errantia reuocare.

Medicina.

Fomenta.

Fur.

¶ DE VERBIS DOMINI secundū Ioan. 64.
Infans. Infans natus si possit verba loquētis intelligere, cum ipse loqui nō possit, nec ambulare nec aliquid agere, sed sicut eum videmus infirmum, iacentem, indigom opis alienæ, tamen modo intelligere possit eum, qui sibi loqueretur, & diceret ei: Ecce sicut me vides ambulātem, operātem, loquētem, post paucos annos, talis eris: attendens se & illum, quāuis quod promitteretur videret, tamen suam cōsiderans infirmitatem, non crederet, & videret tamen quod promitteretur. Nobis autem tanquā infantibus in hac carne atque infirmitate iacentibus, & magnum est quod promittitur, & non videtur, & erigatur fides qua credimus, quod non videmus, vt mereamur videre, quod credimus.

Vitæ saluus Pone hic hominem viuentem saluū, nullas pecunias patientem, si donaret quisquā, vt scmp̄ sic esset, & hoc bonum non desineret: quantum gauderet, quātū extolleretur, quomodo se non caperet lætitia sine pœna, sine cruciatu, sine fine vitæ. Si hoc nobis solum promitteret, quod dixi mō, quibus potui verbis descripsi & commendavi, quanti erat emendum, si venale esset, quantum dandum erat vt emeretur? Sufficeret quicquid haberes, etiamsi totum mundum possideret? Et tamen venale est, eme si vis. Tantū valet, quārum habes. Ad aliquid ergo magnū & p̄iosum cōpares aurum, vel argētum, vel pecuniā, vel fructū aliquos pecorū vel frugū, q̄ in tua possessione nascentur, vt emerēs nescio quid hoc magnum & præclarum quæ viueres in hac terra felix. Et hoc eme si vis. Noli querere quid habeas, sed qualis sis. Res ista te valet, quantum estu. Te da, & habes eam, si malus es, dando te illi, bonus eris.

¶ DE VERBIS DOMINI IN EVANGELIO secundū Matthā, Sermonē IX.
Secatio. Secari & vri se homines patiuntur, vt dolores non eterni, sed aliquāto diuturnioris vlcēis acriorum dolorum precio redimantur: in languida & incerta vacationis breuissime atque vltimæ vita. Immanissimis bellis miles attritur: pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quā in ocio quieturus. Quibus tempestatibus & procellis: quā horribili & tremendē sæuitiæ cœli & maris importuni sunt mer-

catores, vt diuitias v̄tōsas acquirant, maioribus, quā quibus acquiriti sunt periculis & tempestatibus plenas? Quos Mercatorcs. quæ frigora: quæ pericula ab equis, à fossis, & præcipitijs, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem laborem esuriendi & sitiēdi: quantas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias, vt bestiam capiant: & interdum nec ipsius bestię carnes propter quam hæc: tantas sustinent epulis necessarias. Quāquam & si aper ceruusq̄; capiatur: magis suaue sit venantis animo, quia captus est: quā comedētis palato quia coctus est. Quāntis cruciatibus prope quotidianarum plagarum tenera puerorū ætas subditur? Quāntis etiam scholis vigiliarum, & abstinentiæ molestijs excruciantur: non propter discendam sapiētiam: sed propter opes honorēque vanitatis: vt numeros, & literas, & disertas fallacias eloqui discant? Sed in his omnibus qui hæc non amant: eadē grauiā patiuntur. Qui verō amant, eadem quidē, sed non grauiā pati videntur. Omnia enim seua & immania, prorsus facilia, & prope nulla efficit amor. Quāto ergo certius ac facili⁹ ad verā beatitudinē charitas facit? quod ad miseriam quantū potuit cupiditas fecit? Quā facile toleratur quælibet aduersitas tēporalis: vt æterna pœna vitetur: æterna requies comparetur? Non immerito ille vas electiōis cū ingenti lætitia dixit. Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis, Ecce vnde illud: Iugum suauē est: & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligētibus. Dicit psalmista: Propter verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus: eisdem ipsis miseris sunt amantibus,

¶ SERMONE XIII

Quando possumus de diuinis opibus quæ legūtur, intellectum alicuius mysticæ significationis exculpere, quasi de abstrusis fauoribus mellis, mella producimus, vel Christi discipulos imitantes, spicas manibus confricamus, vt ad spicæ latentia grana proueniamus, & in eis vitā inueniamus. Abstrusa
 Nauicula, id est, Ecclesia, turbatur fluctibus in profundo: sed quia CHRIS T V S erat in monte, non potest mergi, Nauicula. turbulentū mare hoc seculum cogitare. Vnda ascendit su-

per nauiculam, cum persecutio venit. Sed in his tentationibus erigantur antennae, id est, crux CHRISTI, simplex conuersatio & pura confessio, tanquam candentia vela religentur. Et haec vela nostra fluctibus abluantur, vestisq; tecta tur, ut sine macula & ruga inueniatur. **Quantumlibet mare seuiat, ventus incumbat, inter fluctus & fluctus nauis ista turbetur: tantum non mergatur & curret. Denique postquam nauis haec aedificata est, in Ierusalem atque inde in medio pelagi huius fermentis emissa est, aestuantium volui vndarum, & furentium flabra ventorum dum eam huc atque illuc circumferunt, omnium gentium litoribus appulerunt, peregrinas merces, quascumque inuenit, aduexit. Quid enim tam peregrinum in terra nostra, quam per poenitentiam, remissio peccatorum & coelorum regnum?**

SERMONE XVI.

Operari. Quando laborat cum gaudio operarius in agro? Quando attendit in arborem, & fructum videt, quando attendit segetem & fructuare prospicit ubertatem, non sine causa laborauit, non sine causa dorsum incuruauit, non sine causa manus attriuit, frigus & aestus tolerauit, hoc est quod ait Apostolus, ut cum gaudio hoc faciant, non cum tristitia. Non enim expedit vobis, sed illis, si cum tristitia faciunt. Simul ergo in agro dominico operemur boni: ut simul deinde gaudeamus.

SERMONE XVII.

Aerumnosa vita. Quum sic ametur ista aerumnosa vita, quam sit amanda aeterna vita? Amas istam vitam ubi laboras, curris, fatagis, anhelas, & vix enumeratur quae necessaria sunt in misera vita, Seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & post haec omnia finire habes vitam. Ecce quae pateris in misera ista, quam diligis, vita, & putas te semper victurum, & nequaquam moriturum? Tempora saxa, marmoris ferro plumboque consolidata, tamen cadunt, & homo non putat se moriturum: dies mali hic sunt. Non sunt dies mali quos agimus, in corruptela huius carnis in tanta vel sub tanta sarcina corruptibilis corporis, inter tantas tentationes, inter tantas difficultates, ubi falsa voluptas, nulla securitas gaudij, timor torquent, cupiditas auida, tristitia arida? Ecce quae

malos dies, & nemo vult finire dies malos, multumque rogat hinc deum homines ut viuant. Quid est autem diu viuere, nisi diu torqueri? Quid est aliud diu viuere, nisi quam malos dies, malis diebus addere? Et cum crescant pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuuntur, & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim decedunt dies potius, quam accedunt. Constituite alicui homini nato, verbi gratia 80. annos, quicquid viuat, de summa minuit, Et septi homines gratulantur plurimis natalitijs, tam suis quam filiorum suorum. O virum prudentem, si tibi vinum minuatur in vere, tristis: dies perdis & gaudes? Mali ergo sunt dies, & ea peiores, quia diliguntur. Sic blanditur hic mundus, ut nemo velit finire aerumnosam vitam: vita bona, non est nisi beata. Vita beata esse non potest, nisi aeterna, ubi sunt dies boni, non mali, sed vnus.

IN IOANNEM TRACTATV. XVIII.

Cum scribimus literas, facit eas primo cor nostrum, deinde manus nostrae, literae fiunt primo a corde, deinde a corpore nostro. Manus seruit imperanti cordi: easdem literas facit & cor & manus. Nunquid aliam cor, aliam manus? Nam aliud est manus, aliud cor. Eadem quidem facit manus, sed non similiter. Cor enim facit eas intelligi inuisibiliter, manus autem visibiliter. Ecce quomodo fiunt eadem & dissimiliter: Sic pater facit quae filius similiter.

TRACTATV. XX.

Attende candorem lucis, in caelo est, & expandit candorem per terras omnes, per maria omnia, & utique corporalis lux est: Si separas candorem solis a sole, separa verbum a patre. De sole loquor, lucernae vna flammula tenuis, quae vno flatu possit extinguere, spargit lucem suam super cuncta quae subiacent, vides lucem sparsam a flammula generatam, emissionem vides, separationem non vides. Intelligite fratres sic trinitatem, patrem, filium, spiritum sanctum, sibi cohaerere, & omnia opera vnius Dei esse, haec esse patris, haec filij, haec esse spiritus sancti.

Caput omnium morborum superbia, quia caput omnium peccatorum superbia,

Natalitia.
Ironia.

Candor
solis.
Lux.
Lucerna.

TRACTATV XXVIII.

Medicus.

Medicus quando ægritudinē discit, si curet quod per aliquā causam factū est, & ipsam causam, per quā factū est non curet, ad tempus videtur mederi. Causa mouēte, morbus repetitur. Verbi causa, apertius hoc dicam. Humor in corpore scabiam vel vlcera gignit in corpore, fit magna febris, & non paruus dolor. Exhibentur quædam medicamēta, quæ scabiem compescant, & feruorem illum vlcis sedant, & adhibentur & proficiunt, Vides hominem qui fuit vlcerosus & scabiosus sanatum: sed quia humor ille non eiectus est, rursum ad vlcus redit. Cognoscens hoc medicus purgat humorem, detrahit causam, & nulla erūt vlcera. Vnde ergo abundat iniquitas? Per superbiam. Cura superbiam, & nulla erit iniquitas: Vt ergo causā omnium morborum curaretur, id est, superbia, descendit, & homo factus est filius DEI.

IN EVANGELIYM IOANNIS
CAP. VIII. TRACTATV XLI.

Medicus.
Aegritudo

Quomodo odit medicus ægritudinem ægroti, & id agit curando, vt ægritudo pellatur, æger leuetur: Sic DEVS, gratia sua hoc in nobis egit, vt peccatum consumatur, homo liberetur.

IN EVANGELIYM eiusdē, tracta. XLVI.

Inde ergo lædit, vnde mala facit, nō vñ bona dicit. Qui malefacit, non prædicat de cathedra CHRISTI, inde lædit vnde malefacit, nō vñ benedicit. Botrum carpe, spinā caue. Nunquid colligunt de spinis vnam, aut de tribulis ficus, botrum carpe, spinam caue. Quia botrus aliquando de radice vitis exortus, pendet in sepe. Crescit palmes: inseritur spinis, & portat fructum spinam non suam. Non enim spinam vitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli inrerrogare nisi radices. Quare radicem spinæ, extrā inuenies à vite. Quare originem vnæ, vitis hanc protulit extradice. Cathedra ergo Moyfi vitis erat, Phariseorum mores spinæ erant. Doctrina verò per malos, palmes in sepe. Botrum inter spinas cautè lege, nedum quæris fructum, laceres manum. Et cū audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem. Quæ dicunt, facite: legite vvas: quæ autem fa-

Botrus.
Spina.

ciunt, facite nolite, caute spinas

Sicut vt sit species visibilis panis, multa grana in vnum consperguntur, tanquā siat illud, quod de fidelibus ait scriptura: Erat illis anima & cor vnum in Deum: sic & de vno fratre recolite vnde sit vinum: grana multa pendunt ad botrum, sed liquor granorum confunditur: Ita dominus IESVS CHRISTVS nos significauit, nos ad se pertinere voluit, mysteriū pacis & vnitatis nostrę in sua mēsa cōsecrauit.

Quemadmodum ex multis granis vnus conficitur panis, & ex racemis multis vnus calix exprimitur: Sic ex multis fidelibus vnum corpus mysticū integratur. Enimvero sicut ex multis mēbris & partib⁹ vnūquodque corpus cōsistit: Ita ecclesiæ vnitatis ex diuersis personis conficitur, videlicet ex prescitis, p̄destinatis, vocatis, iustificatis, & glorificatis. Quos enim præscitit Deus, hos & p̄destinauit, &c.

LIB. V. DE BAPTISMO.

Sicut enim Iudas cui buccellam tradidit domin⁹, non malū accipiendo, sed male accipiendo locum in se diabolo præbuit: Sic indigne quisque sumens dominicū sacramētum, non efficit vt quia ipse malus est, malum sit, aut quia nō ad salutem accipit, nihil acciperit. Corpus enim domini & sanguis domini nihilominus erat illis quibus dicebat Apostol⁹ Qui enim māducabit indigne, iudiciū sibi māluat & bibet.

LIB. II. DE SERMONE DOMINI IN MONTE.

Sunt autem hypocritæ simulatores, tanquā prenuencia tores alienarum personarum: sicut in beatrix fabulis: Nō enim quę agit partes Agamemnonis in tragedia (verbi gratia) siue alicui⁹ alteri⁹ ad historiam, vel fabulam quę agitur pertinent: verè ipse est, sed simulat eum, & hypocrita dicitur: Sicut ecclesijs, vel in omni vita humana, quisquis se vult quod est, non esse, hypocrita dicitur. Simulat enim iustum se, & non exhibet, qui totum fructum in laude hominum ponit.

LIBRO QUESTIONVM VETERIS ET
NOVI TESTAMENTI, quęst. CXX.

Qui enim anima ab esu, & potu unio fuerit liberata, tunc se melius cognoscit. Sicut enim in speculo sordido non fetalē homo aspicit, qualis est: Ita & esca, & crapula si fuerit

Panis
Grana.
Vinum.

Iudæ buccella.

Personæ

Speculū
sordidū.

rit gratus, alterum se sentit, quàm est.

¶ DE SALVTARIBVS documentis cap. xxxv.

Sicut enim equus frena sunt imponenda: Ita corpora nostra ieiunijs, vigilijs, & orationibus, sunt infrenanda. Nam quemadmodùm aurige si frena laxauerit, per præcipitia ducitur: Ita & anima nostra cum ipso corpore, si ei frenũ nõ imponueris, ad inferni præcipitia delabitur.

¶ IN IOAN.

Fratres vt à peccato sanemur, Christum crucifixũ intuemur. Quomodo qui intuebantur serpentem æneũ in deserto, non peribãt morsibus serpētũ. Sic qui intuentur fidẽ Christum mortem, sanantur morsibus peccatorum.

¶ DE VERBA innocentia cap. cxciii.

Verbi Dei auditor similis esse debet animalibus quæ ab hoc quòd ruminant munda esse dicuntur, & non pigeat cogitare quæ in alio cordis accipit, & cum audit sit similis edẽti, cum audita in memoriam reuocat, sit similis ruminanti.

¶ DE SCALA paradysi cap. x.

Quid prodest lectiõne continua tempus occupare, sanctorum gesta & scripta legendo transcurrere, nisi ea masticãdo & ruminando succum bibamus, & trãsglutinando vsque ad cordis intima transmittamus, vt ex ijs diligenter confideremus statum nostrum, & studeamus eorum opera agere, quorum facta & verba cepimus lectitare?

¶ SERMONE. IIII. de tempore.

Anima.

Denique infelices Iudæi, & plus infelices hæretici, dũ solum literæ respiciunt sonum, quasi corpus sine anima: Ita sine viuificante spiritu mortui remanserunt.

¶ HOMI. XV. DE LX. populari.

Caput.

Considerate & videte quomodo quid fiat in nobis carnaliter, quãdo sanũ est caput, quomodo congaudent omnia membra, & placet sibi de singulis illis membra cætera. E contrario autem, quando patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Ecce spinam calcat pes, quid tã longe ab oculis, quàm pes longe est è loco, proximus charitatis affectu. Modicum pungit spina, per paruum locum tenet in pede, vide, quomodo illuc conuertuntur omnia membra. Primo ipsa spina dorsi incuruat se, & deponunt se oĩa membra.

Membra.

Spina.

bra. Nunquid oculi cessant querere? Nunquid aures cessant audire: forte alij qui videt vbi sit, dicunt: ecce ibi est, statim hoc audiunt aures, & sequuntur consilium, ibi & oculi querunt, & manus operantur, & vt dixi, totũ corpus illuc incuruat, & nihil vacat in homine ad subueniendũ. Et solum in pede factum est vulnus, & totum quod est in homine, operatur. Sana sunt omnia membra, pes dolo, & omnia simul.

¶ LIB. II. DE SERMO. domini in mon.

Seminant triticum, & spinas metũt qui bona præcipiũt, & mala faciũt. Nõ ergo qui eos audiebãt, quæ ab eis dicebantur, de spinis legebant vvas, sed per spinas de vite legebant vvas, tanquã si manus aliquis per sepẽ mittat, vt ceree de vite quæ sepi fuerit inuoluta vnam legat, nõ spinarum est fructus iste, sed vitis.

¶ IN SERMO. de Sampsonẽ.

Vulpes caput, ligatis caudis ignem apponit. Caudæ vulpi quid sũt, nisi posteriora hæreticonũ, qui prima habet magna, blanda & deceptorã opera, posteriora ligata, id est, dãnata, & in igne in fine trahentia, vt eorum fructus & acta cõsumant, qui suis seditionibus acquiescunt. Quid aliud est vulpem capere, nisi hæreticos diuinæ legis autoritate deuincere, & sanctorũ scripturarum testimonijs velut quibusdam vinculis, alligare atque constringere?

¶ SERMO. IIII. DE VERBIS APOSTOLI. Nos loquimur.

Opus itaq; agricolæ est, vt aquam ducat cum rigat: non autẽ opus ei est, vt aqua per decliua prolabatur, sed illi qui oĩa in mẽsura, & numero, & pòdere disposuit. Itẽ opus agricolæ est, vt fũculus euellatur ex arbore, terraq; mandetur: at non opus eius est, vt succum imbibat, vt germen emittat: vt aliud eius solo figat, quo radicem stabiliat: aliud in auras promineat, contra robur nutriat, ramosq; diffundat, sed illius qui dat incrementum. Medicus ægro corpori alimentũ adhibet, & vulnerato medicamentum. Primum non rebus, quas creauit, sed quas creatas opere creatoris inuenit. Deinde cibum vel potum præparare potuit, & ministrare, & emplastrum formare, & medicamenta illico apponere. Num etiã ex his quæ abhibet, operari, & creare vires vel carnem

Mutua beneuolentia.

Caudæ.

Opus agricolæ.

Medicus.

Operatio. potest? Natura id agit in errore motu, nobisq; occultissimo. Omnium tamen si Deus subtrahat operatione intimam qua eam substituit & facit, continuo tanquam extincta nulla remanebit. Quapropter cum Deus uniuersam creaturam suam bipertito quodammodo opere prouidentie (de quo in superio re libro locuti sumus) & in naturalibus, & in voluntarijs motibus administret, create naturam, tam nullus angelus potest, quam nec seipsum. Hoc autem sicut vos, recordari certum sum: sic exposuimus vobis: quia nos qui forinsecus loquimur ad aures vestras, ita sumus quasi operarij adhibentes culturam forinsecus ad arborem: Sed incrementum dare non possumus: nec fructus formare. Ille autem qui vos creauit & redemit, & vocauit per fidem, & spiritum suum, habitans in vobis: nisi loquatur vobis intus, sine causa nos perstrinximus. Vnde hoc apparet? Quia cum multi audiunt, non omnibus persuadetur, quod dicitur, sed illi solis quibus intus loquitur Deus. Ille autem intus loquitur: qui ei locum prebet. Illi autem Deo locum prebent, qui diabolo locum non prebent. Habitare enim vult diabolus corda hominum, & eloqui ibi omnia que valent ad seductionem. Sed quid ait dominus IESVS? Princeps huius mundi missus est foras. Vnde missus est? Numquid extra cælum & terram? Nunquid extra fabricam mundi? Non. Sed extra corda credentium foras missus inuasore habitat redemptor, quia ipse redimit qui creauit. Et diabolus iam forinsecus oppugnat: non vincit illum qui intus possidet. Forinsecus autem oppugnat immittendo varias tentationes. Sed ille non consentit, cui Deus intus loquitur: & vincitio quam audit, docet.

DE VERBIS Apostoli.

Oculus cæci. Sicut enim in oculo cæci in nocte vitium cæcitatibus est, sed non apparet, nec discernitur inter videntem & cæcū, nisi luce veniente. Sic in puero vitium esse non apparet, donec ætatis prouectioris tempus occurrat.

DE VERBIS domini secundum Lucam, Ser. xxxi.

Debitor. Promissorū suorū nobis chirographū fecit, nō debēdo, sed promittēdo, debitorē se fecit De⁹. Id est, nō mutuo accipiendo. Nō possum⁹ ergo ei dicere: Redde q̄ accepisti, quō-

nā quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Nō possum⁹ dicere: Redde quod accepisti: sed redde quod promissisti. Inde ē quod audeamus dicere: Adueniat regnum tuum. Promissisti patribus, sed cautionem fecit quam legeremus & nos.

DE VERBIS domini secundum Lucam, Ser. xxxii.

Multi auditis, pauci obauditis. Arcam video, & grana quæ ro, & vix videntur grana, quando arca tritatur: Sed venturum est vt ventilentur, pauci ergo saluantur in comparatione multorum periturorum. Nam & ipsi pauci magnam massam facturi sunt, cum venerit ventilator ferens ventilabrum in manu sua, & mundabit arcam suam, frumenta recondet in horreo, paleam autem cōburet igni inextinguibili. Nō subsannet palea granū, hoc verū loquitur, neminem fallit.

IN EPISTOLAM ad Galatas. CAP. VI.

Nec omnino vllum medicamentum sanat, nisi quod oportune adhibueris. Multi postea cogitantes que audierunt, tū oppor- ipsi se grauius & seuerius arguerūt, & quamuis perturbatio- tunc adhi- res à medico videntur abscedere, paulatim verbi vigore in- bendum. medullas penetrante, sanati sunt: quod non fieret, si semper expectaremus perichantem putrescentibus membris, quādo eum liberet aut secaret. Quod nec ipsi corporis medici attendunt, qui terrenæ mercedis intuitu curant. Quoties enim quisque reperitur, qui ferrum eorum aut ignem non ligatus expertus sit, cum & illi rariores sint, qui volentes ligari fuerint: plures enim resistentes, & moris malle clamantes, quā illo curari modo, vix lingua ipsa eorum relicta libera omnibus membris constrinxerunt neque ad suum, neq; ad reluctantes, sed ad ipsius artis arbitrium, quorum vocibus conuictisq; dolentium nec commouetur curantis animus, neq; secantis manus. Medicinæ autem cælestis ministri aut per auditorum trabem cernere stipulam in oculo fratris, aut tolerabilis mortē videre peccantis, quasi verbum indignantis audire. Quod non ita accidisset, si tam sanum animum curando alterius animo adhiberemus, quā sanis manibus illi medici aliena membra pertractant.

SERMO. CALVI.

Vt acceptis muneribus iudices nō ita cito proferūt sen-

tentiam & fatagunt si possunt concordare partes: ita dominus facit cum ijs quorum munera dantur pauper culis.

Oeconomus. Vt oeconomus non facile eijcit & absoluit cito fidelem seruum: sed cupit remorari: Ita dominus patitur quam diutissime, si quis fuerit fidelis ministrator.

LIBRO. C. HOMILIARVM. SER. VIII.

Sicut olia & vna, priusq̄ ad vsum valeant humanum, premi debent in torculari: Ita debet homo persequutionem pati, priusq̄ idoneus sit ad regnum cœlorum.

DE TEMPORE BARBARICO. CAP. III.

Aurum, Palea, Ignis. Si aurum es, quid times paleam? quid times ignem? Simul quidem eritis in fornace, sed ignis paleas in cineres vertit, tibi sordes tollit, si frumentum es, quid times tribulā? Nō apparebis qualis antea eras in spica nisi tribula conterendo a te se parauerit paleas. Si oleum es, quid times pressuram preli? Non declarabitur species tua, nisi etiam pondus lapidis a te se parauerit amurcam. Verumtamen interroget se se vnaquęque anima, & videat si iuste patitur, proferatur statera iustitię, appendatur amor mundi cum amore Dei.

LIBRO. II. DE SENTENTIA B. IACOBI APOSTOLI AD HIERO. CAP. I. De eo quod scriptum est: Qui totā legē seruauerit, &c.

Prolapsus in puteum. Eleganter autem dictum esse narratur, quod huic rei factis apte conuenit. Cū quidam ruisset in puteum, ubi aqua tanta erat, vt cum magis exciperet ne moteretur, quam suffocaret, ne loqueretur: accessit alius, & eo viso admirans, ait: Quomodo huc cecidisti? At ille: Obsecro, inquit, cogita quomodo hīc me liberares: nō quomodo huc cecideri quęras? Ita quoniam fatemur, & fide catholica tenemus, de reatu peccati tanquam de puteo etiam paruuli infantis animā **CHRISTI** gratia liberandam satis est ei q̄ modum quomodo salua fiat nouimus, si etiam nunquam quomodo in malum illud deuenerit, nouerimus.

DE VERB. B. IACO. APO. Ante omnia nolite iura. Ser. XXVIII.

Ambulans. Facite ambulare in alio loco, ubi a parte dextera speciosa sit terra, nec vsquam angustias patiaris a sinistris, præceps locus est: ubi eligis ambulare. Super sinem terrę in la-

bio præcipitij, an inde longe? Puto inde longe. Sic & qui iurat, in sine ambulat, & ambulat pedibus infirmis, quia humanis: Si offenderis, deorsum is, si lapsus fueris, deorsum is.

DE XII. ABYSSIONVM GRADIBVS, GRADV VI.

Paxillus. Paxillus nisi bene fixus firmiter alicui fortiori adhæreat, omne quod in eo pender, cito dilabitur, & ipse solutus a rigore suę firmitatis cum oneribus ad terrā dilabitur: Sic & princeps nisi suo conditori pertinaciter adhæserit, & ipse, & omnis qui ei consentit, cito deperit.

IN EPISTOLAM IOANNIS TRACTA. IIII.

Sicut si velles implere aliquem sinum, & nosti quā magnū sit quod dabitur, extēdas sinum vel facci, vel vitris, vel alius rei, & extendendo facies capaciorem. Sic Deus diffundendo extendit desiderij, desiderando extendit animam, extendendo facit capacem eorum quæ oculus non vidit, & auris non audiuit.

TRACTA. IIII. IN EPIST. IOAN.

Interior ergo magister est qui docet, **CHRISTVS** docet Inspiratio ipsius docet. Vbi illius inspiratio & illius vnctio non est, forinsecus inaniter perstreperunt verba. Sic sunt ista verba fratres, quæ forinsecus dicimus, quomodo est agricola ad arborem. Forinsecus operatur, adhibet aquam, & diligentiam, culturę, quamlibet forinsecus, adhibet. Nunquid poma format? Nunquid nuditatem lignorum vestit vmbra foliorum? Nunquid tale aliquid intrinsecus agit? Sed quis agit hoc? audite agricolam Apostolum, & videte quid sumus, & audite magistrum interiorem. Ego plantavi, Apollo rigauit, sed Deus incrementum dedit. Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus. Hoc ergo vobis dicimus, siue plantemus, siue rigemus, loquēdo, non sumus aliquid: sed ille qui incrementum dat Deus, id est vnctio illius quæ docet nos de omnibus. Nos qui forinsecus loquimur ad aures vestras, ita sumus quasi operarij adhibentes culturam forinsecus ad arborem, sed incrementum dare nō possumus, nec fructus formare. ille autē q̄ nos creauit, & redemit, & vocauit per fidē, & per spiritū suū habitans in nobis, nisi loquatur vobis intus, sine causā nos perstreperimus.

¶ IN EPISTOLAM IOANNIS TRACTATV. IX.

Ferramē-
tū medici

Timor Dei sic vulnerat, quomodo medici ferramentū putredinem tollit, & videtur quasi vulnus augere. Ecce putredo quando erat in corpore, minus erat vulnus, sed periculosum. Accedit ferramentum medici, minus dolebat illud vulnus quod dolet, modo cum curatur, quod sine curaretur. Sed ideo plus dolet, accedente medicina, ut nūquam doleat succedere salute. Occupet ergo cor tuum timor, & inducā charitate succedat cicatrix ferramenti medici. Talis est medicus, ut nec cicatrices appareant, tu subde te dextræ ipsius. Nam si sine timore es, non poteris iustificari. Opus ergo est ut primò timor intret, per quem veniat charitas. Timor medicamentum, charitas sanitas.

¶ TRACTATV. IX.

Lac,
Sugens,

Nūne videmus in mutis animantibus, in irrationabilibus, ubi non spiritalis charitas, sed carnalis & naturalis est exigi tamen magno affectu de vberibus matris lac à paruulis. Et quis sugens impetum faciat in vbera, melius est tamē matri, quod si nō sugat, nec exigat quod charitate debetur. Sæpe videmus vbera vaccarū etiā grandiusculis vitulis capite percuti, & prope ipso impetu leuari matrū corpora, nec tamen eas calcē repellere, sed si desit filius qui sugat, mugitu propiorari ad vbera. Si ergo in nobis illa charitas spiritalis, que in Apostolo qui ait: Factus sum parvulus in medio vestrū, tamquam nutritrix fovēs filios, tunc vos diligimus quando exigitis. Pigros non amamus, quia languentibus formidamus.

Si vnus status inflat duas tibias, non potest vnus spiritus implere duo corda, agitare duas linguas? Si spiritu vno, id est, vno statu impletæ duæ tibie consonant, impletæ duæ linguæ spiritu Dei, dissonare possunt? Est ergo hic quedam concordia, sed auditorem desiderat.

Duæ mari-
tata.

Non potest melius explanari, quid intersit inter duos timores, castum & eum quam foras mittit charitas: nisi ponas duas maritatas, quarum vnā ita constituas volētem facere adulterium, delectari nequitia, sed tamen, ne damnetur à viro, huic onerosa est viri præsentia. Tales sunt, qui timent ne veniat dies iudicij, ne damnentur. Fac alteram amare virum debere illi castos amplexus, & nulla se à vultu immundi-

etiam maculari, optat præsentia viri. Vtraque timet. Vox vna, diuersus animus. Illa timet, ne veniat: Illa timet ne discedat. O anima que sic times deum, ne te damnet, quomodo mulier virum, quam delectat nequitia, quomodo tibi displicet mulier illa, displice & tibi. Si forte habes vxorem nunquid vis, ut sic timeat te vxor tua, ne damnetur abs te, ut delectet illam nequitia: sed perdere timoris tui reprimatur, nō damnatione iniquitatis. Castam eam vis, ut te diligat, nō ut te timeat. Exhibe te talem deo, qualem vis habere vxorem. Timet illa: ne oculos viri offendat, latet eum, peccat, sed tu nō poteris Deū latere. Vultus eius super facientes mala. Tu ergo nō times eius oculos, quem fallere non potes? Castus timor ait: Quando venies ad me cauet, obseruat se à peccato, ne deseratur, non ut puniatur.

Diligendo pulchri efficitur. Quid facit homo deformis & distorta facie, si amat pulchram? Aut quid facit foemina deformis, nigra & distorta, si amet pulchrū? Nūquid amando potest esse formosus? Quando in speculo videt, erubescit facie suā leuare ad illam formosam, quā amat. Quid facit ut pulchra sit? Expectat, & expectando senectus additur, & turpiorem facit. Non est ergo quod des illi consiliū, nisi ut compeccat se, & non audeat amare impar imparē. Anima nostra foeda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur. Qualis amor, qui reddat pulchram amanti? Deus semper pater est, amavit nos foedos, ut ex foedis faceret pulchros. Erimus pulchri amando eum qui pulcher est. Quantum in te crescit amor, tantò crescit pulchritudo, quæ ipsa charitas, anime est pulchritudo.

¶ GREGORIVS IN PRÆFATIONE MORALIVM IN IOB. CAP. II.

Fluvius dū per aluē defluit, si valles cōcauas ex latere Fluvius contingit, in eas protinus sui impetus cursum diuertit, cūque illas sufficienter impleverit, repente se in aluēum refundit: Sic diuini verbi esse tractator debet, ut cū de re aliqua disserit, si fortasse iuxta positam occasionem congruæ adificationis inuenierit, quasi ad vicinam vallem linguæ vndas intorquet, & cum subiectæ instructionis campum sufficienter in suderit, ad sermonis propositi aluēum recurat.

Vnguenta.
Aromata.

LIBRO. I. MORAL. IN IOB. CAP. IIII.

Sicut vnguenta, nisi commota, redolere altius nesciunt, & sicut aromata fragrantiam suam non nisi cum incenduntur, expandunt. Ita sancti viri omne quod virtutibus redolent, in tribulationibus innotescunt. Vnde recte dicitur in Evangelio: Si habueritis fidem, sicut granum sinapis: nā nō cōtritū leue est: si verō cōteratur, inardescit, & quod in se acerrimum latebat, ostēdit. Sic vir sanctus cum non pulsatur, despicabilis ac leuis aspicitur: si qua verō illū tritura perfectionis opprimat, mox omne quod calidū sapit, ostendit, atque in feruorem virtutis vertitur, quicquid in illo ante despicabile infirmumque videbatur.

CAPITE V.

Organum
Cantor per
ritus.

Quid est officium corporis, nisi organū cordis? Et quālibet peritus sit artifex cantandi, explere artem non valet, nisi ad hāc sibi ministeria exteriora concordent, quia canticū quod docta manus imperat, quassata organa propriē nō resultant, nec artem status exprimit, si scissā rimis fistula stri-det. Quāto igitur gratus expositionis mēte qualitas premitur, in qua dicendi gratiam si fractura organi dissipat, ut hanc peritiae ars nulla componat?

Expositio

Seges.
Culmi.
Spicæ.

Hic verborū folia non requiras, cum in templo Dei nemus plantari prohibetur, & scimus, quoties in folijs late segetis culmi proficiunt, minōri plenitudine, spicarum grana turgescunt.

LIBRO. I. CAP. XXI.

Scriptura sacra cib⁹ est nobis in obscuriorib⁹, quōd qua si exponendo frangitur, & mandando glutitur: potius est in locis apertioribus, quia ita absorbetur, sicut inuenitur.

Cibus.
Potus.

LIBRO. VI. CAP. VII.

Manna.

Manna habet omne delectamentum, & omnis saporis suavitatem: & diuinus sermo omnibus congruens, qualitatē audientium condescendit, quem dum electus quisque vtiliter iuxta modum suum intelligit, quasi acceptum manna in voluntarium saporem vertit.

LIBRO. XIX. CAP. XXVIII.

Arcus est scriptura, de qua ad corda hominū sicut ferientētes sagittæ, sicut terrentes sententiæ veniunt. Hunc arcum

Deus tetendit, quia peccatoribus per scripturam minas exhibet, in eo parauit vasa mortis, quia secundum eloquij sui sententiā, eos qui nunc corrigi negligunt, reprobos damnat.

In arcu dum chorda trahitur, cornu curuatur. Sic in elo- Arcus.
quio Dei, dum testamentum nouum legitur, duritia veteris Corda.
testamenti emollitur. Cornu.

Arcus in manu est, scriptura in operatione.

IN IOB LIBRO. VIII.

CAPITE XXXV.

Arbusta plantata priusquam fixa radice coalescant, si manus concutiens tangit, arefacit: At si in altum radix figitur, & terræ humoribus conspersa solidatur, hoc & manus impellit, sed non lædit, hoc & ventorum flatus inflectendo concutiunt, sed non euertunt: Ita ne eruat: vita cepti operis, diutina ac robusta: in alto humilitatis figenda est radix cordis, ut cum ab humano ore de tractionis vel fauoris aura flauerit, & si in quālibet parte Favor.
victaque incuruat, animum funditus non euellat, sed ad statum suum protinus post inflexionem redeat: si apud se fortis in radice perduret. Quid in rebus excrecentibus pariete surgente robustius? qui tamen si dum construitur Paries.
impellatur, statim sine labore destruitur. si autem per spicium tēporis ab humore suo exiccari permittitur, sapor & arietum ictibus minime quassatur: Sic bonā nostra & intempestiue manifesta depereūt, & diutius occultata solidantur.

Non arandum in primogenito bouis. Deuteron. 16. Præputia pomorum auferre. Levit. 19.

LIB. XI. CAP. XXVII.

Homines nati in mundo sunt quasi flores in campo. Vita in carne, flos in sceno est, homo more floris ex occultis, Flores.
& apparet subito in publico, qui statim per mortem trahitur ad occultum; carnis viriditas nos ostendit, sed ariditas pulueris ab aspectibus retrahit.

LIB. XX. CAP. XXV.

Infortium vita palmæ comparatur, quia palma inferius tactu aspera est, & quasi aridis corticibus obuoluta, superius verō visu & fructibus pulchra, inferius corticum sudorū inuolutionibus angustatur, sed superius amplitudine

Electo-
vita.

pulchræ viriditatis expanditur: Sic est electorum vita, despecta inferioribus, superius pulchra, in imo quasi multis corticibus obvoluitur, dum innumeris tribulationibus angustatur: In summo verò illa quasi pulchra viriditatis, folijs amplitudine retributionis expanditur. Habet palma quoque quò à cunctis arborum generibus differt.

Facies.
Corda.

Sicut enim ignotorum hominum facies cernimus & corda nescimus, sed si familiariter eius locutione coniungimur, vsu colloquij eorum etiam cogitationes indagamus: Ita cum in sacro eloquio historia sola aspicitur, nihil aliud quam facies videtur: sed si huic assiduo vsu coniungimur, eius nimirum mentem quasi ex locutionis familiaritate penetramus: dum enim alia ex alijs colligimus, facile in verbis cognoscimus aliud esse quod intiment, aliud quod sonant, tantò enim quisque noticiæ illius extraneus redditur: quò in sola eius superficie ligatur.

Arbor.
Palma.

Omnis arbor in suo robore iuxta terram vasta subsistit sed crescendo superius angustatur, & quantò paulisper sublimior, tantò in altum subtilior redditur. Palma verò minor ab imis inchoat, & iuxta ramos ac fructus ampliore robore exurgit, & quæ tenuis ab imis proficit, vastior ad summa succrescit: Ita huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cælestibus debiles, pro temporali lucro, gloria ad mortem desudare parati sunt, pro æterna gloria ne parùm in labore subsistat, &c. At contra iustorum vita per palmam signata, qui nequaquam in terrenis studijs sunt fortes, sed longius studiosos se exhibent Deo quam seculo.

Strutio.

Strutio volandi speciem habet, sed vsum volandi non habet: Ita hypocritis cunctis intuitibus imaginem de se sanctitatis insinuat, sed tenere vitam sanctitatis ignorat.

Foramen.
Hostis.

Si qua ciuitas contra insidiantes inimicos, magno vallatur aggere, fortibus cingatur muris, in summo muniat custodia, vnum verò foramen tantummodo in munitum per negligentiam relinquitur, inde proculdubio hostis ingreditur, qui vndiq; inclusus videbatur. Vnde dictum est: Omnia custodia serua cor tuum. Iob iustitia indutus est sicut ve-

amento vti que quo non vestimur, omni ex parte circundamur: ita qui se vndique bono opere defodit.

LIBRO. XXII. CAP. VI.

Nò est absolutus debitor qui multa, sed qui omnia reddidit, nec ad brauium victoriæ peruenit, qui in magna parte spectacula velociter currit, si iuxta metas veniens, in hoc quod est reliquum deficit. Nec ad quælibet destinata loca pergrætibus inchoando prodest longum iter carpere, si non etià totum valeant consummare. Qui ergo æternam vitam quaerimus, quid aliud quàm quædam itinera agimus, per quæ ad patriam festinamus? Sed quid prodest quòd carpinus multa, si ea quæ ad perueniendum restant, negligimur reliqua. More itaq; viatorum nequaquam debemus aspicere quæ bona necdum fecimus, sed ea quæ non iam fecisse gaudemus.

LIBRO VIII. CAP. XXVII.

Scirpus & carectum, speciem viriditatis habet, sed ad humanos vsus, fructum utilitatis non habet: Ita hypocritarum vita.

LIBRO VIII. capite tricesimo septimo.

Hostes ad rapinam puocat, qui suis eorum noticiæ diuitias denudat. Quos etiam ab æternæ patriæ securitate distingimur, per latronum insidiarum iter ambulamus. Quod ergo in itinere depredari formidat, abscondat necesse est bona quæ portat.

LIBRO II. CAPITE. XXIII.

Vt folium vento ducitur: Ita homo flatibus tentationum. nunc ira, libidine, superbia, &c. eleuatur, & deponitur flatibus tentationum.

LIBRO. XXII. CAP. VIII.

Quò arbor altius ad superiora surrexerit, eò ventorum vim vehementius sentit, quò quisque plus in bonis operibus attollitur, eò ampliori ab ore laudantium flatu fatigatur. Si arbor adhuc in semine est, metuendum ne putrefiat. Si adhuc virgultum prodijt, curandum ne hanc manus elariòis tangat, atque à viriditate suæ actionis, arefaciat. Si valente iam robore, ad alta se subleuat, valde formidandum, ne hanc ad motæ laudis ventus grauior radicitus euellat. Qui si auditis suis laudibus extollit, quid aliud iste quàm aurum vel argentum reprobum fuit, quem videlicet linguæ fornax consumpsit.

Arbor sæpe quæ vnius ventu impulsu impellitur, vt ne

Debitor]
Brauium.
Metæ.

Scirpus.

Diuitias
ostentans.

Folium vē
to agitauit.

Arbor.

iam erui posse videatur, alterius è diverso vomentis flatu erigitur, & quæ huc ex parte inflexionem pertulit, ab alia ad flatum redit: Ita & nos, D E I modè ramine, sæpe, cum nos vox laudantis eleuat, lingua detrahentis humiliet.

LIBRO II. IN IOB CAP. XVIII.

Vua acerba est peccatum, vua acerba est fructus antè tē pus: quisquis præsentis vitæ delectationibus satiari desyderat, quasi fructus ante tempus edere festinat. Vt qui vnâ acerbam comederit, dentes eius obstupescunt: Ita qui præsentis mundi delectatione pascitur, interim eius sensus ligatur, vt iam spiritalia mandere, id est, intelligere nequeat, quia vnde in exteriorib⁹ delectati sunt, inde in iutimis obstupescunt. Et dum peccato anima pascitur, panè iustitiæ edere non valet, quin ligati dentes .i. sensus interi, ex peccati consuetudine, iustū quod intus sapor, edere nequaquam possunt.

CAPITE XXIII.

Homo peccator folium est, quod in paradyso ab arbore recidit, qui tentationis vento rapitur, desyderiorum flatibus leuatur. Mēs hoīs quot tētatiōēs patitur, quasi rotatiō b⁹ mouetur, hāc ira perturbat, cū recedit ira, succedit ineptia letitia, supbia leuat, inordinatus tumor in infirmis deponit.

CAPITR. XVI.

Porri.
Cepæ.

Porris ac cepis simile est peccatum. Quæ plerūque comedunt, lachrymas emittunt: Ita difficultas vitæ præsentis quæ à dilectoribus suis, non sine luctu agere, & tamen cum lachrymis amatur. Sed hi sunt filij stultorū & ignobilium. Hi deserunt manna cœlestē.

LIBRO XXI.

Nunc flagellatur iustus, quia vt filius ad æternā hereditatis patrimonium præparatur: iniustus autem ad debitā mortem currēns effrenatis voluptatibus vitur, quia & vituli qui mastrādi suat, in liberis partib⁹ relinquuntur: at cōtrā iustus à delectationis transitoriæ iocūditate restringitur, quia & vitulus ad laboris vsum deputatus, sub iugo tenetur. Negantur electis hęc bona terrena, quia ægri quibus spes viuendi est, nequaquam cuncta, quæ desyderant, à medico cōceduntur. Dantur reprobis bona quæ petunt: Quia desperatis ægris, omne quod desyderant non negatur.

LIB. XXIII. CAP. XXII.

Via est vita præfens, qua ad patriam tendimus, ideo cōterimur frequēti perturbatione, ne viā p̄ patriā diligamus. Solent enim nonnulli viatores cū amena fortassis in itinere prata cōspiciūt, pergēdi moras innectere, & à cecepti itineris rectitudine declinare. Electis autē suis DEVS, ad se pergētib⁹, iter huius mūdi asperū reddit, ne dū quisq; vitę perentis requie, quasi amenitate viæ pascitur, obliuiscatur patriæ.

LIB. MORAL. XXIX.

Est in arcturo, quod considerariū possumus intueri, in septē quidē volatur, & modo quidē tres ad sūma eleuat, atq; ad ima quatuor inclinat, modo quatuor superius erigit, & tres inferius premit. Sic sancta Ecclesia modo cū infidelib⁹ Trinitatis notitiā, modo vero fidelib⁹ quatuor virtutes quasi rotatū prædicationis, stat⁹ sui speciē quodā modo præfētat.

LIB. XXX. CAP. V.

Gallo similis est prædicator, qui inter tenebras vitæ præsentis studet venturam lucem prædicando quasi cantando nunciare. Dicit enim: Nox præcessit, & c. Intelligentiā gallus accepit, vt prius nocturni temporis horas discutiat, & tunc demum voces excitationis emittat, quia sanctus prædicator in auditoribus suis, prius qualitatem vitæ considerat, & tunc demum ad audiendum congruam vocem prædicationis format. Quasi enim noctis horas discernere est, peccatorum merita dijudicare. Quasi noctis horas discernere est, actionum tenebras, apertā increpationis voce corripere. Gallo intelligentia datur, quia doctori veritatis, virtus discernitionis, vt nouerit quibus quid, quando, quomodo, inferat, diuinitus ministratur: non enim vna eademq; omnibus exhortatio cōuenit. Sæpe enim quæ alijs officiant, alijs profunt. Plerunq; herbæ, quæ hæc animilia reficiant, alia occidunt, & leuis sibilus equos mitigat, catulos instigat. Et medicina quæ huic morbum imminuit, alteri vires iungit. Et panis qui vitam fortunam roborat, paruulorū necat: Pro qualitate igitur audientium, formari debet sermo doctorum.

Herbæ.

Medicina.
Panis.

Quid sunt intentæ mentes auditorum, nisi quasi quædam in cythara tensiones strætæ chordarum? quas tangendi artifex, vt non sibi metipsis dissimile canticū faciant, pul-

Tenſões. ſat, & idcirco chordæ conſonã modulationẽ reddunt, quia chordarũ vno quidem plectro, ſed impulſu ſeriuuntur: Vnde & doctor quifque vt i vna cunctos virtute charitatis ædificet, ex vna doctrinã non vna eademque exhortatione tangere eor da audientium debet.

Gallus. Gallus cum edere cantus parat, prius alas ſolenter excutit, & ſemetipſum ſertens, vigilantiorẽ reddit: Ita prædicatores cum verbum prædicationis monent, prius ſe in ſanctis actionibus exercent, ne in ſemetiſſis torpentes opere, alios excitent voce, ſed autẽ ſe per ſublimia facta excutiant & tunc ad bene agendum alios ſolicitos reddunt. Prius ſua punire ſtibus curant, & tunc quæ aliorum ſunt puniendã, denunciant. Prius aliis inſonant, quàm cantus emittat: quãdo antequàm verba exhortationis proferant, omne quod locuturi ſunt, operibus clamant.

LIB. XXX. CAP. XV.

Sentes. Eſſe ſub ſentibus delicias computabant, quia qui peccatorum delectationibus præſſi ex affectu vitæ præſentis, quæ ſint aſpera quæ patuntur, ignorãt, lætãtur ſub ſentibus quia rebus quidem temporalibus gaudent, & ea cura punguntur mœri qua premuntur. Manent ſub ſentibus, & hoc ipſum delicias putant: quia & dura quidem ex præſentis vitæ amore tolerant, & tamen ex affectu nimie cupiditatis obligant, laborem eiufdem tolerantie voluptatem putãt.

Absynthiũ Aniaror. Ebrius quiſq; quod patitur nescit: qui verò abſynthio ebriatur, & hic quod ſumpſit, amarum eſt, & tamen non intelligit eandẽ amaritudinẽ qua repletur: Ita omnis peccator per voluptates ſpõtancis tribulationibus traditus, abſynthio eſt ebrius, quia amara ſunt quæ pro vitæ huius amore tolerat, & tamẽ eandẽ amaritudinẽ cæcitate cupiditatis, qua ſi ſenſibilitate ebrietatis ignorat, amarum omne quod bibit & diſcernere nequit quod amarum eſt, quia ebrius abſynthio eſt.

LIBRO XXXV. IN PROLOGO.

Velut emenſo iam mari magno, iam litt' cernimus, & intentionis noſtræ vela deponentes, non eodem quo prius impetu ducimur, ſed tãtum adhuc ex impulſiõe priſtini ſtatis imus. Quafi anxietatis noſtræ ventus cecidit, ſed tamẽ

eius vis iam ſeiſa tranquillior viſque ad ſtationem nos littoris impellit.

IN PASTORALI, parte prima, capite cap. I.

Nulla ars doceri præſumitur, niſi intentã prius meditatione diſcatur: ars artium eſt regimen animarum. Quis cogitationũ vulnera occultiora eſſe nesciat vulneribus viſcerũ? Et tamen ſæpe qui nequaquã ſpiritualia præcepta cognouerũt, cordis ſe medicos profiteri non metuint, dum qui pigmentorum vim nesciunt, medici videri carnis erubescunt.

TERTIA PARTE, CAP. XXVI.

Admonendi ſunt, quos ab officio prædicationis imperſectio & ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit, quod pulli autũm ſi ante pennarum perfectionem volare appetãt vnde ite in alta cupiunt, inde in ima merguntur, quodque ſtructuris recentibus necdum ſolidatis, ſi ſignorum pondus ſuperponitur, non habitaculum, ſed ruina fabricatur, quodque conceptas ſoboles ſi priuſquam plenæ formantur, profertur ſæminas nequaquam domos, ſed tumultos replent.

SEX EPIS TOLARI lib. Epist. XXVII NARSÆ.

Aduerſitas magis auget deſiderium in Deum, ſic ſemina meſſium gelu cooperta fertilius germinant. Sic ignis ſtatu premitur vt creſcat.

IN FINE PASTOR.

Vſurpauĩ mihi cotis officium, quæ ferrũ reddit acutum, quum ſit inutilis ad ſecandum. Pulchrum depinxi hominẽ, pictor ſcedus alioſq; ad perfectionis litus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus verſor.

SEX REGISTRO LIB. II. EPIST. CI.

Sicut ex auro vno alij murenas, alij anulos, alij dextralia Aurum ad ornamentum faciunt: Ita ex vna ſcripturæ ſcientia expoſitores, quiſq; per innumerõs intellectũ quaſi varia ornamenta componunt, quæ tamẽ omnia ad decorem cœleſtis ſponſe proficiunt.

Aethiops in balneum niger intrat, uiger egreditur, ſed Aethiops. tamen balneator nummos accipit: Ita concionator, ſi nihil profecerint auditores, hic prædicat fidem Perſis, & imperator eorum non eſt, conuerſus.

LIB. IIII. EPIST. LXXXIII.

Quid est scriptura sacra nisi quaedam Epistola Dei omnipotentis ad creaturam suam? Et certe sicubi esset gloria vestra alicubi constituta, & scripta terreni iam imperatoris acciperet, non cessaret, non quiesceret, fornum oculis non daret, nisi prius quid sibi imperator terrenus scripsisset, agnouisset. Imperator cœli, dominus hominum & angelorum pro vita tua epistolas suas tibi transmisit, & tamen easdem epistolas ardentem legere negligis.

LIB. VI. EPIST. XXVII.

Dei vasa fontem sapientiæ intus habent, mex siccitatis guttas paruulas suscipere non debent. Perfecta sapientia non uir, quia in paradiso pluuia non fuit, sed fons ascēdebat de medio paradysi, qui erigat faciem terræ: ille ergo animæ, qui fontem in semetipsis habent, de aliena lingua, pluuiam necessariam non habent. Verbo dei quasi quodam candido linteo, laboris terreni sudorem detergo.

LEX REGIST. lib. Epist. VII. Epist. CXXIII.

Vulnerato paflore, quis curandi ouibus adhibeat medicinam? Aut quis populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se ferendum hostilibus exponit? Aut qualem de se fructum producturus est, cuius graui peste radix infecta est?

LIB. VIII. EPIST. XXXV.

Si delitioso cupitis pabulo saginari, Beati Augustini opuscula legite, & ad comparationem siliginis illius, nostrum furfurem non queratis.

LIB. XI. EPIST. XLVII.

Crescunt quotidie per linguæ vestræ vomerē grana cœlestia, atque in horreis multiplicatur supernis: Ita in vobis impletum esse gaudemus quod scriptum est: Vbi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo bouum.

EPIST. CXXV.

Quasi prospero flatu nauigabam, cum tranquillam vitam in monasterio ducerem, sed procellosis subito motibus tempestas orta est, me rapuit in sua perturbatione, & prosperitate itineris amissi, quia quiete perdita mētis, naufragiū pertulit. Ecce nunc in vndis verfor, & tue orationis tabulam quero, ut qui in nauis integra diues peruenire non potuerim, saltem post damnā ad litus per tabulam reducar.

Grana.
Segetes.
Prouerb.
14.

LIBRO. VI. EPIST. XXVI.

Vita nostra nauiganti similis est, is qui nauigat stat, sedet, iacet, vadit, quia impulsu nauis ducitur: Ita & nos sumus qui siue vigilantes, siue dormientes, siue tacentes, siue loquentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.

LIB. II. PASTO. CURÆ. CAP. XXXV.

In hoc mūdo anima humana quasi more nauis est contrā iētū fulminis condescendēis, vno in loco nequaquam sta re permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur.

LIB. III. DIALO.

Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat: Ita sub eodem igne electus purgatur, & peccator crematur.

LIB. DIALO. III.

Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibique puerum pariat: qui nascitur puer, in carcere nutritur & crescat, cuique si forte mater quæ hunc genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, volantes aues, currentes equos nominet, ille verò qui est in carcere natus, & nutritus, nihil aliud quàm tenēbras carceris sciat: & hæc quidem esse audiat, se quia per experimentum noti nouit, veraciter esse diffidat: Ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa & inuisibilia audiunt, diffidunt an vera sint, quia sola hæc infirma in quibus nati sunt: visibilia nouerunt.

Sicut in hoc mundo sub vno sole multi consistunt, nec ta mien eiusdem solis ardorem æqualiter sentiunt, quia alius plus æstuat, & alius minus: Ita illic in vno igne, non vnus est modus incendiij: quia quod hic diuersitas corporum, hoc illic agit diuersitas peccatorum, ut ignem non dissimile habeant, & tamen eosdem singulos dissimiliter exurat.

THOMAS. XV. DE XL. SUPER

hoc: Exijt qui seminat, &c.

Quantum profic hic pati, causa Dei. Vna calcibus tunditur, & in vini saporem liquatur. Sic oliua contusionibus expressa, amurcam suam deserit, & in olei liquorem pinguefcit: Sic per trituram arca, à paleis grana separantur, & ad horreum purgata veniunt: Ita & quisque hic flagellatur, securus ad deum venit, quippe cuius rubiginem ignis tribulationis purgauit.

K k ij

Vna.
Oliua
Tritura.

¶ In Euan. Luc. Designauit dominus 72. discipulos, cui rei similes dixerim sacerdotes malos, nisi aquae baptismatis, quae peccata baptizatorum diluens, illos ad regnum caeleste mittit, & ipsa in cloacas descendit.

Litera.

¶ IN CANTICA, IN prologo. Sicut palea frumentum, sic litera regit spiritum. Sed quia iumentorum est paleis vesci, hominum frumentis: qui humana ratioe vivitur, paleas abiciat, frumeta spiritus edere disponat.

Spiritus.

¶ IN CAP. V.

Sicut columbae iuxta fluentia residere solent, vt volantiu auium vmbra in aqua videant, supra quam se proicientes vngues rapacium sic effugiant: Sic sancti viri in scriptura sancta fraudes daemonum prospiciunt, & ex descriptione qua vident, quasi ex vmbra hostem cognoscunt, dumque se consilijs scripturae ex toto addicunt, vt videlicet nihil agat, nisi quod ex responso scripturarum audiunt, quasi in aquam se proicientes, hosti illudunt. Quae scripturae fluentia plenissime dicuntur, quae de quibuscuque scripturis in scripturis consiliu queritur, sine minoratione, de omnibus ad plenum inuenitur.

¶ BEDAE DE VERBIS APOSTO. IACOBI.

Constitemini alterutrum,

Sicut caro morbis emortua, si abscissa non fuerit, salute reliqua carnis putredinis suae contagione corrumpit: Ita isti qui emendare despiciunt, & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in societate sanctorum permanerint, eos exemplo suae perditionis inficiunt.

¶ DE EIVSDEM VERBIS: Estote factores verbi.

Animarum
considera-
tio.

Mulierum mos est, se in speculo considerare, vt se valeant adornare, qualiter suis viris placere possint: Ita animas nostras oportet nos solite considerare in speculo Evangelij, & eius prope dicitur, quid exinde ornamentum in impletionem sacramentorum eius habeamus, vt viro nostro Christo domino placere possimus. Si quid minus ornamentum animarum nostrarum in perfecto opere Evangelij habemus adeptum, omni cura festinare oportet, ipsum nobis ornamentum exhibet in operibus sanctitatis.

¶ DE VERBIS HIERE. Prius extirpanda vitia, & ita virtutibus locus preparatur in homine.

In eadem similitudine natus B. Io. Baptist. possumus intelligere, quia sicut per eius Prophetiam legis veteris confirmatio monstrabatur, & initium noui: Sic veteris consuetudinis malitiam debemus pleniter consummare in nobis per confessionem & poenitentiam veram, vt incipiamus iterum noui esse, & boni in sanctificatione.

¶ IN NATALI INNOCENT. martyrum.

Sicut iuxta Dei sententiam, vulnere medicamentum si ad Ferrum huc ferrum in eo manet, non proficit: Ita nihil proficit oratio illius cuius adhuc dolor in mente, vel odium manet in pectore.

¶ DE VER. ISA. Lauamini, mundi estote.

Quid prodest spinis purgare agrum tuum, si non etiam aratro scindes eum, & seres in eo semine, vnde gaudeas in futuro: Ita & qui deserit peccata, & ea non plagit poenitendo, nec bonum postea facere consuevit, nunquid fructuosum est peccata deserere, & bona non facere.

¶ DE VERB. DANIEL. IX. OBSE-
cro domine Deus.

Qui plagit peccatum & iterum admittit, quasi si quis lauit laterem crudum, quem quanto magis dilucrit, tanto amplius lutum facit.

¶ SER. DE COENA DOMI.

Quemadmodum peregre proficiens pignus amoris Pignus, sui quem diligit derelinquit, vt quotiescuque illud viderit, possit eius beneficia & amicitias memorare, quem ille si perfecte diligit sine ingenti desiderio, non potest videre, vel flere: Ita dominus passurus, in cordibus nostris suae passionis memoria commendauit perseverantem. Si in luteum, imo nec in vas sordidum quis illud mittere audeat, quanto magis in cor & corpus pollutum: Nam & ille iustus ideo sine dote munda inuolutum, in sepulchro nouo corpus domini sepeliuit, praefigurans corpus domini accepturos, tam mundam mentem habere debere, quam nouam.

¶ BERNARDVS SERMONE I. DE

aduentu Domini.

Sicut mersi in aquis periclitantur, videtis eos tenentes tenete, nec vlla ratione deserere, quod primum occurrerit manibus, quicquid sit illud, licet tale sit, quod omnino prodesse non possit, vt sunt radices herbarum, caeteraque similia. Nam & si

qui forte ad eos veniant, vt subueniant, nonnunquā solēt apprehēfos inuolucere secū, adeo vt iam nec sibi, nec alijs auxiliū ferre p̄ualeāt. Sic pereunt in hoc mari magno & sp̄tioso, sic pereunt miseri, dum peritura sectantes, omittūt folida, quibus apprehēsis, emergere & saluare possent animas suas. Ita inquam pereunt, qui omīssis veris & salutaribus studijs, caduca & transitoria quærūt, à quibus nequeūt diuelli.

¶ SERMONE DE diuersis primo.

Accenditur cereus, non purum lumen est, sed lucerna, si quidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fouetur. Porro deficiēte materia, etiam ipse deficiet, & vbi videris illā prorsus exustam, hunc quoq; nihilominus extinctū esse reperies. Sicut ergo flammæ illius nouissima, fumus occupat & caligo: sic lætitia late rei in tristitiam commutatur.

¶ SERMONE DE TRIPLICI CUSTODIA

manus, linguæ, cordis.

Quo nitidiores manus, eo grauius quodq; minor in eis næuus offendit: & sicut preciosam vestē, exigua quæuis macula turpius decolorat: ita à nobis multo maior iustitia exigitur, cum id alijs næuus in nobis grauis macula.

¶ SERMONE DE NATIUITATE Ioannis Baptistæ.

Stultus vt luna mutatur. Quenmadmodum splēdet luna sine feruore, modo plena, modo exigua, modo nulla videtur, mutuatum quidem lumen nunquā in eodem statu permanet, sed crescit, deficit, extenuatur, annihilatur & penitus cōparet. Sic sic qui cōscientias suas in alienis labijs posuerūt, modo magni, modo parui sunt, modo nulli secūdū quod adulantium linguis vel vituperare, vel laudare placuerit. At verò iustus, permanet vt sol, solis splendor igneus est, & cum seruet acri⁹, etiā oculis lucidior exhibetur: Sic sapiētis ardor internus, foris lucet, & si nō datur ei vtrumq; curatū semper magis ardere, vt pater qui videt in abscondito, reddit, & c.

Stilla aq̄ Vinum. Ferrū igni tum. Quomodo stilla aquæ modica multa infusa vino, defice re à se tota videtur, dum & sapore vini induit & colorem. Et quomodo ferrum ignitum & candens, igni similitū fit, p̄stina propriaq; forma exutū. Et quomodo solis luce persfu-

sus aer, in eandem transformatur luminis claritatem, adeo vt non tam illuminatus, quā ip̄sum lumen esse videatur: Sic omnem tunc in sanctis humanam affectionem, quodā ineffabili modo necesse erit à semetip̄sa liquefcere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem.

¶ SERMONE de annunciatione dominica 2.

Puteus altus est, & in quo hauriam non est mihi, veruntamen sol interdum superposita puteis humectare linteamina vapor exhalans. Propterea sanē licet irrumpere verentur, propriæ conscientis infirmitatis, frequenter tamen velut super os putei expando ad te domine manus meas, pro eo quod anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et nunc si quidem quod ascendente de deorsum nebula tenuis eberit cogitatio, vobis id communicare curabo fratres, velut oppresso linteamine, vel exigua refundens cœlestis stillicidia roris.

¶ SERMONE in cœna domini.

Hi sunt dies. Sic est in spiritualibus cibis, quomodo in corporalibus, vt in quibusdam sapor statim p̄æsto sit, in aliquibus oportet laborare: quæ manifesta sunt, nostro non indigent ministerio, quæ verò clausa sunt, diligentem volunt habere cōsideratorem. Neque mater tradit paruulo nucem integram, sed frangit eam, & nucleum porrigit: Sic & ego vobis quæ clausa sunt aperire debueram, sed quia minus possum, rogemus pariter mihi, & vobis mater sapientia, frangat istas nucas, istas inquā quas protulit sacerdotalis virga virtutis, quam misit dominus ex Sion.

¶ SERMONE de vitiis panibus.

Euangelium speculum est veritatis, nemini blanditur, nullam seducit, talem se quisque reperiet, qualis fuerit, vt nec ibi timore trepider, vbi non est timor, nec lætetur cum malefecerit.

¶ SERMONE de sancto Andrea.

Fluuius est p̄dicatōrū ordo, non eodē permanens loco, sed extendens se & currens, vt diuersas irriget terras.

Sicut per rimā sentinæ aqua latenter intrat, & excrefcit, donec nauis per nauarū icuriā demergitur: ita ex ocio atq; ignauia cogitationes p̄uæ & cōcupiscētiæ multiplicātur,

donec nauis cordis eis succumbens in peccato periclitetur.
Musca. Neque id sentire anima poterit, dum vilem muscarum
Aranea. prædam, de fydio captans infatiabili, araneorum instar, ex
 visceribus proprijs, intexere retia videretur.

Scalpens manus & ad sanguinem vsque cõfricans.
SER. AD CLERICOS CAP. IIII.
 Si vidisti hominem scalpere manus, et vsque ad sanguinem
 conficere, euidentem habes in eo similitudinem animæ
 peccatis expressam. Cedit siquid voluptas illa dolori,
 & succedit pruritui cruciat. Neq; id ignorabat, sed diffimu-
 labat ille dũ scalperet. Sic laceramus, sic exulceramus pprijs
 manib; animas infelices, nisi quod tãtò grauius, q̃tò excel-
 lentior est spiritualis creatura, & cui difficilius mcedatur.

Flos cãpi.
DE ADVENTU CHRISTI.
CHRISTVS flos campi, & non horti. Cãpus enim si-
 ne oĩ humano floret adminiculo, nõ seminatus ab aliquo,
 nõ de fossus sarculo, non impignatus fimo: Sic omnino vir-
 ginis alius floruit, sic inuiojata, integra & casta Maria visce-
 ra, tanq̃ pascua æterni nitoris floruerunt, cuius pulchritudo
 non vidit corruptionem, flos in perpetuum non marcescat.

SERMO. XXXVII.

Nõne medici corporũ medicinæ portione diffiniunt e-
 ligere in sumendis cibus quid prius, quid posterius, & quẽ-
 admodum quidque sumi oporteat? Nam & si bonos constat
 esse cibos quos deus creauit, tu tamen ipsos tibi si in sumẽdo
 modũ & ordinem non obserues, reddis bonos non plane bo-
 nos. Ergo quod dico de cibus, hoc sentite de sententijs.

SERMO V.

Aqua. Cur ergo hoc displiceat in sensibus scripturarum, quod
 in visibus rerum assidue experimur? In quãtos (verbi causa)
 sola aqua nostrorum assumitur corporum vsus? Ita vnusqui-
 libet diuinus sermo non erit ab re, si diuersos pariat intel-
 lectus, diuersis animarum necessitatibus & visibus accom-
 modandos.

Epulum spiritus.
Granum.
Nucleus.
IN CANTICA, SERMONE LXXIII.
 Quidni dulce etiam ac salutare epulum spiritus, de
 sterili & insipida litera, tanquã granum de palea, de testa
 nucleum, de osse medullam? Nihil mihi & literæ huic, quæ
 gustata carnem sapit, glutina mortẽ affert. Quod in ca-
 te-

etum est, de spiritu sancto est. Spiritus autem loquitur my-
 steria, sed Israel pro velato mysterio, ipsum mysterij velamẽ
 tenet, quia adhuc velamen positum est, super cor eius: Ita **Litera.**
 quod sonat litera, illius est, quod designat, meum enim ac-
 per hoc illi ministratio mortis si littera mihi vita in spiritu.
 Nam spiritus est qui viuificat, dat quippe intellectum. An
 non vita intellectus? Intellectum da mihi, & viuam, ait Pro-
 pheta. Intellectus non remanet extrã, non hæret in superfic-
 cie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur,
 preciosissimas solitus exinde veritatis exuuias tota audivita-
 te diripere, actollere sibi. Letabor ego, ait propheta, super
 eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.

Eloquia

**SERMO II. DE RESUR-
 RECTIONE DOMINI.**

Sicut corporis huius vitam ex motu suo dinoscimus: Ita **Vita.**
 & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem corpo **Motus.**
 ris est anima per quam mouetur & sentit: vita verò fidei,
 charitas est qui per illam operatur.

**LIB. IIII. DE CONSIDERA-
 TIONE ADEYGENVM.**

Riuus qua fluit, terram cauat: sic decursus tẽporalium, **Riuus.**
 conscientiam rodit. Si potest torrens in agros excurrere sine **Torrens.**
 læsione satorum, & tu te posse ista sine mentis vulnere tra-
 ctare confidis? Quotidianas expensas quotidiano recipro-
 camus scrutinio, & innumera dominici gregis detrimenta **Detrimẽta**
 necimus, de precio escarum, & numero panum cum mini-
 stris quotidiana discussio est, rara admodum celebratur col-
 latio cum presbyteris, de peccatis populorum. Cadit asina, **Asina.**
 & est qui subleuet eam: perit anima: & nemo qui reputet:
 Sic optimi æstimatores rerum, qui magnam de minimis,
 paruam vel nullam de maximis curam gerunt.

SERMO. DE ASCENSIONE DOMINI.

Errat si quis cœlestem dulcedinem spiritus, huic cineri **Dulcedo.**
 diuinum balsamum, huic veneno charismata illa spiritus mi- **Balsamum**
 sceri posse huiusmodi illecebris arbitratu veritatem vanita-
 ti, lucem tenebris, spiritum carni, ignem tepiditati. Ejice an-
 cillam & filium eius.

LIB. DE GRATIA ET LIBERÒ ARB.

Fouca. Lapsus ex voluntate, non æque ex voluntate refringere iâ liberū habet. Nō enim tā facile quis valet exire de fouea, quā facile in eam labi. Cecidit sola voluntate homo in foueam peccati, sed non ex voluntate sufficit & posset resurgere, cum iam & si velit, non possit non peccare.

¶ **IDEM IN EO LIBRO**
QVI DE DILIGENDO
DEVM, INSCRIBITVR.

Famelicus. Si famehcū hominē apertis faucibus, vento inflatis haurire buccis aërem cernas, qui quasi cōsulat fami, non credas insanire? Sic nō minoris insaniz est si spiritū rationālē teb⁹ putes qbuscūq; corporalibus nō magis inflari, quā satiari.

Vestis Spura. Sordes. Quis nostrum exteriorem hanc vestem qua tegitur si repente obscenis vndiq; spūis illitam, & foedissimis quibusque sordibus inquinatam consideret, non vehemēter exhorreat, non velociter exuat, nō indignanter abijciat? Itaq; qui non vestem, sed semetipsum inus sub veste talem reperit, cō amplius dolcat, & animo consternetur oportet, quō propius tolerat quod exhorret. Quid est caro ista, nisi corruptibilis quaedam tunica qua vestimur?

¶ **IDEM IN CANTICA**
CANTICORVM SALOMONIS,
SERMO NE XIII.

Copiz aquarum. Quōd si copiz aquarum secretis subterraneisq; recursibus incessanter æquora repetunt, vt inde rursus ad visus, vsusque nostros iugi & infatigabili erumpant obsequio: cur non etiam spirituales riuī, vt arua mentium rigare non desinant, proprio fonti, sine fraude & intermissione reddantur? Ad locum vnde exeunt, flumina reuertantur gratiarum, vt iterum fluant. remittatur ad suum principium cœleste profluuium, quōd vberius terræ refundatur.

¶ **SERMO NE XVI.**

Ictus oculi. Ictus oculi eminus summitates ramorum, et montium cacumina peruolabat: sed vallium subteriacēs vastitas & dēfitas dumetorum frustrabatur obtutus.

Canes. Canibus & venatoribus plerūq; cōtingit à bestia quam aggressi erāt, desistere, & sequi aliam, quæ inopinātibus forte occurret. Ita & nos ad id quod intermissimus reuerturi.

Concham te exhibebis, non canalem. Hic pene simul recipit & refundit. Illa verō donec impleatur, expectat: & sic quod superabūdat, sine suo dāmo cōmunicat, sciens, maledictum, qui partem suam facit deteriorem. Stultus profert totum spiritum suum: sapiens referuat in posterum. Canales multos habemus, cōchas per paucas. Tantæ charitatis sūt per quos nobis fluēta cœlestia emanant, vt antē effundere quā infundi velint: loqui, quā audire paratiores, & prompti docere quod non didicerint, & alijs præesse gestitētes, qui seipos regere nesciunt. Si non habeo nisi parumper olei quo vnguar, putas tibi debeo dare, & remanere icanis? Seruo illud mihi, & omnino nisi ad prophetæ iussionem non profert.

**Concha
Canalis.**

Oleum.

¶ **SERMO NE I. DENATI-**
VITATE DOMINI
NOSTRI IESV
CHRISTI.

Vt in paradyso terrestri quatuor fuere fontes, qui vniuersam irrigarent terram: Ita in **CHRISTO**, qui noster est paradyus, quatuor est reperire fontes. Primus fons misericordiz, ad diluendas culpas aquis remissionis. Secundus fons sapientiz, ad potandum sitim nostram aquis discretionis. Tertius fons gratiz, ad irrigandas plantas bonorum operum aquis deuotionis. Quartus fons ad condiciendum & decoquendum nostras affectiones aquis æmulationis. Et de istis intelligi potest illud Isaiæ: Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris.

**Quatuor
paradyfi
fontes.**

¶ **LIBRO EPISTOLARVM,**
EPISTOLA LXXII.

Lex CHRISTI onus est alleuians aut iugū liberans, si milis pennis auium, quæ corpulentiorē reddunt substantiam & agiliorem, grossescit inde natura, vnde facina alleuiatur, & quantum creuit in massa, tantum decrescit de pondere. Item & quadrigæ comparatur, quæ admota iumento sarcina, quæ ab ipso moueri non poterat, auget quidem, sed portabiliorem facit, onus oneri additur, & minus onerat.

**Lex CHR
STI.**

Quadriga

¶ **SERMO NE XVIII.**

Alicubi fide cum vite componit, palmitibus reliquis virtutes, & botris opera.

¶ SERMONE. I. DE OMNIBVS SANCTIS.

Adam. Vt Adæ indigna meritis omnes, quod vxori suæ potius obedierit, quam Deo: Ita & nobis ipsis displiceamus, quod carni nostræ aut quibuslibet alijs creaturis magis quam Deo placere studemus.

¶ IN SERMONE DE BENEDI.

Simō Cyrenæus. Vt Simon Cyrenæus CHRISTI crucem tulit, angariatus non volens: Ita hypocritæ alienum onus pro CHRISTO nolentes portat, opere exequentes foris, quod intus non amant.

¶ SERMONE. III. DE PYRIFICA.

Minuta duo. Vt vidua euangelica duo æra minuta misit in ærarium templi: Ita nos duo minuta, puta corpus & animam, domino Deo offeramus.

¶ EPISTOLA VLTIMA.

Carduus. Quædammodum asperior cardus ut pannum facit leniorem: Ita durior conuersatio conscientiam molliorem & tranquillioorem.

Helisei farina. Vt Helisei farina potum dulcorat: Sic gratia spiritus labores allevat.

¶ DE CONVERSIONE PAULI SERMONE I.

Bonus. Magna est dissimilitudo inter bonum & sequacem: atque inter durum & pertinacem. Nam huic dicere habet prælatum: Quid tibi faciam? quod dominus ad eum nondum illuminatum ait. At perfectus & obediens populus dicit id Pauli dictum: Domine quid me vis facere?

Aqua fluminis. Eluminis aqua si stare cœperit, putrescit, & inundatione facta superueniens repellitur. Sic planè gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit.

¶ SERMONE DE ASCENSIONE.

Magorum virgæ. Amorem dei comparat virgæ Moysei versæ in serpentem coram Pharaone: & amores omnium aliarum rerum mundanarum virgis magorum Pharaonis in colubros versis. Vnde de serpens Moysei deuorauit alios serpentes aliarum virgarum, ad designandum, quod amor Dei quasi ignis consumens deuorat amorem omnium mandatorum.

¶ Sermone de duobus discipulis euntibus in Emaus, cōpa-

rat orationem turturi, meditationem verò columbæ, quæ dulces querimonias submurmurat in foramina petrarum.

¶ Sermones de circunci. CHRISTVS alligaturam non refugit, cum tamen vulnus non haberet: Nos verò qui vulnerati sumus, obligari poenitentia erubescimus.

¶ Sermo 4. de aduentu do. Aliter & sapientius mendici, quam nos, misericordiam implorant. Nam eleemosinam petentes, non preciosas vestes ostendunt, seminuda membra aut vlcera si habuerint, hominum aspectibus exhibent. Nos vero ex emplo pharisei si quid boni fecerimus aut minus malum, quam alij, Deo veluti exprobramus.

¶ SERMONE. 2. DE ADVENTU.

Butirum. Vt in lacte ouis duo sunt, butirum humidum & pingue, item caseus acidus & durus: Ita in homine duo reperies, naturam bonam & dulcem tanquam butyrum: & peccati corruptionem ut caseum. Hinc de CHRISTO in Esaia dicitur: quod comedit butyrum, non autem caseum: Nam et si humanam assumpsit naturam, tamen sine vitio assumpsit. Sicut apis mellis habet dulcedinem, & aculei punctioem: Sic hu-

¶ SERMONE. VI. de aduentu.

Quis rusticus, si forte nobilis, & præpotens quispiam apud eum voluerit hospitari, non libenter in angulo domus suæ, aut sub gradibus suis, vel potius in ipsis cineribus occubabit, cedens hospiti suo locum, sicut dignum est potiorum? Sic caro, quæ in regione propria habitat, animæ oculi honestum præbeat hospitium, neque animæ velit dominari: sed eligat subseruire, ac etiam multa pati, quandoquidem multam ex illa expectat mercedem. Nam si anima imaginem inuenta sit habere Dei, corpus informabitur, & configurabitur corpori claritatis CHRISTI.

¶ ADALARDVS IN INSTITVTIONE QUAM SORORI SCRIPSIT.

Panni linei niteo candore candidi, suo candore castitate commendent, & simplicitatem demonstrent. Cogita quomodo laqueis, quibus tonsionibus in quo creuit, colorem exuerit, & ad talem candorem puenerit, ut ex eo altare ornentur, & cor-

Meditatio
Alligatura
Mendici.
Butirum.
Caseus.
Apis.
Aculeus.
Rusticus.
Nobilis.
Linei panni
Castitas.

Linum. **pus** CHRIS T I veletur. Cum terreno colore omnes nascimur, quoniam iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Primo igitur linum aquis immergitur, nos in aqua baptismatis CHRIS T O consecramur: Ibi deletur iniquitas, sed non lauat infirmitas. Aliquid percipimus candoris in peccatorum remissione, sed necdum plene terreno colore exuimur pro naturae quae restat corruptione. Post haec aquas linum siccatur. Necesse est ut post aquas baptismatis corpus per abstinentiam maecetatum, illicitis humoribus vacuetur. Deinde malleis linum tunditur, & caro nostra multitentationibus fatigatur. Post haec ferreis aculeis discerpitur, ut deponat superflua. Et nos disciplinae vngulis rasi, vix necessaria retinemus. Adhibetur post haec lino stmulorum lenior purgatio. Et nos victi cum magno labore pessimis passionibus, a maioribus & quotidianis peccatis supplicij confessione & sanctificatione mundamur. Iam nunc amentibus linum in longum producit. Et nos in aciora perseverantiae longanimitate extendimur. Porro ut ei perfectior accedat pulchritudo, ignis adhibetur & aqua. Et nobis transeundum est per ignem tribulationis, & aquam conjunctionis, ut perveniamus ad refrigerium castitatis. Haec tibi oratorij tui ornamenta representent: non oculos tuos ineptis varietatibus pascant.

ABSALON SERMONE QUINTO DE ADVENTU DOMINI.

Vita humana. Vita humana est ut navis, quae bonis operibus velet quibusdam mercibus onusta, in portum salutis tendit: gubernaculum huius navis est sermo D E I, qui in mari huius seculi ita adversa & prospera debet dirigere ad portum: Sed ubi peccatrix anima repulerit verbum D E I à corde suo, tunc ventis, procellis, tempestantibus irruentibus vndeque quasi fracta gubernaculo, periclitetur tempestate: Ab aquilone diaboli suggestio, à meridie vana gloria.

Aureus hamus. Qui ingenium suum ad poetas, & philosophos converterit, quasi qui aureum hamum mittit in lutosam aquam, quia pro te vili in profundo detinetur, nec potest iactura lucropiscis compensari.

DE NATIVITATE DOMINI.

Mater modo lactat filium, nutrit, fouet, modo flagellat, & increpat: magis tamen procedit de pietate materni pectoris Maternum fouere, nutrire, quam flagellare: hoc naturali pietate fa-obsequiu. cit, illud à filio prouocatur: Ita & filius D E I naturaliter bonus, nobis exhibet pietatem: prouocatus nostris peccatis facit vltionem.

SERMONE III. DE ANNUNCIATIONE MARIAE.

Quidam vir nobilis, & eius seruum tibi in custodia dati sunt, ea lege, ut seruum pane & aqua more serui, nobilem secundum dignitatem natalium suorum procurares splendide. Tu vero contrarium, nobilem fame & siti, & multis iniurijs confecisti: seruum vero delicate nutriti, omni genere deliciarum insolentem fecisti, rebellem domino suo cum insurgens vulnerat inultus, occidit tandem. Quid respondebis ei, qui vtrumque tibi commisit? Tu homo, crudelis homo fuisti, qui nobilem virum, spiritum, & animam nullis delictijs virtutum, nulla pinguedine deuotionis refecisti, seruum contumacem nutriti delicate, qui carnem gula, ebrietatibus voluptatibusque huius vitae inescasti. Caro insurgit in spiritum, cum vitijs seruire coegit, vulnerat, occidit.

Disce quid faciendum tibi ab eo qui accipitrem portat in laeva, ut iacet ad dexteram, & sic praedam capiat. Si euolare facit eum ad sinistram, nil capit, perdit operam impensam: Ita tu secularis homo, cuius cor in laeva, id est, bonis temporalibus requiescit, per amorem, fac accipitrem tuum, id homo est, animam euolare ad dexteram, id est, vitam aeternam, ut capiat eam, ut à laeva ad dexteram transeat, dum bona temporalia in pias causas erogas.

LIBRO PRIMO DE DEDICATIONE ECCLESIAE.

Ut incensum, quum incenditur, flammam, fumum, odo rem ex se mittit: Ita omnino Deo grata, fumum compositionis ob peccata, flammam charitatis ob amoré celestium, odorem deuotionis per ascensionem mentis in Deum.

PHILIPPVS PRAESBYTER COMMENTARIORVM IN IOB LIB. II. CAP. XXIII.

Prædoner. Hæretici prædonum more à via abigunt veritatis, dum eos fallacijs suis bono naturæ & virtute animi spoliant, siue gentilem sensum, animalis nomine significatum, ab eis quidem auferunt, dum sub prætextu veræ religionis, eos in perfidiam suam ducunt, & faciunt eos filios gehennæ.

Nox. Omnes sensus hæreticorum nocti & tenebris comparandi sunt, quia lumine non veritatis, qui cum de lege furentur & Euangelio, vnde sibi eosdem prauos sensus de cordis sui figmento componunt, manifestum est quia ad auctoritatem sibi faciendam aliena furâtur, de quibus scriptum est: Vidi, ait Propheta, & ecce volumen volans, longitudo eius viginti cubitorum. Et dixit dominus ad me: Hæc est maledictio quæ egreditur super faciem omnium terrarum, & venit ad domum furis, & ad domum iurantem in nomine meo mendaciter, & commorabitur in domo eius, & consumet eum & ligna eius & lapides eius. Et dominus de his dicit in Euangelio, cum de veris & bonis pastoribus loqueretur, dicens: Qui autem ascendit aliunde, fur est & latro.

OCVLVS ADVLTERI OBSERVAT CALIGINEM dicens: Nonne videbit oculus, & operiet vultum suum?

Sicut homicida & fur vnusquisque hæreticus nãcupatur: Ita adulter recte intelligitur, cum ad sensus suos eloquia diuina conuertit, & adulcerat verbum DEI. De his propheta ita dicit: Caupones tui aquam vino miscet, id est, adulterinis doctrinis suis meram atque synceram Euangelij doctrinam intellectus sui peruersitate corrumpunt. Et **VERVS** Apostolus ait de his: Hi sunt fontes sine aqua, & nebule turbidibus exagitæ. Et Iudas: Hi sunt nubes sine aqua, arbores autumales infructuosæ, fluctus feri maris, sydera errantia. Vanitate itaque & præsumptione hæretici cæcatus vultus mentis illius operitur, & excrescente in eo tumore superbiæ, tota præcordia eius & viscera conteguntur.

PERFODIT IN TENEBRIS DOMOS, sicut in die condixerant sibi & ignorauerunt lucem.

In erroris sui tenebris viuens vnusquisque hæreticus, atque in doctrinâ prauitate consistens non dulci & suauiter

mone Euangelij, qui sicut imber placidus, & ros cum silentio in animas deicendit, sed aspero potius & ad vulnerandum nimium præacuto domos perfodit animarum. Hoc enim velut in die condixerit sibi hæretici, vt omnes mortiferis iaculis doctrinæ noxiæ perforarent, quando in ecclesia adhuc hoc est, in die veritatis positi, hæretes facere condixerunt, quia & si diuersæ diuerso tempore erant sensibus, vno tamé discordiæ spiritu schismata facere moluntur.

CVLGENTIVS AD THEODORUM senatorem.

Cum oculus sic factus est, vt videre lumen possit, sed videre non potest, nisi se illi lumen infuderit: Ita bonum quod facis, gratiæ ascribendum. Nam quod videt oculus, beneficium est luminis: quo si careret, cæcus remaneret in tenebris.

Vti summa confusio est, alienis ornamentis se extollere: Ita insanire est, manifeste quenquam qui gratias quæ à Deo solo profectæ sunt, virtuti suæ attribuit.

IGNATIVS IN EPISTOLA ad Heronem.

Omnis igitur, qui dixerit præter ea quæ tradita sunt, tamen si fide dignus sit, tamen si ieiunet, tamen si virginitatem seruet, tamen si signa faciat, tamen si propheta, lupus tibi appareat in grege ouium, corruptionem faciens.

MAPHEVS DE PERSEVERANTIA, religionis lib. 11. cap. 111.

Prisci patres naturam inanis gloriæ describentes, cœpisti & bullis per similem esse dixerunt, quibus multiplici veste contactus, cum vnâ exueris, alia rursum, quæ penè illam sequens latebat quasi rediit in ordine pullulans aperitur.

CLIANICVS.

Quemadmodum panis præ cæteris terræ alimentis, sustentationi corpori: Ita salutem animarum, supra oia quæ bene facte q3 fiant, cogitatio assidua mortis necessaria. Nam memoriam nouissima sua, non peccabit.

Inanè gloriam cum formica componit, quæ breuis licet & pusilla, ingentes tamen segeti fructus, graui labore que sitos rapit. Insidiatur formica vt grana maturefiant: ita titulum in insidijs inanis gloriæ, expectans vt spirituales diu-

tię cumulentur: gaudet formica coaceruatas frugum opes populari: gaudet pari modo inanis gloria bene partos virtutum thesauros dispergere.

Cū aqua
& ranam
hauriens.
Collyriū.

Virtuti cui libet semper vitij aliquid se immiscet, non aliter ac hauriet aquam, e fonte accidere solet, qui cum aqua & ranam simul trahit, hæc vna tamen, tanquam committine quodam collyrium, aut pestiferum poculentum, omnibus si late enter virtutibus permiscet, magno semper cessura nocu mento, hospitalitati crapula, discretioni astutia; prudentiæ malignitas, mansuetudini pigritatio, iustitiæ duricies cordis, amor propriæ voluntati, silentio amaritudo animi, gaudio spiritus sancti iactantia.

ISYCHIVS IN LEVITICVM
libro 1. capite 11.

Quædamodū humectos fructus, & qui necdū possūt molli, ut fiat farina, aut similia quæ lo voluerimus aptos esui reddere, igne eos cōstringentes, paleas eorū in eo quod eos frangimus, separamus: Sic quicunq; necdū scientiā solitam habemus, nec subtilem excellentiāq; theologiā, necdum eū illā discotnere idonei sumus, spiritalem scripturarum perfectā scientiā non habentes, opus habemus eā in igne spiritus frangere, id est, illius operationem & subministratiōē nobis commodare, ut ab ea literæ paleas separemus.

CLIB. 11. CAP. VI.

Quemadmodum igne qui vult calefieri, sufficit si tangat illum. Nam si interi⁹ mittat manum, pro eo quod potuit calefieri, comburitur: Sic & qui profundus vel altius de Deo disputare presumat, pro eo quod gloriosus quid vult ostendere, in blasphemia cadit, dum cōprehendere altitudinem diuinorum dogmatum non possit.

LEOPAPA SERMONE 1111. DE Epiphania domini.
Si lux ista visibilis, nullis immunditijis, quibus si supersula fuerit violatur, nec radiorū solis nitore, quem corpoream creaturam esse non dubium est, loca vlla sordentia vel cœnosa contaminantur: quid illius sempiternæ & incorporæ lucis etiam potius qualibet sui qualitate pollnere, quæ se ei, quam ad imaginem suam condidit, faciando creaturæ purificatiōem præstitit, maculam non re-

Purificatio

cipit, & sic sanauit vulnera iniquitatis, ut nulla pateretur damna virtutis.

POLYMPIODORVS IN COMMENTA. in Ecclesiasten. cap. XX.

Sicut enim stimuli boues pungunt, virgētq; aratro sulcū profcindere: Ita & theologorum verba excitant nos, qui se bona aramus, profcindere sulcū spiritualem: ut cū purgatus fuerit ager cordis nostri, pulchros in eo virtutis sureulos cōseramus. Similia quoque sunt clausus ignitis atque candentibus, qui altius ac facilius lingnis infiguntur: Ita & sapientium verba theologorum, in penitissimos sinus intellectus nostri altius infiguntur.

SVPITIVS IN VITA Martini epistola ad focum suam Basiliam.

Martinus Cordatēsem diocesiū visitaturus pacem clericis illi⁹ ecclesię discordantibus cupiens reformare, profectus cum suo comitatu discipulorū frequētiss. ut semper, mergulos in flumine arupiscatur, piscum prædam sequi, & rapacem in laniem assidens virgēt capuris. Forma, inquit, hæc dæmonum est. Insidians in faucibus, capiunt nescientes, captos deuorant, exaturari non queunt deuoratis.

PRIMASIVS EPISCOPVS VTICENSIS in Apocalipsum lib. 1111.

Sicut fum⁹ præcedit incendiu: Sic flammā fidei & charitatis præcedit confessio peccatorum.

Ranæ & loco & visu, molestosq; strepitu sic odibiles habentur, sicut diabolus cum suis agnoscitur abominabilis veritati: Ita & pseudoprophetæ moreranturum, tanq; animantibus coaxantibus nocte, damnabiliter erroris latratu cōuenit perstreperere. Quid cœnum cōpares cœlo, quod cōuenit habitationi ranarum, tanquam horrendum pseudoprophetæ blasphemijis: Tantum dissent doctores veritatis à pseudoprophetis, quantum ranæ à sanctis hominibus, qui pseudoprophetæ sicut ranæ ignaros impediunt, ne quieto deuotiōnis cultu percipiunt veritatem.

CLIBRO 111.

Aquila præ cæteris auibus cognoscitur altius euolare, visio tamen eminus cibo, indigentia naturali subacta, mox ad

ima descendit: Sic Ecclesia in spiritualibus membris cum ea quæ sursum iunguntur et petat & sapiat, infirmitate tamè corporis aggregata, necessitatibus subiacet indigentia corporalis, pro quibus ingemiscit & paruit usque adhuc.

EVCHERIUS LVGDVNENSIS EPISCOPVS IN
Epistola parænetica ad Valerianum.

Prouidus. Nonne vides, ut etiam in hac vita quisque prouidus locum aut agrum in quo diutius se commoraturum putat, copiosis fructum faciat impendij, & ubi paruo quis erit tempore, parua prouidet: & ubi maiore, maiora procurat? Nobis quoque quia in presentiarum breuissimum coarctantibus angustijs tempus est, in futura secula erunt, competentibus copijs vitæ exaugemus æternam, competentibus instruamus, Exiguâ ne promissione peruersâ impendamus, breui temporis curam maximam, & maximo temporis curam breuem.

Si hominibus quisquam clarus ac locuples in locum liberum adoptaturus acceret, vires per oppositas rerum difficultates, & per quamuis longi recessus iter a status curreret. De viuis certatis, reuocatis dominus te in adoptionem vocat, illud (si vellis) tibi bladium filij nomen impartiens, quo deum nostrum in vincum suum nuncupat, & non accensus raperis? nõ propetius vigetis, ne conditionem tantâ celeri occurra morâ præcipias?

Oculorum obtutus. Ecce ea quæ nobis in ipsos oculos admouetur obtutus, non absolute quasi oppressis visibus intuemur multo verò certius in ea quæ eminus offeruntur, velut expeditis luminibus intendimus. Ita ferè de presentibus futurisque euenisse nõ est ambigendum. Nam presentia, tanquam in oculis congesta, non rectè discernuntur: futura, tanquam ab oculis reducta, manifestissime perspicuntur.

Gemma. Scriptura dum intrinsecus radiat, velut preciosissima quæque gemma in profundum fulgoris consideratâ demittit oculos. Certe si ad te cuiuspiam rerum haud ignarus accedat, malis ipsa te amet, quàm ista quæ tecum sunt idque eliges, ut ille vitæ tuæ potius, quàm opibus tuis affectum tuum cõferat. Vis hanc homini fidem seruare, non rebus. Quod tibi tribuere velis alij, ipse hoc tibi, qui es tibi fidelissim⁹, tribue. Nos nos potius amemus, quàm nostra.

Velut ex alto vudarum iactus, alijs atque alijs superuenientibus in litoris extrema franguntur: Ita interminu mortis succidua alliduntur ætates.

Dirigenda est omnis animi intentio in spē futuri quæ spē Animi in re plenius ac manifestius cõsequaris, aperire eam etiam sub alia tentio, cuius exempli conditione non abnuã Si cui aliquis quinq; hodie ex ære denarios offerat: quingentos verò aureos in crastinum spõdeat, optionemque offerat: vnum aëd præstans sumere, an aurum mallet in posterum: dubiumne id est, quin optet grandia illa munera cum parua mora? Tu quoque breuis huius atque æternæ vitæ conditione perspecta, non clivilia. gas capere vilia, cum capere possis speciosa.

PASCASIVS DE SPIRITV.S.

Fides catholica in vniuersum mundum per Patriarchas & Prophetas, & gratia dispensatores, spiritu S. insinuate diffusa est. Hæc apostolica sollicitudo atque perfectio, sicut per sanctas paginas dilatauerat, ita per symboli dilatare collegit, & tanquam per diuersas remedium species disposuit in corpus vnum, ac velut ex innumeris aromatibus pretiosis cõfecit unguentum, cuius odor omnes fines terræ potentia fragrantia spiritualis impleuit, ut in ipso vniuersitatis assensu, virtus appareat veritatis.

Sed interrogas, vtrū semper spiritus ex patre procedat? Semper cum illo, semper ex illo, sicut calor ex igne: Ita sine intermissione profertur, vt egredi sinat.

Quod verò in singulos sed. si. memoratur, id causa est, vt intelligatur per plures nõ fuisse diuisus, mansisse in singulis totus, sed sicut fieri ignibus mos est. Hanc enim (vt nouimus) habet naturam ignis acensius, vt quanti ad eum, quanti ad crinem purpurei splendoris aspexerint, tantis vnum suæ lucis impertiat, tantis ministerium sui muneris tribuat, & nihilominus in sui integritate permaneat: Ita Sancti spiritus virtus quantumlibet effluit, quantumlibet in plurimos gratia diuinæ largitatis exuberet: sicut probatur recipere mensuram, ita nullum sentit expensam.

HVGGO DE SANCTO VI-
CTORE LIB. DE CARNA-
LIB. NVRTUS VITANDIS.

Duobus modis ignis extinguitur, scilicet dum subtrahitur ligna, vel aspergitur aqua: Sic luxuria flamma, dum subtrahuntur carnis incentiua, vel dum mens irrigatur lachrymarum affluentia, suffocatur, ne noceat.

In fauo mellis duo sunt, scilicet mel & cera: In facie meretricis similiter duo, scilicet decor & gratia, hoc est, pulchritudo oris, & dulcedo sermonis: Cera succendit ignem; mel præbet dulce dinem: Sic pulchritudo meretricis igne libidinis inflamat carnem, blandimento lenocinantis sermonis subuertit mentem. Stillat mel ex cera, dum meretrix verba sua mollit, & facit dulcia.

¶ GERSON SVPER Magnificat.

Heliscus.
Mulier
debitrix.

Sicut Heliscus ad clamorē mulieris debitricis multiplicauit oleum, vnde satis fieret omnibus, & adhuc ipsa & reliqui viuerent: Sic & CHRISTVS in sacramento altaris comprehensus deuotionem augebit, vt omnibus exactoribus fiat satis.

¶ GVLIELMVS PARAL. IN SVMMAM virtut. tractat. V. cap. XX.

Solent inseri arbori agresti duo ramusculi alicuius nobilis arboris, deinde arboris quæ prius fuit agrestis, perdant flores frondes & fructus, secundum naturam arboris nobilis, à qua ramusculi sunt assumpti: Sic obedientia alienum sensum & alienam voluntatem assumit, & cordi eius, qui promittit, obedientiam, inseruit, & iam cor illud secundum sensum & voluntatem sui superioris operatur.

Rebelles, & inobedientia murmurantes sunt velut rotæ curri, quibus deest oleum vnctionis, secundum illud Ecclesiast. 23. Præcordia fatui quasi rotæ currus.

Sunt præterea sicut magni lapides, qui citra afflictionem & lassitudinem mouentis moueri non possunt, de quibus Ecclesiast. 10. Qui transfert lapides, affligetur in eis.

¶ IDEM. lib. 1.

Aromata.

Sicut species aromaticæ cum in puluerem rediguntur, vehementer redolent: Ita hominis bona cum per humilitatem quasi comminuta fuerint, Deo sunt gratiora.

Vt Ionas quod detrectauit facere, coactus est vel inuitus (puta annūciare Niniuitis subuersionē) ita religiosus quod

spōte non facere vult, vel coactus frequēter facere iuenitur.

Sicut equus videns non est idoneus currere ad molam: Sic qui habet proprium sensum, non est aptus voluntati obedientiæ.

Homo sui
sensus.

Sicut deformis pictor facere potest pulchram imaginē, Deformis nec vitium pictoris statua deturpar: Sic & prælatus magnus facere potest bonum præceptū, & cui sine periculo subditi obedire possunt, imò debent.

Deformis
pictor.

¶ IDEM IN SVMMAM VITIORVM & virtutum Tractat. IX. CAP. II.

Fidelis medicus ægro & desperato vniuersā concedit quæ appetit, ægro vero de cuius salute spes habetur, multa negat: Sic dñs reprobis abundantiam bonorum temporalium tribuit, vt si quæ bona egerunt, in mundo isto mercedem recipiant. Alij verò merces seruatur ad futurum seculū, ne istis transitorijs contententur.

Desperat

Sapientia moro arbori comparatur, quæ dicitur prouerbialiter sapientissima arborum. Nam vltima flores producit, prima verò vel in primis fructus: Ita non est diu antea ostendendum, quid possimus, vel velimus, tarde promittendū, & mature tunc præstandum.

Morus.

¶ GERSON PARTE 2. Scrm. de omnib. Sanct. Arca Noë.

Vt arca Noë; quo magis abundarunt aquæ diluuij, tanto altius ferebatur: Sic manifestus animus quò maiores erūt tribulationes aquæ, tantò erit excelssior.

¶ HONORIVS sermone de malis sacerdotib.

Vt non est attendendum ad opera seu acta referentis imperatoria mandata: Ita nec priuatorum, sed tantum summi regis tenenda iussio.

Imperato-
ria manda-
ta.

¶ FELICIAVVS Episc. Sermone. xxxviii.

Diues & pauper vltimo & viti assimilantur. Vltimus ex se sterilis est, quemadmodum & diues: Vitis verò ferax, & sibi sustentendæ non sufficit: Et pauperes sustentet oportet, vt vltimus non sit planè inutilis & extindatur.

Diues.
Pauper.

¶ GVLIEL. Paral. in sum. virtut. & vitior.

Macha. 4. Iudas Machabæus dixit: Ecce cõtriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta & renouare

Cordis cō Ita spiritus contritus est de peccatis, cordis compunctione, an
punctio. tequam mundetur per confessionem nostræ conscientie, &
 per satisfactionem renouatur.

¶ THEOPHASTVS EPISC. ALEXAN-
 DRINVS LIBRO III. PASCHAL.

Infernus. Infernus mentis non expletur, sed quanto plures susce-
 perit, tanto plures desiderat. Imitatur cum auaritia, quæ sa-
 tiari non potest, sed quicquid habuerit, plus requirit.

¶ HONORIVS SERMO. de dominica XL.

Emporiū Si pro cupreo nummo aureos centum quisquam recipe-
 re possit, certatim se omnes ad illud emporium conferent:
 Vt pro caduceis istis temporalibus vitam æternam commuta-
 re possimus, & nemo festinat.

¶ HONORIVS SERMONES de circuncisione.

**Aquilæ in-
 uentus.** Vt aquila per senectutem tam curuum acquirit rostrū,
 ut uesci non possit, nisi ad lapidem dein percutiēdo adun-
 citatem frangat, quo fracto rursus edit & bibit, & reiuuēscere
 dicitur: Sic peccator qui peccatis est prægrauatus, nil
 spirituale ei sapiat, morietur fame, nisi ad petram CHRISTVM
 per penitentiam se fortiter ac diu percutiat, vsque ad pro-
 positū mutationem, & duritiæ abiectioem.

¶ IACO. de VALENT. in EXPOSIT. XLII. Psal.

Peccator Vnicornis siue monoceros eius virtutis est, vt suo cornu
 attingat aqua, etiam aliquo veneno corrupta reddatur salutaris,
 unde traditur à naturalibus prius attingere aquam cornu
 quam bibat: Ita CHRISTVS sua humanitate aquas pesti-
 feras reddidit salubres ad peccatorum remissionem.

¶ IACO. de VALENT. in EXPOSIT. XLII. Psal.

**Vnicornis
 siue mono-
 ceros.** Vnicornis siue monoceros eius virtutis est, vt suo cornu
 attingat aqua, etiam aliquo veneno corrupta reddatur salutaris,
 unde traditur à naturalibus prius attingere aquam cornu
 quam bibat: Ita CHRISTVS sua humanitate aquas pesti-
 feras reddidit salubres ad peccatorum remissionem.

¶ GUILIEL. PARAL. ECCL. XIX.

**Sagitta.
 Canis.** Sagitta infixæ feræ canis, sic verbum in corde stulti
 Sicut enim canis non quiescit, donec eiuscemodi remouerit
 è feræ more suo: Ita nec stultus quiescere potest, donec ver-
 bum malum quod de proximo audiuit, alijs retulerit.

¶ THEODORIC. ARCK TRACT.
 DE VTLITATE MONACH.

**Vlmus.
 Vitis.** Vlmus & si vinum non præfert, tamen vitem vinum pro-
 ducentem si stentat: Ita par est, cum qui virginitatem aut a-
 liam virtutem in se præstare non potest: in alio saltem pro-
 uehar, collaudet & admiretur, non autem impediat.

Fons cuius riuus obturati sunt, cogitur in altum ascende- Fons.
 re. Et arbor cuius rami à lateribus absconduntur, crescit in Venæ.
 terra: Sic etiam homo qui exterius nudatur à temporalibus Arbor.
 solatijs, & ab hoc minime complacenta, melius se sursum con- Rami.
 uertit ad Deum.

¶ RVPERTVS IN MATTH. II. I.

An extra here poteris Leviathan hamo? & fune ligabis Leviathā.
 linguam eius? generatio CHRISTI ab Abraham vsque
 ad Iosaph virum marie, de qua natus est Iesus, quasi longa
 piscantis linea est, cui lineæ ferreus hamus subligatus carne
 adoperitur, ob hoc vt piscis edulio prouocatus, quod foris
 patet, ferro seipsum strangulat, quod intus latet diuinitas
 CHRISTI quasi ferrum diabolo extitit, hoc ferro captus
 & extractus foras mittetur sicut factum credimus. Iste est
 circulus, quem Deus in naribus diaboli posuit, ista est armil-
 la, qua maxillam eius perforauit. Iunxit se initium fini, id
 est, Deus homini, & ita hæc, scilicet initium & finis occurre-
 runt sibi in utero virginis, vt nates suas transfixas teneret fir-
 miter circulus inflexibilis, & armillam suam voracem per-
 foraret, talis armilla, armilla gloriæ & honoris, unde nunc
 vsque fatuus trahetur, & quod auide momorderat, tenere nō
 poteris, pes maxillæ foramen emittis.

¶ LIBRO II.

Aegyptus terra, sicut exemplum infirmi: Illic detineba- Aegyptus
 tur populus captiuus fratrum CHRISTO, id est, san- Infernus.
 ctorum populus, quos omnes statim transduxit per mare ru-
 brum, id est, per sanguinis & aquæ decursum ex latere suo
 sacramentum, & inimicos eorum, id est, peccata eorum o-
 peruit mare illud & vsque nunc operit inimicos nostros, qui
 eodem sacramento baptizati sumus. Ad istam Aegyptum
 CHRISTVS per omnia fratribus assimilatus descen-
 dit, vt eos faceret coheredes sui. Ex Aegypto, vocatus est
 filius meus.

¶ LIBRO III.

Omnes sitientes venite ad aquas. Isai. LV. Aquæ sunt Aquæ.
 scripturæ quibus spirituum continentur mysteria gratia. Scripturæ.
 rum. Proue. V. Bibe aquam de cisterna tua, diriuentur scns
 tes tui foras. Aquæ istæ domini sunt, & qui emerit eas, eius

fiūt, nec domini esse desistūt. Inuit ad has omnes, sed præcipue qui non habent argentū. Certe in omni negotiatione terrena magis illi solent inuitari ad emendum, qui habet argentum, hæc autem negotiatio tota cœlestis est. Quid ergo est, argentum non habere, nisi in prophetia seculari, vel prudentia cloquij non consideret? Talis erat Moyses, cum diceret ad dominū: Obsecro dñe, non sum cloquēs, &c. Impeditio

Non habere argentū Non didici sapientiā Sed eiusmodi non habētibus argentū hoc, ipsi humilis cōscientia magnū est emptiois precium.

Curiosus lector. Non solum testimonia quæ Euāgelistæ & Apostoli scribunt, respicere debet lector curiosus, & ea attendere quæ sequuntur, quæ præcedūt, vel ut si domū, quæ forte p̄ industriā abiq̄ fenestris subobscura facta est, lucerna intronmissa videre debeas qualis sit intus, qualis situs in medio vel i circuitu.

Os scripturæ. **LIBRO III.** Aperiens os suum. Quod est illud os, nisi scripturæ, per quas vobis loquitur spiritus domini? Istæ clausæ erant, & signatæ temporis ratione, vt clauderent eas, ipsi qui scripserunt, præceptum domini habebant. Exempli gratia. Tu Daniel claudere sermones, signa librum vsque ad tempus statutum. Ad Isaiam: Liga testimonia, signa legem in disciplinis meis, clausæ erant spiritualia annūciando, carnalia videbantur illi, qui carni subditus, & terrenis cupiditatibus deditus erat. Exempli gratia: Dominabitur à mari, &c. hæc & his similia ludæi legentes, auream & gemmatam Hierusalem terrenam, se habituros putabant.

Sal. **LIBRO IIII.** Quomodo sal superfluos vel nocituros humores carniū desiccet, & à putredine purificet. Sic apostolica doctrina, necessaria decalogi præcepta, cunctaque iustitiæ legalis instituta desiccatis carnalibus ceremonijs, purificare habet, & vbiq̄ terrarū consilio castitatis salire credentium corpora, quatenus non putrescens, aut vsquequaque purienti corrumperentur luxuriā. O quantas salierunt turmas, vt carnes penitus desiccarentur

Lux mundi Lux mundi sunt etiā apostolici doctores, qui sapienter & fideliter tractādo & retractādo sacræ legis & Prophetarū

scripturam, quicquid in ea quasi carnaliter sonat, ita sermone viuendo condiunt, vt spiritualiter sapiat, & quod erat clausum, pateat: quod obscurum & tenebrosum videbatur, lucidum & clarum fiat. Quam magna & ampla ciuitas, quā is quem cœli & cœli cœlorum capere nequit, inhabitat: qui in mōte nisi in altitudine cœli, iuxta illud: Cōuersatio nostra in cœlis est, non potest abscondi, non patitur ratio consilij diuini, vt abscondatur & incognita sit, quæ ad hoc ædificata est, ad hoc mille clypei pendēt ex ea, omnis armatura fortij, vt omnes qui inter aduersarios periclitantur, inter Iudæos, hæreticos, pro fide agonizantur, recurrere sciant ad ciuitatem istam, & in ea communiri, de ea sumptis suis armari, vt habeant vnde animam pro qua illis res est, defendere possint.

LIBRO VII.

Sicut Iacob luctatus est cū angelo, in quo Deus erat, qui Lucta Iacobi & victū se ferebatur: Ita luctari debet verbi Dei amator, cum cob. sermone vel scriptura in qua Deus est, quæ ex Deo est, nec dimittere antequā vincat vincitorem, sensumque comprehendat vtilē in litera iacentem. Lucta enim pulcherrima est, tādū perseverare petendo, donec inueniat pulsando, donec sibi aperiat: hæc lucta placet Deo, hæc cupit ipse vinci, hæc fortitudinis opus est, vt nobis aperiat & det sanctum.

LIBRO VI.

Quærite regnū dei, & iustitiā eius. Quid est regnū dei regnum nisi verbum eius? Nam per quod facta sunt omnia, per ipsū Dei. verbum reguntur omnia, & in hoc sermone vtiq̄ regnare est. Quoties ergo ad audiendum siue tractandum verbum dei cōuenimus, quoties lectiones sanctas legimus, vel libenter audimus, toties quærimus regnū dei, & iustitiā eius. Hic quidē quærere possumus, inuenire autem non nisi post hanc vitā. Thesaurus est hoc dei regnū, in agro absconditus, thesaurus in agro literæ legalis atque Propheticæ literæ ex magna parte parabolice vel ænigmaticæ diligenter clausus atq̄ signatus. Hunc thesaurum inuenire, est scripturas sacras intelligere, & præ gaudio thesauri omnia vendere, & agrum emere, hoc est, præ delectatione cœlestium bonorum, vel regni cœlorum, quale in scripturis promittitur, omnem sollicitudinem abijcere, secundum hoc Euāgelicum consilium,

Ciuitas.

Thesaurus in agro absconditus.

solumq; earum amplecti studium scripturarū, vt homo semper sit expeditus ad verbum Dei tractandum & audiendum, O quantos hoc studium non solum ad sufficientiam victus & vestitus, sed ad amplissimos honores prouexit. Super salutem, &c. Venerunt in omnia, &c.

EPIST. AD SYMMYVM POMTIVM IN LIB.
de glorificatione Trinitatis.

Virga Iacob.

Sicut Iacob virgas populeas & virides & amygdalinas & ex platanis, & ex parte decorticauit eas, detrahensq; corticibus, in his quæ spoliata fuerat, candor apparuit illa vero quæ integra, viridia permaruerunt, ita effectus est color varius. Sic iuxta mysticum exemplum illud, non passim vel ubique, sed in plerisque locis corticem literæ detrahimus, & candorem allegorætemus.

Cortex licet.
Candor allegoria.
Panis.

Panem nobis perentib. & apertione cordis, nō dabit pater celestis cor obtusum & lapideū. Et similiter si sacrificiis, i. si legibus volueritis cognoscere Christū, cuius sacramentū quodāmodo latet: ita in scriptura legali & prophetica, sicut piscis in aqua: nequaquā porrigit vobis serpentem, in ducendo vos in errorem, & sensim à Christo, quem in scripturis queritis pro desiderio, longe recedentem.

Piscis.

LIBRO XI.

Gloria.
Honor.

Tuam in scripturis sanctis gloriam, o fili hominis, nūquā reuē: & inuenire honorem in Prophetiis & Euangelicis præconijs, tale nobis est inter tædya vitæ præsentis, quale fessio viatori, remissis iterdū grauib⁹ sarcinis refidere sub vmbra odoriferæ arboris, prope ritulum aquæ iugiter salietis, gratōque ocio fugacem insequi, & comprehensam attrahere columbam, tactu blando, manibus innocuis. Et reuera sic est. Sancta quippe scriptura, ipsa est columba illa, de qua ipse auctor spiritus sanctus in Psalmo dicit: Pennæ colūbe de argentata, & posteriora dorsi eius aurum. Si alij non, at mihi scribenti, hoc ipsum quod scribo proficit. Hoc dulce studij iam in præsentis non nihil præmij, non nihil habet suæ exercitatiois emolumentū. Quæ suauis est (vt dixi) viatori demissis iterdū sarcinis penulis colūbe de argentata, & aurea dorsi eius præ oculis habere, & manibus tractare scripturam, cuius & exterior terro castus ablatq; omni superfluitate, ni-

Fessus viator.

ret quasi argentū, & interior sensus rutilat quasi aurū. Trahit sua quæq; voluptas, & hoc habeo testimonium conscientię, quod dixi enim voluptati huic, trahere me post te.

IN SOPHONIAM LIB. II.

Sicut Moab & filij Ammō, Dei consanguinitate Abrahæ descendunt, & tamen genus Abrahæ semper oderunt: Ita heretici in Christum se credere dicunt, & tamen Christianorum catholicam fidem subuertere semper conati sunt. Et quis hoc nesciat, quod de sanguine Abrahæ, per incestū nati sunt Moab & filij Ammō? Dormierunt enim filia Loth nepotis Abrahæ cū patre suo, & maior quidē filia Moab, minor autē peperit Ammon. Et Moab quidem ex patre, Ammō populus turbidus interpretatur. Quis autē populus magis turbidus, q̄ hereticorū coetus, qui alios turbida & cœnosceta potant doctrina, velut turbida aqua. Sunt enim heretici ex parte diabolo æque vtuidæ, quibus ipse dominus: Vos, iquit, ex patre diabolo estis: Igitur vt Philistin, ita Moab & filij Ammon, i. sicut Iudæi, sic & heretici in deserto erunt vtique in æternum: quippe qui deserunt Deū, & à Deo, deserti, absq; dubio peribunt in sempiternū. Audui enim (inquit Moab) opprobrium & blasphemias filiorū Ammō, scilicet hereticorū, qui ammirū exprobrauerūt populo meo, populo Christiano secundū exemplum Moab, & magnificati super terminos eorum, secundum exemplum filiorum Ammon.

CREMIGIVS super Psalmum: LXXVII.

Moyse virgam comparat christo mortuo. Serpentis Virga enim opus fuit mors in Adam & in Eva, quod Moyse inde Moyse perterritus fuit, signat timorem discipulorum in morte eius, Serpens, & quod iustum fuit caudam serpentis accipere, vt vertetur in virgā: rursum denotat, quod sequentia in Christo post mortem, puta resurrectio & ascensio ipse ab apostolis amplexa, corde credenda fuerunt, & quem mortuum lugebāt & desperabant, iam viuum adorarent.

JACOB. LATOMVS libro de lege humana. David.

Sicut David licet rex & victus, patienter expectauit, & Saul mansuete cum Saul egit, donec Deus regem Saul de medio tolleret, postea verò regalia omnia exercuit: Sic & Ecclesia principio quidem gladij materialis potestate non est rā in

Moab & filij Ammō

Populus turbidus.

TYRII PLATONICI

suos subditos, sed cum omni mausuetudine expectavit, de-
nec Deus iugo suo suam colla regum terræ subderet.

¶ IOAN. DRIEDO A TVRNOV
in Præfatione lib. de Ecclesiast. scriptorib.

Exonerās
se sarcinis. Quemadmodum is qui se exonerat, sarcinas graues,
vestes, aliaque impedimenta remouens, non ob id dicitur
iam ascendisse aut esse in culmine mōtis, sed se in statu præ-
fate ascensionis constituit, & ascendendo, de hora in horā
appropinquat ipsius mōtis culmini: Ita & is qui accepta cœ-
litus voluntate perpetuo cōtinendi proficitur vitam mona-
sticā, non ex hoc ipso iā est perfectus in vita Christiana, sed
se posuit in statu quidē altiori, quō facilius proficere valeat
in dilectione, adiciens impedimenta seu auocamenta.

¶ IDEM DE CAPTIVITATE ET
redemptione generis humani.

Diluuium. Quemadmodum deus, qui per se seruare potuit in diluuio
vniuersali Noë cum suis, ne submergerentur, sed tamen vo-
luit, vt ipse fabricaretur arcā, & igrederetur eam, vt esset sue
saluationis cooperatus: Ita vult vt omnes qui spiritualiter sal-
uantur, suæ salutis cooperentur per liberi arbitrij motū, cre-
dentis in eum, qui iustificat impium.

Homo.
Folium.

¶ PETRVS GALATINVS lib. Psal. V. ca. V.
Homo est quasi folium quod in paradyso ab arbore vi-
tæ cecidit, quodque vento tentationum rapitur, ac deside-
riorum statib. leuatur, ac siuorum peccatorum pōdere ad in-
ferna trahitur. Rabbi Salomon in glossa super illo. Psal.
143. Et non intres in iudicium cum seruo tuo domine.

¶ AVGVST. STEVCHVS EYGVBIN.
in Deut. CA P. XI.

Schismatici.

Dathan.
Abyron.

¶ Quid enim aliud hæretici sunt ac schismatici, q̄ Dathā
& Abyron? Vt enim hi sub prætextu pietatis dominandi li-
bidine ac ambitionis æstus exagitati, ei principatū adimere
conabatur, cui fuisset à deo traditus: Ita hi sanctę Ecclesie
corpus disungere enituntur, dū caput eius à summo Deo cō-
stitutum miminuere, lacerare, dedecorare impijs maledictis
non cessant: Neq; aliud fit ab his in summū illud caput, quā
ab Dathan & Abyron in Moysen tentatum est. Genus homi-
num miserabilissimum ac perniciosissimū, qui sub prætextu

SIMILIA.

272

nostrarum corrigendarum improbitatum infinitam attulere
malorum sylum, perque vniuersum terrarū orbē pessimos
diffeminauerunt errores. Adeoq; processit audacia & giga-
ntia immānitas, vt eis nec cœlum iam sufficiat, in quo lux se-
leratissime linguæ virus euomat, ore ipsissimo blasphemēt,
dilacerent, dū eius incolas tantis probris ac mendacijs deho-
nestant. Sed videbit omnē humanum genus corū interitum
& sempiterna obliuione eos sepelien- dos miserimo hiatu
patefacto absorbuisse cognoscer.

¶ TYRIVS PLATONICVS Ser. I.

Nisi forte cuiquam vehementer sitienti, præsentemque
habenti lympidam annem, qui copiosus aquarū simul de-
lectaret, & cœtum, simul commode præberet potum, scœdū
discurrēq; nutriet, nos alacunde ex inopi fonte, cæteraque
inferiori haurientes, sufficientem potum afferre posse arbi-
tremur. Qualem similitudinem videre licet in noctua, cui
cum interdū clarissima solis luce caliget aspectus, noctu ta-
men igniculi faculam aucupatur.

Vehemen-
ter sitiens.

Noctua.

¶ Quemadmodū in epulo nidoris pleno, in quo permul-
tū vini miscetur, estq; tibia: ū, fistularū saltationūq; strepitus
multus atq; odoramentorū magna vis, is cōstantissimus sit,
qui sese colligens, ac contrahēs, ab illis omnib. auocet sensū,
scq; & sobriū, & temperatū prætet. Ita etiam variæ obstre-
pentib. sensibus, magni negocij est inuenire mentē frangi, q̄
adeo sese ab his explicet, vt sua ipsa spectacula possit innue-
ri. Vt interdum formosum corpus, ne conspici possit, mul-
tus ac varijs inuolucris obtegatur, cuius amator, vt expleatur
aspectu, ea opus habet amouere: Sic etiam necesse est, ami-
cū hunc qui tibi oculos impedit, ratione auertere.

Epulum.

Mens fru-

¶ SERMONE II.

Vt qui diuitias quaerunt, ac se mari committunt, maxi-
mo interdum fœnore, pecuniā sumunt: Sic etiam qui iræ
dulgent, maximis se calamitatem vltis inuoluunt.

Fœnus.

Vt inter corporis morbos, qui serpunt, cōtūaciter res-
stunt sanitati: ac propterea oportet firmū curationis genus
adhibere: vt quod superest tibi, saluum fiat: Ita quoq; si vel
domum, vel ciuitatem ledere iniuria cœperit, tibire malū
oportet, siquidem salutis eius, quod adhuc intactū ab iniu-

Iniuria.

- Fulginosus.** *ria est, rationem volueris habere.*
 Ut qui fuliginosum complexus, non potest non immundus abire à cōplexu. Ita & eum qui iniuria homini cōgreditur, cunq; eō pariter volutatur, in iniuria necesse est flagitij partem accipere, deq; eiusdem fuligine abire inquinatum.
- Certamina.** *Ut in certaminibus inspicere est, qui imbecillum obtinent corpus, & inconsultus viribus, tamen in certamē ob spē victoriæ, descendunt, eos paulò post sub labore deficere: partes verò virtute præstare, fortiter sustinere certamen, ac pro assequenda victoriæ ad extremum vsq; pugnare. Sic etiam certantibus professionibus vitæ, alias quidem omnes reprobare ac pellere de stadio oportet.*
- Victoria.**
- Professiones.**
- Nummularij.** *Sicut in numularijs contingit, ut disquiri scilicet oportet uter eorum sagacius à probabili nummo, adulterinum dignoscat, eunq; qui probabilis speciem tantum gerentē admittit, longè arcemus ab arte, qui autem veram notam cognoscit, hunc & artem callere fateamur: eodem pariter modo amatoriam artem, pulchri naturæ, veluti nummo eundā admouere oportet.*
- Exoriens sol.** *Ut enim exoriens sol fulgorem ante præmittit, qui cacumina montium illostrans intuentium oculos maxime oblectat, yberioris lucis afferens spem. Ita splendescenti animo, præfulget in superficie corporis decor, qui quod spē afferit melioris multo decoris, philosophorum ex hilarat aspectu.*
- Natura.** *Quæadmodum enim diuersis animalium generibus diuersas itidem natura defensiones, ad tuendam propriam vitam salutemq; cōstituit: ut leonibus vires, ut ceruis cursum, ut canibus venationes, ut aqua, ilibus natationē, volatilibus volatum, reptilibus cauernas: Ita hominum generi in cunctis huiusmodi defensionibus cæteris animalibus minori, ut pote, quod vires tenuissimas habet, impeditisimum cursum, volatus est penitus immune, natationem vix attingit, cauernariz habitationis omnino est impos, rationem tradidit Deus, quasi donum quoddam, quod cunctis facultatibus illis æquiperaret, huicq; amatorum desiderij subiecit,*
- Defensiones.**
- Ratio.**

veluti freno cuidam equum, veluti sagittario arcum, temoni nauem, instrumentum opifici.

SERMONE XI.

Perinde atque nobilissimi amnes qui exeuntes in mare in primo quidem egressu latitudinem pelagi incurrerint, fluxumque suum vnda, ventis, ætui, fluctibusque permiserint, ex huiusmodi commixtione priorem comminuunt naturam: Eodem pariter modo pulchrum, ineffabile, immortalæque, donec cœlum cœlestia corpora permeat, in eorum quidem occursum purum, immixtum, atque integrum maneat: ubi deinceps à cœlo in nostratia hæc loca defluit, hebetat vsque ad extenuato fulgore, ut vix eius influxum possit agnoscere maritimus nauta, videns exilem illum humiq; interrantem confusumque alienæ naturæ.

SERMONE XV.

Veluti nauæ propterea nimie spiret à tergo ac nauem vero cursu defraudet, tràquillo maris allapsu delati, ad desertissima litora, difficilisque cautes appelluntur: Sic etiã fit, ut qui se semel huic vanitati crediderint, imprimis ignorantiam latenter incurrant, tum voluptatibus studio ad vastiora litoribus cunctis loca ferantur, durisq; cautibus duriora, ipsi suum amplectentes errorem oblectamentoq; animæ congaudentes. Qua quidem in re febricitibus sunt per similes, qui contra medicinæ legem potui ac cibo indulgentes, malum malo inducunt, ægritudinem exaggerantes eligunt potius sibiipsis obsequendo morbum contrahere, quam cum dolore sanitatem comparare.

SERMO XVII.

Quemadmodum accidit, ut subitis procellis crescetes amnes legitimum excedant aluicum, superque vel, segetes, vel plantarum culturam præcipites lati, rusticorū operum salutem atque ornamentum evertat: Sic & animus affectio num nimia vi ab rectis rationationibus depulsus, falsis nimirum, atque improbis opinionibus, præter naturam probâ surgentibus corrumpitur, quæ eius menti probiorum more, quibus nimia crapula interiores cōcite ægritudines solet, velut ex latibulis repêtia quædam animalia, confundunt mētē ab ijsq; cogitur proprias eorū voces personari. Si verò mani-

Amnes.

Cœlum.

Animus.
Affectioes

Plebis imperium. festioribus exemplis opus sit, improbitate animi incōdita plebis assimilabimus imperio, quod quidem sit quotiescunque in ciuitate probitas victa multitudinis penitus licentiae atque audaciae seruiat. Necessse est enim eiusmodi ciuitatem dissonantē ac multarum partium esse, eademque innumeris affectionibus ac vitijs cōpeditatib⁹ referta, in voluptatibus quidem intemperatissimā, in iracundia præcipitem, in tribuendis honoribus immodicam, in felicitatibus clatam, in calamitatibus abiectionissimam esse.

SERMONE XXIII.

Lux ex igne lucēs. Quēadmodū noctū lux ex igne claritate lucēs, maiorē ostētat eo, quā pariter iterdū appareret propterea quōd noctū profunda obscuritas circumfusā eius auget splendorem. Interdū verō quasi certaminis tenui ac debilissimæ luci cum valentissimo solis fulgore suscepto obscurari magi minorē claritatem oportet. Sic etiam tenuis notæ bonum, si per contentionem cum malis examinari contingat, fit vti optimum, maximum, excellentissimūque esse videatur: quēadmodū tenebris profundis parua aliqua scintilla, aut obscurissima nocte minima lux splendorem late ostētat, at si ei cum suis similib⁹ bonis cursum, cōtentionēque propōis, tūc optime despicias id quod vere est optimū, cū si aliter feceris, ordinē profus perturbes atque confundas.

SERMONE XXIII.

Gubernator. Non vides navigationem in mari, vti vnus gubernator moderetur, tanquā corpus animus moderatur, vti nauis ei⁹ imperio pareat, vti animo corpus, vti venti nauem impellat, quēadmodum virtutes fortuna. **Corpus.** Qui si tempestas exoritur manente nauis, incolumis que gubernatore, salutis nunquā amittitur spes, siue nauis ipsa recto feratur cursu, siue arte tempestatem deuinet, dum tamen a gubernatore regatur. At si a gubernatore incipies, ipsum absteruleris, inutilis efficietur nauis etiā si firmitatem propriā seruat, inutilis afflatus vētorū etiā si fuerit secūdus, propterea & in mari, & in nauis, & in navigatione preciosissimus est gubernator: Post gubernatorē, secundum accipit locū nauis: postremam sedem obsequia occupant extrinseca. Sed & in curriculo vitæ animus supremum sibi vendicat honorem, medium corpus, tertium forma.

SERMONE XXVI.

Sicut contingere solet, vti per aërem sublatae nebulae radii. Nebulae. Sol. os solis coherendo eorum intercipient fulgorem, nec propterea sol pulchritudinem propriam amittat, tamen cum opacitas nubium abscondit: Ita etiam virtus ab imperio caditur fortunæ, iteq; ideo pulchritudinem dimittit, sed quasi in caliginem densam incidit, vmbra uisus fit, ac discutitur, quo maxime tempore huic ipsi virtutis opus est, Deum adiutorem certaminis socium præsentemq; esse.

SERMO XXVII.

Quēadmodum igitur si nauem excogites marinis vitiis expositam, quam ne auferat salum, retinaculis multis ad aliq; prægrandē molē deligarit: quibus subinde nauicem colligatis, postremum ipsorum, ad ipsam molē, rem scilicet firmam atque immobilem, peruenit: Ita etiam corpus cum inundetur ab æstu, nauisque instar natet, titubet, quoscaturque cōrinetur ab animo, eiu⁹ beneficio ab impulsu defenditur consistitq;. At vbi neruos ac spiritus veluti retina cula quædam, per quæ interim corpus ab animi quodammo do mole sistinetur, consumpserit attritio: corpus quidē corruptioni succumbit, & in profundum rapitur: animus verō proprijs viribus enatans, seipsum continet firmasq; consistit.

SERMO 28.

Sanē hoc quod assequi dicimus animo bellissime potest cum accidenijs oculi conferri. Is cum insitam habeat cernendi vim, calamitatem interdum eiusmodi patitur, vti ob id quod cernēdi instrumentum circumscidetur, a nebula spe stabilium rerum congressione priuetur: cui si interueniens ars restituerit visum, eam nequaquam intellige videndi infundere virtutem, sed potius impedimentum auferentem liberum reddere luminibus excursum.

SERMONE XXVIII.

Quēadmodum igitur natura non recipit quicquā nisi ex femine oriri, sed potius quocūque procreatur, quā nisi ex similitudinem secum seminis deferre, vti hominem hominis, bouem bouis, oleam oleæ, vitem vitis: Sic etiam animus si veritatem intelligit, necesse planē hunc est verarum semibus rerum imbutum esse: quas quidem & esse, & semper esse, & sempiternas substantias esse, & immortales esse.

Scientia ignoratia se, dicendum est. Propterea scientiam florem quempiam, maturumq; factū ex animi semine existeret: neq; aliud ignorantiam hominū, quā seminis huiusmodi cessationem esse.

¶ SERMONE XXVIII.

Hastæ. Capulus. Funis. Quemadmodum igitur accidit longis atque exilibus hastis: ut quisquis vibraverit capulum, reliquas hastæ partes ad cuspidem vsque concutiat, vtue qui longi connexiq; ordine funis extremitatem alteram quatit, continuam cōcussionem per medium spatium, ad alteram extremitatem transmittat. Sic & humanæ menti exiguo principiorum haustu, ad integram rerum intelligentiam est opus.

¶ SERMONE. XXIX.

Principia. Sicut igitur medici cum fastidiētibus ægrotis porrecturi sunt saporis amari medicamentū, dulci ipsum liquore aspergunt, atque adeo salutarē amaritudinē regunt: Sic etiam illa philosophia vctus, sententijs suis, fabularū, carminū, ac cantus amictu velatis, antiquos illos animos cepit, neque aliter quā dissimulata disciplinæ molestia ad institutionē illexit.

¶ SERMONE. XXXVII.

Philosophia vctus Sicut igitur medici cum fastidiētibus ægrotis porrecturi sunt saporis amari medicamentū, dulci ipsum liquore aspergunt, atque adeo salutarē amaritudinē regunt: Sic etiam illa philosophia vctus, sententijs suis, fabularū, carminū, ac cantus amictu velatis, antiquos illos animos cepit, neque aliter quā dissimulata disciplinæ molestia ad institutionē illexit.

¶ SERMONE. XXXVII.

Equifuror Equi furor regitur freno, regitur habenis equitis, aurigæque arte. Hominē verò versat oratio minime ignava, minime sordida, minime neglecta: sed quæ lenitate atq; acrimonia tēperata nequaquam otii auditoribus præbet, vt voces duntaxat ac vocū voluptates inquirat: sed illos potius excitet, ac veluti tubæ sonitu percussos cogat de bacchari: Tuba etenim interdum classicum sonat, interdum receptui canit. Qui si huiusmodi orationem requirant, philosophiā affectātes, nimirū dare operā oportet, vt cū cuius ea facultas existat, habeamus, probemus, eligamus: siue ille senex, siue iuuenis, siue pauper, siue diues, siue multi nominis sit.

¶ SERMONE. XXXXI.

Vlcera. Sicut enim solent vlcera latius serpere, vbi ea semel implicuerint corpus, anteriora deuorat atque integri aliud semper absument, contumaxque corpus in recipienda reddunt sanitate: donec medici ars fundum, sedemq; exciderit morbi: Ita cuius est animus suppuratus, introsum corrosus, putrisq; quodcunque ei proximum est, non desistit inficere. Abscindendæ itaque ab eo sunt, ac præscindendæ corporis

vires, in quas non secus animaduertendum est, atque in sicarij manus, in petulantis oculos, in heluonij ventrem.

¶ THEODORICI VS CY-
KENENSIS EPISCOPI
SERMONE I.

Sicut peritus colonus ex agro non vnam spinam euellit, sed omnes radicitus extirpat: ita concionator hæretices omnes eliminat ab ecclesia. Colonuz.

Sicut futores, fabros, pictores non attendimus vnde nati sint, sed artis excellentiam consideramus, nec querimus audente, Græcus an barbarus sit, sed vocum consonantiam petimus: ita auditores. Artis excelsa.

Plato, Nefas est, inquit, ab eo purum contraferri, qui purus ipse non sit, ægrota ratio, pharmacis eget sanis. Impurus.

Sicut qui aurum effodiunt, multum laborant, plerumque tamen parum in glebis inueniunt, cur nos non laborabimus in scripturis? Efflores auri.

Sutoris discipulus dum cupit artem discere, credit quicquid illi à magistro dicitur, docet eum quomodo calcem tenebit, quomodo corium scindet.

Sic nauta facit, sic agricola. Sic si probatum autem à Sutoris discipulo cognoscere volumus, adimus magistrum qui nouit discipulus scernere, ille discernit (didicit enim diu experientia) an adulternum sit. sic facit qui lapillos emit, qui gemmas, qui Probatum ferream vestem, & quicquid audierit, statim credit, sic agrestes operæ crassique auditores credunt. aurum.

Sicut aues vocales humanam quidem vocem imitant. Aues vocatur, non tamen intelligunt quid loquuntur: ita philosophi cales, veritatem nescientes prodiderunt.

Sicut pluuia irrigat agrum fertilem & desertum locum. Pluuia, ita scientia Dei hominem. Crescunt in deserto interdum (id est, in philosophis) bonæ herbæ, sed discreti Bonæ herbarum hominis est eas posse discernere à veris & domesticis herbis: Faciamus igitur sicut qui rosaria demerunt, spinas Rosaria quidem intactas dimittunt. Apes etiam (hæc natura eas docuit) non solum floribus qui sunt dulces, insidunt, sed etiam qui sunt amarulenti, cum tamen solam dulcedinem ex amaro & dulci flore sugunt, amariciem auersantur. Ha-

rum exempla imitatur, & è vestris illis amarulentis pratis, dulce nobis & perquam vile mel nobis componimus. Ac veluti corporum curatores è venenatis feris atque serpentibus salutares medicinas conficiunt, de que ipsis viperis alia quidem rejicientes, alia verò elixantes, multos harum rerum præsidio morbos propellunt: Ita & nos vestrorum poetarum, historicorum, philophorumque monumenta versantes, noxia & pestifera declinamus, alia sparsim nostræ doctrinæ inserentes, auxiliarem nobis salutemque curationem affertimus.

SERMONE SECUNDO.

Lumen sensible.

Lumen hoc sensibile quod oculis vsurpamus, siue sol sit siue candela, intuentibus, plane indicat, quid sit aurum, quid argentum, æs item, quoniam & colorum figuras, nec non plantarum atque animalium differentias idem docet. Sed hæc solum vident qui habent acres oculorum obtutus: cæci nihil vident. His itaque similes sunt qui veritatem intueri nolentes, amant in tenebris ignorantia versari, veluti aues illæ quæ noctu tantum volant, vt vlulæ & noctuæ, hæ lucem odiunt, amant tenebras. Sed his quidem nemo sanæ mentis indignetur atque succenseat, natura enim ab initio genus hoc vite illis addixit. Qui verò vltro sese tenebris ad ducunt, nolentes cognoscere veritatem, quomodo quæso venturam consequentur?

Marini pisces,

Dicunt, nos à iuuentute didicimus legere. Sed marini pisces in multa falsedine nutriti sunt, tamen ad condituram, si valebunt, non minus sale adhibito opus est.

SERMONE III.

Ramenta.

Sicut qui auro commixtam terram argentæ amue effodjunt, simul atque in multa quædam ramenta incidunt, eiusmodi vestigia sectantes, vbcriores rimantur venas, neque prius ab effodiendo desistunt, quàm multam auri vim copiamque inuenerint: Ita exhauriendi scripturarum fontes.

Opus. Opifex.

Sicut arcam, scamnumque fabricatum videntes, non solum opus laudamus, sed & opificem: Sic etiam videntes nauum fabre compactam, sic monile fabri factum, aurificem laudamus. Sic in mundi fabricam oculos tendentes, Deum laudamus: qui non mirati sunt hæc, imò qui nec iam miran-

tur, inexcusabiles sunt.

Deus vitur cacodæmone in nostris tentationibus, sicut Cacodemus in Tyriacis, serpentibus & viperis: id enim agit, vt mon. profit infirmo.

Omaes artifices egent auxilio quum quippiâ suæ artis in Tyriacis. Artifices. medium proficendum iudicant, vt pote nauat egent fabro &c. Deus nihilo.

Non immerito relictantur bestia hominibus, quum ipsi Deo suo rebelles sint, cui sol, luna, stellæ obediunt, mare non transit fines suos, cum tamen habeat legem, vt homines, in tabulis scriptam. Sed sicut equus freno retrahitur: Ita mare ne habundet.

THEODORITVS CYRENENSIS EPISCO.

De curatione infidelium Græcorum Ser. v.

De natura huius lapidis quem magnetem vocant, eâ esse vim constat, vt omnem aliam materiam quieram esse, immotamque dimittat, ferrum verò duntaxat ad sese trahat, nonnunquam verò alte à se sublaturum quasi ostendit, tametsi nullis id ipsum rebus ab inferiori loco suffulciatur, nec superne aliquo nexu visibili colligetur, sed eius lapidis incubante virtute occulta nobis ratione suspensum sit. Tale verò quippiam & in diuinis scripturis, & in verbis quæ de Deo fiunt, solet contingere, vt facile is cognoscat, qui diligenter aduertet. Plurimi enim, imò, vt ita dicam, cuncti fore morales aurem illis accommodant, soli verò capiuntur, qui alumnus sunt fidei, cum tamen ab inferiori loco nullius terrænæ felicitatis solatio teneantur, neque quicquam appareat vnde à superiori loco vinciti dependeant, sed ad occultas duntaxat rerum spes, mentem, animumque accommodent.

SERMONE VI.

Ideo Deus Pharaoni varias pœnas intulit, non vt illum meliorem efficeret (nouit eius durissimam mentem non posse conuerti) sed vt ea quæ olim de ipso prædicanda erant, perutilia cunctis exempla fierent. Sicut enim ciuitates, iustitiam ministros & carnifices alunt, per quos & parricidas, & latrones pœna afficiunt, non laudantes quidem quæ sibi carnifices peragenda munia desumpserunt, sed ad necessarios tamen vsus eorum ministeria tolerantes: Ita & mun-

Mm iij

Tyranni. di huius præful ac Deus patitur Tyrannos esse, ceu quosdã carnifices, vt per eos ab ipsijs hominibus pœnas extigat: mox eos Tyrannos supplicio traditurus, ita puniuit filios Istaël per Assyrios.

Assyrij.

Decebat Deum hominem liberare, propter quem lunã, solem, stellas & terram creauit, potuit loqui de cœlo vt omnes audirent, sed maluit flere in præsepio, non angelum misit. Atqui medicos illos maxime laudare soletis, non quidem qui nos ministris suis curandos ægros cõmittunt, sed qui paliũ deponunt linteolumq; succincti, suis ipsi manib; ferrũ accipiunt, vlcusq;, si sit opus, incidũt, neque fœtorẽ vlceris auerfantur, imò autem profluentem saniem excipiũt, atque vnguenta compingunt. Neq; verò illos etiam reges admirari & laudibus ornare soliti estis, qui regalibus in thalamis enutriti molliter, omni deliciarum genere perfrui solent, sed quibus graue non est pro subditis hominib; caput periculis obiectare, quiq; armis obiecti, in prima acie cum hoste fortiter pugnant.

**Speciatiffi
ni reges.**

**Vinum,
Phialæ.**

Sicut si quis odoris, saporisq; vinum suauissimũ conuiuijs suis apponat in phialis poculisq; minus eleganter affabre que inculpis, nihilo secius qui sitientes accumbunt, vino se imbuunt, neq; poculorum materiam artificiumq; inspicũt, sed vinum laudant, quod cum magna sitis voluptate exhauriunt: Itidem agant & audatores.

SERMO. IX. DE legibus.

Vos quidem viri Græci elegãtes compositosque sermones audire percipitis, quærentes his quã maxime permulceri. Vbi verò tales non inueniatis, risu effuso eos contemnitis, ac maledictis incessitis, quin et iã obstructis auribus, que dicuntur audire non vultis. Contra verò animaduertere vos oportuit, ita vsu euenire, vt ea quæ sunt quã maxime pretiosa, cuncta ferè vili materia integantur. Videre siquidem est pretiosum vnionem, quales ampliat magnifici viri apud se esse desyderant, aspernabili admodum testã innasci, eademq; nutriri, auferere, occultari. Qui verò eum sibi coëmunt, auri plurimum persoluentes, missam faciunt testam. Præterea verò pellucentes gemmas, ornandisq; regijs

capitibus destinatas, aliud genus lapidis extrinsecus circumuehit, despiciabilis ille quidem atque inutilis. Qui ergo eas gemmas expoliunt, ad ornatumq; cõcinnant, superfluam illam testam nihilque pendẽdã circumputantes abra detesq; Aurum quoz quod passim à multitudine peramatur, iã purgatum à fecibus, non in loculis aureis circũferunt, sed in vili corio: ita erat eruditio in Apostolis. & quæ sequuntur.

Sed hi persimiles illis fuerunt, qui flammam quidẽ extinguere petunt, oleum pro aqua instillantes, ardentiorẽ illam efficiunt, & sicut ignis rubum ardebat, sed non cõsumpsit. Quin potius sicut lignatoribus syluam cædẽtib; multo plures pullulant propagines ab radicibus, quã sint rami qui inciduntur: ita tunc quoque pijs compluribus interfectis multo plures quotidie ad doctrinã euangelicam accedebãt.

SERMO. X.

Sicut qui tyrannidem cupiunt, regnum inuadunt, ac regiam sibi quidem speciem apparatusq; circumponunt, pur affectãtes puram, coronam, sellam, currum, mores tamen qui regibus conueniunt imitari nolunt, ideo sæpe expelluntur. Ita diaholus in oraculis edendis per statuas passus est post CHRISTI Statuam.

Sicut em̄ in regiam militaremq; viam reliqui calles à pagis agrisq; proueniunt: Ita hunc propheta (qui etiam viae sunt) hunc Christum viam esse credẽtib; ostẽderunt.

Sicut em̄ optimorum pictorũ artem facilius explorare quis poterit, qui veræ atque archetypæ rei pictam imaginem conferat: ita nos decet philosophorum & prophetarũ dicta conferre, & tunc discernere.

Turpe esset si ludorum præfecti athletis dona nõ darẽt quæ promiserunt, etiam operarios conductos mercedem ferentes dimittimus. Et quisquã à CHRISTO patrefamilias in vineam vocatus illi non donatus abibit?

SERMO. XII.

Sicut arbores suis radicibus innituntur, & ab eis alimen Arbores. ta percipiunt, & iterũ rami, folia & fructus ornant radicem, & radix inutilis esset, nisi hæc adessent: Ita fides semper ornanda est operibus. Sicut corpus indiget sensibus & mem.

bris, scilicet pedibus, manibus, & c. tricus absq; his possit vivere, sed nō ornate: sic fides operibus. Sicut q; picturā vel sculpturā artē perdunt, non solū vt eam rationē teneat, dant opera, sed vt multo manibus suis eas exerceat: Sic moralis philosophia, hoc est euangelica doctrina, nō tantū discenda est vt eam sciamus, sed verbis, moribus, & vita exprimam⁹.

¶ SENECA LIB. DE BENEFICIIS I. CAP. III.

Quemadmodū nomenclatori memoriae loco audacia est, & cuiūque nomen non potest reddere, imponit: Ita poetæ non putant ad rem pertinere verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decore corrupti, id quēque vocari iubent, quod belle facit ad verbum.

¶ CAP. X.

Grati. Quemadmodum autem curandum, vt in eos potissimē beneficia conferamus, qui grate r. sponsum erunt: Ita quædam etiam si de illis malè sperabitur faciemus tribuemusq; non solum si iudicabimus ingratos fore, sed si sciimus fuisse, tanquam si filios aliquid restituere poteris, magno periculo liberatos, sine vilo meo incommodo, non dubitabo.

Ingrati.

¶ CAP. XIII.

Quemadmodum meretrix ita inter multos se diuidit, vt nemo non aliquod signum familiaris animi ferat: Ita qui beneficia sua amabilia vult esse, excogitat, quomodo & multū obligentur, & tamen singuli habeant aliquid, quo se carere præferant.

¶ DE BENEFICIIS LIBRO II. CAP. II.

Tempesti & qua tempestiue data remediū locum obtinuit: Ita quam bene uis leue & vulgare beneficium sit, si presto fuerit, si proximā quamque horam non perdidit, multum sibi adjicit, gratiaq; pretiosi, licet leni & diu cogitati muneris vincit.

¶ CAP. V.

Quemadmodum acerbissima crudelitas est quæ trahit pœnā, & misericordiae genus est, cito occidere, quia tormentū vltimū sine sui secum affert, quod antecedit tēpus, maxima vterū supplij pars est: Ita maior est muneris gratia, quomin⁹ diu pepedit. Est cū honorū etiā reū sollicita expectatio.

¶ CAP. VI.

Sicut in telis eadem ferri vis est, sed in infinitum inter- T. Ela- est, vtrum excusso lacerto excutiantur, an remissa manu efficiant Gladius idem & stringit & transforat, quā presso articulo venerit, refert: idem est quod datur, sed interest, quomodo detur. Gladius.

¶ CAPIT. XIII.

Quemadmodum pulcherrimum opus est, etiā inuitos nolentesq; seruare: ita rogantibus pestifera largiri blandum & affabile odium est.

¶ CAPIT. XXVII.

Non patitur auditas quēquam esse gratum. Nunquā enim improbat spei, quod datur satis est. Et maiora cupim⁹, quo maiora venerunt, vt flammæ infinito acrior vis est, quod ex maiore incendio erucit. Aequè ambitio nō patitur quēquam in ea mensura honorum conquirere, qua quondam eius fuit impudens votum.

¶ LIB. III. DE BENEFICIIS. capite II.

Quemadmodum quæ in vfu sunt, & manuum quotidianè actumq; patiuntur, nunquā periculum sitis aduent: Illa quæ ad oculos non reuocantur, sed extra conuersationem vt superuacua, iacuerunt, sordes ipsa colligunt vetustate: Ita quicquid frequens cogitatio excrcet, ac reuocat, memoria nunquā subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpe non respexit.

¶ LIBRO III. DE BENEFICIIS Capite XIII.

Quomodo mundi officium est circumagere rerum ordinem quomodo solis, loca mutare, ex quibus oriatur, & quæ Mundi officium. cadat, & hæc salutaria nobis facere sine præmio: ita viri officium est inter alia & beneficium dare.

¶ CAP. XVII.

Quemadmodum nemo in amore sui cohortandus est, quem cum nascitur trahit: Ita ne ad hoc quidem vt honesta per se perat.

¶ CAP. XX.

Vt aues quæ laceratione corporum aluntur, lapsa morbo pecora, & casura è proximo speculantur: Ita hic imminet morti, & circa cadavera volat. Gratus animus ipsa virtute propositi sui capitur.

Aues.

¶ CAPIT. XXI.

Difertus. Quomodo est difertus etiā qui tacet, fortis etiā qui cō
Fortis. pressis manibus, vel etiā alligatis, gubernator etiā qui in
 sicco est, quia consummata scētia nihil deest, etiā si quid
Gratus. obstat quō minus se utatur: ita gratus est etiā quid vult tā-
 tum, nec habet huius voluntatis suae vllum alium quā
 se testem.

¶CAPITE XXVII.

Lynceus. Quomodo omnes sensus habet, nec ideo tamē omnes
Stultus. hoīes aciem habent Lynceō similem: Si quis stultus est, tam
 acria & concitata habet omnia, quā quidem quādam. Om-
 nia in omnibus vitia sunt, sed nos omnia in singulis extant.

Quomodo malē filiaē consultit, qui illam contumelio-
 so & saepe repudiato collocavit, quomodo malus paterfami-
 liās habebitur qui negotiorum gestorū damnato patrimo-
 nij sui curā mandaverit: quomodo demētissime testabitur,
 qui tutorem filio reliquerit, pupillorum spoliatorē: Sic pec-
 sime beneficia dare dicitur, quicumque ingratos eligit, in
 quos peritura conferat.

¶CAPITE XXX.

Virtutes. Hæc debemus virtutibus, vt non præsentēs solum illas,
 sed etiā ablatas ē conspectu colamus. Quomodo illæ
 id egerunt, vt non in vnā atq; prodeffēt, sed beneficia sua
 etiā post ipsas relinquerent: ita & nos nō vna ætate gra-
 ti sumus.

¶LIBRO. V. de beneficijs capite. I.

Gloria. Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: ita fru-
 ctus beneficiorum gratius respondet illis, per quos etiā ef-
 se ingratū licet.

¶CAPITE VIII.

Orbis. Vt in orbe ac pila, nihil est imum, nihil summum, ni-
Pila. hil extremum, nihil primum, quia motu ordo mutatur, &
 quæ sequebantur, præcedunt: & quæ occidebant, orjuntur,
 omnia quomodocunq; ierint, in idem reuertuntur: Ita in homine existima fieri, cum illum in multa mutaue-
 ris vnus est.

¶CAPITE XII.

Quemadmodum quædam in oblectamentum ac iocū
 sic alligantur, vt eorū solutio imperio difficilis sit: quæ ille

qui implicuit, sine vllō negotio separat, quia cōmissuras
 eorum & moras nouit, nihilominus illa habent aliquam vo-
 luptatem, tentant enim acumen animorum, & intentionem
 excitant: ita hæc quæ videntur callida, & insidiosa, securi-
 tatem, torporem ac segnitiam, ingenijs auferunt, quib⁹ mo-
 do campus in quo vagentur, sternendus est, modo recti ali-
 quid & confragosi obijciendum, per quod erepant, & sol-
 licite vestigium faciunt.

Callida.
Insidiosa.

Quemadmodum stomachus morbo vitiat⁹, & colli-
 gens bilem, quoscunq; accepit cibos, mutat, & omne ali-
 mentum in causam doloris trahit: ita animus cæcus quic-
 quid illi commiseris, ad onus suum & perniciem & occasio-
 nem miseriæ facit.

Stomach⁹
Animus cæ-
cus.

¶CAPITE XXI.

Quomodo scenerator quosdam debitores non appel-
 lat quos scit decoxisse, & in quorum pudorem nihil super-
 est, nisi quod pereat: Sic ego quosdam ingratos palam ac
 pertinaciter præteribo, nec ab vllō beneficium repetam, ni-
 si à quo non ablaturus ero, sed recepturus.

Scenera-
tor.
Ingrati.

¶LIBRO. VI. de beneficijs cap. I.

Quomodo aliud est munus, aliud ipsa donatio, aliud qui
 nauigat, aliud ipsa nauigatio. Et quamuis æger non sit sine
 morbo, non tamen idem est æger morbus: ita aliud est be-
 neficium ipsum, aliud quod ad vnumquē nostrum be-
 neficium peruenit.

Beneficiū.

¶CAPITE VIII.

Quomodo multos fortuita sanant, & in flumen alicui
 cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit, quomodo quo-
 rumdam flagellis quartana discussa est, & metus repentinus
 animum in aliam curam auertendo suspectas horas sefellit,
 nec ideo quicquā horum etiā si saluti fuit, salutare est:
 Sic quædam nobis profunt, dum volunt, imō, quia nolunt,
 non tamen ideo illis beneficium debemus.

Fortuita.
Quartana.

¶CAPITE XI.

Quemadmodum ei qui voluit mihi pecuniā cre-
 dit, & nō credidit, nihil debet: ita ei qui voluit mihi bñfici-
 um dare, sed nō potuit, amic⁹ quidē ero, sed nō obligatus.

¶CAPITE XXXIII.

Quemadmodum te & in dubijs & in aduersis, & in lac-
tis sapienter geris, & dubia prudenter tractas, aduersa forti-
ter, leuiter moderate: Ita in omnia vtilē te animo exhibere po-
tes, aduersa eius si nec deserueris, nec optaueris.

Quemadmodum qui optat diuitias alicui in hoc, vt il-
larum partem ipse ferat, quamuis pro illo videatur optare,
sibi prospicit. Sic qui optat amico aliquam necessitatē, quā
adiutorio suo fideq; discutiatur, quod est ingrati, se illi praefert,
& tanti existimat illum miserum esse, vt ipse gratus sit, & ob
hoc ipsum ingratus est.

Ingratus.

CAPITE. XXXVII.

Penates.

Quemadmodum illi seruauerunt bonorum ciuū offi-
cium, qui reddi sibi penates noluerūt clade communi, quia
fatius erat duos iniquo malo affici, quā omnes publicos:
Ita non seruat hominis grati affectum, qui bene de se merē-
tem difficultatibus vult opprimi, quas ipse submoueat, qui
etiam si bene cogitat, male precatur.

LIBRO. VII. de beneficijs Cap. I.

Luctator.

Quemadmodum magnus luctator est, non qui omnes
numeros, nexuq; perdidit, quorum vsus sub aduersario ra-
rus est, sed qui in vno se aut altero bene & diligenter exer-
cuit, & eorum occasiones intentus spectat: Nec enim refert
quam multa sciat, si scit quantum victoriae satis est: Si in hoc
studio multa delectant, pauca vincunt.

CAPITE III.

Quemadmodum dij immortales inermes regūt, & ex
illis rerum suarum ex aedito, trā quilloq; tutela est: Ita sapiēs
officia sua, quibus latissime pateant, sine tumultu obit.

Sapiens.

CAPITE. XXXI.

Parentes.

More optimorum parentum, qui maledictis suorū in-
fantium arrident, non cessant dij beneficia congerere, de be-
neficiorum autore dubitatibus, sed aequali tenore bona sua
per gentes populōsq; distribuunt, vnam potentiam sortiti,
prodesse. Spargunt opportunis imbibus terras, maria flatu
mouēt, syderū cursu notant tempora, hyemesq; etatesq; in-
teruentu lenioris spiritū molliūt, errorem labētium anima-
rum placidi ac propitij ferūt. Imitemur illos. Demus etiam
si multa in irritum data sint. Demus nihilominus alijs, demus

ipsis, apud quos iactura facta est:

LIBRO EPIST. I. EPIST. II.

In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt mul-
ta hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necessē
ijs qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia
cursum & properanter transmittunt. Non prodest cibus, nec
corpori accedit, qui statim sumptus erimitur. Nihil aequē sa-
nitatem impedit, quā remediōrum crebra mutatio, non
venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta ten-
tantur. Non conualefcit planta, quā saepius transfertur, ni-
hil tam vtile est, quod in transitu proficit. Distrahit animum li-
brorum multitudo.

EPISTOLA. V.

Quemadmodum delicatas res desiderare luxuriā est: Delicatas
Ita vilitas & nō magno parables fugere, dementiā est. res.
Quemadmodum eadem catena, & custodem & mili-
tarem copulat. Sic ista quę tam dissimilia sūt, pariter incedūt.
Spem metus sequitur.

EPISTOLA. VII.

Quod agris euenit, quos longa imbecillitas vsq; aded
aegri. affectu, vt nunquam sine offensa proficiatur: Hoc accidit no-
bis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica est
multorum conuersatio.

EPISTOLA. X.

Si quis oculum casu excusserit, reliquæ illi suæ satisfaci-
ent, & erit in minuto corpore & amputato tam laet, quā in in-
tegro fuit. Sed quæ sibi desunt num desiderat? Nō deesse ma-
nifeste. Ita sapiens se contentus est, nō vt velit esse sine amico,
sed vt possit: & hoc quod dico possit tale est, amissum a quo
animo fert, sine amico quidem nunquam erit, in sua potesta-
te habet quō cito reparat. Quomodo si perdidit Phidias sta-
tuam, protinus alteram faciet. Sic hic faciendarum amicitia-
rum artifex substituet & alium in locum amissi.

Oculorū
casu excu-
tiens.

Phidias.

Quomodo solitudo, in odio est. Sic in dulcedine appeti-
tio societatis. Quō hominē homini natura cōciliat: sic inest
huic quoq; rei stimulus, qui nos amicitiatū appetētes faciat.

Solitudo.

LIBRO EPI. II. EPI. XIII.

Quemadmodū plus agit tortor, quō plura instrumenta Toror.

doloris exposuit (Specie enim vincuntur, qui patientiari refertissent) Ita ex his, quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendunt.

EPIST. XVII.

Quemadmodum nihil differt, utrum ægrum in ligneo lecto aut in aureo collocet, quocumq; illū transtuleris, morbum suum secum transferet. Sic nihil refert, utrum animus æger in diuitijs, aut in paupertate ponatur, malum suum illum sequitur.

EPIST. XVIII.

Affectus. In omnes personas hic exardescit affectus, tam ex amore nascitur quàm ex odio, non minus inter serua, quàm inter lusus & iocos. Nec interest ex quàm magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animus: Sic ignis non refert quàm magnus, sed quò incidat. Nam etiam maximum solida non ceperunt, rursus arida & corripit facilia, scintillam quoq; fouent vsq; in incendium.

EPISTOLA. XXIII.

Metalla. Leuium metallorum fructus in summo est, illa opulentissima sunt, quorum in alto latet vena assidue plenius respòsura fodiendi. Hæc quibus delectatur vulgus, tenuem habet ac perfunctoriam voluptatem, & quodcumque inuenticium gaudium est, fundamento caret. Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, solidum est, & quod plus pateat introrsus.

EPISTOLA. XXIII.

Clepsydra. Quemadmodum clepsydra nõ extremū stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit: Sic vltima hora qua esse definimus, non sola mortem facit, sed sola consummar.

EPISTOLA. XXVII.

Scclera. Quemadmodum scclera etiam si non sint deprehensa cum fierent, sollicitudo non cum ipsis abijsita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentiã est.

EPISTOLA. XXXIII.

Pondus Onera. Vadis huc & illuc, vt excutias incidens pondus quod ipsa iactatione incommodius fit: Sicut in nauì onera immota minus vrgent, inæqualiter conuoluta citius eam partem in quam incubuere, demergunt.

Vt loca grauia, etiam firmissimam valetudinem tentat. Ita bonæ quoque menti, necdum adhuc perfectæ, & conualescenti sunt aliqua parum salubria.

EPISTOLA XXX.

Quemadmodum in naue que festinam trahit, vni rime aut alteri obstititur, vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere, succurri non potest nauigio dehiscenti: Ita in simili corpore aliquatenus imbecillitas sustineri & fusciri potest, vbi tanquã in putri edificio omnis iunctura dilabitur, & dũ alia excipitur, alia descenditur, circũspiciendũ è quomodo excas.

EPISTOLA XXXI.

Quemadmodum sine mixtura lacis, nihil splendidum est, nihil arum, nisi quod tenebras habet, aut aliquid in se traxit obscuri: quemadmodum sine adiutorio ignis nihil calidum est, nihil sine aere frigidũ: Ita honesta & turpia virtutis malitia societas efficit.

EPISTOLA XXXIIII.

Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex foetu gregis sui capit voluptatem, si alumnũ suũ nemo aliter intuetur, quàm vt adolescẽciam illi⁹ suam iudicet, quid euenire credis his, qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subito videntur?

EPISTOLA XXXIX.

Quemadmodum flama surgit in rectũ, iacere ac deprimi nõ potest nõ magis quã quicere: Ita noster animus in motu est, eo mobilior ac actuosior, quo vehementior fuit.

Magni animi est magna contemner, ac mediocria male, quã nimia. Illa enim vltia vitalia que sunt, ac hæc eo quo superfluum nocent. Sic segetem nimia sternit vberitas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non peruenit nimia fecunditas. Idem animis quoque euenit, quos immoderata foelicitas rumpit, qua non tantum in aliorũ iniuriam, sed etiam in suam vertuntur.

EPISTOLA XL.

Si imagines nobis amicorũ absentium inuidentur, quæ Imagines. memoriam renouant, & desiderium absentia, falio atq; inani solatio leuant: quanto iucundiores sunt heræ, quæ vera amici absentis vestigia, veras notas afferunt?

- Per procliue currentes.** Quemadmodum per procliue currentium, nō vbi visum est gradus sistitur, sed i citato corporis pōdere se rapit, ac longius quā voluit effertur: Sic ista dicendi celeritas, nec in sua potestate est, nec satis decora philozophiæ, quæ ponere decet verba non projicere & pedetentim procedere.
- Iudex.** Quæadmodum enim iudex subsequi poterit, aliquando etiam imperitus ac rudis: tum quoq; cum illum aut ostentatio abstulerit, aut affectus impetus sui, tantum festinet atque ingrat, quantum aures pati possunt.
- Radij solis.** Quemadmodum radij Solis cōtingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur: Sic animus magnus & sacer, & in hoc demissus vt propius diuina noscemus, cōuertatur quidē nobisc, sed hæret origini suæ.
- Equū empturus.** Quæadmodum stultus est quis equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac freno: Sic stultissimus est qui hominem aut ex veste, aut ex cōditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimat.
- Virtutes.** Quæadmodū virtutes retētæ exire nō possunt, facilisq; earum tutela est: ita initiū ad illas eundi arduū, quia hoc primū imbecille mentis atq; agræ est formidare inexperta.
- Vestis Color.** Quemadmodum aliqua vestis sapienti ac probō viro magis conuenit quā alia, nec illum colorem ille odit, sed aliquem putat parum aptum esse frugalitatem professo: Sic regio quoque est, quam sapiens vir: aut ad sapientiam tendens declinet, tāquam alienam bonis moribus.
- Flamma Aër.** Quemadmodum flamma non potest opprimi, nā circa id diffugit quo vrgetur: quemadmodū aër verbere aut ictu nō leditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: Sic animus qui ex tenuissimo constat, deprehendi nō potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suæ pro ipsa quibus premitur crumpit.
- Fulmen Animus.** Quomodo fulmini, etiam cū latissime percussit ac fulsit, per exiguū foramē est reditus: Sic animo qui ad huc te-

- uior est igne, per omne corpus fuga est.
- EPISTOLA LIX.**
Cælator. Quæadmodū cælator oculos diu intētos ac fatigatos remittit atque reuocat, (& vt dici solet) pascit: Sic nos animum aliquandō debemus relaxare, & quibusdam oblectamentis reficere, sed ipsa oblectamenta opera sint, ex his quoque si obseruaueris sumes quod possit fieri salutare.
- EPISTOLA LXVI.**
Artifices. Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione quæ oculos defatigat, si malignum & non præclarū lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populū oculū dedicata oculos libera luce delectāt: Sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus, quoties potest apertū petit, & in rerum naturæ cōtēplatiōe requiescit.
- EPISTOLA LXXVII.**
Perfectus status. Quemadmodum serenitas cœli non recipit maiore ad huc claritatem, in syncerissimum nitorem tepurgata: Sic hominis corpus animumq; curantis, & bonum suum ex vtroq; nectentis, perfectus est status, & summum voti sui inuenit. si nec astus animo est, nec dolor corpori.
- EPISTOLA LXXIX.**
Pedum dōstiant. Hi quorum pedes dolor repetit, aut viuo aut balneo abstinent in cætera negligentes, huic, à quo sæpe instanrur, for occurriunt: Sic in animo nostro sunt quasi causariæ partes, quibus adhibenda curatio est.
- EPISTOLA LXX.**
Amor. Quemadmodum ei qui amorem exuere conatur euitanda est omnis admonitio directi corporis. Nihil enim facilius quā amor recrudescit: Ita qui deponere vult desideria rerū omnium, quarum cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his quæ reliquit auertat.
- EPISTOLA LXXI.**
Nauis. Quæadmodū nauim eligā nauigaturus, & domū habiturus: ita mortem vtique quāvis exiturus ē vita meliorem.
- EPISTOLA LXXII.**
Frugalitas Labor. Luxurioso frugalitas pœna est, pigro supplicij loco labor est delicatus miseretur industrij, desidioso studere torqueri est: Eodem modo ad quæ omnes imbecilles sumus,
- N n ij

dura atque intoleranda credim⁹, obliqua quae multis tormentis sit vino carere, aut prima luce excitari,

Lana.

Quemadmodum lana quosdam colores semel duci, quosdam nili saepius macerata & recocta, non perhibet: sic alias disciplinas ingenia cum accipere, protinus praestant, haec nisi alte descendit, & diu sedat, animum non colorauit, sed infecit, nihil ex his quae promiserat praestat.

¶ EPIST. LXXIII.

Quemadmodum praepceptores suos veneratur ac suspicit, quorum beneficio illis in vijs exit: Sic & his sub quorum tutela positus exercet istas bonas.

Quemadmodum Neptuno plus debere se iudicat ex his qui eadem tranquillitate vsi sunt, qui plura & preciosiora illo mari vexit, animo siue a mercatore quam a vectore soluitur votum, & ex ipsis mercatoribus effusius gratus est, qui odores & purpuras & auro pensanda portabat, quam qui valissima quaeque & saburrae loco futura congererat: Sic huius pacis beneficium ad omnes pertinens, altius ad eos peruenit, qui illa bene vtuntur.

Sapientes duo.

Quemadmodum ex duobus sapientibus qui senior decepsit, non est beator eo, cuius intra paucos annos terminata virtus est: Sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiam si vincit arate.

Semina in corporibus humanis diuina dispersa sunt, quae si bonus cultor excipit, similia origini prodeunt, & paria his ex quibus orta sunt surgunt: Sic malus non aliter quam humus sterilis ex palustris creat, ac deinde creat purgamenta pro frugibus.

¶ EPIST. LXXV.

Fulgur è viro metuens.

Omnium animos mala aliena ac repentina sollicitant: quemadmodum aues etiam inanes fundae sonus territat: Ita nos non ad ictum tantum exagitantur, sed ad crepitum.

¶ EPIST. LXXVI.

Affectus sunt motus animi, improbabiles, subiti, concitati, qui frequentes neglectique fecere morbum: Sicut distillatio, nec adhuc in mortem adducta tussim facit assidua & ventus phrysim.

Nauis pretiosa.

¶ EPIST. LXXVII.

Nauis pretiosa dicitur, non quae pretiosis coloribus pi-

eta est, nec cui argentum rostrum est, nec cuius tutela eborae caelata est, nec qui fidei opibus regis pressa est, sed stabilis & firma, & iuncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, velox, & non sentiens ventum. Gladium bonum dices non cui deauratus est balthus, nec cui vagina gemmis distinguitur, sed cui adsecutum subtilis acies mucro munimentum omne ruptur: Regula non quae formata, sed quam recta sit quaeritur: Eo quodque laudatur cui comparatur, quodque illi proprium est. Ergo in homine nihil ad rem pertinet quantum aret, quantum sceneret, a quam multis salutetur, quam precioso incumbat lecto, quam perlucido poculo bibat, sed quam bonus sit. Bonus autem est si ratio explicita & recta est, & ad naturae suae voluntatem accommodata.

Gladii bonus.

¶ EPIST. LXXVIII.

Quemadmodum coena peracta reliquiae circumstantibus diuiduntur: Sic peracta vita aliquid porrigi his qui totius vitae ministri fuissent.

¶ EPIST. LXXIX.

Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus: sic Hostis. omne fortuitum incommodum magis instat cedenti & auerso.

¶ EPIST. 80.

Quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando sequitur, vel a tergo est: Ita gloria aliquando ante nos est, visendamque se prebet, aliquando in aucto est, maiorque quo senior, ubi inuidia secessit.

¶ EPIST. LXXXII.

Quemadmodum reus senectus paribus absoluitur, & semper quicquid dubium est, humanitas inclinatur in melius: Sic Reus. animus sapientis, ubi paria maleficijs merita sunt, desinet quidem debere, sed non desinet velle debere: & hoc facit quod qui post tabulas, accepto quidem praestauerant usuram, vel hi remittunt, vel tabulas novas solunt.

¶ EPISTOLA LXXXIII.

Quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet in summam partem vis caloris eiecit: sic vino exarsuante, quicquid in imo iacet abditum, effertur & prodit in medium.

Diutini
morbi.

Quemadmodū difficles faciunt oculos diutini morbi etiam ad minimam radij solis offensionem: Ita ebrietates cōtinuæ efferrant animos.

EPIST. LXXXV.

Alimenta quæ accepimus quandiu in sua qualitate perdurāt, & solida innant stomacho, onera sūt. At quū ex eo quod erāt mutata sunt, tunc demum in vires & sanguinē trāsfertur: idē in his quib. aluntur ingenia praestem, vt quęcunq; hausimus, nō patiamur integra esse, nec aliena sint, sed cōcōquamus illas: alioquin in memoriam ibunt, non in ingeniu.

EPIST. LXXXVI.

Quomodo oculos maior & perfecta suffusio excæcat: sic modica turbat.

Quemadmodum rationi nullum animal obtēperat, nō ferum & domesticum & mite, natura enim illorum est surda suadenti: sic non sequuntur, non audiunt affectus quantum licumque sint.

Beata vita quemadmodū summū adiectionem nō recipit (quid enim supra summū erit?) Ita ne beata quidem vita, quę sine summo bono nō est.

Nō ex ebore tantū Phidias sciebat facere simulachra, faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc viliorem materiā obtulisset, fecisset quale ex illa optimū fieri posset: Sic sapiens virtutē si licebit in diuitijs explicabit, si minus in paupertate si poterit in patria, si minus in exilio, si poterit imperator, si minus miles, si poterit integer, si minus debilis, quamcunq; fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficit.

EPIST. LXXVII.

Si aurū ex vrna sustuleris, quia illic & vipera est, non ideo mihi vrna aurum dat, quia viperam habet, sed aurū dat cum & viperam habeat. Eodem modo ex sacrilegio lucrū fit non quia turpe & sceleratum est sacrilegium, sed quia lucrum habet, quemadmodum in illa vrna vipera malum est, non aurum quod cum vipera iacet: sic in sacrilegio malum est scelus non lucrum.

EPIST. LXXXIX.

Prima litera quemadmodum prima illa (vt antiqui vocabant) litera ratura, per quam pueris elementa traduntur, non docet li-

berales artes, sed mox percipiendis locum parat: Sic liberales artes non perdunt animū ad virtutē, sed expediunt. Quemadmodū est aliqua pars philosophiæ naturalis, est aliqua moralis, est aliqua rationalis: Sic & hic quoq; liberalium artium turba locum sibi in philosophia vendicat.

EPISTO. XC.

Quomodo multū interauritiā & pecuniā iterest, cū illa cupiat hæc cōcupiscatur: Sic inter philosophiā & sapiētiā.

EPISTO. XCI.

Quemadmodū aut omnib⁹ indoles fortior fuit, & ad labores paratior: Ita non erant ingenia omnibus cōsummata.

EPISTO. XCII.

Quemadmodū incommodorū onere vsq; ad miserū nō deprimitur: Sic cōmodorū inopia nō dēducit à beatissimo.

Solis vis & lux integra est etiam inter opposita: & quantum vis aliquid interiaceat, quod nos prohibeat ei⁹ aspectu, in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nubila luxit, non sereno minor, nectardior quidē: quoniam multum inter est virtū aliquid obster tantum, an impediāt. Eodē modo virtuti opposita nihil detrahunt. Nō est minor sed minus fulget, nobis forsitan non æque apparet ac nitet, sibi eadē est, & more solis obscuri, in occulto vim suam exercet.

Quemadmodū corporum nostrorum habitus erigitur, & spectat in cælum: Ita animus cui in quantum vult, licet porrigi, in hoc à natura rerū formatus est, vt paria dijs velit, & sic vtatur suis vitibus, ac se in spacium suum extendat.

Vt ex barba capillos detosos negligimus: Ita ille diuinus anim⁹ egressurus hominē, quo receptalū suū conferatur, ingnis illud exurat, an feræ distrahāt, an terra cōtegat, nō magis ad se iudicat pertinere, q̄ secundas ad æditum infantem. Corporis

quemadmodū in minore corporis habitu pot hō esse per habitus. scē⁹: Sic & in minori tēporis modo potest eē vita perfecta.

EPISTO. XCV.

Quemadmodum qui iaculari discit, destinatum locum iaculari di capiat, & manum format, ad dirigenda quæ mittit, cum scens, hanc vim ex disciplina & exercitatione percepit, quocunq; que illa vult vtitur. Didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quodcunq; voluerit: Sic quis ad totam vitam instruxit,

Oculus op-
positum. non desiderat particulatim admoneri, doctus in totum, non quomodo cum vxore ac liberis viuat. Si quid oculis oppositum moratur aciem, remouendum est: illo quidem non abiecto operam perdidit, qui præcepit: Sic ambulabis, illo manum porrigens: Eodem modo ubi aliqua res obæcat animum, & ad officiorum ordinem inspiciendum impendit, nihil agit qui præcipit, sic viues cum patre, sic cum vxore.

Minuta a-
animalia. Minuta quadam (vt ait Phædon) animalia cum mor- dent non sentiuntur, adeo tenuis illis & fallens in periculum vis est: timor indicat morsum, & in ipso tremore, nullū vulnus apparet: Idem tibi in conuersatione virorum sapientium euemet, non deprehendes quemadmodum aut quando tibi profuit, profuisse deprehendes

EPISTOLA XCVI.

militiæ vin-
cula. Quemadmodum primum militiæ vinculum est religio & signorum amor, & deserendi nefas: tunc deinde facile cætera exiguntur mandaturque ad instigandum adactis: Ita in his quos velis ad beatam vitam perducere, prima fundamenta iacienda sunt, & insinuanda virtus.

Præcepta. Nihil ergo proderit dare præcepta nisi prius amoueris obstantia præceptis: nõ magis quàm proderit arma in conspectu posuisse, propiusque admouisse, nisi vsuræ manus expediuntur, vt ad præcepta quæ damus possit animus soluendus ire.

Folia. Quemadmodum folia virere per se non possunt, tantum desiderant cui inhaerant, ex quo trahant succum: Sic ista præcepta si sola sunt, marcent, insigi volunt se cætera.

EPISTOLA C.

Obliuio. Oblivisci quidē suorum, ac memoriã cū corporib. esse ferre, & effusissime flere, meminisse parcissime, inhumani est animi: Sic auces, sic feræ suos diligunt quarum concitatus est amor, & pene rapidus, sed cum amissis totus extinguitur.

EPISTOLA CIII.

Excitans. Quomodo molestus est iucundum somnum vidēti qui excitat, aufert enim voluptatem etiam si falsam, effectum tamen veri habentem: Sic epistola tua mihi fecit iniuriam, reuocant enim me cogitationi aptæ traditum, & iterum si licuisset ulterius iuuabat de aternitate animarum querere.

Quemadmodum notem mensibus nos tenet mater- nus vterus, & præparat non sibi sed illi loco, in quem vide- mur emitti, iam idonei spiritum trahere, & in aperto durare Sic per hoc spatium quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum:

Vterus ma-
tris.

EPISTOLA CV.

Quemadmodum frondium iactura facilis est quia re- nascuntur, sic istorū quos amas, quosq; oblectamēta vitæ pu- tas esse, damnum, quia reparantur, etiam si non renascuntur.

Frondes.

Magnanimus nos natura produxit, & vt quibusdam ani- malibus ferrum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pa- uidum: Ita nobis gloriosum & excelsum spiritum, quæren- tem ubi honestissime, non ubi tutissime viuat, simillimum mundo, quem quantum mortalibus passibus licet, sequitur æmulaturque.

Magnani-
mes.

EPISTOLA CIX.

Qui in solum venit, licet non in hoc venerit, eo forabi- tur. Qui in vnguentaria taberna resederunt, & paulo diu- rita taberna- rius commemorati sunt, odorem secum loci ferunt: Et qui apud philosophum fuerunt, traxerint aliquid necesse est, quod prodesset etiam negligentibus.

Vnguenta-
ria taberna

Quemadmodum spiritus noster clariorum sonum red- dit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractum, pa- tenti ore nouissime exitu effudit: Sic sensus nostros clariores carminis arcta necessitas efficit.

Spiritus.

Quemadmodum ex amphora primum quod est syn- cerissimum effluit, grauisimum quodque turbidumque sub- sidit: Sic in ætate nostra, quod est optimum primum est.

Amphora.

EPISTOLA CXV.

Quemadmodū vniuscuiusque actio dicenti similis est: Actio. Sic genus dicendi aliquando imitatur publicos mores.

Quomodo conuiuiorum luxuria, quomodo vestiti, ægre ciuitatis indicia sūt: Sic oratiois licetia (si modo frequēs est) ostēdit animos quoque, à quibus verba exeunt, prociidisse.

Conuiuia.

Quomodo in vino non ante lingua titubat, quàm mēs cessit oneri & inclinata vel prodita est: Ita ista oratio quid aliud quàm ebrietas est: nulli molesta est, nisi animus labatur. Ideo ille curetur, ab illo sensus, ab illo verba exeunt, ab illo

Vinum.

nobis est habitus, vultus incessus. Illo sano ac valente, oratio quoque robusta, fortis, virilis est.

EPISTOLA CXVI.

Vitus oculorum.

Quemadmodum visus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari: Sic & nos, si aciem animi liberare impedimur, voluerimus, poterimus perspicere virtutem etiam obrutam corpore, etiam paupertate opposita, & humilitate & infamia obiacentibus.

Artifex.

EPISTOLA CXXII.

Artifex instrumenta sua tractat ex facili. Rector navis scit gubernaculum flectere: Pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos variosque ante se posuit, celerissime denotat, & inter ceram opusque facili vultu ac manu commeat: Sic animal in omnem usum sui mobile.

Agilitas.

Agilitas spontaneus motus est. Adeo autem non adigit illa ad hoc doloris timor, ut in naturalem motum etiam dolore prohibente nitantur: Sic infans qui stare meditatur, & ferre se assuescit, simul tentare vires suas coepit, cadit, & cum fetu toties resurgit, donec se per dolorem ad id quod natura poscit exercuit.

Animalia.

Sicut infantibus: sic quoque animalibus principalis partibus suis sensus est non satis dilucidus, non expressus.

Herba.

Nam & illa herba quae in segetem frugemque ventura est, aliam constitutionem habet tenera & vix eminent sulco aliam cum conualuit & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum, constitit: aliam cum flavescit, & ad arcam spectat, & spica eius induruit, in quam constitutionem quum venit, eam tuetur, in eam componitur. Alia aetas est, infantis, pueri adolescentis, senis.

EPISTOLA CXXIII.

Aues.

Aues quae conuiujs comparantur, ut immotae facile pinguescant, in obscuro continentur: Ita sine vlla exercitatione iacentibus, tumor pigrum corpus inuadit, & superbam umbram incers sagina succrescit.

EPISTOLA CXXIX.

Symphonica.

Quemadmodum qui audierunt symphoniam ferunt secum in auribus modulationem, illa ad dulcedinem cantumque cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi:

Si adulatorum & prava laudantium sermo diutius haeret quod auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere, prosequitur & durat, & ex intervallo recurrit.

EPISTOLA CXXV.

Quemadmodum omnis scientia atque ars aliquid debet habere manifestum sensuque comprehensum, ex quo Scientia, oriatur & crescat: Sic beata vita fundamentum & initium a manifestis ducit, & eo quod sub sensum cadit.

Quemadmodum omnis natura bonum suum nisi consummata non profert: Ita hominis bonum non est in homine, nisi cum in illo ratio perfecta est.

IDEM LIB. De diuina prouidentia.

Quemadmodum tot amnes, tantum superne deiectionis. Amnes. rum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittit quidem: Ita aduersarium impetus rerum viri fortis non vertit animum.

Solidissima pars est corporis, quam frequens usus agitauit. Praebedi fortunae sumus, ut contra illam ab ipsa duremur. Fortuna. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptum periculorum assiduitas periclitandi dabit. Sic sunt nautica corpora ferendo Nautae. mari dura: Agricolis manustritae. Ad excutienda tela militum. Agricolarum. tates lacerti valent, agilia sunt membra cursoribus.

Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam frequens Arbor solitatus incurrat: ipsa enim vexatione constringitur, & radices da. certius figit. Fragiles sunt quae in aprica valle creuerunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, ut esse interriti possint, multum in ter formidolosa versari, & aequo animo ferre quae non sunt mala, nisi male sustinenti.

IDEM LIB. DE IRA.

Ut furentium cetera indicia sunt, audax & minax vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquit. Furentis. ta manus, color versus, crebra & vehementius acta suspiciaria: Ita irascentium eadem signa sunt. Flagrant & micant oculi, mulas creto toto tubor, exestuante ab imis praecordijs sanguine, labia quatuntur, dentes comprimuntur, horrent ac subriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulo rum seiplos torquentium sonus, gemitus, mugitusque, & parum explanatis vocibus sermo praeruptus, & complexae sa-

pius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnaque irae minas agens: sceda visu & horrenda facies depauiantium se, atque intumescantium.

Hastilia. Quemadmodum quaedam hastilia detorta, ut corrigam, adurimus, & adactis cuneis non ut frangamus, sed ut explimur elidimur: Sic ingenia vitio praua, dolore corporis animaeque corrigimus. Nempe medicus primo in leuibus vitijs tentat, non multum ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum mutata vitae dispositione firmare: proximum est, ut modus proficiat: si modus & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit, si ne adhuc quidem respondet, interdicit cibis & abstinentia corpus exonerat. Si frustra molliora cesserunt, ferit venam, membrisque si adhuc aetia nocent, & morbum diffundunt, manus affert, nec illi dura violenter curatio, cuius est salutaris effectus: Ita legum praesidem ciuitatisque rectorem decet, quamdiu potest verbis & his mollibus ingenia curare, ut facienda suadeat, cupiditateque honesti & aequi conciliet animus, faciatque vitiorum odium, pretium virtutis, transeat deinde ad tristitorem orationem, qua moneat adhuc & exprobet: nouissime ad poenas & has adhuc leues, & reuocabiles decurrat. Vltima supplicia sceleribus vltimis ponat ut nemo percat, nisi quem perire, etiam percuntis interset.

Ciuitatis rector. Vi in praecipis datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morariue deiecta poterunt, sed consilium omne & poenitentiam irruocabilis praecipitatio abscidit, & non licet eodem peruenire, quo non ire licuisset: ita animus si in iram, amorem, aliosque se proiecit affectus, non permittitur reprimere impetum, rapiat illam oportet, & ad imum agat suum pondus, etiam vitiorum natura procliuius.

Vitia. Deinde non ideo vitia in usum recipienda sunt, quia aliquid quando aliquid boni effecerunt. Nam & febris quaedam generosa valetudinis leuant, nec ideo non ex toto illis caruisse melius est. Abominandum remedium genus est, sanitatem debere morbo. Simili modo ira etiam si aliquando ut venenum, praecipitatio, & naufragium, ex inopinato profuit, non ideo salutaris iudicanda est: saepe enim saluti fuere pestifera.

Ut exulcerata & aegra corpora, quae ad tactus leuissimos gement: Ita ira muliebri maxime & puerile vitium est.

Sapiens. Placidus itaque sapiens, & aequus erroribus, non hostis sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo. Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi auari, multi furij ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciet, quam aegros suos medicus. Num quid ille, cuius nauigium multum, vndique laxatis compagibus, aquam trahit, nautis ipsique nauigio irascitur? Occurrit potius, & aliam excludit vnam, deinde aliam egerit, manifesta foramina praeccludit, latentibus & ex occulto sententiam ducentibus labore continuo resistit, nec ideo intermittit, quia quantum exhaustum est, subnascitur. Lento adiutorio opus est contra mala continua & saecunda, non ne desinant, sed ne vincant.

LIBRO II. de ira. cap. xviii.
 Ut in corporum cura, alia de tuenda valetudine, alia de Corporis restituenda praeccepta sunt, aliter compescere, ut vincamus. cura.

CAPITE. LI.
 Semper futurum aliquid, quod te offendant existima. Gubernator nunquam ita totos sinus explicuit securus, ut non Gubernator expedire ad contrahendum armamenta disponderet.
 Ut omnia inter se membra consentiant, quia singula serua sunt totius inter se: Ita homines singulis parcat, quia ad ceterum geniti sumus.

Nobilis Ille magnus & nobilis est, qui more magnae ferae latra- tus minorum canum securus obaudit.

REPUGES **CAPITE. xxxiiii.**
 Pusilli hominis est & miseri repetere mordetem, ut mures. res, & formice, ad quas si manum admoneris, ora conuer- Formicae runt. Imbecilla se aediputant, si tanguntur.

CAPITE. xxxv.
 Quales sunt hostium vel ferarum caede madentium, Infera mors aut ad caedem euntium aspectus, qualia poetae inferna monstra. stras finxere, succincta serpentibus, & igneo flatu, quales ad bella excitanda, discordiamque in populos diuidendam, pacemque lacerandam deterrime inferi exeunt furiae, tale no- Furiae. bis iram figuremus, flamma lumina ardentia, sibilo magi-

tuq; & gemitu & stridore, & si qua his inuisior vox est, per-
strepentem, tela manu vtraq; quatentem, neq; illitegere se-
cura est: toruam, cruentamq; & cicatricosam, & verberibus
suis liuidam: incesu vesano effusam, multa caligine incur-
tantem, vastantem, fugantemq;, & oculum odio laboratē,
sui maxime: si alter nocere non possit, terras, maria, cœlum
ruere cupientem, insectam pariter, inuisamq;.

LIBRO III. de ira Capite I.

Affectus.
Fulmina.
Procellæ.

Cætera vitia impellunt animos, ira præcipitat. Cæteris
etiam si resistere contra suos affectus non licet, at certe affe-
ctibus ipsis licet stare: Hæc nõ secus quàm fulmina procel-
læq;, & si qua alia irrationabilia sunt, quia non cunt, sed ca-
dunt, vim suam magis ac magis tendit.

CAPITE V.

Pestilentia.

Quemadmodum aduersus pestilentiam nihil potest fir-
mitas corporis, & diligēs valetudinis cura, promiscue enim
imbecilla robustaq; inuadit: Ita ab ira tam inquietis mori-
bus periculum est quàm compositis & remissis, quib; co tur
pior ac periculosior est, quo plus in illis mutat.

Tela.

Vt tela à duro resiliunt, cum dolore cadentis solida feri-
untur: Ita nulla magnum animum iniuria ad sensum sui ad-
ducit, fragilior eo quod petit.

CAPITE VI.

Sublimis
animus.

Pars superior mundi & ordinatio, & ptopinqua syde-
ribus nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur
nec versatur in turbine, omni tumultu caret, inferiora sul-
minantur. Eodem modo sublimis animus, quietus semper &
in statione tranquilla collocatus, intra se premeus, quib; ira
contrahitur, modestus & venerabilis est & dispositus, quo-
rum uibilibus inuenies in irato.

Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti
in multos incurritandum est, & alicubi labi necesse est, alicu-
bi retineri, alicubi respersi: Ita in hoc vitæ actu dissipato &
vago, multa impedimenta, multæ quærclæ incidunt.

CAPITE VII.

Vitia.

Vt quedã in contactos è corpore vitia transiliunt: Ita ani-
mus mala sua proximis tradit. Ebriosus conuictores in amo-
rem vini trahit: Impudicorum cœtus fortem, & si liceat viri

emollit. Avaritia in proximos virus suū trãstulit. Eadẽ ex di-
uersoratio virtutũ est, vt omne quod secũ habet, mitigent.

CAPITE IX.

Confusis oculis profunt virentia, & quibusdã coloribus Virentia
infirma acies acquiescit, quorundam splendore præstringi-
tur: Sic mentes ægras studia læta permulcent.

CAPITE X.

Vt hulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicio-
nem tactus condolescunt: Ita animus affectus, minimis of-
fenditur, ad eo vt quosdam salutatio, epistola, oratio, & in-
terrogatio ad litem euecent.

Hulcera.

Quemadmodũ tempestatibus ac pluuiz ante ipsas notæ
venit ira, amoris omniumq; istarũ procellarũ animos vt
xantium sunt quedam prænuucia. Quæ comitali vitio so-
lent corripit, iã aduentare valetudinẽ intelligũt, si calor sum-
ma deseruit, & incertum lumen nervorumq; trepidatio est, si
memoria sublabitur caputq; versatur, Solitis itaq; remedijs
incipientem casum occupant, & odore gustuq; quicquid est
quod alienat animos repellitur, aut somentis contra frigus
rigoremq; pugnatur: aut si parum medicina profecit vita-
uerunt turbam & sine teste reciderunt.

Procellæ.
comitalis
morbus.

CAPITE XVI.

Omnis enim indignatio in tormentũ suum proficit, & im
peria grauiora sentit, quo contumacius patitur: Sic laqueos
fera dum iactat astringit, sic aues viscum dum trepidantes
excutunt, plumis omnibus illinunt.

Indigna-
tio.
Fera.

CAPITE XXV.

Proprium est magnitudinis veræ, non se sentire percus-
sum: Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit: sic
irritus ingenti scopulo fluctus assultat. Qui nõ irascitur in-
conculsus, in iniuria perstitit, qui irascitur motus est.

Magnitu-
do.

Fera:

IDEM LIBRO I. de clementia cap. II.

Sicut medicinz apud ægros vsus etiã apud sanos horror
est: ita clemẽtia quis pœna digni inuocet, etiã inuocetes colit.

Clemẽtia.

CAPITE III.

Quemadmodum totum corpus animo desciuit, Corpus,
& cum hoc tanto maius tantõque speciosius sit. ille in
occulto maneat tenuis, & in qua sede latitet incertus, ra-

men manus pedes, oculi negotium illi gerunt, illum hæc cunctis munit, illius iussu iacens, aut iniqui discurremus, cum ille speravit, siue avarus dominus est, amare lucri causa scrutamur, siue ambitiosus iam dudum dexteram flammis obicimus, aut volutarie subsluimus: Sic hæc immensa multitudo, vnius animæ circumdata, illius spiritu regitur, illius ratione flectitur, pressura se ac fractura viribus suis, nisi consilio sustinetur.

CAPITE. VIII.

Fulmina Ut fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: **Animad-** sic animadversiones magnarum potestatum terrent latius **versiones.** quam nocent, non sine causa.

CAPITE. XVIII.

Crudeles Quemadmodum domini crudeles tota civitate comon-
Reges. strantur, inuisique & detestabiles sunt: Ita regum & iniuria latius patet infamia, atque odium seculis traditur.

CAPITE. XX.

Quemadmodum non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille qui quod alteri donat sibi detrahit: Ita clementem vocabo, non in alieno dolore facilem, sed eum qui cum suis stimulis exagitetur, non proflit, qui intelligit magni animi esse iniurias in summa potentia pati, nec quicquam esse gloriose principe impugne læso.

CAPITE. XXV.

Serpentes Serpentes fallunt, nec publice consequuntur: vbi aliqua solitam mensuram transit, & in monstrum excrevit, vbi fontes potu insicit, & si affluit, deurit, obteritque quacunquæ incessit, balistis petitur. Possunt verba dare, & evadere pusi-
Pestilètia. la mala, ingentibus obuiam itur. Si vnus æger, nec domum quidem perturbat, at vbi crebris moribus pestilentiam esse apparuit, conclamatio civitatis, ac fuga est, & dijs ipsis manus in-
Religio. tenditur. Sub vno aliquo tecto flamma apparuit, familia vnicuique aquam ingerunt. At incendium vastum, & multas iam domos depastum, parte verbis obruitur,

LIBRO. II. CAP. V.

Quemadmodum religio Deos colit, superstitio violat: Ita clementiam mansuetudinemque omnes boni præstabit, misericordiam autem vitabunt. Est enim vitium pusill-

li animi, ad speciem aliorum malorum succidentis.

CAPITE VII.

Sapiens multa remittet, multos parum sani, sed sanabilis ingenij seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantum rectas bonasque arbores colunt, sed illas quoque quas aliqua deprauavit causa, adminicula quibus reguntur administrant. Alias circumcidunt, ne proceritate rami premantur. Quosdam infirmas vitio loci nutriunt. Quibusdam aliena umbra laborantibus, cælum aperit. Secundum hæc videbit perfectus sapiens, quod ingenium quare ratione tractandum sit, donec in rectum prava flectatur.

EIDEM libro de BEATA VITA Cap. I.

Quandoquidem non eadem hic, quæ in cæteris peregrinationibus conditio est. In illis comprehensus aliquis limites, & interrogati incolæ non patiuntur errare. At hic tristissima quæque via & celeberrima maxime decipit.

CAPITE IIII.

Quemadmodum idem exercitus modo latius patitur, modo in angustum coartatur, & aut in cornua, sinuata media parte, aut recta fronte explicatur, vis illi, vtrunque ordinatus est, eadem est, & voluntas pro eisdem partibus stans: Ita desideratio summi boni aliàs diffundi potest & porrigi aliàs colligi & in se cogi. Idem vtiq; erit si dixerō. Summum bonum est animus foruita despiciens, virtute lætus: aut cum **Summum bonum.** **Et vis animi,** perita rerum, placida in actu, eum humanitate multa, & conuersantium cura.

CAPITE IX.

Sicut in aruo quod segeti profectum est aliqui flores intermiscuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos, tantum operis insumptum est aliud fuit serenti propositum, hoc superuenit: Sic voluptas non est merces nec causa virtutis, sed accessio. Nec quia delectat placet, sed quia placet delectat.

CAPITE XIII.

Sicut depræhensi mari Syrtico, modo in sicco relinquuntur, modo torréte vnda fluctuantur. Euenit autem hoc nimia intemperantia & amore cæco rei. Nam mala pro boni petitis periculosum est assequi. Ut ferax cum labore periculosoq; venamus, & captarum quoque sollicita possessio est: sepe enim lamiat

Agricolæ.
Arbores.

Limites.

Summum
bonum.Aruum.
Flores.

Mare Syrticum.

Fœlix. dominos : Ita habentis magnæ voluptates in magnum malum euasere, captæq; cœpere. Quæ quo plures maiorefque, eo ille minor, ac plurium feruus est, quem fœlicem vulgus appellat.

Vgnator. Quæadmodum qui bestiarum cubacula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circum dare saltus vt illarû vestigia premat, potiora deserit, multis que officijs renunciat : Ita qui sectatur voluptatem, omnia postponit, & primam libertatem negligit, ac pro ventre de pendit, nec voluptates sibi emit, sed se voluptatibus vendit.

CAPITE XV.

Miles. Vt bonus miles feret vulnera, enumerabit cicatrices, & Deum se- transuerberatus telis, moriens amabit eum, pro quo caderet, quor. imperatorem. Habebit in animo illud vetus, DEVM sequere. Quisquis autem cogitur, queritur, & plorat, & gemit, iperata facere vi cogitur, & inuitus rapitur ad iussa nihilominus.

Coactus. Quæ autem dementia est potius trahi quam sequi?

CAPITE XXV.

Quæadmodum qui pedibus suis poterit iter cõficere, ascendere tñ vehiculû male: Sic pauper si poterit esse diues, & habebit vtique opes, sed tanquam leues & auolatas, nec vili alij, nec sibi graues esse patietur.

CAPITE XXV.

Corpus. Quemadmodum corpus in procliu retineri debet, in ardua impelli: Ita quædam virtutes in procliu sunt, quæ diuum subeunt.

CAPITE XXVI

Diuitiæ. Ociofi diuitijs luditis, nec providetis illarum periculû: Sicut barbari plerique inclusi & gnari machinarum, segnes laborem obsidentium spectant, nec quo illa pertingant, quæ ex longinquo instruuntur. Idem vobis euenit. Marcetis in vestris rebus, nec cogitatis quot casus vndique immincant, iam iamque preciosa spolia laturi.

CAPITE XXVIII.

Barbari. Non coloco res humanæ sunt, etiam si statum vestrum parum noſtis, & vobis tantum ocij superſit, vt in probra meliorum agitare linguam vacet. Hæc vos non intelligitis, & alienum fortunæ vestræ vultum geritis: Sicut plurimi quibus

Circus.

in circo aut in teatro desidentibus, iam funesta domus est, nec annunciatum malum.

CAPITE XXX.

Nec illum erit admissura respub. si valetudo illum impedit, quomodo nauem quassam nõ dedaceret in mare, quomodo nomẽ in militiam non daret debilis: sic ad vitam quã inhabilem sciet non accedet.

CAPITE XXXIII.

Quomodo res appetere sine vilo virtutum amore, & sine cultu ingenij, ac nudas adere operas minime probabile est (misceri enim inter se ista, & conf. tri debent) sic imperfe- Languidum ac languidum bonum est, in ocium sine actu proiecta bonum virtus, nunquam id quod didicit ostendit.

IDEM LIB. I. de tranquillitate vitæ Cap. II.

Vt vlcera quædam nocitura manus appetit, & tactu gau- Vlcera, det, & fœdã corporû scabiem delectat, quicquid exasperati nõ aliter dixerim his mentibus, in quas voluptates velat mala vlcera erumpunt, voluptati esse laborẽ vexatio nemque.

CAPITE III.

Vt quidam sole & exercitatione curam corporis educit Athleta. Athleticisq; vtilissimum est, lacertos suos, roburq; cui se vendi cauerunt, maiore temporis parte nutrire: Ita nobis animum ad rerum ciuiliũ tutamen parantibus, in opere esse longe pulcherrimum est.

Vt leonum animaliuq; impetus, caueis coërcetur: sic hominum quorum maxime in seductu orationes sunt, ita tamẽ delinuerint, vt vbiunque ocium suum absconderit prodesse velit singulis, & vniuersis ingenio, voce, consilio.

CAP. III.

Vt salutaria, quæ citra gustum tactumq; odore proficiunt: Salutaria ita virtus vtilitatem etiam ex longinquo & latens fundit, siue Virtus. potitur & fruitor suo iure, siue precarios habet accessus, cogiturque vela contrahere, siue ociosa mutaq; est, & angusto circumscripta siue ad aperta, in quocunq; habitu est proficit.

CAPITE VII.

Vt in pestilentia cauendũ est, ne corruptis iã corporibus, Pestilentia. & morbo flagrantibus asſideamus, quia pericula trahem, asſiatũq; ipſo in pximo laborabim: ita i amicorũ legedis ignijs dabimus operã, vt quã minime inquinatos asſumamus.

Fertiles
agri.

Vt fertilibus agris non est imperandum, cito enim exhauriet illos nūquam intermissa fecunditas: Ita animorum impetus assiduus labor frangit

¶ IDEM LIB. II ad Serenum cap. 1.

Tantum inter Stoicos Serene & ceteros sapientiam professos interesse, quum inter sceminas & mares, non immerito dixerim, cum utraque turba ad vitæ societatem tantundem conferat, sed altera pars ad obsequendum, altera imperio nata sit. Ceteri sapientes ut molliter & blande, ut ferre domestici & familiares medici agris corporibus, nō qua optimum, & celerrimum est: medentur, sed qua licet: Stoici virilem ingressi viam, nō ut amœna incubitus videatur curæ habent, sed ut quamprimum nos eripiant, in illum æditi verticem educant, qui adeo extra omnem teli iactum surrexit, ut supra fortunam emineat.

¶ CAPIT. III.

Adamas.

Scopuli.

Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis feroduritia est, nec secari adamas, aut cædi vel teri potest, sed incurrentia vitro retundit: quemadmodum quedam non possunt igne consumi, sed flamma circumfusa, rigorem suū habitumque conseruant: quemadmodū proiecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi vlla sauitiæ vestigia tot verberati percellis ostentant: ita sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam sit ab iniuria quā illa quæ retulit.

¶ CAPIT. III.

Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui tēpla diruunt, aut simulachra constant, nihil diuinitati nocent: ita quicquid fit in sapiente proterue, perulenter, superbe, frustra tentatur.

¶ CAPIT. VII.

Vt intetam manum deiecere aliquis casus potest, & emissafata tela declinare: ita iniurias qualescunq; potest aliqua res depellere, & in medio intercipere.

¶ CAPIT. XI.

Nam & pueri os parentum feriunt, & crines matris turbant lacerantque infans, & sputo aspersit, aut nudavit in conspectu suorum tegenda, & verbis obscenioribus nō

pepercit, & nihil horum cōtumeliam dicim⁹. Quare quia fecit, cōtemnere nō potest, Eadem causa est cur nos mācipio rū nostrorū vrbalitas in dominos cōtumeliosa delectet, et quorum audacia ita demum sibi in conuiujs ius facit, si cœpit à domino, Vt quisque cōtētipissim⁹, & vt maxime ludibrio ē, ita solutissimæ linguæ est. Pucros quidē in hoc mercatur, p caces, & eorū impudentiam acunt, & sub magistro habent qui probra meditate effundit. Nec has cōtumelias vocam⁹ sed argutias, Quanta autem dementia ex hisdem modis delectari, modo offendi, & rem ab amico dictā, maledictū vocare, à seruo ioculari conuiciū? Quem animū nos aduersus pucros habebimus, hunc sapiēs aduersus omnes, quibus etiā post iuuentam canosq; puerilitas est. An quicquā illi profecerunt quibus animi mala sunt, autiq; in maius errores, qui à pueritia magnitudine tantū formaq; corporū differunt.

Non immerito itaq; horū contumelias sapiēs vt iocos accipit, & aliquādo illos tanquā pucros, malo pœnāq; admonet, & afficit, non quia accepit iniuriam, sed quia fecerūt, Pecora, vt desinant facere: Sic enim & pecora vrbere domantur, nec irascimur illis cum sefforem recusauerint, sed compefcimus, vt dolor contumaciam vincat.

¶ CAPIT. XIII.

Quis em̄ phrenetico medicus irascitur? iustie febricitatis & frigida prohibiti, maledicta in malam partē accepit? Hūc affectum aduersus omnes sapiēs habet, quemadmodum aduersus ægros suos medicus, quorum nec obscœna si remedio egent contrestare, nec reliquias et effusū intueri de dignatur, nec p furore sauitiū excipere conuicia. Scit sapiēs oēs hos qui togati, pupuratiq; incedūt, valētes coloratosq; male sanos esse, quos non aliter videt q̄ ægros intēperatos. I. Togati, taq; ne succēset qdē, si quid ī morbo petulāt⁹ auti sūt aduer Purpuratus medētē. Quo aio honores eorū nihilo æstimat, eodē patū honorifice facta. Quē admodū nō placet sibi, si illū medicus coluerit, nec contumeliā iudicabit, si illi honor plebis vltimæ salutanti muruam salutationē non reddiderit, sic nec se suspiciet quidem, si illū multi diuites suspexerint.

¶ CAPIT. XIX.

Non respicit quid homines turpe iudicet, aut miserū

non ita qua populus, sed ut sydera contrariis mundo iter intendant: Ita hic aduersus opinionem omnium vadit.

¶ IDEM LIB. DE BREUITATE VITAE ad Pauli. Cap. 1.

Actas. Sicut ampla & regia opes ubi ad malū dominū puenerunt, momento dissipantur. At quis modicæ si bono custodi tradita sunt, vsu crescunt: ita ætas nostra bene dispositi multum patet.

¶ CAP. IX.

Quæadmodū quos aut sermo aut lectio, aut aliqua iterior cogitatio iter facientes decipit, puenisse ante sciunt, quā appropinquasse: ita hoc iter vitæ assiduū & citatissimū, quod dormientes vigilantesq; eodem gradu facim^{us}, occupatis nō apparet nisi in fine.

¶ LIB. AD POLYBIUM DE consolatione Cap. XXIII.

Quod duces magni faciūt, rebus afflictis, ut hilaritatem de industria simulent, & aduersas res adumbrata lætitia abscondāt, ne militū animi, si fractā ducis sui mentē viderint, & ipsi collabātur: Id nunc tibi quoque faciendū est, induc dissimilem animo tuo vultū, & si potes, projice omnem ex toto dolorem, sin minus introrsus abde, & contine ne appareat, & da operam ut fratres tui te imitentur, qui honestum putabunt quodcumque facientem viderint animūq; ex vultu tuo sument, & solatium debet esse, & consolator illorum.

¶ IDEM LIB. AD MARTIAM DE consolatione Cap. 1.

Vitia. Quemadmodum omnia vitia penitus insidunt, nisi dū surgunt oppressa sint: Ita quoque tristitia & miseria, & in se se vitia ipsa nouissime acerbitate pascūt, & sic infelicis animi, praua voluptas dolor.

¶ CAPITE VI.

Simul vero cogita, non esse magni animi se rebus prosperis fortē gerere, ubi secūdo cursu vita procedit. Nec gubernatoris quidem artem, tranquillū mare, & obsequēs vtr^{ius} ostendit. Aduersi aliqd incurrat oportet, & animum probet.

¶ CAP. XVI.

Agricola. Agricola euerfis arboribus, quas aut ventus radicitus.

eulsi, aut cōtor^{is} repētino spetu turbo perfregit, sobolē ex Turbo. illis residuā fouet, & amissarum semina statim plantasq; disponit, & momento (nam ut in damna, ita ad incrementa rapidū veloxq; tempus est) adolescunt amissis lætiora.

¶ CAPITE XXIII.

Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur. Vituacior est qui cū læta difficiliq; materia commissus, fumoq; demerius ex sordido lucet, eadem enim detinet causa, quæ maligne alit: Sic ingenia quæ illustriora, breuiora sunt. Nam ubi ī cimento locus non est, vicinus occasus est.

¶ CAPITE. XXIII.

Ut ignotarum vrbium monstratus hospiti^{is} gratus est: Ita sciscitantū cœlestium causas, domesticus interpres: & in profunda terrarum promittere aciem iuuat.

¶ IDEM LIBRO AD ALBINAM matrem cap. III.

Quemadmodum tyrones leuiter sauci non vociferantur, at manus medicorum magis quā ferrum horret: at veterani quamuis confossi patienter ac sine gemitu velut aliena corpora excoiri patiuntur: Ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi.

¶ CAPITE XI.

Si desiderabit aureis fulgentem vas sis supellecilem, & antiquis nominibus artificum argentum nobile, æs paucorū insania pretiosum, & seruorum turbam, quæ quamuis magnā domum angustet, iumentorū corporum diffusa, & coacta pinguescere, nationum omnium lapides, ista congerantur licet nunquam explebunt inexplebilem animū, non magis quā vllus sufficit humor ad sanandum eum, cuius desiderū non est ex inopia, sed ex æstu ardentum viscerū oritur, nō enim Humor. sitis illa sed morbus est, Non hoc in pecunia tantum aut alimentis euenit. Eadem natura est in omni desiderio, quod modo Desideriū do non ex inopia sed ex vitio nascitur, quicquid enim illi cōgesseris, non finis erit cupiditatis, sed gradus.

¶ LACTANTIUS DE FALSA religione libro 1. Cap. III.

Sicut ne res quidem militaris nisi vnum habeat ducem Res militaris. Quid si in exercitator fuerint imperatores, res & duces, ac rectores, quot legiones, quot cohortes; O iiii

Acies quot cunei, quot alae, primum nec instrui potest acies, vnoquoque periculum recusante, nec regi facile, aut temperari, quod suis proprijs consilijs utantur omnes quorum diuersitates plus nocent quam prosint: Sic in hoc rerum naturae imperio, nisi vnus fuerit, ad quem totius summa cura referatur, vniuersa solentur & corrumpuntur.

Potentissimus rex. Quis dubitet potentissimum esse regem, qui totius orbis habeat imperium? neque immerito, cum illius sint, quae vbiq; sunt omnia, cum ad eum solum omnes vndique copiae congerantur. At si plures partiantur orbem, minus certe opum, minus virium singuli habebunt: cum intra praescriptam portionem se quisque contineat. Eodem modo dii, si plures sint, minus valebunt, alij tantumdem in se habentibus.

LIB. DE ORIGINE ERRORIS II. cap. II.

At enim praesentes non nisi ad imagines suas adsunt. Ita plane quemadmodum vulgus existimat, mortuorum animas circa tumulos, & corporum suorum reliquias oberrare. Sed postquam Deus ille praesto esse coepit, iam simulachro eius opus non est. Quare enim, si quis imaginem hominis peregre constituti contempletur saepius, ut ex ea solatium capiat absentis, num idem sanus esse videatur, si eo reuerso atq; praesente, in contemplanda imagine perseueret, eaque potius quam ipsius hominis aspectu frui velit? Minime profecto. Etenim hominis imago necessaria tum videtur, cum procul abest, superuacua futura, cum praesto est. Dei autem cuius spiritus ac numen vbiq; diffusum abesse nunquam potest, semper vtiq; imago superuacua est.

CAPITE VI.

Domus. Sicut enim domus in usum habitandi facta per se nihil sentit, dominoq; subiecta est, qui eam fecit, aut incolit: Ita mundus per se nihil sentiens factori Deo subiacet, qui eum in usum sui fecit.

CAPITE VIII.

Sol. Illibabilis est tanquam lux, & claritas solis: quia vt solocolorum, sic sapientia lumen est cordis humani.

CAPITE IX.

Faber. Vt igitur faber, cum quid aedificaturus est, non ipse facit materiam, sed ea virtus, quae sit parata, fictorque item cetera: Sic isti prouidentiae diuinae materiam praesto esse oportuit,

non quam ipse faceret, sed quam haberet paratam.

An tu si educatus in domo fabre facta, & ornata, nulla vnquam fabricam vidisses, domum illam putassem nisi ab hoc Fabrica. mine esse aedificatam, quia quomodo aedificetur, ignorares? Idem profecto de domo quaeres quod nunc de mundo requiris: quibus manibus, quibus ferramentis tanta esset opera molitus: maxime si saxa ingentia, immensa coemta, vastas colinas, opus totum sublime, & excelsum videres, nonne haec tibi humanarum virium modum viderentur excedere? quia illa non tam viribus quam ratione atque artificio facta esse nescires: quod si homo in quo nihil perfectum est, tamen plus efficit ratione quam vires eius exiguae patiantur, quid est, cur in credibile tibi esse videatur, cum mundus dicitur factus a Deo: in quo, quia perfectus est, nec sapientia potest habere terminum, nec fortitudo mensuram.

CAPITE X.

Sicut sol, qui oritur die, licet sit vnus (vnde solem esse appellatum Cicero vult videri, quod obscuratis sideribus solus appareat) tamen quia verum, ac perfectae plenitudinis lumen est, & calore potissimo & fulgore clarissimo illustrat omnia: Ita in Deo, licet sit vnus, & maiestas, & virtus, & claritudo perfecta est.

CAPITE XIII.

Et sicut ardere, ac viuere non potest ignis, nisi aliqua pin Ignis. gui materia tenetur, in qua habet alimentum: sic animae materia & cibus est sola iustitia qua tenetur ad vitam.

CAPITE XVII.

Sicut enim mundum regi a Deo dicimus, vt a rectore provinciam. Cuius apparitores nemo socios esse in regem a provincia dixerit, quamuis illorum ministerio res geratur. Et hi Apparatores. tamē possunt aliquid praeter iussa rectoris, per ipsius ignorantiam, quae est conditionis humanae. Ille autē praefes mundi, & rector vniuersi, qui scit omnia, cuius diuinis oculis nihil di. septum est, solus habet rerum omnium cum filio suo potestatem, nec est in angelis quicquam, nisi parendi necessitas.

DE FALSA SAPIENTIA lib. III. cap. XIX.

Sicut vita ipsa bonum est, cum virtute viuatur, malum si Vita. cū scelere: Ita & mors ex peccatis vitae actibus poteranda est. Mors.

Rectæ rationis anima tam immutare naturam status sui non potest, quam ignis aut deorsum niti, aut in transuersum, fluminis modo, flammam suam fundere.

¶ CAPITE XX.

Quis enim non sentiat hūc mundū, tā mirabili ratione perfectū, aliqua prouidentia gubernari? Q uandoquidē nihil est, quod possit sine vīlo moderatore cōsistere. Sic domus ab habitatore deserta dilabitur. Malus sine gubernatore abit pessum. Et corpus relictum ab animo desinit, nedū quatenus tantam illam molem aut construi sine artifice, aut stare sine rectore tandiu posse.

Cum enim natura hoīs imbecillior, quā cæterorū animāliū, quæ vel ad preferendā vim temporū, vel ad incuriositas à suis corporibus arcendas naturalibus munimētis prouidentia naturalis armavit. Homini autem, quia nihil istorū datū est, accepit pro istis omnibus miserationis affectum: qui plane vocatur humanitas, qua nosmet inuicem tuemur.

Nam si homo ad conspectum alterius hominis efferratur, quod facere videmus animantes, quorum natura solitaria est, nulla esset hominum societas, nulla vrbium condendarum vel cura vel ratio: Sic neq; vita quidem satis tuta cum cæteris animalibus exposita esset imbecillitas hominum, & ipsi inter semetipfos beluarum more saurent.

¶ LIB. IIII. de vera sapient. c. III.

Eodem modo, quo matrimonium dici non potest, vbi mulier viros multos habet, sed hæc aut meretrix, aut adultera nominabitur: à qua enim pudor, castitas, fides abest, virtute careat necesse est: Sic & religio deorum impudica est, & incerta quia fide caret, quia honor ille instabilis, & incertus caput atque originem non habet.

¶ CAPITE XVI.

Sicut enim pluuia si ascendat in vellus, animaduerti non potest, quia strepitum non facit. Ita CHRISTVM in terram sine cuiusquam suspensione venturum esse dixit, ut iustitiam doceret & pacem.

¶ CAPITE XXIIII.

Cum igitur & pater filium suum faciat, & filius patrem, vna vtrique mens, vnus spiritus, vna substantia est, sed ille

moderator
Malus.
Corpus.

Miserationis affectus.

Matrimonium.

Filius vnice dilectus.

quasi exuberans fons est, hic tanquam defluens ex eo riuus: ille tanquam sol, hic tanquam radius ex sole porrectus: qui quoniam summo patri & fidelis & charus est, non separatur sicut nec riuus à fonte, nec radius à sole: quia & aqua fontis in riuo est, & solis lumen in radio æque: neq; vox ab ore se iungi, nec virtus, aut manus à corpore diuelli potest. Cū igitur à Prophetis idem manus Dei, & virtus & sermo dicatur, vtiq; nulla discretio est, quia & lingua sermonis ministra est, & manus, in qua est virtus, indiuidua sunt corporis portioes. Propiore exēplo vti libet: Cū quis habet filium, quem vnice diligit, qui tamē sit in domo, & manus patris, licet ei nomen domini, potestatemq; concedat, ciuili tamen iure, & domus vna, & vnus dominus nominatur: Sic hic mundus vna Dei domus, & filius & pater, quia vnanimis incolunt mundū, Deus vnus, quia & vnus est tanquam duo, & duo tanquam vnus.

¶ LIB. V. DE IUSTITIA Capite IIII.

Nam sicut infans solidi ac fortis cibi capere vim non potest, Infans. test, ob stomachi ténacitūdinē, sed liquore lactis ac mollitudine alitur: Ita & huic oportebat, quia nondū poterat capere diuina, prius humanate estimosa offerri, id est, philosophorū & historicorū, vt suis potissimum resutaretur autoribus.

¶ CAPITE VIIII.

Sicut vna, eadēque natura mundus omnibus partibus in Mundus. ter se cōgruentibus cohæret, ac nititur: Sic oēs hoīes inter se natura cōfusi, prauitate dissentiūt, nec se intelligūt esse consanguineos, & subiectos omnes sub vnā eandemq; tutelā, quod si teneretur, Decorum profecto vita homines viuerent.

¶ CAPITE XV.

Deus enim qui hoīes generat & inspirat, oēs æquos, id est, pares esse voluit. Eandem conditionē viuendi oibus posuit, omnes ad sapientiam genuit, omnibus immortalitatem spondit. Nemo beneficijs eius cœlestib; segregatur. Nā sicut omnibus vnicum suum lumen æqualiter diuidit: emit vnicum lumen. sicut omnibus fontes, viciū subministrat, quietē somni dulcissimam tribuit: sic omnibus æquitatem virtutemq; largitur.

¶ CAPITE XIX.

Quod si seruorum nequissimus habetur, qui dominū sui fuga deserit, isq; verberibus, vinculis, ergastulo, & cruce quissimus.

Sol.
Radius.

Homines.
Vnicum lumen.

Seruorū nequissimus.

& omni malo dignissimus iudicatur, & si filius eodem modo perditus, atque impius existimatur, qui patrem suum dereliquit, ne illi obsequatur: ob eamque causam dignus putatur, quod sit ex hære & cuius nomen de familia perpetuo deleatur, quâto magis qui Deum deserit, in quem duo vocabula domini, & patris æque veneranda conueniunt? Nã ille qui seruum precio comparat, quid in eum beneficij cõfert præterquam alimenta, quæ illi utilitatis suæ gratia subministrat? Et qui filium generat, non habet potestatem, ut cõcipiatur, ut nascatur & uiuat. Vnde apparet & nõ eẽ illum patrem, sed tantummodo generandi ministrum. Quibus ergo supplicij dignus est desertor eius, qui dñs uerus & pater est, nisi quæ Deus ipse cõstituit qui spiritibus iniustis æternam parauit ignem, quod ipse per uates suos impijs, ac rebellibus comminatur.

CAPITE XX.

Terrestri militia. Nã si is, qui in hac terrestri militia regi suo fidem seruat in aliquo egregio facinore, si postea uix erit, acceptior sit & chanor: si perierit, summam consequitur gloriam, quod pro duce suo mortem occubuerit. Quanto magis imperatori omnium Deo fides seruanda est, qui non tantum uiuentibus, sed & mortuis potest præmium uirtutis exoluere?

CAPITE XXII.

Imperator Milites. Quomodo enim potest imperator militum suorum probare uirtutem, nisi habuerit hostem? Et illi tamen aduersarius exurgit inuito, quia mortalis est, & uici potest. Deo autem quia repugnari non potest, ipse aduersarios nomini suo excitat: non qui cõtra ipsum Deum pugnent, sed cõtra militem eius, ut deuotionem ac fidem suorum, uel probet, uel corroboret, donec pressuræ uerberibus defluentem corrigat disciplinam.

LIBRO. VI. de uero cultu Capite. III.

Certamen Ocium. Nam sicut in hoc seculo, cum est propositum cum hoste certamen, prius laborandum est, ut sis postmodum in ocio. Esuriendum, sitiendum, æstus, frigora perferenda, humi quiescendum, uigilandum, periclitandum est, ut saluis pignoribus, & domo, & re familiaribus, & omnibus pacis ac uictoriæ bonis perfrui possis. Sin autem præsens ocium malueris quam laborem, malum tibi maximum facias necesse est. Preoccupabit enim aduersarius non resistentem, vastabuntur agri, diripie-

tur domus, in prædam uxor, ac liberi uenient, & tu ipse interficere, ac capere. Quæ omnia ne accidant, præsens comodum differenda est, ut maius, longiusque pariat: Sic in omni hac uita, quia nobis aduersarium Deus reseruauit, ut possemus capere uirtutem, omittenda est, præsens uoluptas: cum hostis opprimat, uigilandum, stationes agendum, militares expeditiones obeunda, fundendus ad ultimum sanguis. Omnia denique amara, & graua patienter ferenda, eo quidem promptius, quo nobis imperator noster Deus præmia æterna pro laboribus constituit. Et cum in hac terrena militia tantum homines laboris exhauriant, ut ea sibi pariant, quæ possunt eodem modo perire, quo parata sunt: certe nobis nullus labor est reculandus, quo id acquiratur, quod nullo modo potest amitti.

LIBRO. VI. de uero cultu, Cap. v.

Iter. Sicut ergo in itinere celerando nihil prodest uiam nosse, nisi conatus, ac uires suppedient ambulandi: ita uero scilicet uita nihil prodest, si uirtus propria deficiat. **Conatus ac uires.**

CAPITE. IX.

Omnia enim iustitia eius similis est humano corpori caput non habenti: in quo tametsi membra omnia & locis suis constant & figura, & habitudine, inde quoniam deest, id quod est omnium principale, & uita & omni sensu caret. Itaque membra illa formam tantummodo membrorum habent uisum non habent: tam scilicet, quam caput sine corpore, cui similis est: qui cum DEVM non ignoret, uiuit iniuste. Id enim solum habet quod est summum, sed frustra: quoniam uirtutibus tanquam membris caret. Itaque ut sit uiuum, ac sensibile corpus, & agnitio DEI necessaria est, quasi caput, & omnes uirtutes quasi corpus. Ita fiet homo perfectus, ac uiuus: sed tantum summa omnis in capite est, quod quamuis constare non possit sine omnibus, sine quibusdam tamen potest. Et erit quoddam uiciosum, ac debile, sed tamen uiuet: sicut & is qui Deum nouit, & in aliqua re peccat. Dat enim ueniam peccatis Deus, itaque sine membris aliquibus uiui potest, sine capite nullo modo.

CAPITE. XII.

Si decorum cultores simulachra insensibilia excolunt, & uicinia,

Dei simu-
lachra.

Sentes

Concita -
tiones ani-
morum.

Aqua.

Sanus.

Cultor.

quicquid preciosi habent, in ea conferunt: quibus nec uti possunt, nec gratias agere, qui acceperint: quanto iustus est & verus, videtur Dei simulachra excolere, ut promerere inuenire videntem? Quae sicut vni habent, quicquid acceperunt & gratias agunt: ita Deus, in cuius conspectu bonum feceris & probabit, & mercedem pietatis exoluet.

CAPITE XV.

Sicut insentes ager, qui est natura fecundus, exuberans sic animus incultus vitis sua sponte inualescentibus, velut spinis obducitur: Sed cum verus cultor accesserit: statim cedentibus vitis, fruges virtutis oriuntur.

CAPITE XVII.

Nam istae concitationes animorum iuncto cunctis finibus sunt: in quo recte moderando summum rectoris officium est ut viam nouerit, quam si tenebit, licet quam concitate ierit: non offendet. Si autem errauerit: licet placide, ac leniter eat, aut per confragosa vexabitur, aut per praecipitia labetur, aut certe, quod non opus est deferetur: Sic eurus ille vitae, qui affectibus velut equis perniciousibus ducitur, si rectam viam tenent, fungetur officio.

Sicut aqua quidem semper iacens & quieta, insalubris, & magis turbida est: Sic animus immotus, ac torpens inutilis est, etiam sibi, nec vitam ipsam tueri poterit, quia nec faciet quicquam, nec cogitabit, cum cogitatio ipsa nihil aliud sit quam mentis agitatio.

LIBRO DE VERO CULTU. CAP. XXIII.

Neque enim si utatur aliquis oculorum acie clara, membris omnibus integris, corporis totius fortissima valetudine, tamen eum non dixerim sanum, si efferatur ira, superbia tumidus inflatur, libidini seruat, cupididitatibus inardescat: sed eum potius qui ad alienam felicitatem non attollat oculos, opes non admiretur, alienam mulierem sancte videat, nihil omnino appetat, non concupiscat alienum, non inuideat ulli, non fastidiat quenquam, sit humilis, misericors, beneficus, mitis, humanus, pax in animo eius perpetua versetur. Ille homo sanus, ille iustus, ille perfectus est. Quisquis igitur his omnibus Dei praecipis coelestibus obtinuerit, hic est veri Dei cultor: cuius sacrificia sunt mansuetudo animi, & vita

innocens & actus boni. Quae omnia qui exhibet, toties sacrificat, quoties bonum aliquid ac pium fecerit.

LIBRO. VII. DE DIVINO.

PRIMUM, CAPITULUM.

Si enim fecit mundum, fuit ergo sine mundo. Si regit, non utique sicut mens corpus regit, sed tamquam dominus domus nauimque gubernator, auriga currum: nec tamen in istis rebus, quas regunt.

CAPITE. IIII.

Quis est enim vel tam ineptus, vel tam otiosus ut aggre diatur facere aliquid frustra, ex quo nullam utilitatem, nullum commodum speret? Qui domum aedificat, non idcirco aedificat, ut tantummodo domus sit, sed ut in ea possit habitari. Qui nauim fabricat, non ideo assumit operam, ut tantum nauis appareat, sed ut in ea nauiget. Item qui vas aliquod instruit aut format, non propterea id facit, ut tantum fecisse videatur, sed ut vas illud effectum capiat aliquid necessarium. Similiter caetera quaecunque fiunt, non utique in superuacuum, sed ad vsus aliquot laborantur. Mundus igitur a Deo factus est, non utique propter ipsum mundum. Neque enim aut calore solis aut lumine, aut aspiratione veterum, aut humore imbrium, aut alimonia frugum, cum sensu careat, indiget.

Sicut Deus hominem ad vitam non nisi per virtutem, ac laborem vocat: Ita ille ad mortem per delicias, ac voluptates: & sicut ad verum bonum per fallaciam mala: sic ad verum malum per bona fallacia peruenitur.

CAPITE. XXV.

Sicut autem dedit nobis oculos Deus, non ut spectemus voluptatemque capiamus, sed ut videamus, propter eos qui pertinet ad vitam necessaria: ita genitalis corporis parte, quod homini ipsi docet, nulla alia causa nisi efficienda: sobolis accipimus.

CAPITE. XXIII.

Sicut nihil prodest male viuenti anteaquam vitae probitas quia superueniens nequitia iustitiae opera deleuit: Ita nihil officium peccata vetera correcto, quia superueniens iustitia labem vitae prioris aboleuit.

Denique muta quoque animalia cum fraude decipiuntur, si aliquo se modo in fugam extricauerint, fiunt postmo-

Mundus

Ineptus.
Otiosus.

Nauis.

Vas.

Vita.
Mors.

Oculi.

Animalia.

dum cautiora vitatq; semper ea omnia, in quibus dolos insidiasq; senserunt. Sic hominem poenitentia cautū, ac diligētem facit ad evitanda peccata, in quę semel fraude deciderit.

¶ IDEM LIBRO de Ira dei cap. XIII.

- Sapientia.** Propositis enim bonis, malisq; tum demum opus suum peragit sapientia, & quidem bonum appetit ad utilitatem, malum rejicit ad salutem. Ergo, sicut bona innumerabilia data sunt homini, quibus frui posset, sic etiam mala, quę caueret. Nam si malum nullum sit periculumque, nihil denique quod lædere hominem possit, tollitur omnis materia sapientię, nec erit homini necessaria: positus enim tantummodo in conspectu bonis, quid opus est cogitatione, intellectu, scientia, ratione? Quocunque porrexerit manum, id naturę aptum & commodum sit, ut si quis velut apparitissimam cenā infaatibus qui nondum sapiunt apponere, utiq; id appetent singuli quod unumquęq; aut impetus, aut famēs, aut etiam casus attraxerit, & quicquid sumpserint, id illis erit vitale ac salubre.
- Dominus.** Si quis dominus habens in familia servos, bonum, ac malum, non utique aut ambos odit, aut ambos beneficij, & honore prosequitur, quod si facit, & iniquus & stultus est. Sed bonum & alloquitur amicę, & ornat, & domui, ac familię, suisque rebus omnib; præficit: ut & hic exemplo ceteris sit ad non peccandum: & ille ad promerendum: ut alios metus coercerit, alios honor prouocet. Qui ergo diligit, & odit & qui odit, diligit: sunt enim qui diligi debeant, sunt qui odio haberi. Et sicut is qui diligit, confert bona in eos, quos diligit: Ita qui odit, irrogat mala ijs quos odio habet.
- ¶ CAPIT. VII.
- Philosophi.** Cum sæpe philosophi per ignorantiam veritatis à ratione descuerint, atque in errores inciderint extricabiles: id enim solet his euenire quod viatori viam nescienti, & nō factē se ignorare, ut vagatur, dū percontari obuios erubescit.
- Viator.**
- ¶ CAPIT. XI.
- potestas.** Si autem sunt multi, dum habent singuli potestatis aliquid ac numinis, summa ipsa decrescit: nec poterunt singuli habere totum, quod est commune cum plurib; vnicuique tantum dedit, quantum ceteri possidebūt. Non possunt igitur

in hoc mūdo multi esse rectores, nec in vna domo multi dñi Vnitatis.
nec in naui vna multi gubernatores, nec in armēto, aut grege duces multi, nec in vno regimine multi reges, sed nec in cœlo quidem multi soles esse poterūt: sicut nec animę plures in vno corpore: adeo in vnitata natura vniuersa cōsentit.

¶ CAPIT. XVIII.

Sicut corpus humanū deus multis, & varijs sensib; ad vñ Vnum est vitę necessarijs instuxit: Sic & animo varios attribuit affe- necessariū ctus, quib; vitę ratio cōstaret, ut libidinē producendę gratia sobolis dedit: sic iram cohibendorum causa delictorum.

¶ LIB. VII. DE DIVINO premio cap. I.

Quid voce clarius? aut quid vento fortius? aut odore violentius? Hęc tamen cum per aërem feruntur, ad sensusq; nostros veniunt, & eos potentia sua impellunt, nō cernūt acie luminum, sed alijs corporis partibus sentiuntur. Similiter DEVS, non aspectu nobis, aliōve fragili sensu comprehendendus est, sed mentis oculis intuendus: cū opera eius præclara, & miranda videamus.

Et ut lux esse sine igne non potest, sic vita sine luce.

¶ CAP. XII.

Sicut oculus euulsus à corpore, ac separatus nihil potest videre: Ita & anima separata nihil sentire, quia & ipsa pars est corporis: Falsum hoc & dissimile est. Anima enim nō pars corporis, sed in corpore est. Sicut id quod vase cōtinetur vasis pars nō est, nec ea quę in domo sunt, partes domus esse dicuntur: Ita nec anima pars est corporis, quia corpus vel vas animę est, vel receptaculum.

¶ CAP. XIII.

Sed sicut in fidibus ex intensione neruorū effici cōcordē sonum, atq; cātū, quę Musici harmoniam vocāt: Ita in corporibus ex compage viscerum, ac vigore membrorum vim sentiendi existeret: quo nihil dici delirius potest.

¶ LIBRO DE IRA DEI

Cap. xv.

Denique ipsum mundum ex duobus elementis repugnātib; & iniucē copulatis esse concretum humido & igneo: nec potuisse lucem fieri nisi & tenebrę fuissent: quia nec superum potest esse sine infero, nec oriens sine occidēte, nec

calidum sine frigido, nec molle sine duro. Sic & nos ex duobus æque repugnātib⁹ compaſti ſumus, anima & corpore: quorum alterū cœlo aſcribitur quia tenne eſt, & intractabile: alterum terræ, quia comprehenſibile eſt. Alterum ſolidū & æternam eſt, alterū fragile atque mortale. Ergo alteri bonum adhæret, alteri malum. Alteri lux, vita, iuſtitia, alteri tenebræ, mors, iniuſtitia.

CAPITE. XVII.

**Contem-
ptus heri-
lis.** Si quis habeat rem, domum, familiam, ſerviū: eius cōtē-
nentes patiētiam domini, omnia inuaſerint, ipſi bonis eius
fruantur, ipſos familia eius honoret, dominus autē contem-
natur ab omnibus, deridatur, relinquitur: vtnimne ſapiens
eſſe poſſit, qui contumelias non vindicet, ſuiſque rebus eos
perfrui patiatur, in quos habeat poteſtatem? Quæ tanta in
quoquam patientia reperiri, ſi tamen patientia nominanda
eſt, & non ſtupor quid em inſenſibilis. Sed facile eſt ferre cō-
temptum, Quid ſi ſiant illa, quæ à Cicerone dicuntur? E-
enim quæro ſi quis pater familiæ libris ſuis à ſeruo interfe-
ctis, vxore occiſa, incenſa domo ſuppliciiū de ſeruo nūquam
acerriſimum ſumpſerit, vtrum is clemens, ac miſericors, an in-
humanus & crudeliſſimus eſſe videatur? Quid ſi cuiuſmodi
facinorib⁹ ignoſcere crudelitatis eſt potius quā pietatis, non
eſt ergo virtutis in Deo, ad ea, quæ iniuſte ſiūt nō cōmoueri
Nā mundus tanq̄ dei domus eſt, & homines tantū ſerui, qui-
bus ſi ludibrio ſit nomē eius, qualis aut quāta patiētia eſt, vt
honorib. ſuis cedat, praua & iniqua fieri videat, & non indi-
gnetur, quod p̄ priū & naturale eſt ei, cui peccata nō placēt.

**Subiecta
coercere**

Nam ſicuti nos poteſtati noſtræ ſubiectos cōercere de-
bemus. Ita etiā peccata vniuerſorum deus cōercere debet,
quod vt faciat, irascatur necesse eſt, quia naturale eſt bono
ad alterius peccatum moueri & incitari.

LIBRO DE OPIFIC. DEI CAP. VI.

**Archite-
ctus.** Si peritus architectus, cum magnum aliquod ædificium
facere conſtituit, primo omnium cogit: x. quæ ſumma perfe-
cti ædificij futura ſit, & ante emittitur, quem locum leue pō-
Ædificia dus expeſcet, vbi magni operis ſtatura ſit moles, quæ colū-
narum intervalla, qui aut vbi aquarum cadentium decurſus,
& exitus & ceptacula: Hæc inquam prius præuidet, vt quæcū

que ſunt perfecto operi iam neceſſaria, cum ipſis fundamē-
tis pariter ordiatur: cur Deum quicquam putet machinādis
animalibus non ante prouidiſſe, quæ ad viuendum neceſſa-
ria eſſent, quā ipſam vitam daret?

CAPITE. VIII.

Quantulum enim videre poſſemus, ſi mens ab intimis Riuiulæ
penetralibus capitis per exiguas cauernarum rimulas atre-
ret: vt ſi quis vellet tranſpicere per cicutam, nō plus profe-
cto cernat, quā cicuta ipſius capacitas comprehendat.

CAPITE. XV.

Et ideo veriſimilior eſt illa ſententia: ſtipatum ſpiritum
cum obſtantia faucium fuerit illuſus, ſonum vocis exprimere Spiritus.
veluti cum in patentem cicutam, labrōque ſubiectam dimittit
Obſtantia
timus ſpiritum, & is cicutæ concauo repercuſſus, ac reuolu-
tus à fundo, dum descendētem occurſu ſuo reddit ad exitū
Cicuta.
nitens, ſonum gignit, & in vocalem ſpiritum reſſiens per ſe
ventus animatur.

CAPITE. XVI.

Sicuti in ſidibus, cum aliquid aut interceptum, aut rela-
xatum eſt, omnis canēdi ratio turbatur, & ſoluitur: Ita in cor
Canendi
pore pars aliqua membrorum duxerit vitium, deſtrui vni-
uerſa, corruptiſque omnibus atque turbatis, occidere ſenſum
cāmque mortem vocare.

CAPITE. XVII.

Non enim, ſi anima ſanguine aut per vulnus effuſo, aut
februm calore conſumpto, videtur extingui, continuo in ma-
teria ſanguinis animæ ratio ponenda eſt: veluti ſi veniat in
quæſtionem, lumen, quo vitur, quid ſit, & respondeatur o-
leum eſt eſſe, quoniā cōſumpto illo lumē extinguitur: cum
Lumen.
ſint vtrique diuerſa, ſed alterum ſit alterius alimentum.
Olum.

CAPITE. XVIII.

Latet autem mens oppreſſa ſomno, tanquam ignis obdu-
cto cinere ſopitus: quem ſi paululum commoueris, ruſum
ardet & quaſi euigilat.

CAPITE. XX.

Nam vt victoria conſtare ſine certamine non poteſt.
ſic nec virtus quidem ipſa ſine hoſte.

**Ignis.
Victoria**

IN LIBRI Lact. Accephali.

Agri.
Sentes.

Sicut in rudib. agris priusquam ferere incipias, euulsis sentibus & omniū stirpiū radicib. ēputatis arua purgāda: Sic de nostris animis prius vitia detrahenda: & tunc demum virtutes inferendae, de quibus feminatae per verbum Dei fruges immortalitatis oriuntur.

Sicut si fortissime pro patria dimices, bonum est: si contra patriam, malum. Sic & affectus si ad vltus bonos habeas, virtutes erunt: si ad malos, vitia dicentur.

Dem^o cūa edificatur nō ad hoc solū, vt sit dom^o, sed vt suscipiat, & tueatur habitātē. Itē navis fabricatur non ad hoc vt navis videatur, sed vt in ea possint homines nauigare. Vasa autē fiunt, nō vt vasa sint solum, sed vt capiāt, quae sunt vsui necessaria: Sic & mundum Deus ad vsum aliquem fecerit necesse est. Stoici autē causa hominum factum esse: & recte.

¶ SPICILEGIA, SIMVL ET
RAMENTA.

LECTORI.

Carpe spicilegia, ramenta³ congere, saepe
Quae non oblectant singula, multa iuuant.

¶ ORIGENES homil. 1. in Psalm. 6.

Fœnum.
Malignan
tes.]

Sed & hoc ipsum quod ait, quia sicut fœnum cito arefcet: (malignantes scilicet) non arbitror otiosum cur fœno eos comparauerit, cū vtique & alia possit esse materia cui comparentur hi qui maliciose egerunt. Fœnum mutorum & irrationabiliū animalium cibus est. Fortassis contra rationē & sapientiam dei viuunt, sequuntur eos qui in malicia principes sunt, & ex illorum vita vel actibus vesci dicuntur, quibus obediunt: idcirco eos & fœno comparauit. Nemo enim prudens ab illis sumit exemplum. Nam sicut vir prudēs qui audit verba domini & facit ea, iste est qui manducat panem illum qui de coelo descendit, & Ies^{us} est cibus ei pro eo quod ex verbis eius pascitur & in mandatis eius viuunt: similiter & hi qui in malitia eminentes sicut fœnum efficiuntur ijs qui sibi obtemperant, vel emulationem sui ad nequitia gerunt.

Similia autem etiam de holeribus herbarum intelligenda sunt quibus comparantur hi qui faciunt iniquitatem, pro eo quod velociter transeant.

¶ GREGORIUS NAZIANZENSIS ORATIONE XI. DE PACE.

Malitia, natura est expedita & vehemens, ad deterius scilicet, torrens per profluū decurrens, aut calam^{us}, qui per scintillam & vltum facile succeditur suoq^{ue} cōsumitur germine. Ignis enim materiae fetus existit, qui & materiam cōsumit, quemadmodum malitia malos & cum suo abit nutrimento.

¶ APOLGETICO.

Sicut si aridæ quis stipulae scintillam ignis iniiciat, qui in super etiam ventis spirantibus animetur: Ita velocius malitiae parua scintilla cōfunditur, quam virtutis ignibus vel accendi vel coalescere possimus. Nam & mellis plurimo cum parū absynthij iniectum velocē amaritudinem trahit. Mellis vero si duplum iniiciatur absynthio, non poterit eius obtinere dulcedo.

¶ PAVLINVS EPISTOLA. VI. ad Scuerum.

Sicut granum sinapis, de quo semine sumimus, si conteratur, accenditur, magis autem tum demum in vim suam excitatur: Sic nos respondere debemus in hoc naturae nostrae, vt aduersis cōcuti inardescamus ad fidem, & eos qui inferrunt, sicut granum sinapis.

¶ CYPRIANVS LIB. IIII. epistola ad Magnum.

Neque enim sic in sacramento salutari delictorū contagia vt in lauacro carnali & seculari sordes cutis & corporis abluuntur, vt & sapone & nitris, & caeteris quoq^{ue} adiumentis & dolio & piscina opus sit quibus ablui & mundari corpusculum possit. Aliter peccus credentis abluunt, aliter mēs hominis per fidei merita mudatur. In sacramentis salutari- bus necessitate cogente, & Deo indulgentiam suam largiente totum credentibus conferunt diuina compendia.

¶ AD NOVATIANVM in epistola.

Ex illa igitur arca emittuntur duae aues, corax & columba. Quae corax verē hominum immundorum, & in tenebris perpetuis futurorum per seculi latam viam, & immunda vescentiū apostatarū futurorū, & ad ecclesiam se vltra nō ver-

Pp iij

holera her-
barum.

Torrens
Calamus
ignis.

Sacramēta
salutaria.

centium, figuram portabat, quem sicut legentes inuenimus emissum, & non amplius reuertum. Huic ergo au, id est immundo spiritui, quiq; fuerint similes inuenti, ad ecclesiam amplius reuerti non poterunt, qui etsi voluerint, dominus prohibebit, qui Moysi præcipit dicens: Omne varium & immundum eijce foras extra castra. Columba autem emissa in continentem significatur reuera, eo quod requiem non haberet pedibus suis, quam Noë recepit in arcam, & post septimū diē iterato emissa, recepit eā portatē suā ore oliuæ folium.

¶ CYRILLVS XIII. LIB. IN LEVITICVM.

Postumus addere etiam illud, quod natura peccati simili est materia, quæ igni consumitur, quam ædificari Paulus apostolus a peccatoribus dicit, qui supra fundamentum CHRISTI ædificant ligna, fœnum, stipulam. In quo manifeste ostenditur esse quædam peccata ita leuia, vt stipulæ comparentur, cui vtique ignis illatus diu nō potest immolari. Alia vero esse similia, quæ & ipsa nō difficulter ignis absumat, verum aliquanto tardius quàm stipulis immoretur. Alia vero esse, quæ lignis conferuntur, in quibus pro qualitate criminum, diutinum & grande pabulum ignis inuenias. Ita ergo vnumquodque peccatum pro qualitate vel quantitate sui pœnarum iusta persoluit. Veruntamen quid opus est fidelibus, & his, qui cognouerunt Deum, de pœnarum qualitatibus cogitare? Quid opus est ligna, quid fœnū quid ipsam stipulam ad fundamentum Christi supponere? Cur nō magis aurum vel argentū, vel preciosos lapides pretioso superponimus fundamento, vbi quum ignis accesserit, nihil inueniat, quod absumat. Nam si accesserit ad stipulam ex stipula fauilla reddet, & cineres. Si vero ad aurum accesserit, aurū prius reddet. Hæc nobis dicta sint pro ijs qui negligunt oris maledici consuetudinem resiccare: qui si non ex corde maledicant etiam si non voto & animo iniquo proferrant maledicta, tamen immunditiam labiorum secundum Esaiæ verbum, & inquinamenta oris incurrunt.

¶ CHRYSTOMVS HOMILIA IIII. in Matt.

Quoniam igitur modo ab hac tam noxia peste fugiemus, si illam vtique potionē bibamus, quæ omnes intra nos vermes serpentesq; mortificet. Ex quodnam, inquit, istud est

Fœnum.
Stipula.

Ligna.

populum? Preciosus scilicet CHRISTI sanguis, si cū fiducia vtique sumatur. Omnis enim hoc remedio morbus exiti CHRISTI guitur, post hoc sanctorum quoque scripturarum diligens sanguis, & deuotus auditus, & misericordia auditui copulata. Per hæc enim omnes mortificari illa possunt, quæ animam nostram tabefaciunt passionēs. Et tunc vere vita ac sanitate Passiones, potiemur, qui certe nunc nihil fere à mortuis discrepamus. Neq; enim possibile est, nos vere viuere, nisi in nobis vicia omnino moriantur. Hæc necessario nos perimūt in futuro, si nos viuere hic illa patiamur, quinimo etiam ante illam mortem hic exigunt à nobis horrenda supplicia. Siquidem vniuersa hæc vicia & crudelitatis plena sūt, & auaritia, nosq; quotidie deuorare nō desinunt. Itaque dentes eorum non immerito esse dixerim dētes leonum, imo etiam sauiiores. Nā leo quidem simul vt fuerit expletus, semesum continuo caetera dauer relinquit; hæc verò vicia nec fatiantur aliquando, nec ab anima nostra vsquam recedunt, captumq; à se hominem diabolo simillimū faciūt, Quorū certe tanta vis est, vt seruitium quod Christo Paulus impendit, sibi potius à suis captiuis exigant. Nā si vel amore corporum, vel cupiditate pecuniarū, vel gloriæ aliquis delectatione capiatur, & regnū, & gehennā continuo contēnit, dummodo vitij obsequatur.

¶ HOMILIA DE natiuitate Esau & Iacob.

Molesta enim fames est, quæ ad hoc saginatur vt perdat Fames. Pernitiosa est iras, quæ iocundo excluditur, vt peior in homine. Es iras, ne nutriatur, quoniam damnosa mercatio, si salus pro cibo Mercatio, impenditur, aut magnis vilis comparantur.

¶ HOMILIA DE ABSALON, VBI PAVLVS PATREM PERSEQUITUR & C.

Vbi iam solatium patres, vbi præsidium genitores inuenient, si filios senferiat parricidas: Aut quando externa apta parricida sunt, si domestica nobis obstitunt? Bestiæ & mutæ pecudes Bestiæ, pietatis iura conseruant, & quibus natura denegat rationē, Pietas, non tamen denegat pietatem. Innocentem perimere nefas est, patrem occidere scelus, prophetam iugulare facinus inauditum & ante hoc tempus mortalibus cunctis ignotum.

¶ IN IOANNEM HOMILIA LXXV.

Si a sinu Deus loqui fecit, & per vtrūq; bñdictionis spūa-

les largitus est: multo magis per sacerdotes, etiam si pravi sint, Deus efficiet omnia.

¶ HOMILIA LXVI.

Ancilla.
Domina. Vt ancillæ voluptas, dominæ merenti nihil confert. Nec vestis magnifica debili corpori: Ita nec animæ quicquam confert licet corpus florebit, omnibus bonis fruens.

¶ DE COMPNCTIONE cordis lib. I.

Febribus tentati. Vt homines ægri cū multis febribus aguntur, si in aquas semetipfos frigidas immerferunt, ad præiens quidē aliquid videntur sibi quæsiisse solatij, multiplicatas vero corpori suo flammās febrium reparant: Ita & nos agimus cum conscientia stimulamur peccatorum, & in Euryppum nos vel lacus contritos præuæ intelligentiæ præcipitamus.

¶ IN EPISTOLAM AD GALA.

Malis se subducens Vt enim qui se subducit malis, non criminationē meretur, sed coronam promeretur: Ita qui violenta morte, seu laqueo, seu alijs modis vitam abruptit, hunc haudquaquam æquum fuerit in crimen vocari: iuxta vestram sententiam.

Aegrotantes.
Marcionistæ. Attamen quod accidit ægrotantibus, dum salubribus cibis offenduntur, hoc idem vsu venit Marcionistis. Arriperunt enim quæ dicta sunt hic, ac dicebant: Ecce Paulus etiā ipse dixit non esse aliud Euangelium.

Quemadmodum oculus turbatus aliud pro alio cernit: Ita mens prauarum cogitationum confusione perturbata, idem pati consuevit. Itidem & qui laborauit infania, alias pro alijs rerum species se videre credunt.

¶ IN IYSTM ET BEATVM IOB, DE PATIENTIA, Sermone I.

Pelagus. Quemadmodum sanæ mentis nemo audebit vnquam maris pelagus humanis pertransire pedibus: Sic nec ex sapientibus quisquam summeque peritus tentabit quandoque pares nobilis, terque beatæ animæ videlicet IOB laudes audientibus enarrare.

¶ SERMONE III.

Cursores. Quemadmodum principes quando cum honore quidem quosdam ad se vocari iubent, cursores Romana lingua vocatos mittunt: quando vero cum dedecore aliquid trahit, alios emittunt crudeles ac diros milites: Sic & Deus, san-

ctis quidem ad salutem angelos mittit: cū verò punire vult, id dæmonij permittit.

¶ SERMONE VIII.

Quemadmodum morbi ipsam patientia diffugiūt me Morbi. declam: Sic supremæ calamitatis passiones omne solatium Calamitates. fomentumque repellunt.

Quemadmodū si quis apostematis morbo circumuen- Apostema tus, ferro recidatur à medico, non habens quomodo recidēti aduersetur, circumstantia tangit, atq; astates mordet, illis quidem inferre nihil habens, ad medicum autem manum extendere non valens: Sic & Iob blasphemiz magnitudinē Blasphemiz. facit in animis iniuriam, atque fiduciam animi passionē adaugēt, non contra Deum audens, sed se diemque accusans. Maledicit autem non creaturam, sed sui ipsius diem. Pereat, inquit, dies in qua natus sum & c.

¶ DE POENITENTIA SERMONE I.

Si crapulam ebrietatemque timeri oportuit, non ieiunium timeri debet. Illa siquidem nostras post terga manus, vitio- Crapularum tyrannidi veluti præuæ cuidam dominæ, seruos nos captiuosque reddit: Ieiunium verò seruos existentes nos atque ligatos inueniens, vincula remittit, ac tyrannide liberat, pristinamque in libertatem reducit.

Quemadmodum anima pigritans & negligens, quam Anima nequam multum ad poenitentiam temporis accipiat, nihil ope negligens. tur magni meque sibi ipsi Deum per desidiam conciliat: Sic qui proposito excitato seruet, atque multa cum solertia poenitentiam ostendit, breui temporis momento longæui temporis peccata delere poterit.

Quemadmodum qui grauitate capitis, ebriitateque tenentur, stulte simpliciterque feruntur, quamuis præcipitium, Grauitas & aliud quid simile subsit, infra concidunt in caute: Sic qui peccati. corruunt in peccatum, veluti præuæ ebrietate, actionis desidio detenti, nesciunt quid faciunt, non præsentia, non futura præuidentes, veluti seruus fidelis & prudens, conferuum inueniens fugientem, quasi quid ex domini bonis surripuerit, nusquam ab eo recedit, nulléq; impedimenta ingerit recipientibus illum quoad ipsum vendicans reducit. Sic & mare, conferuum inueniens suum, nimirum Ionam & cognoscit,

mille impedimenta excitat, turbans, clamans, non in iudiciū trahens, sed comminans navem ipsius demergere cum nauis, nisi conseruum sibi prodiderit.

Inurgitatio.

Qui male se cibis insuunt, cum asperas sunt medicinas accepturi, si nimia sese esca sepehant, atq; sic medicinā accipiūt, asperitatē quidem illā pertulerūt, vtilitate vero exciderunt, sęgram medicinā facientes dimicationem ad corrupti humoris malitiam, quam obrē medici eos in cōnatos dormire mandant, quō virtus totius medicinę quā primum atq; ilico morboſis occurrat humoribus. Sic & ieiunio cōringit. Si temetipsum hodie multa obrueris ebrietate, crastina verō eam acceperis, quę ab illo est medicinam, hęc tibi profecto vanam inutilēmq; effeceris, & laborem quidem pertuleris quod vero ab illo fuerit, nequaquam assequeris, re ipsa in recentem ebrietatis malitiā eius omnem confumente virtutē. Si vero leue sibi pręparabis corpus, sobriōque & vigilanti cogitatu susceperis ex delectis veteribus medicinam, multa poteris expurgare.

Pudicā ornatamq; & liberam duri.

Quemadmodum pudicam quandam, ornatamq; & liberam duri, maritalem vndique thorum exornantes, domumq; purgantes crimine à quacunq; pellice se abstinent, hęcq; sic in cubiculum introducūt: Pari vos volo modo purgantes vestrā cogitationē, delicatisq; cibis, atque omni ingluuici valescentes, sic matrem bonorum omnium, pudicitię, atque totius virtutis magistrum, ieiuniū dico, apertis sinibus suscipite, quo & vos maiori reficiamini voluptate, atque id propriam atque pręcipuam vobis cōferat medicinā.

Ieiunij laus

SERMO II.

Medici. Corrupti humoris.

Si medici quibusdam medicinas daturi, sanie conglobatos, & corruptos humores expurgari mandāt, hisque corporalibus cibis abstinere: quo minus impedimento sint virtuti medicinę, sed operari, propriumq; possit opus ostendere. Iōge magis vobis conuenit hanc bibituris spiritualcm medicinam, eam suscipere, quę ex medicina est vtilitatē, vestrāq; dicta facilitate cogitationē purgare, atque mentē sic exoneratam reddere leuiorem, quo ne cōcidens ebrietate, inertem atq; inutilē ex illa prouenientem vobis vtilitatem cōstituat.

Crapula.

Sicut crapula malis infinitis est causā, quędamq; homi-

num generi corruptela: Sic ieiunium vētrisq; despectus semper ineffabilibus nobis bonis causa fuit.

Veluti leuiore naues ocystrahi aut onera, oneratio- res vero grauitate pressę, profundo magis inharēt: Sic ieiuniū leuiorē reddit cogitatū, pręparatq; cum facultate pręsentis vitę pelagus superare, atque in cœlū ad ea quę in cœlo sunt festinare, putarēque pręsentia in nullo consistere, sed quam vmbra, quam somnium, non segnius diffugere.

Leuiore & oneratio res naues.

Ebrietas vero & crapula cogitatum aggrauans, carnemque deprimens, captiuam reddit animam, vndique vallans eam, neque permitrens cogitationis tribunal firmis sedibus consistere, sed in præcepsque ferri pręparat, cętera que proprium contra salutem operari.

Crapula.

SERMO III.

Scintilla si in mare ceciderit, nū poterit stare aut apparere. Quantū scintilla ad mare se habet, tantū hominis malitia ad Dei clementiam, pietatemque. Imo vero non tantum modo sed longe supra. Nam & pelagus tamen magnum sit, mensuram recipit: Dei vero clementia & pietas non habet.

Scintilla. Marc.

Medelam si apposuerit medicus, neque priori te depur- gauit, tunc eam rursus die altera non apponet. Est quispiā querni vel roboris cęsor, is quercum si velit cędere, securim accipiat, incidat radicem, si plagas vna percusserit, neque ce-

Medela.

derit infructuosa arbor, nōne secundam dederit? nō quartam? non quintam? non decimam? Sic & factu. Quercus est fornicatio glandes ferens, irrationalium animalium escam, multo tempore tua in mente radicata in arborum circuitu tuam deiecit conscientiam, meus sermo securis est: audisti vno die, quomodo vno die cadat, quę tanto tempore radices immisit? Si enim bis, si ter, si centes, si decies milies, non iam mirum, modo incide rem malam & fortem, consuetudinem malam.

Medela.

Quercus.

Quemadmodum in corpore vulnera & medicina: Sic in anima peccatum & poenitentia. In vulnere sanies, in medicina purgatio sanie. In peccato sanies, in peccato imperium, in peccato derisio. In poenitentia fiducia, in poenitentia libertas, in poenitentia purgatio peccatorum.

Sanies.

Sic delet peccata Deus, vt neq; corū vestigium maneat,

In corporibus quidem non est ita, sed quamquam milies conetur medicus, tametsi vulneribus medicinas addat, vulnus quidem euanescit: sæpeq; in facie vulneratus quis, & vulnus quidem curauit: cicatrix verò remanet vulneris argumentum, faciei deformitatem habens.

Cicatrix.

Moribundus
ager.

Cum moribundus aeger fuerit, tametsi mundus defleat omnis, nequaquam eum excitabit, ita non resurrectionis, sed lachrymarum ille sit fletus: in anima vero nõ sic: Si enim mortuam fleueris, sæpe numero mortuam excitabis.

¶ S E R M O N E . I I I I .

Equus laudandus.

Eum equum laudare maxime conuenit, qui illa sine habenturam vi pro nutu compefcitur. Si vero freno cogente eum commode subegeris, nequaquam mirum. Neque enim pecudis generositati, sed freni necessitati ipsa modi obseruatio reputabitur. Identidem & in anima licet intueri, quod imminente timore si tranquille perseuerat, nequaquam mirum. Cum vero tetratio ipsa quieuerit, atque timoris quis amouerit frenum, tunc vim mihi animæ philosophantis ostende, modestiamque omnem.

Cogitationes.

Homines exorans.

Quemadmodum sub adulteris corp⁹ corrumpitur: Sic anima sub Sathana cogitationibus inquinatur exemplis peruersis à cogitationibus corruptis. Si quando homines exorare oportet, & ianitoribus prius occurrere conuenit, parasitisque, histriónibusq; suadere, & longam sæpenumero viam abire: In Deo nihil est tale. Sine mediatore exorabilis est, sine pecunia, sine impensa precibus annuit. Et ijdem homines deprecantes, sæpenumero formidamus, ne quis inimicorum perceperit, aut rem ex aduersarijs quisquam intellexerit. Alioqui prodit dicenda. In D E O autem nihil est tale suspicari. Cũ enim me volueris precari, solus accede, astante nemine, corde vj delictet clama, neque labia tua mouens: hostium tuum claudes, & honora patrem in occulto.

¶ S E R M O N E . V .

Aedificare.
Destruere

Nos multo in tempore aedificamus domũ, & ipsius struatur quidem multum temporis, parum verò destructionis. E conuerso autem fit in D E O. Cum struit, velociter struit: cũ destruit, tarde destruit: Nam duo hæc sibi conueniunt, illud

quidem potentie, bonitatis istud.

Si cui in paupertate manenti fœneratus fuerit, atque exinde ad diuitiarum splendorem venerit, qui accepit potens factus tibi debitum reddere, latebit multos, ac reddet, ne pudore confundatur de priori statu. Et gratias quidem agit, beneficium vero caelat, priorem erubescens paupertatem: Deus autem non ita, sed occulte mutuum accipiens, palam debitum reddit: tunc vero cum accipit, clam per elemosynam accipit. Cum vero reddit, in oculis vniuersæ creaturæ reddit.

¶ S E R M O . V I .

Non vides medicos, si de salute ægrotantis diffidant, nõ Desperati iã curare dicunt enim, quod maluerit infirmitati dari, quod non vltiorem suscipit morbus curam: artus enim industria morbi malitia vincit. Hæc dicunt qui de ægroti salute desperant. Si vero sanitas expectatur, omnia faciunt, ægroti salubres afferunt medicinas. Pari modo si quis peccatis desperando cesserit, quasi non superfit poenitenti salus, sese maius in malum stimulat.

¶ S E R M O N E . 7 .

Nautæ cum procella digressi fuerint, & multum deinceps pelagus currêtes, in portum decesserint quietum, dimittentes vela, deponentes remos, egredientes nauem, quiescunt sese somno corpus recreantes, robustiores conatus reliquam ad nauigationem præparant. Hos imitemur & ipsi, atque omni procella, tumultuque & fluctibus liberati, quasi tranquillam ad quærendum portum scripturarum adlectionem impellamus animas.

Agricolæ si frumenta domi conclusa tenent, vermium insecta amittent: si verò disperferint in terras, non modo custodiunt, sed etiam augent: Sic opes stantes quidem in arca ac sub sera & vecte defossæ, cito transfugiunt: Si vero in elemosyna distributæ fuerint, non solum manent custoditæ, sed & maiores inde resurgunt.

Si calciameta quis supra mensuram pedibus adegerit: ita Calciameta neri certe prolixiori impedimenta sentiet: Et vestimentum ta- induens, corporis staturam excedens, parimodo implicabitur, atque superfluum ibiq; in eo quod satis est ad opportum.

nitatē, inutile est. In pecunia multo fortius id euenit. Et quē supra quod satis est habēt, non modo in ipsa sufficientia, sed & in necessarijs quibusq; impediuntur.

Nebulōes Quemadmodum nebulones ad regalem vocati mensā, atque idoneum non expectantes tempus, quasi parui pueri suam offendunt lætitiā, commestatione præueniētes, cibis ad crepulam repleti grossioribus: Sic & hic quidem infirmiores mercedem querunt, & eorum quæ illic sunt minorantur bona. At qui scelerans ipse multo post priorem desiderat habere sortem, fortasse neque recipere desiderat, quō per moram in maius crescat foenus.

Nemo in casura vrbe ædificat. Dic inquam, si quis tibi prænuñciauerit, post annum ipsum casuram urbem, num fortasse in casura vrbe ædifices? Id itaque nunc dico, ne quisquā in hoc ædificemus mundq;. Cadet enim paulo post, & cuncta peribunt.

Hic non domus modo, sed & mancipia, atque vniuersa sæpe hæreditas ad inimicos deuoluitur. Eiusmodi enī humana sunt bona. In cælis vero nihil timendum est tale, neq; vt mortientis superueniat hostis, hæreditatq; succedat.

¶ SERMO VIII.

Quemadmodū in lignis & plātis, si quādo excusum videmus, reliquā de cætero repudiamus partē: Sic & in hoīe cū cor perierit, incassum est inde reliqua corporis sanitas. Auriga perijt, fractus, deiectus est, vanū in posterū equi currunt.

Lex, Laboriosa lex & multum oneris habet, sic igitur & magnam habet coronam: Eiusmodi nanque laboriosa magnas habet retributiones. Tu vero nequaquam laborem atteude, sed retributionem considera. Sic & in vitæ rebus fit. Si enim laborem perspexeris, graue atque onerosum: si vero retributionem cogitaris, leue ac facile, quod subest: Sic & gubernator si fluctus viderit solum, nusquam portus scapha digreditur, sed ipsam præ fluctibus vtilitatem cōmodumq; metietur, atq; ita demum innabili se credit pelago. Sic & miles, si vulnera cædesq; viderit, non iam induet thoracem: si vero triumphos præ vlneribus, victoriasq;, in pratum quasi conquirrit ad prælium.

Ignis. Quemadmodum ignis naturæ ausi naturæ, quanto co-

hærebit, tanto magis virus consumit: Sic & vrborum timor quanto menti imprimitur, tanto magis peccatum impudicitie nostræ purgatur.

Quemadmodū natura mel dulcedinē habet, eadēmq; iocundissimā, ægrotis tamen amarā quid atq; illorum est, nō propria illorum, sed ægitudinis natura: Sic & lex tametsi videatur onerosa, non sua natura, sed nostra fit pigritia.

¶ SERMONE IX.

Si forte rex quempiam de populo compellauerit, atq; ad seruos dixerit: Reddite gratias huic meo nomine quibus plures, q̄ me inopia laborantē nuriunt qui mihi bñficia in tēpo re per multa contulit. Num certatim quisq; pecunias eius omnes appēderit cui rex gratias egit? Si ergo in hominem regem tantum honoris res ipsa tribuit: cogita CHRISTVM in illa die ad angelos conuersum, & dicentē: Hic me in terra suscepit hospitio, hic mihi innumera contulit beneficia. Hic me peregrinum existentem conseruit inducens. Cogita de cætero fiduciam, inter angelorum populos gaudium.

¶ SERMONE X.

Quemadmodum mulieres, quotquot dolorum partus experimenta sumpserunt, cum matres sunt horum, quos parturiunt, quocunq; fuerint vinculo, continuo illigantur: Sic & Paulus, atque ad eō multo fortius: semper enim discipulis adherens atque affixus erat, eoque fortius, quo natura spiritalia vincula sunt fortiora.

Veluti domo ardente, & qui nondum malo læduntur, his qui in malo sunt, molestia non minori premuntur, atque vniuersa coferunt, quo ne vrgens ignis ad proprias inualeat domus: Sic & Paulus.

Quemadmodum mari sese tollente, & fluctibus vndique ad summum lenatibus, sub procella scapha inundatur: Sic & anima vndique mœrore circūdata, velocius dimergitur, ni quempiam dantem habuerit manus: & que salutatis in peccatis mœstitia est, exitialis immoderata fit.

FINIS.

John G. ...

John G. ...

John G. ...